

Arhimandrit CLEOPA ILIE

CĂLĂUZĂ ÎN CREDINŢA ORTODOXĂ

Cu binecuvântarea

P. S. EFTIMIE

EPISCOPUL ROMANULUI

Ediţia a IV-a revizuită şi adăugită de
Arhimandrit Ioanichie Bălan

EDITURA EPISCOPIEI ROMANULUI

2000

CUVÂNTUL EDITORULUI
la ediția a IV-a

Cartea mult iubitului nostru părinte sufletesc, Arhimandritul Cleopa Ilie, intitulată *Călăuză în credința ortodoxă,* a fost tipărită până acum în trei ediții: 1981, 1985 și 1991, care sunt de mult epuizate. Fiind solicitată de credincioși, se reeditează astăzi într-o nouă ediție îmbunătățită.

La ediția actuală s-a făcut o revizuire integrală a textului, cercetându-se manuscrisele autorului, găsite în arhiva mănăstirii, deoarece până acum a lipsit din volum partea a treia, pe care noi am recuperat-o și am introdus-o în carte.

Totodată s-a păstrat concepția originală a autorului în ceea ce privește alcătuirea textului, și anume:

In prima parte s-a făcut un scurt istoric al sectelor și al religiilor eterodoxe; acest istoric, socotindu-se cartea ca o călăuză în cunoașterea și apărarea credinței ortodoxe, mai ales în aceste vremuri destul de frământate, s-a completat cu scurte prezentări ale unor erezii mai vechi și mai noi, pentru a avertiza pe cititori să evite credințele sectare și păgâne, care inundă din ce în ce mai mult Ortodoxia pe care o moștenim de la Sfinții Apostoli.

In partea a doua s-au tratat pe larg cele mai importante puncte ale doctrinei ortodoxe în raport cu ereziile celor mai răspândite secte, sub forma unui dialog între un sectar și preot. Aici s-au adăugat unele completări făcute ulterior de Părintele Cleopa, sub forma unui dialog între un credincios și preot, formă pe care am păstrat-o și noi, având în vedere că această

carte urmărește în special zidirea duhovnicească a credincioșilor noștri ortodocși. Tot aici s-au introdus și capitolele alcătuite de Părintele Cleopa, ca supliment la prima ediție.

In partea a treia este prezentat un îndrumător recapitulativ prescurtat al primelor două părți,cu trimiteri mai numeroase la Sfânta Scriptură.

Totodată s-au reeditat și prefețele edițiilor precedente și s-a îmbogățit cartea cu câteva predici privind credința ortodoxă.

Mulțumim pe această cale părinților și ostenitorilor care au contribuit efectiv la realizarea acestei lucrări duhovnicești, atât de necesară în zilele noastre și rugăm pe cititori să nu ne uite la sfintele rugăciuni și să ierte eventualele greșeli inerente unei asemenea vaste lucrări.

Fie ca și această nouă ediție, care este o lucrare completă și definitivă, să fie spre folosul tuturor acelora care mai au îndoieli sau încă n-au cunoscut adevăratul tezaur al credinței ortodoxe.

Rugăm pe Părintele Cleopa, acest mare duhovnic și povățuitor sufletesc, să mijlocească înaintea Preasfintei Treimi și a Maicii Domnului pentru mântuirea noastră, a tuturor.

Arhimandrit
loanicnie Bălan

Sfânta Mănăstire Sihăstria
Acoperământul Maicii Domnului
1 Octombrie 2000

RECOMANDARE

Cartea I.P.C. Sale Părintele Arhimandrit CLEOPA ILIE, intitulată *Despre credința ortodoxă,* este o lucrare temeinică și convingătoare despre adevărul credinței noastre dreptmăritoare, întemeiată pe Sfânta Scriptură.

Autorul deschide înțelesuri largi și adânci în textele Sfintei Scripturi care luminează și fundamentează cu multă evidență punctele credinței practicată de Biserică din vremea Apostolilor.

Scrierea este o adevărată lucrare de *Dogmatică ortodoxă*. Ea spune adevărul credinței noastre fără să jignească pe cei de alte credințe, încât socotesc că ea poate fi tipărită fără nici o șovăială, putând aduce mult folos credincioșilor.

Cartea ar putea apare și sub titlul unui *Catehism ortodox* cum nu avem noi până acum și nu cred că s-ar găsi cineva să-l poată alcătui.

Ar fi bine poate, dacă s-ar tipări în câteva zeci de mii de exemplare și distribuite la un preț mic tuturor credincioșilor mai răsăriți din regiunile care trebuie să facă față asaltului cultelor neoprotestante.

Preot Profesor Dr.
Dumitru Stăniloae

PREDOSLOVIE

Părintele Cleopa este unul dintre foarte puținii călugări cu o experiență duhovnicească totală.

Când l-am cunoscut eu, acum vreo treizeci de ani, într-un popas pe care-l făcusem la Sihăstria, blajinul avvă m-a petrecut o bună bucată de vreme pe drumul de pământ de pe Valea Secului, de-a lungul apei, povestindu-mi o seamă de întâmplări din viața sa și a obștii. Il ascultam și-mi aduceam aminte de cazul unui medic care, trebuind să stea câțiva ani la închisoare, pentru o oarecare vină, s-a apucat să învețe acolo englezește după singura carte la îndemână, o Biblie. Redevenind liber, s-a prezentat în fața unei comisii pentru o calificare în limba engleză, despre care credea că-i va folosi în profesie. Membrii comisiei au rămas înmărmuriți:insul știa perfect englezește,dar vorbea limba lui Shakespeare!

Povestind rar, dulce și sfătos, Părintele Cleopa părea rămas în urmă cu vreo două sute de ani. El vorbea ca în vechile tipărituri de la Neamț, în graiul Patericului, al Pidalionului și al Vieților Sfinților, aidoma lui Chesarie și Damaschin, iar întâmplările zilei căpătau o aură de vechime și legendă, vecină cu literatura. Aveam să pricep, ceva mai târziu, că-și petrecuse tinerețea păzind oile mănăstirii, în cea mai smerită ascultare de aspirant la călugărie, și că-și prețuia vremea citind cu nesaț, zi și noapte, nu numai Sfânta Scriptură, ci și orice carte de slovă veche pe care o putea găsi în biblioteca chinoviei sau o putea cumpăra de la vreun gospodar din Vânători, în schimbul oii de scăzământ, scăpată de la lup. Precumpăneau scrierile Sfinților Părinți ai Răsăritului, cu tot adâncul lor de înțelepciune și contemplație. Format în singurătatea unei asemenea academii, prieten cu turma și cu Dumnezeu, novicele devenea de fapt, fără s-o știe, omul unei singure cărți, cel mai puternic posesor al unui intelect nealterat de erudiție, fișiere și aparate critice.

Când a coborât la lume, printre vlădici și universitari, Părintele Cleopa vădea într-însul tot atâta teologie cât într-o diplomă cu sigilii.

Tot de la stână într-o bună zi l-a luat soborul mănăstirii, ca să-l aducă devale și să-l așeze stareț în locul celui bătrân. Alesul a cerut atâta îngăduință cât să isprăvească o oaie de tuns și să-și schimbe opincile cu o pereche de bocanci. A stărețit cu mare iscusință, ani în șir, la o vreme când Sihăstria trecuse printr-o pulbere de sărăcie și de flăcări. Și-a făcut ucenici buni și i-a rânduit, după vrednicie și trebuințe, să ducă mai departe treburile obștii, până în ziua de azi, când chinovia cunoaște o înflorire gospodărească la măsura duhovniciilor de pisc.

Părintele Cleopa are vocația marilor însingurări și, poate, cu Sfinția Sa se încheie multiseculara tradiție a pustniciilor moldovene. Poartă în spate ani buni de retragere la pustie și cunoaște pe viu ce înseamnă să trăiești în peșteră, să te hrănești cu bureți și poame uscate, să te călăuzești iarna după urmele fiarelor și să birui asprimea gerului cu dogoarea rugăciunii celei fără de oprire. Aceasta însă nu l-a împiedicat să asculte de mai-marii săi, ierarhi ai Bisericii, care l-au îndatorat să iasă la câmp deschis și să propovăduiască printre cei ce se poticnesc în credință. Vorbește bogat și cercetează Scripturile cu o memorie limpede și pururea fragedă.

De atunci a mai citit încă multe cărți, pe slovă veche și nouă, studii, manuale și tratate de teologie, cunoaște problemele creștinului contemporan, graiul său s-a potrivit limbajului curent, dar nu prin sărăcire, ci prin adaos. Propovăduirea la nivelul credincioșilor mireni, ca și călătoria la Locurile Sfinte, în Grecia și Muntele Athos, i-au sporit experiența pastorală și s-ar părea că nu există o întrebare de credință la care să nu poată răspunde. Cheia însă nu e doar în cunoaștere, ca la cei mai mulți dintre teologi, ci mai ales în trăire.

Cuvântul Părintelui Cleopa are autoritatea focului lăuntric. La chilia sa au venit lideri ai Mișcării Ecumenice, căutând limpeziri; părerile sale circulă în medii teologice europene. Inima însă i-a rămas în matca Bisericii străbune. Altfel, om ca toți oamenii.

Iată că Părintele Cleopa ne dăruiește încă o carte. Am citit-o și am scris această predoslovie cu încredințarea că autorul se află la acea vârstă duhovnicească la care laudele nu-l mai pot tulbura. Am scris-o pentru cititorii acestui catehism ortodox, ca să știe că fiece cuvânt din fiece pagină a fost nu numai gândit, ci și trăit, că, după spusa Apostolului, putem avea mulți învățători, dar nu mulți părinți. Fie ca prezența ei în mâinile preoților și credincioșilor noștri să aibă prețul izvorului și bucuria roadelor.

Arhimandrit B. V. ANANIA

CUVÂNT ÎNAINTE

la ediția întâi

Gândul de a scrie această carte mi-a venit cu încetul, de-a lungul câtorva ani.

La chilia mea au poposit oameni feluriți, pentru trebuințele lor duhovnicești, cerând o rugăciune, o îndrumare, un sfat. Mulți însă au venit și cu întrebări privitoare la credință, unele mai ușoare, altele mai grele, după vârsta, pregătirea și setea de cunoaștere a fiecăruia. Unii dintre ei erau nu numai fii credincioși ai Bisericii noastre Ortodoxe și buni cunoscători ai Sfintei Scripturi, ci și oameni umblați, care se întâlniseră, în drumurile lor, cu oameni de alte credințe și convingeri, mai ales din cele mai noi, aduse din alte părți ale lumii și fără nici un fel de legătură cu ființa Ortodoxiei noastre răsăritene sau cu rădăcinile neamului nostru românesc. Cu aceștia purtaseră discuții, uneori lungi și aprige, pe teme de credință, frământând textele biblice pe o parte și pe alta și căutând să le afle înțelesurile ascunse. In urma acestui fel de discuții, ei rămăseseră cu foarte multe îndoieli semănate în suflet și începuseră chiar să se întrebe dacă ceea ce moșteniseră ei de la părinți și strămoși în materie de credință religioasă reprezenta

sau nu adevărul descoperirii dumnezeiești. Astfel, clătinați lăuntric, ei veneau să ceară lămuriri și sfaturi, cu Biblia în mână și cu întrebări gata făcute, dar nu numai cu întrebări, ci și cu unele răspunsuri pe care le agonisiseră de la cei cu care stătuseră de vorbă.

Niciodată nu l-am certat pe un credincios care are îndoieli; niciodată nu i-am cerut cuiva să creadă orbește. Dacă făceam astfel, ar fi însemnat să dau dreptate tocmai acelora care-i ceruseră să creadă ca ei, fără să-și mai pună vreo întrebare. Dimpotrivă, am socotit întotdeauna că discuțiile, cu idei dintr-o parte și din alta, sunt cât se poate de folositoare, dacă ele sunt purtate cu cinste omenească și numai din dorința de a afla adevărul. Și nu m-am înșelat. Am avut bucuria să văd roadele unor asemenea convorbiri în sufletele celor ce veniseră cu credința tulburată de îndoieli și plecau cu ea limpede ca izvorul muntelui.

Atunci am început să mă gândesc că vor fi fiind încă mulți alții cu mintea vânturată de întrebări la care nu sunt în stare să afle răspunsuri, dacă nu sunt ajutați după cuviință. Și cine să-i ajute, dacă nu preoții lor? Dar oare toți preoții au aceeași vârstă matură și aceeași experiență pastorală? Firește, nu toți.

Astfel m-am hotărât să scriu această carte, după puțina mea pricepere, din dorul de a le fi fraților mei de folos. Mai întâi am rânduit tot materialul pe capitole, după o anume pravilă a mărturisirilor noastre de credință. Apoi am socotit că înțelesurile ar fi mai la îndemâna cititorului, dacă voi așeza totul în chipul unui dialog, prin întrebări și răspunsuri între un preot ortodox și un învățăcel al său, care râvnește să ajungă la cunoștința adevărurilor de credință asupra cărora are îndoieli lăuntrice sau înrâuriri din afară.

Fie ca această sfântă osteneală să le dea fraților mei întru preoție bucuriile de care m-a învrednicit pe mine Dumnezeu.

Arhimandrit CLEOPA ILIE

Înălțarea Domnului - 1980

PREFATA
la ediţia a II a

Întâia ediţie a cărţii *Despre credinţa ortodoxă* a Prea Cuvioşiei Sale Părintele Arhimandrit Cleopa Ilie a avut o atât de mare căutare, încât, curând după apariţia ei, în 1981, s-a ivit trebuinţa unei a doua ediţii, pentru a răspunde multelor cereri ale credincioşilor. Această a doua ediţie apare îmbogăţită cu unele noi teme ale credinţei noastre înfăţişate şi întemeiate de Prea Cuvioşia Sa cu aceeaşi pricepere şi putere convingătoare ca şi cele înfăţişate în prima ediţie şi reluată în ediţia de faţă.

Aşa cum am spus şi în cuvintele înscrise pe coperta primei ediţii, Prea Cuviosul autor luminează, convinge şi cucereşte pe cititori în lămurirea punctelor dreptei noastre credinţe, atât prin întemeierea lor amănunţită pe textele Sfintei Scripturi, ale căror adevărate înţelesuri le pune în lumină, cât şi prin graiul înţeles de toţi, în care le explică.

Prea Cuvioşia Sa se dovedeşte şi în scris, ca şi în grăirea vie către credincioşii care au fericirea să-l audă, acelaşi cunoscător temeinic al Sfintei Scripturi şi fermecător maestru al cuvântului rămas credincios îndelungatei tradiţii a graiului bisericesc al poporului nostru, cu totul deosebit, al grăirii către credincioşi cu care este înzestrat Prea Cuvioşia Sa, şi care, însoţit de o memorie a textelor Scripturii şi ale Sfinţilor Părinţi, cum nu se mai poate întâlni la altcineva în răstimpul unei sau mai multor generaţii, dau Prea Cuvioşiei Sale putinţa să vorbească ceasuri îndelungate în modul cel mai închegat, dar, în acelaşi timp, în mod zâmbitor şi neobositor atât pentru Prea Cuvioşia Sa, cât şi pentru auzitori. Abundenţa de dovezi din Scriptură şi din Sfinţii Părinţi se revarsă ca o ploaie peste ascultători, încât nimeni nu mai poate găsi nici un temei pentru vreo părere opusă învăţăturii de totdeauna a Bisericii.

Deşi în cartea *Despre credinţa ortodoxă* nu mai e de faţă autorul care să spună lucrurile din ea şi textele din Sfinţii Părinţi sunt mai puţine, dându-se spaţiul principal textelor din Scriptură, se simt în ea, totuşi, cunoştinţele rar întâlnite ale dreptei noastre credinţe şi modul uşor şi fermecător de a se exprima, care e propriu Prea Cuvioşiei Sale şi care încântă pe cei ce-l ascultă când le vorbeşte cu viu grai.

Nu ştiu dacă s-a luat de cineva vreo măsură ca să se păstreze vreuna din vorbirile prieteneşti ale Prea Cuvioşiei Sale, extinse pe ore întregi, ca un monument de grai românesc încântător redând conţinutul bogat al credinţei noastre strămoşeşti, ca pe un rod plin de seva grădinilor moldoveneşti.

Dar, fie că se va păstra, fie nu în stare grăitoare imaginea acestui «Avvă» unic al spiritualităţii româneşti, cartea P. C. Sale *Despre credinţa ortodoxă* va păstra, dacă nu chipul în stare grăitoare al personalităţii sale cu totul remarcabile, măcar o frântură din farmecul graiului său şi un rezumat al uimitoarei sale cunoştinţe a dreptei noastre credinţe, întemeiată pe o rară şi deosebit de subţire înţelegere a textelor Scripturii şi ale Sfinţilor Părinţi ai Bisericii.

Prea Cuvioşia Sa rămâne prin această carte un minunat martor viu şi cunoscător al Tradiţiei creştine româneşti din zilele noastre.

Preot Profesor Dr.
Dumitru Stăniloae

CUVÂNT ÎNAINTE
la ediția a III-a

Socotind cum că slujesc și eu în această viață lui Dumnezeu și obștii creștinești cu ceva rod, căci, după dumnezeiasca Scriptură, „după roade" se judecă viața noastră (Matei 7, 16), iată gândurile care mai cu sârg m-au îndemnat să întocmesc această lucrare.

Mai întâi, sunt fiu al neamului și al Bisericii Ortodoxe Române strămoșești și cugetul îmi spune să am partea mea de osteneală la păstrarea sănătății și unității noastre sufletești, prin păstrarea și apărarea dreptei credințe a bunilor creștini ortodocși ai acestui neam.

Apoi am avut unele întâlniri și convorbiri cu membri ai multor culte neortodoxe, numite neoprotestante. Aceste întâlniri se dovedesc adesea rodnice, așa precum s-a spus și de către Domnul: *Din gura a doi sau trei martori să se statornicească tot cuvântul* adevărului (Matei 18, 16). Pot spune cu cuget curat că din discuțiile purtate a ieșit tot mai luminos adevărul învățăturii noastre ortodoxe.

In sfârșit, toată viața mea am fost în ascultare și sfat, după cuvântul înțeleptului care zice: *Sfatul este sfetnic bun și legea lumină, iar îndemnurile care dau învățătură, calea vieții sunt* (Pilde 6, 23). Până la 14 ani am stat sub ascultarea părinților mei după trup; de la această vârstă până în ceasul de acum, dau ascultare părinților mei duhovnicești.

Și astfel, la sfătuirea Prea Fericitului nostru Patriarh Justinian și a Înalt Prea Sfințitului Mitropolitului meu, Justin al Moldovei și Sucevei, precum și a Prea Cuviosului Stareț Victorin, împreună cu consiliul Sfintei noastre Mănăstiri, am purces la alcătuirea acestui mic îndreptar de orientare în sfânta credință ortodoxă, spre a-l pune la îndemâna părinților și fraților obștii cu care viețuim, pentru ca, după cuvântul Apostolului, *să fim gata totdeauna să răspundem oricui ne cere socoteală pentru nădejdea noastră,* dar cu blândețe, cu frică și cu bună credință (cf. I Petru 3, 15); să răspundem atât întrebărilor membrilor altor culte, cât și unor nedumeriri ale credincioșilor noștri.

Mărturisesc însă de la început că această muncă a mea este departe de a fi un lucru desăvârșit, neavând eu nici pregătirea teologică cuvenită, nici timp îndeajuns, având a răspunde și altor ascultări și sarcini.

Dar în cele ce am scris, m-am orientat după dumnezeiasca Scriptură, după Sfânta Tradiție, istoriile bisericești, învățăturile Sfinților Părinți, precum și după unii dintre părinții teologi mai renumiți și luminați în cunoașterea Sfintei Scripturi, ca fericiții întru adormire Dr. Constantin Chiricescu, Iconomul C. Nazarie, Pr. Gheorghe Paschia, și în special după Pr. Dr. Petru Deheleanu, ca și după alți autori însemnați, care s-au ostenit mai înainte cu o asemenea muncă.

La întocmirea lucrării de față am urmat această metodă:

In prima parte am făcut o scurtă istorie a vechilor erezii, ca și a diferitelor abateri de la dreapta credință mai de curând ivite la noi.

In a doua parte, așa cum s-a și petrecut, am prezentat, sub forma dialogului, convorbirea unui preot ortodox cu membri ai unor culte neortodoxe (neoprotestante), preotul dând răspunsuri cu dreaptă deslușire a credinței ortodoxe și scoțând la lumină erorile intervenite în discuție.

In partea a treia, am încercat o recapitulare a primelor două părți printr-un îndrumător biblic precis cu trimiteri mai numeroase la Sfânta Scriptură, în temeiul sfintei noastre credințe.

Acum la încheiere, simt nevoia să fac această mărturisire:

Dintru începutul plămădirii acestui neam, noi așa ne știm, români și creștini ortodocși. Așa ne-am născut. Și avem datoria să păstrăm curat și deplin ce am moștenit de la străbuni, ca de la Dumnezeu. Dacă suntem obște ortodoxă română, să nu uităm niciodată evlavia, râvna și jertfa domnitorilor, strămoșilor și părinților noștri, cu care ei au apărat de-a lungul aproape a

două mii de ani, patria și credința ortodoxă, care le-au fost date drept sfântă moștenire de la Domnul nostru Iisus Hristos, prin Duhul Sfânt, în Biserica Sa dreptmăritoare.

Nu vrem să stricăm liniștea nimănui în cele ale conștiinței, dar nici nu vrem să fim călcați în picioare și batjocoriți de sectele venite din afară, care, prin prozelitismul lor, vor a ne depărta de moștenirea străbună, în care noi simțim că stă unitatea adâncă a Neamului nostru.

Pentru noi, patria și Ortodoxia sunt „grădina Raiului" dată nouă de Dumnezeu pentru ca să „lucrăm în ea și să o păzim" cu sfințenie (Fac. 2, 15).

Arhimandrit CLEOPA ILIE

Sfânta Mănăstire Sihăstria
Anul 1991

Partea întâi

SCURTĂ PRIVIRE ISTORICĂ

DESPRE CREDINȚĂ

Capitolul 1*[1]
Vechi erezii

Când cineva își ară ogorul său și seamănă în el sămânța cea bună, grâu, orz sau altceva, vede după o vreme începând să răsară semințele. Dar odată cu ele încep a se ivi ici-colo, pe ogorul său, și alte buruieni străine de felul celor semănate de el. Mai târziu, crescând grâul sau orzul, cresc odată cu ele și acele buruieni străine și, cu vremea, încep a se arăta cine sunt: unele neghine, altele măzărichi, altele pălămizi, altele spini și, dacă el nu va avea grijă să le plivească și să le smulgă la vreme, în timpul secerișului cu prea puțin folos se va alege. Tot așa s-a întâmplat și se întâmplă și azi cu țarina Bisericii lui Hristos.

Știm că chiar de la începutul creștinismului, Mântuitorul nostru Iisus Hristos și sfinții Săi ucenici și apostoli au semănat sămânța cea bună a Cuvântului vieții (I Ioan 1, 1) în țarina lumii acesteia, dar nu după multă vreme a apărut lângă sămânța cea bună și neghina celui rău (Matei 13, 25). Așa de pildă, primul colț al neghinei celei rele a fost Simon Magul, care, văzând pe Sfinții Apostoli cum făceau mari minuni prin darul Preasfântului Duh și prin punerea mâinilor pe bolnavi, a adus bani ca să cumpere și el acest dar, spre a face și el minuni și vindecări (Fapte 8, 9-24). Tot de timpuriu începe să apară blestematul eres al nicolaiților, înființat de Nicolae, pribeagul antiohian, despre care amintește Mântuitorul către episcopul Bisericii din Efes (Apoc. 2, 6).

[1] Aici se va folosi foarte des termenul de *Biserică* într-un mod impropriu - pentru catolici, protestanți și neoprotestanți -, pentru că de fapt există o singură Biserică, cea adevărată, cea una, Biserica Ortodoxă, de care toate celelalte confesiuni sunt despărțite (n.ed.).

Iarăși sectarismul începe să răsară în cele patru grupări din Corint, care aveau tendințe spre erezii (I Cor. 1, 10-13; 3, 3-9; 4, 6; 10, 13). Apoi s-a ivit și între iudeo-creștini înclinarea spre erezie, de vreme ce cereau cu stăruință a se respecta și în Legea Nouă multe obiceiuri din legea mozaică în care crescuseră, în opoziție cu învățătura sănătoasă și adevărat creștină, descoperită Apostolului Pavel (I Cor. 11, 23; 15, 3; Gal. 1, 11-12).

Tot atunci se iviră și unii „creștini" care tăgăduiau posibilitatea și necesitatea învierii morților (trupurilor) la Judecata de apoi sau alții ce se numeau „neognostici", care opreau de la căsătorie și de la mâncarea de carne, socotind materia ca pe ceva necurat (I Tim. 4, 1,4).

Acestea au fost doar câteva începuturi de erezii și secte[2] pomenite în Sfânta Scriptură chiar din vremea Sfinților Apostoli. Iar dacă vom trece în timpul postapostolic (patristic), vedem că buruienile blestemate ale ereziilor au început a crește, a se îndesi și a înăbuși sămânța cea bună și curată a Evangheliei lui Hristos[3].

Dintre aceștia cei dintâi au fost gnosticii, foarte puternici în sec. I; apoi montaniștii sau pepuzienii în sec. II; arienii și macedonienii în sec. III; după aceea în sec. IV au fost nestorienii și apolinariștii, ca și eunomienii; apoi monofiziții în sec. V; origeniștii, condamnați în sec. VI; monoteliții în sec. VII și începând cu sec. VIII, iconoclaștii.

Pe lângă aceste erezii amintite, au tulburat și au hărțuit Biserica lui Hristos, încă din primele secole, și alte numeroase secte și erezii, precum au fost: sabelienii, eudoxienii, marcioniții, valentinienii, jumătățenii (care țineau jumătate din dogmele cele spurcate ale lui Arie), pnevmatomahii (luptătorii împotriva Sfântului Duh), urmașii lui Macedonie, marcelienii, hiliaștii (vechii mileniști), neasemănații, meletienii, novațienii, donatiștii,

[2] Cuvântul «sectă», indiferent de originea și semnificația lui etimologică, înseamnă azi o grupare religioasă creștină, despărțită de Biserică, având învățături dogmatice și morale aparte, precum și o organizare și un cult propriu, toate întemeiate pe o înțelegere și interpretare greșită a Sfintei Scripturi.

[3] Despre toți aceștia și despre alții nepomeniți aici, se poate vedea mai pe larg în ***I. B. U.,*** de Pr. Prof. Ioan I. Rămureanu, Pr. Prof. Milan Șesan, Pr. Prof. Teodor Bodogae; *Pidalionul de la Neamț,* ed. 1844.

patrusprezecinii, protopaschiții, frigii, pelagienii, evrocratiștii, maniheii, eustațienii și mulți alții.

Așadar, în cele de până aici, s-au arătat două grupuri de erezii: una din timpul biblic, de pe vremea Sfinților Apostoli, și alta din timpul patristic - de pe vremea Sfintelor și marilor Sinoade Ecumenice și locale ale Bisericii lui Hristos celei dreptmăritoare. Sfinții Părinți din acele vremi au dus o luptă aprigă cu aceste erezii și le-au combătut cu multă iscusință duhovnicească prin scrierile, viața și cuvântările lor.

Acestea au fost principalele erezii și secte până la marea schismă din anul 1054.

Capitolul 2
Marea schismă[4]

Schisma dintre Bizanț și Roma a fost, negreșit, evenimentul cel mai tragic al istoriei Bisericii; lumea creștină s-a rupt în două jumătăți, iar această sciziune, ce durează încă, a determinat în bună măsură destinul Răsăritului, ca și cel al Apusului. Biserica de Răsărit, care este esențialmente adevărata Biserică a lui Hristos, și-a văzut limitat câmpul cultural și geografic de acțiune; pe plan istoric ea s-a confundat doar cu lumea bizantină.

Cât despre Biserica de Apus, ea a pierdut echilibrul doctrinar și ecleziologic al creștinismului primar, iar acest dezechilibru a provocat Reforma din secolul al XVI-lea.

La originea schismei se găsesc, legate indisolubil, cauze sau motive teologice și neteologice, dar vom vedea că rațiunile propriu-zis *teologice* vor fi în final determinante, deoarece ele vor împiedica soluționarea dificultăților și vor provoca eșecul

[4] Acest capitol s-a întocmit de redacția editurii, folosindu-se sursele: John Meyendorff, *Biserica Ortodoxă ieri și azi,* București, 1996; *I.B.U.* voi. I; *I.B.R.* voi. II și III, de Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu; Mitropolit Irineu Mihălcescu, *Teologia luptătoare,* ediția a II-a, 1994; *Ne vorbește Părintele Cleopa,* vol. 3, Episcopia Romanului, 1996.

tentativelor de unificare. Ele constituie, până în ziua de azi, obstacolul major de care se împiedică bunăvoința „ecumenică".

Incepând încă din secolul al IV-lea, între Răsăritul și Apusul creștin se făcea simțită o tensiune ecleziologică ce privea statutul papei de la Roma în Biserică. Această tensiune latentă a crescut de-a lungul timpului, transformându-se câteva secole mai târziu într-o opoziție deschisă.

Disputa va avea ca fundal politic apariția, în Occident, a Imperiului carolingian (franc), iar conflictele vor izbucni atunci când interesele politice ale Imperiului franc se vor uni cu pretențiile de jurisdicție universală ale papilor, lucru care nemulțumea pe bizantini[5].

Spre sfârșitul secolului al VIII-lea, Carol cel Mare, regele franc, a început să emită pretenții la titlul de împărat roman. Neobținând recunoașterea din partea Bizanțului, el a decis să surpe autoritatea Constantinopolului. Unul din mijloacele la care a recurs a fost acuzația de erezie: împăratul Răsăritului nu putea să mai pretindă succesiunea împăraților creștini, deoarece „venera icoanele și mărturisea că Sfântul Duh purcede «de la Tatăl prin Fiul» și nu «de la Tatăl și de la Fiul»". Aceste acuzații aduse de Carol în celebrele *Cărți caroline* adresate papei în 792, se opuneau în mod clar deciziilor celui de-al șaptelea Sinod Ecumenic de la Niceea (787) și deschideau interminabila

[5] Papa devenise din 754-755 și șef de stat. Regele francilor, Pepin cel Scurt, care fusese chemat de papă în ajutorul său, ii dăruiește acestuia din urmă teritoriul cucerit de la longobarzi, în Italia centrală, sub denumirea de „Patrimonium Sancti Petri". Creându-și astfel un stat terestru, papa se emancipează de sub puterea politică a Bizanțului, ba mai mult, face concurență Imperiului Bizantin, în calitatea lui de șef al unui stat numit ***Republica Romanorum***.

Pentru susținerea și justificarea creării unui stat papal terestru, papii s-au bazat pe două documente neautentice:

1. ***Donatio Constantini,*** prin care pretindeau că împăratul Constantin cel Mare ar fi donat Papei Silvestru I, Italia și cetățile ei, drept recompensă pentru că l-ar fi vindecat de lepră prin baia botezului. Actul a fost dovedit neautentic în secolul al XV-lea de către canonicul Laurențiu Valla din Florența, deoarece se știe, după istoricul Eusebiu de Cezareea, că împăratul Constantin cel Mare s-a botezat pe patul de moarte, cu câteva zile înainte de moartea sa, survenită la 22 mai 337, lângă Nicomidia;

2. ***Decretaliile pseudo-isidoriene,*** o colecție de canoane și decrete, în parte autentice, în parte falsificate și în parte imaginate, atribuite pe nedrept lui Isidor de Sevilla (636). Aceste decretalii au folosit papei și pentru susținerea supremației papale.

controversă greco-latină asupra lui *Filioque* (adăugarea în Crez la formula „Duhul Sfânt, Care de la Tatăl purcede" a expresiei „și de la Fiul", care nu există în original). Mai mulți episcopi și teologi franci s-au lansat atunci într-o controversă antigreacă sub patronajul curții de la Aix-la-Chapelle.

Din fericire, Biserica Romei, acceptând patronajul politic pe care Carol i-l oferea, s-a opus cu fermitate atacurilor sale doctrinare împotriva Răsăritului. Papa Adrian I (772-795) și Leon al III-lea (795-816) au luat apărarea Sinodului de la Niceea și au respins cu tărie introducerea lui *Filioque* în *Simbolul de credință.* Totuși, în noaptea de Crăciun a anului 800, Papa Leon al III-lea l-a încoronat la Roma ca «împărat roman al Apusului» pe Carol cel Mare, ceea ce a dus la o schismă politică între Apus și Răsărit.

In secolul al VIII-lea și mai ales în secolele al X-lea și al XI-lea, episcopii Romei sunt aproape în întregime dominați de împărații franci; papi îndrăzneți vor reuși totuși să se împotrivească. Dar, deși marii papi reformatori căutau independența Bisericii, ei erau moștenitorii unei civilizații carolingiene care se definise pe sine prin opoziție cu Răsăritul și se dezvolta în afara tradiției Sfinților Părinți ai Bisericii; doar latină și occidentală, această civilizație era comună papilor și împăraților Apusului.

Papa Nicolae I (858-867) a fost un astfel de luptător hotărât. El a vrut să întemeieze un imperiu spiritual mondial, în fruntea căruia să troneze „urmașul Sfântului Petru". El susținea că deținătorul „Scaunului apostolic" ar fi primit de la Iisus Hristos dreptul de a păstori pe toți credincioșii, ca unicul legiuitor al Bisericii, ca judecătorul suprem care poate să judece și să cheme spre justificare în fața tronului său, nu numai pe clericii diferitelor dieceze, ci și pe episcopi, mitropoliți, ba chiar și pe patriarhi, dar nu poate fi judecat de nimeni, iar hotărârile sale aveau valoarea și puterea canoanelor. Acest punct de vedere a fost afirmat de sinodul roman de la 863. Se mai preciza și că orice abatere de la o dispoziție papală atrage după sine lovirea cu anatema.

Deși a căutat să separe puterea spirituală de cea lumească, el s-a simțit judecătorul și duhovnicul suprem și nediscutat al principilor lumești, în chestiuni de natură bisericească. El a

împins pretențiile jurisdicționale și împotriva titularului Scaunului de la Constantinopol, amenințând cu depunerea pe Patriarhul Fotie.

Desigur că aceste pretenții ale papilor au creat tensiuni între Apus și Răsărit. Dar nu erau numai acestea. Grecii îi acuzau pe apuseni pe de altă parte și de unele practici necanonice: celibatul clericilor, consumarea de animale sugrumate și de sânge, postul de sâmbătă, mâncarea de ouă și brânză în sâmbetele și duminicile Păresimilor, introducerea «missei» romane, mai scurtă, în locul Liturghiei ortodoxe, pictarea Mântuitorului sub forma unui miel, și mai ales învățătura că Sfântul Duh purcede «de la Tatăl și de la Fiul» - învățătură ce fusese impusă în tot imperiul carolingian.

Totodată exista și disputa privind provinciile Illiricului Occidental, Italia de Sud (Calabria), Sicilia și Creta, ce fuseseră trecute de împăratul Leon III Isaurul sub jurisdicția Constantinopolului, pentru că fusese acuzat de papă ca eretic, și asupra cărora papa emitea pretenții permanent.

Un alt focar de conflict dintre Răsărit și Apus era faptul că cea mai mare parte a țărilor slave, fiind pe punctul de a adopta religia creștină, ezitau în fața presiunilor politice și religioase venite din partea celor două imperii rivale: Bizanțul și Imperiul franc. Pe rând, țarii bulgarilor au primit sau au alungat clerul bizantin sau german (ce impunea noilor convertiți latina ca limbă liturgică, și un ritual apusean care avea în Liturghie cântarea simbolului de credință cu Filioque), supunându-se jurisdicțional fie Constantinopolului, fie Romei (unde Filioque nu fusese încă admis).

Papa Ioan al VIII-lea a înțeles pericolul ce-l reprezenta pentru unitatea creștină atitudinea predecesorilor săi imediați și a dat dreptate grecilor în problema limbilor liturgice și în cea a lui Filioque. Trimișii săi la Constantinopol au condamnat laolaltă cu întreaga Biserică a Răsăritului faimosul adaos „și de la Fiul" la simbol. Sinodul din 879-880 reprezintă un model al felului în care Biserica Ortodoxă înțelege unitatea creștinilor: o unitate în credință, căreia primatul roman îi poate fi o mărturie.

Totuși cele două popoare, grecii și romanii, cu predispoziții și înclinații diferite, deosebiți prin limbă, cultură și civilizație, ajung în secolul al IX-lea să nu se mai înțeleagă, să se privească chiar cu răceală și resentimente.

Papalitatea s-a amestecat și în disputele ivite la Constantinopol în jurul ocupării Scaunului patriarhal, mărind astfel ura Răsăritului contra Apusului. Împăratul Roman I Lekapenos a ridicat în 933 la patriarhie pe fiul său Teofilact, înlăturând pe venerabilul Patriarh Trifon. Pentru ca acțiunea lui să fie canonică, a crezut potrivit să se adreseze Bisericii Romei, rugând pe Papa Ioan al XI-lea să recunoască pe noul patriarh. Papa s-a grăbit să satisfacă dorința împăratului. După moartea nevrednicului Teofilact, patriarhii următori n-au voit să se supună Romei, așa încât dezacordul dintre Roma și Constantinopol a devenit și mai pronunțat.

In 1014 împăratul Henric al II-lea al germanilor a venit la Roma pentru a fi încoronat de papa Benedict al VIII-lea și a obținut ca la încoronare să fie adoptat un rit germanic, adică în Liturghie crezul să fie cântat cu Filioque. Ca urmare, din ordinul Patriarhului Serghie al II-lea, numele papei a fost șters din dipticele Bisericii din Constantinopol. Deci încă de la începutul secolului al XI-lea comuniunea în cele sfinte era efectiv ruptă între cele două „Rome".

Această stare de puternică tensiune ce se instalase între Apus și Răsărit (mai ales disputele din Italia de Sud, apoi, pe lângă cele vechi, noile „inovații" ale latinilor, dintre care amintim introducerea unor obiceiuri mozaice în creștinism, întrebuințând azima în locul pâinii dospite la săvârșirea Sfintei Euharistii, și altele), l-au hotărât pe Împăratul Constantin Monomahul să convoace un sinod la Constantinopol.

Dar în secolul al XI-lea, spre deosebire de secolele anterioare, când tensiunile între Roma și Constantinopol se atenuaseră, situația avea această latură tragică, că, din pricina ignoranței reciproce, Apusul și Răsăritul pierduseră criteriul ecleziologic comun ce le permitea altădată să se înțeleagă. Pentru unii, Scaunul Romei era criteriul unic al adevărului, pentru ceilalți, Duhul Adevărului odihnea asupra întregii Biserici și se exprima în mod natural pe calea sinodală.

Papa Leon al IX-lea a acceptat propunerea împăratului Constantin Monomahul și a trimis la începutul lui ianuarie 1054 o delegație papală la Constantinopol, în frunte cu cardinalul

Humbert. Nenorocirea a fost că acesta, un om mândru și încrezut, nu-i putea suferi pe greci - spre exemplu, epitetele injurioase «câine murdar, mușcă-ți limba» adresate lui Nichita Pectoratul, starețul Mănăstirii Studion, care scrisese câteva scrisori împotriva latinilor, arată îndestul ura lui față de greci; chiar cercetătorii și istoricii catolici se miră cum de a putut papa trimite în delegație la Constantinopol niște soli atât de aroganți, violenți și mândri.

Împăratul i-a primit cu onoruri, ceea ce a mărit și mai mult orgoliul delegaților. Humbert și ceilalți au fost găzduiți la Mănăstirea Studion din Constantinopol. Patriarhul Mihail Cerularie, știind că nu se poate aștepta la nimic bun din partea delegaților latini, le-a comunicat că toate chestiunile și neînțelegerile bisericești vor fi discutate în sinod (totodată el punea și la îndoială autenticitatea scrisorilor oficiale ale delegaților, deoarece papa era în acel moment prizonier al normanzilor,si nu putea, se pare, să semneze scrisori oficiale).

In fața reticențelor Patriarhiei bizantine, cardinalul Humbert a compus un act de excomunicare, pe care l-a pus pe Sfânta Masă din Biserica Sfânta Sofia, prin care se aduceau grecilor acuzațiile cele mai grave, învinuirea cea mai absurdă fiind aceea că grecii ar fi scos (!) din Simbolul Credinței învățătura că «Duhul Sfânt purcede și de la Fiul» - Filioque -, când oricine știe că Sfânta Scriptură, Sfinții Părinți și Sinoadele ecumenice vorbesc lămurit numai de purcederea dintr-un singur izvor, din Dumnezeu-Tatăl, iar nu din două izvoare, din Tatăl și din Fiul.

Din faptul că au adus învinuiri neîntemeiate grecilor prin actul de anatematizare din 16 iulie 1054, se vede clar că delegații papali nu veniseră la Constantinopol să trateze frățește într-un sinod, ci să impună. In fond învinuirile aduse erau simple pretexte, căci dincolo de diferențele dogmatice, rituale și disciplinar-canonice, dincolo de răceala sufletească, dincolo de patimile politice și slăbiciunile omenești, adevăratul motiv al dezbinării religioase din 16 iulie 1054 îl constituie *concepția ecleziologică greșită a catolicilor despre primatul papal, prin care episcopul de Roma se situează deasupra tuturor episcopilor și credincioșilor,* această concepție fiind susținută cu tărie în continuare de către papă.

Patriarhul Constantinopolului convocând sinodul, acesta a anatematizat la 24 iulie pe cardinalul Humbert, delegația romană, pe papa Leon al IX-lea și Biserica romană.

Este drept, cum spun mulți cercetători, că contemporanii n-au socotit atât de grave evenimentele din 1054, ci că abia mai târziu, prin cucerirea Constantinopolului, la 13 aprilie 1204, când cavalerii occidentali ai Cruciadei a IV-a au jefuit și pângărit Bizanțul, despărțirea creată s-a adâncit tot mai mult.

In secolele XIII-XV, sub presiunea crescândă a islamului, care amenința din ce în ce mai mult Imperiul Bizantin, s-au făcut unele încercări de unire între Constantinopol și Roma, deoarece papa impunea, ca primă condiție pentru a se primi un ajutor militar din Apus, unirea cu Roma.

Astfel, cea mai importantă încercare a avut loc la Sinodul de la Ferrara-Florența, din 1438-1439, unde răsăritenii au fost nevoiți să accepte cele „patru puncte florentine" (1. Papa este capul întregii Biserici; 2. Săvârșirea Sfintei Împărtășanii se face și cu pâine nedospită (azimă); 3. Duhul Sfânt purcede de la Tatăl și de la Fiul, «Filioque»; 4. Purgatoriu - în afară de rai și iad mai există un loc curățitor). Dar, deși din cauza presiunilor politice, majoritatea participanților au semnat un act de unire, Biserica Ortodoxă nu l-a recunoscut niciodată.

Așadar, toate încercările de unire între Apus și Răsărit au fost și sunt sortite eșecului, câtă vreme nu se va reveni în Apus la tradiția Sfinților Părinți. Căci, în ceea ce privește primatul papal, critica antiromană nu se referă la Apostolul Petru însuși și la poziția sa personală în grupul celor doisprezece și în Biserica primară, ci la natura succesiunii sale. De ce Biserica Romană ar fi putut poseda privilegiul exclusiv al acestei succesiuni, atunci când Noul Testament nu dădea nici o informație despre sacerdoțiul lui Petru la Roma? Oare Antiohia și mai ales Ierusalimul, unde Petru, conform cărții Faptelor Apostolilor, a jucat un rol de prim plan, nu ar fi avut mai mult decât Roma dreptul de a se numi „Scaunul lui Petru"?

Desigur, bizantinii recunoșteau Romei un primat onorific, dar acest primat nu avea, ca unică origine, faptul morții lui Petru la Roma, ci un ansamblu de factori, între care cei mai importanți erau aceia că Roma era o Biserică „foarte mare, foarte veche și cunoscută de toți", după expresia Sfântului

Irineu din Lyon; că în ea se păstrau mormintele a *doi* apostoli „corifei", Petru şi Pavel, şi mai ales faptul că era capitala Imperiului Roman: faimosul canon 28 al Sinodului IV ecumenic din Calcedon insista tocmai asupra acestui din urmă punct.

In alţi termeni, primatul roman nu era un privilegiu exclusiv şi divin, o putere pe care episcopul Romei o posedă în virtutea unei porunci exprese a lui Dumnezeu, ci o autoritate formală, recunoscută de Biserică prin sinoade.

Fără îndoială că papa nu putea, în aceste condiţii, să se bucure de un privilegiu de infailibilitate; dacă prezenţa sa, sau cea a trimişilor săi, era considerată necesară pentru ca un sinod să fie „ecumenic", adică să fie cu adevărat reprezentativ pentru episcopatul întregului imperiu - prezenţa altor mari Biserici era de altfel considerată ca la fel de necesară -, opinia sa nu era niciodată socotită ca adevărată de la sine.

Bisericile Răsăritului puteau trăi veacuri la rând în afara comuniunii romane fără să se îngrijoreze prea mult de această situaţie, iar al VI-lea Sinod ecumenic nu a avut nici o reţinere în a condamna memoria papei Honorius pentru susţinerea pe care acesta o acordase ereziei monotelite.

Pentru bizantini nu se putea pune problema de a considera cuvintele lui Hristos, adresate lui Petru - *Tu eşti Petru, şi pe această piatră voi zidi Biserica Mea* (Matei 16, 18); *Paşte oile Mele* (Ioan 21, 15-17) etc. - ca putându-se raporta doar la episcopii Romei şi numai la ei. Interpretarea romană nu poate fi întâlnită, într-adevăr, în nici un comentariu patristic al Sfintei Scripturi, Sfinţii Părinţii văzând în aceste cuvinte mai ales recunoaşterea de către Hristos a credinţei în Iisus, Fiul lui Dumnezeu, mărturisită pe drumul Cezareei. Petru este piatra Bisericii *în măsura* în care el mărturiseşte această credinţă. Iar toţi cei ce-l au ca model pe Petru şi mărturisirea sa, sunt şi ei moştenitori ai făgăduinţei: pe ei, pe credincioşi, este clădită Biserica.

Această interpretare generală, pe care o întâlnim la Sfinţii Părinţi, primeşte totuşi o corecţie ecleziologică în literatura patristică: episcopii - toţi episcopii - sunt într-adevăr investiţi cu un dar special al învăţăturii. Însăşi funcţia lor constă în a proclama adevărata credinţă. Ei sunt deci *ex officio* succesorii lui Petru. Această concepţie, pe care o găsim exprimată cu claritate de Sfântul Ciprian al Cartaginei (secolul al III-lea) şi

pe care o regăsim de-a lungul întregii istorii a tradiţiei Bisericii, a fost reluată de teologii bizantini.

Deci în conflictul ce opunea Apusul şi Răsăritul era în cauză o profundă divergenţă ecleziologică. Această divergenţă privea natura puterii în Biserică şi, în fond, natura Bisericii însăşi.

Pentru Răsărit, Biserica este, înainte de toate, o comunitate în care Dumnezeu este prezent *sacramental;* Sfintele Taine sunt modalitatea prin care sunt comemorate moartea şi învierea Domnului şi prin care a doua Sa venire este anunţată şi anticipată. Or, plenitudinea acestei realităţi - deci, totodată, plenitudinea adevărului şi a slujirii - este prezentă în fiecare Biserică locală, în fiecare comunitate creştină reunită în jurul mesei euharistice şi având în fruntea sa un episcop, succesor al lui Petru şi al celorlalţi apostoli.

Intr-adevăr, un episcop nu este succesorul unui singur apostol şi are puţină importanţă faptul că Biserica sa a fost întemeiată de Ioan, Pavel sau Petru, sau că are o origine mai recentă şi mai modestă. Funcţia pe care o ocupă presupune că învăţătura sa este conformă propovăduirii comune a apostolilor cărora Petru le era purtător de cuvânt, că el ocupă la masa euharistică însuşi locul Domnului, că este, după cum scria în secolul I Sfântul Ignatie al Antiohiei, „icoană a Domnului" în comunitatea pe care o conduce. Aceste sarcini episcopale sunt esenţialmente *aceleaşi* la Ierusalim, la Constantinopol sau la Bucureşti, iar Dumnezeu nu ar putea acorda unei Biserici privilegii aparte, pentru că El le dăruieşte *tuturor* plenitudinea.

Bisericile locale nu sunt totuşi comunităţi izolate unele de altele; ele sunt unite prin *identitatea* lor de credinţă şi mărturisire. Această identitate se manifestă mai cu seamă cu ocazia sfinţirilor episcopale ce necesită reunirea mai multor episcopi. Pentru a face mai eficace mărturia Bisericilor, pentru a rezolva problemele comune, sinoadele locale s-au reunit periodic începând cu secolul al III-lea şi treptat s-a stabilit între Biserici o „ordine" de fapt.

Această „ordine" ce comporta un primat onorific - cel al Romei, apoi cel al Constantinopolului - şi primate locale (mitropoliţi, azi conducători ai Bisericilor „autocefale") este totuşi susceptibilă de modificări; ea nu este de esenţă ontologică, nu încalcă identitatea fundamentală a Bisericilor

locale şi este supusă formal mărturisirii unanime a unei unice credinţe ortodoxe. Altfel spus, un primat eretic va pierde în mod necesar orice drept al primatului.

Se vede astfel unde se afla rădăcina însăşi a schismei dintre Răsărit şi Apus. In Apus, papalitatea, la capătul unei lungi evoluţii de-a lungul timpului, pretinde, conform hotărârilor din 1870, o infailibilitate doctrinară şi, în acelaşi timp, o jurisdicţie „imediată" asupra credincioşilor. Episcopul Romei susţine deci că este criteriul vizibil al adevărului şi conducător unic al Bisericii universale, fără ca totuşi să posede puteri sacramentale diferite de cele ale altor episcopi.

In Biserica Ortodoxă, nici o putere de drept divin nu ar putea exista în afara şi deasupra comunităţii euharistice locale constituită de ceea ce numim azi o „dieceză". Ierarhia episcopilor şi relaţiile dintre ei sunt reglate de canoane şi nu au un caracter absolut. Nu există deci nici un criteriu vizibil al adevărului, în afara consensului Bisericilor, care îşi găseşte cea mai naturală expresie în sinodul ecumenic. Totuşi chiar acest sinod - am văzut aceasta mai sus - nu are o autoritate *de la sine,* în afara şi deasupra Bisericilor locale, şi nu este decât expresia şi mărturia acordului comun. O adunare formal „ecumenică" poate chiar să fie respinsă de Biserică (exemple: Efes 449, Florenţa 1439). Permanenţa adevărului în Biserică este deci un fapt de ordin supranatural, asemănător în toate privinţele realităţii Sfintelor Taine. Eficacitatea sa este accesibilă experienţei religioase, însă nu examenului raţional, şi nu ar putea fi supusă normelor de drept.

Unitatea Bisericii este înainte de toate o unitate în credinţă şi nu o unitate de administraţie; într-adevăr, unitatea administrativă nu poate fi decât expresia unei comune fidelităţi faţă de adevăr. Dacă unitatea de credinţă ar fi putut fi determinată de un organism vizibil şi permanent, controversele dogmatice ale primelor secole, sinoadele şi luptele Părinţilor nu ar fi avut nici un sens. Incă şi azi, orice realipire la Biserică a comunităţilor separate de ea presupune în mod unic şi inevitabil acordul lor asupra credinţei.

Intre Roma şi Ortodoxie, orice viitor dialog va trebui deci în mod necesar să fie purtat asupra rolului pe care îl acordă încă ecleziologia romană Bisericii locale şi episcopatului.

După Conciliul Vatican I, papa este judecătorul ultim în materie doctrinară şi, pe de altă parte, exercită o jurisdicţie „imediată" asupra tuturor catolicilor. Iar după Conciliul Vatican II - în ciuda speranţelor care erau cu privire la acest conciliu, şi cu toate că afirmaţiei categorice din 1870 i se aduce o oarecare corectivă (aducând o definiţie a episcopatului care, în unele privinţe, coincide cu principiile eclezиologiei ortodoxe) -, papa Paul al VI-lea *a subordonat colegialitatea episcopală autorităţii primatului papal,* ceea ce nu se întâmplase la Conciliul I Vatican, zicând că „Colegiul sau corpul episcopal - se subliniază în acea hotărâre de la Conciliul II - nu are autoritate decât numai împreună cu pontiful roman, succesorul lui Petru, iar puterea primatului acestuia rămâne întreagă asupra tuturor, fie păstori, fie credincioşi".

Biserica Catolică învaţă greşit următoarele puncte doctrinare mai importante:

a) Filioque. Catolicii zic că Duhul Sfânt purcede şi de la Tatăl şi de la Fiul. Această greşeală dogmatică este cea mai grea. Sfântul Evanghelist Ioan spune că *Duhul Sfânt purcede de la Tatăl* şi este trimis în lume prin Fiul (Ioan 15, 26);

b) Purgatoriul. Intre rai şi iad zic că ar fi un foc curăţitor numit purgatoriu, în care merg sufletele celor ce nu şi-au ispăşit pe pământ anumite păcate, apoi se duc în rai. Nu scrie în Sfânta Scriptură şi nici Sfânta Tradiţie nu vorbeşte despre aşa ceva;

c) **Supremaţia papală.** Papa este considerat de ei capul suprem al Bisericii creştine, mai mare decât toţi patriarhii, adică locţiitorul lui Hristos pe pământ, numindu-se urmaşul Sfântului Petru - poziţie nerecunoscută de Biserica Universală;

d) Infailibilitatea papală. Conciliul I Vatican din 1870 a recunoscut „infailibilitatea papală", zicând că papa nu poate greşi ca om, în materie de credinţă, când predică, făcându-l egal cu Dumnezeu, ceea ce iarăşi este o dogmă nouă, respinsă de Biserica Ortodoxă[6];

[6] Infailibilitatea papală a fost combătută cu multă îndârjire de unii din marii teologi catolici, ca: Friedrich, Dollinger, Hefele şi alţii, chiar in sinodul din Vatican, şi îndată după aceea a şi făcut să se rupa de Biserica Romei o parte din fiii ei din diferite ţări, care s-au constituit in Biserică aparte sub numele de *Vechi Catolici.*

e) Azimile. Săvârșirea Sfintei Euharistii cu azimă, ca evreii, în loc de pâine dospită;

f) Imaculata concepție. Ei spun că Maica Domnului este născută de la Duhul Sfânt, fără păcat strămoșesc;

g) Transsubstanțierea. La sfințirea Sfintelor Daruri catolicii nu fac rugăciunea de invocare a Sfântului Duh, cum facem noi la Sfânta Epicleză. Ei zic că Darurile se sfințesc singure, când se zice: *Luați mâncați...* și celelalte. Nu au rugăciunea de pogorâre a Duhului Sfânt peste Daruri;

h) Celibatul preoților. Preoții catolici nu se căsătoresc. Sunt celibatari, împotriva hotărârilor Sinoadelor ecumenice, care au decis ca preoții de mir să aibă familie. Iar hirotoniile lor se fac în alt chip, nu prin punerea mâinilor - cum au predanisit Sfinții Apostoli și Sfinții Părinți -, ci prin ungere, ca în Legea Veche;

i) Indulgențele papale. Învățătura despre indulgențe, care arată că prin cumpărarea unor bilețele, date de papă, se iartă păcatele. Ei afirmă că sfinții lor au prea multe fapte bune, n-au ce face cu ele, le dau papei, iar el vinde aceste merite prisositoare spre iertarea păcatelor oamenilor care nu au destule fapte bune;

j) Mirungerea. Catolicii nu miruiesc copiii imediat după Botez, ci la șapte-opt ani și numai arhiereii au dreptul acesta.

Totodată mai greșesc și cu următoarele[7]:

- împărtășania pruncilor nu o dau îndată după botez, ci o amână până ajung la un număr de ani, din care cauză mulți dintre copii mor neîmpărtășiți;
- împărtășirea credincioșilor fără ca să fie spovediți;
- împărtășirea laicilor numai cu Trupul, nu și cu Sângele Domnului;
- administrarea Botezului prin turnare și stropire cu apă, iar nu prin afundare;
- îngăduința de a se mânca lapte, ouă și brânză în Postul Mare și oricând carne de animale sugrumate;

împotriva infailibilității papale s-a ridicat și curentul zis *modernist* din teologia catolică, iar în unele țări nu s-au promulgat oficial nici până azi actele sinodului din Vatican, prin care papa este declarat infailibilil. Totuși infailibilitatea a fost recunoscută și în aceste țări în chip tacit.

[7] Extrase din Arhim. Cleopa Ilie, *Cuvânt de lămurire în legătură cu rătăcirile stiliștilor.*

- dezlegarea miercurii și a vinerii și a primelor două zile ale Postului Mare;
- nerespectarea pravilei și a tradiției bisericești cu privire la gradele de rudenie la săvârșirea căsătoriilor;
- săvârșesc mai multe liturghii într-o zi la același altar;
- preoții și diaconii lor nu se împărtășesc din același potir cu credincioșii ca la noi;
- se împărtășesc unii pentru alții;
- chipul călugăresc care după pravile este unul, ei l-au divizat într-o serie de ordine și congregații;
- din cauza celibatului clerului, moralitatea publică suferă.

Chiar și în cult, ea a introdus unele inovații care o depărtează mult de Biserica primelor veacuri, ca de pildă:lipsa proscomidiei la «missa» romană, statuile, muzica instrumentală, adorarea inimii Domnului nostru Iisus Hristos, limba latină ca unică limbă de cult și altele[8].

Așadar, pentru aceste abateri dogmatice, canonice, liturgice și tradiționale, noi numim pe catolici schismatici și nu putem să ne unim cu ei atâta vreme cât continuă să propovăduiască în continuare aceste erezii[9].

Uniația

Uniația este o modalitate de prozelitism practicată de Biserica Romano-Catolică, prin care aceasta a încercat atragerea creștinilor ortodocși aflați sub vremelnică stăpânire

[8] Amănunte asupra ființei și abaterilor de la credință, disciplină, cult, etc. ale romano-catolicismului, ca și ale protestantismului, se găsesc în Irineu Mihălcescu: *La Theologie symbolique au point de vue de l'Eglise orthodoxe-orientale,* Bucharest et Paris 1932, în Vladimir Guette: *Expunerea doctrinei Bisericii Ortodoxe de răsărit,* tradusă de Mitropolitul Iosif Gheorghian, București, 1893 și în N. Lopuhin: *Creștinismul apusean,* tradus de Episcopul Nicodim (viitorul patriarh al României).

[9] Dacă un catolic trece la ortodocși, nu i se mai face botezul. In cadrul unei slujbe speciale el mărturisește în fața preotului, în biserică, lepădarea de ereziile și greșelile catolice și faptul că acceptă mărturisirea de credință ortodoxă. Apoi este miruit cu sfântul și marele Mir și i se citește dezlegarea rânduită. Dacă un ortodox trece la catolici, trebuie să primească botezul papistaș. Se face catolic, dar își pierde sufletul. Cu catolicii încă nu am ajuns la unire. Au cedat ei în favoarea noastră până acum vreo 13 puncte, dar mai sunt zece puncte mai importante care ne despart *(Ne vorbește Părintele Cleopa,* vol. 9, Episcopia Romanului, 1999, p. 127-128).

catolică la o formă de catolicism. Această formă presupunea acceptarea conducerii papale și a câtorva dogme catolice, păstrându-se însă folosirea ritului ortodox și a limbii originare. Toate acestea erau îngăduite de către Roma în vederea latinizării ulterioare a creștinilor uniți.

Papalitatea a aplicat această strategie în diferite spații geografice și în diferite momente ale istoriei, folosindu-se în special de ordinul iezuit și de metodele acestuia; în urma unei asemenea strategii a fost întemeiată și Biserica Unită din Ardeal.

Biserica Unită sau Biserica Greco-Catolică din Transilvania a apărut oficial în luna martie, anul 1701, la Viena, în urma presiunilor Bisericii Romano-Catolice - reprezentată în special prin iezuiți - și a monarhiei habsburgice, asupra clerului românesc din Ardeal, condus de mitropolitul Atanasie.

A apărut din slăbiciunea unora din preoții și protopopii români, care au cedat în fața promisiunilor de îmbunătățire a stării lor materiale - căci și ei erau considerați iobagi, ca și toți românii - și a constrângerilor politice, religioase, de multe ori însoțite de forța armată, împotriva ortodocșilor.

Stăpânirea austriacă catolică instaurată peste Transilvania dorea să dobândească aderenți în rândul populației autohtone, care era majoritar românească și ortodoxă. Până în acest moment, națiunile recunoscute în Transilvania erau maghiarii, sașii și secuii, românii având statutul de tolerați. Noua stăpânire habsburgică, pentru a-și consolida dominația, a început o luptă pentru a slăbi puterea calvinilor și a întări confesiunea catolică, care - între cele patru religii recepte: catolică, calvină, luterană și unitariană - era cea mai slabă. Astfel s-au decis să sporească numărul catolicilor, aducându-i pe românii ortodocși sub influența Scaunului papal.

La început iezuiții au pus o singură condiție pentru unirea românilor ortodocși cu Biserica Romei, aceea de a accepta primatul papal, promițând să nu se atingă în nici un fel de dogmele, legea și cultul Bisericii Ortodoxe. In același timp ei au fluturat înaintea clerului român (preoți și protopopi) mai multe avantaje materiale.

Mitropolitul Atanasie, deși ezita în legătură cu unirea, fiind chemat la Viena și constrâns, a cedat presiunilor iezuite și ale curții de acolo, în frunte cu împăratul Leopold I, și a semnat

actul de unire cu Roma. Iezuiții au venit și cu un text falsificat de ei, în care se spunea că mitropolitul Atanasie și protopopii români au acceptat patru puncte de cedare: a) papa este capul întregii Biserici; b) folosirea azimei la săvârșirea „missei"; c) introducerea adaosului Filioque în simbolul credinței; d) dogma purgatoriului.

După semnarea actului de unire cu Roma, mitropolitul Atanasie a fost din nou hirotonit ca preot, apoi episcop, de cardinalul catolic Kollonich și de episcopii catolici din Gyor (Raab) și Nitra, fiind apoi supus mitropolitului catolic de Esztergom (Strigoniu). I-a fost dat un salariu anual de 4000 de florini, titlul de consilier imperial, precum și un lanț de aur împodobit cu cruce și cu portretul împăratului, pentru - ziceau ei - „meritele sale înalte și speciale..., pentru învățătura și erudiția lui, pentru viața lui exemplară și pentru celelalte virtuți ale sale", deși la venirea în Viena, pentru a-l putea șantaja ca să fie de acord să primească unirea, i-au adus tot felul de acuze privind viața lui particulară.

I s-a impus și un teolog iezuit pe lângă el, fără știrea căruia nu putea face nimic, acesta cenzurându-i orice acțiune și dictându-i ce trebuie și ce nu trebuie să facă. I s-a interzis corespondența cu Țările Române, iar dreptul de a numi pe episcopii uniți s-a dat împăratului.

Aproape toți românii au protestat energic: „Noi, părinte, papistași morți, iar vii nu vom fi..., gata suntem sângele să ni se verse, decât legea părinților noștri să pierdem", ziceau credincioșii din Șcheii Brașovului într-un protest adresat lui Atanasie. La fel credincioșii din Călata spuneau: „Noi, tot satul, legea și religia noastră în care ne-am născut, nu o părăsim. E treaba popilor cu care religie vreau să se unească; noi nu ne amestecăm în aceasta, dar dacă vom vedea că vreau să introducă la noi înnoiri, unul ca acela nu va mai fi popa nostru". Și la fel a fost în tot poporul ortodox.

Patriarhul de la Constantinopol, Calinic II, împreună cu sinodul său, l-au anatematizat pe Atanasie în ședința sinodală din 5 august 1701. Atanasie a încercat să revină la Biserica Ortodoxă în anul 1711 - și se poate spune că aproape o jumătate de an a încetat practic unirea cu Roma -, dar apoi a cedat din nou presiunilor catolice.

In această unire nu a fost la mijloc nici o inspirație dumnezeiască sau vreo chemare „de Sus", cum pretindeau iezuiții, ci numai dorința de obținere a unor avantaje pentru români, după cum se vede și din cuvintele episcopului unit Inochentie Micu, care zicea: „Eu și clerul meu ne-am unit sub condiția de a obține acele beneficii și foloase de care se bucură romano-catolicii, altfel, dacă nu ni se dau, ne facem orice".

De altfel și un răspuns al Curții de la Viena vorbește de nesinceritatea unirii cu Roma a românilor: „Pe față, în adunări și în convorbiri particulare, popii înșiși sau preoții înșiși declară adeseori că ei n-au depus jurământul pentru unire și pentru lepădare de la schismă, ci numai ca să poată fi liberi de judecata domnilor de pământ, de servicii și de contribuții; se vede aceasta și din faptul că în realitate se servesc toți de cărți schismatice (ortodoxe, n.n.), din care vorbesc poporului, slujesc Liturghia, în care se neagă în chip fățiș că Sfântul Duh purcede de la Fiul și nu adaugă nici în Simbolul niceean Filioque; ...absolut nici unul dintre popi nu învață și nu instruiește poporul, fie în mod particular, fie în biserică, despre cele patru puncte. Numai când se ivește vreo cauză, vreun litigiu, vreo contribuție proprie de ordin lumesc, se refugiază toți la imunitatea unirii, ca la o ancoră sacră".

După unirea cu Roma a început o perioadă neagră de prigonire a ortodocșilor, și de către catolici, și de către unii din episcopii uniți, sprijiniți de trupele imperiale: biserici furate de la ortodocși și date uniților - deși uniții erau numai câțiva față de marea masă a ortodocșilor -, amenzi, arestări, bătăi, ucideri.

In timpul luptelor pentru păstrarea credinței ortodoxe au pătimit și Sfinții Martiri și Mărturisitori, ieromonahii Visarion Sarai și Sofronie de la Cioara, preoții Ioan din Galeș și Moise Măcinic din Sibiel, credinciosul Oprea Miclăuș din Săliște, canonizați în 1992 de Biserica Ortodoxă ca sfinți.

Dar nu numai ei, ci a pătimit întregul popor românesc, dând multe jertfe pe altarul dreptei credințe, acestea culminând cu distrugerea a 150 de biserici, mănăstiri și schituri (cele de lemn fiind arse, cele de piatră fiind dărâmate cu tunurile) de către generalul Bukow, trimis de către împărăteasa Maria Tereza pentru a sprijini uniatismul. In felul acesta a încetat practic viața monahală din Transilvania.

Intre presiunile la care erau supuși românii, a fost, de exemplu, reglementarea pentru cei ce voiau să treacă la Ortodoxie, fie uniți[10], fie catolici. Această reglementare dispunea ca aceia care doreau să părăsească confesiunea catolică sau unită, să facă o catehizare de șase săptămâni în învățătura catolică (sau unită), plătind câte un zlot pe zi celor care-i catehizau (!).

Dar în ciuda tuturor opreliștilor, care practic făceau imposibilă întoarcerea românilor uniți la Ortodoxie, s-a pornit totuși o puternică mișcare de revenire în Țara Hațegului, deci tocmai acolo unde parohiile au fost trecute forțat la unire, în 1761. Episcopul unit Grigore Maior a fost nevoit să ceară sprijinul guvernului și al autorităților militare pentru întoarcerea poporului la uniație.

Același lucru s-a întâmplat și în Țara Făgărașului, unde vicarul Ignatie Darabant a avut nevoie de sprijinul armatei habsburgice pentru stăvilirea mișcării de întoarcere la Ortodoxie.

Peste puțin timp, la 20 august 1782, împăratul Iosif II a dat așa numita *Patentă de unire,* prin care dispunea ca fiecare Biserică să rămână cu credincioșii pe care îi avea și să nu se mai facă prozelitism. De fapt, măsura a fost luată numai împotriva Bisericii Ortodoxe, care nu putea primi credincioși uniți. In schimb Biserica Unită a continuat și în viitor acțiunea prozelitistă, folosindu-se de sprijinul permanent al autorităților de stat.

La 1798 s-a încercat o refacere a Bisericii Ortodoxe, făcându-se un memoriu inițiat de oameni de seamă ortodocși și uniți. Memoriul lor a ajuns la episcopul catolic Batthyani Ignacz din Alba Iulia, la guvernatorul Transilvaniei Banffi și la împărat, care, în 1800, a dispus clasarea dosarului, ținând seama de propunerea celui din urmă, că dezbinarea românilor este de folos statului, care poate să-i stăpânească mai ușor.

Până spre sfârșitul secolului XVIII, cărțile de cult (Liturghierul, Molitfelnicul, Evanghelia, Apostolul, Penticostarul, Octoihul, Triodul, Mineiele, Ceaslovul, Psaltirea...) tipărite de uniți, păstrau în întregime rânduielile liturgice ortodoxe. Sub

[10] Mulți dintre cei ce trecuseră la uniație, de bună voie sau siliți, cât și cei din satele ce fuseseră declarate în mod arbitrar unite, voiau să se întoarcă la Ortodoxie.

episcopul Ioan Bob (instalat în 1784), s-a început tipărirea cărților de slujbă și de învățătură cu un conținut catolicizant. Tot el a introdus cele mai multe numiri catolicizante în Biserica Unită din Transilvania.

De pe la sfârșitul secolului al XVIII-lea, prigoana uniților susținuți de autoritățile catolice asupra ortodocșilor s-a atenuat, ortodocșii și uniții militând pentru ca națiunea română să-și obțină drepturile ei. Episcopii Vasile Moga de la Sibiu și Ioan Lemeni de la Blaj au înaintat împreună mai multe memorii către autoritățile de stat prin care cereau drepturi naționale și sociale pe seama păstoriților lor. In hotărârile Adunării Naționale Românești de la Blaj din 3/15 mai 1848, se preconiza o singură Biserică românească (deci desființarea celei unite) și reactivarea vechii Mitropolii a Transilvaniei. Insă episcopii uniți Ioan Lemeni de la Blaj și Vasile Erdelyi de la Oradea s-au opus, și cu sprijinul catolicilor și al Curții de la Viena au oprit procesul de refacere a unității ortodoxe.

In anii următori, s-au făcut trei încercări pentru deplina catolicizare a Bisericii Unite din Transilvania și pentru totala ei supunere papei și Congregației „De Propaganda Fide". Astfel, trei concilii ținute tainic, în anii 1872, 1882 și 1900, la Blaj, au încercat o totală catolicizare a doctrinei, cultului și organizării Bisericii Unite.

Din mărturisirile de credință ale acestor trei concilii constatăm că ele primeau întreaga învățătură a Bisericii Catolice, inclusiv hotărârile Conciliului de la Trident (1543-1563), ale Conciliului I Vatican (1869-1870), de asemenea și infailibilitatea papei etc. Mărturisirea Conciliului din 1900 se încheia prin cuvintele: „Mai încolo, primesc și mărturisesc toate celelalte câte le primește și le mărturisește Sfânta Biserică a Romei..., peste acestea, promit și jur ascultare adevărată pontificelui roman, următorului fericitului Petru, principele apostolilor și vicarul lui Iisus Hristos".

Deci cele trei «Concilii provinciale» au introdus dogme noi, catolice, în Biserica românească Unită din Transilvania. Supunând-o cu totul Scaunului papal, ea și-a pierdut și puțina independență care i-a mai rămas, grăbind procesul de încorporare a ei în Biserica Romano-Catolică.

Mulți intelectuali uniți au luat o atitudine energică împotriva hotărârilor adoptate de aceste «Concilii», care au avut loc fără știrea clerului și a credincioșilor uniți. De pildă, profesorul Nicolae Densușianu, cel care a descoperit <<manifestul de unire» din 1698, califica sinoadele de la 1872, 1882 și 1900, într-o broșură tipărită la Brașov, ca „adevărate adunări secrete pentru schimbarea religiunei strămoșești a poporului român din Mitropolia Alba Iuliei". El constata că sub Atanasie Anghel nu s-a primit nici o dogmă catolică, pe când acum „se primiră toate dogmele catolice, toată credința catolică, declară pe papa de suprem cap ierarhic cu puteri absolute și infailibil în Mitropolia de Alba Iulia. Episcopul Atanasie fusese silit de grelele împrejurări de atunci și el făcuse o unire cu Roma în sens național. Mitropolitul Vancea însă, fără să fie constrâns de evenimente politice ori de altă natură, făcu o unire exclusiv în sens catolic și în contra voinței poporului român". In acest fel, conchidea Densușianu, „unirea cea adevărată, catolică, cu Biserica Romei nu o făcu episcopul Atanasie, ci mitropolitul Vancea".

Dar această catolicizare forțată și-a însușit-o numai o parte a clerului, îndeosebi teologii cu studii în instituțiile de învățământ catolic (Budapesta, Viena, Roma) și unii intelectuali înstrăinați de neamul și credința strămoșească. Poporul român unit și-a păstrat însă vechea sa tradiție ortodoxă, fără să știe nimic de hotărârile secrete ale vlădicilor și ale celorlalți teologi.

In secolul XIX și până în anul 1918 existase o conlucrare între clerul și credincioșii ortodocși și uniți pentru slujirea intereselor poporului român, ei luptând împreună în momentele cele mai importante din viața poporului român (la revoluția din 1848, în anii 1892-1894 și la Marea Unire din 1918). Mulți doreau ca în 1918, odată cu unitatea statală, să se înfăptuiască și unitatea bisericească.

Din nefericire au fost și cazuri în care Mitropolia Blajului, ca și episcopiile ei sufragane, și politicienii greco-catolici au încercat în felurite chipuri să împiedice mișcarea de revenire la Biserica străbună.

Apoi, prin Concordatul dintre statul român și Vatican, semnat în 1927, Biserica românească Greco-Catolică (Unită), care era considerată până atunci, chiar de Scaunul papal, ca o

Biserică autonomă, cu caracter naţional românesc (recunoscută şi de art. 22 din Constituţia din 1923), devenea un simplu «rit» al Bisericii Catolice, astfel că îşi pierdea caracterul naţional şi autonomia. Episcopii uniţi erau numiţi acum de Vatican, încălcându-se vechiul drept tradiţional şi canonic al Arhiepiscopiei Blajului de a propune trei candidaţi, din care autoritatea de stat să numească pe unul.

Totuşi, în anii dinaintea celui de-al doilea război mondial, s-au manifestat mai multe tendinţe de revenire a uniţilor la Biserica Ortodoxă. Mişcarea de reîntoarcere la sânul Bisericii Ortodoxe era puternică în rândul credincioşilor, căci zeci de sate, în frunte cu preoţii lor, au revenit la Biserica strămoşească; şi pe lângă aceste treceri în masă au fost mii de treceri individuale.

La 27 februarie 1939 a avut loc o mare adunare la Alba Iulia cu aproximativ 50.000 de participanţi, în frunte cu Mitropoliţii Nicolae Bălan de la Sibiu şi Alexandru Nicolescu de la Blaj, în cadrul căreia s-a semnat un act privind unirea celor două Biserici româneşti şi s-a hotărât să se înceapă tratativele în vederea reunificării; din nefericire, înţelegerea încheiată atunci nu s-a putut transpune în faptă, căci în curând a izbucnit al doilea război mondial.

Mişcarea de revenire a clerului şi a credincioşilor s-a intensificat după al doilea război mondial. In 1948, Mitropolitul Nicolae Bălan, la cuvântarea rostită la Blaj cu ocazia aniversării a 100 de ani de la Marea Adunare de la Blaj din Câmpia Libertăţii, a adresat chemări credincioşilor uniţi „de a se întoarce acasă". Ca urmare a acestei stări de spirit, 36 de protopopi şi preoţi, delegaţi de 430 de colegi de-ai lor, au ţinut o consfătuire la Cluj, hotărând revenirea la Biserica strămoşească şi ruperea legăturilor cu Biserica Romei.

La 21 octombrie 1948, la Catedrala Încoronării din Alba Iulia s-a întrunit o mare Adunare Naţională bisericească, în prezenţa Patriarhului Justinian şi a întregului Sinod, prin care s-a consfinţit desfiinţarea Bisericii Unite şi reîntregirea Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania.

Credincioşilor uniţi nu le-a fost greu să revină la Biserica mamă, Biserica Ortodoxă, pentru că ei nu respectau practic cele impuse de catolici.

Dar o parte a clerului şi numeroşi intelectuali n-au aderat la această reîntregire. Desfiinţându-se eparhiile unite în toamna aceluiaşi an, preoţii respectivi s-au angajat în diferite slujbe de stat, iar credincioşii nereveniţi au preferat să se roage în biserici romano-catolice.

Greşelile „uniţilor" sunt următoarele:

a) Consideră pe papă drept cap al Bisericii lui Hristos.

Este o mare greşeală şi străin de adevăr să-l recunoşti pe papă drept cap al Bisericii, căci singurul Cap al Bisericii este Hristos, iar noi suntem mădularele Trupului Său, care este Biserica cea una, adevărată, sobornicească şi apostolească, *căci Unul este Dumnezeu, Unul este şi Mijlocitorul între Dumnezeu şi oameni: Omul Hristos Iisus* (I Tim. 2, 5).

Iar de vreun vicar al lui Hristos, noi nu ştim, căci Hristos nu ne-a părăsit, ci este cu noi în veacul veacului. Şi nici Sfinţii Părinţi de vreun vicar al lui Hristos n-au ştiut, nici toţi patriarhii şi nici chiar Sfântul Apostol Petru, care se ia de catolici drept mărturie, n-au ştiut de una ca aceasta, ci soborniceşte totdeauna au povăţuit Biserica, Duhul Sfânt stându-le într-ajutor. Chiar Sfântul Petru, cum arată Faptele Apostolilor, cu smerenie s-a plecat cuvintelor celor insuflate de Dumnezeu ale Sfântului Apostol Pavel, când acesta i-a stat împotrivă pentru cei netăiaţi împrejur (Gal. 2, 11-21).

Iar dacă stăruie să se cheme că este fără de greşeală, noi nu primim una ca aceasta, fiindcă numai Unul Dumnezeu nu poate greşi; şi prin darul Lui, la fel şi Biserica, cea una, călătoreşte fără de greşeală, căci Duhul Sfânt o povăţuieşte pe ea.

Şi nu se poate nici a-l recunoaşte pe papă drept întâistătător şi a avea comuniune cu el, chiar dacă ai păstra în toate celelalte dreapta credinţă, căci nu te poţi împărtăşi cu cel ce cugetă, face şi învaţă cele potrivnice dreptei credinţe;

b) Sfânta Impărtăşanie se poate face şi cu pâine nedospită - azimă -, ca evreii;

c) Duhul Sfânt purcede de la Tatăl şi de la Fiul (Filioque).

In această privinţă Cuviosul Paisie de la Neamţ spune următoarele: „...Pentru că este cugetarea catolicilor pentru Unul Dumnezeu în Treime, rea, nedreaptă şi potrivnică Sfintei Scripturi, şi întru aceasta este deopotrivă cu Arie şi cu toţi

ceilalți eretici. Și dacă cineva mărturisește astfel precum că «Duhul Sfânt purcede de la Tatăl și de la Fiul», pentru acela nu este nădejde de mântuire, chiar dacă ar îndeplini toate poruncile lui Hristos, chiar dacă încă și pe morți i-ar învia, pentru că defăimează cu rea slavă Duhul Sfânt și două pricini socotește a fi în Dumnezeire, una a Tatălui și alta a Fiului"[11];

d) In afară de rai și iad mai există un loc curățitor, numit purgatoriu.

„Purgatoriu nu este. Catolicii zic că între rai și iad ar fi un foc curățitor, unde merge sufletul câteva sute de ani și se curăță acolo, apoi trece în rai. Nu există așa ceva. Noi avem Evanghelia Judecății, pe care o au și ei, dar nu arată trei locuri, ci numai două - raiul și iadul. Mântuitorul, când va sta pe Scaunul slavei Sale și va aduna toate popoarele de la zidirea lumii să le judece, îi va despărți pe dânșii, precum desparte păstorul oile de capre. Și va pune pe drepți de-a dreapta Sa și pe păcătoși de-a stânga Sa... Și vor merge păcătoșii în munca veșnică, iar drepții în viața veșnică.

Deci nu putem zice că sunt trei locuri, ci numai două: munca veșnică sau viața veșnică"[12].

Pe lângă aceste patru puncte, reamintim că la trei sinoade tainice de la sfârșitul secolului XIX, s-a hotărât primirea întregii învățături catolice.

Având în vedere toate aceste lucruri, se vede că uniația este o catolicizare lentă și o mișcare subversivă făcută cu scop politic pentru a aduce pe ortodocși sub ascultarea Romei.

Capitolul 3
Noi erezii și secte

Protestantismul, apărut în secolul al XVI-lea în cadrul Bisericii Romano-Catolice, a dat naștere unei Biserici Reformate și unei Biserici Luterane, care au pătruns și în țara noastră

[11] Sfântul Paisie de la Neamț, *Cuvinte și scrisori duhovnicești,* vol. I, Editura «Tipografia Centrală», Chișinău, 1998, p. 67.
[12] *Ne vorbește Părintele Cleopa,* vol. 3, 1996, p. 63.

in special prin minoritățile etnice din Transilvania, maghiarii și germanii. Mai târziu au pătruns și sectele neoprotestante.

1. Baptiștii

Numele și-l iau de la învățătura lor despre botez (bapto = a afunda), susținând că botezul trebuie împărtășit numai adulților. Ei sunt urmași ai anabaptiștilor lui Thomas Munzer din Germania de prin anii 1533-1534. Intemeietorul sectei baptiste este un fost pastor puritan[13], englezul John Smith. Din cauza persecuțiilor din partea Bisericii Anglicane împotriva tuturor nonconformiștilor, John Smith fuge în Olanda în anul 1606. Aici face cunoștință cu rătăcirile mennoniților, care învățau că botezul trebuie dat numai vârstnicilor și numai prin cufundare și că jurământul și serviciul militar sunt oprite.

In scurt timp trecu și el la această sectă, botezându-se a doua oară, împreună cu ceilalți însoțitori ai săi, nu prin cufundare, ci prin turnare (stropire). In anul 1611 se întoarce din nou în Anglia și înființează noua sectă „baptistă", numită a „baptiștilor generali", spre deosebire de cea a „baptiștilor particulari", condusă de John Spilsburg, care susțineau botezul prin cufundare.

Cam deodată cu baptiștii englezi au luat ființă în America baptiștii americani. Întemeietorul acestora a fost tot un englez, Roger Williams, fost puritan, care, nemulțumit de dezbinarea baptiștilor englezi și neputând suporta persecuțiile Bisericii Anglicane, în anul 1631 fuge în America de Nord, unde înființează secta „baptiștilor regulari", cu alți 12 membri, care se botezară unul după altul prin cufundare. Baptismul a fost persecutat și în America până în anul 1783, dar, după proclamarea independenței S.U.A., i s-a dat deplină libertate religioasă.

Ca și baptiștii englezi, și baptiștii americani s-au dezbinat între ei, astfel încât în prezent se pot întâlni peste zece feluri de

[13] Regele Angliei Henric al VIH-lea s-a ridicat împotriva papei, pentru că acesta nu i-a desfăcut prima căsătorie și prin acel faimos „Non possumus" i-a refuzat căsătoria cu Ana Boleyn. Din această pricină s-a produs ruptura cu papalitatea, născându-se Biserica Anglicană (1534). Mai târziu s-a produs o reformă și în Biserica Anglicană. Cei ce au primit noua reformă s-au numit „conformiști", iar cei care n-au recunoscut-o, s-au numit „nonconformiști". Nonconformiștii s-au dezbinat la rândul lor în prezbiterieni sau puritani, congregaționaliști sau independenți ș. a.

baptiști: baptiștii vechi, baptiștii voinței libere, baptiștii sâmbătari, baptiștii celor șase principii, discipolii lui Hristos, baptiștii unitarieni, baptiștii scufundători, Biserica lui Dumnezeu etc, numele fiecărei secte ilustrând principiul generator al ereziei; în general sectele se alipesc de un anume aspect al credinței și îl absolutizează în dauna celorlalte.

In sec. XIX baptismul trece din Anglia în Germania. Din Germania baptismul trece în Ungaria, iar de aici începe a face ravagii printre românii din Ardeal, îndeosebi județele Arad și Bihor, ungurii sprijinind răspândirea baptismului la noi în țară.

Iată ce scrie deputatul ungur Almay Oliver în ziarul Aradi Kozlony în anul 1913: „Chestiunea națională românească ar trebui dezvoltată în așa chip ca poporul român să fie dezlegat de sub conducerea preoților români. E de mare însemnătate faptul că chestiunea românească, cel puțin în parte, poate fi rezolvată cu ajutorul baptismului. Baptismul poate ajunge la cuceriri de necrezut în județul Arad..."

Nu este de mirare că primii predicatori baptiști printre români au fost unguri. Prin anul 1888 baptistul Kronyai Mihaly predica prin Curtici, jud. Arad, și Talpoș, Bihor, iar prin alte comune activau Toth Istvân, Csopjâk Attila și alții.

Nici celelalte provincii românești n-au rămas nemolipsite, deși în măsură mai mică. Astfel, după 1916, baptismul a pătruns în Bucovina, Moldova și Muntenia, așa că astăzi sunt în țară câteva ramuri ale sectei baptiștilor.

Cultul lor constă în rugăciuni, în cântece religioase și mai ales în predici. La cultul dumnezeiesc se practică uneori și „Cina Domnului", o ceremonie care constă în „împărtășirea" cu pâine și cu vin. Cultul public este săvârșit în „casele de rugăciuni", în care se fac evanghelizările de după masă și seara, cu deosebire duminica.

Învățăturile baptiștilor sunt în majoritate cele ale protestanților:

a) nu recunosc Sfânta Tradiție și cele șapte Sfinte Taine;

b) sunt împotriva cinstirii sfintelor icoane, a Sfintei Cruci, a sfintelor moaște, a rugăciunilor pentru morți, a jurământului, a postului, a simbolurilor liturgice ș.a.;

c) dreptul și puterea disciplinară o are adunarea;

d) sunt rigoriști, neîngăduitori față de cei ce păcătuiesc;

e) botezul îl aplică numai celor vârstnici și se săvârșește numai printr-o singură scufundare (el nu iartă păcatele);

f) fiecare are dreptul și priceperea de a tâlcui Sfânta Scriptură;

g) nu au decât trei sărbători: Crăciunul, Pastile și Rusaliile;

h) sunt împotriva cinstirii Maicii Domnului și a sfinților.

Toate aceste învățături le au și celelalte secte, cu deosebirea că acelea au în plus și altele, specifice lor.

2. Adventiștii

Işi au numele de la cuvântul latinesc *adventus*=venire, deoarece îi preocupă mult venirea a doua a Domnului și în special data exactă a ei. De dată mai recentă decât baptiștii, secta lor a fost întemeiată de William Miller, fermier din America, născut la 1782 în orașul Pitsfield. Părinții lui au fost baptiști săraci și nu i-au putut da o cultură înaltă; însă lui îi plăcea să învețe și, în urma unei lecturi bogate, a ajuns să fie liber cugetător.

Grozăviile războiului anglo-american din 1812-1816, la care a luat și el parte, l-au făcut să se apropie de Sfânta Scriptură și să devină credincios baptist ca și părinții lui. Dar citind cu multă stăruință Biblia și neavând pricepere și pregătire destulă pentru înțelegerea ei, a scos din ea fel de fel de rătăciri, cum ar fi că venirea a doua va fi între 1 martie 1843 și 1 martie 1844; atunci Hristos va întemeia pe pământ o împărăție de o mie de ani (mileniul) cu cei drepți care vor învia; iar la sfârșitul mileniului vor învia și cei păcătoși și vor fi judecați ș.a.

Data venirii a doua a stabilit-o pornind de la Daniel (8, 14), unde proorocul spune iudeilor că până la curățire vor trece 2400 de zile. Prin zile, Miller a înțeles ani, iar prin curățirea templului a înțeles întemeierea mileniului. Socoteala a început-o de la anul 457 î.d.Hr., fiindcă în acest an a început robia babilonică. De la această dată și până la Hristos vor mai trece restul până la cifra de 2300 ani, adică încă 1843 de ani, după care va urma venirea a doua și mileniul.

Proorocia aceasta și-a anunțat-o Miller încă din anul 1833 prin broșura sa „Învederare din Sfânta Scriptură a venirii a

doua a lui Hristos în anul 1843". Acelaşi lucru l-a vestit apoi revista „Semnele timpului", scoasă în 1840 de Iosua Himes, un adventist fanatic, apoi în „Strigătul din miezul nopţii" (1842).

Dar profeţia lui Miller nu s-a împlinit, ceea ce a tulburat foarte mult pe aderenţii săi numiţi adventişti. Miller şi-a recunoscut în public greşeala sa şi a socotelilor sale, dar totuşi a continuat să afirme că venirea a doua trebuie să fie în curând. Un ucenic al lui Miller, pe nume S. Snow, a căutat să împace pe adventişti, spunând pe baza textului de la Levitic (12, 29) că mai trebuie să adauge încă şapte luni şi zece zile, şi că data de 10 octombrie 1844 este data sigură a venirii a doua. De data aceasta a fost anunţată prin reviste, ziare şi conferinţe şi era aşa de mult crezută, încât aderenţii ţărani şi-au lăsat cerealele pe câmp nerecoltate, iar cei de la oraş îşi vindeau casele şi tot ce aveau.

Noaptea de 9 spre 10 octombrie 1844 a fost aşteptată cu mari emoţii. Adventiştii s-au adunat într-o sală mare din oraşul Boston, aşteptând sunetul trâmbiţei îngereşti care avea să vestească lumii a doua venire a Domnului. Dar noaptea aceasta a trecut ca toate celelalte nopţi, iar adventiştii, văzându-se înşelaţi şi de data aceasta, au părăsit secta în masă. Insuşi Miller a mărturisit public că a greşit şi a sfătuit pe adepţii săi să treacă la baptişti, însă baptiştii nu i-au primit.

Aderenţii care au mai rămas au început apoi a se împărţi şi a se organiza în diferite grupuri separate, ca: adventiştii Evangheliei, creştinii adventului, uniunea adventului etc. Unii dintre ei au strămutat apoi data venirii a doua pentru anul 1874.

Astăzi adventiştii sunt de două feluri: adventiştii de ziua a şaptea şi adventiştii reformişti, fiecare continuând să fie preocupaţi de noi calcule în vederea aflării datei celei de a doua veniri, ignorând cuvântul Mântuitorului după care nimeni nu poate afla şi nu poate şti ziua aceasta (Matei 24, 36).

A. *Adventiştii de ziua a şaptea*

Intemeietorul acestei secte a fost Joseph Bates, căpitan de vapor, şi mai ales soţii James şi Hellen White, toţi din America. Această femeie, Hellen White, socotită profetesă a sectei, fiind bolnavă de isterie, avea adesea halucinaţii, aiureli, pe care le socotea drept descoperiri dumnezeieşti; ea a călătorit

prin toate centrele mai însemnate din America şi Europa, răspândind pretutindeni învăţătura adventistă.

Despre datele stabilite de Miller şi Snow, privitor la aşa-zisa a doua venire, susţinea că ele nu au în vedere venirea a doua, ci curăţirea templului ceresc de păcatele fiilor lui Dumnezeu (Evrei 9, 23) şi că acel timp este şi de judecată, (I Petru 4, 17) şi de aceea sfârşitul lumii va fi curând sau, după Apocalipsă (14, 6-7), a şi sosit. Previziunile şi fixarea datei au continuat, fiind propuşi pe rând anii: 1845, 1849, 1851, cea din urmă fiind certificată şi de o „viziune" a lui H. White. Tot printr-o „viziune cerească" a profetesei, adventiştii au preluat serbarea sâmbetei de la baptiştii de ziua a şaptea, în 1860 secta luându-şi denumirea de „Adventiştii de ziua a şaptea".

Din America adventismul de ziua a şaptea a pătruns în Europa, unde şi-a format comunităţi organizate şi case de edituri, susţinând o vie propagandă prin ziare şi reviste. Ei au şcoli confesionale şi seminarii, iar centrul de propagandă îl au în oraşul Hamburg (Germania), pentru Europa. In România, adventismul a fost adus la anul 1870 de Mihail Czehovschi, fost preot romano-catolic, care a activat mai întâi la Piteşti, ca reprezentant al adventiştilor de duminică.

Adventismul de ziua a şaptea a fost adus mai apoi şi de alţi străini, mai întâi în Dobrogea, iar prin 1890 pătrunde în Bucureşti. Propaganda rămâne însă fără rezultate remarcabile, fiind susţinută numai de străini până în anul 1906, când studentul în medicină Petre Paulini se converteşte la adventism, primind botezul de la adventiştii sâmbătari. El este prima victimă dintre intelectualii români. In scurtă vreme el ia conducerea sectei şi o organizează, susţinând-o printr-o propagandă în care nu a omis nici unul din mijloacele cele mai jignitoare la adresa Bisericii şi a clerului nostru. In 1920 s-au organizat sub denumirea de „Uniunea comunităţilor evanghelice ale adventiştilor de ziua a şaptea". Mai multe comunităţi alcătuiesc o „Conferinţă" - de obicei comunităţile dintr-o provincie. Iar „Conferinţele" la un loc alcătuiesc Uniunea. Cartea lor de cult principală este „Imnurile creştine".

Învăţăturile caracteristice ale adventiştilor sunt:

a) Cunoaşterea datei exacte a venirii a doua;

b) Mileniul - sau împărăţia de o mie de ani a lui Hristos pe pământ, cu cei drepţi;

c) Nu există iad, nici suflet nemuritor;

d) Serbarea sâmbetei;

e) Obligativitatea Testamentului Vechi, relativ la legile despre mâncăruri curate şi necurate;

f) Domnia lui Antihrist de 1260 de zile (Apoc. 12, 6) este de 1260 de ani şi anume între 538-1798 (domnia papalităţii). Alte rătăciri sunt cele comune tuturor sectelor.

B. *Adventiştii reformişti*

Adventiştii reformişti sau, pe numele lor întreg, „Mişcarea reformatoare a adventiştilor de ziua a şaptea", sunt o fracţiune născută din sânul adventiştilor de ziua a şaptea. După moartea „profetesei" H. White (1915), s-au ivit mai multe femei adventiste, care se pretindeau a fi chemate să o înlocuiască. Dintre acestea a reuşit să se impună Margareta Rowen din Los Angeles (California), care susţinea că adventismul trebuie supus unei schimbări, aşa cum i s-a descoperit ei, şi anume: adventiştii cu adevărat creştini nu trebuie să pună mâna pe arme, ca să ajute statele în planurile lor războinice. Adventiştii care în timpul războiului au luat arma în mână, au părăsit calea adevărului. Războiul început în 1914, spunea ea, este ultimul război, fiindcă trăim vremurile cele de apoi, când sfârşitul lumii este aproape. De aceea nici căsătoria nu este admisă, ca una ce de acum înainte nu mai are nici un rost; de asemenea se interzice mâncarea de carne.

Aşa s-a născut adventismul reformat sau rowenismul, prin anul 1916, ca o mişcare reformistă în sânul adventiştilor de ziua a şaptea. Din America adventismul a trecut în Germania, iar de aici mai departe, ajungând pe la noi în 1917-1918 prin mijlocirea unui soldat cu numele Kremer, căsătorit cu o nemţoaică reformistă din Hamburg. Totuşi n-a reuşit să prindă teren, din cauza atitudinii lui faţă de stat. Secta a fost interzisă, fapt pentru care nu şi-a putut face propaganda decât pe ascuns sau prin foile lor „Păzitorul adevărului" şi „Solul misionar". Învăţăturile reformiste sunt expuse în broşura „O scurtă lămurire a principiilor adventiştilor de ziua a şaptea, mişcare de reformă" (Bucureşti, tip. Cultura, 1924), fiind combătută de Petre Paulini, conducătorul celorlalţi adventişti în broşura „Profeţi falşi şi profeţii mincinoase".

3. **Martorii lui Iehova**

Martorii lui Iehova sau studenţii în Biblie, zişi şi milenişti[14] sau russelişti, este una din cele mai periculoase secte care acţionează şi în ţara noastră. Adepţii ei s-au numit „russelişti", după numele întemeietorului, „milenişti", ca unii care răspândesc învăţătura despre „mileniu", „studenţi în Biblie", ca unii ce ar studia mai serios decât ceilalţi Biblia şi în fine „martorii lui Iehova", ca singurii „mărturisitori" ai lui Iehova.

Întemeietorul sectei lor a fost Carol Russel, comerciant din America, născut la Pittsburg, statul Pennsylvania, în 1852, din părinţi irlandezi, prezbiterieni, emigraţi în America. Ajungând în contact cu adventiştii, ei s-au molipsit de învăţăturile acestora despre inexistenţa iadului şi despre apropiata a doua venire a Domnului pentru aşezarea împărăţiei de 1000 de ani pe pământ. Russel s-a apucat să cerceteze Biblia şi a ajuns la concluzia că aceste învăţături ar fi conforme cu ea şi că venirea a doua nu se va face în scopul judecăţii, ci al restabilirii sau al restaurării, iar mileniul are un caracter purificator.

In 1872 înfiinţează un cerc al „studenţilor în Biblie" - făcând începutul sectei -, iar în anul 1874 scrie cartea „Scopul şi modul venirii a doua a Domnului". Anul 1874 era data fixată de adventişti pentru venirea a doua a Domnului în trup. Profeţia însă nici de data aceasta nu s-a împlinit, ceea ce a descurajat pe aderenţi. Russel însă le furnizează explicaţia că Hristos a venit, dar numai în duh, şi nu L-a văzut nimeni, că a venit precum însuşi spunea că va veni: „ca un fur", nevăzut. De la 1874 la 1878, spunea el, sunt cei trei ani şi jumătate (Apoc. 14, 14-20). Apoi, în 1878 a început să-şi arate marea Sa putere şi să întemeieze împărăţia Sa, iar în primăvara anului 1878 au înviat Apostolii, dar şi ei sunt asemenea lui Hristos, fiinţe spirituale invizibile ochiului omenesc.

Deşi la început a colaborat cu adventiştii, în cele din urmă Russel se desparte de ei şi în anul 1879 înfiinţează revista

[14] Numele de milenişti nu poate fi specific acestei secte, deoarece mai sunt şi alte secte mileniste, şi anume toate care au rătăcirile privitoare la mileniu (împărăţia de o mie de ani).

„Turnul de veghe", scrisă de el și tradusă în mai multe limbi, între care și română. El a scris apoi și cărți pe care le-a răspândit prin mijlocirea *Societății de Biblie și de tractate: „Turnul de veghe",* din Brooklin (Statele Unite), înființată și condusă de el în acest scop, în acest oraș avându-și domiciliul și Russel.

Dar scrierea doctrinară de temelie a lui Russel este „Studii în Scriptură", în șapte volume. Și Russel s-a înșelat în socoteli. El și-a prevestit moartea, fixând-o pentru anul 1914, când avea să fie și venirea a doua; dar n-a murit decât doi ani mai târziu, în 1916, călătorind prin California.

La noi în țară, iehoviștii au pătruns mai întâi prin mijlocirea unor unguri în Ardeal. Prin 1920, un român din America, Ioan B. Sima, molipsit de doctrina „martorilor", este trimis în România ca să organizeze secta. Neobținând nici aprobarea necesară, o organizează pe baze comerciale, înființând la Cluj casa de editură „Viața". Insă în 1927, convins că iehoviștii - sub masca religioasă - tind spre anarhism, părăsește secta, demascându-i toate planurile. Încercările iehoviștilor americani de a-l împăca rămân zadarnice. Conducerea sectei o iau niște unguri, iar propaganda și-o susțin prin revista „Turnul de veghe" și prin alte reviste și broșuri fără de autor, fără indicarea datei, editurii etc. La adunările lor cântă din cartea „Imnurile zorilor mileniului"[15].

[15] In anul 1961 a apărut propria lor traducere a Bibliei în limba engleză, în care își introduc ereziile lor; cea mai grosolană fiind aceea că Iisus Hristos nu este Dumnezeu, ci una din creaturi. Această organizație sectară a devenit una din cele mai bogate din lume. Scopul fundamental al iehoviștilor este de a aduce cât mai mulți oameni în „singurul adăpost", care este secta lor. De aceea ei umblă din casă în casă ca să-i determine pe oameni să intre în secta lor, împărțindu-le din belșug publicațiile Societății „Turnul de veghe". Sub masca unei organizații religioase se ascunde una din cele mai mari întreprinderi economice, bazată pe o îngrozitoare exploatare a credulității adepților săi, transformați, printr-o strategie bine pusă la punct, în ființe fără voință proprie, care execută orice dispoziții sau ordine primite de sus, cu un fanatism rar întâlnit și foarte periculos. Este suficient să amintim că după credința „martorilor', orice organizație în afară de cea a lor este satanică. Cât despre convingerile lor religioase, acestea sunt atât de rătăcite față de dogmele creștine, încât cu greu ar putea cineva să-i recunoască fie și caracterul de sectă creștină. Aceasta pentru că „martorii lui Iehova" resping principalele învățături și practici ale credinței.

Învățăturile specifice iehoviștilor sunt:

a) Cunoașterea exactă a datei venirii a doua;

b) Mileniul - împărăția lui Hristos de o mie de ani;

c) Nu există suflet nemuritor, omul neavând suflet, ci lund suflet (adică ființă vie, sufletul nefiind altceva decât viața); deci nu există nemurire. Învierea este un dar deosebit al lui Dumnezeu dat celor aleși ai Săi;

d) Nu există iad și chinuri veșnice; păcătoșii la înviere vor fi nimiciți; învierea va fi o restaurare sau o restabilire la loc a lucrurilor, așa cum le-a făcut Dumnezeu la început;

e) Sfântul Duh nu este o persoană a dumnezeirii, ci numai o energie a Tatălui - deci nu există Sfânta Treime;

f) Iisus Hristos este o creatură a lui Dumnezeu pe pământ. El a fost numai om și ca om a murit pe cruce pentru totdeauna;

g) Nu există nici o sărbătoare.

Celelalte rătăciri sunt comune cu ale altor sectari, având mai multe puncte comune cu adventiștii.

4. **Penticostalii**

Se mai numesc și „tremurători" sau „spiriți", sau își mai spun „Biserica lui Dumnezeu Apostolică". Numele de penticostali vine de la cuvântul grecesc „penticosta", care înseamnă Cincizecime. Ei susțin că toți membrii sectei lor au botezul cu Duhul Sfânt și cu foc, pe care l-au primit Apostolii la Cincizecime prin pogorârea Duhului Sfânt („spirit", cum zic ei).

Li se mai zice „tremurători" din cauza tremurărilor pe care le manifestă sub pretinsa influență a Sfântului Duh pogorât asupra lor, și „spiriți", fiindcă pretind a avea pe Sfântul Duh în darul vorbirii în limbi, ca și Apostolii după Cincizecime.

Făcând din această credință punctul central al vieții și învățăturii lor, au reconsiderat toate celelalte puncte ale credinței creștine în funcție de acesta, subordonându-le ca importanță și prioritate acestuia, constituindu-se astfel în sectă.

Originea sectei este tot în America, datând de abia de la începutul secolului al XX-lea, fiind înființată din sânul

După ei Iisus Hristos este o creatură a lui Dumnezeu pe pământ. El n-ar fi înviat ci în locul lui ar fi înviat Arhanghelul Mihail. Resping Biserica, preoții, icoanele, sfinții, crucea. Nu au un cult propriu-zis, acesta fiind inlocuit de răspândirea produselor Societății „Turnul de veghe".

baptiştilor de predicatorul baptist Carol Parham. Acesta a început să propovăduiască rătăcirea că Sfântul Duh se revarsă din nou cu putere la o apropiată a doua pogorâre a Sa şi că, la 3 ianuarie 1911, S-a şi pogorât deja peste 13 persoane.

In România, secta penticostală a venit direct din America prin câţiva români de acolo, printre care câştigase teren încă înainte de 1910, fiind susţinută şi propagată chiar printr-o revistă în limba română, „Vestitorul Evangheliei", redactată în oraşul Akron - Ohio, de un oarecare Paul Budeanu, român originar din judeţul Arad.

Paul Budeanu a tradus în româneşte mărturisirea de credinţă a penticostalilor, intitulată „Declararea fundamentului adevărat al Bisericii lui Dumnezeu". Cu Pavel Budeanu stăteau în legătură penticostalii din România, al căror şef a fost de la început Ioan Bododea din Brăiliţa, fost predicator, propaganda susţinându-şi-o prin reviste editate de el, ca „Glasul adevărului" şi „Ştiinţa Sfinţilor".

Învăţăturile specifice penticostalilor sunt următoarele:

a) Credinţa în mileniu;

b) Pe lângă botezul cu apă este de trebuinţă şi cel cu Duhul Sfânt şi cu foc, pe care l-au primit Apostolii la Cincizecime şi prin care se primeşte darul vorbirii în limbi;

c) Pentru ca Biserica să nu fie moartă trebuie să aibă darul Sfântului Duh, iar pentru a obţine acest dar, se cere rugăciune şi post, adică nemâncare;

d) Botezător poate fi numai cel ce are darul vorbirii în limbi (în timp ce la baptişti şi la alte secte poate fi numai cel rânduit de comunitate);

e) Slujbele duhovniceşti sunt cele ale predicatorilor, proorocilor şi prezbiterilor - aleşi din Biserică şi ordinaţi (sfinţiţi ca preoţi prin punerea mâinilor). Ordinaţiunea nu se poate pierde;

f) In adunări pot vorbi şi femeile;

g) Sfântul Duh purcede şi de la Fiul;

h) Păcătoşii daţi afară din adunare nu mai pot fi reprimiţi,

In celelalte puncte ale credinţei se aseamănă cu ceilalţi eretici, îndeosebi cu baptiştii, din rândul cărora s-au format.

Cultul este simplu: câteva cântări, însoţite de vorbirea în limbi şi predici (toate acestea au loc într-o atmosferă plină de neorânduială, aşa cum se vede din capitolele tratând despre vorbirea în limbi - glosolalia)[16].

5. Nazarenii sau Pocăiţii

Numele de nazareni sau nazarineni provine din afirmaţia lor că urmează pe Iisus Nazarineanul nu numai în cuvinte, ci şi în fapte. Se numesc pocăiţi deoarece susţin că pocăinţa este temeiul mântuirii şi că numai ei fac adevărata pocăinţă.

Adevăratul doctrinar şi întemeietor al sectei este Samuel Frohlich, din Elveţia, născut în anul 1803 din părinţi săraci (calvini). El a studiat teologia calvină la Zurich şi a ajuns pastor calvin în Elveţia; tinereţea şi-a petrecut-o în destrăbălări. Apoi, după cum mărturiseşte el, la Pastile anului 1825 i S-ar fi arătat Dumnezeu îndemnându-l la o viaţă curată. Ca pastor era iubit de păstoriţii săi fiindcă era conştiincios şi predica regulat şi cu foarte mult zel. Deşi încă pe când era student teolog strecurase rătăciri prin predicile sale, la început a rămas totuşi în cadrul învăţăturilor calvine; până la urmă însă încetul cu încetul devine baptist, deşi nu oficial.

El era pastor calvin, dar rostea predici baptiste, până când, descoperindu-i-se rătăcirile, a fost depus. Din acest moment Frohlich devine baptist pe faţă şi în anul 1832 întemeiază o

[16] Intre timp au apărut numeroase alte secte care au preluat de la penticostali interesul pentru „experienţa Duhului Sfânt". Amintim câteva dintre acestea: Adunarea lui Dumnezeu, Biserica lui Dumnezeu, Biserica lui Dumnezeu a Profeţiei, Biserica Internaţională a Evangheliei, Biserica Baptistă Penticostală a Voii Libere, Biserica Penticostală Internaţională Unită şi multe altele. In mare, doctrina acestor secte este asemănătoare celei baptiste, dar se diferenţiază prin câteva puncte, în primul rând prin accentul ce-l pun pe „pogorârea Sfântului Duh" asupra lor.

Unele secte penticostale susţin două trepte ale experienţei harului: „naşterea din nou" şi „botezul cu Duhul Sfânt", iar altele adaugă încă una, cea a „sfinţirii". Penticostalii dau o importanţă deosebită glosolaliei sau „vorbirii în limbi", susţinând că această harismă, ce presupune autonomia limbii care vorbeşte fără vreo legătură cu mintea, este semn că cel ce o posedă a primit „botezul Sfântului Duh", treapta ultimă a stării de har. Alături de glosolalie, penticostalii mai susţin că puterea Duhului se manifestă în ei şi prin „profeţie şi darul vindecărilor minunate". Diversitatea foarte mare a sectelor penticostale presupune, după cum este lesne de bănuit, şi o mare diversitate de învăţături specifice.

„sfântă comună" (die heilige Gemeinde) cu 38 de aderenți, foști credincioși de-ai lui în calvinism, pe care i-a botezat din nou, prin cufundare. Astfel s-a întemeiat prima „comună nazareană" având în frunte pe însuși întemeietorul și doctrinarul ei, Frohlich, care în cinci scrieri a stabilit principiile doctrinare ale sectei sale. El susține că Biserica a devenit concubină a statului, cu care cochetează și de la care primește plata de stat, de aceea se cere o Biserică nouă.

Din Elveția nazarenismul a pătruns în Ungaria în 1910 adus de niște ucenici ai lui Frohlich, mai ales prin părțile învecinate cu Transilvania (orașul Hodmezovâsârhely). De aici a pătruns apoi la românii din Ardeal, mai ales în județele mărginașe: Arad, Bihor, Bekes. Totuși, la noi secta n-a reușit să se răspândească prea mult. Până astăzi ea numără puțini aderenți, din cauza atitudinii sale față de stat fiind interzisă. Cartea lor de cântări este intitulată „Noua harfă a Sionului".

Învățătura nazarineană în cea mai mare parte seamănă cu cea a baptiștilor, caracteristicile ei principale fiind:

a) Mileniul (ca la adventiști, russeliști și penticostali);

b) Neadmiterea jurământului, deoarece poate fi îndestulătoare făgăduința fără de jurământ;

c) Neîngăduința de a face uz de armă în război;

d) Imposibilitatea de a mai păcătui după botez;

e) Neprimirea din nou în comunitate a celor ce au fost excluși;

f) Toate instituțiile publice sunt locașuri ale lui Antihrist. Tot asemenea este și școala, care nu are nici un rost, deoarece copiii după ce primesc botezul nu mai pot păcătui; ei ajung la fericirea raiului și n-au nevoie de a fi educați în școli;

g) Nu există predicatori aleși, ci fiecare poate predica, dacă este iluminat de Duhul Sfânt;

h) Sunt două categorii de credincioși: „prietenii și prietenele", care sunt aderenți încă nebotezați ai sectei; și „frații și surorile" sau aderenții botezați, care își zic „tu" între ei;

i) Rigorism în ceea ce privește viața privată și bucuriile ei, ș.a.m.d.

In celelalte părți ale doctrinei lor se aseamănă întru totul cu baptiștii.

6. Evangheliștii

Evangheliștii sau „creștinii după Evanghelie" și-au luat numele acesta sub pretextul că toată viața lor este în perfectă armonie cu Sfânta Evanghelie. Secta a apărut în Elveția la sfârșitul secolului XIX, unde poartă numele de *Chretiens* - creștini. La noi a fost adusă la începutul acestui secol de niște străini, mai întâi prin părțile Sibiului (Cisnădie), apoi în București și Iași.

In capitală a început a prinde teren și a se organiza sub numele de „Reunions evangeliques francaises". Revista prin care au încercat să se introducă în cercuri cât mai largi era intitulată „La Reunion de Croyants pour le Culte" și era editată în București, iar secta a început a prinde teren mai cu seamă după ce a căzut victimă Grigorie Constantinescu, fiu de ofițer trimis în Elveția spre a se perfecționa într-o meserie, dar a revenit după patru ani ca predicator evanghelist. Mobilizat în războiul din 1916-1918, ajunge prin Iași unde începe să activeze, reușind să facă o casă de rugăciuni. Capitala Moldovei devine centrul organizației sectei, datorită lui Grigorie Constantinescu, devenit predicator șef. De aici rătăcirile sectei se coboară prin județele învecinate, „creștinii după Evanghelie" organizându-se apoi într-o uniune a cărei conducere centrală se mută din nou la București, împreună cu Grigorie Constantinescu.

Învățăturile lor sunt expuse în broșurile „Memoriu sau scurtă expunere a punctelor de doctrină ale Comunităților creștine" și „Memoriu sau scurtă expunere a doctrinei Creștinilor după Evanghelie".

Rătăcirile proprii evangheliștilor sunt următoarele:

a) Botezul este unul, dar are trei fețe:

- botezul apei, care nu mântuiește;
- botezul Sfântului Duh, care poate fi primit înainte, deodată sau după cel al apei;
- botezul în moartea Domnului, care este starea cea mai înaltă de sfințenie la care poate ajunge un credincios;

b) Sunt patru judecăți:

- a celor credincioși, făcută în cer cu mult înainte de judecata cea mare a păcătoșilor;

- a celor în viață, la venirea a doua a Domnului, când va începe mileniul și când se vor despărți oile de capre;
- a păcătoșilor, la sfârșitul mileniului;
- a îngerilor răi;

c) Deși înlătură Sfânta Tradiție, admit totuși că există trei ceruri: cerul dintâi sau atmosfera, cu norii și zarea albastră; cerul al doilea, sau al stelelor, din jurul globului pământesc; cerul al treilea este raiul lui Dumnezeu, în care sălășluiesc îngerii și sufletele drepților și care este locul de odihnă și de așteptare. La judecata din urmă, cerul dintâi și al doilea vor arde și tot pământul va fi mistuit de foc, numai cerul al treilea va rămâne;

d) La venirea a doua se va face convertirea iudeilor cu atâta putere, încât va fi „o adevărată înviere din morți";

e) Mileniul.

Evangheliștii n-au ca celelalte secte o organizație centrală, fiind prea puțini. Celelalte rătăciri sunt comune cu ale baptiștilor și ale altor secte.

7. Secerătorii

Secerătorii sau „Creștinii ultimelor zile", se numesc astfel deoarece se socotesc a fi chemați să facă secerișul creștinismului, să secere ce au semănat alții, potrivit cuvintelor Domnului, că: *Altul este cel ce seamănă și altul cel ce seceră* (Ioan 4, 37). Originea sectei este întunecoasă. La noi în țară a fost adusă de Alexandru Torok, ungur din Budapesta, de meserie rotar. Pripășit prin Timișoara, el începe propaganda printre baptiști și adventiști, cu scopul de a unifica toate sectele în una singură care să se numească „Secerătorul", dar neobținând rezultate, prin anul 1924 se întoarce din nou la Budapesta.

Din fericire, secta este prea puțin răspândită și cunoscută la noi, de aceea nu cunoaștem și nici nu ne interesează alte rătăciri ale ei.

8. Inochentiștii

Aceștia își au originea de la călugărul Inochentie (Ioan Levizor), moldovean din județul Soroca, născut în anul 1873. Ca sectă datează de prin anul 1910. El și-a făcut noviciatul la Mănăstirea Dobrușa, județul Orhei, de unde apoi, după 4 ani de ascultare ca frate, a trecut împreună cu alți tovarăși pe la alte mănăstiri de prin Rusia (Kiev și Petrograd). După câtva timp se întoarce din nou în Basarabia și se așază la Mănăstirea Chiteam (Noul Neamț), iar de aici în scurtă vreme trece la mănăstirea din Balta (în apropiere de Nistru), la invitația starețului acestei mănăstiri.

In anul 1909 și 1910 Inochentie a primit hirotonia în diacon și respectiv în preot la Balta. Moldovenii făceau aici mari pelerinaje la mormântul fostului stareț Teodosie Levițchi, socotit ca sfânt, făcător de minuni. (Acesta, născut în 1791 și mort în 1845, fiind sub impresiile revoluției franceze din 1789, predicase impresionant și convingător apropierea sfârșitului lumii și a înfricoșatei judecăți). Pelerinilor moldoveni, Inochentie le predica și le făcea slujba în limba română, cu o ținută plină de evlavie și de convingere, încât tot mai mulți pelerini veneau la Balta. Slujbele în limba română a lui Inochentie au făcut însă pe arhiepiscopul Serafim al Chișinăului să pună la cale transferarea lui de la Balta într-un loc unde să nu mai aibă prilej de a predica și sluji românește, și anume la una din Mănăstirile Valaam sau Solovăț de la Marea Albă.

Inochentismul a pătruns la noi în județele Fălciu, Tutova, Covurlui și chiar în București, unde s-au încercat tratative cu Tudor Popescu și D. Cornilescu[17], șefii tudoriștilor. Inochentiștii nu au un principiu de credință și nici vreo doctrină specifică, sistematică, ci sunt cu totul inculți și deci incapabili de a-și formula vreo mărturisire de credință, practicând mai mult un misticism religios.

Începuturile activității lui Inochentie erau alimentate de rătăciri. In predicile lui de la Balta, susținea că este trimis de fostul stareț de mare faimă, Teodosie, ca să pregătească pe

[17] Dumitru Cornilescu era fiu de învățător din județul Mehedinți. După terminarea Seminarului Central și a Facultății de Teologie din București, în 1916, se călugărește și este hirotonit ierodiacon în eparhia Hușilor. De aici trece la Stăncești, județul Botoșani, la principesa Raluca Calimachi, pe care o cunoscuse la București. Aceasta - educată în Anglia - pusese la dispoziție fonduri din averea ei pentru a susține o propagandă protestantă încă de prin 1914-1915. La Stăncești, Cornilescu, având totul la dispoziție, traduce Sfânta Scriptură și se perfecționează în propaganda religioasă cu nuanțe protestante. După terminarea războiului din 1914-1918, trece la București, alături de Tudor Popescu.

oameni pentru ziua sfârșitului, când ei vor fi judecați de Teodosie. După Inochentie, sfârșitul lumii avea să fie în anul 1913, de aceea îndemna pe oameni să nu se căsătorească, iar pe cei căsătoriți îi îndemna să nu aibă copii și să-și lase averile. Cei bolnavi - zicea el - să se ungă cu untdelemn din candela de la mormântul lui Teodosie și să se roage.

Împărtășea pe oameni în urma predicii sale fără a fi spovediți. Este posibil ca Inochentie să fi practicat și alte rătăciri. Totuși intenția lui nu a fost de a crea o mișcare religioasă despărțită de Biserică sau o sectă. Biografii minuțioși ai lui Inochentie susțin că Inochentie nu a fost de loc creatorul mișcării de la Balta[18]. Abaterile lui Inochentie menționate mai sus n-au rămas la dimensiunile lor inițiale, căci poporul habotnic le-a exagerat și le-a înmulțit din ce în ce mai tare, până când separarea de Biserică a devenit în chip evident un fapt împlinit.

Rătăcirile la care au ajuns aderenții admiratori fanatici ai lui Inochentie sunt următoarele:

a) Inochentie este un sfânt sau un prooroc (după unii Sfântul Ilie, după alții un sfânt mare în care s-a întrupat Sfântul Duh, iar după alții este Hristosul creștin, mai mare decât Hristosul evreu). El a avut puteri miraculoase. Pe cei care nu cred în el, îi așteaptă iadul;

b) Există un Duh Sfânt masculin care este Inochentie și unul feminin, care este sora lui Inochentie;

c) Omul trebuie să păcătuiască pentru ca să aibă apoi de ce să se pocăiască și ca Dumnezeu să aibă de ce să-l ierte;

d) Sfinții Arhangheli Mihail, Gavriil, Rafail și alții se întrupează în frații predicatori;

e) Viața lor este în comun și se numesc „frați";

f) Cultul lor nu este unitar, căci deși unii - cei mai mulți - respectă cultul ortodox chiar participând la el, în schimb alții sunt, fie prea rigoriști, îmbrăcați mai mult călugărește și printr-un ascetism exagerat își schimonosesc trupul, smulgându-și unghiile și părul, fie prea libertini, adunându-se în peșteri subterane unde practică adevărate orgii. In genere, ei prețuiesc pomenile și slujbele pentru morți;

[18] Conform lucrării lui N. Popovschi, *Mișcarea de la Balta sau inochentismul,* Chișinău, 1926, p. 9.

g) Sunt împotriva calendarului îndreptat, făcând corp comun cu stiliștii[19].

9. Tudoriștii

Întemeietorul sectei a fost Tudor Popescu, fost preot ortodox în București, la biserica Sfântul Ștefan, zisă „Cuibul cu barză". Originar din județul Prahova, era un preot zelos și conștiincios. Insă prin anul 1919 a început să alunece, fiind împotriva cultului sfinților. Rătăcirile lui se înmulțesc și se accentuează, mai ales după ce se împrietenește și colaborează cu ierodiaconul D. Cornilescu, molipsit de protestantism. Având darul vorbirii, prin predicile lui patetice atrage tot mai mulți credincioși la biserica lui.

Sfântul Sinod, sesizat de rătăcirile de la „Cuibul cu barză", l-a caterisit pe preotul T. Popescu (sentința 152 din 2 aprilie 1924). D. Cornilescu rupsese deja orice legătură cu Biserica și plecase în străinătate, unde se pare că s-ar fi căsătorit, dând dovadă de câtă vocație avusese pentru monahism.

Doctrina lor era un amestec de învățături protestante, fără a avea ceva nou și original. Cultul consta, ca și la toate sectele, din predici, cântări, citiri biblice și rugăciuni, ajungând cu timpul să aibă și casă de rugăciune.

A fost singura sectă înființată la noi în țară din sânul Bisericii Ortodoxe Române. In decursul anilor, secta respectivă a dispărut[20].

10. Teosofii

Numele lor provine de la învățătura pe care o numesc teosofie, adică înțelepciune divină. Locul de baștină al teosofiei este probabil India, timpul apariției ei fiind îndepărtat.

In Europa, teosofia s-a ivit prin anul 1875, datorită rusoaicei Helena Petrovna Blavatsky, o femeie de moravuri

[19] Casă bună cu inochentiștii fac și cei din „Turma lui Ilie", care au aceleași abateri sectare.

[20] Intre grupările mai noi care parazitează Biserica Ortodoxă, mai amintim: Turma lui Ilie; mișcarea vladimiristă; „lucrarea lui taica Visarion Iugulescu"; pseudo-isihaștii lui Ghelasie; „sfânta treime de la Cocoșu"; o parte din „Oastea Domnului", care nu ascultă de preoți; „Noul Ierusalim" de la Pucioasa (n. ed.).

uşoare, conştientă de starea păcătoşeniei sale. In urma unei călătorii în America de Nord, H.P. Blavatsky ajunge la New York, unde intră în legătură cu spiritiştii. Făcând cunoştinţă cu colonelul J. Olcott, înfiinţează la New York, împreună cu acesta, o societate teosofică. Din New York, H. P. Blavatsky pleacă în India, unde a convertit un baron - de Palme -, care la moartea sa lasă societăţii teosofice o avere considerabilă.

Teosofia a pătruns şi la noi, centre teosofice mai însemnate fiind la Bucureşti (cu Zoe Palade, Maria Sachelarie, Mircea Neniţescu etc), Craiova, Timişoara ş.a. Teosofii sunt împărţiţi în câteva secte greu de deosebit una de alta. In general se apropie de spiritişti, cu care uneori pot fi uşor confundaţi. Fiind un sistem filosofic religios, teosofia poate pătrunde numai în clasa cultă.

Temeiurile învăţăturii teosofice sunt expuse în cartea lui H. P. Blavatsky: „Secret doctrine" (Doctrina secretă).

Iată câteva puncte din doctrina teosofică:

a) Legea generală a naturii este legea karmei, pe baza căreia fiecare faptă are urmări, care sunt apoi cauze ale altor fapte sau activităţi, iar acestea la rândul lor devin iarăşi cauze ale altor fapte şi aşa mai departe, până ce urmează liniştea deplină, în care încetează orice activitate;

b) Sufletul după moarte se reîntrupează (reîncarnează) de mai multe ori spre a se curaţi, până când ajunge desăvârşit şi egal cu Dumnezeu. Starea aceasta de perfecţiune este nirvana, sau suprema fericire şi constă în împreunarea sufletelor într-un tot unitar, în Dumnezeire. Reîncarnarea este necesară tuturor, în scopul purificării şi perfecţionării;

c) Moartea nu este altceva decât trecerea sufletului dintr-un corp în altul, sau dintr-o viaţă în alta. Pe patul de moarte, omul chiar îşi poate alege părinţii din viaţa în care urmează să se reîncarneze. Când omul moare, sufletul părăseşte corpul fizic şi îmbracă un corp astral; apoi trece într-un corp mintal, luând o formă infinită şi devenind astfel o fiinţă eterică, fără sex;

d) Tot ce există, există în mod necesar, căci evoluează spre bine;

e) Nu există iad sau munci. Mântuirea vine în mod necesar, prin evoluţia sufletului în şirul de vieţi prin care trece, până ce ajunge în nirvana. Suferinţele prin care evoluează omul în diferitele lui vieţi către nirvana, acesta este iadul;

f) In nirvana toţi vom fi una;

g) Dumnezeu nu este transcendent, ci imanent, în natură;

h) Nu există îngeri răi sau diavoli. Mânia, invidia, răutatea, deşertăciunea, răzbunarea etc, iată dracii din noi; alţii nu mai există;

i) Iisus Hristos n-a fost Fiul lui Dumnezeu şi Răscumpărător al lumii, pentru că oamenii se răscumpără singuri, purificându-se prin reîncarnări. El a fost numai o pildă de perfecţiune;

j) Fiecare epocă îşi are Mântuitorul ei propriu, potrivit cu gradul de civilizaţie şi de dezvoltare spirituală a ei. Astfel a fost Buda în epoca lui, apoi în altă epocă Iisus Hristos, iar acum, în epoca modernă, când doctrinele lui Buda şi Hristos au rămas neîndestulătoare şi se cere un nou mântuitor cu o doctrină mai potrivită nivelului intelectual înalt al epocii, acesta este Krishnamurti;

k) Se înlătură dogmele şi autorităţile bisericeşti;

l) Orice religie, într-o oarecare măsură relativ mică, este expresia voinţei lui Dumnezeu şi descoperă o oarecare parte de adevăr. Iar teosofia este adevărul curat şi întreg;

m) Lumea aceasta va trece printr-o prefacere cosmică, transformându-se într-un continent nou, regenerat;

n) Mai există o lume astrală, în care vom ajunge şi noi, ce cuprinde locuitori, animale şi alte fiinţe; sufletele oamenilor se duc acolo ca spirite;

o) Nu numai oamenii, ci toate vieţuitoarele au suflet nemuritor, şi de aceea nu se cuvine a fi ucise; consumarea de carne de animale este interzisă;

p) Scopul ultim al vieţii este „frăţia universală", care nu este un vis, o concepţie poetică, ci o condiţie esenţială, şi de aceea trebuie să existe;

r) Scopul pe care îl urmăreşte teosofia este de a forma un sâmbure de înfrăţire universală, fără deosebire de rasă, limbă, credinţă etc. In societatea teosofică poate intra oricine, de orice credinţă;

s) Limbajul tehnic şi ideile fundamentale ale teosofilor provin, după ei, din vechile secrete ale Cabalei, care li s-ar fi

transmis prin viu grai până azi, întreagă și neschimbată, chiar cu magia și astrologia ei.

In toată doctrina teosofică, influența budismului este vizibilă și covârșitoare, teosofia fiind mult mai apropiată de budism decât de creștinism. Cu creștinismul n-are aproape nimic comun. De aceea ea nu este o sectă creștină, ci o sectă religioasă și filosofico-mistică, ivită și printre creștini, având la bază un amestec întunecos de idei luate din riturile popoarelor orientale.

11. Spiritiștii[21]

Denumirea le provine din faptul că prin anumite experiențe fac comunicări cu spiritele (sufletele) morților. Ca și teosofii, sunt o sectă religioasă filosofico-mistică, având o doctrină foarte îndepărtată de cea creștină, deși ei pretind a fi creștină.

Testamentul Vechi face amintire de practici spiritiste, ca de pildă de cazul lui Saul cu vrăjitoarea din Endor (I Regi 28, 7-20; IV Regi 21, 6, ș.a.). Ele însă erau interzise cu asprime, ca fiind contrare religiei date de Dumnezeu (Deut. 18, 9-12). Spiritismul s-a practicat chiar și în primele veacuri creștine, începând de la Simon Magul (Fapte 8, 9) și de la vrăjitorul Elima (Fapte 13, 8); desigur a fost practicat între păgâni și în continuare, până târziu, am putea spune până în zilele noastre. Deși spiritismul nu este în spiritul doctrinei ortodoxe, totuși mulți creștini s-au molipsit de el, practicându-l alături de creștinism. Spiritismul vechi s-a întemeiat pe practici și experimente, fără a avea o doctrină cristalizată. Abia spiritismul modern încearcă să aibă o atare doctrină, deși nu chiar unitară.

Spiritismul modern își are începuturile în America de Nord. Prin 1846, în locuința unui cetățean numit Weckman, din orășelul Hydesville, statul New York, au început să se audă pocnituri misterioase în mobilă, uși, pereți etc. Neputând afla cauza lor, Weckman se mută în altă locuință, iar în locul lui, în 1847, se mută familia Fox. Pocniturile continuară, până ce noii locatari intrară, prin intermediul loviturilor, în comunicare cu

[21] Despre spiritism a se vedea mai pe larg la I. Petreuță, *Spiritismul* Timișoara, Tip. „Luceafărul", 1945.

acel spirit, care le transmitea mai apoi tot felul de mesaje. Apoi fetele familiei Fox se mutară la New York, într-o locuință mai încăpătoare, unde continuară comunicarea cu spiritele, servind ca intermediare (medii) între spirite și oamenii care așteptau răspunsul de la spirite. La această clară înșelare demonică au fost atrase după aceea o mulțime de oameni, mai întâi din America și apoi din Europa.

In România au căzut în rătăcirea spiritistă, printre alții, B. P, Hașdeu și Dr. Istrati.

Doctrinarul spiritismului este juristul și medicul Hippolyte de Nisard Rivail, cunoscut sub pseudonimul de Allan Kardec. Cartea lui „Le livre des esprits" (Cartea spiritelor) este socotită ca biblia spiritiștilor. Spiritiștii n-au o doctrină unitară, deși fiecare doctrinar pretinde a o avea prin comunicări de la spiritele cele mai luminate.

Ei însă au câteva puncte comune, cum ar fi:

a) Dumnezeu este mărginit; El Și-a primit existența din haos, deci nu este din eternitate. El este spirit, sau mai corect, o asociație infinită de spirite divine, devenite, printr-o lungă evoluție, perfecte și luând toate la un loc forma de sferă, cea mai desăvârșită formă din univers;

b) Mai sunt și alți dumnezei, inferiori și subordonați Dumnezeului suprem, dar mai mari ca îngerii. Fiecare soare, sistem planetar și planetă își are dumnezeul său, supus Dumnezeului suprem. Dumnezeu nu este atotștiutor, decât numai indirect, prin informațiile pe care le primește de la ceilalți dumnezei, pe calea undelor și pe care aceștia le-au primit de la spiritele mai desăvârșite. Dumnezeii solari poartă numirea de fii ai lui Dumnezeu (nu însă și cei planetari);

c) Există mai multe Sfinte Treimi. Așa de pildă, pe una o alcătuiesc Dumnezeul central, cel solar și cel planetar. Aceasta este treimea centrală, superioară. Mai este apoi una, solară, inferioară aceleia, iar alta, planetară, inferioară celei solare. De altfel toate forțele din lume lucrează treimic, căci forța treimică: pozitivă, negativă și neutră, este întâlnită peste tot;

d) Dumnezeu este numai un arhitect, iar nu creator al lumii, căci lumea nu este creată din „nimic", ci este făcută din ceva ce a existat mai înainte și care în ultima analiză este

aceeaşi cu Dumnezeu. Din acest „ceva" Dumnezeu a format o materie vie - primul eter sau fluid -, din care au fost făcute apoi toate câte există în lume;

e) Din acest eter au fost formate spiritele. Aceste spirite evoluează prin reîncarnări şi apoi prin evoluţie spirituală, cum evoluează îngerii, până când vor ajunge dumnezei. Pe toate corpurile cereşti există spirite: pe unele mai mult, iar pe altele, spirite mai puţin evoluate. Spiritele superioare se pot reîntrupa între oameni, pentru a grăbi evoluţia acestora;

f) Există patru universuri. Ele se învârt în jurul sferei divine centrale, formând în jurul acesteia o cruce. Ele sunt despărţite unul de altul printr-o materie fluidică şi sunt create de Dumnezeu, din substanţa preexistentă, sau din El însuşi. Dumnezeu creează şi astăzi, nu însă direct, ci prin mijlocirea spiritelor superioare. Iar când creează, suferă şi El, pentru că nu există creaţie fără durere;

g) Există şi providenţă divină, dar tot indirectă;

h) Iisus Hristos este un spirit superior şi este dumnezeul solar al nostru. La această treaptă a ajuns şi El prin evoluţie. Hristos nu a adus mântuirea, pentru că fiecare om trebuie să-şi ispăşească singur păcatele sale, după dreptate, sau după legea talionului. Dacă El ne-a învăţat să iertăm, a făcut-o în favoarea victimei, pentru ca aceasta să nu mai caute într-o altă viaţă răzbunarea cuvenită;

i) Biserica nu este infailibilă. Ea a greşit de multe ori şi nu poate să mântuiască pe nimeni prin taine sau altceva, mântuirea făcându-se prin reîntrupări şi evoluţie;

j) Duhul omului, creat de Dumnezeu, a trecut prin pietre, plante şi animale, până a devenit duh uman, care apoi a trecut prin mai multe forme, până a ajuns la forma de om;

Perispiritul este compus din două corpuri: unul astral şi altul mintal. Corpul fizic este de asemenea format din două părţi: una cărnoasă şi alta eterică, o copie a celei cărnoase, numită de aceea şi *dublul eteric,* invizibil ochiului fizic, dar vizibil vederii astrale, pe care o au unele persoane;

k) Moartea este mutarea spiritului din trup împreună cu perispiritul;

l) Odată despărţit de trup, spiritul este dus până acolo unde sunt şi alte spirite la fel cu el din punct de vedere moral şi intelectual. Ele pot comunica cu cei de pe pământ şi pot să-i influenţeze. Unele sunt bune (îngerii păzitori), altele rele (dracii);

m) După o anumită vreme, spiritul se reîncarnează, spre a se purifica şi evolua. Reîncarnarea, precum şi locul, familia, starea, sexul şi alte condiţii ale reîncarnării, sunt hotărâte de spiritele superioare; tot de acestea sunt hotărâte şi durata vieţii şi întâmplările din ea, toate în conformitate cu faptele lui din viaţa dinainte, în scopul ispăşirii şi al evoluării;

n) Nu au temple sau case pentru cult.

După toate aceste învăţături şi practici, sunt mulţi spiritişti care susţin totuşi că spiritismul[22] reprezintă cea mai autentică doctrină a lui Hristos. In fond însă spiritismul nu este altceva, decât un amestec ciudat de budism, deism, politeism, panteism, animism şi creştinism[23].

Concluzii

Din această scurtă privire istorică de mai sus asupra sectelor, rezultă următoarele concluzii:

1. Toate sectele sunt de dată recentă, căci istoria nu le cunoaşte, după cum - poate tocmai de aceea - nici ele nu cunosc şi nu recunosc istoria. Deci n-au dovada unei continuităţi apostolice - de la Apostolii Domnului - şi n-au în ele garanţia adevărului.

2. Aproape toate sectele au fost născocite de oameni neînvăţaţi, sau cel puţin fără o pregătire îndestulătoare, necesară înţelegerii şi aprofundării Scripturii. Pregătirea lor nu le-ar fi putut garanta competenţa tâlcuirii nici măcar a unui articol de ziar sau a unui text profan oarecare, oricât de iluminaţi sau preţioşi s-ar pretinde a fi. Ei vorbesc în numele religiei cam cu aceeaşi competenţă cu care ar vorbi lăcătuşii în numele agriculturii, semidocţii şi analfabeţii în numele ştiinţei şi al progresului, sau agricultorii în numele astronomiei. De necontestat este faptul că doctrinele lor n-au reprezentat un pas înainte în tâlcuirea şi aprofundarea Bibliei, ci dimpotrivă, au dat

[22] O variantă modernă a spiritismului, care a luat amploare în ultimii ani în SUA, este „channeling"-ul (n. ed.).

[23] Acest scurt istoric al sectelor din România s-a întocmit folosindu-se *Sectologia* Părintelui dr. Petru Deheleanu de la Arad, socotind-o a fi cea mai completă; *Pidalionul de la Neamţ,* ed. 1844, şi alte surse.

dovadă numai de nepricepere şi de misticism fanatic şi bolnăvicios.

3. Cele mai multe secte din ţara noastră sunt de provenienţă străină, unele din ele fiind sădite cu scop vădit împotriva neamului nostru românesc.

4. Unele s-au născut din liberalismul protestant, ca reacţie împotriva îngrădirilor dogmatice ale Bisericii Catolice, iar altele provin dintr-un habotnicism care n-a fost mulţumit cu gradul de pietate şi disciplină al Bisericii Ortodoxe[24].

5. Fiecare sectă a căutat să aducă ceva nou, propriu numai ei, prin care să se caracterizeze şi să se deosebească de toate celelalte secte.

6. Fiecare sectă aparte, precum şi toate la un loc, sunt numai forme diferite de manifestare ale neînlăturatului sectarism, care de veacuri a bântuit şi a hărţuit Biserica lui Hristos şi apoi cu ruşine s-a stins prin puterea şi înţelepciunea lui Hristos, care este Capul şi Mirele Bisericii.

Capitolul 4
Stiliştii[25]

In anul 1923 s-au adunat la Constantinopol, într-un sinod, reprezentanţi ai tuturor Bisericilor Ortodoxe. Acolo, cercetând cu frica lui Dumnezeu şi cu amănunţime chestiunea calendarului iulian şi văzând că prin îndreptarea lui nu se aduce nici o ştirbire dogmelor, canoanelor Bisericii şi rânduielilor Sfinţilor Părinţi, şi că prin rămânerea în urmă a calendarului de la 21 la 8 martie, se calcă rânduiala stabilită de Sfântul şi Marele Sinod Ecumenic de la Niceea, au hotărât cu toţii să îndrepte calendarul iulian şi să aducă echinocţiul de la 8 martie la 21 martie, cum este acum.

[24]Alti sectari la noi in tară mai sunt: lipovenii, stundiştii molocanii s.a.,dar fiindca sunt prea putini la noi si nu constitue o primejdie pentru credinta noastra nu ne-am ocupt de ei cu multa atentie.

[25] Acest scurt istoric s-a intocmit de redactia editurii,pe baza lucrarii Arhim.Cleopa Ilie,*Cuvint de lamurire in legatura cu ratacirile stilistior.*

Hotărârea a fost primită de toate Bisericile Ortodoxe care au luat parte la sinod, prin mitropoliţii, episcopii şi delegaţii lor, urmând ca fiecare Biserică să facă îndreptarea calendarului când va găsi vremea potrivită.

Astfel, în anul 1924, la 10 martie, au îndreptat calendarul Patriarhia ecumenică de Constantinopol şi Biserica Greciei. Apoi, pe rând, Patriarhia Alexandriei, Patriarhia Antiohiei şi în anul 1924, în octombrie, a îndreptat calendarul şi Biserica noastră Ortodoxă Română, socotind ziua de 1 octombrie drept 14 octombrie, sărind peste cele 13 zile cu care rămăsese în urmă calendarul iulian, de la Sfântul Sinod de la Niceea.

Iar Sfintele Paşti le serbăm odată cu creştinii ce ţin stilul vechi din celelalte ţări, pentru unitatea şi pacea Bisericilor noastre surori în dreapta credinţă, care încă nu au îndreptat calendarul, precum Biserica Rusă, Biserica Ierusalimului, Biserica Serbiei ş.a. Ele încă n-au trecut în mod practic la îndreptarea calendarului vechi, dar la vreme potrivită îl vor îndrepta, după cum a fost înţelegerea tuturor Bisericilor Ortodoxe la Constantinopol din anul 1923 şi la Consfătuirea panortodoxă din 1948 ţinută la Moscova, care au ajuns la înţelegere în această privinţă şi care au hotărât obligatoriu ca clerul şi credincioşii din fiecare ţară ortodoxă să ţină stilul bisericesc local pe teritoriul unde se găsesc. Adică în ţara în care se ţine calendarul îndreptat, acela să rămână mai departe, iar în ţara unde încă se mai ţine stilul vechi, acela să rămână în folosinţă până la vremea potrivită, când va fi întocmit şi recunoscut calendarul cel mai desăvârşit pentru toată Ortodoxia.

Şi acestea toate s-au hotărât de mai-marii păstori ai Bisericii Răsăritului numai pentru a se ţine unitatea şi pacea dintre Bisericile dreptmăritoare peste care Duhul Sfânt i-a pus pe ei păstori.

Pentru a fi mai întemeiate cele arătate mai sus în privinţa hotărârii Consfătuirii Panortodoxe de la Moscova relativ la tinerea calendarului în ţară la noi, dăm mai jos cuprinsul raportului nr. 60 din 8 august 1954, al Bisericii Ruse din Bucureşti, către Cabinetul înalt Prea Sfinţitului Patriarh al României, Bucureşti:

La adresa nr. 439 din 7 august 1954, am onoarea a vă comunica, că Biserica Ortodoxă Rusă din Bucureşti prăznuieşte

toate sărbătorile creștinești de peste an după calendarul îndreptat, adică pe stil nou, după cum se prăznuiesc aceste sărbători în întreaga Biserică Ortodoxă Română.

Superiorul Bisericii Ruse - București
Pr. C. TOMESCU

Se vede dar clar că nu numai Biserica Ortodoxă Română ține stilul îndreptat, ci chiar și bisericile rusești care se află pe teritoriul țării noastre țin sărbătorile după calendarul îndreptat, potrivit înțelegerii de la Moscova din anul 1948.

Și acum trebuie să înțelegem că această hotărâre care s-a luat la Consfătuirea panortodoxă de la Moscova este un mijloc de pace și de unire între Bisericile Ortodoxe din toată lumea în ce privește îndreptarea calendarului și este făcută cu chibzuință sinodicească și tradiție canonică, deoarece noi știm din sfintele canoane și din învățăturile Sfinților Părinți că Biserica noastră dreptmăritoare în toate vremurile de-a lungul istoriei a folosit două mijloace de a mântui sufletele: scumpătatea și iconomia sau pogorământul. Scumpătatea este cel mai bun dreptar al sfintelor canoane din Biserica Ortodoxă, iar iconomia - pogorământul - este al doilea mijloc și care uneori pogoară mai mult sau mai puțin din îndreptarul scumpătății cu scopul sfânt de a folosi Biserica pe alte căi.

De 60 de ani stiliștii lucrează orice taină și orice sfințire în bisericile lor fără arhiereu și fără ierarhie, și prin urmare, dacă ei n-au ierarhi, nici preoții lor nu se pot numi preoți, nici Biserica lor Biserică și nici creștinii cei botezați de ei nu se pot zice cândva creștini. Pentru că unde nu este ierarhie și arhiereu, nici sfințenie nu este, nici mântuire. Fiindcă izvorul tuturor sfințirilor și darurilor vine numai prin arhiereu. Așadar, dacă ei se numesc pe sineși Biserică dreptmăritoare și tradițională, să ne spună în care Biserică dreptmăritoare s-au mai lucrat vreodată Sfintele Taine fără arhiereu?

Iar dacă ei zic că au arhiereu, să ne spună care este episcopul lor, cine l-a hirotonit și unde își are reședința? Căci canonul 13 al Sinodului I—II (861) zice: „Semănăturile de zâzanii eretice, aruncându-le diavolul cel rău în Biserica lui Hristos, și acestea fiind tăiate din rădăcină cu sabia Duhului, a

venit pe altă cale de uneltire, apucându-se a despărți trupul lui Hristos prin tulburarea schismaticilor. Sfântul Sinod zăgăzuind și această vrăjmășie a lui, a hotărât de acum înainte ca, preot ori diacon, de ar îndrăzni a se depărta de împărtășirea episcopului și nu-i va pomeni numele la sfințitele rugăciuni ale liturghiilor, precum s-a predanisit Bisericii, să se considere aceasta ca osândire asupra episcopului său, ca pentru oarecare vinovății, înainte de a fi cercetat și judecat de sinod; unul ca acesta, să se supună caterisirii și să se lipsească de toată cinstea ieraticească. Căci cel ce este rânduit în ceata preoției și răpește judecata mitropoliților și osândește însuși mai înainte de judecată, după a sa socoteală, pe părintele și pe episcopul său, acela nu este vrednic nici de demnitatea preotului și nici de numele de preot, iar cei ce vor urma acestuia, de vor fi dintre cei ierosiți, să cadă din demnitatea lor; iar de vor fi monahi ori mireni, desăvârșit să se afurisească din Biserică, până când, desfăcând legătura cu schismaticii, se vor întoarce la episcopul lor".

Încă să citească ei și canoanele: 18 al Sin. IV ec. și 6 al Sin. II ec. și să înțeleagă că singuri, rupându-se de ascultarea episcopilor și hulind Biserica și pe conducătorii ei, au căzut sub anatema care o arată sfintele canoane 17 ale Sin. VII ec, 3, 4, al Sin. IV ec, 31 Apost., 31 și 34 al Sin. VI, 1 al Sin. I-II, 5 și 6 Gangra și 5 Antiohia, asupra celor ce nu ascultă de episcopii lor.

Decât a judeca ei pe episcopii și mitropoliții din Biserica noastră Ortodoxă, mai bine ar întoarce ochiul asupra lor, ca să-și cunoască grelele vinovății canonice pe care le au, că au rupt legătura duhovnicească cu Biserica Ortodoxă și se conduc după mintea lor cea întunecată de mândrie, de ură și de nesupunere.

Stiliștii au și grave abateri canonice. Iată care sunt cele mai grave:

a) Nu ascultă de hotărârea Patriarhiei Ecumenice din Constantinopol, din anul 1923, care a hotărât îndreptarea calendarului celui vechi: Canonul 3 al Sin. II ec; 28 al Sin. IV ec; 36 Trulan;

b) Consideră calendarul sfânt și fac din aceasta o dogmă;

c) Nu ascultă nici de Patriarhia Ierusalimului: Canonul 34 Apostolic; 2 al Sin. II ec; 12 al Sin. IV ec; 36 Trulan; 19 Antiohia;

d) Nu ascultă de Sinodul Bisericii Ortodoxe Române și de hotărârea întâi-stătătorilor tuturor Bisericilor Ortodoxe, care s-au adunat la Moscova în anul 1948;

e) Preoții lor, precum și creștinii conduși de ei, se depărtează de la slujirea și împărtășirea cu preoții și ierarhii noștri, din ură, mândrie, răzvrătire și neascultare;

f) Botează și cunună a doua oară, săvârșind o mare erezie și greșeală dogmatică; Canonul 47 Apostolic; 48, 72 Cartagina; 1, 47, 91 al Sfântului Vasile cel Mare; stiliștii nu au Sfântul și Marele Mir, pentru că nici episcop nu au care să li-l sfințească, și din această cauză ung copii cu untdelemn de prin candele, când îi botează, și prin aceasta falsifică botezul și duc în eroare pe creștinii care dau copiii pe mâna lor ca să-i boteze;

g) Au rupt legătura duhovnicească cu ierarhia canonică a Bisericii Ortodoxe Române: Canonul 31 al Sfinților Apostoli; 13, 14 și 15 ale Sin. I-II din Constantinopol; 6 al Sin. II ec; 3 al Sin. III ec; 18 al Sin. IV ec; 31 și 34 Trulan; 5 Antiohia; 10, 11 Cartagina;

h) Hulesc și defaimă patriarhii, episcopii și preoții Bisericii care țin stilul nou, numindu-i „catolici", „lipsiți de har", „eretici", căzând astfel sub osânda canoanelor: 31, 39 Apostolic; 18 al Sin. I ec; 8 al Sin. IV ec; 34 Trulan; 58 Laodiceea; 7 Cartagina etc;

i) Au făcut mănăstiri fără aprobarea Sfântului Sinod;

j) Preoții stiliști se duc prin sate străine și fac slujbe pe ascuns, fără să țină seama de aprobarea episcopului locului și a parohului din acele parohii, căzând prin aceasta sub osânda canoanelor 34 Apostolic; 4, 6, 7 al Sin. I ec; 2, 3 al Sin. II ec; 8 al Sin. III ec; 28 al Sin. IV ec; 36, 39 Trulan; 9 Antiohia.

Acestea sunt câteva din greșelile și abaterile canonice ale celor ce țin stilul vechi în țara noastră.

Stiliștii sunt considerați schismatici, adică dezbinați de Biserica Ortodoxă, căci au călcat legile bisericești administrative, organizându-și mănăstiri și biserici deosebite, fără aprobarea Sfântului Sinod. Iar dacă îndrăznesc să boteze a doua

oară, atunci se fac eretici, potrivit cu canonul 47 Apostolic și alte canoane.

Acești stiliști care sunt nesupuși Bisericii până în ziua de azi, rămân o fracțiune schismatică. Dar să se știe că, în decursul istoriei, calendarul a mai fost schimbat de cinci ori până acum, și când va fi nevoie, iar o să se schimbe.

Capitolul 5
Credințe păgâne[26]

Imediat după schimbările din 1989 și-au făcut apariția în țara noastră diferite secte și mișcări paracreștine[27], care au înflorit în «lumea liberă».

New Age (Noua Eră)

Una din mișcările cele mai amenințătoare pentru creștinism, foarte puțin cunoscută la noi, este New Age. In mare măsură mișcarea este influențată de ideile Societății Teosofice, întemeiată în 1875 la New York de rusoaica Helena Petrovna Blavatsky. New Age încorporează deja mii de organizații din lume, având ca prim plan construirea unei „noi ordini a lumii" ce urmărește în final controlul asupra lumii.

Mișcarea a declarat intențiile de făurire a „noii ordini a lumii" în 1975, activând în ascuns până atunci. Amintim câteva din principiile „Noii Ere": stabilirea unui sistem economic mondial unic; o taxă universală; o autoritate mondială care să controleze proviziile de hrană ale lumii; datoria de a subordona viața personală unui directorat universal; arianismul, adică supremația rasei Vestului; avortul; însămânțarea artificială; limitarea și controlarea numărului de copii; purificarea - acțiune de exterminare a celor ce nu vor accepta ideile mișcării etc.

[26] Acest scurt istoric al noilor mișcări paracreștine din România s-a întocmit de redacția editurii, folosindu-se cartea *Biserica și sectele,* ed. **Ortoxos** Kypseli, București, 1992; Ierom. Serafim Rose, *Ortodoxia și religia viitorului,* Chișinău, 1995 ș.a.

[27] para-creștin; para = „pe lângă", „contra" (<fr. para-, gr. para).

New Age câştigă, mai ales în Apus, tot mai mulţi simpatizanţi şi adepţi prin afişarea de activităţi pacifiste, ecologiste, urmărirea unei alimentaţii sănătoase şi condiţii fizice perfecte, prin practici oculte, în mare parte de provenienţă orientală, ca: meditaţia transcedentală, yoga, terapii de relaxare, hipnoză, vindecare psihică, vedenii ş.a. Drogurile sunt considerate ca «unelte de transformare». Urmăreşte o „nouă ordine" a lumii, care va sta sub semnul zodiei Vărsătorului, ordine ce vizează o totală răsturnare a valorilor lumii actuale, prin tendinţe de relativizare a adevărului, a identităţilor, de împăcare a contrariilor, de sincretism etc. In această lume înţelesurile noţiunilor de bine şi de rău vor fi descompuse şi pierdute, iar Lucifer stăpân.

Mişcarea vrea să înlocuiască Dumnezeul Bibliei prin zeităţi păgâne reînviate, promovează credinţa în O.Z.N.-uri şi în fiinţe extraterestre. Actul religios central al Mişcării New Age este «iniţierea», actul de consacrare lui Lucifer care este „Conducătorul Omenirii".

Foloseşte ca simboluri zvastica, numărul 666, curcubeul ş.a. Intre mijloacele de răspândire şi acomodare cu ideile sale amintim: muzica (mari concerte în aer liber cu «staruri» ale muzicii moderne), casete audio, video, literatură şi filme, în special de ficţiune *(E.T., Războiul Stelelor* ş.a.), jocuri pe calculator şi jocuri de societate etc.

Ideile Mişcării New Age fac casă bună cu erezii şi rătăciri ca: Martorii lui Iehova, Mormonii, Moon, Bahai, Yoga ş.a.; cu organizaţii internaţionale ca: O.N.U., U.N.E.S.C.O., Consiliul Internaţional al Bisericilor, Comisia Trilaterală, Francmasoneria, Green Peace, Mişcarea Feministă etc.

New Age este un curent care tinde să integreze toate mişcările spiritualiste şi religiile existente astăzi în lume, de la satanism la yoga şi de la reînvierea miturilor păgâne la credinţa în O.Z.N.-uri. Concepţii contradictorii îşi găsesc locul în această paradigmă deoarece ideea centrală este că toate formează un întreg în interiorul căruia fiecare religie sau sectă îşi are locul ei. Această idee este falsă, întrucât Adevărul absolut nu poate fi compus şi contradictoriu, el este Unic şi Personal în Iisus Hristos.

Mişcarea îşi croieşte porţi de intrare şi în România, în special în cercuri din marile centre universitare.

Biserica unificării

Numele complet al acestei secte este „Asociaţia Sfântului Duh pentru Unificarea Creştinătăţii Mondiale". A fost înfiinţată de coreeanul Sun Myung Moon. Secta a luat proporţii începând cu 1971, an în care Moon se stabileşte în America. Acesta pretinde că a avut o viziune şi că a fost însărcinat de Dumnezeu să continue lucrarea Mântuitorului Hristos pe care Acesta n-a mai putut-o îndeplini pentru că a fost răstignit. Moon se socoteşte pe sine ca al doilea Mesia sau al treilea Adam, care va duce la îndeplinire planul lui Dumnezeu de unificare a omenirii. Prin naşterea lui şi mai ales prin constituirea „familiei adevăraţilor părinţi", pe care acesta a format-o prin căsătoria cu o tânără de 18 ani, el afirmă că s-a intrat în Noua Eră, în Epoca de Aur, a regenerării neamului omenesc.

„Domnul" şi „mesia" acestei epoci este Moon. Secta promovează cultul lui Moon, numindu-l «părinte», aşa cum îl numesc şi pe Dumnezeu. Mai spun că Biblia nu este completă, ea trebuie întregită cu cartea lui Moon, „Principiile Divine".

Secta numără aproximativ două milioane de adepţi, cu toţii puşi în slujba necondiţionată a «părintelui» lor şi a «familiei adevărate».

De menţionat că Moon, ajungând a fi deţinătorul unor averi fabuloase, proprietarul unor mari întreprinderi, desfăşoară o activitate mascată, prin intermediul unor organisme internaţionale create de el, care aparent nu au nimic de-a face nici cu Biserica, nici cu credinţa, ca de exemplu: *Congresul internaţional pentru Unitatea Oamenilor de Ştiinţă* (ICUS), *Academia Profesorilor pentru Pacea Mondiala* (PWPA), *Congresul Mondial al Mijloacelor de informare în masă* (WMC), *Fundaţia Internaţională pentru Ajutor şi Prietenie* (IRFF). Numărul acestor organizaţii depăşeşte în toată lumea cifra de 100. Sunt atât de ascunşi, încât reuşesc să aducă la congresele acestor organizaţii chiar teologi ortodocşi, după mărturia unui specialist grec. Nu-i de mirare deci că în ultimul timp «teologi» ai Bisericii Unificării au conferenţiat în două rânduri, după 1990, la Facultatea de Teologie Ortodoxă din

București. Această sectă ne poate da măsura rătăcirilor, a blasfemiilor care se aduc lui Dumnezeu de oameni ce pretind a fi creștini și încearcă să «încreștineze» și pe alții.

Mormonii

Mormonii, organizați în așa-zisă „Biserica lui Iisus Hristos a Sfinților ultimelor zile", au apărut în America în anul 1830. Întemeietorul sectei este Joseph Smith Jr. Acesta ar fi fost beneficiarul unor «descoperiri», după cum urmează: în anul 1820 i se arată că toate confesiunile creștine, toate sectele pe care el le cunoscuse - Presbiteriană, Metodistă, Baptistă - sunt greșite și nu trebuie să urmeze nici una. In 1823 i se arată un personaj ca un înger, numit Moroni, care declară în „vedenia" respectivă că este fiul lui Mormon (de la care se va trage ulterior numele sectei), susținând că Mormon ar fi fost un profet apărut pe continentul american în secolul IV d. Hr. Acesta avea să-i dea o însărcinare din partea lui „Dumnezeu". Apoi i-ar fi vorbit de o carte, scrisă pe plăci de aur, cuprinzând istoria foștilor locuitori ai continentului american, dar și „Evanghelia veșnică" în întregime, după cum ar fi fost predată de Mântuitorul vechilor locuitori.

Lui Smith i se îngăduie să intre în posesia cărții abia peste patru ani, deci în 1827, când începe traducerea ei, fără să fi cunoscut limba în care aceasta era scrisă - zicând că era un amestec de egipteană, chaldeeană, asiriană și arabă -, și fără ca vreo altă persoană în afară de Joseph Smith să o fi văzut vreodată. După ce Smith a tradus cartea, îngerul care îi apăruse în vedenie a venit și a luat acele plăci de la el, așa că acum nu mai există nici o mărturie autentică a provenienței textului la care ei fac referință permanent *(Cartea lui Mormon).*

Apoi pretind că în 1829 ar fi venit trei din apostoli și l-ar fi hirotonit pe J. Smith, care la rândul lui îl hirotonește pe Oliver Cowdery, astfel cei doi devenind primii membri ai viitoarei secte. In 1844, Joseph Smith este ucis, succesorul lui fiind Brigham Young. Acesta se instalează împreună cu adepții sai în statul Utah, în Vestul Americii, într-un ținut sălbatic, care a devenit actualmente centrul internațional al mormonilor cu capitala la Salt Lake City.

La moartea lui B. Young, numărul mormonilor ajunsese la 150.000[28], la sfârșitul secolului trecut (1898) erau 254.000[29], iar astăzi sunt peste patru milioane de mormoni în toată lumea.

Mormonii se folosesc de 4 cărți: *Biblia,* al cărui text după părerea lor a fost atât de poluat și pervertit de-a lungul secolelor, încât cu greutate mai poți afla un verset în forma lui originară; de aceea ei se sprijină mai mult pe celelalte cărți «sacre»: *Cartea lui Mormon,* pe care o socotesc a fi „Cuvântul lui Dumnezeu", *învățătură și testamente,* care conține 138 de revelații, toate fundamentând învățături specifice ale mormonilor și *Mărgăritar de mare preț.* Șeful sectei este considerat și profet și președinte.

Doctrina mormonilor este un amestec de elemente creștine, budiste, iudaice, gnostice, teosofice etc, încât cu greu ar putea cineva să-i mai socotească creștini, deși folosesc principalele puncte de doctrină ale creștinilor, toate însă răstălmăcite. Mormonii sunt de fapt politeiști și sincretiști. Ei cred în mai mulți dumnezei. După credința lor, Dumnezeu însuși a fost la început om, un om ca toți ceilalți, care a devenit Dumnezeu așa cum vor deveni și alți oameni. Mântuirea este condiționată de credința în Iisus ca Hristos, în Joseph ca profet, în Brigham ca succesor al acestuia. In cele din urmă cel care dă «pașaport» pentru împărăția lui Dumnezeu este Joseph Smith: „Nici un bărbat și nici o femeie nu va intra în împărăția cerească a lui Dumnezeu fără consimțământul lui Joseph Smith".

Mormonii sunt o sectă apocaliptică. Adepții lor se cred sfinți pământeni și se cred chemați să salveze întreaga umanitate.

Cercetează registrele din primării, oficii de stare civilă, parohii, declarând că vor să-i „boteze" și pe cei morți, pentru a beneficia și cei morți de apartenența la secta lor, și astfel de viața veșnică.

Sunt selectați de preferință în rândul tinerilor, în special studenți. Duc o viață austeră, nu beau, nu fumează, dar acceptă poligamia. Dau 10 la sută din tot ceea ce câștigă comunității, pentru o așa-zisă „pensie a eternității". Toate fondurile se

[28] Vezi *Concise Guide to Today's Religions,* England, 1990, p. 86.
[29] Vezi *Marea Enciclopedie Greceasca,* voi. 17, p. 383.

adună în SUA, de unde sunt distribuite unde cred ei necesar. Au un deosebit zel misionar, activând în ultimii ani cu preferință în Europa de Est. Sunt prezehți și în România, având centrul în București. Misionarii, care sunt băieți și fete între 19-26 de ani, pot fi recunoscuți prin ecusonul pe care îl poartă la piept.

Baha'i

După 1989 și-a intensificat prozelitismul la noi „noua religie", Baha'i. Întemeietorul și marele profet al acesteia este Baha'u'llah, născut în Teheran, capitala Iranului. Acesta fusese profețit de Bab, care ar fi fost un fel de premergător al lui Baha'u'llah. Noua religie este caracterizată de un puternic sincretism religios. Hristos, Fiul lui Dumnezeu, este socotit a fi doar un profet între ceilalți. Marii profeți și întemeietori de religii sunt socotiți de bahai ca mesageri ai aceluiași Dumnezeu, pentru diferite epoci istorice: „Din epocă în epocă, câte un mare Revelator al lui Dumnezeu - un Krishna, un Zoroastru, un Moise, un Iisus, un Mahomed - apare în Orient, ca un soare spiritual, pentru a lumina inimile întunecate ale oamenilor și a le trezi sufletele adormite".

Bahaii afirmă că adevărurile etice și relațiile sociale păstrate de la vechile religii sunt perimate azi, de aceea este nevoie de a asculta și a face parte din noua religie. „Marele educator" s-a stins din viață în 1892, după o lungă perioadă de întemnițare, în urma unui atac de febră, încredințându-l prin testament pe fiul său, Abdu'l-Baha, ca reprezentant și interpret al tuturor învățăturilor și scrierilor sale.

„Noua religie", Bahai, are astăzi un virulent caracter prozelitist în întreaga lume.

Yoga

Yoga nu este o simplă gimnastică nevinovată, cum vrea să se înțeleagă la prima vedere, ci o practică păgână, vrăjitorească, prin care se invocă în mod conștient sau inconștient forțe malefice (draci), prin acele mantre din limba sanscrită pe care mintea nu le înțelege (Mantra = vers vedic cu valoare magică, adică vrăjitoresc) și prin pozițiile (asane) corporale adoptate.

Yoghinii cred în zei și se închină lor (nu cred în Dumnezeul creștinilor). Pentru ei omul este o manifestare a unei zeități, nu o creație a lui Dumnezeu ca persoană. La ei noțiunile de bine și de rău sunt relative și iluzorii.

Mai zic că destinul (karma) fiecăruia trebuie „ispășit" într-un număr (ciclu) oarecare de vieți. Apoi printr-o depersonalizare completă și prin „meditație și asceză" omul trebuie să-și realizeze singur transcendența, ei afirmând că totul stă în puterea omului și că resursele necesare se găsesc în sine.

Tot sistemul yoga se bazează pe demonica idee a identității dintre om și Dumnezeu (în sensul că sufletul și Dumnezeu sunt de aceeași natură). La această falsă identitate trebuie să ajungă yoghinul - bolnav de mândrie -, în stările lui de așa-zisă meditație spirituală.

„Yoga creștină"

Yoga hindusă este cunoscută în Vest de mai multe decenii, ea dând naștere, mai ales în America, la nenumărate secte și mai ales la nenumărate forme de terapii, care nu-și afirmă nici un conținut religios.

Esențială în Yoga nu este atât disciplina în sine, cât meditația la care trebuie să se ajungă. Trebuie însă să se știe că și cel care nu urmărește decât aspectul fizic al practicii Yoga, se predispune deja către anumite atitudini spirituale și experiențe demonice, de care nici măcar nu este conștient.

Prin anii 50, un călugăr francez benedictin și-a notat experiențele încercate, pe când se străduia să facă din Yoga o practică creștină[30]. (De la Conciliul II Vatican au pătruns multe practici religioase orientale în mănăstirile catolice).

Bineînțeles că această idee de «yoga creștină» este o idee păgână, căci scopul ascuns al acestei practici este de a folosi tehnica yoga sub numele de «meditație creștină», pentru a obține efecte de relaxare, mulțumire și pasivitate mintală, care să favorizeze receptarea fără impedimente a ideilor și experiențelor cu finalitate demonică.

Spre exemplu, potrivit practicantului așa-zisei «yoga-creștine», exercițiile produc un efect de un calm excepțional și o

[30] J.M. Dechanet, *Christian Yoga,* Harper Row, New York, 1972, prima trad. engleză a apărut în 1960.

stare euforică de sănătate, care îi îngăduie să facă mai mult bine, în planul fizic și spiritual.

Înșelăciunea este așa de mare, încât călugărul catolic ce practica yoga scria că: „Persoana relaxată este gata să vibreze la atingerea Duhului Sfânt și să primească cu bucurie ceea ce Dumnezeu binevoiește să o lase să simtă", crezând că această «cuprindere» este cea mai înaltă formă a contemplării creștine. Și astfel credea că „în fiecare zi exercițiile și întreaga disciplină Yoga facilitează curgerea în mine a harului lui Hristos", totodată zicând că „foamea de Dumnezeu crește în permanență, la fel și setea de dreptate și dorința arzătoare de a fi creștin în adevăratul sens al cuvântului".

Oricine înțelege natura înșelăciunii diavolești sau a falsei experiențe duhovnicești. Potrivit Sfântului Ignatie Briancianinov, există două forme principale de înșelăciune diavolească. Prima și cea mai spectaculoasă dintre ele apare atunci când cineva se luptă să dobândească un înalt nivel spiritual și să se învrednicească chiar de viziuni, fără să se fi curățit de patimi, bazându-se exclusiv pe înțelepciunea sa. Unei asemenea persoane diavolul îi dăruiește «viziuni» pe măsură.

Există însă și o formă de înșelăciune diavolească mai obișnuită și mai puțin spectaculoasă, care nu oferă victimelor ei viziuni extraordinare, ci doar exaltate „sentimente religioase". Aceasta se întâmplă, după cum scrie episcopul Ignatie, „atunci când inima dorește și se străduiește să obțină bucuria cugetărilor sfinte și dumnezeiești, nefiind încă pregătită pentru ele". Cel care nu are o *inimă înfrântă,* cel care se bazează pe faptele sale și pe vrednicia sa, cel care nu se ține strâns de învățătura Bisericii Ortodoxe, ci urmează unei alte «tradiții», pe baza căreia își formează propria concepție de viață, acela este stăpânit de înșelăciune diavolească.

In descrierea acestei mostre de „Yoga creștină" se identifică tocmai trăsăturile persoanei, care, din punct de vedere spiritual, rătăcește, fie în direcția religiilor păgâne, fie în cea a experiențelor «creștine» sectare. In amândouă aceste direcții avem de-a face cu aceeași „deschidere" și cu aceeași dorință de a fi „cuprins" sau „apucat" de un „duh"; aceeași căutare, nu de Dumnezeu, ci de „consolări spirituale", aceeași auto-intoxicare care este luată drept „stare de grație"; aceeași ușurință de necrezut cu care oricine devine deodată „contemplativ" și „mistic"; aceleași „revelații mistice" și stări pseudo-spirituale.

Orice persoană, cât de puțin avizată asupra trăirii duhovnicești ortodoxe, vede că acest biet „yoghin creștin" este victima unor demoni mai mărunți, care îi pândesc pe căutătorii de „experiențe spirituale". El a căzut pradă propriilor sale „închipuiri religioase" produse de o minte bolnavă și de o inimă total nepregătită pentru purtarea unui război nevăzut contra înșelăciunilor diavolești.

Nici o ramură din yoga nu are nimic comun cu practicile creștine, deși se vehiculează o legătură între rugăciunea lui Iisus și așa-numita „yoga creștină", ci dimpotrivă, sunt împotriva creștinismului, împotriva poruncilor lui Dumnezeu; cum este și cazul practicii Tantra-Yoga (desfrâu în comun), care este practicată din nefericire și în țara noastră de un număr de tineri, sub conducerea „spirituală" - ca să nu zicem demonică - a lui Gregorian Bivolaru și care practic a distrus mii de tineri naivi și creduli.

„Sunt unii oameni care numesc comuniune mistică plăcerea trupească săvârșită în comun... Părtașii la desfrânare, frații destrăbălării, falsifică cuvintele lui Dumnezeu! ...Acești oameni, de trei ori ticăloși, îmbracă în cuvinte sfinte comuniunea trupească și afrodisiacă și cred că ea îi urcă în Împărăția lui Dumnezeu..."[31].

„Zen-ul creștin"

Mulți creștini occidentali, având același sentiment de adâncă nemulțumire față de „creștinismul" occidental, în general, și dorința de a-l îmbogăți cu dimensiunea unei contemplații pierdute, au apelat la practica zen.

Tehnica zen-ului japonez este foarte asemănătoare cu yoga indiană, din care de fapt și derivă, deși este cu mult mai simplă. Este vorba tot de o postură corporală (dar lipsește varietatea posturilor fizice din yoga), de o tehnică a respirației, de repetarea unei formule „sacre" după dorință, precum și alte mici detalii caracteristice zen-ului.

[31] Clement Alexandrinul, *Stromate,* Stromata a III-a, cap. IV.

Scopul este însă identic cu cel din yoga: Părăsirea gândirii raționale și atingerea unei stări de liniște și de meditație calmă.

Ei consideră că chiar și cei începători în meditația zen au posibilitatea să atingă «senzații de comuniune» și să aibă sentimentul unei prezențe supranaturale, împreună cu savoarea unei „tăceri mistice"; la fel, susțin că prin zen, starea de contemplație, care le era rezervată doar câtorva „mistici" inițiați, este lărgită, astfel încât „cu toții au viziuni și ajung la «satori» (iluminare)".

Autorul cărții „Christian Zen" (Zen creștin)[32], un preot catolic irlandez, vorbește de o înnoire a creștinismului, afirmând că aceste experiențe pot fi dobândite de oricine, fie el creștin sau necreștin. Și cu adevărat, la o Convenție pe temele meditației Zen, care a avut loc lângă Kyoto, autorul spune că: „Lucrul surprinzător a fost absența desăvârșită a unei credințe comune, care să-i unească pe cei prezenți. Pe nimeni nu interesa câtuși de puțin ce credea sau ce nu credea celălalt și nimeni nu a pomenit nici măcar o singură dată numele lui Dumnezeu".

Experiențele de „iluminare" avute de cei ce practică zen-ul sunt esențial aceleași cu experiențele „cosmice" întâlnite în șamanism și în multe alte religii păgâne. Autorul cărții citate chiar a fost surprins să constate că experiențele Zen sunt foarte asemănătoare cu cele penticostale, ceea ce l-a determinat să primească „Botezul Duhului" la una din „întâlnirile harismatice". Apoi recomandă penticostalilor, pentru a-și „elibera potențialul uman de iluminare psihică", să practice meditația zazen.

Motivele pentru care Ortodoxia respinge aceste practici sunt aceleași ca și în cazul yogăi așa-zis creștine. Deosebirea între „Zen-ul creștin" și „Yoga creștină" este că primul este mai popular și nu atât de ezoteric ca cea de-a doua. Persoanele capabile să afirme că experiențele agnostic-păgâne, de tip zen, pot constitui „baza unei reînnoiri mistice creștine", sunt cu totul străine de adevărata și marea tradiție patristică ortodoxă, care presupune o credință arzătoare, convingeri adevărate și luptă intensă ascetică.

[32] William Johnston, *Christian Zen,* Harper Row, New York, 1971.

Toate acestea se întâmplă pentru că trăim vremuri când proorocul mincinos se află și în persoana câte unui ins, poate bine intenționat, dar ignorant, care, cu convingerea că luptă pentru fericirea aproapelui, nu face altceva decât să-l împingă la dezastru psihic și spiritual.

Meditația transcendentală

Tehnica de meditație orientală cunoscută sub numele de „Meditație Transcendentală"[33] (pe scurt MT) a fost adusă în America de un yoghin indian, pe nume Maharishi Mahesh Yogi, începând să capete un puternic avânt mai ales după 1961. Amintim că și grupul de muzică „Beatles" a practicat MT, sporindu-i astfel mult publicitatea.

In 1975 mișcarea a atins apogeul în America, cu aproape 10.000 de cursanți în fiecare lună și cu peste 600.000 de simpatizanți. In toți acești ani ea s-a folosit intens în cadrul armatei, în învățământul de stat, în închisori, spitale, anumite grupuri religioase, și chiar în interiorul unor parohii ale Arhiepiscopiei grecești din America, fiind considerată o formă neutră de „terapie mintală", compatibilă cu orice practică sau credință religioasă.

Cursurile MT sunt numite „cursuri despre cum să fii fericit fără să încerci cu adevărat". Maharishi însuși le numește tehnici care sunt foarte ușoare, fiind aspru criticat de alți yoghini hinduși pe motivul că vulgarizează vechea tradiție indiană Yoga și că pune la îndemâna maselor, pentru bani, practici ezoterice milenare. In scopurile, premisele și rezultatele sale, MT nu diferă semnificativ de „Yoga creștină" sau de „Zen-ul creștin", ci diferă doar printr-o simplificare extremă a tehnicilor și a întregii sale filosofii, prin ușurința cu care se ajunge la rezultatele dorite.

Propovăduitorii acestei practici zic că „MT nu necesită nici un fel de convingeri, capacitate de înțelegere sau coduri morale și nici măcar să fii de acord cu filosofia sau ideile sale", și că „ea este pur și simplu o tehnică, care se bazează pe tendința naturală a minții de a căuta fericirea și plăcerea... In

[33] J Robbins și D. Fisher, *Calm fără pastile - meditația transcendentală de la A la Z*, Peter H. Wyden, Inc.; New York, 1972.

timpul meditației transcendentale mintea cursantului trebuie să urmărească exact lucrul care i se pare mai firesc și mai plăcut în acel moment". Totodată ei pun accent pe faptul că este esențial ca la început persoana să nu-și folosească deloc capacitatea de gândire intelectuală.

Tehnica concepută de Maharishi este aceeași în toate centrele MT din lume: După două cursuri introductive, persoana plătește taxa și apoi merge la „inițiere". în „camera de inițiere", după ceremonie (care este în limba hindusă), i se cere să se închine de mai multe ori portretului guru-lui lui Maharishi.

Traducerea ceremoniei nu este niciodată dezvăluită celor ce se inițiază; ea este cunoscută doar de învățători și de cei care sunt ei înșiși inițiatori.

Această ceremonie nu este nimic altceva decât tradiționalul ritual hindus de închinare la zei (puja), în care se includ guru-ul zeificat al lui Maharishi și întregul șir de „maeștri" prin care el însuși și-a primit inițierea.

Și iată cum este introdus agnosticul modern, de cele mâi multe ori pe nesimțite, în sfera practicilor hinduiste; el este condus spre a executa un gest la care strămoșii săi creștini nu ar fi consimțit niciodată, preferând să fie mai curând uciși în cele mai sângeroase torturi. Acest gest se numește închinare la idoli, în plan spiritual, explicația succesului spectaculos al meditației transcendentale constă în „simpla" comitere a acestui păcat capital și nu neapărat în respectarea tehnicii psihice în sine.

Odată inițiat, practicantul MT meditează zilnic un anumit timp, lăsându-și mintea să se desfășoare liber și repetând „mantra" cât mai des consideră el necesar; experiențele care apar fiind supuse frecvent controlului maestrului.

Hindușii având pretenția că MT nu înlocuiește alte religii, ci „le întărește" pe cele care există deja, indiferent de credința practicanților, mulți pseudo-creștini s-au lăsat înșelați de această practică demonică, gândind că MT le adâncește propria religie și o îmbunătățește cu noi înțelesuri.

MT este o fază a interesului pentru ocultism din societatea umană în a doua parte a secolului XX. Iar rezultatele acestui interes sunt și ele grăitoare. Deși în reclamele și publicațiile lor se arată mereu instructori și practicanți zâmbind cu gura până la urechi și plesnind de sănătate, s-au dat

publicității nenumărate cazuri de instructori și discipoli MT, care au fost loviți de maladiile obișnuite ale celor care se ocupă cu practici oculte: boli mintale și nervoase, sinucideri, tentative de crimă, posedări de natură demonică.

In 1978, Curtea Federală a Statelor Unite a luat până la urmă hotărârea că MT este într-adevăr de natură religioasă și deci predarea ei în școli este interzisă[34]. Această decizie va limita fără îndoială și mai mult influența MT în care mulți vor continua poate să vadă o formă de meditație compatibilă cu creștinismul; atitudine care, din păcate, există și constituie și ea un trist semn al vremilor.

„Noua spiritualitate" față în față cu Creștinismul

Prezența cultelor orientale s-ar putea exemplifica la nesfârșit; în fiecare an apar culte noi sau variante noi ale altora vechi. Insă ce se remarcă în plus este că, pe lângă cultele specific religioase, se manifestă prezența din ce în ce mai intensă, în ultimele decenii mai ales, a așa-numitelor *culte de conștiință* (culte care se pretind nereligioase).

Aceste grupuri de „terapie mintală" includ organizații, precum „Erhard Seminars Training", „Rolfing", „Silva Mind Control" (Controlul mintal Silva), „Lifespring" (Izvorul Vieții) și încă multe alte forme de „seminarii" (întâlniri) și „biofeedback" (biorăspuns), care oferă o „descătușare a tensiunilor" și o „captare a potențialelor ascunse" ale omului, exprimate într-un jargon „științific" de secol XX, mai mult sau mai puțin plauzibil. De asemenea, se menționează și alte mișcări de „conștiință", care sunt mai puțin la modă astăzi, de la „Știința creștină" și „Știința mintală" până la „Scientologie"[35].

[34] Vezi *MT in court* „MT în fața instanței".

[35] Tot aici mai amintim și alte terapii și mișcări paranormale, de care bunii creștini trebuie să se ferească: radiestezia, bioenergia, medicina holistă cu toate ramurile ei (homeopatia, acupunctura, reflexologia - care folosesc „energii vindecătoare" pentru a „reface armonia forțelor vitale în fiecare celulă umană", pentru a „echilibra energetic organismul", a intra în „armonie cu energiile cosmice" și a „regenera armonia în organismul suferind" -, antroposofia, remediile florale, diagnosticul bolilor cu ajutorul pendulului, a chiromanției, a energiilor spirituale, cristaloterapia, cromoterapia ș.a.), și toate terapiile care au ca scop folosirea „energiilor și puterilor cosmice" pentru realizarea „armoniei" dintre Dumnezeu și om, sau „refacerea echilibrului energetic" al omului, hipnoza, terapia regresivă,

Toate aceste mișcări sunt incompatibile cu Creștinismul. Creștinii ortodocși nu trebuie să aibă absolut nimic de-a face cu ele.

Și iată de ce suntem atât de categorici:

1. Aceste mișcări nu au nici o fundamentare în tradiția și practica creștină, ci sunt pur și simplu fructul religiilor păgâne orientale sau al practicilor spiritiste moderne, mai mult sau mai puțin diluate, și prezentate adesea ca fiind „lipsite de conținut religios".

Nu numai că învățătura lor este greșită și în totală discordanță cu doctrina creștină despre viața duhovnicească, dar, prin experiențele lor religios-păgâne și prin experimentele lor psihiste, ele pun în pericol sănătatea mintală a celor care le devin victime, ducând la dezastru psihic și la pierderea sufletului pentru totdeauna, știind că fără Hristos și fără Biserică nu este mântuire.

2. Mai precis, experiențele de „tăcere spirituală" pe care le oferă diferitele tipuri de meditație, fie cele așa-zis lipsite de conținut religios (precum meditația transcendentală, unele forme de Yoga și Zen și cultele secularíste), fie cele cu conținut religios păgân (precum Hare Krishna, „Divine Light Mission", „Organizația celor 3H" etc), conduc în întregime într-o zonă spirituală „cosmică" unde partea cea mai profundă a personalității umane intră în contact cu ființe spirituale reale.

Aceste ființe, pentru omul aflat în starea de după căderea din rai, nu sunt altceva decât *demonii* sau spiritele căzute, care se află în cea mai mare apropiere față de om[36].

3. Partea cea mai periculoasă a acestor „inițieri" constă în aceea că ele scapă controlului conștient al voinței omului; astfel, odată „inițiat" în aceste „culte de conștiință", este adesea cu neputință să te mai opui participării la experiențe psihice nedorite.

Rezultă că „noua conștiință religioasă" este un dușman al Creștinismului cu mult mai puternic și mai periculos decât au

dianetica, urinoterapia, ufologia, parapsihologia, toate terapiile de proveniență păgan-orientală, folosirea zodiacului, a astrologiei, a ocultismului credința in reincarnare, destin ș.a.

[36] Vezi Sfântul Ignatie Briancianinov: *Despre înșelare* și *Experiențe Ascetice.*

fost vechile erezii din trecut. Deoarece atunci când se pune accentul pe *experiență* în detrimentul doctrinei, atunci însăși învățătura după care putem distinge și identifica binele de rău, cade sau devine inoperantă, iar duhurile necurate au cale liberă de atac, datorită pasivității și „deschiderii" pe care le exaltă toate aceste noi culte; **ele nu fac altceva decât să transforme persoana umană în unealtă pasivă a manifestărilor demonice.**

Faptul acesta este demonstrat de numeroasele studii care s-au făcut asupra acestor „culte de conștiință". **Ele dau în vileag evoluția progresivă a acestor experiențe, care la început sunt „bune" sau „neutre", pentru a deveni în final ciudate, terifiante și în ultimă instanță indubitabil demonice.** Chiar latura strict fizică a unor discipline psihice, precum Yoga, este periculoasă pentru că aceasta derivă din ea și predispune la atitudini și experimente psihice și demonice care sunt de fapt scopul inițial și permanent al practicii Yoga.

Puterea de seducție a „noii conștiințe religioase" este atât de mare încât ea se poate înstăpâni chiar și asupra acelora care afirmă cu tărie că sunt creștini. Nu este vorba aici doar despre cei care se complac în sincretismele sau combinațiile artificiale dintre creștinism și cultele orientale la care ne-am referit mai sus, ci, mai grav, este vorba și despre cei care se consideră pe ei înșiși niște creștini înflăcărați. Profunda ignorare a autenticei trăiri creștine din zilele noastre creează condițiile proliferării unei false spiritualități creștine, a cărei natură este strâns înrudită cu „noua conștiință religioasă".

Părinții contemporani ai Bisericii Ortodoxe au stabilit ca: *Cei ce practică yoga, zen, bioenergie, radiestezie sau altceva asemănător acestora* (care acceptă reîncarnarea, destinul sau predestinația), *să se supună canoanelor pentru vrăjitori, până la îndreptare.*

* * *

Pe lângă aceste erezii, secte și mișcări paracreștine și parareligioase prezentate mai sus - noi rezumându-ne doar la prezentarea sumară a celor mai mari și mai cunoscute -, mai sunt și altele, destul de numeroase, care au apărut și în țara noastră, în special după anul 1989, toate având scopul de a

amăgi pe credincioşii Bisericii: *Căci mulţi vor veni în numele Meu, zicând: Eu sunt Hristos, şi pe mulţi îi vor amăgi... Căci se vor ridica hristoşi mincinoşi şi prooroci mincinoşi şi vor da semne mari şi chiar minuni, ca să amăgească, de va fi cu putinţă, şi pe cei aleşi* (Matei 24, 5, 24).

Capitolul 6
Ecumenismul[37]

Mişcarea ecumenică, care din 1948 a primit denumirea de *Consiliul Ecumenic al Bisericilor CEB* (sau Consiliul Mondial al Bisericilor CMB), este de origine engleză şi americană[38], şi îşi are rădăcinile în lumea anglicană şi protestantă din a doua jumătate a secolul al XIX-lea. Ea a fost precedată de un număr de organizaţii anglicane şi protestante, care militau pentru apropierea şi colaborarea Bisericilor, îndeosebi pentru înlăturarea războaielor dintre popoare.

Au fost mai multe adunări generale ale CEB, unde s-au pus în discuţie multe subiecte. S-a arătat şi că CEB nu este şi nu va trebui niciodată să devină o supra-Biserică, adică nu este *Una Sfântă,* despre care vorbesc mărturisirile de credinţă, ci are doar menirea să «ajute» „Bisericile" spre a-şi găsi unitatea în Hristos. Totodată s-a specificat că hotărârile luate, fie de adunarea generală, fie de alte organisme ale consiliului, nu aduc nici o atingere libertăţii Bisericilor membre, care erau libere să le accepte sau să le respingă.

[37] Acest capitol s-a întocmit folosindu-se următoarele surse: John Meyendorff, *Biserica Ortodoxă ieri şi azi,* Bucureşti, 1996, p. 187; *I.B.U.* vol. II, Bucureşti, 1993.

[38] Biserica Catolică nu este membru al CEB, întrucât cercurile Vaticanului, în frunte cu papa, înţeleg unirea catolicilor cu alţi creştini *numai ca o subordonare* a acestora autorităţii supreme a pontifului roman; aceasta o arată lămurit *Decretum de Oecumenismo* (Decretul despre Ecumenism) şi *Decretum de Eclesiis Orientalibus Catholicis* (Decretul despre Bisericile orientale catolice) - este vorba de Bisericile unite cu Roma -, ambele promulgate la 21 octombrie 1964, în care *uniatismul* este dat ca model pentru situaţia pe care ar avea-o Bisericile Ortodoxe în eventuala lor «unire ecumenică» cu Biserica Catolică.

Insă cu toate acestea, delegaţii Bisericii Ortodoxe au avut mult de luptat împotriva pretenţiilor protestanţilor de a transforma CEB într-o suprastructură eclezial-universală sau într-un sinod al tuturor Bisericilor şi denominaţiunilor creştine.

Doctrina oficială a organizaţiei afirmă că „CEB reprezintă o asociaţie frăţească de Biserici, care mărturisesc pe Domnul Iisus Hristos ca Dumnezeu şi Mântuitor, după Scriptură, şi se străduiesc să răspundă împreună la chemarea lor comună pentru slava singurului Dumnezeu - Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh".

După zeci de ani de consfătuiri, discuţii, întruniri şi congrese, se constată că ele sunt departe de a fi realizat unitatea de credinţă în Iisus Hristos, pentru ca toţi creştinii din lume să mărturisească cu o inimă şi într-un glas: „Cred întru Una, Sfântă, Sobornicească şi Apostolească Biserică".

In afară de Consiliul Ecumenic, mai sunt şi alte organizaţii mondiale care sub masca ecumenismului încearcă să reunească toate confesiunile creştine şi necreştine într-o supraconfesiune lipsită de har - şi deci lipsită de mântuire - şi având ca aspiraţie numai scopuri sociale.

„Din punct de vedere ortodox, ecumenismul creştin nu poate să fie deci o căutare a unităţii cu orice preţ pe baza unui minim numitor comun; ceea ce-i va uni pe creştini este *plenitudinea adevărului,* căci Hristos este plenitudinea şi niciodată El nu-şi va abandona Biserica*. Prezenţa ortodocşilor în sânul mişcării ecumenice este expresia unui imperativ de iubire frăţească faţă de toţi cei ce se reclamă ai lui Hristos, **dar această iubire, venită de la Dumnezeu, nu poate să fie o iubire fără adevăr"[39].**

„Se cere de asemenea membrilor Bisericii Ortodoxe, să fie cu mare grijă ca nu cumva să renunţe la ceva din tradiţia

* Cât despre cei ce au schimbat sau schimbă cele primite de la Sfinţii Părinţi - într-o măsură cât de mică -, iată ce scrie Sf. Ignatie Teoforul în Epistola către Policarp, episcopul Smirnei: „Tot cel ce vorbeşte împotriva celor statornicite, chiar dacă este vrednic de credinţă, chiar de posteşte, chiar de trăieşte feciorelnic, chiar de face minuni, chiar dacă are darul proorociei, să ţi se arate ţie ca un lup îmbrăcat în piele de oaie, lucrând stricăciunea oilor".

[39] John Meyendorff, *Biserica Ortodoxă ieri şi azi,* Bucureşti, 1996, p. 187.

noastră milenară, din învăţăturile Sfinţilor Părinţi şi mai ales din dogmele Bisericii Ortodoxe, stabilite şi apărate de atâţia sfinţi şi cu atâta jertfă.

Că dacă Sfinţii Părinţi întruniţi la cele şapte Sinoade ecumenice şi la cele unsprezece sinoade locale în primele veacuri creştine nu ar fi fost cu mare atenţie la apărarea dogmelor şi învăţăturilor credinţei ortodoxe, noi astăzi poate nu mai eram creştini ortodocşi. Deci trebuie să fim cu luare aminte ca jertfa Sfinţilor noştri Părinţi să nu fie zadarnică. Altfel ne pierdem şi noi mântuirea şi dezbinăm şi pe credincioşii Bisericii Ortodoxe, atât de statornici, evlavioşi şi devotaţi"[40].

*

Reţinerile ortodoxe faţă de Consiliul Ecumenic sunt întemeiate pe temerea, conştientă sau inconştientă, de a vedea Biserica Ortodoxă legată de o instituţie pe care, de fapt, nu o reprezintă, deşi statutele Consiliului şi declaraţiile reiterate de conducătorii săi afirmă că Bisericile membre îşi păstrează întreaga libertate, doctrinară şi administrativă.

Participarea ortodocşilor trebuie văzută bineînţeles în lumina adevărului afirmat cu tărie de Sfinţii Părinţi ai Bisericii, căci ar fi un pericol foarte mare să acceptăm relativismul, superficialul şi secularismul ca principii ale angajării noastre ecumenice. „In afara Bisericii nu există mântuire. Casa lui Dumnezeu este una singură şi este cu neputinţă să se mântuiască cineva în altă parte decât în Biserică" zice Sf. Ciprian al Cartaginei; de asemenea, Fericitul Augustin spune: „Mântuirea ni se dă prin Biserică, iar cei ce sunt în afara Bisericii nu vor primi viaţa veşnică". „In afara Bisericii se poate să ai trepte ierarhice, taine, «Aliluia» şi «Amin», Evanghelie, credinţă şi să propovăduieşti pe Dumnezeu în trei ipostasuri, dar mântuire poţi să ai exclusiv în Biserica Universală şi Dreptmăritoare". La fel, Sfântul Irineu de Lyon spune: „Unde este Biserica, acolo este şi Duhul Sfânt, iar unde este Duhul Sfânt, acolo este Biserica şi tot harul, iar Duhul Sfânt este Adevărul; cei care se depărtează de la Biserică (...) se pedepsesc pe ei înşişi, şi tocmai despre ei spune Sfântul Apostol Pavel că după prima şi a doua mustrare îndepărtează-te de ei".

[40] *Ne vorbeşte Părintele Cleopa,* vol. 6, Episcopia Romanului, 1998,p 138

Este incontestabil că *poziţia ecleziologică* a Bisericii Ortodoxe acordă participării sale o semnificaţie esenţialmente diferită faţă de cea pe care o întâlnim la comunităţile născute din Reformă: *ortodocşii şi protestanţii nu văd în Consiliul Ecumenic aceeaşi realitate.*

Protestanţii, pentru care Biserica rămâne esenţialmente „o comunitate a păcătoşilor iertaţi", consideră în general că dezbinările creştinilor în istorie sunt dezbinări ale *Bisericii însăşi.* Ei zic că unitatea Bisericii despre care vorbeşte Crezul nu este deplin realizată de nici una dintre confesiunile creştine, ci fiecare dintre acestea trebuie să o caute. Tocmai aceasta ar fi funcţia Consiliului Ecumenic: mulţumită lui, Biserica, apropiindu-se de unitate, va deveni mai pe deplin Biserică; ea s-ar „căi" pentru păcatul împotriva unităţii de care s-a făcut vinovată şi ar ajunge astfel la o mai mare fidelitate fată de Dumnezeu. In expunerile lor ecumenice, numeroşi responsabili protestanţi insistă neobosit asupra necesităţii ca toate Bisericile să renunţe la orice exclusivism dogmatic, la orice *„nu putem"* doctrinar, zicând totodată că: „Intr-un anume sens, putem considera Biserica precum o facem în cazul credinciosului individual, despre care se poate spune că este drept şi păcătos în acelaşi timp...".

Bineînţeles că ortodocşii nu pot accepta această teologie a Bisericii în acelaşi timp „drepte şi păcătoase": taina Bisericii constă, într-adevăr, tocmai în faptul că *împreună, oamenii păcătoşi alcătuiesc Biserica infailibilă,* Trup al lui Hristos, templu al Duhului, stâlp şi temei al adevărului. Nu se poate face deci nici o analogie între individ, membru păcătos, şi Biserică - Trup al lui Hristos.

Atitudinea protestantă apare ortodocşilor ca o negare a deplinei şi realei prezenţe a lui Hristos în Biserică, ca un refuz al făgăduinţei pe care El a făcut-o ucenicilor Săi: *Iar când va veni Acela, Duhul Adevărului, vă va călăuzi la tot adevărul* (Ioan 16, 13). **Acest *adevăr deplin* este deci prezent într-o Biserică vizibilă, care este unică, sfântă, universală şi apostolică, de care celelalte confesiuni creştine sunt despărţite.**

Unitatea creştină este o unitate cu Hristos în Duhul Sfânt şi nu o unitate a oamenilor care s-ar fi pierdut în istorie. Această unitate este în Biserica unică ce nu va putea fi divizată de neînţelegerile omeneşti.

Oamenii nu pot împărţi Biserica lui Dumnezeu şi apoi să o reunifice. Ei pot s-o părăsească, apoi să revină în sânul ei. **De aceea Biserica Ortodoxă cheamă pe ceilalţi creştini tocmai la o astfel de reîntoarcere: reîntoarcerea la credinţa Sfinţilor Apostoli şi a Sfinţilor Părinţi, pe care ea a păstrat-o pe deplin.** Din această perspectivă, Consiliul ecumenic este înainte de toate un loc al întâlnirii, al mărturisirii, al dialogului şi eventual al colaborării practice. Participarea ortodocşilor nu semnifică deci că Biserica Ortodoxă, ca realitate dumnezeiască în istorie, poate adăuga ceva esenţial la ceea ce are deja, ci semnifică faptul că ortodocşii, ca *indivizi* - imperfecţi şi păcătoşi - pot să arate celorlalţi creştini adevărata cale către unitate. Tot ortodocşii (deşi sunt într-o minoritate absolută în CEB) au reuşit să facă să se aprobe declaraţia că „adeziunea unei Biserici la Consiliul Ecumenic nu implică faptul că, din acel moment, ea consideră propria concepţie asupra Bisericii ca fiind relativă... Faptul de a lua parte la Consiliu nu implică faptul că fiecare Biserică trebuie să le considere pe celelalte ca Biserici în adevăratul şi deplinul sens al cuvântului...".

Aceste condiţii, exprimate cu absolută claritate, permit Bisericii Ortodoxe să participe la mişcarea ecumenică fără să renunţe la conştiinţa că este singura adevărată Biserică şi fără să-şi modifice atitudinea fundamentală faţă de alte comunităţi creştine. Totuşi protestanţii, majoritari în „Mişcare", dezvoltă o teologie ecumenică proprie, fapt ce a determinat pe ortodocşi, în 1950 spre exemplu, să se abţină de la declaraţia comună şi să declare separat: „Credem că doar întoarcerea la credinţa vechii Biserici, unită şi indivizibilă, a celor şapte Sinoade ecumenice, adică la moştenirea comună, neîntinată şi neschimbată, poate să ducă la reunificarea dorită de toţi creştinii dezbinaţi. Căci doar comuniunea şi unitatea creştinilor în credinţa comună poate avea ca rezultat comuniunea lor în Sfintele Taine şi unitatea lor indisolubilă în iubire, ca mădulare ale unuia şi aceluiaşi trup al Bisericii lui Hristos... **Suntem nevoiţi să ne declarăm profunda convingere că doar Biserica Ortodoxă a păstrat plenară şi intactă *credinţa împărtăşită odinioară sfinţilor*.** Nu datorită vreunui merit omenesc, ci pentru că Dumnezeu a dorit să-Şi păstreze «comoara aceasta în vase de lut, ca să se învedereze că puterea covârşitoare este a lui Dumnezeu» (II Cor. 4, 7)".

Făcându-se om în istoria *vizibilă,* Fiul lui Dumnezeu a întemeiat pe pământ o comunitate *vizibilă,* posedând în mod tainic plenitudinea harului mântuirii. Această plenitudine este prezentă în fiecare comunitate ce mărturiseşte adevărata credinţă. Concepţia protestantă după care unitatea şi plenitudinea Bisericii aparţine fie unui „dincolo invizibil", fie unui viitor eshatologic, apare ortodocşilor ca o negare a realităţii mântuirii, ca un refuz a ceea ce însuşi Dumnezeu ne-a dăruit.

Reprezentanţii ortodocşi au avut libertatea de a-şi exprima opiniile în adunările Consiliului Ecumenic, dar consiliul fiind dominat de majoritatea protestantă, ortodocşii nu pot purta o discuţie eficace cu aceştia[41], astfel că organizaţia alunecă într-o direcţie incompatibilă cu principiile ortodocşilor şi probabil că în cele din urmă va face imposibilă prezenţa acestora .

[41] Amintim spre exemplu şi „legalizarea" la a patra adunare a CMB (1983), cu toată opoziţia ortodocşilor, a *preoţiei feminine.*

[42] Protestele şi vocile ortodocşilor au devenit în timp din ce în ce mai puţin auzite. Iată ce spun doi ierarhi în legătură cu a VII-a adunare generală, care a avut loc în 1991: „Se constată, aşa cum am sesizat de mult, tendinţe de adâncire a protestantismului şi nicidecum o dorinţă sfântă spre unitate în Hristos şi unire sinceră" (I.P.Ş. Mitropolit Bartolomeu al Calcedonului, actualul Patriarh Ecumenic); „In curând în CMB nimeni nu se va mai interesa de teologie... Duhul Sfânt pentru «ecumenism» este o temă, nicidecum o persoană a Sfintei Treimi, de aceeaşi fiinţă cu Tatăl şi cu Fiul" (I P.S. Mitropolit Ioannis Zizioulas al Pergamului).

Iar după a opta adunare generală a CMB (1998), iată ce remarca un reprezentat al Bisericii Ortodoxe Ruse, Pr. Ilarion Alfeev: „Ortodocşii nu pot influenţa activităţile CMB, pentru că ei reprezintă o minoritate. Ce să mai spun despre cinstirea Maicii Domnului sau a icoanelor? Acestea nu pot fi discutate pentru că «divizează» (adică sunt contra unităţii „Bisericilor" n n.). Dar despre limbajul inclusiv sau despre hirotonia femeilor? Acestea nu divizează? Ca să nu mai vorbim şi de recentele practici şamanice promovate la o şedinţă a Adunării de la Harare (1998) la care secretarul general al CMB, dr. Conrad Reiser, a încheiat ceremonia de deschidere a decadei ecumenice de solidaritate cu femeile cu un act de vindecare în tradiţia şamanică din Coreea.

Iată în ce lumină trebuie văzute hotărârile recente ale Bisericilor Ortodoxe ale Georgiei, Bulgariei şi Serbiei, de a se retrage complet din

Cititorul va fi putut înțelege ceea ce are poziția ortodoxă original și particular în raport cu creștinii Occidentului. **Față de Biserica romană, ca și față de protestanți, Ortodoxia se propune ca adevărata Biserică de care creștinii Occidentului s-au separat.** Există deci aici un exclusivism la fel de definitiv ca și cel al Romei, dar în numele unei înțelegeri diferite a Bisericii.

Dezvoltarea papalității, ce a culminat în dogma infailibilității papale, a conferit romano-catolicismului o structură monolitică și un criteriu permanent al adevărului care, de fapt, este în acord cu o mare suplețe doctrinară și liturgică; Roma cere tuturor creștinilor acceptarea *criteriului însuși,* mai mult decât pe cea a unui sistem doctrinar.

In ceea ce privește Biserica Ortodoxă, care *nu* posedă un criteriu infailibil și permanent al adevărului, nici o structură monolitică, ea vede unitatea în comuniunea de credință căreia însăși Biserica - sau mai curând Duhul, mereu prezent în Biserică - îi este criteriul unic. Duhul adevărului sălășluiește în comunitatea credincioșilor legați prin iubire și, dacă El se exprimă natural prin gura celor ce posedă o harismă a învățăturii - episcopii -, El aparține Bisericii în calitatea sa de Trup. Acest Trup este pe deplin prezent oriunde este slujită Euharistia, în fiecare Biserică locală, și nici o putere, doar aceea a Duhului, nu s-ar putea impune de la sine poporului lui Dumnezeu unit în Iisus Hristos.

Creștinul este fundamental liber, liber printr-o *adevărată libertate,* care-i permite să accepte Adevărul pe care Dumnezeu

mișcarea ecumenică. Aceste Biserici locale au înțeles că participarea lor la CMB devine inoportună și antiortodoxă.

Așadar participarea acum la CEB a Bisericii Ortodoxe, se lovește de însăși concepția care există în interiorul CEB-ului. Sfinții Părinți au avut, într-adevăr, discuții cu cei necredincioși, dar numai de pe poziția de a le arăta unde și ce greșesc. Rugăciunile lor „împreună" cu ereticii erau, spre exemplu, de felul rugăciunii Sfântului Ilie, avandu-i alături pe proorocii lui Baal, și coborârea focului din cer a fost dovada că „rugăciunea" lor nu a fost primită de Dumnezeu, sau ca rugăciunea Sfântului Vasile cel Mare, care, pentru a dovedi că credința ortodoxă este cea adevărată, a deschis prin rugăciune ușile bisericii în fața ereticilor.

De asemenea un mare neajuns al rugăciunilor în comun și a slujbelor ecumenice este sminteala credincioșilor de rând, care pierd conștiința apartenenței la singura Biserică adevărată și duce apoi și la relativizarea adevărurilor dogmatice (de credință).

i L-a revelat; el este deci de asemenea *responsabil* de acest adevăr; el l-a descoperit și l-a păstrat în Biserică, în comuniunea cu Duhul, în supunerea rațională față de autoritatea doctrinară a Bisericii, în legătura de iubire cu frații săi. Această libertate a ortodoxului în raporturile sale cu Dumnezeu face posibil pentru el dialogul cu orice creștin, protestant sau catolic, si-l face să-i atragă pe frații săi dezbinați nu către un „criteriu" oarecare - Roma sau *sola Scriptura* -, ci către un adevăr viu, către experiența comuniunii liturgice, către Biserică ca templu al Duhului. Insă, pe de altă parte, responsabilitatea cu care se simte personal învestit îl face extrem de sensibil la chestiunile doctrinare. Nu doar că nu va accepta punerea în discuție a dogmelor Bisericii, dar va considera că orice schimbare, oricare ar fi aceasta, în ritul și administrația Bisericii, îl privește personal.

Iar ca o concluzie la acest capitol, redăm aici și opinia Părintelui Profesor Dumitru Stăniloae, înregistrată pe bandă magnetică în anul 1992: „...Participarea Bisericii noastre la acest Consiliu Ecumenic trebuie să urmărească un singur scop: să apropie creștinismul mondial de creștinismul originar, care s-a păstrat în Biserica Ortodoxă de-a lungul a două mii de ani".

Capitolul 7

DESPRE CREDINȚĂ[1]

Să știți că nu toată credința în Dumnezeu este bună. Auzi ce spune marele Apostol Pavel: *Fiule Tit, mustră-i cu asprime* (pe creștini), *ca să fie sănătoși în credință* (Tit 1, 13). Poate să creadă cineva în Dumnezeu și credința lui să nu-i aducă nici un folos, dacă nu crede cum mărturisește Biserica, adică credința adevărată ortodoxă. Și dracii cred în Dumnezeu. Nu spune Apostolul Iacov (cap. 2, 19) *că și demonii cred și se cutremură?* Dar ce le folosește diavolilor credința, dacă ei nu fac voia lui Dumnezeu?

Primul fel de credință este **credința dreaptă,** adică **ortodoxă**[2]**,** singura care este lucrătoare și mântuitoare.

Apoi este **credința schismatică.** Credință schismatică au **catolicii.** Biserica Catolică înseamnă biserica universală, dar nu mai este dreaptă, adică ortodoxă, căci au schimbat unele dogme stabilite de Sfinții Apostoli și Sfinții Părinți la cele șapte Sinoade ecumenice. Din această cauză ei s-au rupt de credința și crezul ortodox și cred în papă.

Schismatici sunt și cei cu stilul vechi de la noi. Ei au credință ortodoxă, exact ca noi, dar fiindcă nu ascultă de Biserică, se numesc dezbinați. Până nu se întorc înapoi, să asculte de Sfântul Sinod, sunt afurisiți de Biserică.

Apoi este **credința eretică.** Și sectarii cred, dar asta este credință eretică. Dacă cineva strâmbă credința ortodoxă, ea nu

[1] Predică extrasă din cartea *Ne vorbește Părintele Cleopa* vol.3 Episcopia Romanului, **1996,** p. **7-11.**

[2] Ortodoxă < (gr.) *ortos* = dreaptă, (gr.) *dom* = credință, slăvire.

mai este dreaptă și nu-i plăcută lui Dumnezeu. Că marele Apostol Pavel spune așa: *Pace peste cei ce vor umbla cu dreptarul acesta* (Gal. 6, 16), adică cu dreapta credință, *și peste toți aleșii lui Dumnezeu.* Și iar zice: *Fiule Timotei, luptă-te lupta cea bună a credinței...* (I Tim. 6, 12); *suferă ca un bun ostaș al lui Iisus Hristos..., că cine nu se luptă după lege, nu se încununează* (II Tim. 2, 3, 5).

Deci este o luptă și o credință lucrătoare, când se face după legea lui Dumnezeu. Aceasta este credința dreaptă. Iar dacă nu-i credința dreaptă, aceea este credință eretică sau schismatică sau strâmbă, adică cu abatere de la dreapta credință ortodoxă.

Protestanții zic *sola fide,* adică mântuirea numai prin credință. Omul se mântuiește numai prin credință, fără fapte, zic ei. Oare nu auzi ce spune Apostolul Iacob? *Credința fără fapte este moartă* (cap. 2, 20), precum și faptele fără credință. Deci credința care nu este unită cu faptele bune nu este mântuitoare; că și diavolii cred, dar nu fac voia lui Dumnezeu.

Ați auzit ce spune marele Apostol Pavel? **Acea credință este mântuitoare, care se lucrează prin dragoste. Credință cunoscătoare au și dracii, iar credința lucrătoare o au numai creștinii cei buni.** Credința care este împodobită și îmbrăcată cu faptele bune este credință lucrătoare, care aduce mântuire sufletului. Numai credința care se lucrează prin dragoste, numită credință ortodoxă lucrătoare, îl poate mântui pe om.

Deci să nu vă înșelați cu ideile sectarilor, care vin din sânul Bisericii Protestante, care zic că numai credința, adică *sola fide,* ajunge pentru mântuire și cred că pot să-și facă de cap, că n-au nevoie de sfat. Sau *sola gratia,* care înseamnă mântuirea numai prin har. Nu este adevărat!

A zis apostolul: *In har sunteți mântuiți* (Efes. 2, 8). Da. Dar același apostol care a zis aceasta, a spus și: *Toți vom sta înaintea divanului lui Iisus Hristos, ca să luăm fiecare după cum a lucrat, după faptele lui* (II Cor. 5, 10; Apoc. 20, 12). Ai auzit că cere fapte?

Și Mântuitorul spune în Evanghelie: *Când va ședea Fiul Omului pe scaunul slavei Sale... și va răsplăti fiecăruia după*

faptele lui (Matei 16, 27; 19, 28); și în Psalmul 61 zice: *Că Tu vei răsplăti fiecăruia după faptele lui* (v. 11). Auzi ce le spune lor Hristos? Toată fapta bună sau rea o va trage Dumnezeu la judecată. Și în multe părți ale Scripturii veți găsi aceasta. Deci numai credința dreaptă este mântuitoare, dacă este unită cu faptele.

Auzi ce spune Sfântul Apostol Iacov: *Dacă un frate sau o soră sunt goi și lipsiți de hrana cea de toate zilele, și cineva dintre voi le-ar zice: Mergeți în pace! Incălziți-vă și vă săturați, dar nu le dați cele trebuincioase trupului, care ar fi folosul?* (Iacov 2, 15-16). Ferească Dumnezeu! Dumnezeu putea să-l miluiască fără să-l trimită la tine. Dar l-a trimis la tine să vadă dragostea ta, să vadă credința ta, că tu vrei să-l ajuți, să-l hrănești, să-l primești ca pe un străin în casa ta și să-l adăpi.

Deci credința ortodoxă unită cu fapta bună este credință mântuitoare. Iar acea credință în care nu-ți pasă de durerea aproapelui tău, este credință stearpă, nelucrătoare și nu aduce mântuire, căci *credința fără fapte este moartă* (Iacov 2, 17, 20).

Credința mozaică este credința evreilor primită prin proorocul Moise. Ei nu cred în Iisus Hristos, Mântuitorul lumii, refuzând Legea cea Nouă adusă de El și de aceea prigonesc pe creștini.

Altă credință este **credința păgână,** a celor ce nu cred în adevăratul Dumnezeu. Cele mai mari religii păgâne sunt: mahomedanismul, budismul, brahmanismul, parsismul, hinduismul, șintoismul etc. Ei se închină la alți dumnezei, care sunt idoli sau diavoli. Ce zice Psalmistul David? *Că toți dumnezeii neamurilor sunt idoli* (Ps. 95, 5); și iarăși: *Idolii păgânilor sunt argint și aur, lucruri făcute de mâini omenești; gură au și nu vor grăi...* (Ps. 134, 15-17) și celelalte. Deci cine crede în alți dumnezei și nu se închină Dumnezeului Celui în Treime, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, Dumnezeu Care a făcut cerul și pământul, acela are credință păgână.

Credința creștină poate fi uneori **superstițioasă,** alteori fanatică. Oamenii care cred în vrăjitorii, în descântece, în vise, în vedenii și alte năluciri, aceștia sunt oameni superstițioși și au credință bolnavă sau stricată.

In Cartea înțelepciunii lui Isus, fiul lui Sirah, la capitolul 34 se spune: *Precum este cel ce aleargă după vânt și vrea să prindă umbra sa, așa este omul care crede în vise. Că pe mulți visele i-au înșelat și au căzut cei care au nădăjduit în vise.* Cel ce crede în vise este asemenea celui ce merge la vrăjitori.

Credința fanatică este credința care urăște pe alții în numele lui Dumnezeu și nu are la bază dreapta socoteală. Are un elan în toate: în post, în nevoință, în milostenie, în lepădarea de sine, în metanii, dar n-are dreaptă socoteală în ceea ce face.

Fanatismul este asemenea cu un om care încarcă o mașină cu fel de fel de bunătăți și pe urmă îi dă drumul la o vale mare, Fără frână. Se duce și unde ajunge, se răstoarnă. Gata! Așa-i credința fanatică. Deci este o credință care nu are echilibru, o credință fără dreaptă socoteală. O ia într-o parte și mai încolo se răstoarnă.

Nu așa! Toată fapta bună trebuie s-o conducă dreapta credință în Iisus Hristos și dreapta socoteală sau cumpăna dreaptă. Dumnezeiasca Scriptură zice: „Nu te abate nici la dreapta, nici la stânga. Calea de mijloc este cale împărătească".

CREDINȚA ORTODOXĂ[3]

Auzim întotdeauna în Simbolul Credinței, că noi, ortodocșii, credem întru una sfântă, sobornicească și apostolească Biserică. Una, nu o sută. Băgați de seamă! Vai și amar de cei care s-au despărțit de Biserica lui Hristos. Nu există o mie de Biserici! Una este: Biserica Sobornicească Ortodoxă în întreaga lume! Cei ce s-au despărțit de Biserică nu au mântuire. *Biserica este stâlp și întărire a adevărului. Biserica este Trupul lui Hristos,* al cărui cap este în ceruri.

Cei ce s-au rupt de Biserică și au trecut la vreo sectă oarecare, n-au mântuire în vecii vecilor, măcar de-ar face orice

[3] Predică extrasă din cartea *Ne vorbește Părintele Cleopa* vol. 6, Episcopia Romanului, 1998, p. 7-10.

faptă bună! Pentru că același apostol a spus: *Credința este moartă fără fapte și faptele fără dreapta credință sunt moarte!*

Sfântul Efrem Sirul zice: „Când mintea a părăsit scopul blagocestiei - adică al dreptei credințe -, toate faptele bune nu mai folosesc". Și fachirii cei din India și bonzii și yoghinii postesc și se roagă, dar pentru cine? Pentru satana, nu pentru Hristos. **Nu primește Dumnezeu nici o faptă bună, dacă nu se face după dreptarul Ortodoxiei.**

Auzi ce spune marele Apostol Pavel? *Pace peste cei ce vor umbla cu dreptarul acesta și peste tot alesul lui Dumnezeu,* adică cei ce umblă în dreapta credință. **Nu este mântuire afară de Biserică!** Biserica-i Trupul lui Hristos. Ia să vă dau o pildă: Iată că acest copac, să zicem că este încărcat cu roade până în vârf, sau cu flori; și deodată o ramură a lui se rupe și cade pe pământ, încărcată de flori sau de roade. Să-mi spuneți mie, mlădița aceea mai poate rodi? Mai poate înflori mai departe? Nu! Dar de ce-i bună? Se usucă și în foc se aruncă.

Hristos a spus că El este Trupul Bisericii. *Eu sunt vița, voi sunteți mlădițele* (Ioan 15, 5). Toată mlădița care rămâne în viță, aduce roadă multă. Și aceea care se rupe și cade din viță, se taie - zice - și în foc se aruncă. Așa este cu oricine s-a rupt de Biserică. In general, orice sectă ar fi, care s-a rupt de Biserică, este sortită focului celui veșnic. Nu mai are seva Duhului Sfânt!

Hristos este trunchiul, este corpul copacului. El a dat Duhul Sfânt în Biserica Sa prin punerea mâinilor. Toți apostolii au fost episcopi, și ei, prin punerea mâinilor, au sfințit alți episcopi, cum au fost Tit, Timotei, Filimon și ceilalți. Prin punerea mâinilor, arhiereul trimite mai departe, prin succesiunea apostolică, Duhul Sfânt peste toți preoții și diaconii, iar preotul, după ce a primit Duhul Sfânt la hirotonie, prin celelalte Taine cuvenite lui, sfințește pe toți credincioșii. Pe altă cale nu vine Duhul Sfânt în sufletul omului, decât numai și numai pe calea pe care a arătat-o Hristos.

Hristos le spune Apostolilor: „Nu voi M-ați ales pe Mine, ci Eu v-am ales pe voi". Oare când alege Dumnezeu, poate să greșească? Cine știe inimile și rărunchii fiecăruia mai bine ca

Dumnezeu? Când a ales El 12 apostoli și alți 70, apoi aleși sunt! Și nu numai că i-a ales, dar le-a dat mari puteri și privilegii, că nu la tot omul și la tot sectarul a dat Hristos putere să lege și să dezlege păcatele lumii sau să boteze sau să facă minuni sau să scoată dracii sau să facă alte semne! Nu! Acestor 12 Apostoli pe care i-a ales, le-a spus: *Stați în Ierusalim, până vă veți îmbrăca cu putere de sus!* Până a venit Duhul Sfânt în chip de limbi ca de foc și i-a îmbrăcat cu putere.

Ce spun nebunii de penticostali că au botezul cu Duhul Sfânt? Anatema acestei păreri blestemate! Numai Apostolii au Botezul cu Duhul Sfânt și cu foc, că lor li s-a dat putere să predice, să învețe și să propovăduiască. Și le-a spus: *întru numele Meu draci veți scoate și în limbi noi veți grăi.* Și mai departe, lor le-a dat putere să facă minuni, lor le-a dat putere să predice și tot lor, la Apostoli, le-a dat putere să lege și să dezlege păcatele lumii. Ce zice Sfântul Evanghelist Ioan? *A suflat asupra lor și le-a zis: Luați Duh Sfânt! Cărora veți ierta păcatele, se vor ierta lor și cărora le veți ține, vor fi ținute!*

Deci numai prin Biserică se poate face iertarea păcatelor; numai Biserica are putere, prin preoții și arhiereii săi, să lege și să dezlege păcatele lumii. Nu vă înșelați de nebunii aceia care vă învață că pot ei ierta păcatele afară de preot și de episcop! Niciodată să nu credeți minciunile lor!

Hristos a dat putere Apostolilor Săi, și Apostolii, prin punerea mâinilor, au dat putere la episcopi și la preoți. Deci fără preot nu este mântuire, fără preot nu este iertare și dezlegare! Fără harul preoției și al arhieriei nu este Biserică, că zice Sfântul Ciprian: „Fără arhierei, Biserica nu este Biserică, și fără preot, creștinul nu se poate numi creștin".

Deci țineți-vă de Biserica lui Hristos, care de două mii de ani stăpânește miliarde de suflete! Nu ieșiți din corabia mântuirii! Nu vă băgați în luntre sparte și vă aruncați în valurile iadului și să vă pară că vă mântuiți afară de Biserică! Cine este afară de Hristos, acela este afară de Biserică! Cine este afară de Biserică, acela este afară de Hristos! Pentru că Biserica este Trupul lui Hristos, rămâneți în Hristos, rămâneți în «viță», în

trunchiul şi trupul lui Hristos, care este Biserica şi nu **va** înşelaţi că mai este mântuire afară de Biserică!

Dumnezeu să vă ajute! Amin.

CREDINŢA NEAMULUI ROMÂNESC[4]

Să ştiţi că rădăcina şi viaţa poporului nostru, înaintea lui Dumnezeu, este credinţa cea dreaptă în Hristos, adică Ortodoxia. Noi ne-am încreştinat de aproape două mii de ani, din timpul Sfântului Apostol Andrei.

Coloniştii romani, cărora le-au predicat Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel la Roma şi cei din Grecia, când au venit aici cu legiunile romane, au adus credinţa ortodoxă. Eram daci pe atunci; strămoşii noştri sunt dacii şi romanii, din care ne tragem noi, românii. De atunci, de când am primit sfânta şi dreapta credinţă în Dumnezeu, poporul nostru a avut viaţă. Până atunci a fost mort; numai cu trupul era viu, iar cu sufletul era mort. Viaţa poporului român este dreapta credinţă în Iisus Hristos.

Băgaţi de seamă! Ca popor creştin de două mii de ani de când suntem noi, am avut toată administraţia noastră şi toată tradiţia noastră sfântă. Să ţinem cu tărie la credinţa ortodoxă.

Aţi văzut dumneavoastră, de la primii voievozi creştini ai românilor, de când sunt cele trei Ţări Române, Moldova, Muntenia şi Transilvania, toţi au fost creştini ortodocşi.

Aţi văzut pe Mihai Viteazul? Mama lui a fost călugăriţă. Lângă mormântul lui Mircea cel Bătrân, care a întemeiat Mănăstirea Cozia, veţi găsi o lespede de piatră pe care scrie: „Aici odihneşte Monahia Teofana, mama lui Mihai Viteazul". Ai auzit? El domn peste trei principate şi mama lui călugăriţă!

Apoi şi Ştefan cel Mare. Dacă mergeţi la Mănăstirea Probota, făcută de Petru Rareş, unde este şi îngropat, veţi vedea lângă dânsul scris: „Aici odihneşte roaba lui Dumnezeu,

[4] Predică extrasă din cartea *Ne vorbeşte Părintele Cleopa* vol. 3, Episcopia Romanului, 1996, p. 36-41.

Monahia Maria Oltea, mama lui Ştefan cel Mare". Ei domni şi **mamele** lor călugăriţe!

Vedeţi voi câtă legătură era atunci între credinţă şi conducere? Cel ce conducea ţara avea mamă călugăriţă şi frate călugăr. **Aşa trebuie să murim!** Au cunoscut că totul este deşertăciune. Dar erau adevăraţi domni. „Oricât ar fi, viaţa asta este umbră şi vis! Este o scurtă trecere! Dar eu când mor, mă duc la o viaţă care nu are sfârşit. Cine are să se roage pentru mine?" Aşa cugetau înaintaşii...

Ai văzut că toţi îşi făceau câte o mănăstire şi mormânt în mănăstire? Fericiţi şi de trei ori fericiţi au fost domnii noştri ortodocşi: Ştefan cel Mare şi Sfânt, la Putna; Ieremia Movilă şi Gheorghe Movilă, la Suceviţa; Petru Rareş, la Probota; Lapuşneanu, la Slatina; Alexandru cel Bun, la Bistriţa; Mircea cel Bătrân, la Cozia. Ai auzit unde era inima lor? *Unde este inima ta, acolo va fi şi comoara ta* (Matei 6, 21; Luca 12, 34). Pentru aceea au făcut ei mănăstiri, ca să fie pomeniţi veşnic la Sfânta Liturghie.

Ştefan cel Mare n-a fost baptist! Mircea cel Bătrân n-a fost evanghelist sau adventist! Alexandru cel Bun n-a fost martorul lui Iehova; nebunii ăştia care au ieşit acum. Nici o sectă nu exista în ţara noastră pe atunci. Aceştia au venit din străinătate, plătiţi de masoni, să ne strice dreapta credinţă şi originea şi rădăcina noastră de popor ortodox.

Ce spune Sfântul Efrem Sirul? „Cu omul eretic să nu vorbeşti, în casă să nu-l primeşti, la masă cu el să nu stai, bună ziua să nu-i dai". Aceştia sunt înaintemergătorii lui Antihrist. Că Mântuitorul a spus efesenilor prin Apostolul Pavel: *Biserica este Trupul lui Hristos, iar cap al Bisericii este Hristos* (Efes. I, 22-23). Fiecare sectar care s-a despărţit de Biserică, s-a despărţit de Hristos. Este om al satanei.

Evanghelia spune: *In vremea de apoi vor ieşi hristoşi mincinoşi şi prooroci mincinoşi şi pe mulţi vor înşela* (Matei 24, 11). Păziţi-vă de sectari, care dau broşuri prin trenuri, prin gări şi prin cutiile de poştă şi unde văd oameni dau gratuit otrava lor. Când vei vedea o carte că nu are aprobarea Sfântului Sinod şi nu are cruce pe ea, dă-o pe foc, chiar Biblie dacă este! Dacă-i

sectară și scrie să nu vă închinați la icoane, dă-o pe foc! Nici un păcat nu ai! Aceasta este otrava semănată de înaintemergătorii lui Antihrist. Toate sunt otravă!

Să țineți credința pe care ați supt-o de la piepturile maicilor voastre! Să țineți credința pe care o avem de două mii de ani! Nu vă luați după slugile satanei, care vin din Apus cu milioane de dolari. Ei cumpără pe cei proști și nelămuriți în credință, să rupă unitatea și sufletul poporului român și vor să facă cele mai mari erezii și nebunii în țara asta.

Păziți-vă de nebunii aceștia! Au case de rugăciuni, dar acolo-i casa satanei. Unde nu sunt preoți și arhierei, nu este Hristos. Că Mântuitorul a spus așa la Apostoli: *Luați Duh Sfânt! Cărora veți ierta păcatele, le vor fi iertate și cărora le veți ține, ținute vor fi* (Ioan 20, 22-23). Nu la sectari le-a spus aceasta, ci la Apostoli, la episcopi și la preoți. Căci Apostolii, prin punerea mâinilor și prin succesiunea apostolică, au dat darul Duhului Sfânt la toți preoții, prin hirotonii.

Deci băgați de seamă, că sectarii nu au ierarhie canonică; n-au pe Duhul Sfânt în ei; n-au cele șapte Sfinte Taine, nu cinstesc pe Maica Domnului și Sfânta Cruce și nu au mântuire. De aceea feriți-vă de sectari. Auzi ce spune Apostolul Pavel preoților și arhiereilor? *Luați aminte de voi și de turma voastră, întru care v-a pus pe voi Duhul Sfânt păstori* (Fapte 20, 28).

Celor doisprezece Apostoli, pe care i-a ales Hristos, când S-a înălțat la cer, le-a spus: *Stați în Ierusalim până vă veți îmbrăca cu putere de sus!* (Luca 24, 49). Și la Duminica Mare, după zece zile, a venit peste ei Duhul Sfânt de sus, în chip de limbi ca de foc. Pe urmă, vorbeau toate limbile de sub cer. Și după ce i-a îmbrăcat cu putere de sus, i-a trimis, zicând: *Mergând, propovăduiți Evanghelia la toată lumea, botezându-i pe ei în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Cel ce va crede și se va boteza, se va mântui, iar cine nu va crede, se va osândi* (Matei 28, 19; Marcu 16, 15-16).

Deci Biserica lui Hristos are ierarhie canonică, Duhul Sfânt este în Biserică și cap al Bisericii este Hristos. Toți sectarii care s-au rupt de Hristos și nu merg la Biserică, sunt fiii

lui antihrist și înaintemergători ai satanei. Să nu vă luați după ei ! Să nu spuneți că nu v-am arătat adevărul!

Să ținem credința noastră pe care au ținut-o toți voievozii noștri și toți protopărinții noștri și toți românii cei adevărați. Dacă vrei să fii fiu adevărat al lui Hristos și al Țării Românești, să ții credința cea dreaptă, ortodoxă, pe care o ținem de două mii de ani. Dacă nu, nu ești fiu al lui Hristos și al Bisericii, ci ești străin de neamul românesc. Nu poți fi cetățean creștin și român, dacă nu ai dreapta credință în Hristos. Ești străin. Nu ești fiu al țării. Că fiu adevărat al României este cel care-i ortodox, pentru că Biserica Ortodoxă predomină în țara noastră de două mii de ani.

Iar pe cei care sunt sectari să nu-i primim în casele noastre. Ei, care s-au rupt din Biserica Ortodoxă și s-au făcut sectari, nu sunt fii adevărați ai țării noastre, nici ai Bisericii, ci sunt înaintemergători ai satanei. Așa să știți! Sunt prooroci mincinoși, care vor să vă rupă de credința cea dreaptă și să ducă la pierzare poporul nostru blând. Țineți dreapta credință și nu ascultați de ei!

Țara noastră românească a fost ortodoxă dintotdeauna și trebuie să țină linia Ortodoxiei. Ortodocși ne-am născut de la origine, de la colonizarea Daciei, ortodocși am trăit timp de două mii de ani și ortodocși trebuie să stăm până la moarte! Asta este adevărata credință ortodoxă a României. Nu primiți nimic din afară, că toți vor să ne strice unitatea neamului, a credinței și a Bisericii. Toți aceștia sunt vrăjmașii Crucii lui Hristos.

Dumnezeu să vă binecuvinteze pe toți, prin harul Duhului Sfânt, ca să moșteniți viața cea veșnică întru lumina și slava Preasfintei Treimi. Amin.

Partea a doua

CĂLĂUZA
IN
CREDINȚA ORTODOXĂ

Capitolul 1

DESPRE BISERICĂ

După ce în cele de până aici am arătat istoria unor secte, mai vechi şi mai noi, precum şi istoria unor învăţături păgâne care bântuie în ţara noastră, în cele ce urmează voi face o expunere a doctrinei noastre ortodoxe relativ la întrebările sectarilor.

Pricina care m-a făcut să pun această lucrare sub forma unui dialog cu sectarii a fost următoarea: nu de mult, într-una din zile, m-am pomenit în chilia mea cu un predicator adventist din Bacău, care, la stăruinţa unui dascăl cunoscut al meu, a venit până aici, însoţit de dascăl şi de un alt om - anume Ion Lazăr -, care de curând trecuse la adventişti. Pe acesta bunul dascăl s-a luptat să-l aducă până aici împreună cu predicatorul său adventist, zicându-i că dacă predicatorul va dovedi în faţa unui preot că adevărul este de partea lui, apoi omul să rămână la ei; iar de nu, apoi să revină la Biserica şi credinţa lui ortodoxă.

Inţelegând de la tânărul dascăl pricina venirii lor, am început discuţia în cele ale credinţei cu predicatorul adventist, de faţă fiind şi omul care venise să se lămurească. Aşa că după o discuţie cu întrebări şi răspunsuri, predicatorul şi-a luat geanta şi pălăria, pregătindu-se de plecare, iar creştinul, care ascultase cu luare aminte cele discutate de noi, i-a zis: „Cumetre, eu nu mai merg cu dumneata, ci rămân aici, că Dumnezeu m-a adus aici, ca să nu mă rătăcesc!" La care predicatorul i-a răspuns, ieşind pe uşă: „Eu nu am cu cine vorbi aici, că nu sunt înţeles!"

Astfel, omul a rămas aici cu dascălul şi a mers la Sfânta Biserică, apoi, după o sfătuire mai cu temei, i-am dat şi o

broşură în care se combăteau rătăcirile adventiste şi aşa, împreună cu dascălul, a plecat, urmând Biserica pe care o părăsise.

Așadar, aducându-mi aminte de multele întrebări puse de predicatorul adventist, m-am gândit ca în cele ce urmează, să răspund - măcar mai pe scurt -, atât lui, cât şi la alţi sectari, sub forma unui dialog între preot şi sectar, în acest fel:

Preotul: Pentru care pricină ai venit aici dumneata?

Sectarul: Am venit aici ca să-ţi arăt adevărul!

Preotul: Da, adevărul este bine de a se căuta întru toate. Dar cam despre ce vrei să întrebi mai întâi?

Sectarul: Să-mi spui dumneata, mai întâi, ce este Biserica?

Preotul: Ascultă, omule. Biserica este aşezământul sfânt, întemeiat de Cuvântul cel întrupat al lui Dumnezeu, spre sfinţirea şi mântuirea oamenilor[1].

Sectarul: Eu vreau să ştiu cum înţelegeţi voi, ortodocşii, cuvântul Biserică din Sfânta Scriptură.

Preotul: Ia aminte, omule, cele ce-ţi spun: Cuvântul Biserică în dumnezeiasca Scriptură are mai multe înţelesuri şi mai multe numiri. Iar Sfânta Scriptură se foloseşte când de un înţeles, când de altul, când de o numire, când de alta.

Sectarul: Care sunt acele înţelesuri şi numiri diferite ale Bisericii în Sfânta Scriptură?

Preotul: Mai întâi, prin cuvântul Biserică, Sfânta Scriptură a Noului Testament înţelege ierarhia superioară şi conducătoare a Bisericii, pe care a întemeiat-o Mântuitorul nostru Iisus Hristos.

Sectarul: Care este acea ierarhie superioară şi conducătoare pusă de Mântuitorul în Biserică?

Preotul: Această ierarhie o formează Sfinţii Apostoli şi urmaşii lor: episcopii, preoţii, diaconii (Matei 18, 18; Fapte 6, 3-6; 20, 28; Ioan 20, 22-23; Efes. 4, 11-12; I Tim. 3, 1-12; 4, 14; Apoc. 21, 14; Evrei 13, 17). Ierarhia bisericească are obârşia în însuşi Domnul nostru Iisus Hristos (Matei 10, 1; Luca 10, 1) şi în pogorârea Sfântului Duh peste apostoli la Cincizecime. Nici unul dintre ei nu şi-a luat singur cinstea, ci cei chemaţi de Dumnezeu, ca şi Aaron, zice Sfântul Apostol Pavel (Evrei 5, 4). *Şi El* (Iisus Hristos) *a dat pe unii apostoli, pe alţii prooroci, pe alţii evanghelişti, pe alţii păstori şi*

[1] **Cf. *învăţătura de credinţă Ortodoxă,* întreb. 259, p. 154.**

învăţători, spre desăvârşirea sfinţilor, la lucrul slujirii, la zidirea trupului lui Hristos (Efes. 4, 11-12). Comunitatea Bisericii este organizată ierarhică. Biserica face deosebire între păstori şi turmă, cler şi popor, *împreună slujitori sau lucrători cu Dumnezeu* (I Cor. 3,9).

Sectarul: Când a pus Mântuitorul această ierarhie în Biserică?

Preotul: Atunci când a zis către Apostolii Săi: *Cine vă ascultă pe voi, pe Mine Mă ascultă, şi cine se leapădă de voi, de Mine se leapădă* (Luca 10, 16); şi iarăşi, când a zis: *Precum M-a trimis pe Mine Tatăl, vă trimit şi Eu pe voi* (Ioan 20, 21; 17, 18 ş.a.).

Sectarul: Ce puteri deosebite a dat Mântuitorul acestei ierarhii superioare şi conducătoare a Bisericii?

Preotul: Mântuitorul a înzestrat cu multe puteri şi daruri această ierarhie superioară a Bisericii Sale (I Cor. 12, 28).

Sectarul: Care sunt acele puteri şi daruri de care spui?

Preotul: Mântuitorul mai întâi a dat ucenicilor Săi puterea de a lega şi a dezlega păcatele oamenilor, în cer şi pe pământ (Matei 18, 18; Ioan 20, 22-23); le-a dat puterea disciplinară în Biserică de a pedepsi pe cei vinovaţi de călcarea poruncilor lui Hristos (I Cor. 5, 4-5; I Tim. 1, 20; Matei 16, 18-19); i-a îmbrăcat cu putere de sus la Pogorârea Sfântului Duh (Luca 24, 49; Fapte 2, 2-4); i-a binecuvântat pe ei cu prilejul înălţării Sale la cer (Luca 24, 51); i-a trimis să propovăduiască Evanghelia la toată zidirea şi să boteze în numele Sfintei Treimi - al Tatălui, al Fiului şi al Sfântului Duh (Matei 28, 18-20).

Sectarul: Care e cea mai mare autoritate în Biserică?

Preotul: Cea mai mare autoritate în Biserică sunt episcopii ca urmaşi direcţi ai Sfinţilor Apostoli, despre care Sfântul Apostol Pavel zice în Scrisoarea I către Corinteni (12, 28): *Şi pe unii i-a pus Dumnezeu în Biserică, întâi pe apostoli, al doilea pe prooroci, al treilea pe învăţători...* Fericitul Teodorit al Cirului, lămurind textul din I Timotei 3, 13, spune că «pe cei ce se numesc acum episcopi, îi numeau atunci Apostoli; cu trecerea timpului numele de Apostol s-a rezervat însă Apostolilor cu adevărat, iar cel de episcop s-a dat celor numiţi odinioară Apostoli». Sfântul Ciprian susţine că fără

episcop nu este Biserică[2]. Episcopul este centrul puterii duhovnicești și capul văzut al Bisericii dintr-o anumită regiune. Sinodul episcopilor este autoritatea cea mai mare a Bisericii dintr-o parte a creștinătății, iar sinodul ecumenic este autoritatea cea mai înaltă a Bisericii Ortodoxe.

Sectarul: Dar cum se mai înțelege cuvântul Biserică în Sfânta Scriptură?

Preotul: Prin cuvântul Biserică în Sfânta Scriptură se mai înțelege și totalitatea credincioșilor care sunt botezați în numele Preasfintei Treimi (al Tatălui, al Fiului și al Sfântului Duh), care se mântuiesc prin păzirea și lucrarea tuturor poruncilor lui Hristos și care urmează întru toate așezământul pus de Mântuitorul și de sfinții Săi apostoli în Biserică (Matei 16, 18; Efes. 2, 19-22; 4, 11-15; Col. 1, 18-20).

Sectarul: Care sunt mărturiile din Sfânta Scriptură care adeveresc numirea Bisericii sub acest înțeles?

Preotul: Biserica ca totalitatea credincioșilor (păstor și turmă la un loc) are prea multe mărturii scripturistice, între care este și aceasta: *Ci precum într-un singur trup avem multe mădulare și mădularele nu au toate aceeași lucrare, așa și noi, cei mulți, un trup suntem în Hristos și fiecare suntem mădulare unii altora* (Rom. 12, 4-5). Acest „trup" este Biserica, iar Hristos este Capul Trupului, adică al Bisericii (Col. 1, 18; 1, 24; Efes. 1, 22-23; 4, 25; 5, 23; I Cor. 12, 27 ș.a.).

Sectarul: Cum se mai înțelege cuvântul Biserică în Sfânta Scriptură?

Preotul: Prin cuvântul biserică, în Sfânta Scriptură se mai înțelege și biserica (materială) ca lăcaș de închinare.

Sectarul: Ce înțelegeți prin biserică - lăcaș de închinare?

Preotul: Prin biserică - lăcaș de închinare se înțelege locul sfânt menit cultului divin public, precum era templul din Vechiul Testament. Numele de «biserică» în acest înțeles îl întâlnim în multe locuri ale Sfintei Scripturi. Mântuitorul a cinstit încă de copil acest loc sfânt, adică biserica - lăcaș de închinare, căci de la vârsta de 12 ani a venit cu părinții Lui să se închine în templu (Luca 2, 46-48).

[2] **Sfântul Ciprian, *Scrisoarea* 66, C.V., p. 583**

Această biserică - lăcaș de închinare Mântuitorul a numit-o «casă a Mea» (Matei 21, 13) și în fiecare zi învăța poporul intr-însa (Ioan 18, 20). Numele de biserică în înțelesul de lăcaș de închinare publică îl găsim iarăși în Faptele Sfinților Apostoli, unde se spune că Pavel și Varnava, ajungând în Antiohia, *...au stat acolo un an întreg, adunându-se în biserică si învățând mult popor* (Fapte 11, 26). De asemenea, Apostolul Pavel zice, referindu-se tot la acest înțeles: *Căci mai întâi aud că,atunci când vă adunați în biserică, între voi sunt dezbinări, si în parte cred* (I Cor. 11, 18). *Că în toate Bisericile sfinților* (creștinilor), *femeile voastre să tacă în biserică... căci este rușinos ca femeile să vorbească în biserică* (I Cor. 14, 34-35). In toate textele de mai sus, înțelesul cuvântului biserică este clar și el arată lăcașul de adunare pentru cultul public.

Sectarul: Și care alte nume se mai dau Bisericii în Sfânta Scriptură?

Preotul: Biserica se mai numește și *ogorul lui Dumnezeu* (I Cor. 3, 9), *casa Domnului* (Efes. 2, 19-22), *Mireasa lui Hristos* (II Cor. 11,2; Apoc. 21, 2, 9; 22, 17 ș.a.), *adunarea cuvioșilor* (Ps. 149, 1) sau a *oamenilor drepți* (Ps. 110, 1), *adunarea celor întâi născuți* (Evrei 12, 23), *turma lui Hristos* (Ioan 10, 16), *sfeșnic de aur* (Apoc. 1, 20; 2, 1), *cetatea lui Dumnezeu* (Ps. 86, 2; Apoc. 3, 12), *cetatea Dumnezeului celui viu* (Apoc. 21, 2; 22, 19), *stâlp și temelie a adevărului* (I Tim. 3, 15), *sfatul sfinților* (Ps. 88, 6), *trupul lui Hristos* (Efes. 1, 22-23; Col. 1, 24), *zidire dumnezeiască* (I Cor. 3, 9), *Biserică slăvită* (Efes. 5, 27), *Mireasa Mielului* (Apoc. 19, 7; 21, 9); patria lui Dumnezeu pe pământ (Efes. 3, 15); *casa Dumnezeului lui Iacov* (Isaia 2, 3), *casa lui Hristos* (Evrei 3,6), *Ierusalimul cel Nou* (Apoc. 3, 12; 21, 2), *casa lui Dumnezeu* (I Tim. 3, 15; livrei 10, 21) ș.a.

Biserica se înfățișează ca un *cer nou și pământ nou,* cum a văzut Isaia (65, 17), Petru (II Petru 3, 13) și Ioan în Apocalipsă (21, 1). Biserica este deci o lume nouă.

Sectarul: Dar câte Biserici aveți voi, ortodocșii?

Preotul: Biserica lui Hristos este una, deoarece Mântuitorul a întemeiat o singură Biserică (Matei 16, 18), nu mai multe, pentru că Biserica are un singur Cap, pe Iisus Hristos, ca fiind înfățișată ca o singură Mireasă a lui Hristos (Efes. 5,

27), ca o casă a lui Dumnezeu și a lui Hristos (Evrei 3, 6; 10, 21), ca un trup unic al lui Hristos (Rom. 12, 5), ca o singură turmă (Ioan 10, 16; 21, 15). Biserica se numește sfântă pentru că sfânt este Capul ei, Mântuitorul nostru Iisus Hristos (Efes. 5, 25, 27), și în ea locuiește Duhul Sfânt.

Sectarul: Dar cum poate fi Biserica voastră sfântă, dacă la voi se adună prin biserici tot felul de păcătoși și nelegiuiți?

Preotul: Înțelege, omule, că păcătoșii nu ating sfințenia Bisericii. Misiunea Bisericii tocmai aceasta este, de a face îndreptarea păcătoșilor. Toți oamenii sunt păcătoși, așa că nici unul nu poate spune că e lipsit de păcate (Fac. 8, 20; Pilde 20, 9; Iov 14, 4; Iacov 3, 2; I Ioan 1, 8). Știu că voi, sectarii, aveți pretenția că în comunitatea voastră se adună numai oamenii sfinți. Dar să știi că nu aveți dreptate. Vezi pe marele Apostol Pavel, care era vas al alegerii (Fapte 9, 15-16), și care zice despre sine că este cel dintâi păcătos între păcătoși (I Tim. 1, 15).

Mântuitorul a asemănat Biserica Sa, în diferite pilde, cu țarina care cuprinde grâu și neghină (Matei 13, 24-30, 36), cu năvodul care prinde și pești buni și pești răi (Matei 13, 47-50), iar marele Apostol Pavel spune că Biserica este casă în care se găsesc vase de cinste și vase de necinste (II Tim. 2, 20). Mântuitorul nu a venit să cheme pe cei drepți, ci pe cei păcătoși la pocăință, căci *nu cei sănătoși au nevoie de doctor, ci cei bolnavi* (Matei 9, 12).

Sectarul: Dar de ce ziceți voi, ortodocșilor, că Biserica voastră este sobornicească și apostolească?

Preotul: Prin cuvintele «Biserică sobornicească», noi arătăm că Biserica noastră are menirea de a se răspândi în toată lumea, cuprinzând pe credincioșii din toate locurile, din toate timpurile și de la toate popoarele, ca o încununare a poruncii Mântuitorului, Care a zis: *Mergând, învățați toate neamurile...* (Matei 28, 19). Sfântul Apostol Pavel spune galatenilor și colosenilor că în Biserica lui Hristos nu se face deosebire de neam între credincioși: *Nu mai este elin și iudeu, tăiere împrejur și netăiere împrejur, barbar, scit, rob ori slobod, ci toate și întru toți Hristos* (Col. 3, 11; Gal. 3, 28). Biserică sobornicească înseamnă unirea tuturor cu totul. Fiecare membru și toți la un loc stau în unire cu Biserica întreagă și aceasta cu fiecare membru.

I se mai spune sobornicească pentru că învățătura ei este conformă cu întregul adevăr primit de la Hristos, spre deosebire de sectă sau de erezie, care are numai o parte de adevăr. Ea este sobornicească sau universală (catolică) pentru că deține adevărul unic și universal. Ortodoxia nu este numai dreaptă credință, ci și deplină credință, adică adevărul întreg. De aceea i se spune sobornicească. Cu acest înțeles găsim cuvântul prima dată la Sfântul Ignatie purtătorul de Dumnezeu, care zice că: ,,Unde este Hristos, acolo este și Biserica sobornicească"[3].

Iar «apostolică» se numește Biserica Ortodoxă pentru că ea a fost întemeiată de Mântuitorul prin Sfinții Apostoli (Efes. 2, 20) și a fost răspândită în lume și organizată de la început tot prin Sfinții Apostoli. Apoi, pentru că păstrează neschimbată învățătura dată de Iisus Hristos și de Duhul Sfânt prin Sfinții Apostoli. Și, în sfârșit, pentru că păstrează darurile Sfântului Duh de la Sfinții Apostoli prin succesiune, adică păstrează legătura harului neîntreruptă, de la apostoli și până astăzi, succesiune numită apostolică.

Apostolicitatea Bisericii este mărturisită atât de Sfânta Scriptură, cât și de Sfânta Tradiție; ei i se mai zice apostolică și pentru că ea este *zidită pe temelia apostolilor și a proorocilor, piatra din capul unghiului fiind însuși Iisus Hristos, întru Care toată zidirea bine alcătuită crește, întru lăcaș sfânt, în Domnul* (Efes. 2, 20-22; I Petru 2, 4; Apoc. 21, 14). Ea trăiește viața in Hristos, așa cum a învățat de la Sfinții Apostoli, care sunt cei mai autorizați interpreți ai cuvintelor Mântuitorului.

Același apostol îndeamnă pe credincioșii săi să se depărteze de învățătura și de învățătorii care nu se sprijină pe Sfinții Apostoli. El scrie tesalonicenilor: *Drept aceea, fraților, stați neclintiți și țineți predaniile pe care le-ați învățat, fie prin cuvânt, fie prin epistola noastră* (II Tes. 2, 15). Tot Sfântul Apostol Pavel spune lui Tit: *De omul eretic, după întâia și a doua mustrare, depărtează-te* (Tit 3, 10).

Sectarul: Ce înțelegeți voi, ortodocșii, prin Biserica biruitoare și luptătoare și de ce ziceți voi că sunt două Biserici, una în cer și alta pe pământ?

[3] **Vezi pe larg în *Învățătura de credință Ortodoxă,* întreb. 279, p. 167.**

Preotul: Nu ai dreptate, omule, în cele ce zici și nu înțelegi cele ce întrebi. Noi nu zicem că sunt două Biserici, ci una, după cum ți-am arătat mai sus. Dar noi mărturisim că Biserica cea una a lui Hristos se împarte în două părți: una văzută și pământească, a celor vii, și alta nevăzută sau a celor adormiți. Amândouă acestea alcătuiesc o singură Biserică, având același Cap, pe Hristos (Rom. 14, 7-9; Efes. 1, 10; Matei 22, 32; 28, 18; Luca 15, 10; Filip. 2, 10; Efes. 2, 19; Col. 2, 10; Evrei 12, 23).

Așadar, înțelege că Biserica celor vii sau pământească, văzută, se mai numește și Biserica luptătoare, fiindcă membrii ei sunt încă în luptă cu puterile vrăjmașe ale răului (Efes. 6, 11-13; Gal. 5, 17; I Petru 2, 11 ș.a.). Iar prin Biserica biruitoare, noi înțelegem Biserica pe care o formează toți îngerii și sfinții din ceruri, care au biruit puterile celui rău și au trecut în lumea cea nevăzută și cerească (Evrei 12, 23; Efes. 5, 27; Apoc. 21, 10 ș.a.).

Biserica este una singură, dar ea cuprinde pe cei vii de pe pământ, cât și pe cei care au adormit în dreapta credință, care și ei sunt vii cu sufletul și slăvesc pe Dumnezeu alături de îngeri, și se roagă pentru mântuirea lumii întregi.

* * *

Credinciosul: Dar când a întemeiat Mântuitorul Biserica Sa?

Preotul: Mântuitorul nostru Iisus Hristos a întemeiat Biserica Sa prin însăși jertfa Sa pe Cruce (Fapte 20, 28) și învierea din morți. A făcut-o văzută în a cincizecea zi după învierea Sa, la Cincizecime, sau Rusalii, când a trimis pe Duhul Sfânt în chip de limbi ca de foc asupra sfinților Săi ucenici și apostoli, care prin cuvântul propovăduirii lor au organizat și au întărit prima obște de credincioși (Fapte 1, 8; 2, 41-44). Dar Biserica în înțeles larg a existat și în Vechiul Testament[4].

Credinciosul: Dar cum înfățișează descoperirea dumnezeiască legătura dintre Hristos și Biserica Sa?

Preotul: Descoperirea dumnezeiască ne arată că Mântuitorul este capul Bisericii, iar Biserica este trupul Lui. Așa ne

[4] Cf. *Învățătura de credință Ortodoxă,* întreb. 261, p. 154.

învață Sfântul Apostol Pavel, zicând: *...și, mai presus de toate, L-a dat pe El cap Bisericii, care este trupul Lui, plinirea Celui ce plinește toate întru toți* (Efes. 1, 22-23). *El este capul trupului, al Bisericii; El este începutul, întâiul născut din morți, ca să fie El cel dintâi întru toate. Căci în El a binevoit (Dumnezeu) să sălășluiască toată plinirea. Și printr-însul toate cu Sine să le împace, fie cele de pe pământ, fie cele din ceruri, făcând pace prin El, prin sângele Crucii Sale* (Col. 1, 18-20).

Același apostol al neamurilor, adresându-se romanilor și corintenilor, îi numește pe ei mădulare ale Trupului lui Iisus Hristos, adică ale Bisericii (Rom. 12, 5; I Cor. 12, 27).

Sfânta Tradiție susține de la început că Hristos este capul Bisericii, iar aceasta este trupul Lui[5].

Credinciosul: Ce înseamnă cuvintele «trupul lui Hristos» sau «trupul Domnului»?

Preotul: Trupul lui Hristos sau „Trupul Domnului", căruia Sfinții Părinți îi spun și „Trupul tainic al Domnului" este semnul văzut al mântuirii noastre, adică al întrupării Fiului lui Dumnezeu. Biserica a luat naștere prin întruparea lui Hristos. Biserica este dumnezeiască și omenească, asemenea lui Iisus Hristos, Care a fost Dumnezeu și om. De aceea ea este o prelungire tainică a întrupării Domnului, ea conține viața Mântuitorului. Hristos S-a răstignit pentru noi cu trupul, pentru ca prin învierea în veac „să ridice steagul" (Isaia 5, 26), pentru sfinții și credincioșii Săi, fie la iudei, fie la păgâni, într-un singur trup al Bisericii Sale[6].

Sfântul Apostol Pavel ne arată în Epistola către Galateni, cap. 4, că noi suntem membre ale trupului lui Hristos, care este Biserica. Mântuitorul însuși ne-a anunțat că noi trebuie să ne hrănim cu Trupul Său, atunci când a întemeiat Taina Euharistiei, iar apoi ne-a arătat că El este Vița din care noi facem parte ca mlădițe (Ioan 15, 1-6). Deci noi creștinii suntem parte din trupul Domnului, care este Biserica.

Credinciosul: Dar cum prelungește Biserica întruparea Mântuitorului?

Preotul: Biserica prelungește întruparea Mântuitorului prin neîntrerupta prezență a Fiului lui Dumnezeu cel întrupat în sânul ei și prin lucrarea Sfântului Duh în mădularele ei (Ioan 14, 16).

In calitatea Lui de cap nevăzut al Bisericii, Domnul nostru Iisus Hristos conduce Biserica și este în Biserică permanent, prin continua Sa întrupare pe altarele în care se săvârșește Sfânta Liturghie. Căci Hristos este nu numai cap al Bisericii, ci și trup al ei, dându-Se pe Sine spre cuminecare credincioșilor. Iar Duhul Sfânt, ca „Domnul de viață Făcătorul", o însuflețește.

Asemenea Mântuitorului cel în două firi, Biserica are două înfățișări: una văzută, fiindcă oamenii fac parte din ea cu trupuri, și alta nevăzută, care este lucrarea Sfântului Duh al lui Hristos sau dumnezeiescul har, izvorul vieții, lucrării și unității ei. El este cel care face posibilă transformarea pâinii și a vinului euharistie în Trupul și Sângele Domnului.

Sfântul Apostol Pavel scrie efesenilor: *...Silindu-vă să păziți unitatea Duhului, întru legătura păcii. Este un trup și un Duh, precum și chemați ați fost la o singură nădejde a chemării voastre* (Efes. 4, 3-4).

Fericitul Augustin spune: „Ceea ce este sufletul pentru trupul omului, aceasta este Duhul Sfânt pentru trupul lui Hristos, care este Biserica. Sfântul Duh lucrează în toată Biserica, așa cum lucrează sufletul în toate mădularele unui singur trup"[7].

Credinciosul: Dar cum ne facem membri ai trupului tainic al Domnului, adică ai Bisericii?

Preotul: Noi ne facem membri ai Bisericii prin harul Sfintelor Taine, îndeosebi prin Sfântul Botez și prin Sfânta Împărtășanie.

Prin Sfântul Botez noi ajungem mădulare ale Bisericii, murind și înviind în chip tainic cu Hristos. Prin Sfânta Împărtășanie ne facem purtători de Hristos, înzestrați cu puteri duhovnicești pe drumul desăvârșirii. Mântuitorul zice: *Cel ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu, rămâne întru Mine și Eu întru el* (Ioan 6, 56). -

Tâlcuind aceste cuvinte, Sfântul Chirii al Alexandriei spune: „Primind în noi Trupul, trupește și duhovnicește, pe

[7] **Fer. Augustin, *Cuvântarea 267,* 4, 4, Migne, *P.L.,* XXXVIII, col. 1231.**

Fiul cel după fire și adevărat, unit după ființă cu Tatăl... am primit mărirea de a ne face părtași și de a ne împărtăși cu firea cea mai presus de toate...". „Dacă vrei să înțelegi Trupul lui Hristos, ascultă pe apostolul, care zice credincioșilor: *...iar voi sunteți trupul lui Hristos și mădulare (fiecare) în parte* (I Cor. 6, 15; 12, 27). Dacă deci voi sunteți Trupul și mădularele lui Hristos, taina voastră este așezată pe masa Domnului: primiți taina voastră! Răspundeți „Amin" la ceea ce sunteți și răspunzand subscrieți. Căci auzi: „Trupul lui Hristos" și răspunzi „Amin". Fii mădular al Trupului lui Hristos pentru ca Aminul» să fie adevărat"[9]. „Credincioșii cunosc Trupul lui Hristos, dacă nu neglijează să fie trupul lui Hristos. Să fie trupul lui Hristos, dacă vor să trăiască din Duhul lui Hristos. Din Duhul lui Hristos nu trăiește decât trupul lui Hristos... O, taină a evlaviei! O, semn al unității! O, lanț al dragostei! Cine vrea să trăiască, are unde și ce să trăiască. Să se apropie, să creadă; să fie întrupat Lui, ca să fie viu"[10].

Credinciosul: Dar de ce trebuie să credem în Biserică?

Preotul: Credem în Biserică pentru că ne unește cu Dumnezeu, pentru că în ea se află neîncetat Hristos și Sfântul Duh și pentru că ea nu greșește, fiind infailibilă.

Credem în ea și pentru frumusețea și înălțimea scopurilor pe care ea le urmărește: acela de a ne pregăti pentru mântuire și acela de a ne mijloci această mântuire. Viața Bisericii este, în întregime, o luptă pentru mântuire, cum ne mărturisesc Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție: *Luați Duh Sfânt; cărora le veți ierta păcatele, le vor fi iertate; și cărora le veți ține, vor fi ținute,* ne spune Sfânta Evanghelie (Ioan 20, 22-23).

Sfântul Ciprian susține că în afară de Biserică nu este mantuire[11] și cel ce nu are Biserica drept mamă, nu poate avea pe Dumnezeu de Tată[12].

[8] **Sfântul Chirii al Alexandriei, *Comentar la Ioan,* 11, 12, Migne, *P.G.,* LXXIV, col. 565.**

[9] **Fericitul Augustin, *Cuvântarea 272,* Migne, *P.L.,* XXXVIII, M.I 1246.**

[10] **Fericitul Augustin, *Comentar la Evanghelia după Ioan,* 26, I \. Migne, *P.L.,* XLV, col. 1612, 1613.**

[1Y] **Sfântul Ciprian, *Scrisoarea 73,* 21, C, V, 3, 2, p.605.**

Credinciosul: Oare despărţirea Bisericii apusene de cea răsăriteană nu a dus la ruperea unităţii Bisericii?

Preotul: Despărţirea n-a atins unitatea Bisericii; pentru că această unitate nu se poate destrăma niciodată, oricare ar fi numărul şi calitatea ereticilor care se smulg de la sânul Bisericii. Ereziile şi schismele, oricât de multe şi de mari ar fi ele, nu pot împărţi Biserica cea una, pentru că ea stă strâns unită cu Capul ei, care este Iisus Hristos. Unitatea Bisericii este mai presus de fire şi ea nu poate fi zdruncinată de nimeni[13], căci Mântuitorul a zis lui Petru: *...pe această piatră voi zidi Biserica Mea şi porţile iadului nu o vor birui* (Matei 16, 18). Porţile iadului, după mărturia Sfântului Atanasie cel Mare, sunt gurile ereticilor, care niciodată nu vor putea să biruiască Biserica lui Hristos cea dreptmăritoare.

Credinciosul: Dar de ce se numeşte Biserica sfântă?

Preotul: Biserica este numită sfântă pentru că sfânt este Capul ei, Mântuitorul nostru Iisus Hristos, pentru că sfinte sunt mijloacele mântuirii, Duhul Sfânt, Care sălăşluieşte în Biserică până la sfârşitul veacului, învăţătura propovăduită şi Trupul Domnului, care este sfinţenia însăşi şi care se dăruieşte continuu pe altarele ei. Sfântul Apostol Pavel zice: *...Hristos a iubit Biserica şi S-a dat pe Sine pentru ea, ca s-o sfinţească, curăţind-o cu baia apei prin cuvânt, şi ca s-o înfăţişeze Sieşi Biserică slăvită, neavând pată sau zbârcitură, ori altceva de acest fel, ci ca să fie sfântă şi fără de prihană* (Efes. 5, 25-27).

Sfântul Irineu scrie: „Unde este Biserica, acolo este şi Duhul Sfânt şi unde este Duhul Sfânt, acolo este şi Biserica şi tot harul"[14]. Biserica este fără pată şi fără zbârcitură. Bisericile, zice Origen, sunt ca luminătorii în lume (Filip. 2, 15). Cel mai rău membru al Bisericii nu poate fi comparat cu nimeni din adunările omeneşti[16].

[13] **Cf. *Învăţătura de credinţă Ortodoxă,* întreb. 276, p. 165**
[14] **Sfântul Irineu, *Contra ereziilor,* 3, 24, 1, Migne, *P.G.,* VII, col 966**
[15] **Rufin, *Comentar la Simbolul Apostolic,* 39, Migne, *P.L.,* XXI col 375**
[16] **Origen, *Contra lui Cels,* 3, 29, Migne, *P.G.,* XI, col 957**

Capitolul 2

DESPRE ORTODOXIE

Credinciosul: Ce se înţelege prin „ortodoxie"?

Preotul: Cuvântul „ortodoxie", frate, este de origine greacă, format din *orthos* şi *doxa,* adică dreapta credinţă, închinare adevărată, sobornicească, învăţătură care se plasează în continuitatea directă şi neîntreruptă a Tradiţiei apostolice, prin intermediul teologiei patristice şi neopatristice şi care formează credinţa comună a Bisericii neîmpărţite din primul mileniu. Ortodoxia se identifică cu însăşi tradiţia apostolică, aşa cum a fost confirmată, interpretată şi dezvoltată prin consensul Bisericii Universale. De fapt, didascalia - adică regula de credinţă apostolică - a fost criteriul de bază al Ortodoxiei.

De aceea, orice ruptură în continuitatea Tradiţiei apostolice a fost considerată ca o corupţie sau abandonare a Ortodoxiei, care poate să ia forma fie a unei erezii, fie a unei „confesiuni" separate[1].

Credinciosul: Dar unde se găseşte expusă exact învăţătura credinţei ortodoxe?

Preotul: Scurt, dar cuprinzător, expunerea exactă a credinţei ortodoxe se găseşte în *Dogmatica* Sfântului Ioan Damaschin.

Credinciosul: Dar prin care mijloace s-a menţinut până in zilele noastre învăţătura de credinţă ortodoxă exactă şi neschimbată?

Preotul: Aici, frate, ar fi multe de vorbit, dar aşa, cât mai pe scurt, îţi voi spune: Sfânta credinţă cea dreptmăritoare a

[1] ***Dicţionar de teologie Ortodoxă,* de Preot Dr. Ioan Bria, Bucureşti, 1981, p. 272-277.**

Bisericii lui Hristos (Ortodoxia) s-a menţinut neschimbată, de-a lungul veacurilor, prin învăţătura Sfintei Scripturi şi prin Sfânta Tradiţie apostolică, prin hotărârile celor cinci Sinoade Apostolice[2]; prin învăţăturile canoanelor celor şapte Sinoade ecumenice şi ale celor locale, deoarece, după învăţătura dumnezeiescului părinte Ioan Gură de Aur, „Cârma Bisericii lui Hristos sunt dumnezeieştile canoane"[3]; apoi prin Pravilele Bisericeşti, aşa cum a fost Pravila Mare Bisericească, Îndreptarea Legii, 1652, Pravila de la Govora, 1640, Pravila lui Vasile Lupu ş.a.

Credinciosul: Dar ce înseamnă Sinod ecumenic şi local şi prin ce se deosebesc ele?

Preotul: Sinod ecumenic se cheamă acela la care iau parte patriarhii, mitropoliţii, episcopii şi alţi conducători spirituali ai Bisericii din toată lumea creştină. Acest sinod este judecător prea înalt al pricinilor bisericeşti, ca cel ce urmează Bisericii soborniceşti, adică a toată lumea[4]; şi iarăşi: Sinod ecumenic este acela la care se vor uni, într-o singură mărturisire a credinţei, toţi patriarhii şi episcopii lumii creştine[5].

Credinciosul: Dar sinodul local ce este şi prin ce se deosebeşte de cel ecumenic?

Preotul: Sinodul local este acela la care iau parte episcopii dintr-o ţară sau numai dintr-o parte a lumii creştine. El se deosebeşte de cel ecumenic prin faptul că acesta se poate întruni numai la porunca celor ce conduc ţările, pe când cel local se întruneşte din porunca celui dintâi episcop[6].

Credinciosul: Au mai fost şi alte mijloace prin care Ortodoxia şi-a menţinut unitatea şi integritatea?

Preotul: Multe şi felurite au fost mijloacele spirituale şi administrative prin care Sfânta Ortodoxie şi-a păstrat până în zilele noastre unitatea, precum:

[2] Vezi Sfântul Ioan Damaschin, *Dogmatica,* trad. de Preot Dr. D. Fecioru şi Prof. Dr. Olimp Căciulă, Bucureşti, 1938, p. 26-27.
[3] Vezi *Pidalionul* de Neamţ, ed. 1844, fila 7.
[4] Vezi *Dumnezeieştile Dogme ale Bisericii Ortodoxe,* M-rea Neamţ, 1816, p. 30; cf. şi *învăţătura de credinţă creştină ortodoxă,* ed. 1952, p. 167.
[5] Vezi *Pidalionul* de Neamţ, ed. 1844, fila 75.
[6] Vezi *Dumnezeieştile Dogme,* p. 29.

-Constituirea cultului bizantin din secolele VI-VIII, în care locul principal l-au ocupat Liturghiile bizantine. Acest rit a jucat un rol capital în menţinerea unităţii cultice şi spirituale a Ortodoxiei;

-Apoi, sinteza dogmatică făcută de Sfântul Ioan Damaschin (secolul VIII) şi mai ales aportul său teologic în criza iconoclasmului provocată de islamism;

-Contribuţia teologică a Patriarhului Fotie (820-895) şi mai ales enciclica sa din 867, în care acuză de erezie pe papa Nicolae I (858-867);

-Sinodul local din 879-880, care restaurează pe Fotie şi deci reconcilierea cu Biserica Romană (papa Ioan al VlII-lea, 872-889);

- Activitatea misionară în Europa centrală a fraţilor macedoneni Chiril(869) şi Metodie(884), «apostolii slavilor», trimişi de împăratul bizantin Mihail al III-lea, la cererea prinţului Rostislav;

-Rezistenţa ortodocşilor împotriva Sinoadelor unioniste (Lion 1274; Ferrara - Florenţa 1438 - 1439), care aveau un caracter antiortodox;

-Sinodul de la Constantinopol din 1459 sub Ghenadie Scolasticul - cel dintâi patriarh după căderea Constantinopolului (1453) care a respins unirea de la Florenţa, cu toate că Împăratul Ioan al VlII-lea o recunoscuse;

-Adăugăm înnoirea isihastă din secolul XIV, care a condus la formarea adevăratei teologii bizantine. Isihasmul a fost ilustrat de mari teologi şi mistici, ca: Sfântul Maxim Mărturisitorul (sec. VII), Sfântul Simion Noul Teolog (sec. XI), Sfântul Grigorie Sinaitul (sec. XIV), Sfântul Grigorie Palama, Arhiepiscopul Tesalonicului. Doctrina Sfântului Grigorie Palama despre distincţia între esenţa lui Dumnezeu ca atare, inaccesibilă spiritului creat, şi energiile divine necreate, prin care omul se împărtăşeşte direct din viaţa dumnezeirii - doctrină aprobată de sinoadele de la Constantinopol din 1341, 1347 şi 1351 -, constituie o nouă precizare patristică a Ortodoxiei;

- Sub influenţa Ortodoxiei neopatristice din secolul XIV, care are un caracter defensiv în faţa teologiei scolastice latine, se încearcă o oarecare disociere a Bisericii de imperiu, deoarece

termenii «simfonici» stabiliți de împăratul Justinian (527-565) deveniseră prea rigizi;

-Sinodul de la Constantinopol, din 1484, fixează Taina Mirungerii ca modalitate de primire a catolicilor la Ortodoxie;

-Doctrina despre Sfintele Taine capătă o formă definitivă, mai ales datorită lui Simion al Tesalonicului (sec. XV);

-Comentariul critic asupra protestantismului, făcut de Patriarhul Ieremia al II-lea la răspunsul dat teologilor luterani de la Tubingen (care trimiseseră patriarhului în 1573-1574 «Confesiunea de la Augsburg»);

- O prezentare a Ortodoxiei, făcută de Patriarhul de mai târziu al Alexandriei, Mitrofan Kritopoulos (1630-1639), într-o „Mărturisire de credință" (1625), adresată teologilor protestanți din Helmstad;

-In 1629, Patriarhul Chirii Lucaris publică la Geneva o «Mărturisire de credință», în care își însușește principalele doctrine ale calvinismului. O serie de sinoade locale condamnă această Mărturisire: Constantinopol (1638), Kiev (1640), Iași (1642), Ierusalim (1672) și iarăși Constantinopol (1691);

- Mărturisirea Ortodoxă a lui Petru Movilă, Mitropolitul Kievului (1633-1646), discutată și interpretată de Sinodul de la Iași din 1642, este tradusă în grecește de teologul Meletie Sirigul și aprobată de Sinodul de la Constantinopol din 1643;

- Altă «Mărturisire de credință» care a ținut Ortodoxia pe drumul ei cel drept a fost și cea a Patriarhului Dositei și actele Sinodului de la Ierusalim din 1672. Acest sfânt sinod a respins calvinismul lui Chirii Lucaris;

- Tot patriarhul Dositei publică în România o colecție de texte teologice bizantine;

-Apoi sinoadele locale din secolul XVII (Iași 1642, Moscova 1666-1667 și Ierusalim 1672) au adus o contribuție importantă la redescoperirea materiei sacramentale a Bisericii și la punerea în valoare a caracterului dinamic al Tradiției, ceea ce n-a fost întotdeauna și pretutindeni înțeles în mod corect;

-Sinodul de la Moscova condamnă pe «vechii credincioși», care reduceau Ortodoxia la o religie ritualistă;

-Formarea Bisericilor uniate (sau greco-catolice) se realizează prin presiunea autorităților politice din Polonia și Austria, în regiuni ortodoxe: Brest (1596), Ujhorod (1649),

Mucacevo (1664), Transilvania (1701). Rezistența ortodocșilor a arătat nu numai că Orientul nu poate fi o simplă dieceză romană, dar și că exista o contradicție de fond între sistemul Bisericilor locale în răsărit și sistemul papal în apus;

-Un sinod al patriarhilor orientali din 1755 declară invalidat botezul latinilor și al armenilor, fapt pentru care aceștia vor fi primiți la Ortodoxie prin rebotezare;

- «Filocalia», marea colecție de texte de spiritualitate, apare în 1782 la Veneția, editată de către Nicodim Aghioritul (1749-1808, canonizat în 1955), împreună cu Macarie din Corint;

-Starețul Paisie Velicikovski (1722-1794) traduce în slavonă Filocalia, care apare la Moscova în 1793 și care a salvat Ortodoxia rusă de latinizare;

-In 1848 patriarhii răsăritului publică o enciclică în care condamnă «papismul» ca erezie;

-In același sens, Patriarhul Antim, în răspunsul dat în 1894 la enciclica Papei Leon al XIII-lea «Praeclara Gratulationis», condamnă dogma catolică despre «Imaculata concepție» si cea despre infailibilitatea papală[7];

Au mai ajutat la menținerea nealterată și neschimbată a Ortodoxiei, de-a lungul vremilor, și următoarele:

a) școlile teologice de grad universitar;

b) seminariile teologice;

c) sinoadele locale și naționale;

d) adunările eparhiale;

e) conferințele protopopilor și ale consiliilor parohiale;

f) predicile rostite de preoți spre luminarea poporului la orașe și la sate;

g) unele asociații bisericești cu caracter misionar;

h) viața canonică și tipiconală a monahilor din toate sfintele mănăstiri, precum și

i) educația pe care părinții creștini ortodocși au dat-o copiilor lor pentru a ține cu toată sfințenia dreapta credință în care s-au născut.

Acestea sunt, pe scurt, mijloacele spirituale prin care Ortodoxia s-a ținut pe drumul cel drept până în zilele noastre.

[7] Vezi mai pe larg în *Dicționar de teologie ortodoxă,* p. 273-277 ș.a.

Capitolul 3

DESPRE SFÂNTA SCRIPTURĂ

Sectarul: Ce înţelegeţi voi şi ce înţelegere aveţi despre Sfânta Scriptură?

Preotul: Noi prin Sfânta Scriptură înţelegem colecţia cărţilor sfinte ale Vechiului şi Noului Testament, care au fost scrise sub insuflarea Duhului Sfânt, într-un răstimp de aproape 1800 de ani, adică de la Moise (circa 1700 de ani înainte de Hristos) până la autorul Apocalipsei (circa 100 de ani după Hristos)[1]. Insă să se ştie că Sfânta Scriptură este primul izvor al descoperirii dumnezeieşti.

Sectarul: Dar de ce voi, arhiereii şi preoţii, nu daţi voie creştinilor - care sunt membri ai Bisericii ca şi voi - să citească sau să predice în public cuvântul lui Dumnezeu din Scripturi?

Preotul: Orice creştin are voie să citească Sfânta Scriptură, dar nu oricine are dreptul de a învăţa şi de a tălmăci cuvântul Scripturii. Dreptul acesta îl are numai Biserica, care este *stâlp şi temelie a adevărului* (I Tim. 3, 15).

Deci oricine învaţă în Biserică trebuie să înveţe aşa cum a învăţat Biserica dintotdeauna. Pentru aceasta trebuie oameni bine pregătiţi, cunoscători ai dreptei credinţe. De ce dreptul de a învăţa îl au numai episcopii, preoţii şi diaconii, este uşor de înţeles, când ne gândim că Mântuitorul a dat puterea de a învăţa sfinţilor şi păstorilor (Matei 28, 20). Nu mulţimilor, ci numai apostolilor. Apostolii erau trimişi de Hristos să înveţe. Iar

[1] *Hronograful* lui Gheorghe Kedrinos, trad. rom. de Mitropolitul Veniamin Costachi, Mănăstirea Neamţ, 1837, p. 44-45.

Sfântul Apostol Pavel spunea: *Şi cum vor propovădui, de nu vor fi trimişi?* (Rom. 10, 15).

Deci dreptul la propovăduire îl are numai cel trimis. Or, episcopii sunt urmaşii legitimi ai apostolilor. Sfântul Pavel îi încredinţează Episcopului Timotei din Efes sarcina de a învăţa în Biserică, şi nu tuturor credincioşilor din Efes. Acelaşi apostol spune corintenilor: *Oare toţi sunt apostoli? ...Oare toţi învăţători?* (I Cor. 12, 29). Tot Apostolul Pavel spune despre episcop, preot şi diacon, că trebuie să fie destoinic a învăţa pe alţii (I Tim. 3, 2; Tit 1, 9). Nu spune însă acelaşi lucru despre toţi credincioşii. El face distincţie între păstor şi turmă, între cei care învaţă şi cei care ascultă. Episcopul, preotul şi diaconul, nu pot învăţa ce vor, ci ceea ce a învăţat Biserica întotdeauna. Ei învaţă în numele Bisericii. Fiindcă nu oricine are destulă pricepere şi înţelegere ca să tâlcuiască Scriptura. Acest lucru îl arată luminat marele Apostol Petru în epistola sa, când vorbeşte de epistolele marelui Apostol Pavel şi zice că: în ele *sunt unele lucruri cu anevoie de înţeles, pe care cei neştiutori şi neîntăriţi le răstălmăcesc, ca şi pe celelalte Scripturi, spre a lor pierzare* (II Petru 3, 16).

Sectarul: Nu este adevărat că creştinii - ca membri ai Bisericii - nu au voie să predice şi să tâlcuiască Scripturile. Orice creştin ştie să tâlcuiască Sfânta Scriptură, fiind luminat de Duhul Sfânt; şi acest lucru se poate înţelege limpede din cele scrise: *Iar voi, ungere aveţi de la Cel Sfânt şi ştiţi toate. ...Cât despre voi, ungerea pe care aţi luat-o de la El rămâne întru voi si n-aveţi trebuinţă ca să vă înveţe cineva...* (I Ioan 2, 20, 27).

Preotul: Ascultă, omule, Sfânta Scriptură este ca o fântână cu adâncime fără fund, fiindcă în ea este cuprinsă înţelepciunea lui Dumnezeu care nu are margini. Dacă cineva însetat ar veni la o fântână şi ar vrea să bea toată apa, s-ar îneca în ea; dar dacă va scoate din ea cu ciutura şi apoi de acolo va bea cu paharul, se va răcori fără de primejdie. Cine este omul acela nebun care ar voi să se bage într-o apă adâncă, fără să ştie să înoate? Sfânta Scriptură are «oase», după cum spun Sfinţii Părinţi ai Bisericii, şi nimeni, având dinţii înţelegerii sale de lapte, să nu îndrăznească a sparge cu ei oasele cele tari ale Scripturilor dumnezeieşti, căci se vatămă pe sine şi se pierde.

Dumneata nu ai citit în Sfânta Scriptură cele despre famenul etiopian? Acesta citea pe Proorocul Isaia și când l-a întrebat Apostolul Filip dacă înțelege cele ce citește, el a zis: *...Cum aș putea să înțeleg, dacă nu mă va călăuzi cineva?* (Fapte 8, 31). Ia seama, căci și cuvântul «ungere», despre care ai amintit dumneata, înseamnă vărsarea Sfântului Duh în Sfânta Taină a Mirungerii, îndată după primirea Botezului (Fapte 4, 27; II Cor. 1, 21; Ioan 16, 13; Rom. 8, 9 etc), iar cuvintele «știți toate» înseamnă tot ceea ce ține de adevărul creștin și de mântuire, precum și tot ceea ce este în legătură cu antihrist și cu răspânditorii lui, despre care este vorba în versetele următoare: I Ioan 2, 22; 4, 2-3. Așadar, nu trebuie a o lua fiecare după capul său în tâlcuirea Scripturilor, căci vă rătăciți, mergând din rătăcire în rătăcire.

Sectarul: Orice creștin are dreptul și chiar datoria să tâlcuiască singur Sfânta Scriptură, căci așa ne-a poruncit nouă Mântuitorul, zicând: *Cercetați Scripturile, că socotiți că în ele aveți viață veșnică. Și acelea sunt care mărturisesc despre Mine* (Ioan 5, 39).

Preotul: Ia seama, omule, că mulți începători de erezii din vechime - Arie, Nestor, Eutihie, Apolinarie, Origen ș.a. - au îndrăznit a se afunda în marea Scripturii cea fără de fund și s-au înecat duhovnicește, pierzându-se pe sine și pe toți cei care i-au urmat. Nu toți au vârsta duhovnicească la fel și, de aceea, nu toți pot înțelege Sfânta Scriptură la fel.

Sfânta Scriptură cuprinde trei înțelesuri:

1) înțelesul trupesc, după literă (gramatical), obștesc sau istoric;

2) înțelesul sufletesc, alegoric, metaforic;

3) înțelesul spiritual (duhovnicesc), anagogic sau mistic.

Așadar, după cum spun Sfinții Părinți cei vechi ai Bisericii, cei simpli la cunoștință să se mulțumească cu înțelesul cel obștesc și istoric (după litera Scripturii), cei mai înaintați să pătrundă cu înțelegerea și în sufletul Scripturii, iar cei desăvârșiți cu fapta și înțelegerea pot cuprinde înțelesurile cele mai adânci ale Sfintei Scripturi. Pentru aceasta și marele Pavel, arătând că înțelepciunea cea desăvârșită a Scripturilor se cuvine celor desăvârșiți, zicea: *...și înțelepciunea o propovăduim la cei desăvârșiți, dar nu înțelepciunea acestui veac, nici a stăpânitorilor acestui veac, care sunt pieritori. Ci propovăduim înțelepciunea de taină a lui Dumnezeu, ascunsă, pe care Dumnezeu a rânduit-o mai înainte de veci, spre slava noastră* (I Cor. 2, 6-7).

Sectarul: Nu este nevoie ca cineva să aibă multă știință spre a putea pricepe învățăturile Sfintei Scripturi, căci și celor neînvățați li se descoperă înțelepciunea acestor învățături, după cum arată Mântuitorul prin cuvintele: *Te slăvesc pe Tine, Părinte,... căci ai ascuns acestea de cei înțelepți și pricepuți și le-ai descoperit pruncilor* (Matei 11, 25).

Preotul: Da, le-a descoperit Dumnezeu înțelepciunea Sa acelora pe care i-a cunoscut că sunt prunci cu răutatea, dar nu cu mintea și cu înțelegerea - adică celor desăvârșiți în toată fapta bună și care ajunseseră la nerăutatea pruncilor. La acest lucru îndeamnă și marele Pavel pe creștinii din Corint, zicând: *Fraților, nu fiți copii la minte. Fiți copii când e vorba de răutate. La minte însă, fiți desăvârșiți* (I Cor. 14, 20).

Sectarul: Dumnezeu a osândit înțelepciunea și știința oamenilor, după cuvântul scris: *Înțelepciunea celor înțelepți se va pierde și istețimea celor isteți va pieri* (Isaia 29, 14). Și apostolul zice: *...Unde este înțeleptul? Unde este cărturarul? Unde este cercetătorul acestui veac? Au n-a dovedit Dumnezeu nebună înțelepciunea lumii acesteia?* (I Cor. 1, 19-20). Deci nu este posibil ca Dumnezeu să fi rezervat tâlcuirea Sfintei Scripturi numai unor oameni cu știință de carte, așa cum susțineți voi, preoții ortodocși.

Preotul: Aici, la cele ce arăți dumneata spre a dovedi că Dumnezeu a osândit înțelepciunea și știința omenească, trebuie sa știi că nu toată știința și înțelepciunea a osândit-o Dumnezeu, ci numai înțelepciunea cea deșartă a veacului acestuia și nicidecum înțelepciunea cea duhovnicească. Dacă ar fi după afirmația dumitale și a tuturor sectarilor care cugetă cele asemenea cu dumneata, atunci ar însemna să fie osândită și înțelepciunea lui Solomon, a lui Isus, fiul lui Sirah, a Mântuitorului, a Sfinților Prooroci și Apostoli, cărora li s-a poruncit să fie *înțelepți ca șerpii și nevinovați ca porumbeii* (Matei 10, 16). Dar nu este deloc așa. Ci voi, sectarii, după cuvântul Domnului, mult *vă rătăciți, neștiind Scripturile, nici puterea lui Dumnezeu* (Matei 22, 29).

* * *

Credinciosul: De ce Sfânta Scriptură se mai numește si Biblie?

Preotul: Cuvântul „Biblie" este de origine grecească și înseamnă „cărți" sau „carte". „Cărțile" sau „cartea" Sfintei Scripturi și-au păstrat de-a lungul veacurilor numele grecesc de Biblie, atât pentru că Sfânta Scriptură a fost scrisă o bună parte în limba greacă, cât și pentru că, la început, în primele veacuri ale creștinismului, învățătura cuprinsă în ea a fost propovăduită mai ales în graiul grecesc, așa cum arată documentele timpului, îndeosebi Sfânta Tradiție. Acest cuvânt, Biblie, care e cel mai întrebuințat atât de creștini, cât și de necreștini, înfățișează deci Sfânta Scriptură ca pe o carte în sine, singura care de-a lungul istoriei și-a păstrat acest nume fără alt adaos și pe care noi credincioșii o socotim cartea cea mai presus de toate celelalte cărți sau cartea cărților, cartea pe care, dacă n-o putem numi cea mai mare ca întindere, o putem numi cea mai prețioasă, pentru cuprinsul și roadele ei în sufletele noastre[2].

Credinciosul: Prin ce se deosebește Sfânta Scriptură de celelalte cărți?

Preotul: Iată prin ce: 1. Mai întâi Sfânta Scriptură, pe care o poate citi oricine, cuprinde în sine învățături folositoare și mântuitoare de suflete. Sfânta Scriptură niciodată nu poate minți, deoarece Duhul Sfânt n-a înșelat pe slujitorii Săi, proorocii[3]. Oamenii nu puteau cunoaște prin firea și prin mintea lor lucruri așa de mari și de dumnezeiești, ci numai printr-un dar coborât de sus asupra oamenilor sfinți.

2. Sfânta Scriptură are o unitate desăvârșită. Același suflu dumnezeiesc se simte la citirea tuturor cărților ei, deși acestea sunt așa de deosebite între ele prin lucrurile despre care vorbesc. Fiind dată prin Sfântul Duh, Sfânta Scriptură cuprinde adevărul. Nimic nedrept sau prefăcut nu se află într-însa[4].

[2] Cf. *Învățătura de credință Ortodoxă,* întreb. 30, p. 181.

[3] Sfântul Ipolit, *Comentar la Daniil,* 4, 6, CB 1, 1, col. 198; Fericitul Augustin, *Scrisoarea 28, 3, 3,* Migne, *P.L.,* XXXIII, col. 112.

[4] Sfântul Clement Romanul, *Scrisoarea I către Corinteni,* 45, 2, 3, Migne, *P.G.,* I, col. 300.

Sfânta Scriptură nu se contrazice[5], cum se contrazic învățătorii și scrierile păgâne[6]. Dacă scrierile proorocilor sunt de acord cu Evangheliile, este pentru că toți au vorbit insuflați de un singur Duh, al lui Dumnezeu[7].

3. Sfânta Scriptură are o putere covârșitoare, prin care a prefăcut și preface nenumărate suflete păcătoase în sfinți. Sfântul Apostol Pavel zice despre deosebita putere a Sfintei Scripturi: *Căci cuvântul lui Dumnezeu este viu și lucrător și mai ascuțit decât orice sabie cu două tăișuri, și străbate până la despărțirea sufletului și a duhului și a mădularelor și a măduvei, și este judecător cugetelor și gândurilor inimii* (Evrei 4, 12).

Fericitul Ieronim, mare traducător și tâlcuitor al Sfintei Scripturi, se pronunță astfel: „Te rog, spune-mi ce e mai sfânt ca acest cuvânt (al lui Dumnezeu)? Ce e mai plăcut ca această plăcere? Ce mâncări, ce feluri de miere sunt mai dulci decât cunoașterea înțelepciunii lui Dumnezeu, decât pătrunderea în locurile Sale ascunse, decât privirea la ideea Ziditorului și la cuvintele Stăpânului tău... decât ca aceste cuvinte ale Stăpânului, pline de înțelepciune duhovnicească, să învețe pe oameni! Aibă ceilalți averile lor, beie din cupe împodobite cu pietre prețioase, strălucească în stofe de mătase..., fie neputincioși în a-și răpune bogățiile prin felurite plăceri! Desfătarea noastră să stea în a medita la Legea Domnului ziua și noaptea, a bate la ușa care ni-i deschisă, a primi pâinile Sfintei Treimi și a merge pe valurile vieții, având pe Domnul călăuză"[8].

Credinciosul: Oare Sfânta Scriptură ne poate călăuzi ea singură pe calea mântuirii?

Preotul: Sfânta Scriptură nu ne poate călăuzi ea singură pe calea mântuirii, atât pentru că ea n-a fost dată omenirii de la început, cât și pentru că, atunci când a fost dată, ea n-a fost singura autoritate în această privință, ci a avut înaintea ei și

[5] Sfântul Iustin Martirul și Filosoful, *Dialogul cu iudeul Trifon,* 65, 2„ Migne, *P.G.,* VI, col. 625; Sfântul Epifanie, *Contra ereziilor Panarion,* /(), 7, Migne, *P.G.,* XLII, col. 349.

[6] *Îndemn către Greci,* cap. 8, Migne, *P.G.,* VI, col. 256.

[7] Sfântul Teofil al Antiohiei, *Către Autolic,* 3, 12, Migne, P.G., VI, QOL 1137.

[8] Fericitul Ieronim, *Scrisoarea 30, 13* CV, 54, I, pag. 248.

apoi odată cu ea Sfânta Tradiție, în vatra mereu caldă a obștii religioase, sau a Bisericii. Cu mult înainte de a începe Moise să scrie primele cărți ale Vechiului Testament, a existat o evlavie a obștii religioase, chiar mai veche decât aceea a patriarhilor. Cărțile Noului Testament încep să apară după mai bine de zece ani de la întemeierea Bisericii. Ele apar în sânul acesteia. Biserica alege cărțile insuflate încă din veacul I după Hristos. Biserica este autoritatea superioară și hotărâtoare în această privință, precum și în tâlcuirea textului biblic. Ea *este stâlpul și temelia adevărului* (I Tim. 3, 15), ea ține „canonul neclintit al adevărului"[9].

In ea lucrează Duhul Sfânt pentru păstrarea neîntinată a adevărului mântuitor. „Unde este Biserica, zice Sfântul Irineu, acolo este și Duhul lui Dumnezeu și unde este Duhul lui Dumnezeu, acolo este Biserica și tot harul, iar Duhul este adevărul"[10].

Iată de ce Sfânta Scriptură nu poate, ea singură, să ne călăuzească pe calea mântuirii, ci numai în Biserică, împreună cu Sfânta Tradiție.

Credinciosul: Ce înțelegem prin „canonul" cărților Sfintei Scripturi?

Preotul: Prin „canonul" cărților Sfintei Scripturi, înțelegem totalitatea cărților sfinte insuflate de Dumnezeu, mai precis lista acestor cărți. Cuvântul „canon" n-a avut acest înțeles de la început. El e împrumutat din limba ebraică, prin mijlocirea celei grecești, și însemna, printre altele, „dreptar" sau „regulă". Cu aceste două înțelesuri îl găsim întrebuințat și în Noul Testament. Sfântul Apostol Pavel, după ce dă anumite sfaturi duhovnicești galatenilor, adaugă: *Și câți vor umbla după dreptarul acesta, pace și milă asupra lor și asupra Israelului lui Dumnezeu* (Gal. 6, 16). Se numesc, apoi, „canoane", cu înțeles de „rânduială", hotărârile privitoare la disciplina bisericească și anumite cărți care intră în rânduială slujbelor bisericești. Cărțile Sfintei Scripturi cuprinzând „canonul", adică regula de credință și de viață, au fost numite „canoane" cu acest înțeles, dar și cu înțelesul de totalitate sau de listă a scrierilor care conțin aceste

[9] Sfântul Irineu, *Contra tuturor ereziilor,* 1, 9, 4, Miene, P G VII col. 545 B.

[10] Sfântul Irineu, *op. cit.,* 3, 24, 1, Migne, *P.G.,* VII, col. 966.

rânduieli. Cuvântul „canon" are acest înțeles atât la vechii iudei, cât și la primii creștini.

Există un canon al cărților Vechiului Testament și un canon al cărților Noului Testament[11].

Credinciosul: Ce cuprinde canonul cărților Vechiului Testament?

Preotul: Cărțile care intră în canonul Vechiului Testament sunt 39 și anume:

1. Facerea; 2. Ieșirea; 3. Leviticul; 4. Numerii; 5. Deuteronomul (a doua lege); 6. Cartea lui Iosua (Isus Navi); 7. Cartea Judecătorilor; 8. Cartea Rut; 9. Cartea întâi a Regilor (sau întâia a lui Samuil); 10. Cartea a doua a Regilor (sau a doua a lui Samuil); 11. Cartea a treia a Regilor (sau întâia a Regilor); 12. Cartea a patra a Regilor (sau a doua a Regilor); 13. Cartea întâia Paralipomena (a Cronicilor); 14. Cartea a doua Paralipomena (a Cronicilor); 15. Cartea întâi a lui Ezdra; 16. Cartea lui Neemia (a doua Ezdra); 17. Cartea Esterei; 18. Cartea lui Iov; 19. Psalmii; 20. Pildele lui Solomon; 21. Ecclesiastul; 22. Cântarea Cântărilor; 23. Isaia; 24. Ieremia; 25. Plângerile lui Ieremia; 26. Iezechiel; 27. Daniel; 28. Osea; 29. Amos; 30. Miheia; 31. Ioil; 32. Avdie; 33. Iona; 34. Naum; 35. Avacum; 36. Sofonie; 37. Agheu; 38. Zaharia; 39. Maleahi.

Iar cărțile canonice ale Noului Testament sunt în număr de 27 și anume:

1. Sfânta Evanghelie după Matei;
2. Sfânta Evanghelie după Marcu;
3. Sfânta Evanghelie după Luca;
4. Sfânta Evanghelie după Ioan;
5. Faptele Sfinților Apostoli;
6. Epistola Sfântului Apostol Pavel către Romani;
7. Epistola I a Sfântului Apostol Pavel către Corinteni;
8. Epistola a Il-a Sfântului Apostol Pavel către Corinteni;
9. Epistola Sfântului Apostol Pavel către Galateni;
10. Epistola Sfântului Apostol Pavel către Efeseni;
11. Epistola Sfântului Apostol Pavel către Filipeni;
12. Epistola Sfântului Apostol Pavel către Coloseni;
13. Epistola I a Sfântului Apostol Pavel către Tesaloniceni;
14. Epistola a H-a a Sfântului Apostol Pavel către Tesaloniceni;
15. Epistola I a Sfântului Apostol Pavel către Timotei;
16. Epistola a Il-a a Sfântului Apostol Pavel către Timotei;

17. Epistola Sfântului Apostol Pavel către Tit;
18. Epistola Sfântului Apostol Pavel către Filimon;
19. Epistola Sfântului Apostol Pavel către Evrei;
20. Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iacov;
21. Epistola I Sobornicească a Sfântului Apostol Petru;
22. Epistola a II-a Sobornicească a Sfântului Apostol Petru;
23. Epistola I Sobornicească a Sfântului Apostol Ioan;
24. Epistola a II-a Sobornicească a Sfântului Apostol Ioan;
25. Epistola a III-a Sobornicească a Sfântului Apostol Ioan;
26. Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iuda;
27. Apocalipsa Sfântului Ioan Teologul.

Credinciosul: In afară de cărţile canonice ale Sfintei Scripturi, mai sunt şi alte cărţi?

Preotul: In afară de cele 39 de cărţi canonice ale Vechiului Testament, mai sunt şi alte cărţi necanonice, pe care Biserica, socotindu-le folositoare şi ziditoare de suflet, le-a recomandat spre citire catehumenilor, adică celor care se pregăteau să primească credinţa creştină. De aceea ele au fost păstrate în Sfânta Scriptură după cărţile canonice. Ele sunt pline de înţelepciune duhovnicească şi de aceea Biserica le foloseşte pe unele din ele chiar la sfintele slujbe.

Aceste cărţi sunt:

1. Cartea lui Tobit; 2. Cartea Iuditei; 3. Cartea lui Baruh; 4. Epistola lui Ieremia; 5. Cântarea celor trei tineri; 6. Cartea a treia a lui Ezdra; 7. Cartea înţelepciunii lui Solomon; 8. Cartea înţelepciunii lui Isus, fiul lui Sirah (Ecclesiastul); 9. Istoria Susanei; 10. Istoria omorârii balaurului şi a sfărâmării lui Bel; 11. Cartea întâi a Macabeilor; 12. Cartea a doua a Macabeilor; 13. Cartea a treia a Macabeilor; 14. Rugăciunea Regelui Manase.

Dintre toate acestea, sunt suplimente sau adaosuri la cărţile canonice:

Cântarea celor trei tineri (din cartea lui Daniel); Rugăciunea Regelui Manase (la sfârşitul cărţii a doua Paralipomena sau Cronici); Psalmul 151 (necanonic, la Cartea Psalmii); Istoria Susanei şi Istoria idolului Bel şi a balaurului (suplimente sau adaosuri necanonice la cartea Daniel). Iar la cartea Esterei: Visul lui Mardoheu; Decretul lui Artaxerxes şi Rugăciunea lui Mardoheu şi a Esterei. Acestea sunt toate cărţile necanonice din Sfânta Scriptură.

Capitolul 4

DESPRE SFANTA TRADITIE[1]

Sectarul: Ce este Sfanta Traditie,pe care voi,ortodocsii,o socotiti al doilea izvor al descoperirii dumnezeiesti si o puneti in egalitate cu al dumnezeiasca Scriptura?

Preotul:Sfânta Tradiţie sau Sfânta Predanie este învăţătura dată de Dumnezeu prin viu grai Bisericii, din care o parte s-a fixat în scris, mai târziu. Ca şi Sfânta Scriptură, Sfânta Tradiţie cuprinde descoperirea dumnezeiască trebuitoare mântuirii noastre. Ea este viaţa Bisericii în Duhul Sfânt şi curentul viu al vieţii Bisericii, fiind al doilea izvor al descoperirii dumnezeieşti şi, ca atare, având aceeaşi autoritate ca şi Sfânta Scriptură.

De la Adam şi până la Avraam au trecut 3387 de ani[2], şi cu 430 de ani cât au stat israeliţii robi în Egipt (Gal. cap. 3), fac 3817 ani.In aceşti ani, nici Sfânta Scriptură nu a fost şi nici sâmbăta nu s-a ţinut ca sărbătoare de vreun popor. Timp de atâtea mii de ani, oamenii cei credincioşi şi aleşi ai lui Dumnezeu s-au povăţuit pe calea mântuirii numai prin Sfânta Tradiţie, adică după învăţătura despre Dumnezeu însuşită prin viu grai; şi numai vreme de 1700 de ani - cât a fost de la Moise până la venirea Domnului - s-au călăuzit şi de Sfânta Scriptură a Vechiului Testament.

După cum mai înainte de a se scrie cărţile Vechiului Testament lumea s-a povăţuit la cunoaşterea lui Dumnezeu şi la

[1] Sectarii nu recunosc Sfânta Tradiţie.
[2] *Hronograful de la Neamţ,* ed. 1837, p. 44-45.

calea mântuirii numai prin Sfânta Tradiție (predania prin viu grai), tot astfel, mai înainte de a se scrie cărțile Noului Testament, Sfânta Tradiție a fost dreptarul după care primii creştini s-au povățuit la calea mântuirii. Primul care a semănat învățăturile Noului Testament prin viu grai în urechile oamenilor a fost însuşi Mântuitorul nostru Iisus Hristos, Care, trei ani şi jumătate cât a vestit Evanghelia Sa, nu a scris nimic, ci neîncetat în această vreme a învățat poporul. Iar după ce Și-a împlinit ascultarea către Părintele Său, pe apostolii Săi nu i-a trimis să scrie, ci să propovăduiască la toată lumea Evanghelia, spunându-le: *Drept aceea, mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit vouă. Și iată, Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârșitul veacului. Amin.* (Matei 28, 19-20).

Din ziua întemeierii ei, anul 33 d.Hr., și până în anul 44 d.Hr., când Sfântul Matei a scris prima Evanghelie, Biserica s-a condus fără Scriptura Noului Testament, s-a condus prin Sfânta Tradiție, din care o parte va fi consemnată mai târziu în scris. De asemenea, au fost multe scrieri despre care s-a pretins că sunt inspirate şi scrise de Sfinții Apostoli, dar Biserica a fost aceea care le-a admis, le-a recunoscut sau nu ca fiind inspirate, deoarece ea trăia adevărul Evangheliei mai înainte ca el să fi fost scris, îl trăia prin Tradiție.

Așadar, iată ce este Sfânta Tradiție: izvorul și rădăcina ambelor Testamente - al celui Vechi și al celui Nou - și de aceea noi o numim al doilea izvor al descoperirii dumnezeiești și o socotim ca având aceeași autoritate și însemnătate ca și Sfânta Scriptură.

Sectarul: Sfânta Scriptură este cuvânt dumnezeiesc și nu este iertat a o înlocui sau a o schimba cu Tradiția, care este cuvânt omenesc, pentru că scrie în Evanghelie: *De ce și voi călcați porunca lui Dumnezeu pentru datina voastră?* Iar apoi: *...ați desființat cuvântul lui Dumnezeu pentru datina voastră. Fățarnicilor, bine a proorocit despre voi Isaia, când a zis: «Poporul acesta... zadarnic Mă cinstesc ei, învățând învățături ce sunt porunci ale oamenilor»* (Matei 15, 3, 6-9; Marcu 7, 13). De aceea nu este voie să înlocuim și să schimbăm sau să

adăugăm noi la Legea lui Dumnezeu, cuprinsă în Sfânta Scriptură, prin cuvântul omenesc al Tradiției.

Preotul: Nu este deloc adevărat ceea ce spui dumneata, căci Legea lui Dumnezeu nu este cuprinsă toată numai în Sfânta Scriptură. Auzi ce spune dumnezeiescul Evanghelist Ioan, că *sunt și alte multe lucruri pe care le-a făcut Iisus și care, dacă s-ar fi scris cu de-amănuntul, cred că lumea aceasta n-ar cuprinde cărțile ce s-ar fi scris. Amin* (Ioan 21, 25). Iarăși, același Evanghelist Ioan scrie în una din epistolele sale: *Multe având a vă scrie, n-am voit să le scriu pe hârtie și cu cerneală, ci nădăjduiesc să vin la voi și să vorbesc gură către gură, ca bucuria noastră să fie deplină* (II Ioan 1, 12). Așadar vezi că dumnezeiescul evanghelist mai mult se bucura cu ucenicii săi când avea posibilitate să le vorbească prin viu grai (predanie), decât atunci când le trimitea ceva în scris, iar voi, sectarii, ţineţi orbește și nebunește numai la cele scrise și nu băgaţi de seamă că atât Mântuitorul cât și mulţi dintre apostoli n-au lăsat nimic în scris, ci au propovăduit prin viu grai. Cred că despre voi a proorocit marele Prooroc Isaia că *uitându-vă, vă veți uita, dar nu veți vedea* (Isaia 6, 9).

Sectarul: Creştinii nu trebuie să se lase ademeniţi de alte învăţături omenești înșelătoare, deosebite de cele dumnezeiești ale Sfintei Scripturi, căci așa ne îndeamnă apostolul: *Luați aminte să nu vă fure mințile cineva cu filosofia și cu deșartă înșelăciune din predania omenească, după înțelesurile cele slabe ale lumii și nu după Hristos* (Col. 2, 8). Așadar datoria noastră este să ne ferim de înşelăciunea predaniei (tradiției) omenești.

Preotul: Dumneata, după cât văd, ești prea sucit la minte și la înțelegere și nu poţi face nici măcar această deosebire, de a înțelege care sunt învățăturile cele cu predanie omenească și care sunt cele cu predanie apostolică și evanghelică. Ai adus aici un citat al Sfintei Scripturi care se referă la predania învățăturilor omenești și la filosofia cea deșartă a veacului de acum, și care nu are nici o legătură cu Sfânta Tradiție cea evanghelică și apostolică a Bisericii lui Hristos. Apoi în dosul acestui citat, rău înțeles de dumneata și de cei cu aceeași înțelegere asemenea dumitale, îți ascunzi viclenia și otrava

eresului care te stăpânește și te învață a te împotrivi Predaniei celei apostolice a Bisericii celei dreptmăritoare. Sfânta Tradiție nu este predanie omenească, nici filosofie și nici deșartă înșelăciune, ci este Cuvântul lui Dumnezeu care s-a predat nouă prin viu grai. Marele Apostol Pavel ne învață și ne îndeamnă să ținem cu tărie predaniile, zicând: *Deci, dar, fraților, stați neclintiți și țineți* ***predaniile*** *pe care le-ați învățat, fie* ***prin cuvânt,*** *fie prin epistola noastră* (II Tes. 2, 15). Iar voi, sectarii, îndemnați pe creștinii cei neîntăriți să hulească și să lase predaniile apostolești și bisericești, neînțelegând că însăși Sfânta Scriptură este un rod al Duhului Sfânt, care a crescut din rădăcina și din pomul Sfintei Tradiții.

Sectarul: Sfânta Scriptură ne este de ajuns pentru credință și pentru mântuirea noastră și deci nu avem nevoie și de Tradiție. Așa rezultă din cuvintele Apostolului Pavel către Timotei: *De mic copil cunoști Sfintele Scripturi, care pot să te înțelepțească spre mântuire, prin credința cea întru Hristos Iisus. Toată Scriptura este insuflată de Dumnezeu și de folos spre învățătură, spre mustrare, spre îndreptare, spre înțelepțirea cea întru dreptate...* (II Tim. 3, 15-16). Cuvintele sunt limpezi; oricare adaos la Sfânta Scriptură este de prisos.

Preotul: Aici este vorba numai de Scriptura Vechiului Testament, căci cea a Noului Testament nu era încă scrisă. Pavel îi scrie lui Timotei că Vechiul Testament îi poate servi ca cel mai bun învățător pentru întărirea credinței în Hristos și pentru educarea în creștinism. După tâlcuirea voastră, a sectarilor, ar urma ca nici cărțile Noului Testament - care în marea lor majoritate aveau să fie scrise în perioada ce a urmat acestei scrisori adresate de Apostolul Pavel lui Timotei - să nu fie primite, ci să ne ținem numai de cele ale Vechiului Testament, despre care amintește aici Marele Pavel lui Timotei.

Sectarul: Nu putem admite Tradiția, pentru că în ea au intrat cu vremea multe elemente false și astfel, mai ales astăzi, nu mai putem deosebi Tradiția cea adevărată și apostolică de cea falsă.

Preotul: Ascultă, omule! Nu crede în această privință minții tale, nici celor întunecați la înțelegere asemenea ție. Crede cele ce auzi de la noi, că Biserica lui Hristos a statornicit

adevărurile de credință - dezvoltate de-a lungul Tradiției - prin canoanele Apostolice, prin canoanele Sfintelor Sinoade ecumenice, ale celor locale, ale cărților simbolice, prin mărturisirile de credință[3], întocmite de sfinți arhierei făcători de minuni, statornicind dreptarul sfintei credințe ortodoxe, care era atacată de multe cete eretice existente în acele vremuri.

Cât privește neschimbarea și nealterarea Sfintei Tradiții, aceasta se poate controla în baza următoarelor condiții:

1. Să nu cuprindă în sine contraziceri; să nu se contrazică cu Tradiția apostolică sigură; să nu se contrazică cu Sfânta Scriptură. Numai fără astfel de contraziceri este posibil ca o învățătură oarecare din Tradiție să provină de la Mântuitorul sau de la Sfinții Apostoli, care au fost sub înrâurirea directă a Sfântului Duh.

2. Să fi fost ținută de Bisericile apostolice și să aibă continuitate neîntreruptă și controlată până astăzi.

3. Să fi fost recunoscută și urmată totdeauna de întreaga Biserică ecumenică.

4. Să fie în perfect acord cu toți, sau dacă nu, cel puțin cu cea mai mare parte a părinților și învățătorilor bisericești.

Când o tradiție nu împlinește aceste condiții, ea nu poate fi adevărată și sfântă, deci nu poate fi admisă sau urmată.

Sectarul: Cu toate aceste verificări pe care ziceți că le-a făcut și le face Biserica Ortodoxă referitor la adeverirea Tradiției, noi mai siguri suntem pe învățăturile cuprinse în Sfânta Scriptură. Căci primii creștini primeau numai cele scrise in Sfânta Scriptură, după cum este scris: *Aceștia* (iudeo-creștinii din Bereea) *erau mai buni la suflet decât cei din Tesalonic; ei au primit cuvântul cu toată osârdia, în toate zilele, cercetând Scripturile, dacă ele sunt așa* (Fapte 17, 11). De aici urmează că noi trebuie să ținem numai învățăturile pe care le găsim scrise în Sfânta Scriptură.

Preotul: Dumneata și cei asemenea dumitale înțelegeți sucit și cu rătăcire și vă lăudați că țineți numai învățăturile scrise în Sfânta Scriptură. Iar marele Apostol Pavel vă

[3] Printre care și „Mărturisirea Ortodoxă", închegată și formulată definitiv la sinodul de la Iași (1642).

rușinează pe voi, căci el laudă pe creștinii din Corint nu pentru că țineau învățăturile cele scrise, ci pentru că își aduceau aminte de el și țineau cu tărie la învățăturile cele nescrise pe care le primiseră prin Predanie (Tradiție) de la el, scriindu-le: *Fraților, vă laud că în toate vă aduceți aminte de mine și țineți predaniile cum vi le-am dat* (I Cor. 11,2). Oare cum este bine: să facem ca voi și să ținem numai învățăturile scrise, sau să urmăm pe marele Apostol Pavel, care laudă pe cei ce țin predaniile nescrise? Ba mai mult, noi vă dovedim că Sfinții Apostoli și Evangheliști au crezut și au predicat multe din Sfânta Tradiție pe care o moșteniseră din vechime și care lucruri nu se găsesc scrise în Sfânta Scriptură. Voi vă lăudați că țineți numai cele scrise, însă Apostolii propovăduiesc și din cele nescrise în Sfânta Scriptură.

Sectarul: Unde se vede că Apostolii ar fi predicat afară de cele ce sunt scrise în Sfânta Scriptură?

Preotul: Iată câteva dovezi: Sfântul Apostol Iuda, în epistola sa cea sobornicească, printre altele zice: *Dar Mihail Arhanghelul, când se împotrivea diavolului, certându-se cu el pentru trupul lui Moise, n-a îndrăznit să aducă judecată de hulă, ci a zis: «Să te certe pe tine Domnul!»* (1, 9). Ia caută dumneata în toată Sfânta Scriptură și vezi dacă vei afla scrise aceste cuvinte. Dar și mai jos, în aceeași sfântă epistolă, același apostol amintește de proorocia lui Enoh, zicând: *Dar și Enoh, al șaptelea de la Adam, a proorocit despre aceștia, zicând: Iată, a venit Domnul cu zecile de mii de sfinți ai Lui, ca să facă judecată împotriva tuturor și să mustre pe toți nelegiuiții de toate faptele nelegiuirii lor, în care au făcut fărădelege, și de toate cuvintele de ocară pe care ei, păcătoși, netemători de Dumnezeu, le-au rostit împotriva Lui* (Iuda 1, 14-15).

Dar nu numai Iuda Apostolul vorbește din Tradiție, ci și marele Pavel, în epistola a doua către Timotei, iată ce zice: *După cum Iannes și Iambres s-au împotrivit lui Moise, așa și aceștia stau împotriva adevărului, oameni stricați la minte și netrebnici pentru credință* (II Tim. 3, 8). Și iarăși, marele Apostol Pavel, adresându-se preoților din Efes, le zice: *...să vă aduceți aminte de cuvintele Domnului Iisus, căci El a zis: Mai fericit este a da, decât a lua* (Fapte 20, 35).

Acum te întreb pe dumneata, care crezi numai cele scrise, de unde au luat acești doi apostoli - Iuda și Pavel - cuvintele de mai sus, căci nicăieri în Sfânta Scriptură nu le vei afla scrise? Vezi cum Apostolii au vorbit și au folosit Sfânta Tradiție și cum greșiți voi, hulind învățătura cea nescrisă a Sfintei Tradiții?

Sectarul: Totuși, nu este cu putință ca Sfânta Tradiție să se fi putut păstra până astăzi în întregime și în toată curățenia ei de la început și de aceea noi avem garanție mai mult în învățăturile scrise din Sfânta Scriptură.

Preotul: Omule, nu fii surd la înțelegerea celor bune. Ai văzut în cele de mai sus că marele Apostol Pavel laudă pe creștinii din Corint pentru că au ținut cu tărie predaniile cele nescrise, așa cum le primiseră din gura lui. Ai auzit că Apostolii înșiși au folosit în propovăduirea lor cuvinte direct din Sfânta Tradiție, cum sunt cele cu proorocia lui Enoh și celelalte. Ți-am arătat încă și prin ce mijloace s-a păstrat de-a lungul veacurilor Sfânta Tradiție și care sunt semnele care garantează nealterarea și curățenia ei, și totuși dumneata la toate ai rămas neînțelegător și nesimțitor, spunându-mi că nu ai garanție decât în cele scrise. Acest lucru mă face să-ți spun: Deschide, omule, urechile tale cele de gând și auzi pe același mare Apostol Pavel, care îndeamnă și sfătuiește pe creștinii din Tesalonic să fie foarte atenți și vigilenți în păstrarea Sfintei Tradiții, zicându-le: *Fraților, stați neclintiți și țineți predaniile pe care le-ați învățat, fie prin cuvânt, fie prin epistola noastră* (II Tes. 2, 15). Iar în alt loc: *Chiar dacă noi sau un înger din cer v-ar vesti altă Evanghelie decât aceea pe care v-am vestit-o, să fie anatema* (Gal. 1, 8). Înțelege deci că anatema este tăiere de la trupul tainic al Bisericii lui Hristos și pogorâre de viu în iad cu dracii, și sub această înfricoșată osândă ești tu și toți ereticii sectari, care asemenea ție nu voiesc a crede învățăturile cele propovăduite și vestite de apostoli prin viu grai.

Sectarul: Cum a putut a se păstra vreme de mii de ani aceeași normă a Sfintei Tradiții în Biserică, de vreme ce preoții si scriitorii voștri bisericești schimbă de la zi la zi adevărul Sfintei Scripturi și predaniile apostolice, care la început au existat curate și nealterate? După cum, dacă iei în mână o Biblie chiar de acum 50 de ani și o pui alături cu cele de azi, nu mai

seamănă nicidecum, tot așa au făcut arhiereii și preoții voștri și cu alte cărți sfinte și cu Sfânta Tradiție, pe care voi, ortodocșii, vă lăudați că o țineți așa cum ați moștenit-o de la apostoli.

Preotul: Nu este deloc adevărat ceea ce susții dumneata. Biserica lui Hristos este ocrotită de Duhul Sfânt și nu poate greși (Matei 10, 17-20; Ioan 14, 16-26; 15, 26; 16, 12-14; I Tim. 3, 15 ș.a.), fiind condusă în chip nevăzut de însuși întemeietorul ei, Iisus Hristos, până la sfârșitul veacurilor (Matei 28, 20 ș.a). Dacă unii scriitori bisericești, fie arhierei, preoți sau laici, au tradus Biblia din alte limbi sau au îndreptat vreun cuvânt învechit în felul lui de a se exprima, în limba de azi a poporului nostru, apoi aceasta a fost o îndreptare și corectare de exprimare, iar nu o schimbare de fond a textului biblic. Dacă ar învia astăzi un român de pe vremea lui Mircea cel Bătrân sau a Marelui Ștefan și ai vrea să vorbești cu el, aproape că ți-ar părea că este din altă nație, căci nu se mai vorbește azi întocmai limba poporului nostru cu cea care se vorbea atunci. Tot astfel și cărțile de pe atunci, trecând vremea, s-au corectat de scriitori după vorbirea de azi, dar nu s-a schimbat înțelesul lor scripturistic și tainic.

Ți-am spus mai înainte că temeiurile pe care se reazemă Sfânta Tradiție și prin care se asigură păstrarea curățeniei ei originale și transmiterea ei peste veacuri au fost: simbolurile vechi de credință, canoanele apostolice, definițiile dogmatice ale celor șapte Sinoade ecumenice ș.a.

Aici mai adaug că în păstrarea neschimbată a Sfintei Tradiții avem și alte mărturii de mare importanță, precum sunt:

1. *Literatura patristică.* Scrierile Sfinților Părinți și ale apologeților din vechime sunt pline de astfel de mărturii, care dovedesc că Sfânta Tradiție s-a bucurat totdeauna, în Biserica creștină, de aceeași înaltă prețuire:

- Sfântul Ignatie Teoforul, Părinte Apostolic, ucenic al apostolilor (107 d.Hr.), după cum ne mărturisește istoricul Eusebiu din Cezareea[4], îndemna pe credincioșii de pe vremea sa să se ferească de învățăturile ereticilor și să păzească numai Tradiția apostolică;

[4] Eusebiu din Cezareea, *Istoria bisericească,* cartea III, c. 36, n. 2.

- Sfântul Policarp, episcop al Smirnei, tot un Părinte Apostolic (156 d.Hr.), după mărturia aceluiași istoric[5], a predat credincioșilor săi aceleași cuvinte (învățături) pe care le-a auzit el direct de la apostoli;

- Hegesip, ne mărturisește tot Eusebiu de Cezareea[6], s-a sârguit să adune la un loc toate tradițiile apostolice, și a adunat mai multe din ele în cinci cărți, care însă cu timpul s-au pierdut;

- Sfântul Irineu (202 d.Hr.) mărturisește pentru tradiție în scrierile sale: „Toți care voiesc să cunoască adevărul, trebuie să se îndrepte către Tradiția apostolică, în toată lumea cunoscută"[7];

- Origen (254 d.Hr.) scria: „Să fie păstrată Tradiția bisericească predată prin ordinea succesiunii de la apostoli, care există în biserici până în ziua de astăzi".

- Sfântul Vasile cel Mare (379) mărturisea: „Dintre dogmele și propovăduirile păstrate în Biserică, unele le avem din doctrina cea scrisă, iar altele le-am primit din Tradiția apostolilor, prin succesiune, în taină, nescrise; și acelea și acestea au aceeași putere către evlavie"[8].

- Sfântul Epifanie (403 d.Hr.) zicea: „Trebuie păstrată Tradiția, pentru că nu este cu putință a afla toate în Sfânta Scriptură; Sfinții Apostoli au depus unele în scrisori, altele în Tradiție...".

- Sfântul Ioan Gură de Aur (407) scrie: „De aici (din II Fes. 2, 15) se vede că Apostolii n-au predat toate prin scrisoare, ci multe fără scrisori, dar și acestea nescrise sunt demne de crezare. Dacă este Tradiție, atunci nu căuta nimic mai mult"[9].

- Sfântul Grigorie de Nyssa (394) scria: „Avem Tradiția ajunsă la noi de la părinți, ca o moștenire prin succesiune de la apostoli, transmisă prin sfinții ce au urmat"[10].

[5] Idem, cartea V, c. 20, n. 4.
[6] Idem, cartea IV, c. 8, n. 1.
[7] Sfântul Irineu de Lyon, *Adversus Haereses* III, cap. XX, 4, n. 1-2
[8] Sfântul Vasile cel Mare, *Despre Sfântul Duh,* c. 27.
[9] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia IV,* nr. 2 la epistola a doua către Tesaloniceni.
[10] Sfântul Grigorie de Nyssa, *Contra lui Evnomie,* cartea a IV-a.

- Clement Alexandrinul (215 d.Hr.) zice: „Aceia care explică Scriptura contra Tradiției bisericești, au stricat norma adevărului".

- Tot așa de hotărât în această privință scria și Sfântul Ciprian (258): „Dacă ne vom îndrepta noi la izvorul Tradiției dumnezeiești, atunci se va curma rătăcirea omenească"[12].

2. *Practica veche a Bisericii* este, de asemenea, o importantă mărturie despre valoarea Sfintei Tradiții și despre prețuirea pe care a avut-o ea de la început până astăzi.

3. In Biserică, încă de la început s-au ivit *eretici,* care, pentru a-și susține părerile (rătăcirile), susțineau că practicile lor fac parte din Tradiția apostolică, socotind-o și ei ca având aceeași autoritate ca și Sfânta Scriptură. Cei care i-au combătut, nu au negat valoarea Tradiției, ci au dovedit numai că practicile și tradițiile ereticilor erau false și nu puteau avea autoritatea Tradiției adevărate apostolice.

Să nu se uite că mărturiile de mai sus oglindesc în ele credința din vremea apostolilor și imediat următoare până în secolul al IV-lea. Practica veche a Bisericii este, de asemenea, o importantă mărturie despre valoarea Sfintei Tradiții și despre prețuirea pe care a avut-o de la început până azi.

Așadar trebuie ținută cu mare sfințenie Sfânta Tradiție, deoarece în Sfânta Scriptură nu este cu putință a afla toate cele spre mântuire. Sfânta Scriptură ne învață multe să facem, dar nu ne arată cum. De exemplu, ne cere să ne botezăm, dar nu ne arată și cum; să ne mărturisim, dar nu și cum; să ne împărtășim, dar nu și cum; să ne cununăm, dar nu și cum; să ne rugăm, dar nu și cum, și unde, și când; să facem semnul Sfintei Cruci pe fața noastră, după cea scrisă: *S-a însemnat peste noi lumina feței Tale, Doamne* (Ps. 4, 6), dar nu ne arată și cum.

Dar cine ne-a învățat pe noi, prin scriere, să ne închinăm spre răsărit? Care Scriptură ne arată graiurile chemării Sfântului Duh de la sfințirea Preacuratelor Daruri, adică la sfințirea pâinii și a paharului euharistic? Care învățătură din Sfânta Scriptură

[11] Clement Alexandrinul, *Strommata,* lib. 1, cap. 7.
[12] Sfântul Ciprian, *Epistola 74.*

ne arată să facem binecuvântarea apei botezului și sfințirea Hrismei (Sfântul și Marele Mir)? Care Scriptură ne învață despre întreita afundare a celui ce se botează și lepădările de satana de la Botez?

Rugăciunea de doxologie către Sfânta Treime (adică Slavă Tatălui și Fiului și Sfântului Duh) din care Scriptură ne-a rămas nouă? Și apoi același mare Sfânt Vasile, după ce ne arată acestea, zice că: „Dacă ne-am apuca noi a lăsa cele nescrise, din obiceiuri, ca pe unele ce nu ar avea putere mare, am greși la înseși cele mai de frunte, păgubind Evanghelia. Așadar obiceiul ce-l ține Biserica nescris, ca unul ce este de origine apostolică și folosit de Sfinții Părinți ca Predanie rămasă de la ei în Biserica lui Hristos, are putere de lege"[13].

Așadar trebuie reținut că importanța și folosul Sfintei Tradiții provine din raportul strâns ce există între ea și Sfânta Scriptură, căci într-adevăr, ele stau într-un raport de strânsă legătură și de întregire reciprocă, bazat pe faptul că amândouă cuprind în ele Sfânta Descoperire și sunt pentru noi izvoarele acesteia. Prin urmare: a) este cu neputință să se contrazică între ele și b) este cu neputință să nu existe între ele raporturi de reciprocitate.

Sfânta Scriptură are numai în Sfânta Tradiție mărturia cea mai sigură pentru canonul cărților ei și pentru caracterul ei dogmatic (inspirația ei divină), iar Sfânta Tradiție numai prin Sfânta Scriptură își poate dovedi curățenia adevărurilor ei.

* * *

Credinciosul: Dar cum a luat naștere Sfânta Tradiție?

Preotul: Despre aceasta ți-am spus la început, dar la acelea mai adaug a-ți spune: Să știi că la începutul Bisericii, învățătura a venit de la Dumnezeu prin Domnul nostru Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu și Dumnezeu adevărat. Iisus Hristos era astfel învățătura și predica vie. Prin predica lor, Apostolii s-au făcut și ei vestitori ai adevărului. Ei puneau la temelia

[13] Sfântul Vasile cel Mare, canoanele 87 și 91, *Pidalionul* de Neamț, 1844, f. 431-435.

credinței lor, și a acelora pe care-i converteau, aceeași Evanghelie ieșită din plinătatea cunoașterii vieții dumnezeiești de către Hristos, cu Care Apostolii petrecuseră împreună și în care trăiau acum.

Sfântul Apostol Pavel arată că predica apostolică este însuși cuvântul lui Iisus Hristos, rostit prin gura Sfinților Apostoli și zice: *...dar cum vor chema numele (Aceluia) în Care încă n-au crezut? Și cum vor crede în Acela, de Care n-au auzit? Și cum vor auzi fără propovăduitor? Și cum vor propovădui de nu vor fi trimiși ? Deci, credința este din auzire, iar auzul, prin cuvântul lui Dumnezeu* (Rom. 10, 14-17).

Credinciosul: Dar cum se numește Tradiția încredințată de-a dreptul Sfinților Apostoli?

Preotul: Tradiția încredințată de-a dreptul Sfinților Apostoli poartă numele de *Tradiție Apostolică.* Din această Tradiție, sau cu ajutorul ei, s-a dezvoltat *Tradiția bisericească.*

Credinciosul: Dar cum s-a dezvoltat Tradiția bisericească?

Preotul: Cum ți-am spus mai sus. Sfinții Apostoli n-au primit Scriptura, ci Tradiția (prin viu grai de la însuși Mântuitorul nostru Iisus Hristos). Iar Biserica la rândul ei a primit-o de la Sfinții Apostoli, care au dat-o primilor episcopi, iar aceștia, celor de după ei, până azi[14]. Tradiția, zice Sfântul Irineu, a ajuns până la noi prin supravegherea Bisericii, fără a se născoci scrieri, căci ea este o practică foarte deplină, neprimind nici adaos, nici micșorare.

Fericitul Augustin spune că adevărurile Tradiției care se păstrează pe întreg pământul, au fost încredințate fie de Sfinții Apostoli, fie de Sinoadele ecumenice[15]. Ceea ce ține Biserica Universală și n-a fost stabilit prin Sinoade, ci a fost totdeauna păstrat, a fost dat prin autoritatea apostolică[16]. Este deci o Tradiție Apostolică și este o Tradiție bisericească, în strânsă legătură una cu alta. Semnul adevăratei Tradiții este neîntreruperea. „Marii (teologi) ai lumii, zice Fericitul Augustin, au ținut ce au găsit în Biserică. Ce au învățat de la înaintașii lor,

[14] Sfântul Irineu, *Contra ereziilor,* 2, 9, 1, Migne, *P.G.,* VII, col. 734.
[15] Fer. Augustin, *Scrisoarea* 54, 1, 1, Migne, *P.L.,* XXXIII, col. 200.
[16] Idem, *Despre Botez,* 4, 24, 31, Migne, *P.L.,* XLIII, col. 174.

au învățat și ei pe alții. Ce au primit de la părinți, aceea au dat fiilor"[17]. De aceea trebuie crezut numai acel adevăr de credință care nu se depărtează întru nimic de Tradiția Apostolică și Bisericească[18].

Credinciosul: Ce legătură este între Biserică și Sfânta Tradiție?

Preotul: Biserica păstrează Tradiția. Iar Tradiția unește și întărește Biserica. După moartea ultimului Apostol, viața în Duhul nu s-a împuținat, căci Mântuitorul făgăduise Apostolilor și urmașilor acestora că va fi cu ei până la sfârșitul veacurilor și Duhul Sfânt îi va ajuta să înțeleagă tot adevărul și să-l apere neștirbit (Ioan 16, 13). De aceea și Sfânta Tradiție s-a numit și ținerea de minte vie a Bisericii. Tradiția fiind viața Bisericii, Biserica este spațiul Tradiției.

Credinciosul: Dar unde se află cuprinsă Sfânta Tradiție?

Preotul: Sfânta Tradiție se află cuprinsă în:

1. Definițiile dogmatice și canoanele celor șapte Sinoade ecumenice și ale celor nouă sinoade locale, în frunte cu Simbolul Credinței alcătuit la Sinoadele de la Niceea (325) și Constantinopol (381);
2. Cele 85 de canoane apostolice;
3. Scrierile Sfinților Părinți;
4. Mărturisirile de credință ale martirilor;
5. Definițiile dogmatice împotriva ereziilor;
6. Cărțile de slujbă ale Bisericii;
7. Mărturiile istorice și arheologice referitoare la credința creștină apostolică[19].

Credinciosul: Care estre datoria noastră față de Sfânta Tradiție?

Preotul: Datoria noastră principală față de Sfânta Tradiție este de a păstra cu sfințenie și neatins cuprinsul ei la fel cu acela al Sfintei Scripturi, așa cum au făcut Părinții din cele mai vechi timpuri[20].

[17] Idem, *împotriva lui îulian,* 2, 10, 34, Migne, *P.L.,* XLIV, col. 697.
[18] Origen, *Despre principii,* 1, Pref. 2, Migne, *P.G.,* XI, col. 116.
[19] *învățătura de credință Ortodoxă,* întreb. 57, p. 37.
[20] Vezi *învățătura de credință Ortodoxă,* întreb. 62, p. 38.

Credinciosul: Care sunt semnele adevăratei Tradiţii?

Preotul: Semnele adevăratei Tradiţii le arată Vincenţiu de Lerin, zicând aşa: „In Biserica Universală trebuie mare grijă, ca acel lucru să-l ţinem, care a fost crezut pretutindeni, totdeauna, de toţi... Lucrul acesta va fi aşa, dacă urmăm universalitatea, vechimea şi consensul. Vom urma universalitatea în chipul acesta, anume, dacă[1] mărturisim că singură această credinţă este adevărată, pe care întreaga Biserică o mărturiseşte pe pământ. Vom urma vechimea dacă nu ne depărtăm deloc de acele înţelesuri, pe care se ştie că le-au practicat sfinţii înaintaşi şi Părinţii noştri. Vom urma şi consensul, dacă, *chiar* în vechime, ţinem definiţiile şi părerile tuturor sau aproape ale tuturor preoţilor şi învăţătorilor deopotrivă"[21].

Tradiţia trebuie să vină de la Apostoli. Aşa înţelegem vechimea ei. Ea trebuie să fi fost totdeauna şi pretutindeni în Biserică, fără schimbare.

[21] Vincenţiu de Lerin, *Commonitorium,* 2, Migne, *P.L* L col 639- *învăţătura de credinţă Ortodoxă,* întreb. 63, p. 40.

Capitolul 5

DESPRE CULTUL SFINŢILOR ŞI AL ÎNGERILOR[1]

Sectarul: Pentru care pricină voi, ortodocşii, vă închinaţi la îngeri şi la sfinţi şi îi puneţi pe ei mijlocitori către Dumnezeu pentru mântuirea voastră? Căci nu există decât un singur Mijlocitor între Dumnezeu şi oameni, Iisus Hristos. Apostolul ne învaţă clar în această privinţă: *Unul este Dumnezeu, Unul este şi Mijlocitorul între Dumnezeu şi oameni: omul Hristos Iisus* (I Tim. 2, 5). Deci nici îngerii, nici sfinţii, nimeni în afară de Hristos nu poate mijloci de la Dumnezeu mântuirea noastră.

Preotul: Ascultă, omule, noi nu ne închinăm la sfinţi şi la îngeri ca şi lui Dumnezeu. Inchinarea pe care o aducem noi sfinţilor şi îngerilor este numai o cinstire (venerare), iar lui Dumnezeu ne închinăm şi îi slujim cu desăvârşită închinare, care se mai numeşte şi „latrie" sau „adorare". Noi venerăm pe sfinţii lui Dumnezeu pentru că ei sunt prieteni şi casnici ai lui Dumnezeu, după cum este scris: *Voi sunteţi prietenii Mei, dacă faceţi ceea ce vă poruncesc* (Ioan 15, 14).

Iar despre Avraam citim de asemenea: *Şi a crezut Avraam lui Dumnezeu şi i s-a socotit lui ca dreptate şi a fost numit prieten al lui Dumnezeu* (Iacov 2, 23). Şi marele Apostol Pavel scrie efesenilor: *Deci, dar, nu mai sunteţi străini şi locuitori vremelnici, ci sunteţi împreună cetăţeni cu sfinţii şi casnici ai lui Dumnezeu* (Efes. 2, 19). Aşadar, ca pe

[1] Sectarii nu admit cultul sfinţilor şi al îngerilor.

niște prieteni ai lui Dumnezeu și casnici ai Lui îi cinstim (venerăm) pe sfinți. Incă mai știm că sfinții sunt proslăviți de Dumnezeu în ceruri (Luca 20, 36); sfinții vor judeca lumea (I Cor. 6, 2; Matei 19, 28; Evrei 12, 22-23); sfinții, încă pe pământ fiind, aveau darul proorociei (III Regi 14, 1-17), vezi și proorocia lui Elisei asupra lui Ghiezi (IV Regi 5, 25-27). Sfinții, încă în viața aceasta fiind, se rugau lui Dumnezeu pentru oameni. Astfel, Avraam s-a rugat pentru Abimelec (Fac. 20, 7), Moise s-a rugat lui Dumnezeu pentru popor ș.a.

Sectarul: Dar cum pot sfinții și îngerii să fie mijlocitori la Dumnezeu pentru mântuirea oamenilor, de vreme ce noi trebuie să așteptăm mântuirea numai de la Hristos, Mântuitorul și Mijlocitorul mântuirii noastre, după cum este scris: *Și întru nimeni altul nu este mântuirea, căci nu este sub cer nici un alt nume, dat între oameni, în care trebuie să ne mântuim noi* (Fapte 4, 12)? Așadar nu este nevoie să ne adresăm sfinților, când vrem să dobândim mântuirea.

Preotul: Dimpotrivă, acest lucru este prea de nevoie, căci sfinții lui Dumnezeu au posibilitatea, în cer, de a mijloci la Dumnezeu pentru oameni și de a contribui la mântuirea acestora. Aceasta se arată luminat din cuvântul Apocalipsei, care zice: *Și când* (Mielul) *a luat cartea, cele patru ființe și cei douăzeci și patru de bătrâni au căzut înaintea Mielului, având fiecare alăută și cupe de aur pline cu tămâie, care sunt rugăciunile sfinților* (Apoc. 5, 8). Așadar rugăciunile sfinților sunt duse la Dumnezeu, iar sfinții nu se roagă numai pentru ei, ci și pentru oameni, după cum am arătat mai sus că s-a rugat Avraam pentru Abimelec, Moise pentru popor și după cum se ruga marele Apostol Pavel pentru creștinii din Filipi, către care scrie: *Mulțumesc Dumnezeului meu, ori de câte ori îmi amintesc de voi, căci totdeauna, în toate rugăciunile mele, mă rog pentru voi toți, cu bucurie* (Filip. 1, 3-4). Și iarăși: *Mulțumim lui Dumnezeu totdeauna pentru voi toți și vă pomenim în rugăciunile noastre, aducându-ne aminte neîncetat, înaintea lui Dumnezeu, Tatăl nostru, de lucrul credinței voastre...* (I Tes. 1, 2-3). Și iarăși: *Pentru aceasta, ne și rugăm pururea pentru voi, ca Dumnezeul nostru să vă facă vrednici de chemarea Sa...* (II Tes. 1, 11). Și iarăși: *Nu încetez a mulțumi pentru voi, pomenindu-vă în rugăciunile mele, ca Dumnezeu... să vă dea vouă duhul înțelepciunii...* (Efes. 1, 16-17). Și iarăși: *Aceasta și cerem în rugăciunea noastră: desăvârșirea voastră* (II Cor. 13, 9). Iar lui Timotei îi scrie: *Mulțumesc lui Dumnezeu, Căruia Ii slujesc din strămoși, cu cuget curat, că te pomenesc neîncetat, zi și noapte, în rugăciunile mele* (II Tim. 1,3).

De asemenea, în Vechiul Testament este scris: *...iar robul Meu, Iov, să se roage pentru voi; din dragoste pentru el, voi fi îngăduitor, ca să nu Mă port cu voi după nebunia voastră, întrucât n-ați vorbit despre Mine așa de drept cum a vorbit robul Meu, Iov* (Iov 42, 8).

Deci iată, din cele de până aici se vede clar că sfinții au posibilitatea să mijlocească la Dumnezeu cele spre mântuirea noastră, precum și faptul că ei și în viață, cât și după moarte, se roagă în cer pentru cei de pe pământ, mijlocind pentru ei cele spre folos, după cele scrise în Sfânta Scriptură: *Acesta este iubitorul de frați, proorocul lui Dumnezeu, Ieremia, care mult se roagă pentru popor și pentru sfânta cetate* (II Mac. 15, 14). Și Daniel prin vedenie se ruga lui Dumnezeu (Dan. 10, 11-21).

De asemenea, Dumnezeu trimite pe îngerii Săi în ajutorul celor ce se roagă Lui (Fac. 24, 7). Dumnezeu trimite pe îngerul Său la Daniel și îl scapă din gura leilor (Dan. 6, 23). Și marele Apostol Pavel arată că îngerii sunt slujitorii lui Dumnezeu, pe care El îi trimite spre ajutorul celor ce vor să moștenească mântuirea (Evrei 1, 14). Cine primește pe sfinți, primește pe Hristos (Matei 10, 40-41).

Așadar, din mărturiile scripturistice de mai sus ți-am arătat că sfinții și îngerii pot să mijlocească la Dumnezeu pentru noi, oamenii, prin rugăciunile lor, ca niște prieteni ai lui Dumnezeu (Ioan 15, 14), ca niște iubiți ai lui Dumnezeu (Dan. 10, 19) și ca niște casnici ai lui Dumnezeu (Efes. 2, 19).

Sectarul: Voi, ortodocșii, prin închinarea și slujirea la îngeri și la sfinți, umbriți slava și cinstea ce I se cuvine numai lui Dumnezeu. Apostolul Pavel mustră și oprește cu asprime pe coloseni, care făceau așa, căci, lăsând închinarea la Dumnezeu, se închinau și slujeau îngerilor, scriindu-le: *Nimeni să nu vă smulgă biruința printr-o prefăcută smerenie și printr-o fățarnică închinare la îngeri..., în loc să se țină strâns de capul* (Hristos) *de la care trupul tot - prin încheieturi și legături, îndestulându-se*

şi întocmindu-se -, sporeşte în creşterea lui Dumnezeu (Col. 2, 18-19).

Preotul: Nici o umbrire sau micşorare nu se aduce slavei lui Dumnezeu prin venerarea şi cinstirea slugilor Lui. Mai întâi, că una este închinarea (adorarea) pe care o aducem noi lui Dumnezeu, cum mai sus am arătat, şi alta este cinstirea (venerarea) pe care o aducem noi îngerilor şi sfinţilor lui Dumnezeu, ca unor slugi şi prieteni iubiţi ai lui Dumnezeu. Apoi, însuşi Duhul Sfânt ne îndeamnă să lăudăm pe Dumnezeu prin sfinţii Lui, zicând: *Lăudaţi pe Domnul întru sfinţii Lui* (Ps. 150, 1).

Noi, când cerem ajutorul şi mijlocirea sfinţilor şi a îngerilor în rugăciunile noastre, tot pe Dumnezeu îl slăvim, deoarece şi sfinţii la rândul lor duc cererile şi rugăciunile noastre, împreună cu rugăciunile lor, la Dumnezeu (Fapte 9, 32-42; 20, 9-12, 36; 28, 3-9; Apoc. 5, 8). Însuşi Dumnezeu a proslăvit pe sfinţii Săi (Rom. 2, 10) şi i-a îmbrăcat pe ei cu slava Sa: *Şi slava pe care Tu Mi-ai dat-o, le-am dat-o lor, ca să fie una, precum Noi suntem una* (Ioan 17, 22) şi le-a zis lor: *Cel ce vă ascultă pe voi, pe Mine Mă ascultă, şi cel ce se leapădă de voi, se leapădă de Mine* (Luca 10, 16). Sau: *Cine vă primeşte pe voi, pe Mine Mă primeşte, şi cine Mă primeşte pe Mine, primeşte pe Cel ce M-a trimis pe Mine. Cine primeşte prooroc în nume de prooroc, plată de prooroc va lua, şi cine primeşte pe un drept în nume de drept, răsplata dreptului va lua* (Matei 10, 40-41).

Aceste mărturii dovedesc până unde ajunge hula şi rătăcirea tuturor celor care, lepădându-se de cinstirea sfinţilor şi a îngerilor - care sunt slugi iubite ale lui Dumnezeu -, nu-şi dau seama că, de fapt, ei se leapădă de însuşi Dumnezeu, Ziditorul tuturor. Vai de hula şi de nebunia voastră.

Sectarul: Sfinţii, chiar dacă pot, nu vor să mijlocească la Dumnezeu pentru mântuirea noastră. Căci iată, Avraam n-a vrut să mijlocească la Dumnezeu pentru bogatul nemilostiv, deşi acesta îl rugase stăruitor (Luca 16, 24-31).

Preotul: N-a vrut, căci nu era cazul, deoarece păcatul bogatului nemilostiv era împotriva Duhului Sfânt, care nu are iertare nici în veacul de acum, nici în cel viitor, pentru că, păcătuind mereu cu încredere prea mare în mila lui Dumnezeu şi nepocăindu-se, a murit în această stare (Matei 12, 31-32).

Sectarul: Sfânta Scriptură ne arată că sfinţii şi îngerii resping închinarea faţă de ei, spre a nu fi ştirbită şi umbrită închinarea faţă de Dumnezeu, Căruia Singur I se cuvine cinste deosebită şi închinare. In Sfânta Scriptură ni se spune despre Apostolul Petru: *Şi când a fost să intre Petru, Corneliu, intimpinându-l, i s-a închinat, căzând la picioarele lui. Iar Petru l-a ridicat, zicându-i: Scoală-te. Şi eu sunt om* (Fapte 10, 25-26). Iar despre Pavel şi Varnava: *Iar preotul lui Zeus, care era înaintea cetăţii, aducând la porţi tauri şi cununi, voia să le aducă jertfă împreună cu mulţimile. Şi auzind Apostolii Pavel şi Varnava, şi-au rupt veşmintele, au sărit în mulţime, strigând şi zicând: Bărbaţilor, de ce faceţi acestea? Doar şi noi suntem oameni, asemenea pătimitori ca voi...* (Fapte 14, 13-15).

Asemenea se întâmplă şi cu îngerii, cum este de pildă îngerul care i-a făcut Apostolului Ioan descoperirile din Apocalipsă: *Şi am căzut înaintea picioarelor lui, ca să mă închin lui. Şi el mi-a zis: Vezi să nu faci aceasta! Sunt împreună-slujitor cu tine şi cu fraţii tăi, care au mărturia lui Iisus. Lui Dumnezeu închină-te, căci mărturia lui Iisus este duhul proorociei* (Apoc. 19, 10). Iar altă dată: *Şi eu, Ioan, sunt cel ce am văzut şi am auzit acestea, iar când am auzit şi am văzut, am căzut să mă închin înaintea picioarelor îngerului care mi-a arătat acestea. Şi el mi-a zis: Vezi să nu faci aceasta! Căci sunt împreună-slujitor cu tine şi cu fraţii tăi, proorocii, şi cu cei ce păstrează cuvintele cărţii acesteia. Lui Dumnezeu închină-te!* (Apoc. 22, 8-9). Deci atât sfinţii, cât şi îngerii, refuză orice închinăciune ce li se aduce, ştiind că ea se cuvine numai lui Dumnezeu.

Preotul: In Faptele Apostolilor cap. 10, vers. 25-26, Apostolul Petru respinge închinarea ce i-a adus-o Corneliu, sub cuvânt că el este om, deoarece Corneliu îl socotise că este mai mult decât om, adică zeu. Sutaşul roman era familiarizat cu noţiunea de zei, ca unul ce fusese păgân. Deci, socotind pe Petru ca pe un trimis al lui Dumnezeu, el era foarte înclinat a-l socoti ca zeu - iar dacă nu ca zeu, cel puţin ca pe un om superior celorlalţi oameni sau semizeu -, căruia el credea că i se cuvenea nu venerare, ci adorare, ca zeilor, ceea ce Petru a refuzat să i se aducă.

In citatul din Faptele Apostolilor (14, 13-15), Pavel și Varnava resping închinarea ce li s-a adus pentru același motiv ca și mai sus, căci erau socotiți ca zei și li s-ar fi adus adorare, nu venerare. Contextul ne spune clar că locuitorii pământului din Listra, uimiți de minunea vindecării ologului din naștere de către Pavel, în văzul tuturor au strigat: *Zeii, asemânându-se oamenilor, s-au coborât la noi.* Și ziceau de Varnava că este Zeus, iar de Pavel că este Hermes, de vreme ce era *«purtătorul cuvântului»* (Fapte 14, 11-12). Astfel, este lesne de înțeles refuzul apostolilor de a fi adorați ca niște zei, de vreme ce ei tocmai împotriva zeilor predicau întoarcerea la Unicul Dumnezeu (Fapte 14, 15-17). *Și acestea zicând, abia au potolit mulțimile, ca să nu le aducă jertfă* (Fapte 14, 18), se spune în continuare.

In al treilea citat (Apoc. 19, 10), îngerul descoperitor al vedeniilor apocaliptice respinge închinarea ce i-a adus-o Apostolul și Evanghelistul Ioan. Respingerea este motivată: *Sunt împreună-slujitor cu tine...,* adică sunt egal cu tine, ca slujitor al lui Dumnezeu, cum ești și tu, deci suntem în raporturi de egalitate și nu se cuvine să primesc de la tine închinare, mai cu seamă că și tu ești aici, nu în trup, ci în «duh» (Apoc. 1, 10), adică în stare îngerească; și în plus, și tu ca mine ești în «duhul proorociei», care constă în a mărturisi pe Iisus. Al doilea motiv al refuzului este exprimat în cuvintele: «Lui Dumnezeu te închină». Dumnezeu era de față și îngerul descoperitor I-ar fi adus o jignire dacă ar fi primit pentru sine, chiar în fața lui Dumnezeu, închinare de la Ioan.

Chiar și între oameni este jignitor a respecta prea mult pe un înalt slujitor al unui conducător de țară, când acel conducător este de față. Totdeauna, toată atenția și toată cinstea se îndreaptă către cel ce este mai-marele tuturor, atunci când el este prezent. Dar aceasta nu înseamnă că cei din jurul lui nu ar fi și ei oameni de mare cinste.

In citatul din urmă (Apoc. 22, 8-9), de asemenea, îngerul exprimă chiar mai limpede decât în citatul dintâi, egalitatea sa cu Apostolul Ioan și necuviința ce ar face-o primindu-i închinarea.

Astfel, în toate citatele de mai sus invocate de voi, sectarii, în motivarea învățăturilor voastre greșite, refuzul

sfinților și al îngerilor de a li se aduce închinare își are explicație proprie și particulară: Apostolii Petru, Pavel și Varnava au refuzat a li se aduce adorarea ca unor zei, iar nu cinstirea sau venerarea pe care sfinții o primesc; iar îngerul descoperitor a respins închinarea lui Ioan, pentru egalitatea pe care o avea cu el, ca împreună-slujitor al lui Dumnezeu.

Insă în ce privește cinstirea și venerarea pe care oamenii o aduc sfinților și îngerilor lui Dumnezeu, acestea sunt primite de ei,după cum se poate vedea în diferite locuri ale dumnezeieștii Scripturi. Un prim exemplu se poate vedea atunci când a treia căpetenie trimisă de împăratul Ohozia, cu cei cincizeci de oameni ai lui, *venind și căzând în genunchi înaintea lui Ilie, l-a rugat, zicând: «Omul lui Dumnezeu, să nu fie trecut cu vederea de ochii tăi sufletul meu și sufletul acestor cincizeci de robi ai* tai" (IV Regi 1, 13). Și iarăși: *...fiii proorocilor cei din Ierihon... au ieșit înaintea lui* (Elisei) *și i s-au plecat până la pământ* (IV Regi 2, 15). Și iarăși: *Atunci împăratul Nabucodonosor a căzut cu fața la pământ și s-a închinat înaintea lui Daniel...* (Dan. 2, 46). Și iarăși, vedem că Valaam *s-a închinat și a căzut cu fața la pământ...* înaintea îngerului Domnului (Num. 22, 31).

Iarăși vedem că îngerul Domnului a primit închinare de la Isus al lui Navi, care a căzut cu fața la pământ și i s-a închinat (Iosua 5, 14-15). Îngerii au primit închinare de la Lot (Fac. 19, 1).Îngerul Domnului a primit închinare de la Manoe și femeia lui, care i s-a închinat lui până la pământ, iar îngerul Domnului s-a înălțat cu para focului de pe jertfelnic (Jud. 13, 18-21). Îngerul Domnului a primit închinare de la David și de la bătrânii poporului (I Paral. 21, 16-18). Îngerul Domnului a primit închinare de la Daniel Proorocul (Dan. 8, 18; 10, 9-15).

Iată că în cele de până aici ți-am răspuns la cele ce ai afirmat dumneata, că îngerii și sfinții lui Dumnezeu nu voiesc a primi închinare de la oameni. Citește cu atenție locurile indicate din Sfânta Scriptură și vei înțelege destul de clar că nu ai dreptate în cele ce susții, și că atât sfinții lui Dumnezeu, cât și îngerii Lui, primesc cinstire și venerare de la oameni, fără ca această venerare a lor să aducă vreo mâhnire lui Dumnezeu. Căci cum S-ar putea supăra Dumnezeu când vede pe prietenii Lui cei iubiți și pe casnicii Săi că se slăvesc în numele Lui,

când El însuşi i-a proslăvit pe ei (Rom. 2, 10) şi i-a înzestrat cu puteri minunate şi cu daruri deosebite?

Sectarul: Care sunt aceste daruri şi puteri deosebite cu care Dumnezeu a înzestrat pe sfinţii Săi?

Preotul: Mai întâi de toate sunt puterile date lor de a face minuni, după cum scrie: *Minunat este Dumnezeu întru sfinţii Lui, Dumnezeul lui Israel* (Ps. 67, 36) şi iarăşi: *Sfinţii care sunt pe pământul Lui, minunată a făcut Domnul toată voia întru ei* (Ps. 15, 3).

Oare nu prin mâna proorocului Său, Moise, a bătut Dumnezeu Egiptul (Ieş. 7, 10-12), a prefăcut apa în sânge (7, 20-21), a adus broaşte (8, 6), tăuni (8, 24), ciuma vitelor (9, 3), băşici usturătoare, grindină şi foc (9, 8, 18, 33), lăcuste (10, 4-6), întuneric (10, 21), moartea primilor născuţi (12, 29-30), i-a trecut pe evrei prin Marea Roşie (14, 15-16), l-a pierdut pe faraon şi pe ostaşii lui (14, 27)?

Şi nu tot prin mâna lui Moise a învins pe Amalec (Ieş. 17), a îndulcit apele Merei (Ieş. 15), a scos apă din piatră la Horeb (Ieş. 17, 6), a făcut să înghită pământul pe Core şi Datan (Num. 16, 28, 33), a vindecat prin şarpele de aramă (Num. 21), a izvorât apă din piatră la Cadeş (Num. 20)?

Apoi, prin Iosua Navi: oprirea apelor Iordanului (Iosua 3, 11-17), căderea zidurilor Ierihonului (Iosua 6, 6-20); prin Ghedeon: nimicirea madianiţilor (Jud. 7, 16-23); prin Samson: leul sfâşiat (Jud. 14), filistenii ucişi, porţile Gazei luate şi dărâmarea templului lui Dagon (Jud. 16, 28-31); prin Samuel: tunet şi ploaie peste seceriş (I Regi 12, 16-18); prin Ilie Proorocul: seceta cea mare (III Regi 17, 1), înmulţirea fainii şi a untdelemnului văduvei (III Regi 17, 14), învierea fiului văduvei din Sarepta Sidonului (III Regi 17, 17-23), coborârea focului din cer peste jertfe (III Regi 18, 36-38), deschiderea cerului şi ploaie mare (III Regi 18, 41-42).

Se mai arată prin Ilie: Ohozia, pedepsit cu moartea (IV Regi 1, 16), despărţirea apelor Iordanului cu cojocul (IV Regi 2, 8); prin Elisei: despărţirea apelor Iordanului (IV Regi 2, 14), curăţirea apelor Ierihonului (IV Regi 2, 19-23), copiii din Betel sfâşiaţi de urşi (IV Regi 2, 23-24), învierea fiului şunamitencei (IV Regi 4, 32-35), vindecarea lui Neeman (IV Regi 5, 10-14), Ghiezi lovit cu lepră (IV Regi 5, 27), omul înviat prin oasele

lui Elisei (IV Regi 13, 21); iar prin Isaia, vindecarea lui Iezechia (IV Regi 20, 1-7).

Cei doisprezece sfinţi apostoli au săvârşit diferite vindecări (Matei 10, 1; Marcu 3, 14-15; 6, 7, 13; Luca 9, 1-2, 6), cei şaptezeci de ucenici au făcut diferite minuni (Luca 10, 9, 17) Apoi, alte nenumărate minuni ale apostolilor (Marcu 16, 20;Fapte 2, 43; 5, 12, 16), vindecarea ologului (Fapte 3, 2-8), moartea lui Anania şi a Safirei (Fapte 5, 1-10), vindecări de bolnavi (Fapte 5, 15-16), vindecarea slăbănogului Enea (Fapte 9,34*)*, învierea Tavitei (Fapte 9, 36-41), minuni mari (Fapte 8, 7,13), redarea vederii lui Saul (Fapte 9, 17-18; 22, 11-13), orbirea lui Elimas (Fapte 13, 11), învierea lui Eutih (Fapte 20, 9-12), vindecarea tatălui lui Publius (Fapte 28, 8) şi alte nenumărate minuni şi puteri pe care nu este nici vreme, nici loc a le pomeni.

Iată dar, omule, cu ce puteri şi cu ce daruri a împodobit Dumnezeu pe sfinţii Săi, atât în Vechiul, cât şi în Noul Testament. Pentru aceasta, voi încheia cuvântul despre minunile sfintilor lui Dumnezeu cu ce zice Duhul Sfânt: *Minunat este Dumnezeu întru sfinţii Lui, Dumnezeul lui Israel* (Ps. 67, 36).

Iar dacă venerăm şi pe îngerii lui Dumnezeu întocmai ca pe sfinţi, apoi trebuie arătat că multe şi preaslăvite minuni a făcut Dumnezeu în lume prin mijlocirea sfinţilor Săi îngeri, ca de pildă: îngerul Domnului a condus pe israeliţi din Egipt (Ieş. 14, 19; 23, 20; 32, 34; 33, 2; Num. 20, 16); nimicirea Sodomei şi a Gomorei, de asemenea, s-a făcut prin îngeri (Fac. 19,13); molima în Ierusalim (II Regi 24, 15-17; I Paral. 21, 14-16); nimicirea oştirii asiriene (IV Regi 19, 35; II Paral. 32, 21;Isaia 37, 36); Irod lovit de moarte (Fapte 12, 23); vestirea zămislirii lui Iisus Hristos (Matei 1, 20-21; Luca 1, 31); vestirea naşterii lui Hristos (Luca 2, 10); Învierea Domnului (Matei 28, 5-7); Înălţarea, şi tot prin ei se va face vestirea celei de a doua veniri a Domnului (Fapte 1, 11); zămislirea Sfântului Ioan Botezătorul (Luca 1,13-36); îngerii slujeau lui Iisus Hristos (Matei 4, 11; Marcu 1, 13); ei au vestit păstorilor Naşterea Domnului (Luca 2, 9); ei au vestit sfintelor mironosiţe Învierea Domnului (Matei 28, 1-7); ei vor despărţi pe cei drepţi de cei nedrepţi în ziua Judecăţii celei de apoi (Matei 13, 39-42; 24, 31) şi încă nenumărate minuni şi puteri ale lui Dumnezeu

s-au făcut, se fac și se vor face prin sfinții Lui îngeri, până la sfârșitul veacurilor.

Aceste binefaceri ale lui Dumnezeu făcute de El prin sfinții Săi îngeri ne obligă să-i cinstim, ca pe cei ce slujesc cu milă și cu blândețe la mântuirea noastră (II Petru 2, 11; Iuda 1, 9; Ps. 67, 17; 90, 11; 102, 21 ș.a.).

* * *

Credinciosul: Avem temeiuri să credem că sfinții mijlocesc pentru noi în rugăciunile lor?

Preotul: Ți-am arătat pe larg în cele de mai sus despre acest lucru, cu trimiteri din Sfânta Scriptură. Dar pentru a fi mai întemeiat despre acest adevăr, îți mai spun și cele ce urmează: Noi vedem din Sfânta Scriptură că sfinții lui Dumnezeu, încă în viață fiind, se rugau și mijloceau către Dumnezeu pentru oameni. Așa auzim pe marele Apostol Pavel zicând: *Mulțumesc Dumnezeului meu, ori de câte ori îmi amintesc de voi, căci totdeauna, în toate rugăciunile mele, mă rog pentru voi toți, cu bucurie* (Filip. 1, 3-4; I Tes. 1, 2-3; II Tes. 1,11; Efes. 1, 16-18; 3, 14-21; II Cor. 13, 9; II Tim. 1,3 ș.a.).

Credinciosul: Dar pentru care pricină Dumnezeu primește pe sfinți și pe îngeri să se roage și să mijlocească pentru mântuirea oamenilor, de vreme ce numai Mântuitorul nostru Iisus Hristos este singurul Mijlocitor între Dumnezeu și oameni (I Tim. 2, 5)?

Preotul: Dumnezeu primește cererile și mijlocirile care se fac către El, prin rugăciunile sfinților și ale îngerilor, fiindcă El voiește a-i slăvi pe ei, precum și ei îl slăvesc în cer și pe pământ. Acest lucru îl adeverește Sfânta Scriptură când zice: *Eu slăvesc pe cei ce Mă slăvesc pe Mine* (I Regi 2, 30). Și fiindcă sfinții au pătimit împreună cu El în această viață, se vor slăvi împreună cu El, după cum este scris, *ca să-Și arate bogăția slavei Sale spre vase ale milei, pe care mai dinainte le-a pregătit spre slavă* (Rom. 9, 23). Deci sfinții care au slăvit pe Dumnezeu în trupul și sufletul lor (I Cor. 6, 20; Filip. 1, 20) prin faptele lor cele bune (Matei 5, 16) și au suferit chinuri pentru slava lui Dumnezeu (Ioan 21, 19), aceștia se slăvesc de

Dumnezeu și au primit de la Dumnezeu nu numai slavă, ci și darul de a face minuni mari, chiar și mai mari decât a făcut Mântuitorul nostru Iisus Hristos când era cu noi pe pământ.

Acest adevăr Însuși Mântuitorul cu proorocie mai înainte ni l-a spus nouă, zicând: *Cel ce crede în Mine, va face și el lucrurile pe care le fac Eu și mai mari decât acestea va face...* (Ioan 14, 12). Noi ne închinăm sfinților lui Dumnezeu, nu ca unora care ar fi prin fire dumnezei și binefăcători, ci ca unor robi și slujitori ai lui Dumnezeu, care au dobândit de la El deplină încredere, încât orice vor cere primesc de la El, ca unii ce I-au păzit poruncile (I Ioan 3, 21-22).

Noi venerăm (cinstim) pe sfinții lui Dumnezeu fiindcă Însuși Împăratul Dumnezeu Se simte cinstit văzând că sluga Lui iubită este cinstită nu numai ca o slugă, ci și ca prieten al lui Dumnezeu (Ps. 138, 17; Ioan 15, 14).

„Noi credem că Domnul nostru Iisus Hristos este unicul nostru Mijlocitor și că El S-a dat pe Sine preț de răscumpărare pentru toți și cu Sângele Său a făcut împăcarea omului cu Dumnezeu, și că El este îngrijitorul, Mângâietorul și curățitorul păcatelor noastre. Mărturisim, de asemenea, că sfinții intervin pentru noi în rugăciuni și cereri și, înaintea tuturor, Preacurata Maică a lui Dumnezeu-Cuvântul.

Tot astfel zicem și despre sfinții îngeri și păzitorii noștri, despre apostoli, prooroci, martiri, drepți și despre toți aceia pe care i-a preamărit El, ca pe niște slugi credincioase ale Sale, cu care împreună îi numărăm și pe arhierei și pe preoți, ca unii ce împreună stau la dumnezeiescul altar, precum și pe bărbații drepți, distinși prin virtute.

A ne ruga unii pentru alții și că mult poate rugăciunea dreptului (Iacov 5, 16) și că Dumnezeu ascultă mai mult pe cei sfinți, decât pe cei ce rămân în păcate - aceasta din sfintele cărți ne învățăm (Ioan 9, 31).

Mărturisim că sfinții sunt ajutători și mijlocitori pentru noi înaintea lui Dumnezeu, nu numai aici în timpul petrecerii lor cu noi, ci încă mult mai mult după moarte, când ei, după îndepărtarea «oglinzii» - de care pomenește Sfântul Apostol Pavel -, privesc curat Sfânta Treime și nemărginita Lui lumină. Căci precum noi nu ne îndoim că sfinții profeți, fiind încă în trup muritor, au văzut lucrurile cele cerești, prin care se

prevesteau cele viitoare, tot asemenea nu ne îndoim, dar și neclătinat credem și mărturisim că îngerii și sfinții - care au devenit ca niște îngeri -, cu ajutorul nemărginitei lumini dumnezeiești văd nevoile noastre"[2].

Credinciosul: Dar unde spune în Sfânta Scriptură că Dumnezeu îi ascultă pe sfinți când ei se roagă pentru noi?

Preotul: Am arătat că sfinții sunt slăviți de Dumnezeu cu cinste (Rom. 2, 10), că vor judeca lumea (I Cor. 6, 3), că sunt iubiți de Dumnezeu (Dan. 10, 19). Iar cum că sfinții sunt ascultați de Dumnezeu când se roagă pentru noi, caută în dumnezeiasca Scriptură la citatele pe care ți le însemnez aici: Fac. 20, 7; Iov 42, 8; I Regi 7, 9; Ier. 15, 15; Iacov 5, 10, 15; Apoc. 8, 3-5; II Tim. 1, 3; Dan. 10, 11-21. De asemenea caută despre mijlocirea îngerilor pentru noi la: Fac. 24, 7; Dan. 3, 19-25; Evrei 1, 14; Num. 20, 16; Fac. 19, 12-13; II Regi 24, 16-17; I Parai. 21, 14-16; leş. 14, 19; 23, 20; 32, 34; 33, 2 ș.a.

Dar vei găsi și încă alte multe mărturii în această privință în Sfânta Scriptură, care confirmă cele de mai sus. Să nu rămâi la îndoială în această privință, ca să nu te osândești și tu ca cei ce stau împotriva adevărului învederat și dovedit.

Capitolul 6

DESPRE PREACINSTIREA SFINTEI FECIOARE MARIA[1]

Sectarul: Dar pe Maria, Maica lui Iisus Hristos, de ce voi, ortodocșii, o cinstiți atât de mult și vă închinați la ea ca la Dumnezeu?

Preotul: Noi pe Preasfânta Fecioară Maria și Născătoarea de Dumnezeu o cinstim mai mult decât pe toți sfinții și îngerii, dar totuși nu-i aducem slujire ca lui Dumnezeu. Cinstirea ce i se dă ei se numește preacinstire (supravenerare), și ei i se cuvine această preacinstire pentru că ea este Maica lui Dumnezeu, nu numai o «prietenă» a Lui, asemenea celorlalți sfinți. De aceea se spune în cântarea bisericească (axionul): «Ceea ce ești mai cinstită decât heruvimii și mai slăvită fără de asemănare decât serafimii». Ea este mai presus decât sfinții și îngerii, deoarece și îngerii și oamenii i se închină. Astfel, i s-a închinat ei arhanghelul Gavriil, la Buna Vestire (Luca 1, 28-29), și în același chip i s-a închinat ei și Sfânta Elisabeta, maica Sfântului Ioan Botezătorul (Luca 1, 40-43). Însăși Sfânta Fecioară, prin Duhul Sfânt, proorocește că pe ea o vor ferici toate neamurile: *Că, iată, de acum mă vor ferici toate neamurile, că mi-a făcut mie mărire Cel Puternic...* (Luca 1, 48-49), adică cinstirea ei este voită de Dumnezeu.

Sectarul: Nu trebuie să dăm prea multă cinstire Fecioarei Maria, pentru că nici însuși Fiul ei, Iisus Hristos, n-a cinstit-o. Aceasta se vede din cuvintele Mântuitorului, redate de Sfântul

[1] Sectarii nu admit preacinstirea Maicii Domnului.

Evanghelist Matei în textul următor: *Cineva I-a zis: Iată, mama Ta și frații Tăi stau afară, căutând să-Ți vorbească. Iar El i-a zis: Cine este mama Mea și cine sunt frații Mei? Și, întinzând mâna către ucenicii Săi, a zis: Iată mama Mea și frații Mei. Că oricine va face voia Tatălui Meu Celui din ceruri, acela îmi este frate și soră și mamă* (Matei 12, 47-50). Deci faptul că Fecioara Maria I-a fost mamă nu are nici o importanță. In fața Lui, legăturile Sale de sânge sau de rudenie trupească n-au nici un preț și nici o precădere față de legăturile Sale spirituale cu cei ce fac voia Tatălui, oricine ar fi aceștia.

Preotul: Aici este vorba de altceva și anume că, în afară de înrudirea trupească, mai există și o altă înrudire cu Hristos, mult mai mare și mai importantă, înrudirea sufletească, ce constă în a face voia lui Dumnezeu. Această înrudire însă nu desființează și nu micșorează pe cea trupească. Deosebirea stă numai în aceea că înrudirea sufletească și-o poate câștiga oricine, împlinind voia Tatălui. Înrudire înseamnă nu numai o legătură de sânge, trupească, ci și o legătură de dragoste și de unitate sufletească. Cel ce face voia lui Dumnezeu, acela devine sufletește înrudit cu Dumnezeu, deoarece Ii este cu totul atașat lui Dumnezeu.

Astfel, prin cuvintele de mai sus, Mântuitorul nici n-a înlăturat înrudirea Sa cea trupească cu Maica Sa, nici n-a micșorat cinstirea ce i se cuvenea unei mame de la fiul ei, ci numai a căutat să accentueze că cealaltă înrudire cu El, cea sufletească, deși este de mai mare preț, o poate realiza totuși orice credincios*. Așadar, a fost un cuvânt de îndemn și de încurajare la adresa mulțimii, iar nu unul de dispreț la adresa Maicii Sale. Mântuitorul nostru Iisus Hristos, cât a fost cu Maica Sa pe pământ, pururea o asculta și o iubea și era supus față de ea (Luca 2, 51) și oricând îi cerea ceva, nu se arăta neascultător față de ea. Astfel, vedem că la nunta din Cana Galileii, la cererea Mamei Sale, El a făcut prima minune, prefacând apa în vin (Ioan 2, 3-10).

Apoi a avut mare grijă de Maica Sa, chiar și când era răstignit pe Cruce; purtându-i de grijă, a dat-o spre îngrijire

* Maica Domnului a fost și singura care a împlinit desăvârșit voia lui Dumnezeu (n.ed.).

celui mai iubit dintre toți ucenicii Săi, Sfântului Ioan Evanghelistul, după cum este scris: *Deci Iisus, văzând pe Maica Sa și pe ucenicul pe care îl iubea stând alături, a zis mamei Sale: ,,Femeie, iată fiul tău!» Apoi a zis ucenicului: «Iată mama ta!» Si din ceasul acela ucenicul a luat-o la sine* (Ioan 19, 26-27). Vezi că Mântuitorul, nici în vremea cea grea a suferințelor Sale de pe Cruce, nu a neglijat purtarea de grijă față de Maica Sa, care L-a născut și L-a crescut? Și cum oare ar fi putut să disprețuiască pe Mama Sa, când însuși Dumnezeu a dat poruncă sa cinstim pe tată și pe mamă, după cum s-a scris: *Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta* (Deut. 5, 16)?

Sectarul: Dar de ce voi o numiți pe Maria pururea fecioară, de vreme ce însuși Fiul său a numit-o *femeie,* ceea ce înseamnă că a fost căsătorită, iar nu fecioară, căci așa se adeverește din cuvântul Scripturii: *Deci Iisus, văzând pe mama Sa și pe ucenicul pe care îl iubea stând alături, a zis mamei Sale: Femeie, iată fiul tău!* (Ioan 19, 26). Tot așa o numește, disprețuitor, și la nunta din Cana Galileii: *A zis ei Iisus: Ce ne privește pe mine și pe tine, femeie?* (Ioan 2, 4). In acest caz, nici nu o putem socoti mai de cinste și nu îi putem aduce un cult deosebit.

Preotul: In primul citat, nicidecum nu este vorba de dispreț, ci, dimpotrivă, se vede cum Mântuitorul s-a îngrijit de soarta ei, încredințând-o spre purtare de grijă Apostolului Ioan, știind că El se va înălța la cer, pentru ca să o îngrijească la bătrânețile ei. Acest lucru nu este o necinstire, ci, cu adevărat, o mare cinstire și respect față de Mama Sa, căreia nici în chinurile de pe Cruce nu uită să-i poarte de grijă, datorită dragostei celei mari pe care o avea față de ea, ca mamă.

Iar dacă o numește «femeie», nicidecum nu o face în înțeles de femeie căsătorită sau în semn de dispreț, ci numai în înțeles de gen. Căci tot așa s-au adresat și cei doi îngeri Mariei Magdalena la mormânt: *Femeie, de ce plângi?* (Ioan 20, 12-13). Iar cei doi bărbați, care s-au arătat la înălțarea la cer a Domnului, au zis către apostoli: *Bărbați galileieni, de ce stați privind la cer?* (Fapte 1, 11). Nici îngerii, nici cei doi bărbați n-au adresat disprețuitor cuvintele «femeie» sau «bărbați», ci dimpotrivă, în chip mângâietor.

Sectarul: Dar unde spune în Sfânta Scriptură că Maria, mama lui Iisus, a fost fecioară şi pururea fecioară, aşa cum o numiţi voi, ortodocşii, pe ea?

Preotul: Că a născut fiind fecioară, Sfânta Scriptură ne arată în acest fel: Când arhanghelul Gavriil a venit în Nazaret şi i-a binevestit ei că va naşte pe Fiul lui Dumnezeu (Luca 1, 35), intrând la ea, a numit-o: *plină de har* şi *binecuvântată între femei* (Luca 1, 28). *Iar ea, văzându-l, s-a tulburat de cuvântul lui şi cugeta în sine: Ce fel de închinăciune poate să fie aceasta? Şi îngerul i-a zis: Nu te teme, Marie, căci ai aflat har la Dumnezeu. Şi iată, vei lua în pântece şi vei naşte Fiu, şi vei chema numele lui Iisus. Acesta va fi mare şi Fiul Celui Preaînalt se va chema şi Domnul Dumnezeu îi va da Lui tronul lui David, părintele Său. Şi va împărăţi peste casa lui Iacov în veci şi Împărăţia Lui nu va avea sfârşit. Şi a zis Maria către înger: Cum va fi aceasta, de vreme ce eu nu ştiu de bărbat? Şi răspunzând, îngerul i-a zis: Duhul Sfânt se va pogorî peste tine şi puterea Celui Preaînalt te va umbri; pentru aceea şi Sfântul Care se va naşte din tine, Fiul lui Dumnezeu se va chema* (Luca 1, 29-35).

Ai auzit, omule rătăcit, cum arhanghelul s-a închinat Fecioarei Maria numind-o pe ea *plină de har* şi *binecuvântată între femei* şi că ea a aflat mare har de la Dumnezeu, că n-a cunoscut bărbat, că a fost umbrită de puterea Celui Preaînalt şi că a zămislit şi a născut din Duhul Sfânt pe Fiul lui Dumnezeu? Apoi ai mai auzit că, deşi era fecioară neştiind de bărbat, îngerul Domnului nu i-a zis «binecuvântată eşti tu între fecioare», ci între *femei,* prin aceasta nearătând dispreţ faţă de Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, cea «plină de har», ci descoperind o veche taină: „zdrobirea capului şarpelui prin femeie" (Fac. 3, 15) şi că ea va fi acea tainică şi duhovnicească Evă care va naşte pe Noul Adam, Hristos, Care va aduce viaţa în lume?

Dumnezeieştii Părinţi ai Bisericii zic că Hristos S-a numit sămânţă a femeii (Fac. 3, 15), ca Cel ce nu S-a născut din sămânţă de bărbat, ci de la Duhul Sfânt şi din Preacuratele sângiuri ale Preasfintei Fecioare Şi-a luat trup.

Aşadar, câtă nebunie şi rătăcire este în capul sectarilor care hulesc pe Preasfânta şi Preacurata Fecioară Maria, cea neispitită de bărbat, punând-o pe ea în rândul femeilor celor

măritate, pe cea plină de dar, pe cea care a aflat har de la Dumnezeu şi este binecuvântată între femei (Luca 1, 28)!

Vor vedea aceşti hulitori şi stricaţi la minte şi la înţelegere sectari în ziua cea mare a Judecăţii de apoi, când această Împărătească şi Fecioară Maria va sta de-a dreapta tronului Fiului său cu mare şi negrăită slavă, după cum Psalmistul a arătat, zicând: *Şezut-a împărăteasa de-a dreapta Ta, îmbrăcată in haină aurită şi prea înfrumuseţată... Pomeni-vor numele tău in tot neamul...* (Ps. 44, 11, 20-21).

Şi ce zici tu, ereticule, oare pentru că arhanghelul Gavriil a numit-o pe ea femeie, zicând: *binecuvântată eşti tu între femei,* apoi pentru aceasta zici că Fecioara Maria era femeie căsătorită, aşa cum o numiţi voi cu hulă şi nebunie ereticească? Oare n-a zis ea la închinarea îngerului că «nu ştiu de bărbat» (adică este fecioară)?

Sau când Dumnezeu a zidit-o pe Eva din coasta lui Adam (Fac. 2, 21-22) şi a adus-o la el, iar el a numit-o pe ea «femeie» oare şi atunci Eva era femeie căsătorită, fiindcă o numise Adam «femeie»? Oare nu era atunci Eva fecioară zidită din trupul cel feciorelnic al lui Adam, fără de împreunare de femeie? Aşadar, dacă Eva a fost zidită de Dumnezeu fecioară, iar însuşi Dumnezeu şi Adam pe această fecioară, Eva, o numesc «femeie» (Fac. 2, 22-23), apoi nu o numeşte pe ea «femeie», în înţeles că era femeie căsătorită, cum rău şi nebuneşte înţelegeţi voi, sectarii, cuvântul «femeie».

Ci atât Dumnezeu, cât şi Adam au zis Evei «femeie» - atunci când ea era fecioară -, ca să arate prin acest cuvânt că ea era parte femeiască, nu bărbătească, şi prin cuvântul femeie a arătat genul ei feminin. Deci nicidecum nu se înţelege că Dumnezeu şi Adam, pe cea luată din coasta lui Adam - şi care atunci era fecioară - au numit-o femeie în înţeles de femeie măritată (căsătorită), aşa cum voi rătăcit şi rău înţelegeţi cuvântul femeie în Sfânta Scriptură. Căci precum Eva era fecioară, atunci când i s-a zis «femeie», tot astfel Eva cea tainică şi duhovnicească, Preacurata Fecioară Maria, care a născut pe Noul Adam, Hristos, fecioară este în vecii vecilor, cu toate că Sfânta Scriptură o numeşte pe ea «femeie», arătând prin aceasta genul ei feminin.

Atunci Adam, prin lucrarea lui Dumnezeu, a născut întru feciorie din trupul său femeie fără de femeie (adică fără a se împreuna cu femeie), iar la plinirea vremii, firea femeiască, prin lucrarea Sfântului Duh, a născut bărbat fără de bărbat, în feciorie născând Fecioara și rămânând fecioară, precum și la început a născut Adam întru feciorie femeie fără de femeie, rămânând întru feciorie. Căci așa a binevoit Dumnezeu, ca întru Fecioara Maria să dea împrumut firii lui Adam celui vechi prin Noul Adam Cel născut din Fecioară, Care a venit în lume și S-a îmbrăcat în firea noastră din negrăita Sa milă și bunătate, pentru ca să izbăvească pe vechiul Adam, cu tot neamul lui, din osândă și din moarte. *Căci precum întru Adam toți mor, așa întru Hristos toți vor învia* (I Cor. 15, 22; Rom. 5, 8; Ioan 3, 16; 5, 24).

Deci ia aminte, omule rătăcit - tu și cei asemenea ție -, că Sfânta Scriptură nu numește pe Maica Domnului «femeie» (Luca 1, 43) în sensul de femeie căsătorită, cum rău și sucit înțelegeți voi, ci, prin cuvântul «femeie», Sfânta Scriptură arată numai genul feminin al Sfintei Fecioare Maria și totodată arată în chip umbros și tainic că ea este femeia aceea prin care se va zdrobi capul șarpelui (Fac. 3, 15) și prin care va veni mântuirea neamului omenesc.

La cele de mai sus trebuie adăugate și următoarele:

1. Fiind Maică a Mântuitorului, Fecioara Maria a fost și este mijlocitoare a mântuirii.

2. Zămislind de la Duhul Sfânt pe Mântuitorul în pântecele ei, a fost cu totul curățită de păcate, ca nici un alt om, oricât de sfânt ar fi fost.

3. Fiindu-i prezisă de Dumnezeu cinstirea ei - ca nici o altă cinstire a vreunui om -, Sfânta Fecioară Maria trebuie socotită ca cea dintâi dintre sfinți, așa cum Ioan Botezătorul este cel mai mare între prooroci (Luca 7, 28), deoarece venirea lui a fost profețită de alți profeți (Mal. 3,1; Isaia 40, 3).

Pentru toate acestea, Sfintei Fecioare Maria i se cuvine o cinstire mai mare decât altor sfinți, o preacinstire, ea fiind împărăteasa și cununa tuturor sfinților. Iar cum că și după naștere a rămas fecioară, citește și vezi cele proorocite despre ea de Proorocul Iezechiel (44, 1-3).

Sectarul: Nu trebuie să dăm prea multă cinstire Fecioarei Maria, și nici nu poate fi preavenerată ca fecioară, pentru că a mai avut și alți copii, care sunt numiți de Sfânta Scriptură «frați si surori» ai lui Iisus, iar Iisus este numit «întâiul născut» (Matei 1, 25), de unde urmează că Maria a mai avut ulterior și alți fii. Si într-adevăr Biblia ne vorbește de niște «frați» ai Domnului și, de asemenea, despre «surorile» Lui, când redă cuvintele iudeilor, nedumeriți de persoana minunată a Domnului: *Au nu este Acesta fiul teslarului ? Au nu se numește mama Lui Maria și frații Lui: Iacov și Iosi și Simon și Iuda? Și surorile Lui au nu sunt toate la noi?* (Matei 13, 55-56; Marcu 6, 3). Atunci de ce să falsificăm adevărul numind-o pe Maica Domnului «Pururea Fecioară» și venerând-o ca atare?

Preotul: In citatul prim, expresia «întâiul născut» nu înseamnă numaidecât că trebuie să presupunem și existența altora născuți ulterior (al doilea, al treilea etc). Acesta este un fel de a vorbi al Vechiului Testament, unde «întâiul născut» se numește cel ce deschide întâi pântecele, indiferent dacă va mai avea și alți frați sau nu (Ieș. 13, 2) și unde adeseori numeralul cardinal (1, 2, 3 etc.) este înlocuit ori întrebuințat amestecat cu cel ordinal (întâiul, al doilea, al treilea). Ebraismul acesta a intrat și în felul de vorbire al Noului Testament. In cazul de față «întâiul născut» înseamnă «unul născut», în sens de «unicul născut».

Alt înțeles este exclus, deoarece, dacă într-adevăr Iisus ar mai fi avut și alți frați naturali (fii ai Mariei) n-ar fi lăsat-o pe Maica Sa în grija unui apostol, ci în grija vreunui frate al Său. In citatul al doilea, se spune de „frați" și de „surori" ai Domnului. „Frații" sunt chiar amintiți cu numele și sunt în număr de patru, iar „surorile" (la plural) trebuie să fi fost cel puțin două. In Sfânta Scriptură sunt amintiți de mai multe ori (vezi Matei 12, 47-50, Marcu 3, 31; Luca 8, 19; Ioan 2, 12; 7, 3; Fapte 1, 14; I Cor. 9, 5; Gal. 1, 19). Ei însă în nici un caz nu au putut fi frați naturali ai lui Iisus Hristos și fii ai Mariei, mama lui Iisus, pentru că:

1. După o veche și unanimă tradiție, Maria, mama lui Iisus, a rămas după naștere fecioară, așa cum a fost prefigurată în vedenia Proorocului Iezechiel (44, 1-3).

2. Mama acestor așa-ziși *frați* ai Domnului este o altă persoană decât Fecioara Maria, căci este numită în Sfânta Scriptură *Maria* sau *cealaltă Marie* (adică deosebită de Maria, Maica Domnului, și de Maria Magdalena) sau *sora mamei Lui, Maria lui Cleopa,* fiind amintită chiar alături de Maica Domnului și în apropierea ei.

Iată textele biblice lămuritoare: *Și erau acolo multe femei, privind de departe... între care era Maria Magdalena și Maria, mama lui Iacov și a lui Iosi, și mama fiilor lui Zevedeu* (Matei 27, 55-56). Iacov și Iosi sunt doi din cei patru „frați" ai Domnului (Matei 13, 55). Mama lor așadar este o altă persoană decât Maria, mama lui Iisus. Evanghelistul continuă apoi: *După ce a trecut sâmbăta..., au venit Maria Magdalena și cealaltă Marie, ca să vadă mormântul* (Matei 28, 1). Aici iarăși este vorba de «cealaltă Marie», care nu poate fi alta decât mama „fraților" Domnului și despre care a fost vorba și în textul precedent.In chip asemănător scriu și ceilalți evangheliști: *Și erau și femei care priveau de departe; între ele: Maria Magdalena, Maria, mama lui Iacov cel Mic și a lui Iosi, și Salomeea* (Marcu 15, 40). *Iar Maria Magdalena și Maria, mama lui Iosi, priveau unde L-au pus* (Marcu 15, 47).

Același evanghelist scrie apoi: *Și după ce a trecut ziua sâmbetei, Maria Magdalena, Maria, mama lui Iacov, și Salomeea au cumpărat miresme, ca să vină să-L ungă* (Marcu 16, 1). Apoi, în alt text: *Iar ele erau: Maria Magdalena și Ioana și Maria lui Iacov și celelalte împreună cu ele, care ziceau către apostoli acestea* (Luca 24, 10). Și, în sfârșit, altul: *Și stăteau lângă crucea lui Iisus, mama Lui și sora mamei Lui, Maria lui Cleopa, și Maria Magdalena* (Ioan 19, 25).

In toate textele de mai sus este vorba de aceleași femei care au luat parte la evenimentele Patimilor și ale Învierii Domnului. Toate sunt pomenite cu numele, numai *Maria, mama lui Iacov și a lui Iosi* (doi din „frații" Domnului - Matei 13, 55) este numită în ambele locuri *Maria, mama lui Iacov,* apoi alteori *mama lui Iosi,* sau *cealaltă Marie,* iar în alte locuri, *sora mamei Lui, Maria lui Cleopa.* Dar după adevăr este vorba de aceeași persoană, căci totdeauna este numită «Maria». Deci „frații Domnului", având altă mamă decât pe Maria, mama lui Iisus, nu pot fi fii ai Fecioarei Maria și frați naturali ai lui Iisus.

3. „Frații Domnului" nici ei înșiși nu se numesc «frați», ci «robi» și «slujitori ai lui Iisus», anume după toată probabilitatea căci certitudine deplină nu există - doi dintre ei, Iacov și Iuda, sunt autorii celor două epistole sobornicești, numite «a lui Iacov» și respectiv «a lui Iuda». Or, acolo ei se numesc fiecare «rob» (Iacov 1, 1) și «slujitor» (Iuda 1, 1) ai Domnului Iisus, iar nu «frați».

4. Dacă ar fi fost frați naturali ai Săi, Hristos i-ar fi făcut apostoli; ori ei n-au fost dintre cei doisprezece apostoli. Deși mulți presupun că aceștia doi dintre „frații Domnului", anume Iacov și Iuda, ar fi identici cu cei doi apostoli dintre cei doisprezece care poartă acest nume (Apostolul Iacov, connumit la fel cu „fratele Domnului" *cel Mic,* în toate listele apostolilor, iar Iuda „fratele Domnului" ar fi fost Apostolul Iuda Tadeul), totuși, aceasta este o simplă presupunere, neîndestulător de întemeiată, mai ales că ei înșiși nu se numesc «apostoli», după cum nu se numesc nici «frați ai Domnului»; iar despre apostoli vorbesc la persoana a treia (Iuda 1, 17). Despre Iacov, „fratele Domnului", se știe numai că a fost dintre cei șaptezeci de apostoli și cel dintâi episcop al Ierusalimului și că se bucura de cea mai mare autoritate, atât în fața credincioșilor, cât și în fața apostolilor (Fapte 12, 17; 15, 13), în timp ce Apostolul Iacov al lui Zevedeu fusese ucis (Fapte 12, 2); iar despre celălalt Iacov nu mai putem ști nimic.

5. Hristos ar fi încredințat în grija lor pe Fecioara Maria, iar nu în grija Apostolului Ioan, care, oricum, era mai străin acesteia decât un fiu al ei.

6. „Frații Domnului" nu pot fi nici măcar frați vitregi ai lui Iisus sau fii ai lui Iosif dintr-o căsătorie anterioară a acestuia, deoarece:

a) Nicăieri nu se spune și nicăieri nu se poate presupune că Iosif ar mai fi fost căsătorit și înainte și că ar fi devenit văduv prin divorț. Știm din Tradiție doar atât, că era «drept».

b) Mama „fraților Domnului", după cum s-a văzut mai sus, trăia și era în apropierea intimă a Maicii Domnului, ceea ce ar fi fost exclus - pentru motive lesne de înțeles - dacă ea ar fi fost cândva soția lui Iosif, acum divorțată.

7. Ținând seama de faptul că peste tot în Orient, dar în special la iudei, cuvântul «frate» se întrebuința și în înțeles mai larg, de «văr» sau de alte rudenii mai apropiate sau mai îndepărtate, ca de exemplu la Facere (13, 8), unde Avraam îl numește pe Lot «frate», deși îi era numai nepot de frate (Fac. 11, 27), trebuie să admitem că și „frații Domnului" au fost - probabil - veri ai lui Iisus, dar nu veri primari, pentru că deși mama lor este numită «soră» a Maicii Domnului (Ioan 19, 25), ea nu putea să fi fost soră bună a acesteia, deoarece purta același nume cu Maria, și foarte rar se obișnuia în vechime ca două surori sau doi frați să poarte același nume. Ci cuvântul «soră» trebuie să aibă aici, de asemenea, înțelesul de vară, probabil vară primară[2]. In acest caz, fiii ei, numiți „frații Domnului", ar putea fi cel mult veri secundari ai lui Iisus Hristos.

Sectarul: Din cele arătate până aici, s-ar putea crede că Fecioara Maria, Maica lui Iisus Hristos, a rămas pururea fecioară și nu a mai avut alți copii în afară de Iisus, dacă nu ar fi scris în Sfânta Scriptură că Iosif n-a cunoscut-o pe ea, numai până ce a născut pe Cel întâi Născut, pe Iisus Hristos, lăsând astfel a se înțelege că apoi ea ar fi putut avea și alți copii.

Preotul: Sfânta Scriptură zice într-adevăr: *Și n-a cunoscut-o pe ea până ce a născut pe Fiul său Cel Unul Născut, Căruia I-a pus numele Iisus*[3] (Matei 1, 25); dar luați aminte și înțelegeți că, în Sfânta Scriptură, expresia *până când* înseamnă veșnicie. Căci zice Domnul: *Iată, Eu sunt cu voi în toate zilele, până la sfârșitul veacului* (Matei 28, 20). Oare aceasta înseamnă că se va despărți de noi după sfârșitul veacului acestuia? Oare nu zice dumnezeiescul Apostol Pavel: *Și astfel* (după obșteasca înviere) *pururea vom fi cu Domnul* (I Tes. 4, 17)?

Iar în alt loc al Sfintei Scripturi este scris: *Zis-a Domnul Domnului meu: șezi de-a dreapta Mea până ce voi pune pe vrăjmașii Tăi așternut picioarelor Tale* (Ps. 109, 1). Oare aceasta înseamnă că după aceea Mântuitorul nostru Iisus Hristos nu va ședea de-a dreapta Tatălui spre a împărați cu El peste toate veacurile, știind bine că *împărăția Lui nu va avea sfârșit* (Luca 1, 35)?

[2] Este exclus ca cuvântul «soră» să aibă aici înțelesul de cumnată, deoarece Fecioara Măria era singură la părinți. Ar putea însemna, totuși, cumnată după Iosif, care nu este exclus să fi avut vreo soră măritată.

[3] Sfânta Scriptură, ediția 1914.

Iar dacă în alt loc al Sfintei Scripturi se zice că Noe a dat drumul corbului din corabie spre a vedea dacă a scăzut apa, și zburând corbul nu s-a mai întors *până când* s-a uscat apa pe pământ (Fac. 8, 7), aceasta înseamnă că s-a mai întors la corabie vreodată?

Iarăși se arată în dumnezeiasca Scriptură că Micol, fata lui Saul (soția lui David), nu a născut fiu *până în ziua în care a murit* (II Regi 6, 23). Oare înseamnă că a mai născut fii după ce a murit, pentru că se zice «până când»?

Așadar deschide ochii minții asupra acestor mărturii, alese din multe altele ale Sfintei Scripturi, și înțelege că cuvântul *până când* în Sfânta Scriptură înseamnă *veșnicie* și, după cum Mântuitorul Hristos veșnic va fi cu apostolii Săi și cu toți cei ce împlinesc poruncile Lui, după cum El veșnic va sta de-a dreapta Tatălui împărățind în împărăția Sa cea fără de sfârșit, după cum corbul în veci nu s-a mai întors pe corabia lui Noe și după cum în veci Micol, fiica lui Saul, nu a mai născut fii după ziua în care a murit, tot astfel Iosif cel drept și temător de Dumnezeu, veșnic (în veac) nu a cunoscut-o pe aceea care a fost fecioară înainte de naștere, a fost fecioară în naștere și a rămas pururea fecioară, Preasfânta și Preacurata Fecioara Maria, Născătoarea de Dumnezeu și Maica Luminii, Impărăteasa îngerilor și a oamenilor.

La acestea să mai adăugăm și observația că expresia «până când» nu limitează nicidecum durata stării de feciorie a Mariei, ci, dimpotrivă, este folosită tocmai să accentueze faptul că Iisus Hristos S-a născut din fecioară fără de bărbat. De aceea unele ediții ale Noului Testament folosesc și traducerea: *fără să fi cunoscut-o pe ea Iosif, Maria a născut pe Fiul său Cel Unul Născut...,* ceea ce înseamnă același lucru, așa cum am arătat mai sus.

Sectarul: In Sfânta Scriptură ni se spune, în mai multe locuri, că noi creștinii nu avem decât un singur Mijlocitor al mântuirii, pe Iisus Hristos. Or voi, ortodocșii, vă adresați Maicii Domnului, zicând: «N-avem alt ajutor afară de tine»; și

ziceți: «Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, mântuiește-ne pe noi», ceea ce este o mare greșeală, că puneți pe Maica Domnului ca și pe Mântuitorul, mijlocitoare a mântuirii voastre.

Preotul: In această privință ți-am dat lămuriri pe larg, când am vorbit despre cultul sfinților. Iar în ce privește adresarea noastră către Maica Domnului în acest chip: «Nu avem alt ajutor în afară de tine», prin aceasta noi nu tăgăduim unicitatea lui Hristos ca Mijlocitor al mântuirii noastre obiective, dar nu neglijăm nici folosul oricărui alt ajutor în legătură cu mântuirea noastră subiectivă (a se vedea capitolul 15 al acestei cărți).

Înțelesul acestei adresări este următorul: „Tu ne poți da cel mai mare ajutor la mântuirea noastră subiectivă; un alt ajutor mai mare nu găsim la nici un alt sfânt". Sau: „Nu avem pe altcineva care să ne poată ajuta atât de mult cât ne poți ajuta tu, ca Maică a Mântuitorului nostru". Iar cuvintele de rugăciune adresate ei: «Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, mântuiește-ne pe noi» înseamnă: «Înduplecă pe Fiul Tău să ne mântuiască», sau «Izbăvește-ne pe noi». In limba greacă, limba în care au fost scrise toate cărțile Noului Testament, ca și cărțile de cult ortodox, verbul «a mântui» înseamnă și a izbăvi de rău, de necaz, de ispită, de strâmtorare.

Deci, «Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, mântuiește-ne pe noi» înseamnă: «ajută-ne cu rugăciunile tale să ne izbăvim de rele, de necaz, de lucrările diavolului, de patimi». Așadar, prin «mântuiește-ne pe noi» nu înțelegem «iartă-ne păcatele», ci «roagă-te Fiului tău pentru mântuirea noastră». Cu neputință este ca preacinstirea Maicii Domnului să supere pe Fiul ei, Căruia prin aceasta nu-I scădem nimic din adorarea ce I se cuvine, ci, dimpotrivă, toată preacinstirea Maicii Domnului trece de partea Fiului său, Care a ales-o și a sfințit-o pe ea spre a-I fi Lui Maică.

Deci ia aminte, omule încurcat la înțelegere și rătăcit de la adevăr, cele ce am a-ți spune. In cele de până aici ți-am arătat, cu mărturii din Sfânta Scriptură, cinstea, slava și darurile date de Dumnezeu Preasfintei Sale Maici și ai auzit că Dumnezeu, încă îndată după căderea lui Adam și a Evei, a prevestit că Maica Domnului va fi acea «femeie-fecioară» care va zdrobi capul șarpelui (Fac. 3, 15). Apoi, despre ea s-a

proorocit că va fi acea fecioară care va naște pe Emanuel-Dumnezeu (Isaia 7, 14); ea va fi mijlocitoare a intrării în lume a Mântuitorului nostru Iisus Hristos (Ier. 31, 21-23); ei i s-a închinat arhanghelul Gavriil și a numit-o pe ea «plină de har» și binecuvântată între femei» (Luca 1, 28); ei i s-a închinat Elisabeta, maica Sfântului Ioan Botezătorul, numind-o «cea binecuvântată între femei» și «Maica Domnului meu» (Luca 1, 40-43); fericit este pântecele și sânul ei, că a purtat și a alăptat pe Mântuitorul lumii, Hristos (Luca 11, 27-28); Mântuitorul, ca Fiu al ei, o asculta și-i era supus (Luca 2, 51); prima minune a tăcut-o Mântuitorul la nunta din Cana Galileii, la rugămintea ei (Ioan 2, 3-10); Mântuitorul S-a îngrijit de soarta ei, chiar și atunci când El suferea înfricoșatele chinuri pe Cruce, incredințând-o spre purtare de grijă celui mai iubit dintre toți apostolii Săi (Ioan 19, 26-27); ea însăși, prin Duhul Sfânt, a proorocit că toate neamurile o vor ferici și-i vor aduce cult pentru mărirea cu care a învrednicit-o Dumnezeu pentru smerenia ei (Luca 1, 48-49); însuși numele ei înseamnă «Doamnă, Stăpână» în limba ebraică.

Această Doamnă și Împărătească-Fecioară va sta de-a dreapta tronului Fiului său în ziua Judecății de apoi (Ps. 44, 11); ea a zămislit și a născut din Duhul Sfânt pe Fiul lui Dumnezeu (Luca 1, 35), fiind umbrită de puterea Celui Preaînalt (Luca 1, 35) și rămânând fecioară și după naștere (Iez. 44, 1-3); ea este «mai cinstită decât heruvimii și mai slăvită fără de asemănare decât serafimii» (Axionul). Ea n-a mai avut și alți fii în afară de Iisus Hristos, Mântuitorul lumii (Ioan 20, 12-13; Fapte 1, 11), iar mama așa-zișilor «frați și surori ai Domnului» nu este Maica Domnului, ci Maria lui Cleopa (Matei 27, 55-56; Marcu 15, 40, 47; 16, 1; Ioan 19, 25 ș.a.); „Frații Domnului" sunt numai rudenii cu El, iar nu frați naturali ai Lui, căci în vechime la iudei, rudeniile de aproape se ziceau frați (Fac. 13, 8). Mama „fraților Domnului", Maria lui Cleopa, se numește soră cu Maica Domnului, tot în acest sens de rudenie apropiată (Ioan 19, 25 ș.a.).

Așadar, după ce ai văzut mărturiile Sfintei Scripturi despre aceste adevăruri privitoare la Maica Domnului, dacă ai avea mintea ta curățită de întunericul ereziei și de păcate, ai putea înțelege prealuminat, pentru care pricină noi, creștinii

ortodocși din Biserica lui Hristos cea dreptmăritoare, aducem preacinstire Preasfintei Fecioare Maria. Rugându-ne ei, o punem pe ea mijlocitoare către Fiul său și Dumnezeul nostru, spre a ne ajuta prin mijlocirea preaputernicelor sale rugăciuni, pe care le face pururea către Dumnezeu pentru tot neamul omenesc și mai ales pentru toți cei binecredincioși.

Dar fiindcă ochii minții voastre, a sectarilor, de mult i-a închis satana ca să nu vadă lumina adevărului și v-ați făcut asemenea păsărilor și corbilor de noapte, care la întuneric văd, iar la lumină orbesc, așa și voi, având întunecate mințile voastre de duhurile înșelăciunii, întunericul îl socotiți lumină, iar lumina întuneric. Iar că adevărul acesta este, ascultă ce-ți zic: De ce nu cinstiți voi, sectarilor, pe Maica Domnului, când însăși dumnezeiasca Scriptură vă arată că și Arhanghelul Gavriil a cinstit-o pe ea cu închinăciune (Luca 1, 29)?

De ce n-o cinstiți voi, sectarilor, pe Maica Domnului, care este Biserica Împăratului slavei, cea mai desfătată decât cerurile, căci ea pe Dumnezeu, a Cărui slavă nu o cuprinde nici cerul, nici pământul, L-a purtat în pântece? (II Paral. 2, 6). Pentru care pricină voi, sectarilor, nu cinstiți pe Maica Domnului care, după mărturia Sfintei Scripturi și a arhanghelului binevestitor, este «plină de har» (Luca 1, 28)?

Pentru care pricină voi, rătăciților cu mintea, socotiți pe Maica Domnului ca pe o femeie de rând, pe aceea care a aflat «har de la Dumnezeu» și care este «binecuvântată între femei» (Luca 1, 28-30)? Pentru care pricină voi, sectarilor, sunteți atât de împietriți și orbi la înțelegere și nu cinstiți pe Maica Domnului, pe care, prin Sfântul Duh, a mărturisit-o Elisabeta că este Maica Domnului și binecuvântată între femei (Luca 1, 40-43)? Dacă voi ziceți că credeți cele scrise în Sfânta Scriptură, apoi de ce nu preacinstiți pe Maica Domnului, când Scriptura vă arată că pe ea „o vor ferici toate neamurile", pentru mărirea pe care a făcut-o Dumnezeu ei (Luca 1, 48-49)?

Pentru care pricină voi, sectarilor, și cei asemenea vouă eretici, ați ajuns la atâta întuneric de neînțelegere, că în loc de a cinsti și a venera pe Maica Dumnezeului Celui viu, voi o huliți, și în nebunia voastră o socotiți ca pe o femeie de rând? Sfântul Duh o arată pe ea în psalmi ca pe o împărăteasă a îngerilor și a toată făptura, stând de-a dreapta scaunului Fiului ei *în haină aurită și prea înfrumusețată* (Ps. 44, 10), iar voi, sectarilor, o numiți că este o femeie oarecare de rând, ca toate femeile.

Duhul Sfânt arată în Sfânta Scriptură că Maica Domnului va fi pomenită din neam în neam și popoarele o vor lăuda pe ea in veacul veacului (Ps. 44, 20-21), iar voi, blestemaților sectari și prooroci mincinoși, pe care v-a orbit satana, nu voiți să o lăudați și să o preacinstiți pe Maica Domnului. Duhul Sfânt arată că toată slava fiicei Împăratului (a Maicii Domnului) este înlăuntru, îmbrăcată cu țesături de aur și prea înfrumusețată (Ps. 44, 15). Prin slava dinlăuntru arată că ea este cămara Duhului Sfânt, Preacurată, iar voi, sectarilor nebuni, o huliți pe Maica Domnului și o necinstiți.

Maica Domnului este acea fecioară care a născut pe Emanuel-Dumnezeu (Isaia 7, 13) și voi, întunecaților, ziceți că este o femeie oarecare ca toate femeile. Duhul Sfânt prin gura Proorocului Iezechiel o arată pe Maica Domnului ca „ușă încuiată", prin care nimeni nu va trece decât Dumnezeul lui Israel, și după trecere, încuiată va rămâne (Iez. 44, 1-3), adică Fecioară va fi înainte de naștere, Fecioară în naștere și după naștere pururea va rămâne fecioară, iar voi, întunecaților la minte și la înțelegere, orbiți de satana, ziceți că Maica Domnului a mai avut și alți fii în afară de Fiul lui Dumnezeu, pe Care L-a născut.

Mai bine ar fi ca voi, toți ereticii și sectarii, să vă legați câte o piatră de moară de grumaji și să vă aruncați în mare (Matei 18, 6-7; Marcu 9, 42; Luca 17, 1-2), decât să se smintească sufletele bunilor creștini cu minciunile și hulele voastre cele drăcești și blestemate. Cum ar fi putut oare Iosif cel drept și temător de Dumnezeu (Matei 1, 19) să îndrăznească a se atinge de Preasfânta Fecioară după nașterea lui Hristos, mai ales după ce el a primit descoperirea de la Însuși Dumnezeu, prin îngerul Său, că Cel ce S-a zămislit în pântecele Fecioarei este de la Duhul Sfânt (Matei 1, 19-21) și că Cel zămislit din Duhul Sfânt va fi Mântuitorul lumii, Hristos (Matei 1.21)?

Oare dreptul și temătorul de Dumnezeu Iosif - căruia i se descoperise de la Dumnezeu că Fecioara Maria, logodnica sa, a zămislit de la Duhul Sfânt și a înțeles că prin ea Dumnezeu va

lucra la mântuirea neamului omenesc, la zdrobirea capului șarpelui (Fac. 3, 15) și că ea este Fecioara cea proorocită de Duhul Sfânt prin Sfântul Prooroc Isaia, care va naște pe Emanuel, Dumnezeul și Mântuitorul lumii (Isaia 7, 14) - mai putea el cugeta ceva din cele omenești asupra ei? Tocmai de aceea Iosif cel drept și temător de Dumnezeu (Matei 1, 19) s-a arătat atât de osârduitor și ascultător și a slujit cu atâta osteneală atât Pruncului Dumnezeu, de la naștere la fuga în Egipt[4] și la întoarcerea de acolo (Luca 2, 1, 4-6; Matei 2, 13-23), precum și în ceilalți ani ai vieții sale, cât și Maicii Domnului, pentru că își dădea desăvârșit seama de chemarea ce o avea el de a sluji Preasfintei Fecioare, prin care Dumnezeu a venit în lume cu trup, să mântuiască neamul omenesc.

Deci, mute să fie gurile tuturor ereticilor și ale sectarilor care aduc hule asupra Împărătesei Îngerilor și a Maicii lui Dumnezeu și asupra dreptului și temătorului de Dumnezeu Iosif, în cele ce rău și nebunește socotesc că a mai avut și alți fii Preasfânta și Preacurata Fecioară Maria, Născătoarea de Dumnezeu, cea «plină de har» (Luca 1, 28-29).

* * *

Credinciosul: Dar ce înseamnă în Simbolul Credinței Ortodoxe cuvintele: „S-a întrupat de la Duhul Sfânt și din Maria Fecioara și S-a făcut om", și anume de ce spune în chip deosebit *„S-a întrupat"* și în chip deosebit *„S-a făcut om"?*

Preotul: *„S-a întrupat"* înseamnă cu deosebire *„S-a zămislit",* ca început al întrupării, iar *„S-a făcut om"* înseamnă cu deosebire arătarea Fiului lui Dumnezeu ca om între oameni prin nașterea din Sfânta Fecioară Maria. Dar prin cuvântul *„S-a întrupat",* Sfinții Părinți, care au alcătuit Simbolul, au ținut mai

[4] Vezi că și îngerul lui Dumnezeu, la fuga în Egipt, îi spune Sfântului și dreptului Iosif: *Scoală-te, ia Pruncul și pe mama Lui* (Matei 2, 13). Acum nu mai spune ca mai înainte: *Pe femeia ta* (Matei 1, 20 - ed. 1914), ci *pe mama Lui.* După ce nașterea s-a săvârșit, după ce bănuiala a dispărut, iar bărbatul s-a încredințat, îngerul îi vorbește deschis; nu-L mai numește pe Prunc copilul lui, nici pe Fecioară femeia lui, ci: *ia Pruncul și pe mama Lui și fugi în Egipt.* (Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei,* P.S.B, București, 1994, p. 104) (n. ed.).

ales să spună cu hotărâre că Fiul lui Dumnezeu Și-a alcătuit trup adevărat, nu numai unul părut, cum spuneau unii eretici, și de aceea n-a venit cu el din cer, ci l-a luat din Sfânta Fecioară Maria. Iar prin cuvântul *„S-a făcut om",* au ținut să sublinieze că Fiul n-a luat numai un trup fără suflet sau fără minte, cum spuneau alți eretici, ci S-a făcut om deplin, cu trup și suflet cuvântător.

Credinciosul: Dar ce înseamnă: „de la Duhul Sfânt și din Maria Fecioara?" Care este partea Duhului Sfânt și care a Fecioarei Maria în întruparea Cuvântului?

Preotul: Fiul lui Dumnezeu S-a zămislit ca om din Fecioară. Deci S-a zămislit fără de sământă bărbătească. Dar această zămislire minunată nu s-ar fi putut face fără lucrarea Duhului Sfânt. Duhul Sfânt a făcut ca Fecioara să zămislească fără sământă bărbătească pe Fiul lui Dumnezeu ca om. Acest adevăr îl arată nouă dumnezeiasca Scriptură când zice: *Iată îngerul Domnului i s-a arătat în vis, grăind: «Iosife, fiul lui David, nu te teme a lua pe Maria, logodnica ta, că ce s-a zămislit într-însa este de la Duhul Sfânt»* (Matei 1, 20). De aceea spune Simbolul: «și S-a întrupat de la Duhul Sfânt și din Maria Fecioara».

Desigur, alta este partea Duhului Sfânt și alta a Fecioarei Maria în întruparea Fiului lui Dumnezeu. Sfântul Duh nu-I dă acestuia firea omenească de la sine, ba nici măcar o parte din ea. Intr-un asemenea caz, Fecioara Maria ar fi fost numai un vas ales prin care ar fi venit Fiul lui Dumnezeu cu un trup adus întreg, sau în parte, din Cer, care deci n-ar mai fi fost un trup adevărat omenesc, luat din trup omenesc.

Dar Duhul Sfânt dă Fecioarei puterea să-L zămislească fără de sământă bărbătească și deci fără de păcat *Și a zis Maria către înger: «Cum va fi mie aceasta, de vreme ce eu nu știu de bărbat?» Și răspunzând, îngerul a zis: «Duhul Sfânt Se va pogorî peste tine și puterea Celui Preaînalt te va umbri»* (Luca 1, 34-35)[6].

Credinciosul: Dar Duhul Sfânt a fost singur în Fecioara Maria, când aceasta a zămislit pe Fiul lui Dumnezeu ca om?

[5] *Învățătura de credință Ortodoxă,* întreb. 175, p. 108.

[6] Idem, 176, p. 108-109.

Preotul: N-a fost singur. In acest caz ea ar fi zămislit un om despărțit de Dumnezeu. Ci însuși Fiul lui Dumnezeu era din acest moment în ea, Duhul Sfânt fiind nedespărțit de El. Fiul lui Dumnezeu a fost nedespărțit de firea Sa omenească din prima clipă a existenței ei, din clipa zămislirii. De aceea spune Simbolul despre El însuși că *„S-a întrupat",* adică Și-a alcătuit din Fecioara Maria firea omenească. Dar Duhul Sfânt i-a dat putere Mariei să-L primească pe Fiul lui Dumnezeu în ea, ca pe Cel ce începe să-Și alcătuiască trupul din ea. Căci Dumnezeu lucrează asupra oamenilor totdeauna prin Duhul Sfânt.

Sfântul Ioan Damaschin spune: „Duhul Sfânt S-a pogorât peste ea... dându-i puterea de a primi Dumnezeirea Cuvântului și puterea de a naște. Atunci a umbrit-o înțelepciunea ipostatică și Puterea Prea înaltului Dumnezeu, adică Fiul lui Dumnezeu, Cel de o ființă cu Tatăl, ca o sămânță dumnezeiască și Și-a alcătuit Luiși din sângiurile ei trup însuflețit"[7].

Credinciosul: Dar cine a fost Fecioara Maria?

Preotul: Fecioara Maria a fost o fecioară din seminția lui David, din care trebuia, după făgăduința dumnezeiască, să Se nască Mântuitorul. Ea trăise în curăție desăvârșită și era logodită cu Iosif, un bărbat bătrân din aceeași seminție, dar ea avea de gând să trăiască în feciorie, căci se făgăduise lui Dumnezeu să ducă o viață de fecioară. De aceea, când îngerul îi aduce vestea că va naște pe Fiul lui Dumnezeu, ea întreabă: *Cum va fi mie aceasta, de vreme ce nu știu de bărbat?* (Luca 1, 34). Deși îngerul nu-i spusese cum va naște, ca să poată înțelege că aceasta se va întâmpla în viitor, ea totuși se miră, pentru că era hotărâtă să nu știe de bărbat.

Ea zămislește pe Fiul lui Dumnezeu ca fecioară. Sfânta Scriptură ne spune că după ce *S-a aflat având în pântece,* Iosif se gândea s-o părăsească, dar îngerul Domnului i s-a arătat în vis, spunându-i să nu-i fie teamă să ia pe logodnica lui, *că ceea ce s-a zămislit într-insa este de la Duhul Sfânt* (Matei 1, 20). Așadar Sfânta Maria a fost Fecioară înainte de naștere, Fecioară în naștere și după naștere a rămas pururea Fecioară[8].

[7] *Dogmatica,* cartea III, cap. 2, *trad. cit.,* p. 147.
[8] *învățătură de credință Ortodoxă,* întreb. 178-179, p. 109-110.

Credinciosul: Dar de ce a fost nevoie de logodnic Fecioarei Maria, dacă ea a trăit pururea în feciorie până la moarte și n-a mai avut copii?

Preotul: Ca să înțelegi acest lucru, ascultă, frate, pe dumnezeiescul Părinte Ioan Damaschin, care în această privință zice așa: „Dușmanul mântuirii noastre, diavolul, pândea fecioarele din cauza profeției lui Isaia care spune: *Iată fecioara va avea în pântece și va naște fiu și vor numi numele lui Emanuel, care se tălmăcește: «cu noi este Dumnezeu»* (Isaia 7, 14).

Iar Cel care prinde pe cei înțelepți în viclenia lor (Iov 5, 13; I Cor. 3, 19), ca să amăgească pe cel care se îngâmfă totdeauna cu înțelepciunea, face ca să fie logodită tânăra cu Iosif, este dată de preoți „cartea cea pecetluită celui care știe carte" (Isaia 29, 11). (Așadar) logodna a fost păzitoare a fecioarei și înșelăciune a celui care pândea fecioarele"[9].

Credinciosul: Dar nașterea Fecioarei Maria a fost după legile firii, adică a născut cu dureri, ca orice femeie?

Preotul: Nașterea Pururea Fecioarei Maria a fost după legile firii, dar mai presus de firea nașterii, căci ea nici dureri nu a avut la naștere, nici cheile fecioriei ei nu s-au stricat prin naștere. Căci după cum Adam a născut femeie fără de femeie, așa și acum Fecioara Maria naște pe Noul Adam Hristos, fără de împreunare de bărbat. Căci Hristos Fiul lui Dumnezeu Se naște fără de Tată din femeie și fără de mamă din Tată. Potrivit legii nașterii, pentru că s-a născut din femeie; mai presus de natura nașterii, pentru că S-a născut fără Tată. Potrivit legii nașterii, pentru că S-a născut la timpul sorocit nașterii - adică atunci când a împlinit nouă luni și trece în a zecea mai presus de legea nașterii, căci S-a născut fără să pricinuiască durere, într-adevăr, aceleia căreia nu i-a precedat plăcerea, nu i-a urmat nici durerea, potrivit proorocului care zice: *Înainte de a simți dureri, a născut* (Isaia 66, 7). Și iarăși: *Înainte de a veni vremea durerilor, ea a fugit și a născut fiu* (Isaia 66, 7)[10].

Credinciosul: Dar pentru ce noi numim pe Fecioara Maria Născătoare de Dumnezeu?

[9] *Dogmatica,* cartea a IV-a, cap. 14, *trad. cit.,* p. 274.
[10] *Ibidem.*

Preotul: Și în cele de mai înainte ți-am arătat, și în cele ce urmează îți spun așa: Noi numim pe Preacurata Fecioară Maria «Născătoare de Dumnezeu», pentru că Cel ce S-a născut din ea, după firea omenească, este Însuși Fiul lui Dumnezeu și Dumnezeu. Iisus Hristos este o singură persoană în două firi: este persoana lui Dumnezeu Cuvântul, Care ca Dumnezeu, sau ca persoană a firii dumnezeiești, este născut dinainte de veci din Tată, iar ca om, sau ca persoană a firii omenești, este născut în timp din Fecioara Maria. Una și aceeași persoană S-a născut și din Tatăl și din Maria: din Tatăl după firea dumnezeiască, și din Maria după firea omenească. Deci, tot Fiul lui Dumnezeu S-a făcut și Fiul Mariei. Nu se poate spune că din Fecioara s-a născut numai firea omenească a lui Hristos, căci nu se naște o fire, ci se naște o persoană prin acea fire. Iar persoana firii omenești a lui Iisus Hristos era însuși Fiul lui Dumnezeu.

Dacă n-am recunoaște că Fecioara Maria este Născătoare de Dumnezeu, n-am socoti persoana născută din ea și Dumnezeu, ci numai om. Iar dacă Iisus ar fi fost numai om, nu ne-ar fi putut mântui. **Întreaga noastră mântuire își are deci temelia in faptul că Sfânta Fecioară Maria a fost cu adevărat Născătoare de Dumnezeu**[11]**.**

Credinciosul: Dar în ce chip îi zicem noi Fecioarei Maria „Maică a lui Dumnezeu"?

Preotul: Dar cum să nu fie Maică a lui Dumnezeu aceea care a născut pe Dumnezeu întrupat?

Credinciosul: Unde numește Sfânta Scriptură pe Fecioara Maria, Maică a lui Dumnezeu?

Preotul: Vezi în Sfânta Evanghelie la Luca, cap. 1, 43; și oriunde vei auzi de mama lui Iisus, înțelege că despre Maica lui Dumnezeu este cuvântul, deoarece Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu și adevărat Dumnezeu, Care a avut drept Maică pe pământ pe Preacurata Fecioară Maria.

Credinciosul: Aș vrea să știu mai precis care sunt mărturiile Sfintei Scripturi care ne dovedesc nouă că trebuie a cinsti și a ne închina Preasfintei și Preacuratei Fecioare Maria?

[11] *învățătură de credință Ortodoxă,* întreb. 187, p. 114.

Preotul: Ascultă, frate, unele din mărturiile Sfintei Scripturi care ne arată nouă că suntem datori de a supravenera si a ne închina Preasfintei Fecioare Maria:

1. Mai întâi noi o supravenerăm și ne închinăm Preasfintei Fecioare Maria, pentru că Însuși Dumnezeu a învrednicit-o pe ea de cinstea cea mai mare, de a fi Maică Fiului Său și a naște pe Mesia; și a vestit lucrul acesta prin proorocii Săi (vezi Fac. 3, 15; Isaia 7, 14; Ier. 23, 5-6; 31, 4; Iez. 44, 1-3 ș.a.).

2. Noi cinstim și ne închinăm Preasfintei Fecioare Maria, deoarece însuși Arhanghelul Gavriil, când a fost trimis de la Dumnezeu să-i binevestească că va naște pe Mesia, Mântuitorul lumii, i s-a închinat ei și a numit-o pe ea *plină de har* și *binecuvântată între femei* (Luca 1, 26-29).

3. Noi cinstim pe Maica Domnului, pentru că și Sfânta Elisabeta, maica Sfântului Ioan Botezătorul, a cinstit-o pe ea și a numit-o: *Maică a Domnului* și *binecuvântată între femei* (Luca 1, 40-43).

4. Noi cinstim și preavenerăm pe Maica Domnului, pentru că și Fiul ei, Hristos Dumnezeul nostru, a cinstit-o pe ea din copilărie și i S-a supus ei (Luca 2, 51).

5. Noi cinstim și preavenerăm pe Maica Domnului și pururea Fecioara Maria, pentru că și Mântuitorul nostru Iisus Hristos, chiar atunci când era în chinuri, răstignit pe Cruce, a avut mare grijă de ea și a dat-o pe ea în seama celui mai iubit ucenic al Său, spre a-i purta de grijă la cele de trebuință (Ioan 19, 26-27).

6. Noi cinstim pe Maica Domnului, pentru că și oamenii din mulțime au cinstit-o și au fericit-o pe ea, iar Fiul ei a întărit această cinstire, zicând *așa este* (Luca 11, 27-28).

7. Noi cinstim și preavenerăm pe Maica Domnului, pentru că ea însăși prin Duhul Sfânt a mărturisit că i-a făcut ei *mărire Cel puternic* și că de acum *o vor ferici* (pe ea) *toate neamurile* (Luca 1, 48-49).

8. Noi cinstim pe Maica Domnului, căci a fost cinstită și ascultată de Fiul ei, ca mamă a Lui; căci Iisus Mântuitorul, plinind porunca care zice: *Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta* (Deut. 5, 16), a cinstit pe mama Sa și a purtat grijă de ea în

toată vremea vieții Sale, până și la moartea Sa de pe Cruce (Ioan 19, 26-27).

9. Noi cinstim pe Maica Domnului și o preavenerăm, pentru că ea va sta în ziua Judecății de apoi de-a dreapta Sfintei Treimi, după mărturia Sfântului Duh care zice: *De față a stătut împărăteasa, de-a dreapta Ta, în haină aurită și prea înfrumusețată* (Ps. 44, 11-14).

10. Noi cinstim pe Maica Domnului, pentru că ea a fost preacinstită de Dumnezeu mai mult decât toată făptura, deoarece a născut pe Ziditorul tuturor făpturilor văzute și nevăzute, Care ne-a răscumpărat pe noi din moarte (Rom 5, 17-19; 3, 23-24).

11. Noi cinstim pe Maica Domnului, căci ea, zămislind de la Duhul Sfânt și fiind umbrită de puterea Celui Preaînalt, a fost curățită cu totul de păcate, mai mult decât oricare alt sfânt ce stă înaintea lui Dumnezeu, deoarece nu a avut numai un dar de la Dumnezeu, ci a fost *plină de har* (Luca 1, 29-35).

12. Noi cinstim pe Maica Domnului mai mult decât pe oricare alt sfânt, deoarece înțelegem că ea a născut și a alăptat pe Sfântul Sfinților, pe Iisus Hristos, Dumnezeul nostru și Mântuitorul nostru (Dan. 9, 24; I Regi 2, 2).

13. Noi cinstim pe Preacurata Fecioară Maria, căci și Biserica lui Hristos o cinstește și-i cântă ei *„Ceea ce ești mai cinstită decât heruvimii și mai mărită fără de asemănare decât serafimii..."* (Axion).

Iată, frate, puține din cele prea multe mărturii ce se găsesc în Sfânta și dumnezeiasca Scriptură despre preavenerarea (preacinstirea) Fecioarei Maria. Cred că acum te-ai lămurit și în această privință.

CAPITOLUL 7
DESPRE CINSTIREA SFINTELOR MOAȘTE

Sfintele moaște sunt rămășițele pământești făcătoare de minuni ale unora dintre sfinți. Noi le cinstim ca pe niște obiecte în care Dumnezeu își arată puterea minunată a harului Său. Cât au fost pe pământ, sfinții au avut în ei harul Duhului Sfânt într-o măsură foarte mare, făcând - prin el - adeseori minuni, harul acesta avându-l într-o măsură mai mare în sufletele lor și în viața cerească la care s-au dus. Dar precum sfântul poate sta în legătură cu oamenii care se roagă lui, ajutându-i în chip minunat, cu atât mai mult păstrează el însuși o anumită legătură cu trupul său, care a fost și el lăcașul Duhului Sfânt, precum spune Apostolul: *...nu știți că trupul vostru este templu al Duhului Sfânt care este în voi...?* (I Cor. 6, 19).

Sfânta Scriptură ne spune despre minuni făcute prin trupurile sfinților în vremea viețuirii lor pământești, mărturisind despre puterea ce era în ele. O femeie s-a vindecat de curgerea sângelui ei numai prin atingere de haina Mântuitorului (Matei 9, 21; Marcu 5, 28; Luca 8, 43-44; Matei 14, 36), și mulți oameni se vindecau numai atingându-se de ștergarele și de trupul Apostolului Pavel (Fapte 19, 11-12), iar alții, numai prin trecerea umbrei trupului Apostolului Petru peste ei (Fapte 5, 15).

Sectarul: Dar trupurile sfinților și al Mântuitorului au făcut minuni cât erau în viață, fiindcă erau în ele sufletele care aveau credință; dar după moarte ce putere are un trup mort ca să facă minuni?

Preotul: Ți-am arătat că trupurile oamenilor credincioși sunt lăcașuri ale Duhului Sfânt care locuiește în ele, apoi că același Duh Sfânt prin trupurile sfinților face minuni, atât cât sfinții sunt în viață, cât și după moarte. O dovadă că trupurile sfinților și după moarte au putere de la Dumnezeu de a face minuni ne-o dă Sfânta Scriptură, arătându-ne că oasele Proorocului Elisei învie un mort (IV Regi 13, 21).

Sectarul: Închinarea la moaște înseamnă idolatrie, iar aceasta este oprită răspicat de porunca I și a II-a din Decalog. Aceste porunci sunt categorice: *Eu sunt Domnul Dumnezeul tău... Să nu ai alți dumnezei afară de Mine! Să nu-ți faci chip cioplit și nici un fel de asemănare a nici unui lucru din câte sunt în cer, sus, și din câte sunt pe pământ, jos... Să nu te închini lor, nici să le slujești...* (Ieș. 20, 2-5; Deut. 5, 6-9). Trupurile venerate sunt tocmai «asemănări» din cele oprite în aceste porunci.

Preotul: Nici sfintele moaște nu sunt idoli sau zei ori asemănări ale lui Dumnezeu, și nici închinarea la ele nu este idolatrie. Căci dacă Însuși Dumnezeu le proslăvește prin puterea minunată ce le-o dă, și noi trebuie să le cinstim, deoarece prin aceasta cinstim pe Dumnezeu, Care le-a dat putere, și suntem datori să cinstim puterea dumnezeiască din ele, iar nu pe ele însele ca atare. Noi nu le ridicăm sfintelor moaște biserici, cum făceau păgânii zeilor și idolilor lor, ci pe locul descoperirii lor ridicăm biserici lui Dumnezeu și proslăvim pe Dumnezeu prin ele. Prima și a doua poruncă înlătură cinstirea idolilor, dar nu și pe a sfintelor moaște, căci prin sfintele moaște noi nu înlocuim pe Dumnezeu, așa cum îl înlocuiesc păgânii idolatri, prin idolii lor.

Sectarul: Cei ce se ating de cadavre devin necurați timp de șapte zile. Deci atingerea de moaște, sărutarea lor, nu aduce sfințire, întărire etc, ci necurăție, prin care - chiar și indirect - cineva poate să necurățească însăși biserica. Așa ni se spune și în Sfânta Scriptură: *Cel ce se va atinge de trupul mort al unui om, să fie necurat șapte zile. Acesta să se curețe cu această apă în ziua a treia și în ziua a șaptea și va fi curat; iar de nu se va curați... nu va fi curat. Tot cel ce se va atinge de trupul mort al unui om și nu se va curați, acela va întina lăcașul Domnului...* (Num. 19, 11-13; Lev. 21, 10-11; Num. 9, 6-11).

Preotul: Numai cadavrele din Vechiul Testament spurcau pe cei ce se atingeau de ele, pentru că erau sub păcat și sub blestem. Totuși, nici chiar acelea nu erau toate spurcate: căci trupul mort al lui Iosif n-a spurcat pe Moise când acela l-a luat cu sine din Egipt (Ieș. 13, 19); cadavrul lui Elisei Proorocul n-a spurcat pe cel care a fost așezat în mormânt peste el, ci l-a înviat (IV Regi 13, 20-21 ș.a.). In Noul Testament, trupurile (cadavrele) creștinilor nu mai sunt spurcate, pentru că ele sunt biserici sau lăcașuri ale Sfântului Duh (I Cor. 6, 19-20; 3, 16-17) și astfel ele sunt curățite de blestemul care era asupra lor. Prin urmare, ele nu mai spurcă pe cei ce se ating de ele.

Dar să știi că toate cazurile de neatingere a anumitor lucruri socotite ca spurcate, au alcătuit o învățătură aparținând numai Vechiului Testament, care în Testamentul Nou nu mai are valoare. Apostolul scrie: *Dacă deci ați murit împreună cu Hristos pentru înțelesurile cele slabe ale lumii, pentru ce atunci, ca și cum ați viețui în lume, răbdați porunci ca acestea: Nu lua, nu gusta, nu te atinge! - toate lucruri menite să piară prin întrebuințare - potrivit unor rânduieli și învățături omenești?* (Col. 2, 20-22). In Vechiul Testament erau și alte lucruri «necurate» care necurățeau pe om prin atingerea de ele. Așa erau, de pildă, hainele și patul celor care aveau curgere de sânge (Lev. cap. 15) sau animalele socotite în Vechiul Testament ca necurate (Lev. 11, 24-25 ș.a.). Sectarii voștri înșiși se ating adesea de ele, dar niciodată nu se socotesc spurcați și nu se curățesc după prescrierile Vechiului Testament.

Sectarul: Menirea trupurilor moarte este de a fi îngropate și de a se preface, prin putrezire, în pământul din care au fost luate, iar nu de a fi sustrase acestei legi a naturii. Căci scris este: *In sudoarea feței tale îți vei mânca pâinea ta, până te vei întoarce în pământul din care ești luat; căci pământ ești și în pământ te vei întoarce* (Fac. 3, 19). *Și ca pulberea să se întoarcă în pământ cum a fost, iar sufletul să se întoarcă la Dumnezeu, Care l-a dat* (Eccl. 12, 7). Atunci de ce tocmai trupurile sfinților să le sustragem de la această menire a lor și de la legile naturii care le privesc și pe ele ca și pe orice altă materie?

Preotul: Intr-adevăr, legea stricăciunii trupurilor moarte este o lege generală, dar, ca orice lege, ea este în primul rând pentru cei păcătoși (I Tim. 1, 9). Neputrezirea trupurilor sfinților este o dovadă că și legea aceasta - prin excepțiile ce le face - privește mai mult pe cei păcătoși. De altfel, însăși Biblia ne marturisește că excepții de la această lege au mai fost și că Dumnezeu, în anumite cazuri, ridică puterea ei. Așa, de pildă, prin voia și puterea lui Dumnezeu, trupurile lui Enoh și al lui Ilie n-au fost îngropate în pământ spre a putrezi, ci au fost luate la cer , căci zice Cartea Sfântă: *Și a plăcut Enoh lui Dumnezeu si apoi nu s-a mai aflat, pentru că l-a mutat Dumnezeu* (Fac. 5, 24) și iarăși: *Nici unul nu s-a făcut ca Enoh pe pământ, pentru că și el a fost răpit de pe pământ* (Sir. 49, 16).

Și Apostolul Pavel grăiește, de asemenea: *Prin credință, Enoh a fost luat de pe pământ ca să nu vadă moartea, și nu s-a mai aflat, pentru că Dumnezeu îl strămutase, căci mai înainte de a-l strămuta, el a avut mărturie că a bineplăcut lui Dumnezeu* (Evrei 11, 5). Tot așa și despre Ilie ni se spune: *Pe când mergeau ei* (Ilie și Elisei) *așa pe drum și grăiau, deodată s-a ivit un car și cai de foc și, despărțindu-i pe unul de altul, a ridicat pe Ilie în vârtej de vânt la cer* (IV Regi 2, 11; Sir. 48, 12).

Despre Melchisedec, apoi, nu avem nici un indiciu în Biblie că ar fi fost îngropat vreodată, căci era *fără tată, fără mamă, fără spiță de neam, neavând nici început al zilelor, nici sfârșit al vieții* (Evrei 7, 3; Fac. 14, 18). Dar peste toate, însuși trupul Mântuitorului, care a fost întru totul asemenea trupurilor noastre, în afară de păcat (Evrei 2, 17; 4, 15 ș.a.), n-a suferit putrezire în pământ și totuși s-a înălțat la cer. Prin urmare, Dumnezeu a făcut și face, cu trupurile sfinților, excepție de la legea generală - pe care tot El a dat-o - a îngropării și a putrezirii în pământ. Istoria creștinismului încă e bogată în mărturii asemănătoare celor din Biblie în această privință.

Sectarul: Trupurile moarte, dacă nu putrezesc mai întâi în pământ, nu vor putea învia. De aceea, împiedicând procesul descompunerii lor, se înlătură posibilitatea învierii lor, căci zice Sfântul Apostol Pavel: *Dar va zice cineva: Cum înviază morții? Și cu ce trup au să vină? Nebun ce ești! Tu ce semeni nu dă viață, dacă nu va fi murit. Și ceea ce semeni, nu este trupul ce va să fie, ci grăunte gol, poate de grâu, sau de altceva din celelalte; iar Dumnezeu îi dă un trup, precum a voit, și fiecărei semințe, un trup al său... Așa este și învierea morților: Se*

seamănă (trupul) întru stricăciune, înviază întru nestricăciune; se seamănă întru necinste, înviază întru slavă; se seamănă întru slăbiciune, înviază întru putere; se seamănă trup firesc, înviază trup duhovnicesc... (I Cor. 15, 35-44; Ioan 12, 24). Deci este absolut necesar ca trupurile să putrezească în pământ spre a putea învia. Atunci, dar, de ce să oprim de la putrezire, și deci de la înviere, tocmai trupurile sfinților?

Preotul: In citatul acesta este vorba de schimbarea pe care trebuie să o sufere toate trupurile pentru a putea trece, din timp, în eternitate, adică pentru a putea fi adaptate eternității. Schimbarea aceasta se face de obicei prin moarte. Totuși, sunt și excepții de la această regulă (Enoh și Ilie), după cum ți-am spus mai sus, și aceștia sunt schimbați la trup, fără să fi trecut prin moarte, precum apostolul zice: *Iată, taină vă spun vouă: Nu toți vom muri, dar toți ne vom schimba, deodată, într-o clipeală de ochi, la trâmbița cea de apoi* (I Cor. 15, 51-52; I Tes. 4, 15-17). Astfel se vede că Dumnezeu poate găsi și alte căi și mijloace pentru schimbarea trupurilor noastre, fără ca să le treacă numaidecât prin moarte și putrezire.

Sectarul: Toate trupurile moarte trebuie înmormântate, căci și în Testamentul Vechi, toți drepții au fost înmormântați, iar uneori trupurile lor au fost chiar ascunse, tocmai pentru a nu fi venerate. Așa de pildă, despre trupul lui Moise aflăm următoarele: *Și a murit Moise, robul lui Dumnezeu, acolo, în pământul Moabului, după cuvântul Domnului; și a fost îngropat în vale, în pământul Moabului, în fața Bet-Peorului, dar nimeni nu știe mormântul lui nici până în ziua de astăzi* (Deut. 34, 5-6). Pe atunci iudeii erau înclinați spre idolatrie și ușor ar fi putut cădea în această idolatrie a venerării trupului lui Moise, știut fiind cât de apreciat a fost Moise înaintea poporului. Deci, dacă i-au ascuns trupul, este tocmai ca nu cumva, având-l înaintea ochilor, să-l venereze.

Preotul: Și după Testamentul Nou, trupurile sfinților sunt îngropate, ca și ale tuturor creștinilor, și numai acelea din ele care fac minuni sunt dezgropate și li se dă o cinste deosebită, dar nu adorare, ca lui Dumnezeu. Prin această cinstire ele nu sunt idolatrizate, căci a venera nu este același lucru cu a idolatriza. In Testamentul Vechi au fost ascunse moaștele lui Moise și poate și ale altor drepți, pentru că iudeii, într-adevăr, fiind înclinați spre idolatrie, având-le, le-ar fi zeificat ca pe vițelul de aur (Ieș. 32, 1-35, Deut. 9, 16), sau ca pe șarpele de aramă (IV Regi 18, 4). Pentru evitarea acestor rătăciri, era bine sa rămână ascunse trupurile unor bărbați sfinți și drepți, ca Moise, despre care, de altfel, știm că însuși Arhanghelul Mihail căuta să nu-l lase în stăpânirea diavolului (Iuda 1, 9). Pe atunci trupul mort era socotit ca necurat, căci încă nu sosise Hristos cu harul Său sfințitor și deci trupul omenesc era încă nerăscumpărat de sub stăpânirea diavolului. Totuși, iudeii cinsteau și trupurile morților, fiindcă le îngrijeau mormintele (Matei 23, 29).

Incă să știi și aceasta, că Biserica a cinstit din primele veacuri osemintele mucenicilor, adunându-le cu mare evlavie și grijă și zidind altarele bisericilor peste ele, iar mai târziu, ingrijindu-se ca în altarul fiecărei biserici, ca și în sfântul antimis de pe altar, să se pună o părticică din sfintele moaște, ceea ce se face până azi.

Epistola Bisericii din Smirna despre martiriul Sfântului Policarp, episcopul acelei cetăți(156), spune: „Noi am strâns oasele lui ca pe un odor mai scump decât aurul și decât pietrele scumpe și le-am așezat unde se cuvine; aici ne vom aduna cu bucurie și Domnul ne va da nouă să sărbătorim ziua nașterii sale mucenicești, spre cinstirea biruinței și spre întărirea altor luptători"[1]. Se înțelege că cinstirea sfintelor moaște se îndreaptă tot spre Dumnezeu, a Cărui putere sălășluiește în ele. „Cinstim moaștele mucenicilor ca să adorăm dumnezeiește pe Acela ai Cărui ucenici sunt, și cinstim pe slujitori în așa fel, ca cinstea lor să treacă asupra Stăpânului, Care a zis: *Cine vă primește pe voi, pe Mine Mă primește"* (Matei 10, 40)[2].

Credinciosul: Aș vrea să-mi dovediți mai clar cu mărturii din Sfânta Scriptură despre cinstirea Sfintelor moaște.

Preotul: Eu cred că ai înțeles destul de clar din cele ce ți-am vorbit până aici. Dar pentru a completa pe cele dinainte, îți mai spun și acestea: Noi cinstim sfintele moaște (trupurile

[1] Eusebiu de Cezareea, *Istoria bisericească,* IV, 15.

[2] Fericitul Ieronim, *Epistola către Prezbiterul Rupenu,* 37, I.

sfinților) care nu au putrezit și au rămas, prin darul lui Dumnezeu, ca niște daruri duhovnicești Bisericii lui Hristos, pentru aceste motive:

1. Că prin ele lucrează Dumnezeu diferite minuni și semne (Marcu 16, 17-18; IV Regi 13, 21);

2. Că trupurile sfinților sunt biserici și lăcașuri ale Duhului Sfânt (I Cor. 6, 19; 3, 16-17; II Cor. 3, 17);

3. Noi cinstim trupurile sfinților, deoarece chiar hainele de pe trupurile celor sfinți și basmalele cu care se ștergeau ei de sudori, făceau minuni (Luca 8, 43-44; Matei 14, 36; 9, 21; Fapte 19, 11-12);

4. Noi cinstim trupurile sfinților, căci ei și numai cu umbra lor vindecau pe cei bolnavi (Fapte 5, 15);

5. Noi cinstim osemintele și sfintele moaște ale sfinților, fiindcă oasele lor chiar și după moarte pot să facă minuni (IV Regi 13, 21);

6. Noi cinstim sfintele moaște ale sfinților, fiindcă și Dumnezeu cinstește moartea sfinților Săi (Ps. 115, 6);

7. Noi cinstim sfintele moaște ale sfinților ca pe niște trupuri sfinte ale fiilor lui Dumnezeu (Ioan 1, 12);

8. Noi cinstim sfintele moaște ale sfinților ca trupurile unor fii ai lui Dumnezeu și moștenitori ai lui Dumnezeu prin Iisus Hristos (Gal. 4, 7; Rom. 8, 17);

9. Noi cinstim trupurile și sfintele moaște ale sfinților ca pe niște trupuri ale prietenilor lui Iisus Hristos (Ioan 15, 14);

10. Noi cinstim trupurile sfinților ca trupurile unor dumnezei după harul lui Dumnezeu, deoarece sfinții sunt și ei dumnezei puși de Dumnezeu pe acest pământ (Ieș. 7, 1);

11. Noi cinstim moaștele sfinților deoarece Dumnezeu a locuit întru ele (II Cor. 6, 16; Lev. 26, 12-13);

12. Noi cinstim moaștele sfinților, pentru că sufletele lor sunt în mâna lui Dumnezeu și nu se va atinge de ele moartea (Ințel. 3, 1);

13. Noi cinstim moaștele sfinților, pentru că ei s-au ostenit în veacul de acum și vor trăi până la sfârșit (Ps. 47, 13; 83, 5).

Iată, frate, puține din cele prea multe mărturii din Sfânta Scriptură care ne arată că suntem datori a cinsti sfintele moaște și osemintele sfinților lui Dumnezeu.

Capitolul 8

DESPRE CULTUL SFINTELOR ICOANE

Sfânta Scriptură oprește închinarea la chipuri cioplite și la alte asemănări văzute (Ieș. 20, 4; Lev. 26, 1; Deut. 5, 8; Fapte 17, 29). Dar prin aceasta oprește numai închinarea întemeiată pe socotința că însăși aceste chipuri trebuie cinstite ca dumnezei, adică oprește închinarea la idoli. Nu oprește însă cinstirea unor semne și înfățișări ale lui Dumnezeu și ale sfinților, când această cinstire nu rămâne la materia din care sunt făcute, ci duce gândul nostru la Dumnezeu sau la sfântul închipuit prin ele. Am văzut la capitolul despre cinstirea sfintelor moaște cinstirea ce se dădea unor brâie și ștergare de pe trupul Apostolului Pavel.

In Vechiul Testament ni se spune despre doi heruvimi sculptați, așezați deasupra chivotului Legii, sau de heruvimii brodați în catapeteasma din lăcașul sfânt (Ieș. 25, 18-22; 26, 31 ctc). Înaintea lor se tămâia și se făceau închinăciuni (Iosua 7, 6; Ieș. 30, 1, 7, 8). Precum ne ajutăm de cuvânt ca să ne ridicăm la cele mai presus de cuvânt, tot așa ne folosim și de icoană, ca să ne ridicăm mai presus de icoană. Și precum Dumnezeu vrea ca auzul nostru să se sfințească prin cuvinte curate, așa vrea ca și vederea noastră să se sfințească prin icoane cuvioase, ca prin amândouă aceste simțiri superioare, să pătrundă în suflet gânduri curate.

Sectarul: Nu trebuie să ne închinăm icoanelor, pentru că Dumnezeu este cu totul diferit de icoane, oricât de prețios ar fi materialul din care sunt făcute și oricât de artistic ar fi

executate. Apostolul Domnului grăiește lămurit: *Dacă suntem neamul lui Dumnezeu, nu trebuie să socotim că dumnezeirea este asemenea aurului sau argintului sau pietrei cioplite de meșteșugul și de iscusința omului* (Fapte 17, 29).

Preotul: Aici nu cultul sfintelor icoane se înlătură, ci înțelegerea greșită a păgânilor de a confunda pe Dumnezeu cu materia cioplită artistic a chipurilor de idoli, reprezentând pe zeii păgânilor atenieni. Apostolul Pavel tocmai vrea să le arate învățaților atenieni în cuvântarea sa din Areopag, că dacă noi, oamenii, - după cum și ei înșiși credeau - «suntem neam al lui Dumnezeu», adică avem suflet imaterial, care este chipul lui Dumnezeu în noi, de aici putem deduce că Dumnezeu este și El imaterial ca și sufletul nostru pe care îl avem de la El și după care suntem înrudiți cu El; și deci Dumnezeu nu poate fi socotit identic sau confundat cu materia statuilor de zei din templele păgâne ale Atenei. Pe baza acestei deducții a minții trebuie să spunem că Dumnezeu este eterogen (de altă natură) față de materia statuilor, și de aceea este absurd a-L confunda cu o statuie oarecare, oricât de prețios este materialul din care este turnată și oricât de genială este creația artistului care a executat-o.

In Ortodoxie susținem întocmai acest adevăr. Avem icoane sfințite din aur și argint etc, executate cu măiestrie și cu talent, dar nu susținem defel că Dumnezeu este identic și omogen (de aceeași natură) cu aurul și argintul icoanei care-I reprezintă chipul. Noi învățăm că există un singur Dumnezeu, iar sfintele icoane au cu totul altă semnificație decât aceea de a fi confundate cu Dumnezeu sau cu sfântul al cărui chip îl reprezintă. Ca urmare, învățătura noastră cu privire la sfintele icoane este identică cu cea din citatul de mai sus și nicidecum în contrazicere cu el, anume că dacă și cel din urmă om este mult superior și eterogen tuturor statuilor și icoanelor care-i reprezintă chipul, cu atât mai puțin Dumnezeu ar putea fi omogen cu icoanele chipului Său. Dar prin aceasta nu se știrbește cu nimic cinstirea sfintelor icoane.

Sectarul: Icoanele, ca și idolii, sunt simple obiecte materiale, neputincioase, iar Dumnezeu a osândit pe cei ce nădăjduiesc vreun ajutor de la ele, căci zice psalmistul: *Idolii neamurilor sunt argint și aur, lucruri făcute de mâini omenești. Gură au și nu vor grăi; ochi au și nu vor vedea; urechi au și nu vor auzi.*

că nu este duh în gura lor. Asemenea lor să fie toți cei ce-i fac pe dinsii și toți cei ce se încred în ei (Ps. 134, 15-18; 113, 12-16).

Preotul: Citatul acesta al Sfintei Scripturi se referă numai la idoli și în nici un caz la sfintele icoane. Iar dacă sfintele icoane sunt idoli, atunci și cei doi heruvimi din Vechiul Testament, precum și chipurile de heruvimi, cusute pe catapeteasma de acolo, sunt idoli. Adevărul însă este că nici unele, nici altele nu sunt idoli. Dacă chipurile de heruvimi au fost poruncite să se facă chiar de Dumnezeu, nu este cu putință ca sfintele icoane să fie oprite de El. Și dacă cei ce le-au cinstit și li s-au închinat în Testamentul Vechi, la porunca directă a lui Dumnezeu - în timp ce idolatria era foarte aspru interzisă -, n-au putut cădea nicidecum sub osândă, atunci nu pot fi osândiți nici cei ce cinstesc sfintele icoane. Idolii, într-adevăr, sunt neputincioși, dar sfintele icoane adeseori au dat dovada că au în ele putere dumnezeiască de a face minuni, punând în uimire uneori o lume întreagă. Acest fapt este foarte grăitor în sine însuși privitor la atitudinea pe care trebuie să o avem față de sfintele icoane.

Sectarul: Cinstirea lui Dumnezeu în icoane și mai ales cinstirea icoanelor cu chipul lui Dumnezeu pe ele, este ceva păgânesc, pentru că numai păgânii și-au făcut asemănări ale lui Dumnezeu în diferite feluri și li s-au închinat, după cum ne mărturisește Apostolul Pavel: (Păgânii) *au schimbat slava lui Dumnezeu Celui nestricăcios cu asemănarea chipului omului celui stricăcios și al păsărilor și al celor cu patru picioare și al târâtoarelor* (Rom. 1, 23). Or, este absurd să ne întoarcem la idoli sau la un astfel de păgânism.

Preotul: Aici este vorba de idoli și de rătăcirile păgânilor relativ la credința în Dumnezeu, iar nu de sfintele icoane ale creștinilor, care sunt cu totul altceva. In sfintele icoane, creștinii niciodată nu L-au închipuit pe Dumnezeu în asemănarea omului stricăcios, sau ca animal cu patru picioare, sau ca târâtor, ci, dimpotrivă, L-au zugrăvit așa cum S-a descoperit El oamenilor. Prin aceasta, creștinii și-au făcut o idee mai clară, mai intuitivă și mai precisă despre adevăratul Dumnezeu. Tocmai din acest motiv, sfintele icoane au fost întotdeauna un mijloc foarte potrivit pentru adâncirea evlaviei, mai ales la neștiutorii de carte, dar și la oricare om. Prin aceasta și artiștii

pictori și-au pus talentul în slujba și spre mărirea lui Dumnezeu, Care i-a înzestrat pe ei.

Sectarul: Dumnezeu nu poate fi văzut de oameni; de aceea nimeni nu știe cum este El și nu-I poate zugrăvi fața în icoane și a face o asemănare a chipului Său adevărat, căci Domnul a zis: *...nu poate vedea omul fața Mea și să trăiască* (Ieș. 33, 20), iar Evanghelistul Ioan, la fel, a zis: *Pe Dumnezeu nimeni nu L-a văzut vreodată* (Ioan 1, 18; I Ioan 4, 12). Apostolul Pavel a zis, de asemenea: *Cel ce singur are nemurire* (Dumnezeu) *și locuiește intru lumină neapropiată; pe Care nu L-a văzut nimeni dintre oameni, nici nu poate să-L vadă; a Căruia este cinstea și puterea veșnică. Amin!* (I Tim. 6, 16).

Preotul: Este adevărat că pe Dumnezeu nimeni nu-L poate vedea în ființa Sa, așa cum este, deoarece El este Duh (Ioan 4, 24), nevăzut ochiului material al omului și este nemărginit, încât nu numai ochiul, dar nici mintea sau priceperea omului nu-L poate cuprinde, pentru că ar rămâne copleșită de maiestatea infinită a ființei Lui. De aceea, nu este de mirare dacă este cu neputință să-L poată vedea cineva așa cum este. Arhiereii Vechiului Testament, când intrau o dată pe an în Sfânta Sfintelor, unde Se arăta în lăcașul Său văzut (în templu), tămâiau mult, potrivit unei rânduieli dumnezeiești, ca să nu vadă cumva pe Dumnezeu și să moară (Ieș. 30, 10; Lev. 16, 2, 12-13).

Dar trebuie știut că icoana are ca model pe însuși Iisus Hristos, Care la ai Săi a venit (Ioan 1, 11) și în mijlocul lor și cu ei a trăit. Cei trei apostoli au căzut la pământ când Iisus Hristos, pe Muntele Tabor, Și-a arătat strălucirea dumnezeirii în trupul Său (Matei 17, 6); străjerii de la Mormântul Domnului au căzut la pământ și *...s-au făcut ca niște morți,* când au văzut trupul îndumnezeit al lui Iisus Hristos înviat din mormânt (Matei 28, 4); Apostolul Pavel a căzut orbit la pământ, când i S-a arătat Hristos-Dumnezeu pe drumul spre Damasc (Fapte 9, 3-8 ș.a.). Astfel, vederea lui Dumnezeu a rămas, pentru oamenii muritori și mărginiți, ceva cu neputință.

Totuși Biblia - și chiar istoria - ne mărturisesc că au existat adeseori teofanii, hristofanii sau pnevmatofanii (cazuri când Dumnezeu-Tatăl, Hristos ori Duhul Sfânt S-au arătat). Nu cumva este o contrazicere între aceste arătări și cele spuse mai sus, că Dumnezeu nu poate fi văzut de oameni? Nu! Căci dacă

oamenilor le este cu neputință a vedea vreodată ființa lui Dumnezeu, în schimb, Dumnezeu Se poate face văzut ochiului si minții omenești în diferite chipuri sau sub diferite forme, fără ca omul să moară. Astfel:

1. Pe Dumnezeu-Tatăl L-a văzut Avraam în chipul a trei călători la stejarul Mamvri (Fac. 18, 1-3); L-a văzut Iacov, care a zis apoi: *Am văzut pe Dumnezeu în față și mântuit a fost sufletul meu* (Fac. 32, 30); L-a văzut Moise tot în chip de om, grăind cu el «față către față», *cum ar grăi cineva cu prietenul său* (Ieș. 33, 11); tot Moise L-a văzut în Muntele Horeb, în rugul ce ardea și nu se mistuia (Ieș. 3, 2-4); L-a mai văzut apoi Isaia Proorocul, după cum însuși mărturisește: *...am văzut pe Domnul... Vai mie, că sunt pierdut! Sunt om cu buze spurcate și locuiesc în mijlocul unui popor cu buze necurate. Și pe Domnul Savaot L-am văzut cu ochii mei!* (Isaia 6, 1, 5); L-a văzut Sfântul Prooroc Daniel în chip de om bătrân și într-un cadru foarte minunat (Dan. 7, 9-10); iarăși, Amos Proorocul ne mărturisește zicând: *Văzut-am pe Domnul stând lângă altar* (9, 1). Și tot așa Miheia zice: *Am văzut pe Domnul stând pe tronul Său, și toată oștirea cerească stătea lângă El, la dreapta și la stânga Lui* (III Regi 22, 19).

Însuși Dumnezeu a anunțat că Se va arăta unora în chip văzut, după cum spune Sfânta Scriptură: *Apoi a zis* (lui Aaron și surorii lui, Mariam): *Ascultați cuvintele Mele: De este între voi vreun prooroc al Domnului, Mă arăt lui în vedenie și în somn vorbesc cu el. Nu tot așa am grăit și cu robul Meu Moise... Cu el grăiesc gură către gură, la arătare și aievea, iar nu în ghicituri, și el vede fața Domnului...* (Num. 12, 6-8).

2. Pe Dumnezeu-Fiul L-au văzut în chip de om preamărit: Daniel Proorocul (Dan. 7, 13-15); diaconul Ștefan (Fapte 7, 55-56); Apostolul Pavel, pe drumul Damascului (Fapte 9, 3-5), precum și dumnezeiescul Evanghelist Ioan (Apoc. 1, 8, 12-13, 20 ș.a.).

3. Pe Dumnezeu-Duhul Sfânt L-au văzut mulțimile atât la Botezul Domnului, în chip de porumbel (Matei 3, 16; Luca 3, 21-22), cât și Apostolii la primele Rusalii creștine, în chip de limbi ca de foc (Fapte 2, 1-4).

După toate acestea este ușor de înțeles că nu este cu neputință de a zugrăvi în icoane chipul lui Dumnezeu sau al

vreunei Persoane a Sfintei Treimi, aşa cum fiecare dintre aceste Persoane a binevoit a se descoperi oamenilor.

Sectarul: Închinătorii la icoane sunt sub puterea diavolului şi vor primi de la Dumnezeu pedeapsa cea mai mare, căci scris este: *Şi i s-a dat ei să insufle duh chipului fiarei, ca chipul fiarei să şi grăiască şi să omoare pe toţi câţi nu se vor închina chipului fiarei* (Apoc. 13, 15). Apoi mai departe: *Şi fiara a fost răpusă şi, cu ea, proorocul mincinos, cel ce făcea înaintea ei semnele cu care amăgea pe cei ce au purtat semnul fiarei şi pe cei ce s-au închinat chipului ei. Amândoi* (fiara şi proorocul cel mincinos, care este fiara a doua) *au fost aruncaţi de vii în iezerul de foc, unde arde pucioasă. Iar ceilalţi* (închinători la chipul fiarei) *au fost ucişi cu sabia care iese din gura Celui ce şade pe cal, şi toate păsările s-au săturat din trupurile lor* (Apoc. 19, 20-21). Astfel de pedepse vor primi toţi cei ce se lasă amăgiţi închinându-se la icoane.

Preotul: Nu sunt deloc adevărate cele ce ai urzit în deşertăciunea minţii tale, căci nu închinătorii la sfintele icoane vor fi pedepsiţi de Dumnezeu, ci închinătorii diavolului, care sunt sub puterea lui şi i s-au închinat şi i-au slujit. Aceştia împreună cu cel căruia i s-au supus vor lua o dreaptă pedeapsă de la Dumnezeu. Căci în citatele de mai sus, „chipul fiarei" nu înseamnă chipul lui Dumnezeu, al Fiului sau al sfinţilor Săi zugrăviţi în icoane sfinte, ci înseamnă chipul diavolului sau al lui antihrist, iar acesta este o persoană puternică (mai probabil o colectivitate de astfel de persoane în colaborare), care, înainte de venirea a doua a Domnului, va acţiona cu furie împotriva lui Iisus Hristos şi a Bisericii Sale, fiind în slujba şi puterea diavolului; în acesta va predomina un caracter bestial de fiară, în locul simţămintelor omeneşti. Fiara dintâi este antihrist (om diavolesc sau diavol întrupat), apărut în lume sub aspect politic de stăpânitor (Apoc. 13, 1-10). Iar fiara a doua este antihrist sub o apariţie religioasă, de profet mincinos (Apoc. 13, 11-18). Diavolul, prin antihristul, sub o formă sau alta, caută să întoarcă pe oameni de la închinarea la chipul lui Dumnezeu, către închinarea chipului său. Acesta este înţelesul citatului de mai sus, şi este de la sine înţeles că închinarea din urmă, şi nu cea dintâi, este oprită cu ameninţarea celor mai cumplite pedepse.

Sectarul: Dacă icoanele sunt plăcute lui Dumnezeu şi sunt învrednicite de puterea harului dumnezeiesc, de ce nu pedepseşte Dumnezeu pe cei ce le hulesc, le profanează şi le distrug?

Preotul: Dumnezeu nu pedepseşte îndată pe păcătoşi şi pe hulitori. El îi rabdă îndelung, pentru că nu vrea moartea păcătoşilor, ci întoarcerea şi îndreptarea lor. De aceea le dă timp de pocăinţă. Nici chiar pe cei ce hulesc sau distrug Biblia nu-i pedepseşte îndată, după cum nici pe cei ce au răstignit pe Fiul Său nu i-a pedepsit îndată.

Insă îi aşteaptă pe toţi, în viaţa de dincolo, şi numai la Judecata cea de apoi va răsplăti fiecăruia după faptele lui (Iov 34, 11; Rom. 14, 10; II Cor. 5, 10; Ps. 61, 11; Pilde 24, 12).

* * *

Credinciosul: Dar prin închinarea la icoane, noi ajungem a ne închina oamenilor. Căci a ne închina la chipurile sfinţilor, care au fost oameni ca şi noi, înseamnă că slujim făpturilor şi ne închinăm lor, nu lui Dumnezeu.

Preotul: Nu-i deloc aşa cum gândeşti frăţia ta. Eu ţi-am arătat mai sus că noi nu ne închinăm la icoane ca lui Dumnezeu, nici nu le cinstim pe ele ca pe nişte dumnezei, cum făceau închinătorii de idoli.

Noi ne ajutăm prin privirea la sfântul făcut pe icoană, spre a ne ridica mintea noastră la sfântul respectiv de dincolo de icoană şi îl rugăm să se roage pentru noi. Adu-ţi aminte că şi noi suntem făcuţi după chipul lui Dumnezeu (Fac. 1, 26-27), iar sfinţii lui Dumnezeu, care s-au desăvârşit în faptele bune, au ajuns într-o măsură să fie şi după asemănarea lui Dumnezeu; căci toţi am fost făcuţi după chip, dar după asemănare rămâne la voinţa noastră şi la harul lui Dumnezeu. Cine se sileşte să ajungă desăvârşit în fapta cea bună, se face şi el dumnezeu după har. Iar cum că şi oamenii se numesc, în acest fel, dumnezei, ne arată Sfânta Scriptură, când zice: *Eu am zis: «Dumnezei sunteţi şi toţi fii ai Celui Preaînalt»* (Ps. 81, 6).

Deci de aceea cinstim (venerăm) icoanele sfinţilor lui Dumnezeu, ca ale unor dumnezei după har. Ii cinstim prin ele pe cei ce au pe Dumnezeu în ei.

Credinciosul: Dar nu se supără Dumnezeu când noi cinstim icoanele sfinților și ne închinăm lor?

Preotul: Nicidecum, căci Dumnezeu slăvește pe cei ce îl slăvesc pe El în cer și pe pământ, că auzi ce zice: *Viu sunt Eu, zice Domnul... numai pe cei ce Mă vor slăvi pe Mine îi voi slăvi* (I Regi 2, 30; Isaia 60, 21; Pilde 3, 35; Col. 3, 4; II Tes. 2, 14; II Tim. 2, 10; I Petru 1, 7; 5, 10 ș.a.). Așadar înțelege că Dumnezeu se preaslăvește în lume prin faptele cele bune ale sfinților (vezi Matei 5, 16; I Petru 2, 12) și El preaslăvește atât pe pământ, cât și în cer, pe cei ce-L preaslăvesc pe El (Ps. 149, 5; Ioan 17, 24; II Tes. 1, 10; I Ioan 3, 2 ș.a.).

Deci înțelege că noi, cinstind icoanele Mântuitorului, ale Maicii Domnului sau ale sfinților, facem acest lucru spre slava lui Dumnezeu, după cum ne învață marele Apostol Pavel, zicând: *De aceea ori de mâncați, ori de beți, ori altceva de faceți, toate spre slava lui Dumnezeu să le faceți* (I Cor. 10, 31; Filip. 2, 15; I Petru 2, 12 ș.a.).

Credinciosul: Dar icoanele sunt lucruri făcute de oameni, și unde se arată în Sfânta Scriptură că Dumnezeu a dat poruncă a se face lucruri de mâini omenești spre slava Lui ?

Preotul: Dacă vrei să știi despre acest lucru cât mai pe larg, citește cu atenție în Sfânta și dumnezeiasca Scriptură în aceste locuri: Ieș. 25, 1-40; 26, 1-37; 27, 1-21; 28, 1-39; Evrei 8, 5 ș.a. Dacă vei citi cu luare aminte la locurile pe care ți le-am însemnat, vei înțelege destul de clar și luminat că Dumnezeu a poruncit să se facă multe lucruri care să fie cinstite de oameni spre slava Lui[1]. In toate a făgăduit Dumnezeu să fie prezent.

Credinciosul: Dar unde se arată în Sfânta Scriptură că Dumnezeu a dat poruncă a se cinsti aceste lucruri făcute de mâini omenești și a se pune în fața lor candele, sfeșnice cu lumânări aprinse și a se tămâia înaintea lor, așa cum fac preoții noștri prin biserici și creștinii prin casele lor?

Preotul: Eu despre aceasta ți-am arătat mai sus, dar ca să fii mai încredințat, ascultă, frate:

Dumnezeu a poruncit lui Moise să facă cortul mărturiei, și a făgăduit că în acel cort sfânt Se va arăta între ei, zicând: *Și vei face Mie lăcaș sfânt, și Mă voi arăta intre voi* (Ieș. 25, 1-8). In acest cort sfânt a poruncit Dumnezeu, pe lângă alte multe lucruri, să fie puși doi heruvimi, zicând: *Apoi să faci doi heruvimi de aur turnați... să pui un heruvim la un capăt și un heruvim la celălalt capăt al capacului...* (Ieș. 25, 18-19); iar *...chivotul legii să-l faci din lemn de salcâm: de doi coți și jumătate de lung și de un cot și jumătate de lat și de un cot și jumătate de înalt* (Ieș. 25, 10). Apoi, în fața acestui chivot al legii cu cei doi heruvimi, a dat poruncă să se facă sfeșnic de aur curat, zicând: *Să faci sfeșnic din aur curat. Sfeșnicul să-l faci bătut din ciocan: fusul, brațele, cupele, nodurile și florile lui să fie dintr-o bucată* (Ieș. 25, 31). Dar nu numai sfeșnic a poruncit să fie înaintea chivotului celui cu heruvimi, ci și candele, zicând: *Să-i faci șapte candele și să pui în el candelele acestea, ca să lumineze latura din fața lui* (Ieș. 25, 37); și iarăși zice: *Și sfeșnicul să-l duci înăuntru și să aprinzi într-însul candelele lui. Să așezi jertfelnicul cel de aur pentru tămâiere înaintea chivotului legii* (Ieș. 40, 4-5). *Sfeșnicul l-a așezat în cortul adunării, în fața mesei, în partea de miazâ-zi a cortului* (Ieș. 40, 24) *și a aprins candelele lui înaintea Domnului, precum poruncise Domnul lui Moise* (Ieș. 40, 25) și *a așezat jertfelnicul cel de aur în cortul adunării, înaintea perdelei, și a aprins pe el tămâie mirositoare, cum poruncise Domnul lui Moise* (Ieș. 40, 26-27) ș.a. Vezi, frate, că cu porunca lui Dumnezeu a făcut Moise și cortul mărturiei, și chivotul legii, și heruvimii, și sfeșnicul, și candelele înaintea chivotului legii, și tămâierea cea cu miresmele tămâierii.

Oare nu erau toate acestea lucruri făcute de mâini omenești pe care le-a poruncit Însuși Dumnezeu? Oare nu s-au făcut toate cu porunca lui Dumnezeu și spre slava Sa? Iar această poruncă n-a fost dată împreună cu făgăduința că El va locui și se va descoperi în ele?

Credinciosul: Dar unde se scrie în Sfânta Scriptură că aceste lucruri făcute de mâini omenești în cortul mărturiei au fost sfințite la porunca lui Dumnezeu și că oamenii se închinau înaintea lor și aprindeau candele și lumânări, cum fac preoții în biserici și creștinii, prin casele lor, înaintea icoanelor?

Preotul: Auzi ce zice Dumnezeu lui Moise: *Și să faci din acestea mir pentru ungerea sfântă, mir alcătuit după meșteșugul*

[1] Tot despre aceasta vezi si la Sfântul Ioan Damaschin, *Dogmatica,* cap. 16, p. 281-284.

făcătorilor de aromate; acesta va fi mirul pentru sfânta ungere. Să ungi cu el cortul adunării, chivotul legii și toate lucrurile din cort, masa și toate cele de pe ea, sfeșnicul și toate lucrurile lui, jertfelnicul tămâierii, jertfelnicul arderii de tot și toate lucrurile lui și baia și postamentul ei. Și să le sfințești pe acestea și va fi sfințenie mare; tot ce se va atinge de ele se va sfinți (Ieș. 30, 25-29).

Credinciosul: Dar unde scrie că oamenii se închinau la aceste lucruri sfințite, cum fac preoții și creștinii noștri în fața icoanelor?

Preotul: Dacă ai fi citit cu atenție Sfânta Scriptură, nu mai era nevoie să mă întrebi și de acest lucru. Dar și la această întrebare îți voi răspunde cât mai pe scurt. Auzi ce zice Sfânta Scriptură în această privință: *Atunci David s-a sculat de la pământ, s-a spălat, s-a uns și și-a schimbat hainele și s-a dus în casa Domnului (biserica) și s-a închinat și s-a rugat Lui* (II Regi, 12, 20). Vezi și pe Isus al lui Navi, care *și-a sfâșiat veșmintele sale, a căzut cu fața la pământ înaintea chivotului Domnului și a stat așa până seara, și el și bătrânii lui Israel, și și-au presărat cenușă pe capetele lor* (Iosua 7, 6; Num. 20, 6; Apoc. 19, 4). Tot cu porunca lui Dumnezeu s-a făcut și șarpele de aramă (vezi Num. 28, 8, 9).

Credinciosul: Dar unde scrie de aprinderea lumânărilor înaintea acestor lucruri sfinte, la porunca lui Dumnezeu?

Preotul: Auzi ce spune Sfânta Scriptură în privința aprinderii lumânărilor înaintea lucrurilor sfințite, la porunca lui Dumnezeu: *Și a grăit Domnul cu Moise și a zis: Poruncește fiilor lui Israel să-ți aducă untdelemn de măsline, curat și limpede, pentru candele, ca să ardă sfeșnicul necontenit, înaintea perdelei din cortul adunării, și-l va aprinde Aaron și fiii lui înaintea Domnului, ca să ardă totdeauna, de seara până dimineața. Acesta este așezământ veșnic în neamul vostru. Candelele să le pună în sfeșnicul cel de aur curat de dinaintea Domnului, ca să ardă sfeșnicul de seara până dimineața* (Lev. 24, 1-4).

Și în alt loc scrie așa: *Pe el* (pe jertfelnic) *Aaron va arde tămâie mirositoare în fiecare dimineață, când pregătește candelele. Când va aprinde Aaron seara candelele, iar va arde miresme. Această tămâiere neîntreruptă se va face pururea înaintea Domnului, din neam în neam* (Ieș. 30, 7-8, ș.a.).

Credinciosul: Dar unde se scrie în Sfânta Scriptură că au voie creștinii să țină aceste icoane sfințite prin casele lor? Că dacă sunt sfințite, apoi să le ducă la biserică, iar nu să le țină în casele lor, unde se fac atâtea fărădelegi.

Preotul: Sfânta Scriptură ne arată că chiar chivotul Domnului stătea într-un cort (vezi II Regi 7, 2), și era ținut uneori prin casele oamenilor: *Și a rămas chivotul Domnului în casa lui Obed-Edom Gateanul trei luni și a binecuvântat Domnul pe Obed-Edom și toată casa lui* (II Regi 6, 11; vezi și la 7, 6 ș.a.).

Credinciosul: Dar unde se arată în Sfânta Scriptură că aceste lucruri sfințite (icoanele) pot să facă minuni?

Preotul: Ai văzut mai sus că Dumnezeu a binecuvântat casa și toate lucrurile lui Obed-Edom, pentru că a ținut chivotul Domnului în casa Sa, și iarăși Dumnezeu a dat putere acestor lucruri făcute de mâini omenești - și sfințite la porunca Lui - să facă minuni și să pedepsească pe cei răi, care nu le-au dat lor cinstea cea cuvenită (vezi despre aceasta pe larg la cartea I-a Regi, cap. 5, 1-8 ș. a.).

Credinciosul: Am înțeles, din cele de până aici, că Dumnezeu a poruncit a se face diferite lucruri de mâini omenești, care s-au sfințit tot la porunca lui Dumnezeu, și că sfintele icoane sunt lucruri prin care Se slăvește Dumnezeu în Biserica Sa și prin casele creștinilor.

Încă am mai înțeles că Dumnezeu a dat poruncă de a se aprinde candele și lumânări în sfeșnice și a se tămâia sfintele icoane și a se închina înaintea lor cei credincioși, după cum ați arătat că și în Legea Veche se făcea acest lucru, înaintea lucrurilor făcute de mâini omenești și sfințite spre slava Sa.

Iarăși am înțeles că Dumnezeu, prin lucrurile cele făcute cu porunca Lui, spre slava Sa, face minuni, binecuvântând pe cei credincioși care țin aceste lucruri sfințite în casele lor și pedepsind pe cei răi care nu le cinstesc pe ele, așa cum a pedepsit pe filistenii care au luat chivotul Legii Domnului în robie și l-au pus în casa lui Dagon și nu i-au dat cinstea cuvenită (I Regi 5, 1-8 ș.a).

Capitolul9

DESPRE

VENERAREA SFINTEI CRUCI

Sfânta Cruce este altarul pe care s-a adus jertfa cea adevărată pentru oamenii din toate timpurile. Iisus Hristos a fost şi jertfă adevărată şi preotul care a adus-o, câştigând prin ea mântuirea noastră, după cum ne adevereşte Sfânta Scriptură, zicând: *Iar Hristos, venind Arhiereu al bunătăţilor celor viitoare..., nu cu sânge de ţapi şi de viţei, ci cu însuşi Sângele Său, şi a dobândit o veşnică răscumpărare. Căci dacă sângele ţapilor şi al taurilor şi cenuşa junincii, stropind pe cei spurcaţi, îi sfinţeşte spre curăţirea trupului, cu cât mai mult Sângele lui Hristos, care, prin Duhul cel veşnic, S-a adus lui Dumnezeu pe Sine, jertfă fără de prihană, va curaţi cugetul vostru de faptele cele moarte, ca să slujiţi Dumnezeului Celui viu* (Evrei 9, 11-14).

Sfântul Chirii al Ierusalimului zice: „Mântuitorul a suferit toate aceste patimi ca să împace prin Sângele Crucii pe cele din cer şi pe cele de pe pământ (cf. Col. 1, 20). Din pricina păcatelor eram duşmani ai lui Dumnezeu, şi Dumnezeu hotărâse ca păcătosul să moară. Trebuia să se întâmple una din două: sau Dumnezeu, ca Unul ce-Şi îndeplineşte spusele, să-i omoare pe toţi, sau să anuleze hotărârea, ca Unul ce este iubitor de oameni. Totuşi, priveşte la înţelepciunea lui Dumnezeu! A menţinut cu adevărat şi hotărârea şi Şi-a arătat cu putere şi iubirea de oameni! In trupul răstignit pe lemnul Crucii, Hristos a luat păcatele, pentru ca prin moartea Lui noi să murim pentru păcate şi să trăim pentru dreptate (I Petru 2, 24). Nu era om de

rând Cel ce a murit pentru noi. Nu era oaie necuvântătoare. Nu era înger, ci Dumnezeu întrupat! Nu era atât de mare nelegiuirea păcătoşilor, pe cât de mare era dreptatea Celui Care a murit pentru noi!"[1].

Să se mai ştie şi aceasta, că în Sfânta Scriptură cuvântul Cruce are două înţelesuri:

a) un înţeles spiritual (întrebuinţat mai rar); înţelesul spiritual al cuvântului cruce este redat în cuvintele Mântuitorului: *Oricine voieşte să vină după Mine, să se lepede de sine, să-şi ia crucea şi să-Mi urmeze Mie* (Marcu 8, 34). *Şi cel ce nu-şi ia crucea şi nu-Mi urmează Mie, nu este vrednic de Mine* (Matei 10, 38).

b) un înţeles material, propriu sau obişnuit, însemnând lemnul Crucii sau crucea de lemn, compusă din două lemne puse de-a curmezişul, cum au fost cele pe care a fost răstignit Mântuitorul.

Înţelesul material este folosit mai des în Sfânta Scriptură. El este evident în texte precum sunt următoarele: *Şi, ducându-Şi crucea, a ieşit la locul ce se cheamă al Căpăţânii, care evreieşte se zice Golgota* (Ioan 19, 17). *Şi ieşind, au găsit pe un om din Cirene, cu numele Simon; pe acesta l-au silit să ducă crucea Lui* (Matei 27, 32; Marcu 15, 21). *Şi stăteau lângă crucea lui Iisus mama Lui şi sora mamei Lui, Maria lui Cleopa, şi Maria Magdalena* (Ioan 19, 25). *Mântuieşte-Te pe Tine însuţi, coborându-Te de pe Cruce* (Marcu 15, 30; Ioan 19, 31).

In înţelesul obişnuit, în vorbirea de toate zilele (nu şi în Sfânta Scriptură), *cruce* mai înseamnă şi semnul crucii făcut cu mâna dusă la frunte, la piept şi la cei doi umeri (vezi capitolul următor).

Crucea, ca mijloc de mântuire a oamenilor, a fost prefigurată şi în Vechiul Testament, prin «şarpele de aramă» (Num. 21, 9) şi arătată de Mântuitorul în Noul Testament (Ioan 3, 14-15).

Sectarul: Crucea este o spânzurătoare şi este cu totul nefiresc să cinstim un obiect care a servit drept spânzurătoare unei persoane iubite de noi. Cum este posibil să cinstim noi

[1] Sfântul Chirii al Ierusalimului, *Cateheze,* vol. II, Cateheza a XIII-a, p. 349.

obiectul care a servit ca instrument de chinuire pentru Mântuitorul nostru?

Preotul: Noi trebuie să cinstim Sfânta Cruce cât se poate mai mult, deoarece Iisus Hristos a iubit Crucea și a îmbrățișat-o cu iubire și a ars pe ea păcatul nostru, ca pe un altar. Crucea arată rușinea noastră, iar nu a Domnului; din partea Domnului arată iubire. Deci gândul la ea ne face, pe de o parte, să ne rușinăm și să ne căim de păcatele noastre și să luptăm împotriva lor, îmbrățișând și noi Crucea cum a îmbrățișat-o Domnul; iar pe de altă parte, să ne înduioșăm de dragostea Lui cu care ne-a mântuit prin ea de păcatele noastre și să o slăvim. Așadar, desigur că obiectele care ne aduc întristare și durere pentru pierderea unei persoane scumpe, noi nu le cinstim, dar Crucea Domnului nu ne-a adus întristare, ci bucurie și mântuire. Căci ea n-a fost, cum socotiți voi, sectarilor, o simplă spânzurătoare, ci a fost altar de jertfă pe care s-a adus cea mai mare și mai prețioasă jertfă cu putință, pentru mântuirea noastră.

Sectarul: Trebuie să cinstim pe Hristos, iar nu Crucea Lui, pe care El a murit.

Preotul: Dar și în Vechiul Testament a fost cinstit nu numai David, ci și sabia cu care a ucis pe Goliat, căci și ea a fost ținută cu mare cinste în cortul sfânt lângă efod, după cum spune: *Și a zis David către Abimelec: «N-ai cumva la îndemână vreo suliță sau vreo sabie? Căci eu nu mi-am luat nici sabia, nici altă armă...». Preotul însă a răspuns: «Iată sabia lui Goliat filisteanul, pe care l-ai ucis în Valea Stejarului; ea este învelită într-o haină, după efod...»* (I Regi 21, 8-9). Deci cu atât mai mult trebuie să cinstim noi Sfânta Cruce, așezând-o în biserici, fiindcă altă armă ca ea, împotriva celui rău, nu există, ea fiind o sabie neasemănat mai puternică decât sabia lui David, căci prin ea a fost biruită puterea satanei. De aceea și Marele Apostol o numește puterea lui Dumnezeu, zicând: *Cuvântul crucii, pentru cei ce pier, este nebunie; iar pentru noi, cei ce ne mântuim, este puterea lui Dumnezeu* (I Cor. 1, 18).

Sectarul: Dacă este vorba să cinstim Crucea, atunci trebuie să cinstim nu numai Crucea, ci și piroanele, cununa de spini, pe Pilat și pe Iuda, pe arhiereii Ana și Caiafa, pe ostașii batjocoritori, pentru că tot atât au contribuit și aceștia, cât și Crucea, la mântuirea noastră.

Preotul: Nu trebuie să cinstim pe Pilat, pe Iuda, pe arhierei, pe ostașii batjocoritori și ucigași ai Domnului, pentru că trebuie să ținem seama de intenția pe care au avut-o ei când au contribuit la patimile și la moartea Domnului. Scopul lor era de a-L batjocori, de a-L rușina și de a-L chinui, omorându-L ca să nu mai fie. Cât privește cununa de spini, piroanele etc, noi le cinstim și pe acestea, dar nu ca pe Cruce, pentru că nicăieri în Sfânta Scriptură nu ni se spune că am fi fost împăcați cu Dumnezeu prin ele, și nici n-au fost prefigurate în Vechiul Testament precum a fost Crucea. Iată deci pentru ce cinstim Sfânta Cruce mai mult decât pe acestea.

Sectarul: Dacă este vorba să cinstim Crucea lui Hristos, atunci trebuie să cinstim numai Crucea cea adevărată, pe care a fost răstignit Domnul Iisus, iar nu și toate crucile făcute de oameni, pentru că acestea, fiind lucrate de oameni păcătoși, nu pot fi sfinte și vrednice de a fi venerate.

Preotul: Dar atunci și cu Biblia ar trebui să facem tot așa. Astăzi avem foarte multe Biblii și, prin asemănare cu cele ce spui dumneata, ar trebui să o respectăm numai pe cea originală, iar nu și pe toate celelalte tipărite de culegători și de tipografi păcătoși sau necreștini. Aceasta ar fi însă ceva de neînțeles pentru un om cu mintea întreagă, cum de neînțeles este și obiecțiunea de mai sus a dumitale.

Sectarul: Crucea nu trebuie păstrată în afară, pe piept, în biserici și în case etc, ci înlăuntrul nostru, în suflet.

Preotul: Cine o are în suflet, când o vede în afară se bucură. Cea din afară întărește pe cea dinlăuntru, căci totdeauna obiectele din afară trezesc și întăresc sentimentele cele dinlăuntru. De altfel, și crucea dinlăuntrul nostru, ca simțământ de evlavie, a fost produsă tot prin cea din afară. Dacă nu este în afară, nu poate fi nici înlăuntrul nostru. Cine este următor al Crucii lui Hristos, iubește și crucea cea dinlăuntru și cinstește cu evlavie și semnul ei din afară.

* * *

Credinciosul: Dar care a fost scopul Domnului de a binevoit să moară pe Cruce?

Preotul: La această întrebare ne răspunde dumnezeiescul Părinte Maxim Mărturisitorul, zicând: „Acesta a fost așadar scopul Domnului, ca pe de o parte să asculte de Tatăl până la moarte, ca un om, pentru noi păzind porunca iubirii, iar pe de altă parte să biruiască pe diavolul, pătimind de la el prin cărturarii şi fariseii puşi la lucru de el. Astfel, prin faptul că S-a lăsat de bună voie învins, a învins pe cel ce nădăjduia să-L învingă şi a scăpat lumea de stăpânirea lui"[2].

Credinciosul: Mai este vreun loc în Sfânta Scriptură care arată despre puterea Crucii şi că de ea s-a slujit Mântuitorul spre mântuirea noastră?

Preotul: Da, este. Auzi pe marele Apostol Pavel care se laudă cu Crucea Domnului şi o socoteşte pe ea putere a lui Dumnezeu, zicând: *Cuvântul Crucii, pentru cei ce pier, este nebunie; iar pentru noi, cei ce ne mântuim, este puterea lui Dumnezeu* (I Cor. 1, 18). Şi iarăşi zice: *Iar mie, să nu-mi fie a mă lăuda, decât numai în Crucea Domnului nostru Iisus Hristos, prin care lumea este răstignită pentru mine, și eu pentru lume* (Gal. 6, 14).

Iar cum că prin Cruce s-a omorât vrajba şi cum că prin Cruce a împăcat Mântuitorul pe oameni cu Dumnezeu, ascultă când zice: *Căci El este pacea noastră, El care a făcut din cele două - una, surpând peretele din mijloc al despărțiturii..., ca, întru Sine, pe cei doi să-i zidească într-un singur om nou și să întemeieze pacea, și să-i împace cu Dumnezeu pe amândoi, uniți într-un trup, prin cruce, omorând prin ea vrăjmășia* (Efes. 2, 14-16). Şi iarăşi zice: *Căci în El a binevoit (Dumnezeu) să sălășluiască toată plinirea. Și printr-însul toate cu Sine să le împace..., făcând pace prin El, prin sângele crucii Sale* (Col. 1, 19-21). Şi iarăşi zice: *Ștergând zapisul ce era asupra noastră, care ne era potrivnic cu rânduielile lui, și l-a luat din mijloc, pironindu-l pe cruce. Dezbrăcând (de putere) începătoriile și stăpâniile, le-a dat de ocară în văzul tuturor, biruind asupra lor prin cruce* (Col. 2, 14-15).

Prin cruce S-a înălțat Iisus Hristos la mărire (Filip. 2, 8-9; Luca 24, 26; Ioan 17, 1). Dacă crucea ar fi fost lucru de ruşine pentru El, nu S-ar fi înălțat pe ea.

[2] *Cuvinte ascetice,* Filocalia, vol. II, cap. XIX, p. 9.

Capitolul 10

DESPRE SEMNUL SFINTEI CRUCI

Orice creştin care este adevărat fiu al Bisericii celei dreptmăritoare a lui Hristos şi care trăieşte în viață cu evlavie şi frică de Dumnezeu, când începe o sfântă rugăciune sau o termină, la începutul citirii unei cărți sfinte, la începutul şi sfârșitul unui lucru, la plecarea în călătorie şi la întoarcerea din ea, când este tulburat de vreo frică, de vreo veste rea sau de oarecare gânduri rele, când se scoală şi se culcă, când stă la masă şi când se ridică de la masă, se însemnează pe sine cu semnul Sfintei Cruci, pe care îl face cu mâna pe fața sa, aducându-şi aminte de puterea cea nemăsurată a Celui ce a sfințit Crucea cu Preacurat şi Preascump Sângele Său şi ne-a lăsat-o nouă ca pe o armă nebiruită împotriva diavolului şi ca pe un semn dumnezeiesc, după cum scrie în Scriptură: *Dat-ai celor ce se tem de Tine semn ca să fugă de la fața arcului* (Ps. 59, 4) şi iarăşi: *.. .însemnatu-s-a peste noi lumina feței Tale, Doamne* (Ps. 4, 6).

Noi ştim că la rugăciune trebuie să ia parte şi trupul nostru, cu toate mădularele sale. Intre acestea, mâinile au un rol important în exprimarea rugăciunii. Iată câteva mărturii din Sfânta Scriptură:

1. Iacov a binecuvântat cu mâinile șale (aşezate în chipul crucii) pe fiii lui Iosif, după cum este scris: *...luând Iosif pe cei doi fii ai săi, pe Efraim cu dreapta sa în fața stângii lui Israel, iar pe Manase cu stânga sa în fața dreptei lui Israel, i-a*

apropiat de el. Israel însă și-a întins mâna sa cea dreaptă și a pus-o pe capul lui Efraim, deși acesta era mai mic, iar stânga și-a pus-o pe capul lui Mânase. Înadins și-a încrucișat mâinile, deși Manase era întâiul născut. Și i-a binecuvântat... (Fac. 48, 13-15).

2. Hristos a binecuvântat cu mâinile pe copii și pe apostoli. Despre binecuvântarea copiilor ne vorbește Sfânta Scriptură astfel: *Și, luându-i în brațe, i-a binecuvântat, punându-Și mâinile peste ei* (Marcu 10, 16). Iar despre binecuvântarea apostolilor ne spune: *...i-a dus afară până spre Betania, și, ridicându-Și mâinile, i-a binecuvântat* (Luca 24, 50).

3. Apostolii au așezat diaconi, preoți și episcopi prin rugăciune și punerea mâinilor (Fapte 6, 6; 14, 23; I Tim. 4, 14), fapt pentru care taina preoției era numită «punerea mâinilor preoției». Tot prin rugăciuni și punerea mâinilor împărtășeau Apostolii Sfânta Taină a Sfântului Mir (a împărtășirii Sfântului Duh celor botezați) (Fapte 19, 5-6; 8, 14-17 ș.a.). Împărtășirea Sfântului Duh în această Taină se numea, de asemenea, «punerea mâinilor», spre deosebire de cea de mai sus care se chema «punerea mâinilor preoției».

Prin urmare, la rostirea rugăciunii, trupul ia și el parte îndeosebi prin acest mădular al său care este mâna. Trebuința de a lua parte și trupul sau cel puțin un organ al trupului, la rostirea rugăciunii, rezultă din îndemnul apostolului: *Slăviți, dar, pe Dumnezeu în trupul vostru și în duhul vostru, care sunt ale lui Dumnezeu* (I Cor. 6, 20). Și în alt loc: *Vreau deci ca bărbații să se roage în tot locul, ridicând mâini sfinte, fără de mânie și fără șovăire* (I Tim. 2, 8).

In Testamentul Vechi, de asemenea se practica rugăciunea prin participarea trupului, ca, de pildă, prin îngenunchere, plecarea capului, lovirea pieptului cu mâna, ridicarea mâinilor ș.a. Psalmistul zice: *Așa Te voi binecuvânta în viața mea, și în numele Tău voi ridica mâinile mele* (Ps. 62, 5). Semnul Crucii în Vechiul Testament a fost prefigurat în binecuvântarea lui Iacov (Fac. 48, 14), în minunea despărțirii apelor Mării Roșii și a înecării lui faraon, în ținerea mâinilor lui Moise în chipul Crucii în timpul luptei cu Amalec (Ieș. 17, 11-12).

In Noul Testament, semnul Crucii se face astfel: se împreună primele trei degete de la mâna dreaptă - simbolizând

Sfânta Treime - (degetul mare, arătătorul și cel mijlociu), iar celelalte două degete se țin strânse în palmă - simbolizând cele două firi ale Mântuitorului, firea dumnezeiască și omenească. Apoi se duc la frunte, la piept, la umărul drept și la urmă la umărul stâng, rostind cuvintele: In numele Tatălui (la frunte) și al Fiului (la piept) și al Sfântului Duh (de la un umăr la altul), după care zicem «Amin!»

«In numele Tatălui» înseamnă cinstirea lui Dumnezeu-Tatăl, Stăpânul tuturor. Coborârea mâinii la piept rostind cuvintele «și al Fiului» înseamnă coborârea Fiului lui Dumnezeu pe pământ pentru mântuirea noastră. Iar ducerea mâinii de la umărul drept la cel stâng, rostind cuvintele «și al Sfântului Duh», înseamnă împăcarea noastră cu Dumnezeu și împreunarea cu El, prin harul Sfântului Duh adus nouă de Dumnezeu-Fiul.

Sectarul: Nu avem trebuință de semnul Crucii făcut cu mâna, pentru că Dumnezeu nu cere slujirea mâinilor omenești, căci cei ce se închină lui Dumnezeu trebuie să I se închine în duh și în adevăr și nu în trup, după cuvântul apostolului: *Dumnezeu... fiind Domnul cerului și al pământului, nu locuiește în temple făcute de mâini, nici nu este slujit de mâini omenești, ca și cum ar avea nevoie de ceva, El dând tuturor viață și suflare și toate...* (Fapte 17, 24-25). Iar Mântuitorul a vorbit femeii samarinence: *Dar vine ceasul și acum este, când adevărații închinători se vor închina Tatălui în duh și în adevăr, că și Tatăl astfel de închinători își dorește. Duh este Dumnezeu și cei ce I se închină, trebuie să I se închine în duh și în adevăr* (Ioan 4, 23-24). Deci, închinarea trebuie să fie în duh și nu în trup, cu duhul, iar nu cu mâna, în semnul Crucii.

Preotul: In citatul prim nu este vorba de semnul Sfintei Cruci făcut cu mâna. Aici se spune numai că pe Dumnezeu nu trebuie să-L slujim cu ostenelile mâinilor noastre, cum am sluji pe oarecare om mai mare al nostru. Dumnezeu nu are nevoie de asemenea slujitori, omul fiind atât de mic față de El, încât în privința aceasta, ca și de altfel în orice privință, nu-L poate ajuta cu nimic.

In citatul al doilea, de asemenea, este vorba de cu totul altceva, și anume, că în curând se va începe o epocă nouă, în care închinarea lui Dumnezeu (cultul dumnezeiesc) va fi mai

aproape de desăvârșire, mai adevărată (lăuntrică și spirituală), iar nu ca până atunci, aproape numai formală (exterioară și materială), legată de un anumit fel de lăcaș (templul), de **o** anumită localitate (Ierusalim, respectiv Garizim), de o anumita națiune (iudei, respectiv, samarineni). Căci Dumnezeu este Duh și ca atare nu poate fi cuprins între zidurile unui templu oarecare, fie în Ierusalim, pe Muntele Sion, fie în Samaria, pe Muntele Garizim, și monopolizat acolo. El este pretutindeni și de aceea închinarea nu trebuie să fie legată de ceva material sau mărginit, ci trebuie să se facă «în duh», adică să fie internă (spirituală), cum nici la samarineni, nici la iudei nu fusese până atunci. Această închinare «în duh» este o închinare «în adevăr» sau adevărată - și aceasta va trebui să fie căutată și practicată. Dar prin aceasta nu înseamnă că se înlătură cultul exterior, ci numai că se pune mai multă bază pe cel interior, atât de nesocotit mai înainte; căci și cultul extern este necesar, dat fiind natura dublă a făpturii noastre, trupească și sufletească (Matei 6, 5-6; Rom. 12, 1; I Cor. 6, 15).

Dacă voi, sectarii, cereți de la noi numai închinare în duh, pentru ce voi, când vă rugați, plecați genunchii, vă plecați capetele, vă bateți piepturile, vă ridicați mâinile, vă împreunați mâinile amândouă și alte multe manifestări de acestea aveți în vremea rugăciunii? Pentru că și acestea sunt asemănătoare cu facerea semnului Crucii cu mâna, fiind participări ale trupului vostru la rugăciune. Oare credeți voi că vă puteți ruga vreodată fără ca trupul vostru să ia parte la osteneala rugăciunii? Dacă ați fi niște duhuri fără de trup, v-am crede, dar nefiind, niciodată nu vom crede aceste afirmații neîntemeiate pe adevăr. Ca și îngenuncherea, ca și plecarea capului, ca și metania sau ca și ridicarea mâinilor în sus la rugăciune, tot așa și semnul Sfintei Cruci făcut cu mâna, este un semn care arată o ținută religioasă sau o stare sufletească de evlavie în fața lui Dumnezeu, Căruia trebuie să-I slujim și cu sufletul și cu trupul nostru (I Cor. 6, 20; Filip. 1, 20).

Potrivnicii Crucii și ai semnului ei sunt vrăjmașii Crucii lui Hristos (Filip. 3, 18-19). Semnul Sfintei Cruci va vesti venirea a doua a Mântuitorului nostru Iisus Hristos, după mărturia Sfintei Scripturi, care zice: *Atunci se va arăta pe cer semnul Fiului Omului și vor plânge toate neamurile pământului și vor vedea pe Fiul Omului venind pe norii cerului, cu putere și cu slavă multă* (Matei 24, 30-31). Acel semn este Crucea, deoarece ea este semnul puterii și al biruinței lui Hristos (I Cor. 1, 18; Col. 2, 15). Cu adevărat atunci se vor rușina cu rușine veșnică și căință toți vrăjmașii și hulitorii Sfintei Cruci; dar atunci căința lor nu le va mai folosi.

Satana urăște foarte mult semnul Sfintei Cruci, căci este arma cea nebiruită cu care Hristos a biruit și a prădat iadul, și de aceea îndeamnă pe toți cei rătăciți de la adevăr și care îi slujesc lui, să hulească și să vrăjmășească Crucea lui Hristos, căci, după cum câinele fuge de bățul cu care a fost lovit, tot așa și diavolul fuge de Crucea care îi amintește că prin ea a fost biruit[1].

* * *

Credinciosul: Dar prin care semn a mai fost prefigurată Crucea Domnului nostru Iisus Hristos în Sfânta Scriptură?

Preotul: Crucea a fost închipuită cu taină in Legea Veche prin semnul „T" (Tau), care-i apăra pe cei ce îl aveau pe frunte (Iez. 9, 4-6). Pentru noi, creștinii, crucea este pecetea lui Dumnezeu care păstrează nevătămați pe cei ce o au însemnată pe frunțile lor (Apoc. 7, 2-3). Vezi și la Apocalipsă 9, 4.

[1] Sfântul Chirii al Ierusalimului, *Cateheze,* voi. II, Cateheza a XIII-a, p. 256.

Capitolul 11

DESPRE RUGĂCIUNILE PENTRU CEI RĂPOSAȚI

Îndată după sfârşitul fiecărui om, sufletul lui merge la judecată. Această judecată care se face cu fiecare suflet în parte se numeşte judecata particulară şi se deosebeşte de judecata cea de obşte sau universală, care se va face cu toţi oamenii odată la sfârşitul lumii şi după învierea trupurilor. Prin această judecată particulară se cercetează starea în care iese omul din viața pământească, şi dacă această stare este bună, sufletul este dus de îngeri la fericire, iar dacă este rea, este luat de duhurile necurate la chinuri.

Fericirea la care sunt duși cei găsiți vrednici se numeşte *sânul lui Avraam* (Luca 16, 22) sau *rai* (Luca 23, 43), iar chinurile la care sunt supuşi necredincioșii şi păcătoşii se numeşte *iad* (Luca 16, 23). Că această judecată şi trimitere a sufletelor la rai sau la iad are loc îndată după moarte, vedem din cuvintele Mântuitorului către tâlharul de pe cruce: *...astăzi vei fi cu Mine în rai* (Luca 23, 43) sau din cuvintele Apostolului Pavel: *este rânduit oamenilor, o dată să moară, iar după aceea să fie judecata* (Evrei 9, 27). Acelaşi lucru îl arată marele Apostol Pavel şi atunci când zice: *...doresc să mă despart de trup și să fiu împreună cu Hristos, și aceasta e cu mult mai bine* (Filip. 1, 23) şi iarăşi: *Căci pentru mine viață este Hristos și moartea, un câștig* (Filip. 1, 21).

Dintre vechii scriitori bisericești care vorbesc despre judecata particulară deosebit de cea de obște, amintim pe Tertulian, care zice: „Sufletul (păcătosului după moarte) mai

întâi trebuie să încerce judecata lui Dumnezeu, ca unul ce a fost pricinuitorul tuturor celor ce le-a făcut, dar el trebuie să aştepte şi trupul său, ca să primească răsplata şi pentru ceea ce a făcut cu ajutorul trupului, care s-a supus poruncilor lui"[1]. Încă trebuie de ştiut şi acest lucru: dacă cineva la judecata particulară ar fi fost găsit vrednic de chinuri şi de pedeapsă şi dacă unul ca acesta este creştin şi fiu al Bisericii lui Hristos, mai are o portiță de scăpare - prin mijlocirea celor vii - din chinurile la care a fost pedepsit de Dumnezeu.

Sectarul: Este exclusă posibilitatea intervenţiei celor vii pentru cei morţi, ştiut fiind că Dumnezeu va judeca pe fiecare după faptele lui şi după dreptate, dând fiecăruia răsplata cuvenită propriilor sale fapte. O judecată făcută pe baza intervenţiei altora n-ar mai fi dreaptă. Sfântul Apostol Pavel vorbeşte lămurit: *Pentru că noi toți trebuie să ne înfățișăm înaintea scaunului de judecată al lui Hristos, ca să ia fiecare după cele ce a făcut prin trup, ori bine, ori rău* (II Cor. 5, 10). Cuvinte asemănătoare cu acestea găsim destule în Sfânta Scriptură şi anume în toate textele privitoare la Judecata de apoi.

Preotul: Nu sunt deloc adevărate cele ce cugeti dumneata şi cei asemenea dumitale. Că Dumnezeu va răsplăti fiecăruia după faptele sale, este adevărat (Ps. 61, 11), dar că posibilitatea de a ne ruga pentru cei morţi este exclusă, acest cuvânt este cu totul străin de adevăr. Noi vedem că în Sfânta Scriptură se pune mare preţ pe rugăciunea unora pentru alţii. Dacă ar fi aşa cum gândeşti dumneata, că n-ar avea nici un folos rugăciunea unora pentru alţii, atunci nici marele Apostol Pavel n-ar fi trebuit să îndemne cu rugăminte pe ucenicul său, Timotei, spre un lucru ca acesta, scriindu-i: *Vă îndemn deci, înainte de toate, să faceți cereri, rugăciuni, mijlociri, mulțumiri, pentru toți oamenii* (I Tim. 2, 1). Iar Sfântul Apostol Iacov spune: *Mărturisiți-vă deci unul altuia păcatele și vă rugați unul pentru altul, ca să vă vindecați, că mult poate rugăciunea stăruitoare a dreptului* (Iacov 5, 16). Sfântul Apostol Pavel cere să se facă rugăciune şi pentru el (Efes. 6, 19).

Dar dacă rugăciunile noastre folosesc celor vii, care pricină ar fi să nu le folosească şi celor morţi, odată ce ei

[1] Silvestru de Canev, *Dogmatica,* voi. V, p. 94.

trăiesc cu sufletele lor și de vreme ce Același Dumnezeu le ascultă și pe unele și pe altele? La mărturiile de mai sus se pot adăuga și altele directe, din Vechiul Testament. Astfel, în Cartea a doua a Macabeilor (12, 42-45) se arată că s-a adus jertfă pentru ostașii cei morți și apoi se zice: *Drept aceea, sfânt și cucernic gând a fost, că a adus jertfă de curăție pentru cei morți, ca să se slobozească de păcat* (II Mac. 12, 46). Iar Sfântul Prooroc Baruh spune: *Doamne, Atotțiitorule, Dumnezeul lui Israel, auzi rugăciunea celor ce au murit ai lui Israel... Nu-Ți aduce aminte de nedreptățile părinților noștri...* (3, 4-5).

In chipul cel mai limpede vorbește despre aceste rugăciuni Sfânta Tradiție, începând din primele secole ale Bisericii, după cum arată și conținutul Sfintelor Liturghii. Sfântul Ioan Gură de Aur arată că Apostolii chiar au rânduit să se facă la Liturghie pomenire pentru cei morți, zicând: „Nu degeaba au rânduit Apostolii să se facă înaintea Tainei celei înfricoșătoare pomenirea celor plecați. Știau că mult le folosește, multă binefacere aduce celor morți. Când stă poporul și plinătatea preoțească cu mâinile ridicate și în față stă Jertfa cea înfricoșătoare, cum nu vor îndupleca pe Dumnezeu pentru cei adormiți? Dar aceasta, numai pentru cei plecați în credință"[2].

Sfântul Ioan Gură de Aur spune că rugăciunile ajută numai celor adormiți în credință. La Proscomidie (la Sfânta Liturghie) se pomenesc toți cei adormiți „întru nădejdea învierii și a vieții de veci". Se poate spune deci că rugăciunile folosesc numai sufletelor acelora care au plecat de aici nu de tot moarte, ca mădulare ale Bisericii, ci având în ele o anumită credință ca rădăcină a virtuților și oarecare silințe de a o dezvolta în virtuți; celor ce au săvârșit, așadar, unele fapte bune ca început al virtuților și al slăbirii patimilor, dar nu au făcut binele așa de statornic, sau așa de mult timp, încât să fi ajuns la deprinderi bune sau virtuți care să cumpănească asupra patimilor.

Cu alte cuvinte, rugăciunile folosesc celor ale căror puteri nu s-au ruinat slujind numai patimilor, ci au avut și o oarecare obișnuință a binelui, cu care s-au dus de aici. Ele folosesc chiar și celor ce n-au dus o viață de credință și n-au avut fapte bune,

[2] Sfântul Ioan Gură de Aur, Omilii la Epistolele Sfântului Apostol Pavel, Omilia a IV-a, la Filipeni.

dar la sfârșitul vieții au găsit puterea să se căiască, însă nu așa de cutremurător ca să li se prefacă ființa dintr-o dată și în întregime, ca a tâlharului de pe cruce, în care caz s-ar fi dus în rai.

Sectarul: Dumnezeu chiar osândește pe cei ce se bizuiesc pe intervențiile altor oameni în favoarea mântuirii lor. Căci acestea zice Domnul: *Blestemat fie omul care se încrede în om și își face sprijin din trup omenesc și a cărui inimă se depărtează de Domnul* (Ier. 17, 5).

Preotul: In acest citat sunt blestemați și osândiți numai acei oameni care își pun nădejdea mântuirii lor exclusiv în ajutorul de la oameni și nu în cel de la Dumnezeu - față de care sunt îndepărtați cu inima lor -, fapt pentru care își merită toată osânda de la Dumnezeu, iar nu cei ce așteaptă și de la oameni mijlociri pentru ei către Dumnezeu. Căci atunci ar trebui să socotim sub această osândă și pe marele Apostol Pavel, care de multe ori cere de la credincioșii săi rugăciuni către Dumnezeu pentru el, precum și el însuși face pentru alții și nădăjduiește în folosul acestor rugăciuni, așa cum am arătat la învățătura noastră despre cultul sfinților. Deci este cu neputință ca în baza textului invocat de voi, sectarii, să puteți nega posibilitatea și necesitatea de a ne ruga pentru morți, mai ales că în acest citat adus de dumneata este vorba de altceva.

Sectarul: Rugăciunile pentru morți sunt nefolositoare și de prisos, neavând nici un rezultat, căci cuvântul biblic este limpede: *Și iarăși a zis Domnul: «Să nu intri în casa celor ce jelesc și să nu te duci să plângi și să jelești cu ei.-. Și vor muri cei mari și cei mici în pământul acesta, și nu vor fi îngropați, și după ei nimeni nu va plânge, nimeni nu-și va face tăieturi, nici se va tunde pentru ei. Nu se va frânge pentru ei pâine de jale ca mângâiere pentru cel mort; și nu li se va da cupa mângâierii ca să bea după tatăl lor și după mama lor»* (Ier. 16, 5-7).

Preotul: Aici este vorba numai de cei păcătoși care sunt vinovați de păcate grele, ceea ce înseamnă că pentru morții cei mai puțin păcătoși se poate frânge pâinea întru pomenirea lor (vezi lămurirea în context, cu deosebire v. 10-13). Altfel, din citatul de mai sus ar urma ca morții să nu fie nici îngropați, dar nici vouă nu vă convine o asemenea rânduială ieșită din comun.

Sectarul: Cum poate cineva să scoată pe altul din iad, prin pomeniri, de vreme ce este scris: *Că nu este întru moarte cel ce Te pomenește pe Tine. Și în iad cine Te va lăuda pe Tine?* (Ps. 6, 5).

Preotul: Da, se poate mântui cineva și din iad, dar nu prin suferințele purgatoriului - cum spun romano-catolicii ci prin Jertfa Răscumpărării, care s-a făcut pentru vii și pentru morți. Căci Dumnezeu are puterea să scoată sufletele din iad, după cum scrie: *Eu omor și înviez, Eu rănesc și Eu tămăduiesc* (Deut. 32, 39, Cântarea a II-a a lui Moise, v. 57). Și iarăși: *Domnul omoară și învie; El coboară la iad și iarăși scoate* (I Regi 2, 6; Ps. 48, 16; Rom. 14, 9; I Cor. 15, 19; I Tim. 2, 6; Evrei 11, 19; I Ioan 2, 2; Apoc. 1, 18).

Puterea și iertarea lui Dumnezeu, Care împlinește «orice» vom cere de la El (Marcu 11, 24; Ioan 14, 13), sunt fără margini, iar bunătatea Lui este atât de mare, că numai El poate schimba osânda veșnică a omului. Așadar Biserica se roagă numai lui Dumnezeu, ca El să scoată din iad pe cei osândiți, și nădăjduiește tare la mila Lui și la atotputernicia Lui.

Noi știm că Dumnezeu ne cere să iubim pe semenii noștri și privește cu plăcere la această iubire a noastră. Nu este faptă mai mare ca iubirea, și din iubire noi ne rugăm pentru alții.

Rugăciunea Bisericii găsește cu atât mai mare ascultare la Dumnezeu, cu cât în rugăciunea ei se împletesc glasurile sfinților din cer cu ale credincioșilor de pe pământ și cu însuși glasul Maicii Domnului. Biserica este într-o nesfârșită rugăciune pentru mădularele sale: pentru noi toți se roagă îngerii și apostolii, mucenicii și patriarhii și, mai presus de toate, Maica Domnului nostru Iisus Hristos - și această sfântă unire este viața Bisericii.

Însuși Mântuitorul ne adeverește că nu va trece cu vederea rugăciunile noastre, mai ales când pe acestea le facem din iubire către aproapele nostru. El însuși zice: *Toate câte cereți rugându-vă, să credeți că le-ați primit și le veți avea* (Marcu 11, 24); așadar rugăciunea pentru morți este nu numai un semn și o întărire a iubirii, ci și o probă a credinței noastre, căci tot Mântuitorul a zis: *De poți crede, toate sunt cu putință celui ce crede* (Marcu 9, 23).

Sectarul: Sfânta Scriptură spune răspicat că între iad și rai există o prăpastie de netrecut, după cuvântul Domnului din parabola bogatului nemilostiv și a săracului Lazăr: *Și peste toate acestea, între noi și voi s-a întărit prăpastie mare, ca cei care voiesc să treacă de aici la voi să nu poată, nici cei de acolo să treacă la noi* (Luca 16, 26). Dacă adevărul este acesta, apoi cum ziceți voi, ortodocșii, că puteți scoate pe cineva din iad și cum puteți voi să treceți această netrecută prăpastie și să mutați pe unii de acolo în cealaltă parte, de la rău la bine? Oare acest lucru este posibil?

Preotul: Și noi învățăm că între rai și iad este o prăpastie de netrecut, așa cum ne-a spus Mântuitorul. Dar această prăpastie nu are puterea de a opri rugăciunile noastre pe care le facem către Dumnezeu pentru cei morți și nu face ca rugăciunile noastre către Dumnezeu - făcute din iubire pentru frații noștri - să fie nefolositoare. Noi nu presupunem - ca romano-catolicii - că există purgatoriul; noi zicem că numai pentru cei ce au păcate de moarte (nemărturisite), trecerea din iad la rai este imposibilă. Pentru cei ce au păcate mai ușoare, această cale nu este definitiv închisă, deoarece abia la Judecata de apoi se va hotărî definitiv cine este pentru rai și cine este pentru iad, fiind de la sine înțeles că, după această judecată, unul osândit pentru iad nu va mai putea trece în rai. Știm că pentru cei vinovați de păcate de moarte, rugăciunile noastre sunt oprite, ca fiind nefolositoare: *Este și păcat de moarte; nu zic să se roage pentru acela* (I Ioan 5, 16), dar nu tot așa este situația pentru celelalte suflete, pentru care noi ne rugăm și avem datoria de a ne ruga.

Deci pomenirile celor morți se legitimează tot prin legătura iubirii, ca orice rugăciune. Noi suntem *împreună cetățeni cu sfinții și casnici ai lui Dumnezeu, zidiți fiind pe temelia apostolilor și a proorocilor, piatra cea din capul unghiului fiind însuși Iisus Hristos* (Efes. 2, 20). In virtutea acestei «cetățenii», noi îl rugăm ca să ierte pe frații noștri care au trecut în lumea cealaltă.

Noi nu ne rugăm pentru cei care au făcut păcate împotriva Duhului Sfânt, cum sunt ereticii, cei nebotezați, necredincioșii și cei ce s-au opus adevărului cu știință și voință, cei ce s-au ucis în duel, sinucigașii etc, căci acestora nu li se iartă păcatele

nici în lumea aceasta, nici în cealaltă (Matei 12, 31-32). Dar pentru cei cu păcate care se pot ierta în lumea cealaltă noi ne rugăm, fiindcă trebuie să ne iubim veșnic (I Cor. 13, 3).

Apostolul spune: *Ce a murit, a murit păcatului o dată pentru totdeauna...* (Rom. 6, 10), iar Simeon Tesaloniceanul comentează astfel: „Celor adormiți le sunt mai de folos liturghiile, iar celelalte mai puțin îi ajută (pentru că omul murind a încetat de la păcat), iar prin jertfă se împărtășesc cu Hristos, se umplu de dumnezeiască veselie, de dar și se izbăvesc cu dumnezeiască milă de toată durerea. Deci, mai înainte de toate, să se facă Liturghie pentru dânsul, și după aceea, de va avea avuție, să se dea milostenie săracilor, să se ajute la zidirea sfintelor biserici și altele care sunt spre mântuirea lui".

Și mai spune: „...Miridele[3] care se scot la Liturghie și pomenirile care se fac pentru cei răposați, îi unesc cu Dumnezeu și-i împărtășesc cu El nevăzut. Drept aceea, folosindu-se foarte mult, se mângâie atât frații cei ce cu pocăință s-au mutat întru Hristos, cât și sfintele suflete ale sfinților se bucură pentru aceste pomeniri care se fac pentru dânșii, unindu-se cu Hristos prin Sfânta Liturghie mai curat și mai luminat; și împărtășindu-se mai mult cu darurile Lui, se roagă pentru noi. Deci, pentru această pricină, Dumnezeu a lucrat sfânta jertfă și a dat-o spre mântuirea și luminarea oamenilor, ca toți să fim cu Dânsul una, cum S-a făgăduit. De aceea sfinții se roagă pentru cei care îi pomenesc prin săvârșirea de jertfe întru cinstirea lor și se fac mijlocitori pentru dânșii, rugându-se ca și aceștia să se împărtășească cu Hristos ca și ei. Din acest motiv trebuie să facem pomenirea celor răposați, pentru că dragostea unește pe cei vii cu cei morți și să pomenim pe sfinți, ca, bucurându-i, să se facă și ei rugători veseli pentru noi către Dumnezeu".

Cât despre purgatoriul închipuit de romano-catolici, noi nu avem dovezi temeinice nici din Sfânta Scriptură, nici din Sfânta Tradiție. Sfânta Scriptură numai două locuri ne arată luminat, raiul și iadul. In Sfânta Tradiție, Sfinții Părinți nu admit purgatoriul. De pildă:

[3] Miridele sunt părticele care se pun pe sfântul disc alături de Sfântul Agneț intru pomenirea celor vii și a celor morți. Prin ele credinciosul participă la harul sfințitor al jertfei Mântuitorului.

- Marele Atanasie (373) zice: „Este o nebunie a crede în al treilea loc în cealaltă viață" (Cartea I).

- Fericitul Augustin (f430) scrie: „Nu este vreun loc mijlociu, ca cineva care nu este cu Hristos, să poată fi altundeva decât cu diavolul". (Despre merit și păcat).

- Apoi știm că Sinodul al V-lea Ecumenic din Constanlinopol (553) a osândit pe Origen, Didim cel Orb și Evagrie Ponticul, care învățau că pedepsele viitoare vor avea sfârșit.

Dacă pe atunci Biserica ar fi avut vreo cunoștință despre existența purgatoriului, ar fi făcut vreo amintire de el, ca fiind o excepție de la veșnicia muncilor.

Nemărginita bunătate a lui Dumnezeu, împreună cu Jertfa Euharistică, cu rugăciunile Bisericii și cu milostenia la cei săraci, sunt de ajuns pentru mântuirea celor ce nu și-au făcut în viața aceasta canonul pocăinței și au murit în dreapta credință.

* * *

Credinciosul: Dar cum se face că rugăciunile Bisericii pot ajuta unora să se mântuiască de chinuri înainte de Judecata cea din urmă?

Preotul: Da, rugăciunile Bisericii pot ajuta unora să se mântuiască după moarte. Deoarece chinuirile ce le suferă păcătoșii după moarte înainte de învierea cu trupurile nu sunt definitive ca după Judecata cea din urmă, ci sunt provizorii, ca să se lase omenirii din Biserică prilejul să se întărească în dragoste prin rugăciunile pentru cei morți, care nu se mai pot ajuta ei singuri, ci sunt ajutați prin dragostea altora. Chinurile înainte de Judecata cea din urmă nu sunt nici definitive, nici așa de mari ca cele de după Judecata cea de apoi, când vor fi răbdate și în trup[4].

Credinciosul: Unii spun că și sfinții și îngerii se roagă pentru cei morți în dreapta credință. Dar de unde au înțeles ei acest lucru?

Preotul: Marele Apostol Pavel ne arată că însuși Mântuitorul «Se roagă pentru noi» (Rom. 8, 34) după cum și *Însuși Duhul Se roagă pentru noi* (Rom. 8, 26-27). Iar cum

[4] *învățătura de credință Ortodoxă,* întreb. 346 p. 167.

că și sfinții se roagă pentru noi, vezi la Apocalipsă unde spune: *Și când a luat cartea, cele patru ființe și cei douăzeci și patru de bătrâni au căzut înaintea Mielului, având fiecare alăută și cupe de aur pline cu tămâie, care sunt rugăciunile sfinților* (Apoc. 5, 8). Și iarăși, sfinții se roagă pentru noi și sunt ascultați de Dumnezeu (Fac. 20, 7; Iov 42, 8; I Regi 7, 9; Ier. 15, 15; Iacov 5, 16; II Petru 1, 13-15; Apoc. 8, 3-4 ș.a.). Dar nu numai că se roagă sfinții și îngerii pentru noi, ci și *bucurie se face înainte îngerilor lui Dumnezeu pentru un păcătos care se pocăiește* (Luca 15, 10).

Capitolul 12

DESPRE SIMBOLURI ȘI RITURI

Simbolul este un semn care închipuie ceva sau un obiect care închipuie altceva decât este el de fapt. In cele ce urmează ne vom referi numai la semne simbolice, nu și la obiecte simbolice.

Rit sau ritual (ceremonie) înseamnă o lucrare simbolică sfântă sau o înșiruire treptată de semne simbolice sfinte, prin care se exprimă fie un adevăr de credință, fie un sentiment religios sau o atitudine de evlavie, fie o întâmplare sfântă, o rugăciune ș.a.

Simbolurile sfinte și riturile sunt expresii sau exteriorizări și întăriri ale cultului divin, cultul divin intern devenind prin ele extern. Simbolurile și riturile sunt absolut necesare, întregind modul de închinare către Dumnezeu, prin faptul că pun la contribuție nu numai sufletul, ci și trupul nostru, dându-i și acestuia o parte activă din cultul divin; fără ele, cultul nu este întreg. Și după cum numai ele singure, fără participarea activă a sufletului, nu au prea mare valoare, tot astfel nici cultul spiritual, dacă înlătură cu totul partea aceasta a riturilor și a simbolurilor, nu este întreg și nici nu poate fi întreg, după cum un suflet fără trup sau un trup fără suflet nu poate fi o ființă omenească întreagă.

Pentru a aprecia valoarea riturilor, trebuie să știm și să ținem seama de faptul că trupul însoțește întru totul sufletul, participând la orice stare și lucrare a acestuia. Astfel, la bucurie

omul râde, la necaz plânge, la frică tremură și se îngălbenește; după expresia feței sale se poate cunoaște sufletul cuiva sau diferite stări ale sale. Acest adevăr îl arată și Sfânta Scriptură când zice: *Inima veselindu-se, înseninează fața..., iar duhul posomorât usucă oasele* (Pilde 15, 13; 17, 22); și iarăși: *Înțelepciunea unui om îi luminează fața, iar cruzimea feței lui îl face urâcios* (Eccl. 8, 1). Iar despre ucigașul Cain ne spune: *Atunci a zis Domnul Dumnezeu către Cain: «Pentru ce te-ai întristat și pentru ce s-a posomorât fața ta? Când faci bine, oare nu-ți este fața senină? Iar de nu faci bine, păcatul bate la ușă...». ...Și a pus Domnul Dumnezeu semn lui Cain* (o privire de ucigaș) *ca tot cel care îl va întâlni să nu-l omoare* (Fac. 4, 6-7, 15).

Așa cum la crimă a luat parte și trupul, tot așa a fost părtaș și la starea sufletului după înfăptuirea crimei. Iar semnul care i l-a pus Dumnezeu lui Cain nu poate fi altul decât privirea de ucigaș, astfel încât după expresia feței și a privirii lui să poată fi recunoscut ca ucigaș. Mântuitorul încă a grăit: *Din prisosul inimii grăiește gura* (Matei 12, 34).

Așa fiind, atât semnul Sfintei Cruci cât și alte semne simbolice și rituri sunt necesare, la închinarea către Dumnezeu trebuind să ia parte și trupul, ca unul ce este și el de la Dumnezeu. Cuvântul inspirat grăiește: *Căci ați fost cumpărați cu preț! Slăviți, dar, pe Dumnezeu în trupul vostru și în duhul vostru, care sunt ale lui Dumnezeu* (I Cor. 6, 20). Și în alt loc: *Vă îndemn, deci, fraților..., să înfățișați trupurile voastre ca pe o jertfă vie, sfântă, bine plăcută lui Dumnezeu, ca închinarea voastră cea duhovnicească* (Rom. 12, 1). Astfel, pe Dumnezeu trebuie să-L preamărim și cu trupul, aducându-I închinare din partea întregii noastre ființe.

Sectarul: Dumnezeu este Duh și de aceea cultul nostru trebuie să fie în duh și adevăr, iar nu în semne și în mișcări simbolice ale trupului sau în ritualele externe. Așa ne-a învățat Mântuitorul: *Dar vine ceasul, și acum este, când adevărații închinători se vor închina Tatălui în duh și în adevăr, că și Tatăl astfel de închinători își dorește. Duh este Dumnezeu și cei ce I se închină, trebuie să I se închine în duh și în adevăr* (Ioan 4, 23-24).

Preotul: La acest citat ți-am dat lămuriri la capitolul 10 - ,,Despre semnul Sfintei Cruci" - deci nu mai este nevoie să-ți vorbesc acum.

Sectarul: Trupul nu are nici un preț și, ca atare, nici simbolurile și riturile trupești nu pot fi de vreun folos, căci zice Mântuitorul: *Duhul este cel ce dă viață; trupul nu folosește la nimic. Cuvintele pe care vi le-am spus sunt duh și sunt viață* (Ioan 6, 63). Iar apostolul de asemenea vorbește: *Căci deprinderea trupească la puțin folosește, dar dreapta credință spre toate este de folos, având făgăduința vieții de acum și a celei ce va să vină* (I Tim. 4, 8).

Preotul: In citatul întâi (Ioan 6, 63) nu se amintește nimic despre nefolosirea riturilor și a simbolurilor și nu se neagă prețul trupului în ceea ce privește participarea lui la rugăciune, ci se spune numai că cele zise despre mâncarea Trupului și a Sângelui Mântuitorului în Sfânta Împărtășanie (vezi contextul 6, 32-64) trebuie înțelese duhovnicește, iar nu trupește, adică nu în sensul că omul, pentru ca să aibă viață veșnică, trebuie să mănânce din carnea lui Iisus. Nu! Ci în Sfânta Cuminecătură aducătoare de mântuire, omul mănâncă și bea Însuși Trupul și Sângele Domnului, sub chipul pâinii și al vinului. Unii din ascultători crezuseră că Iisus le poruncește să-I sfâșie Trupul și să-L mănânce și să-I bea Sângele în înțeles propriu, ceea ce mai ales la iudei era un păcat foarte grav. Mântuitorul însă caută să-i lămurească mai bine despre ce este vorba.

In citatul al doilea (I Tim. 4, 8), de asemenea este vorba de cu totul altceva. Aici se combate rătăcirea unor vechi eretici (gnostici), care propovăduiau și practicau abținerea totală de la căsătorie sau de la datoria căsătoriei, apoi abținerea de la mâncarea de carne ș.a. (vezi 4, 1-7). Apostolul combate rătăcirea aceasta, spunând că abținerea totală, din scârbă, de la toate acestea este un păcat - deoarece Dumnezeu pe toate le-a făcut curate -, arătând că o abținere cu măsură de la acestea este bună, însă să fie scurtă ca durată, spre a nu duce la patimi și la păcate mai grele (I Cor. 7, 5-9). Nu spune că abținerea parțială a trupului nu folosește la nimic, ci dimpotrivă, că folosește puțin. Așadar aici nu este vorba nicidecum despre înlăturarea riturilor și a simbolurilor.

Sectarul: Nu trebuie să ne bizuim pe trup, ci pe duh, căci bizuirea pe trup este fără de valoare în fața lui Dumnezeu, după cum este scris: *Pentru că noi suntem tăierea împrejur, noi cei ce slujim în Duhul lui Dumnezeu și ne lăudăm întru Hristos Iisus și nu ne bizuim pe trup* (Filip. 3, 3). Deci nici noi nu trebuie să ne bizuim pe rituri și pe simboluri trupești.

Preotul: Aici nu este vorba despre rituri și despre simboluri creștine, ci de prea marea încredere a iudeilor în cele trupești - ca de pildă tăierea împrejur -, cu care ei se lăudau și credeau că aceasta le este de ajuns pentru mântuire. Apostolul combate această greșită înțelegere a lor, arătând că creștinii nu se bizuiesc pe ceva trupesc și nefolositor, ci în slujirea lui Dumnezeu cu duhul, adică cu credință, rugăciune, evlavie, fapte bune etc, dintre care însă nu sunt excluse riturile și simbolurile. Textul, așadar, nu este împotriva participării trupului la rugăciune prin diferite poziții și semne simbolice, ci înțelesul lui este cu totul altul.

Și la urmă vă întreb: Dacă voi, sectarii, sunteți împotriva riturilor și a simbolurilor, pentru ce totuși practicați unele rituri (la adunările publice, la rugăciunile particulare, la botezuri și la toate slujbele)? Și de ce nu încetați de a le huli pe ale noastre, care sunt de Tradiție apostolică, iar nu ca ale voastre, făcături de minți omenești?

* * *

Credinciosul: Mai aveți ceva de spus în privința simbolurilor și a riturilor?

Preotul: Este plină dumnezeiasca și Sfânta Scriptură de simboluri, prin care se înțeleg cele adevărate prin cele închipuite. Iată de exemplu simbolurile Duhului Sfânt: El se numește *apă:* Isaia 12, 3; Ioan 3, 5; *apă vie:* Isaia 58, 11; Ier. 2, 13; 17, 13; Ioan 4, 10; 7, 37-39; Apoc. 7, 17; 21, 6; 22, 1, 17 ș.a.; *apă roditoare:* Isaia 27, 3; 41, 18; 44, 3-4; *apă care potolește setea:* Isaia 35, 7; 45, 8; 41, 17, 18; 55, 1; *apă curățitoare;* Num. 31, 23; Iez 16, 9; 36, 25; Efes. 5, 26; Evrei 10, 22; *apă tainică și din destul:* Isaia 58, 11; Ioan 4, 14; *apă dată în dar:* Isaia 55, 1; 3 Regi 19, 12; Ier. 23, 29; Matei 3, 11; Luca 3, 16; *vânt:* Ioan 3, 8; *vântul care suflă unde vrea:* Ioan 3, 8; *vânt puternic:* III Regi 19, 12; Fapte 2, 2; *porumbel:* Matei 3, 16; Marcu 1, 10; Luca 3, 22; Ioan 1, 32; *pecete:* Efes. 1, 13; 4,30; II Cor. 1, 22; și altele multe.

Credinciosul: Dar mai sunt și alte simboluri în afară de cele care închipuiesc pe Duhul Sfânt?

Preotul: Sunt foarte multe. Unele închipuind pe cei credincioși, ca: *miei:* Isaia 40, 11; Ioan 21, 15; Matei 10, 16; *vulturi:* Ps. 102, 5; Isaia 40, 31; *pomi roditori:* Ps. 1, 3; Ier. 17, 8; *cerbi:* Ps. 17, 33; Avac. 3, 19; *smochini buni:* Ier. 24, 2-7; *oi:* Ps. 77, 52; 91, 7; Zah. 13, 4; Matei 25, 33; 26, 31; Ioan 10, 11, 16; 21, 16, 17 ș.a.

Despre rituri vezi la Isaia 1, 10, 11, 13, 14, 15; Ieș. capitolele 37, 38, 39, 40; Lev. 8, 6, 7; 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 36; cap. 9, 1-24; cap. 23, 17, 18, 19 ș.a.

Capitolul 13

DESPRE POST

Postul - după mărturisirea marelui Vasile - este cea mai veche poruncă dată omului de Dumnezeu. Căci zice acest mare părinte al Bisericii lui Hristos: „Cucerește-te și sfiește-te, omule, de bătrânețea și vechimea postului, pentru că de o vechime cu lumea este porunca postului. Căci în rai s-a dat această poruncă, atunci când a zis Dumnezeu lui Adam: *Din toți pomii din rai poți să mănânci, iar din pomul cunoștinței binelui și răului să nu mănânci, căci, în ziua în care vei mânca din el, vei muri negreșit* (Fac. 2, 16-17)".

Prin cuvântul «post» noi înțelegem o înfrânare de la toate mâncărurile - iar în caz de boală, numai de la unele -, precum și de la toate băuturile, de la toate lucrurile lumești, de la toate dorințele rele, pentru ca să poată face creștinul rugăciunea lui mai cu ușurință și să împace pe Dumnezeu, încă și pentru ca să omoare poftele trupești și să câștige harul lui Dumnezeu[1]. Postul este o faptă de virtute, cu lucrare de înfrînare a poftelor trupului și de întărire a voinței, o formă de pocăință, deci un mijloc de mântuire.

Dar în același timp este și un act de cult, adică o faptă de cinstire a lui Dumnezeu, pentru că este o jertfă - o renunțare de bună voie de la ceva care ne este îngăduit - izvorâtă din iubirea și din respectul pe care le avem față de Dumnezeu. Postul este și un mijloc de desăvârșire, de omorâre a voii trupului, un semn văzut al râvnei și al sârguinței noastre spre asemănarea cu

[1] *Mărturisirea Ortodoxă,* Partea a III-a, Răsp. la întreb, a 7-a.

Dumnezeu și cu îngerii Săi, care nu au nevoie de hrană. „Postul este lucrul lui Dumnezeu, căci Lui nu-I trebuie hrană"[2].

Rostul postului este folosul trupului și al sufletului, pentru că întărește trupul și curățește sufletul, păstrează sănătatea trupului și dă aripi sufletului. De aceea și Legea Veche îl recomandă și îl impune de atâtea ori (Ieș. 34, 28; Deut. 9, 18; Jud. 20, 26; I Regi 7, 6; Isaia 58; Ioil 2, 15). Și Isus, fiul lui Sirah, zice: *Nu fi nesățios în nici o desfătare, și nu te apleca la mâncăruri multe. Că în mâncărurile cele multe va fi durere și nesațiul va veni până la îngrețoșare. Pentru nesaț mulți au pierit; iar cel înfrânat își va spori viața* (37, 32-34).

Mântuitorul Însuși a postit patruzeci de zile și patruzeci de nopți în pustie, înainte de a începe propovăduirea Evangheliei (Matei 4, 2; Luca 4, 2), și tot Mântuitorul ne învață cum să postim (Matei 6, 16-18). El ne spune că diavolul nu poate fi izgonit decât cu post și rugăciune (Matei 17, 21; Marcu 9, 29). Posteau, de asemenea, Sfinții Apostoli și ucenicii lor (Fapte 13, 2-3; II Cor. 6, 5); ei au rânduit postul pentru creștini[3]. Moise a postit patruzeci de zile și patruzeci de nopți (Ieș. 34, 28; Deut. 9, 9-18); Ilie Proorocul la fel a postit patruzeci de zile (III Regi 19, 8); Daniel de asemenea a postit (Dan. 9, 3; 10, 3).

Din Sfânta Scriptură aflăm cum trebuie să fie postul pentru a fi bineprimit de Dumnezeu (Isaia 58, 6-8; Matei 6, 16-18), aflăm că postul este de folos în vremea judecăților lui Dumnezeu (Ioil 1, 14; 2, 11-12; Iona 3, 4-7), în vreme de nenorociri și primejdii (II Regi 1, 12; Est. 4, 3) și este bun în vederea izbăvirii de primejdii viitoare (I Ezdra 8, 21-23; Est. 4, 3-16; Ioil 2, 12; Iona 3, 4-5). Postul este bun în vremea suferințelor Bisericii (Matei 9, 15; Luca 5, 33-35), în vremea suferințelor pricinuite de alții (Ps. 34, 12-13), în vederea consacrării sfințiților slujitori (Fapte 13, 3; 14, 23). Postul trebuie însoțit de rugăciune (II Regi 12, 16; I Ezdra 8, 23; Neem. 1, 4; Ioil 2, 15-17; Dan. 9, 3; Luca 2, 37; I Cor. 7, 5), de mărturisirea păcatelor (I Regi 7, 6; Neem. 9, 1-2; Dan. 9, 3-6) și de smerenie (Deut. 9, 18). Postul este bun pentru întoarcerea la Dumnezeu (II Parai. 20, 3; Isaia 58, 6; Ioil 2,

[2] Sfântul Simeon Tesaloniceanul, *Răspuns la întrebarea 54,* p. 327.
[3] *Așezămintele Sfinților Apostoli,* Cartea a V-a, cap. XIII.

12), ca și în vreme de întristare (Jud. 20, 26; II Regi 1, 12; Ps. 34, 12-13; 68, 12; Dan. 10, 2-3).

Sfinții Părinți ai Bisericii lui Hristos laudă și recomandă postul cu multă stăruință. Iată ce spune Sfântul Ioan Gură de Aur: „Postul potolește zburdălnicia trupului, înfrânează poftele cele nesățioase, curățește și înaripează sufletul, îl înalță și-l ușurează"[4].

Postul se împarte în mai multe feluri și anume:

a) *Ajunare desăvârșită* - adică atunci când nu mâncăm și nu bem nimic, cel puțin o zi întreagă.

b) *Postul aspru sau uscat* - sau ajunarea propriu-zisă, când mâncăm numai spre seară mâncăruri uscate: pâine și apă, fructe uscate, semințe etc.

c) *Postul obișnuit sau comun* - când mâncăm la orele obișnuite, dar numai mâncăruri de post, adică ne înfrânăm doar de la mâncărurile „de dulce" (carne, pește, brânză, lapte, ouă, vin, grăsime ș.a.).

d) *Postul ușor* (dezlegarea) - când dezlegăm la untdelemn și vin, iar uneori dezlegăm și la pește, icre, așa cum este prevăzut în Tipicul Mare al Bisericii, la anumite sărbători care cad în cursul posturilor de peste an.

Posturile de o zi în cursul anului sunt: Miercurea și Vinerea, ziua înălțării Sfintei Cruci (14 septembrie), ziua tăierii Capului Sfântului Ioan Botezătorul (29 august), precum și ajunul Botezului Domnului (5 ianuarie), post așezat din vremea când catehumenii se pregăteau prin post și rugăciuni pentru primirea botezului.

Iar posturile de mai multe zile ale Bisericii lui Hristos celei dreptmăritoare sunt: Postul Mare, Postul Nașterii Domnului, Postul Sfintei Marii (Maicii Domnului) și Postul Sfinților Apostoli; rânduiala după care se țin aceste sfinte patru posturi este scrisă în Tipicul cel Mare al Bisericii.

Sectarul: Omul poate să mănânce orice mâncare, fiindcă mâncarea nu spurcă pe om. De aceea nu trebuie să facem deosebire între mâncărurile de post și cele de frupt (de dulce), fiindcă toate sunt la fel de curate, după cum a spus Mântuitorul: *Nu ceea ce intră în gură spurcă pe om, ci ceea ce iese din*

[4] *Omilia a X-a la Cartea Facerii,* cap. I.

gură, aceea spurcă pe om... Și Petru, răspunzând, I-a zis: Lămurește-ne nouă pilda aceasta. El a zis: Acum și voi sunteți nepricepuți? Nu înțelegeți că tot ce intră în gură se duce în pântece și se aruncă afară? Iar cele ce ies din gură, pornesc din inimă și acelea spurcă pe om... (Matei 15, 11, 15-18). Deci nu are rost să facem deosebire între mâncăruri, ca și când prin unele (cele de post) ne-am mântui, iar prin altele (cele de dulce) ne-am spurca și ne-am osândi.

Preotul: Este adevărat că nu prin mâncăruri se spurcă omul, pentru că ele toate sunt curate. Dar aceasta nu înseamnă că nu trebuie să mai existe post. In cele de mai sus ți-am arătat dumitale - din Sfânta și dumnezeiasca Scriptură - că postul este cea mai veche poruncă dată omului de Dumnezeu, apoi ți-am dat numeroase citate biblice ca mărturii despre legea postului și folosul lui.

Scopul postului nu este numai de a face deosebiri între unele mâncăruri, ci de a disciplina trupul și puterile sufletești, spre ușurare și curățire de păcate. Dacă Sfinții Prooroci, Sfinții Apostoli și toți sfinții lui Dumnezeu ar fi cugetat asemenea nebunii cum cugetați voi, sectarii cei blestemați, despre post, apoi ei nu ar mai fi postit atât de mult în viața lor și nici nu ar fi lăsat oamenilor învățătură să postească. Știu că vouă, tuturor rătăciților sectari, vă convine să tâlcuiți rău și sucit învățăturile Sfintei Scripturi, pentru a face pântecele vostru dumnezeu și a-i sluji lui cu tot felul de mâncăruri, fără opreală și osebire. Stricați legea lui Dumnezeu pentru pântecele vostru și învățați pe oameni să nu postească pentru ca să vă faceți vrednici de mai mari chinuri în gheena focului, dezlegând posturile cele puse de Sfinții Prooroci și Apostoli în Biserica lui Hristos.

Citatul invocat aici de dumneata nu are nimic cu dezlegarea posturilor, ci se referă numai la obiceiul fariseilor și al cărturarilor de a nu mânca cu mâinile nespălate. Mântuitorul tâlcuiește sfinților Săi ucenici și apostoli cele ce nu înțelegeau, spunându-le că a mânca cineva cu mâinile nespălate (situație în care se aflau ei atunci) nu este un lucru necurat, căci necurăția omului nu vine din afară, ci dinlăuntru, adică din inima lui, așa cum adesea din inima fariseilor și a cărturarilor fățarnici ieșeau cuvinte pline de hulă, de ură, de zavistie și pizmă la adresa Mântuitorului, și acelea erau care îi spurcau pe ei.

Pentru aceasta Dumnezeul și Mântuitorul nostru, văzând în inima lor această necurăție duhovnicească, îi mustra numindu-i «orbi», «morminte văruite», «fățarnici» ș.a. Acești farisei orbi și cărturarii aveau nevoie de a-și spăla inima lor de ură, de zavistie, de pizmă, de fățărnicie, pentru a se putea curați înaintea lui Dumnezeu. Iar ei cu fățărnicie se arată râvnitori în obiceiurile lor de a-și spăla negreșit mâinile când stau la masă, ca și cum acesta ar fi fost lucrul cel mai de seamă și plăcut lui Dumnezeu. Așadar, acesta este înțelesul adevărat al textului invocat de dumneata, iar nu cel cugetat de voi, rătăciților sectari, care răstălmăciți scripturile spre a voastră pierzare (II Petru 3, 16-17).

Așadar Mântuitorul prin cuvintele citatului de mai sus, invocat de dumneata, n-a zis către ucenicii Săi «să nu mai postiți» și nici nu putea să spună aceasta, câtă vreme El, fiind fără de păcat (Matei 27, 24; Ioan 8, 46; II Cor. 5, 21; Evrei 4, 15 ș.a.), a postit pentru noi și pentru mântuirea noastră timp de patruzeci de zile și patruzeci de nopți (Matei 4, 2; Luca 4, 2).

Sectarul: Este o erezie condamnată de Sfânta Scriptură a opri pe cineva de la anumite mâncăruri, atâta vreme cât ele sunt bune și curate și mai ales că au de la Dumnezeu menirea de a fi consumate. Căci scrie apostolul: *Aceștia* (învățătorii mincinoși ce se vor ivi) *opresc de la căsătorie și de la unele bucate, pe care Dumnezeu le-a făcut, spre gustare cu mulțumire, pentru cei credincioși și pentru cei ce au cunoscut adevărul, pentru că orice făptură a lui Dumnezeu este bună și nimic nu este de lepădat, dacă se ia cu mulțumire; căci se sfințește prin cuvântul lui Dumnezeu și prin rugăciune... Căci deprinderea trupească la puțin folosește, dar dreapta credință spre toate este de folos, având făgăduința vieții de acum și a celei ce va să vină* (I Tim. 4, 3-5, 8).

Preotul: Și în acest citat voi, sectarilor, trageți cenușa pe turta voastră. Vă convine să mâncați mereu de toate, fără de osebire, să dezlegați frâul postului și să faceți largă calea pântecelui vostru și a celor înșelați de voi. Dar pe noi ne învață Mântuitorul nostru Dumnezeu că dracii nu ies din oameni *decât numai prin rugăciune și prin post* (Matei 17, 21). Ne învață și sfinții Săi ucenici și apostoli, că ei slujeau Domnului postind, după cum este scris: *Și pe când slujeau Domnului și posteau...*

și iarăși: *Atunci, postind și rugându-se, și-au pus mâinile peste ei și i-au lăsat să plece* (Fapte 13, 2, 3); și iarăși spune marele Apostol Pavel, arătând că nici în suferințele sale nu lasă postul: *...în bătăi, în temniță, în tulburări, în osteneli, în privegheri, în posturi* (II Cor. 6, 5).

Deci de cine trebuie să asculte creștinii? De Hristos, Dumnezeul nostru și de sfinții și dumnezeieștii Lui apostoli, sau de voi, blestemaților prooroci mincinoși, care stricați și răstălmăciți înțelesul Scripturii spre a voastră pierzare (II Petru 3, 16-17)? Vai de voi, orbilor și nebunilor sectari, care închideți ochii minții voastre la lumina adevărurilor celor ce luminează în Scripturi! Iar voi, ca și corbii cei de noapte, ca huhurezii și bufnițele cele de prin păduri, numai la întuneric vedeți, iar la lumină sunteți orbi. Vai și de acei creștini care vă ascultă pe voi, căci împreună cu voi, orbilor, vor cădea în groapă! (Matei 16, 3; 23, 16-19; Luca 6, 41; Matei 7, 3).

Citatul adus de tine aici, prin care ți se pare ție că răstorni cele nerăsturnate, nu se referă nicidecum la anularea postului. Ci prin el se mustră rătăcirea vechilor eretici din acea vreme (gnosticii), care, asemenea vouă fiind orbi și rătăciți, opreau cu desăvârșire căsătoria și mâncarea de carne. Iar acest lucru nu-l făceau pentru o vreme, cum facem noi în vremea postului, ci pentru totdeauna opreau căsătoria, spre a nu se înmulți «materia», iar carnea o socoteau ca pe ceva necurat. Așadar, înțelegeți voi, sectarilor, și treziți-vă din somnul rătăcirii voastre, pentru că în citatul adus de voi aici, nicidecum marele Apostol Pavel nu se împotrivește postului, ci aduce lămuriri acelor rătăciți eretici «gnostici», care tulburau pacea Bisericii lui Hristos, așa cum faceți și voi astăzi. Oare cum ar fi putut marele Apostol Pavel să vorbească împotriva postului, dacă el în toată vremea vieții sale a postit și s-a nevoit (Fapte 9, 9; 13, 3; II Cor. 6, 5, ș.a.)?

Sectarul: Postul este ceva indiferent, neutru; nu este nici bun, nici rău, și, ca atare, prin el nu ne putem face noi mai plăcuți lui Dumnezeu. Apostolul grăiește lămurit: *Dar nu mâncarea ne va pune înaintea lui Dumnezeu. Că nici dacă vom mânca, nu ne prisosește, nici dacă nu vom mânca, nu ne lipsește* (I Cor. 8, 8). *Căci Împărăția lui Dumnezeu nu este mâncare și băutură, ci dreptate și pace și bucurie în Duhul*

Sfânt (Rom. 14, 17). Iată de ce nu este nici un păcat a nu ține post. Cine îl ține nu face rău și cine nu-l ține, iarăși nu face rău; nici a-l ține nu este vreo virtute, nici a nu-l ține nu este vreun păcat.

Preotul: Așa ți se pare dumitale, dar deloc nu este așa. Iarăși ai adus un citat din Sfânta Scriptură prin care voiești a te justifica în fața postului. Zici că postul pe nimeni nu face mai plăcut lui Dumnezeu. Cine te-a învățat astfel de erezii? Cine a făcut pe niniviteni să nu piară și să întoarcă hotărârea cea dreaptă a lui Dumnezeu spre milă, dacă nu postul? Așadar postul și pocăința au făcut pe Dumnezeu să Se milostivească și să nu piardă pe cei peste 120.000 de oameni care au postit împreună cu vitele lor și cu împăratul lor și boierii lui (Iona 3, 5; 4, 11). Au nu cu postul și cu rugăciunea a bineplăcut David, împăratul și proorocul lui Dumnezeu, după căderea lui în desfrânare și ucidere? Auzi ce zice: *Iar eu, când mă supărau ei, m-am îmbrăcat cu sac și am smerit cu post sufletul meu* (Ps. 34, 12-13) și iarăși: *Că cenușă am mâncat în loc de pâine* (Ps. 101, 10). Și în alt loc: *Genunchii mei au slăbit de post și trupul meu s-a istovit de lipsa untdelemnului* (Ps. 108, 23). Au nu cu postul au plăcut cei trei tineri lui Dumnezeu și nu i-a ars cuptorul Babilonului (Dan. 1, 8; 3, 25-26)? Au nu cu postul a închis Daniel gurile leilor în groapă (Dan. 6, 23-24)? Dar nu ajunge vremea și nici nu este aici locul a-ți arăta câți dintre oameni s-au făcut plăcuți lui Dumnezeu cu postul; și mai zici că pe nimeni postul nu-l face mai plăcut lui Dumnezeu.

Apoi să știi că amândouă aceste citate pe care le-ai adus aici ca mărturie împotriva postului nu se referă deloc la oprirea de a posti, ci la oprirea de mâncare de carne jertfită idolilor (vezi contextul ambelor citate: I Cor. 8, 10; 10, 25-27). Vezi acolo că cei ce s-au scandalizat de mâncarea celor jertfite la idoli erau iudeo-creștinii, care încă țineau cu mare strictețe la Legile Vechiului Testament cu privire la mâncăruri (Lev. 11; Deut. 14). Aceștia nu mâncau carne jertfită idolilor și voiau să oprească și pe creștinii proveniți dintre păgâni de la acest lucru; cu acest prilej marele Apostol Pavel a scris cele de mai sus, pe care dumneata, ca și toți sectarii, le tâlcuiești sucit și rău.

Sectarul: Nici postirea nu este folositoare și nici nepostirea nu este vreun păcat; pentru aceasta cei ce postesc nu

trebuie să osândească pe cei ce nu postesc, după cuvântul apostolului: *Cel ce mănâncă să nu disprețuiască pe cel ce nu mănâncă; iar cel ce nu mănâncă să nu osândească pe cel ce mănâncă, fiindcă Dumnezeu l-a primit. Cine ești tu, ca să judeci pe sluga altuia?... Și cel ce mănâncă, pentru Domnul mănâncă, căci mulțumește lui Dumnezeu; și cel ce nu mănâncă, pentru Domnul nu mănâncă, și mulțumește lui Dumnezeu* (Rom. 14, 3-6). *Nimeni deci să nu vă judece pentru mâncare sau băutură, sau cu privire la vreo sărbătoare sau lună nouă sau la sâmbete, care sunt umbră celor viitoare, iar trupul* (este) *al lui Hristos* (Col. 2, 16-17). Astfel, nici ortodocșii, care se țin a fi drepți, nu sunt îndreptățiți a aduce vreo învinuire celor cărora legea lor - bazată pe cuvântul apostolului - nu-i obligă să postească, și nici a-i condamna.

Preotul: Și în citatele acestea, ca și în celelalte de mai sus, dumneata nu ai nici un fel de dreptate și înțelegere; întâiul citat, ca și cele pe care le-ai invocat mai înainte, nu oprește și nu anulează postul. El vorbește numai despre deosebirea dintre mâncărurile oprite și neoprite, sau curate și necurate, potrivit rânduielilor - acum desființate - ale Vechiului Testament. Iar în citatul al doilea se combate părerea iudeo-creștinilor care învinuiau pe acei dintre păgâno-creștini care mâncau din carnea cea jertfită idolilor; iar marele Apostol Pavel le arată că de acum înainte să nu se mai facă deosebire între mâncăruri, deoarece pentru mântuire acest lucru nu mai are nici o însemnătate, știut fiind că în Noul Testament nu mai există nimic necurat. Deci chestiunea în cauză era de a aplana și a liniști tulburările, neînțelegerile și conflictele care se iviseră între iudeo-creștini și păgâno-creștini, în special în privința mâncării și în general în problema obligativității și a neobligativității Legii Mozaice în creștinism. Contextul și textele paralele lămuresc îndeajuns despre ce este vorba în cele invocate de dumneata.

Dacă voi, sectanții, ați citi Sfânta Scriptură cu atenție totdeauna, din analiza contextelor - făcută cu chibzuință duhovnicească - ați înțelege clar și textele care sunt în legătură cu ele și nu v-ați rătăci. Dar voi citiți numai textul singur și vă mulțumiți cu părerea și înțelegerea voastră despre el, și de aici vă vine vouă tot eresul și rătăcirea pe care apoi o semănați în

urechile altora, și vai de cei ce vă ascultă, căci împreună cu voi vor merge în gheena.

Sectarul: Postul adevărat este numai cel zis «negru», care constă în reținerea totală - pe un timp determinat - de la orice mâncare și băutură. Iar acest post se ține după libera alegere, după împrejurări și după posibilitatea fiecăruia, dar nicidecum în zile rânduite de alții sau în anumite răstimpuri ale anului, așa cum faceți voi, ortodocșii.

Preotul: Nici Biserica noastră nu osândește postul «negru»; dimpotrivă, îl recomandă ca având bune temeiuri biblice. Dar, fiindcă acest fel de post este foarte greu și nu fiecare om îl poate practica - din diferite motive întemeiate -, Biserica a rânduit ca numai celălalt fel de post, care de asemenea are temeiuri biblice, să fie obligatoriu pentru fiecare creștin.

Sectarul: Ce mărturii și temeiuri biblice are postul vostru, al ortodocșilor? Deoarece voi ați pus o mulțime de posturi în diferite vremi ale anului și prin aceasta ați împovărat cu grele sarcini poporul creștin care, dacă ar ține atâtea posturi câte sunt rânduite de conducătorii Bisericii, apoi ar trebui aproape tot timpul anului să postească. Dar acest lucru l-ați pus numai pe popor, căci voi - preoții și arhiereii voștri - sunteți fariseii și cărturarii de altădată, că puneți poveri grele și nici cu degetul vostru nu le ridicați, fiindcă voi nu faceți din cele ce ziceți; știm noi că popii și cei mai mari ca ei nu postesc, dar pe umerii poporului pun sarcini cu anevoie de purtat (Matei 23, 3).

Preotul: Nu sunt deloc fără temeiuri scripturistice și tradiționale posturile rânduite nouă de Biserică. Dimpotrivă, noi avem temeiuri foarte bune și numeroase în Sfânta Scriptură și în Sfânta Tradiție despre sfintele noastre posturi. Dumneata citește și vezi în Sfânta Scriptură că și în Vechiul Testament exista o anumită rânduială în ceea ce privește vremea posturilor, căci erau anumite răstimpuri de peste an în care se făceau diferite posturi. Astfel:

1. Se postea de două ori pe săptămână (joia și lunea) în amintirea suirii și coborârii lui Moise de pe Muntele Sinai cu Tablele Legii. Fariseul din pilda Mântuitorului se lăuda de asemenea că postește de două ori pe săptămână (Luca 18, 12), vrând să spună prin aceasta că el ține cu strictețe rânduiala privitoare la ținerea postului și că, prin aceasta, e plăcut lui

Dumnezeu. Postul lui era însă numai trupesc, deoarece sufletul lui era plin de mândrie, fapt pentru care postul lui trupesc nu-i era de nici un folos;

2. Se postea în ziua împăcării (în ziua a zecea a lunii a șaptea - Tișri) după cum însuși Dumnezeu a rânduit: *Aceasta să fie pentru voi lege veșnică: în luna a șaptea, în ziua a zecea a lunii, să postiți și nici o muncă să nu faceți..., căci în ziua aceasta vi se face curățire, ca să fiți curați de toate păcatele voastre, înaintea Domnului, și curați veți fi* (Lev. 16, 29-30). Acest post este amintit și în Noul Testament (Fapte 27, 9);

3. Mai existau apoi și alte zile sau răstimpuri fixe la care era rânduit post după cuvântul Domnului prin proorocul: *Așa zice Domnul Savaot: Postul din luna a patra, a cincea, a șaptea și a zecea vor fi pentru casa lui Iuda spre veselie și bucurie și zile bune de sărbătoare...* (Zah. 8, 19).

Așadar ca și în Vechiul Testament, și în cel Nou, Sfânta Biserică a rânduit anumite răstimpuri și zile în care postul să fie obligatoriu pentru toți creștinii, ca astfel și în privința aceasta să fie o bună rânduială după cuvântul apostolului: *Toate să se facă cu cuviință și după rânduială* (I Cor. 14, 40), căci *Dumnezeu nu este al neorânduielii, ci al păcii* (I Cor. 14, 33).

Iar cât privește cele ce ai zis dumneata, că preoții și arhiereii noștri nu postesc, acesta nu este lucrul nostru de a-i judeca, că scris este: *Nu judecați, ca să nu fiți judecați* (Matei 7, 1; Luca 12, 14; I Cor. 4, 5). Noi avem poruncă de la Hristos să facem cele ce spun conducătorii Bisericii, dacă vrem să ne mântuim (Matei 23, 2).

* * *

Credinciosul: Dar cum trebuie ținut postul cel adevărat după învățătura Bisericii Ortodoxe?

Preotul: Postul cel adevărat, frate, nu trebuie să-l postim numai cu trupul, ci și cu sufletul. Adică nu numai să mâncăm de post, ci și înfrânându-ne totodată și de la patimi, păcate și ispite. Odată cu înfrânarea de la mâncărurile de dulce, să ne silim a ne curăți nu numai trupul, ci și sufletul, petrecând în rugăciuni și pocăință. Postul întreg, adevărat și desăvârșit este

deci nu numai trupesc, ci și sufletesc. Postul de bucate împreunat cu celelalte fapte bune este adevărat post. Așa ne învață Biserica în Cântările Postului Mare, zicând: „Să postim post bineplăcut Domnului; postul cel adevărat este înstrăinarea de răutăți, înfrânarea limbii, lepădarea mâniei, depărtarea de pofte, de clevetire, de minciună și de jurământ mincinos. Lipsirea acestora este postul cel adevărat și bineprimit"[5].

Iar Sfântul Ioan Gură de Aur zice: „Postiți? Arătați-mi-o prin fapte. Cum? De vedeți pe sărac, aveți milă de el; un dușman, împăcați-vă cu el; un prieten înconjurat de un nume bun, nu-l invidiați; o femeie frumoasă, întoarceți capul. Nu numai gura și stomacul să postească, ci și ochii și urechile și picioarele și mâinile voastre și toate mădularele trupului vostru. Mâinile voastre să postească, rămânând curate de hrăpire și de lăcomie; picioarele, nealergând la priveliști urâte și în calea păcătoșilor. Ochii, neprivind cu ispitire frumusețile străine... Gura trebuie să postească de sudalme și de alte vorbiri rușinoase"[6].

[5] Triod ed. 1946, p. 139-140.
[6] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Adpopulum antiocheum,* Cuv. 3, Migne, *P.G.* XLIX, col. 53.

Capitolul 14

DESPRE JURĂMÂNT

Jurământul nu este oprit atunci când se face după voia lui Dumnezeu, adică atunci când nu se face pentru un lucru de nimic, și când cel ce jură este hotărât să spună adevărul. Însuși Dumnezeu S-a jurat pe Sine, după cum spune Sfânta Scriptură: *Dumnezeu când a dat făgăduință lui Avraam... S-a jurat pe Sine însuși* (Evrei 6, 13). Mântuitorul S-a jurat, de asemenea, la judecată, că este Fiul lui Dumnezeu (Matei 26, 63-64). Asemenea și Sfinții Apostoli s-au jurat, întărind prin aceasta adevărurile propovăduite (Rom. 1, 9; II Cor. 1, 23; Gal. 1, 20 ș.a.). Când Mântuitorul spune: *Să nu vă jurați nicidecum... Ci cuvântul vostru să fie: Ceea ce este da, da; și ceea ce este nu, nu; iar ce este mai mult decât acestea, de la cel rău este* (Matei 5, 34-37), El nu oprește desăvârșit jurământul, ci numai jurământul cel nedrept și cel făcut cu ușurință pentru lucruri de nimic, neînsemnate și neadevărate.

Jurământul drept și făcut pentru lucruri înalte, fiind o faptă de slujire lui Dumnezeu - căci prin el se recunoaște că Dumnezeu este Atotștiutor și Atotprezent -, de bună seamă că trebuie ținut cu sfințenie. Călcarea lui este păcat și este jurământ mincinos (Zah. 5, 4). De aceea creștinul trebuie să se ferească de a jura cu ușurință sau mincinos (Despre jurământ în Legea Veche, vezi la Ieșire 22, 9-11).

Sectarul: Jurământul nu poate fi admis, fiindcă prin el se calcă porunca a treia a Decalogului: *Să nu iei numele Domnului Dumnezeului tău în deșert, că nu va lăsa Domnul nepedepsit pe cel ce ia în deșert numele Lui* (Ieș. 20, 7).

Preotul: Jurământul nu poate fi o luare în deşert a numelui lui Dumnezeu, ci dimpotrivă el este o cinstire a lui Dumnezeu, deoarece prin el I se recunoaşte lui Dumnezeu autoritatea supremă, dreptatea Lui şi puterea Lui pedepsitoare. Numai atunci poate fi jurământul o luare în deşert a numelui lui Dumnezeu şi deci o călcare a poruncii a treia, când el este făcut strâmb sau când e întrebuinţat abuziv şi pentru lucruri de nimic. Aceste jurăminte strâmbe şi făcute în grabă pentru lucruri neînsemnate sunt cu adevărat hule la adresa numelui (fiinţei) lui Dumnezeu, şi deci sunt în directă opoziţie cu porunca a treia. Dar jurământul drept este ca o rugăciune, ca o invocare cuviincioasă şi evlavioasă a lui Dumnezeu pentru stabilirea adevărului şi pentru înlăturarea minciunii. Jurământul este un factor necesar triumfului adevărului în lume, prin mijlocirea atotştiinţei şi atotputerniciei lui Dumnezeu. Aşa cum este cu neputinţă ca rugăciunea evlavioasă să fie oprită, tot aşa cu neputinţă este să fie oprită invocarea evlavioasă şi cucernică a numelui lui Dumnezeu în jurământul drept.

Sectarul: Dacă jurământul este bun, ca act prin care se recunoaşte puterea lui Dumnezeu şi prin care se cere de la El pedepsirea minciunii, atunci acelaşi lucru s-ar putea spune şi despre înjurături, căci şi în ele se cere intervenţia pedepsei dumnezeieşti şi, prin aceasta, se recunoaşte puterea şi dreptul lui Dumnezeu de a pedepsi răul. Or, aşa ceva ar fi un mare păcat.

Preotul: Mă minunez de dumneata cât de încâlcit eşti la pricepere şi cât de departe stai de înţelegerea adevărului. Aşa faceţi voi sectarii cu toate în înţelegerea Sfintelor Scripturi şi de aceea pururea rămâneţi în rătăcirile voastre. Jurământul drept, luând ca martor numele lui Dumnezeu, nu este tot una cu a-L înjura pe El. Cine oare se va împăca cu un asemenea înţeles nebun? Înjurăturile nu se fac spre slava şi cinstirea lui Dumnezeu, nici din evlavie şi preţuire a dreptăţii şi atotştiinţei Lui, sau spre a se stabili prin ele vreun adevăr, ci ele se fac spre a se huli şi a necinsti numele lui Dumnezeu sau al sfinţilor Lui sau al vreunui lucru sfânt. Ele nu caută altceva decât pedepsirea aproapelui nostru, care de multe ori este şi fără vină. Jurământul drept se face din frică de Dumnezeu şi din

mare consideraţie faţă de dreptatea şi atotştiinţa Lui, iar înjurăturile se fac din mândrie, din răutate şi din ura noastră faţă de aproapele.

Aşa fiind, înjurătura nu este un act de adorare şi cinstire a lui Dumnezeu, ci un act doveditor al răutăţii sufletului nostru, al urii şi al dorinţei noastre de răzbunare asupra acelora pe care îi urâm. Totodată, înjurătura este o luare în deşert a numelui lui Dumnezeu, prin care noi îl chemăm ca pedepsitor al lucrurilor părute nouă nedrepte şi prin aceasta - în nebunia noastră - noi am voi să facem pe Dumnezeu părtaş al răutăţii noastre de a pedepsi pe acela pe care noi îl urâm, lucru care este cu totul spre jignirea dreptăţii lui Dumnezeu. Aşadar, analizând aceste lucruri, putem înţelege destul de clar că înjurăturile sunt numai de la diavolul şi deci nu le putem pune în cântar cu jurământul drept, care se face spre slava dreptăţii lui Dumnezeu.

Sectarul: Dar voi, ortodocşii, mai aveţi obiceiul să faceţi şi nişte jurăminte, aşa zise «solemne». Ce rost mai au şi acestea? Ce temei scripturistic au ele? Şi de ce faceţi aceste jurăminte, mai ales prin biserici? De ce la aceste jurăminte întrebuinţaţi Evanghelia, Crucea, lumânările ş.a.?

Preotul: Jurământul solemn are multe temeiuri scripturistice, între care sunt şi acestea: Fac. 14, 22-23; Ieş. 6, 8; III Regi 8, 31-32; Apoc. 10, 5-6 ş.a. Noi îl facem în biserică, pentru că aşa se făcea şi în Legea Veche (vezi Num. 5, 11-22 ş.a.). Il facem la nevoie şi în afară de biserică, dar mai ales în faţa Sfintei Evanghelii, a Sfintei Cruci, cu lumânări aprinse şi în faţa preotului, fiindcă fără biserică, fără Evanghelie şi mai ales fără Sfânta Cruce, este ca şi fără Dumnezeu. Şi deci fără acestea el rămâne ca o simplă formă pompoasă şi o paradă omenească, care impresionează numai la suprafaţă, iar nu în fond şi hotărâtor. Despre puterea şi adeverirea jurământului drept, atât în Legea Veche, cât şi în cea Nouă, sunt edificatoare şi alte numeroase texte (Fac. 22, 16-17; 24, 2-9; Ieş. 22, 9-10; Num. 14, 23; I Regi 24, 22-23; Isaia 45, 23; 65, 15-16; Ier. 7, 8-9; Amos 6, 8; Matei 26, 63-64; II Cor. 1, 23; Gal. 1, 20; Filip. 1, 8; II Tim. 2, 14; 4, 1-2; Evrei 6, 13-17).

* * *

Credinciosul: Dar votul sau făgăduința ce este?

Preotul: Făgăduința sau votul este aproape de jurământ **și** este îndatorirea cu care creștinul se leagă de bună voie în fața lui Dumnezeu să facă o faptă de o deosebită vrednicie morală, ca o recunoștință pentru binefacerile primite. Făgăduința nu poate cuprinde fapte la care omul este deja îndatorat prin porunci și nici fapte lipsite de preț moral. Făgăduința se poate face de orice credincios și este un mijloc pentru întărirea voinței în virtuți, pentru arătarea evlaviei adevărate și duce la desăvârșirea morală, precum citim în Sfânta Scriptură: *Cel ce va face făgăduință, se va prețui sufletul său Domnului* (Lev. 27, 2).

Credinciosul: Dar unde se văd în Sfânta Scriptură dovezi despre făgăduință?

Preotul: In Sfânta Scriptură găsim multe pilde de făgăduințe făcute de bărbați evlavioși. Astfel, Iacov, deșteptându-se din visul său, făgăduiește că piatra care i-a slujit drept căpătâi, o va face altar de închinare lui Dumnezeu (Fac. 28, 20-22). Iar Sfântul Apostol Pavel și-a tuns părul capului său, pentru împlinirea unei făgăduințe (Fapte 21, 23-27; 18, 18).

Făgăduința făcută trebuie împlinită, căci altfel înseamnă lipsă de credință și de ascultare pe care le datorăm lui Dumnezeu. Acest lucru îl adeverește Sfânta Scriptură când zice: *Iar de te vei lega cu făgăduință Domnului Dumnezeului tău, să nu întârzii a o împlini, căci Domnul Dumnezeul tău o va cere de la tine și păcat vei avea asupra ta* (Deut. 23, 21). Și iar se scrie: *Mai bine este a nu făgădui, decât a făgădui și a nu împlini* (Eccl. 5, 4)[1].

[1] Cf. *învățătura de credință Ortodoxă,* întreb. 125, p. 440-441.

Capitolul 15

DESPRE CONDIȚIILE MÂNTUIRII SUBIECTIVE

Protestanții și împreună cu ei neoprotestanții, sectarii de la noi, care aproape toți au luat ființă în sânul protestantismului, învață că mântuirea subiectivă este condiționată numai de harul divin *(sola gratia),* anume de harul «justificării», după Calvin, sau de harul credinței, adică al «încrederii» (după Luther), prin care omului, ori i se atribuie ori i se impută meritele Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Deci, în general, ei spun că mântuirea vine numai prin credință *(solafide),* care, și ea, este tot din harul lui Dumnezeu și astfel, la urma urmelor, omul nu are propriu-zis nici un merit personal la opera mântuirii sale.

Biserica noastră dreptmăritoare de Răsărit însă învață că mântuirea subiectivă - individuală - nu este numai un dar și nici un simplu act, ci este un proces și o lucrare care se dezvoltă treptat și se înfăptuiește prin împreună-lucrarea a doi factori: Dumnezeu și omul însuși . Din partea lui Dumnezeu este necesar harul divin, iar din partea omului sunt necesare credința și faptele bune. Deci condițiile mântuirii noastre subiective sunt: harul divin de la Dumnezeu și credința și faptele bune ale omului.

[1] Mântuirea obiectivă s-a realizat numai prin Iisus Hristos, iar mântuirea subiectivă, numită în limbajul Noului Testament și «îndreptare», «sfințire», sau «mântuire» în sens mai restrâns, se înfăptuiește ca o urmare a celei obiective, prin acțiunea noastră de a ne impropria sau de a ne însuși mântuirea obiectivă, prin eforturile noastre personale.

Din partea lui Dumnezeu, harul divin este absolut necesar, *fiindcă toți au păcătuit și sunt lipsiți de slava lui Dumnezeu; îndreptându-se în dar cu harul Lui, prin răscumpărarea cea în Hristos Iisus* (Rom. 3, 23-24; 5, 15-17). *Căci Dumnezeu este Cel ce lucrează în voi și ca să voiți și ca să săvârșiți, după a Lui bunăvoință* (Filip. 2, 13). *Căci în har sunteți mântuiți, prin credință, și aceasta nu e de la voi: este darul lui Dumnezeu; nu din fapte, ca să nu se laude nimeni. Pentru că a Lui făptură suntem, zidiți în Hristos Iisus spre fapte bune, pe care Dumnezeu le-a gătit mai înainte, ca să umblăm întru ele* (Efes. 2, 8-10).

Din toate aceste cuvinte rezultă că harul divin este de neapărată trebuință pentru mântuirea subiectivă. Acest adevăr rezultă și din cuvintele Mântuitorului: *Eu sunt vița, voi sunteți mlădițele. Cel ce rămâne în Mine și Eu în el, acela aduce roadă multă, căci fără Mine nu puteți face nimic. Dacă cineva nu rămâne în Mine, se aruncă afară ca mlădița și se usucă; și le adună și le aruncă în foc și ard. Dacă rămâneți întru Mine și cuvintele Mele rămân în voi, cereți ceea ce voiți și se va da vouă* (Ioan 15, 5-7; 1, 12).

Așadar, harul de la Dumnezeu este pentru noi ceea ce pentru mlădiță este sucul pe care-l are din viță. Din partea omului se cere credință mântuitoare, adică *credința care este lucrătoare prin dragoste* (Gal. 5, 6); fără această contribuție a omului, mântuirea nu-i vine nimănui de-a gata. Credința cunoscătoare în Dumnezeu, fără de fapte bune, o au și diavolii, căci și ei *cred și se cutremură* (Iacov 2, 19).

Faptele bune sunt amintite și ele în Sfânta Scriptură ca unele ce sunt necesare pentru mântuire. Biblia este foarte bogată în texte care confirmă cu stăruință că mântuirea este condiționată și de faptele noastre cele bune (Matei 16, 27; 25, 34-45; Ioan 5, 29; Rom. 2, 6-13; II Cor. 5, 10; Iacov 2, 14-26; I Tim. 6, 18-19; Apoc. 20, 12-13 ș.a.).

Sectarul: Harul divin lucrează singur mântuirea omului și fără putința unei împotriviri, adică în mod irezistibil. Deci nu poate fi vorba nici de libertate, nici de vreun merit al omului în ceea ce privește mântuirea lui. Așa rezultă din parabola Mântuitorului: *Și a zis stăpânul către slugă: Ieși la drumuri și la garduri și silește să intre, ca să mi se umple casa* (Luca 14, 23). Iar altă dată a zis Mântuitorul: *Nimeni nu poate să vină la Mine, dacă nu-l va trage Tatăl, Care M-a trimis, și Eu îl voi învia în ziua cea de apoi* (Ioan 6, 44). In același înțeles zice și Sfântul Apostol Pavel: *Căci Dumnezeu este Cel ce lucrează în voi și ca să voiți și ca să săvârșiți, după a Lui bunăvoință* (Filip. 2, 13). Din toate acestea rezultă că nu există libertatea voinței și că mântuirea o dă numai Dumnezeu, după cum zice înțeleptul Solomon, regele: *Asemenea unui curs de apă este inima regelui în mâna Domnului, pe care îl îndreaptă încotro vrea* (Pilde 21, 1; Iez. 36, 26).

Preotul: Voi, sectarilor, ați tăiat o fărâmă (câteva texte) din corpul Sfintei Scripturi și vi se pare că ați luat totul. Dar nu este deloc așa, căci ne-a rămas și nouă destul din tezaurul cel preasfânt și fără de margine, de unde luând cele potrivite în cazul de față, vom răspunde astfel:

Dumnezeiasca și Sfânta Scriptură ne învață luminat că omul a fost făcut de Dumnezeu și încununat de El cu voie liberă, după cum ne învață Sfântul Duh când zice: *Doamne, căci cu arma buneivoiri ne-ai încununat pe noi* (Ps. 5, 12); iar în alt loc zice: (Dumnezeu) *din început a făcut pe om și l-a lăsat în mâna sfatului său* (Sir. 15, 14); și iarăși: *Pus-a înaintea ta foc și apă, și ori la care vei vrea, vei întinde mâna ta* (Sir. 15, 16); și iarăși: *Înaintea oamenilor este viața și moartea și oricare le va plăcea li se va da* (Sir. 15, 17). Iar în alt loc Sfânta Scriptură ne spune: *Iată, eu vă pun astăzi înainte binecuvântare și blestem: Binecuvântare veți avea dacă veți asculta poruncile Domnului Dumnezeului vostru...* (Deut. 11, 26-27). Și în alt loc zice: *Iată eu astăzi ți-am pus înainte viața și moartea, binele și răul... Ca martori înaintea voastră iau astăzi cerul și pământul: viață și moarte ți-am pus eu astăzi înainte, și binecuvântare și blestem. Alege viața ca să trăiești tu și urmașii tăi* (Deut. 30, 15, 19).

Libertatea voinței omului și dependența mântuirii de lucrarea liberă și voluntară a lui se văd luminat și din cuvintele Mântuitorului: *Ierusalime, Ierusalime, care omori pe prooroci și cu pietre ucizi pe cei trimiși la tine; de câte ori am voit să adun pe fiii tăi, după cum adună pasărea puii săi sub aripi, dar nu ați voit* (Matei 23, 37; vezi și 11, 20). Iar tânărului bogat i-a

zis: *...de vrei să intri în viață, păzește poruncile* (Matei 19, 17; vezi și Evrei 4, 11; Rom. 2, 4).

Și prin marele Prooroc Isaia vorbește Dumnezeu: *De veți vrea și Mă veți asculta, bunătățile pământului veți mânca. Iar de nu veți vrea și nu Mă veți asculta, atunci sabia vă va mânca...* (Isaia 1, 19-20); și iarăși către tânărul bogat a zis Mântuitorul: *Dacă voiești să fii desăvârșit, du-te, vinde averea ta, dă-o săracilor și vei avea comoară în cer... auzind cuvântul acesta, tânărul a plecat întristat, căci avea multe avuții* (Matei 19, 21-22). Iată deci că el a fost liber să refuze comoara din cer. Și în alt loc zice Mântuitorul: *Dacă vrea cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie* (Matei 16, 24; Marcu 8, 34; Luca 9, 23 ș.a.).

Așadar, în toate aceste citate se arată categoric și limpede că Dumnezeu l-a făcut pe om cu voie liberă și de sine stăpânitoare și nu silește voia nimănui de a veni la mântuire. Căci dacă voia omului ar fi forțată spre mântuire, orice pedeapsă sau răsplată în viața viitoare ar fi fără rost, iar Dumnezeu ar înceta de a mai fi Judecător drept, cum adeseori îl numește dumnezeiasca Scriptură. Așa încât voi, sectarilor, rătăciți mult, neînțelegând Scripturile, nici puterea lui Dumnezeu (Matei 22, 29). Dacă mântuirea noastră s-ar face fără voia noastră proprie, atunci cum trebuie înțeles ceea ce zice marele Apostol Pavel: *...noi toți trebuie să ne înfățișăm înaintea scaunului de judecată al lui Hristos, ca să ia fiecare după cele ce a făcut prin trup, ori bine, ori rău* (II Cor. 5, 10; vezi și I Cor. 3,8).

Sectarul: Dumnezeu a hotărât din eternitate soarta fiecăruia. Astfel, pe unii îi mântuiește, iar pe alții îi osândește, potrivit hotărârii sau predestinației Sale absolute, din veci. Deci condiția mântuirii noastre subiective este numai prehotărârea necondiționată și din veci a lui Dumnezeu în acest sens, potrivit căreia harul lucrează automat și irezistibil la mântuirea noastră. Cuvintele Sfântului Apostol Pavel sunt hotărâtoare în acest sens: *Și nefiind ei încă născuți* (Isav și Iacov) *și nefăcând ei ceva bun sau rău, ca să rămână voia lui Dumnezeu cea după alegere, nu din fapte, ci de la Cel care cheamă, i s-a zis ei* (Rebecăi) *că «cel mai mare va sluji celui mai mic», precum este scris: «Pe Iacov l-am iubit, iar pe Isav l-am urât». Ce vom zice*

dar? Nu cumva la Dumnezeu este nedreptate? Nicidecum! Căci grăiește către Moise: «Voi milui pe cine vreau să-l miluiesc și Mă voi îndura de cine vreau să Mă îndur». Deci, dar, nu este nici de la cel care voiește, nici de la cel ce aleargă, ci de la Dumnezeu care miluiește. Căci Scriptura zice lui Faraon: «Pentru aceasta chiar te-am ridicat, ca să arăt în tine puterea Mea și ca numele Meu să se vestească în tot pământul». Deci, dar, Dumnezeu pe cine voiește îl miluiește, iar pe cine voiește îl împietrește. Imi vei zice deci: De ce mai dojenește? Căci voinței Lui cine i-a stat împotrivă? Dar, omule, tu cine ești care răspunzi împotriva lui Dumnezeu? Oare făptura va zice Celui ce a făcut-o: De ce m-ai făcut așa? Sau nu are olarul putere peste lutul lui, ca din aceeași frământătură să facă un vas de cinste, iar altul de necinste? (Rom. 9, 11-21). Același apostol mai zice apoi: *Binecuvântat fie Dumnezeu... Cel ce, întru Hristos, ne-a binecuvântat pe noi... Precum întru El ne-a și ales, înainte de întemeierea lumii, ca să fim sfinți și fără de prihană înaintea Lui...* (Efes. 1, 3-4).

De aici, de asemenea, rezultă că mântuirea se face potrivit alegerii sau hotărârii din veci a lui Dumnezeu. Căci mai zice apostolul: *Iar noi... datori suntem totdeauna să mulțumim lui Dumnezeu pentru voi, că v-a ales Dumnezeu dintru început, spre mântuire... la care v-a chemat prin Evanghelia noastră, spre dobândirea slavei Domnului nostru Iisus Hristos* (II Tes. 2, 13-14). Și în alte locuri tot așa: *Ci propovăduim înțelepciunea de taină a lui Dumnezeu, ascunsă, pe care Dumnezeu a rânduit-o mai înainte de veci, spre slava noastră* (I Cor. 2, 7). *Căci cine te deosebește pe tine? Și ce ai, pe care să nu-l fi primit? Iar dacă l-ai primit, de ce te fălești, ca și cum nu l-ai fi primit?* (I Cor. 4, 1). *Căci Dumnezeu este Cel ce lucrează în voi și ca să voiți și ca să săvârșiți, după a Lui bunăvoință* (Filip. 2, 13). Deci chestiunea este clară: nimeni nu se mântuiește decât pe temeiul alegerii din veci sau al predestinației dumnezeiești. Omul, în viața aceasta, își urmează soarta pe care i-a hotărât-o Dumnezeu, fără putința de a o schimba sau a o înlocui.

Preotul: Sfânta Scriptură are locuri tari sau, cum zice Sfântul Grigorie de Nyssa, are «oase tari» *(Comentariu la Viața lui Moise).* Iar voi, sectarii, voiți să spargeți oasele Scripturii cu

dinții de lapte ai înțelepciunii voastre; dar acest lucru niciodată nu se va putea. Voi, împreună cu toți protestanții voștri, v-ați băgat în adâncul Scripturii fără a putea înota în oceanul fără de fund al înțelepciunii lui Dumnezeu. Așa au pățit Origen, Arie, Macedonie, Nestorie, Sabelie, Dioscor, Eutihie și toți începătorii de eresuri din vechime, care s-au înecat în marea cea fără de fund a Sfintei Scripturi. Nu adâncimea Scripturii a fost pricina înecării lor, a căderii lor, ci ei înșiși și-au fost pricină de a nu fi putut înota cu slaba lor pricepere în adâncimea tainelor ei.

Sfânta Scriptură fiind ca un izvor sau ca o fântână fără de fund a înțelepciunii lui Dumnezeu, din ea ni se cuvine a ne adăpa și a lua cu măsură, numai după puterea noastră de înțelegere și după vârsta noastră duhovnicească. Și așa, după cum din fântână scoatem mai întâi cu ciutura, apoi din ciutură, punem în cană și apoi în pahar, pentru a ne potoli setea noastră cea trupească, la fel se cade a face și cu setea noastră cea duhovnicească, atunci când ea ne silește a bea din oceanul cel fără de fund al înțelepciunii lui Dumnezeu, din Sfânta Scriptură. Căci de vom scotoci în înțelesurile ei cele duhovnicești mai presus de curăția minții și a inimii noastre, ne vom prăpăstui din cauza mândriei și a iscodirii noastre de a cerca cele mai presus de noi și de puterea noastră de înțelegere în cele duhovnicești. Dacă noi, de pildă, am vedea un copil de clasa întâi chinuindu-se să știe și să predice la alții ceea ce încă nu știu cei din facultate, ce lucru nepotrivit și de râs ar fi! La fel și cu mult mai rău este cel ce vrea să tâlcuiască și să deslușească cele grele ale Sfintei Scripturi cu o minte grosolană și neluminată de Duhul Sfânt.

Dumnezeieștii Prooroci și Apostoli, precum și Sfinții Părinți ai Bisericii lui Hristos, au ajuns cu curăția vieții la nevinovăția pruncilor și cu înțelepciunea la starea de bărbați desăvârșiți (I Cor. 13, 11-12; Efes. 4, 13), și totuși nu au îndrăznit a cerca cele necercate ale înțelepciunii lui Dumnezeu din Sfânta Scriptură; ci față de înțelesurile cele prea înalte ale ei, au rămas în uimire cu mintea, zicând: *Cât s-au mărit lucrurile Tale, Doamne, adânci cu totul sunt gândurile Tale* (Ps. 91, 5); și iarăși: *Mare este Domnul nostru și mare este tăria Lui și priceperea Lui nu are hotar* (Ps. 146, 5); și în alt loc: *Nu știi tu, sau n-ai aflat tu că Domnul este Dumnezeu veșnic, Care a făcut marginile pământului, Care nu obosește și nici nu își sleiește puterea? Că înțelepciunea Lui este nemărginit de adâncă* (Isaia 40, 28). Il auzim și pe vasul alegerii, pe marele Pavel, cu multă mirare zicând: *O, adâncul bogăției și al înțelepciunii și al științei lui Dumnezeu! Cât sunt de necercetate judecățile Lui și cât de nepătrunse căile Lui! Căci cine a cunoscut gândul Domnului sau cine a fost sfetnicul Lui?* (Rom. 11, 33-34).

Deci înțelege, omule, că acest adânc fără de fund al înțelepciunii lui Dumnezeu nu poate fi atins de nici o minte rațională a zidirilor Lui din cer și de pe pământ. Cu atât mai mult - nici cu participare - la cei ce nu și-au curățit mintea și inima lor de patimi și vor să pătrundă în adâncul înțelegerilor din Scripturi, fără de lumina harului lui Dumnezeu. Voi, sectarilor, ați desființat posturile și pravilele cele de rugăciune rânduite de Sfinții Apostoli și voiți - cu duh de suprafață, lumesc și trupesc - a tâlcui cele duhovnicești. Dacă voi ați mai lua aminte la învățăturile Sfinților Părinți, poate că v-ați înțelepți, căci unul dintre ei zice: „Nu stă cunoștința lui Dumnezeu și a celor duhovnicești în pântecele plin" (Sfântul Isaac Sirul); iar un altul: „Pe mintea cea subțire o gonește afară umflarea pântecelui" (Sfântul Grigorie Teologul). Sau: „Din sămânța sudorii postului crește spicul întregii înțelepciuni" (Sfântul Ioan Scărarul). Înțelegeți dar, voi, sectarilor, că cine iscodește Sfintele Scripturi mai presus de măsura de curăție a minții și a inimii lui și mai presus de vârsta lui duhovnicească, unul ca acesta ajunge la hulă, nebunie și eres (Sfântul Efrem Sirul). Și marele Grigorie Teologul zice în această privință: „Privirea la cele înalte fără de frâu, poate și în prăpăstii să ne dea nouă brânci".

Așadar voi, sectarilor protestanți, care ați distrus posturile și slujbele cele sfinte ale Bisericii Sobornicești și Apostolești și ați început a tâlcui Sfânta Scriptură după părerea cea rătăcită a voastră și nu după lumina harului lui Dumnezeu și după învățătura Sfinților Părinți, ați ajuns prin această iscodire trufașă să cădeți în prăpastia ereziilor și, din cauza trufiei voastre, niciodată nu voiți a veni întru recunoașterea rătăcirii în care ați căzut.

Dumneata ai adus citatele de mai sus, care vi se par vouă, sectanților, că sunt ca o temelie a predestinației pe care o susțineți spre a voastră pierzare, dar adevărul este cu totul altul în legătură cu cele susținute de voi. Citatul întâi (Rom. 9, 11-21), prin care vi se pare vouă că se recunoaște și se arată mai înainte alegerea și predestinația dintre Iacov și Isav, se referă la chemarea oamenilor, la harul și îndreptarea cea în Iisus Hristos. Apostolul Pavel vrea să dovedească prin acest exemplu că chemarea și îndreptarea oamenilor nu depinde numai de «faptele legii», ci și de bunătatea lui Dumnezeu care cheamă, prin harul Său, pe toți oamenii la mântuire, fie iudei, fie păgâni (vezi v. 22-24), și fără harul lui Dumnezeu, oamenii nu pot face nimic în ceea ce privește mântuirea lor. Dacă totuși se spune aici că Dumnezeu dă oamenilor harul Său numai din nemărginita Lui bunătate și că hotărăște cu totul liber soarta oamenilor chiar înainte de nașterea lor, prin aceasta se pune accent pe importanța condiției obiective a mântuirii sau sfințirii noastre, fără să se mai repete și condiția subiectivă: libertatea omului de a conlucra cu harul divin prin credință și fapte bune, și nu se mai repetă nici ideea că la baza hotărârii soartei fiecăruia stă preștiința lui Dumnezeu; dar ea este subînțeleasă, deoarece apostolul zice că pe unii Dumnezeu îi pedepsește și-i împietrește, după ce aceștia s-au făcut «vase ale mâniei» (adică vrednici de a fi împietriți după dreptatea lui Dumnezeu) și după ce Dumnezeu i-a răbdat îndelung (vezi v. 22).

Dumnezeu știe totul dinainte, de aceea n-a trebuit ca să treacă mai întâi timpul pentru a ști că dintre cei doi fii ai lui Isaac, unul va fi purtător al făgăduinței Sale mesianice. Și atunci nu este nici o mirare că zice: *Pe Iacov l-am iubit și pe Isav l-am urât.* Iar dacă se zice apoi că Dumnezeu miluiește pe cine vrea și iarăși că osândește pe cine vrea, noi trebuie să ne întrebăm: oare pe cine vrea Dumnezeu să miluiască și pe care oameni vrea să-i osândească? Oare iubește El numai pe aceia care au fost în mod arbitrar predestinați la mântuire și care în viață pot să fie răi? Și osândește numai pe cei reprobați de El arbitrar, care totuși în viață pot fi buni? Sau vrea Dumnezeu ca din unii buni să facă răi, iar din alții răi să facă buni, fără nici o dreaptă judecată? Dar în acest caz, unde sunt dreptatea, nepărtinirea, înțelepciunea și alte însușiri atribuite lui Dumnezeu?

Nici măcar între oameni nu e cu putință așa ceva, iar când totuși se practică între ei arbitrariul, acesta este o pacoste și o nenorocire.

In celelalte texte, de asemenea, nu se vorbește despre predestinație la mântuirea cea veșnică, ci despre alegerea sau chemarea la harul pe care l-a adus Hristos, nu pe baza vredniciei noastre, ci numai din bunătatea lui Dumnezeu. Această chemare nu este mărginită, adică dată numai unora (așa cum zic predestinațianiștii că este predestinația), ci se referă la toți oamenii (se vorbește numai la plural), *deși* nu toți sunt aleși sau chemați în înțeles de predestinare. In acest înțeles, zice Sfântul Apostol Pavel: *Că acesta este lucru bun și primit înaintea lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru, Care voiește ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină. Căci unul este Dumnezeu, unul este și Mijlocitorul între Dumnezeu și oameni: omul Hristos Iisus, Care S-a dat pe Sine preț de răscumpărare pentru toți, mărturia adusă la timpul său* (I Tim. 2, 3-6). Dacă s-ar înțelege și aici predestinația absolută la mărirea cerească, această predestinație ar trebui să o înțelegem - după litera și spiritul textului - ca nelimitată, și atunci ar însemna că mântuirea vine automat asupra tuturor oamenilor. Or, este știut că nu toți se mântuiesc și înșiși predestinațianiștii susțin că numărul celor predestinați la mântuire este limitat.

Adevărul este însă că Hristos a adus mântuirea (obiectivă) tuturor, dar mântuirea subiectivă nu se dă tuturor, ci numai celor ce și-o câștigă. La mântuirea obiectivă au fost predestinați toți oamenii, dar la cea subiectivă numai cei pe care i-a prevăzut Dumnezeu că o vor merita.

Am văzut că harul divin nu lucrează în noi cu de-a sila (irezistibil), și că noi avem o contribuție în lucrarea mântuirii noastre. Prin urmare, despre o predestinație absolută și necondiționată nu poate fi vorba. Iată, dar, care este adevărul în ceea ce privește predestinația, soarta sau „datul" omului.

A. *Sfânta Scriptură* vorbește adeseori *direct* despre o oarecare predestinație, numind-o uneori: «sfat» (Fapte 2, 23); «preștiința» și «prehotărâre» (Rom. 8, 29); «taina voii lui Dumnezeu» (Efes. 1, 9); «sfatul voii lui Dumnezeu» (Efes. 1, 11); «taina cea din veac ascunsă» (Col. 1, 26; Efes. 3, 9); «cartea vieții» (Luca 10, 20; Apoc. 20, 15 ș.a.).

Dar această predestinaţie este condiţionată de viaţa şi faptele omului şi este bazată pe preştiinţa lui Dumnezeu. Căci Sfânta Scriptură vorbeşte despre anumite vrednicii ale celor predestinaţi, sau, în orice caz, direct sau indirect, despre alte motive decât o simplă hotărâre arbitrară, pentru care unii se mântuiesc, iar alţii se osândesc. Doar Sfânta Scriptură spune textual: *...ştim că Dumnezeu toate le lucrează spre binele celor ce iubesc pe Dumnezeu, al celor care sunt chemaţi după voia Lui; căci pe cei pe care i-a cunoscut mai înainte, mai înainte i-a şi hotărât să fie asemenea chipului Fiului Său... Iar pe care i-a hotărât mai înainte, pe aceştia i-a şi chemat; şi pe care i-a chemat, pe aceştia i-a şi îndreptat; iar pe care i-a îndreptat, pe aceştia i-a şi mărit* (Rom. 8, 28-30).

Ştim apoi că la Judecata de apoi vor exista anumite criterii după care vor fi judecaţi toţi şi că nu vor fi judecaţi arbitrar (Matei 25, 34-46), hotărârea fiind luată în funcţie de vrednicia sau nevrednicia cu care fiecare om s-a conformat acestor criterii, pentru ca judecata să fie cât mai dreaptă. Apostolul zice: *Pentru că noi toţi trebuie să ne înfăţişăm înaintea scaunului de judecată al lui Hristos, ca să ia fiecare după cele ce a făcut prin trup, ori bine, ori rău* (II Cor. 5, 10; I Cor. 3, 8). *Aceasta însă zic: Cel ce seamănă cu zgârcenie, cu zgârcenie va şi secera, iar cel ce seamănă cu dărnicie, cu dărnicie va şi secera* (II Cor. 9, 6; vezi şi Matei 16, 27; 7, 21; 20, 16; Ioan 3, 36; 6, 47; 6, 54; Rom. 2, 6-11; 8, 17; I Cor. 9, 27; II Tim. 2, 20; I Petru 1, 10 ş.a.).

Sfânta Scriptură confirmă şi *indirect* această învăţătură. Astfel, ea repetă adeseori că Dumnezeu nu vrea moartea, ci mântuirea păcătosului (Iez. 18, 23; 33, 11; II Petru 3, 9; I Tim. 2, 4; Rom. 3, 29-30; I Cor. 8, 6; Efes. 4, 6), că toţi oamenii sunt chemaţi la mântuire (Matei 28, 19; Rom. 10, 18; II Cor. 5, 15; I Tim. 2, 6; I Petru 3, 9 ş.a.) şi că Dumnezeu a înmulţit harul Său spre a copleşi păcatul şi spre a da tuturor oamenilor posibilitatea de a se mântui (Rom. 5, 15; Ioan 3, 16). Toate acestea ar fi cu neputinţă, dacă numărul aleşilor ar fi limitat.

B. *Istoria,* prin Părinţii bisericeşti şi prin alţi oameni de mare autoritate, precum şi *Sfânta Tradiţie,* prin toate învăţăturile ei, atestă că aceasta a fost întotdeauna în Biserică tâlcuirea învăţăturii despre predestinaţia dumnezeiască.

- Sfântul Irineu (202) zice: „Dumnezeu, Care pe toate le ştie înainte, a pregătit... locuinţa corespunzătoare; căci acelora care caută lumina cea netrecătoare şi năzuiesc spre ea, le dă cu îndurare această lumină"[2].

-Sfântul Ioan Gură de Aur (407) spune: „Dumnezeu ne-a predestinat pe noi nu numai din iubire, ci şi pentru faptele noastre cele bune; căci dacă mântuirea ar depinde numai de iubire, atunci ar trebui ca toţi să se mântuiască, pentru că Dumnezeu pe toţi îi iubeşte, iar dacă mântuirea ar depinde numai de faptele noastre cele bune, atunci venirea lui Hristos şi tot ce a făcut El pentru mântuirea noastră ar fi de prisos"[3].

- De asemenea, Sfântul Ilariu (366) scrie: „Aceia pe care Dumnezeu i-a prevăzut, pe aceia i-a şi predestinat"[4]. „Alegerea nu este deci rezultatul unei judecăţi indiferente, ci este o separare, stabilită după aprecierea meritelor"[5].

- Fericitul Ieronim (420) zice: „Despre care Dumnezeu a ştiut că vor fi în viaţa lor asemenea Fiului Său, pe aceia i-a şi predestinat a fi asemenea Lui întru mărire"[6].

-Sfântul Ambrozie (397) arată: „Dumnezeu n-a predestinat decât numai după ce a cunoscut; cărora le-a prevăzut vrednicia, acelora le-a predestinat şi răsplata"[7].

Însăşi raţiunea sănătoasă, cum s-a văzut în răspunsurile la obiecţiunile anterior făcute, exclude posibilitatea unei predestinări absolute şi necondiţionate.

* * *

Credinciosul: Dacă harul ne este totdeauna de neapărată trebuinţă pentru mântuire şi dacă mântuirea este un dar al lui Dumnezeu dat prin har, mai avem şi noi vreo parte la lucrarea mântuirii noastre?

Preotul: Da, avem şi noi o parte. Deşi harul este de neapărată trebuinţă pentru mântuirea noastră, totuşi el nu ne

[2] *Adv. haer. lib. IV,* c. 39 n. 4 în Mg. P. G., 7, 1111.
[3] *In Ephes. horn.* 1 n. 2, în Mg. P. G, 62. 11 s.
[4] In Ps. 67 n. 10 în Mg. P. L., 9. 449.
[5] In Ps. 64 n. 5 în Mg. P. L., 9. 415.
[6] In Rom. 8, 29 în Mg. P. L., 29, 736.
[7] De fide lib. V. C. 3 Mg. P. L., 16. 533 s.

poate mântui singur. Noi nu suntem niște bușteni sau niște pietre, cu care face Dumnezeu ce voiește. Dacă harul ar lucra singur, ar însemna că ne duce singur (fără voie) la mântuire. In acest caz, dacă unii nu se mântuiesc, aceasta n-ar fi din pricina lor, ci a harului care nu-i silește. Aceasta este însă o învățătură a calvinilor, numită predestinație (mai înainte rânduire). După această învățătură, Dumnezeu a hotărât din veci să mântuiască pe unii oameni și să-i piardă pe alții, după cum îi place Lui, nu după cum vor lucra ei în chip liber cu harul. Celor pe care a hotărât să-i mântuiască le dă harul, care îi silește să lucreze după voia Lui, celorlalți nu li-l dă[8].

Credinciosul: Dar învățătura Bisericii noastre care este?

Preotul: Ți-am arătat pe larg mai înainte, la care mai adaug: Să știi că: *Dumnezeu voiește ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină* (I Tim. 2, 4). Dar harul nu silește pe nimeni. Oamenii au libertatea să-l primească și să conlucreze cu el, sau să-l respingă. Cei dintâi se mântuiesc, iar cei din urmă nu[9]. *Iată, stau la ușă și bat; de va auzi cineva glasul Meu și va deschide ușa, voi intra la el și voi cina cu el și el cu Mine,* citim în Apocalipsă (3, 20). Astfel, deși oamenii nu se pot mântui singuri, ci prin har, totuși atârnă și de libertatea lor ca să lase să pătrundă harul în ei, sau nu, și să se mântuiască, sau nu. De aceea *mulți sunt chemați, dar puțini aleși* (Matei 20, 16). Deci Dumnezeu voiește mântuirea tuturor oamenilor. El lucrează însă după dreptate, nu după bunul plac. El îi mântuiește sau osândește pe oameni după faptele lor.

Ține minte, fiule, cu tărie cele ce ai auzit, spre a rămâne adevărat ortodox și a fi lămurit în ceea ce ai întrebat.

[8] *învățătura de credință Ortodoxă,* întreb. 243, p. 144.
[9] *Ibidem,* întreb. 244, p. 145.

Capitolul 16

DESPRE

CELE SAPTE SFINTE TAINE

Înțelepciunea și-a zidit sieși
casă și a întărit-o pe șapte stâlpi
(Pilde 9, 1)

Taina este o lucrare sfântă, instituită de Dumnezeu întrupat, prin care, într-o formă văzută, se împărtășește primitorului harul divin nevăzut[2].

Cele șapte Sfinte Taine ale Bisericii lui Hristos celei dreptmăritoare sunt următoarele:

1. Botezul. **2.** Mirungerea. **3.** Împărtășania (Cuminecătura). **4.** Spovedania (Pocăința). **5.** Preoția (Hirotonia). **6.** Nunta (Căsătoria). **7.** Maslul.

Înainte de a vorbi despre însemnătatea celor șapte Taine, vom însemna pe scurt câte ceva despre simbolul numărului șapte în Vechiul și Noul Testament, căci numărul șapte pecetluiește o mulțime de acte din Sfânta Scriptură.

Așa, de pildă, în ziua a șaptea s-a odihnit Dumnezeu de toate lucrurile Sale pe care le făcuse (Fac. 2, 1-2); șapte perechi de animale și păsări curate a poruncit Dumnezeu lui

[1] Cultele neoprotestante nu recunosc nici numărul celor șapte Sfinte Taine, nici însușirea lor sfmțitoare.
[2] Vezi *Teologia dogmatică și simbolică,* București, 1958, voi. II, p.827

Noe să bage în corabie înainte de a începe potopul (Fac. 7, 2-3). Iarăși i-a spus că după șapte zile va veni potopul (Fac. 6 și 7). In luna a șaptea și în ziua a 27-a s-a oprit corabia pe Munții Ararat (Fac. 8, 4). După șapte zile a dat drumul Noe a doua oară porumbelului din corabie, iar acesta s-a întors având în cioc o ramură de măslin verde (Fac. 8, 10), iar în luna a doua, în 27 ale acestei luni, pământul era uscat (Fac. 8, 14). Avraam a dat lui Abimelec împăratul șapte mielușele, ca mărturie între ei amândoi (Fac. 21, 28-30). Iacov patriarhul s-a închinat de șapte ori cu fața la pământ în fața fratelui său Isav (Fac. 33, 1-3).

Faraon a visat șapte vaci grase și șapte slabe, șapte spice pline și șapte seci (Fac. 41). Lui Moise i-a spus Dumnezeu că între alte lucruri ce va face pentru sfântul lăcaș să facă și un sfeșnic de aur curat și deasupra lui să pună șapte candele ca să lumineze (Ieș. 25, 31-37). Tot lui Moise i-a poruncit Dumnezeu să spună israeliților să numere șapte săptămâni de zile (Lev. 23, 15), iar a cincizecea zi să le fie sărbătoare sfântă, înainte de a mânca Pastele, șapte zile să mănânce pâine nedospită (Ieș. 12, 19). Pe lângă alte daruri ce aveau poruncă să le aducă, în acea zi trebuiau să aducă șapte miei (Lev. 23, 15-18). Apoi să numere șapte săptămâni de ani, iar al cincizecilea să fie an de slobozire (Lev. 25, 8-10; Isaia 61, 1-4; Luca 4, 16-21). Pe Mariam, sora lui Moise, fiindcă a cârtit, șapte zile a lovit-o Dumnezeu cu lepră (Num. 12).

Lui Iosua Navi i-a poruncit Dumnezeu să pună șapte preoți cu șapte trâmbițe să înconjoare Ierihonul de șapte ori, iar a șaptea oară să sune în trâmbiță de șapte ori și vor cădea zidurile Ierihonului (Iosua 6). In șapte zile s-a plinit sfințirea lui Aaron și a fiilor săi de către Dumnezeu, prin Moise (Lev. 8, 33-35). De șapte ori în zi, David Proorocul lăuda pe Dumnezeu (Ps. 118, 164). Ieremia a proorocit că evreii vor fi robi șaptezeci de ani în Babilon (Ier. 25, 11-12; 29, 10). Șapte candele cu șapte brațe a văzut Sfântul Prooroc Zaharia (Zah. 4, 1-2). Șapte funii, ca pe o ață putredă a rupt Samson, cel ce avea șapte șuvițe de păr care-i dădeau putere (Jud. 13-16).

Șapte sunt darurile Duhului Sfânt:

1. Înțelepciunea; **2.** Înțelegerea; **3.** Sfătuirea; **4.** Tăria; **5.** Cunoștința; **6.** Buna credință; 7. Frica (Isaia 11, 2-3).

Șapte sunt stâlpii peste care înțelepciunea lui Hristos a zidit casa Sa (Biserica) (Pilde 9, 1). Șaptezeci au fost bărbații care au tradus Biblia pe vremea faraonului Ptolemeu Filadelful (283 î.d.Hr.). De șapte ori s-a scăldat Neeman Sirianul în Iordan și s-a curățit de lepră (IV Regi 5, 14).

Apoi, în Noul Testament, Mântuitorul poruncește să iertăm de șaptezeci de ori câte șapte (Luca 17, 3-4; Matei 18, 22). Orânduiala Bisericii lui Hristos tot pe numărul șapte este întemeiată:

1. apostolii; **2.** proorocii; **3.** învățătorii; **4.** făcătorii de minuni; **5.** cei ce au darul tămăduirilor; **6.** cei ce au darul vorbirii în limbi; **7.** cei ce au darul de a tălmăci sau a explica Sfintele Scripturi norodului (I Cor. 12, 28-30).

Șapte sunt duhurile care stau înaintea lui Dumnezeu și a scaunului Său de domnie (Apoc. 1, 4). Șapte sunt sfeșnicele cele de aur dinaintea Mântuitorului și șapte sunt stelele din dreapta Sa (Apoc. 2, 1). Șapte sunt Bisericile cărora i s-a spus Sfântului Ioan Evanghelistul să le scrie (Apoc. 1, 11). Șapte sunt urgiile apocaliptice (Apoc. 15, 6-8; 16). Șapte peceți avea cartea pe care a văzut-o dumnezeiescul Ioan Evanghelistul în mâna lui Dumnezeu (Apoc. 5, 1-4). Șapte sunt duhurile lui Dumnezeu pe care le trimite în tot pământul (Apoc. 5, 6) în Biserici (Apoc. 1,4).

Șapte sunt păcatele de moarte: **1.** mândria; **2.** iubirea de argint (zgârcenia); **3.** desfrânarea; **4.** pizma sau invidia; **5.** lăcomia; **6.** mânia; **7.** lenea (neîngrijirea sufletului).

Mielul (Hristos) care S-a junghiat este vrednic ca să ia: **1.** puterea; **2.** bogăția; **3.** înțelepciunea; **4.** tăria; **5.** cinstea; **6.** slava; **7.** binecuvântarea (Apoc. 5, 12).

Acestea puține fiind enumerate din cele multe ce evidențiază însemnătatea simbolică a numărului șapte în Sfânta Scriptură, în cele ce urmează ne vom ocupa de cele șapte Sfinte Taine ale Bisericii lui Hristos.

Să începem a zice: Ce înseamnă cuvântul taină? Cuvântul taină are înțelesul de a strânge și a închide gura celor ce se învață, ca nimenea din cei neînvățați să nu o descopere pe dânsa, după porunca dată de Mântuitorul care zice: *Nu dați cele sfinte câinilor, nici nu aruncați mărgăritarele voastre înaintea*

porcilor, ca nu cumva... întorcându-se, să vă sfâșie pe voi (Matei 7, 6). Și în alt chip, Taină se zice de la «mă învăț și învăț cele sfinte». Pentru aceasta și Mântuitorul, întrebându-L ucenicii Săi pentru ce grăiește în pilde, a zis: *...vouă vi s-a dat să cunoașteți tainele împărăției Cerurilor* (Matei 13, 11; Luca 13, 10). Iarăși, cuvântul taină se referă la multe alte evenimente și realități înfățișate în Sfânta Scriptură.

Așa de pildă, taină se numește și rânduiala întrupării lui Dumnezeu-Cuvântul (Col. 1, 26). Tot astfel, Sfântul Dionisie Areopagitul, în trimiterea sa către Gaius, scrie: „Și prin aceasta, taina (întrupării) lui Hristos a rămas ascunsă, nefăcându-se înțeleasă nici unei rațiuni și nici unei minți, ci chiar spusă rămâne negrăită și chiar înțeleasă, rămâne necunoscută"[3]. Încă se zice taină și învățătura Sfintei Evanghelii, după cum zice Marele Pavel: *...prin descoperire mi s-a dat în cunoștință această taină* (Efes. 3,3).

Se mai zice taină cea a dreptei credințe, după cea scrisă: *„..cu adevărat, mare este taina dreptei credințe* (I Tim. 3, 16). Încă numim taină și învierea Mântuitorului nostru Iisus Hristos și învierea cea din morți a toată firea omenească și a doua venire a Domnului și alte numeroase înțelesuri are cuvântul taină în Sfânta Scriptură. Taină se mai numește un lucru oarecare sfințit ce cade sub simțire, având în sine acoperită puterea dumnezeiască[4]. Acestea sunt câteva mărturii despre ce este taina și în câte feluri se poate înțelege ea.

Dar când se vorbește de Sfintele Taine ale Bisericii, înțelegem pe cele șapte Sfinte Taine, care sunt lucrări sfinte, întemeiate de Domnul nostru Iisus Hristos, lucrări prin care, în mod nevăzut, se comunică celor ce se împărtășesc din ele harul mântuitor nevăzut.

[3] Sfântul Dionisie Areopagitul, *Epistola a IH-a către Gaius Terapeutul.*

[4] Gavriil, Mitropolitul Filadelfiei din Monemvasia, *Tâlcuirea celor șapte Taine,* trad. Veniamin Costachi, Mitropolitul Moldovei, Iași, 1807, cap. 2, 3, 4, p. 1, 4.

Capitolul 17

DESPRE TAINA SFÂNTULUI BOTEZ

Adevărat, adevărat zic ție, de nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea să intre întru împărăția lui Dumnezeu

(Ioan 3, 5)

Botezul este Taina în care, prin întreita cufundare în apă, în numele Sfintei Treimi, cel ce se botează se curățește de păcatul strămoșesc și de toate păcatele făcute până la botez, se naște la o viață spirituală nouă și devine membru al trupului tainic al Domnului, al Bisericii lui Hristos.

Botezul din apă și din Duh își are originea în profețiile Vechiului Testament, deoarece Domnul nostru Iisus Hristos a venit să împlinească tot ce s-a proorocit în Lege și în prooroci (Matei 5, 17). Incepându-și lucrarea Sa mesianică, Domnul nostru Iisus Hristos a făcut o mulțime de semne și minuni dumnezeiești, tămăduind bolile și scoțând demonii din cei ce îl rugau. Vestea minunilor s-a dus departe, punând pe gânduri pe mulți, căci așa ceva nu se mai pomenise (Matei 9, 32-38; Ioan 9, 32-33), și în acest context de împrejurări, Sfânta Scriptură ne spune că între farisei era un om cu numele Nicodim, un fruntaș al iudeilor. *Acesta a venit noaptea la Iisus și I-a zis: învățătorule, știm că de la Dumnezeu ai venit învățător; că*

nimeni nu poate face aceste minuni, pe care le faci Tu, dacă nu este Dumnezeu cu el. Răspuns-a Iisus şi i-a zis: Adevărat, adevărat zic ţie: De nu se va naşte cineva de sus, nu va putea să vadă împărăţia lui Dumnezeu. Iar Nicodim a zis către el: Cum poate omul să se nască, fiind bătrân ? Oare poate să intre a doua oară în pântecele maicii sale şi să se nască? Iisus a răspuns: Adevărat, adevărat zic ţie: De nu se va naşte cineva din apă şi din Duh, nu va putea să intre în Împărăţia lui Dumnezeu. Ce este născut din trup, trup este... (Ioan 3, 1-6).

Deci naşterea din nou înseamnă nu a intra din nou în pântecele maicii, ci a avea botezul din apă şi din Duhul Sfânt, pe care l-au primit şi îl dau apostolii Domnului, cărora le-a zis Domnul după învierea Sa: *Mergeţi în toată lumea şi propovăduiţi Evanghelia la toată făptura. Cel ce va crede şi se va boteza, se va mântui; iar cel ce nu va crede, se va osândi* (Marcu 16, 15-16); şi în altă parte spune: *...mergând, învăţaţi toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh, învăţându-le să păzească toate câte v-am poruncit vouă; şi iată, Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârşitul veacului. Amin.* (Matei 28, 19-20).

Iată dar că botezul cu apă şi cu Duhul Sfânt este obligatoriu pentru «orice făptură» şi nu numai pentru unii, cum spun sectarii cei rătăciţi.

Sectarul: In Sfânta Scriptură numai două Taine sunt pomenite: Botezul şi Cina Domnului; celelalte pe care le-ai înşirat dumneata până acum sunt nişte născociri omeneşti şi de aceea noi nu le putem admite. Iar cât priveşte botezul, nu este o taină, ci un simbol, o lucrare simbolică în care se închipuieşte curăţirea de păcate şi prin care numai se întăreşte credinţa, fiind doar o dovadă pe care o dă cineva în afară, pentru faptul că a făcut pocăinţă, sau este o moştenire, o pecete a pocăinţei. Dar curăţirea păcatelor nu o face botezul, ci credinţa, care prin botez este pecetluită şi confirmată.

Credinţa şi nu botezul este agentul care transformă pe om în făptură nouă, mântuindu-l, după cum rezultă din cuvintele îngerului către Corneliu, că prin credinţa în cele ce îi va spune Apostolul Petru, se va mântui cu toată casa sa (Fapte 11, 14), sau din cuvântul Apostolului Pavel către temnicerul din Filipi: *Crede în Domnul Iisus şi te vei mântui tu şi casa ta* (Fapte 16, 31). Deci credinţa este cea care a adus mântuire, iar botezul i-a urmat numai ca un simbol al convertirii şi al credinţei sau ca o pecete a terminării pocăinţei.

Preotul: Botezul creştin este o Taină sfântă, iar nu un simbol, deoarece Mântuitorul a numit Botezul «naştere de sus», in urma căruia omul se curăţeşte de păcate şi se sfinţeşte (Ioan 3, 3-7). Sfântul Apostol Pavel îl numeşte «înnoire» a vieţii (Rom. 6, 3-5), făcută prin lucrarea Sfântului Duh (Tit 3, 5). Apostolul Petru spune şi mai lămurit că botezul este împărtăşit spre iertarea păcatelor (Fapte 2, 38) şi că nu este numai un simbol sau o spălare a trupului care să închipuiască spălarea sau curăţirea sufletului - cum vi se pare vouă, sectarilor - ci este o naştere adevărată. Botezul, zice el, *vă mântuieşte astăzi şi pe voi, nu ca ştergere a necurăţiei trupului, ci ca deschiderea cugetului bun către Dumnezeu...* (I Petru 3, 21).

Chiar şi dacă nu ni s-ar spune, ar fi totuşi de la sine înţeles că toate aceste urmări ale botezului se fac prin lucrarea Sfântului Duh, şi astfel Botezul nu este un simbol, ci o Taină, adică o lucrare pe care o face Dumnezeu asupra noastră prin apa sfinţită.

Despre Botez ni se mai spune că poate fi săvârşit numai de apostoli sau de cei ce au darul preoţiei, pentru că numai apostolilor le-a poruncit Mântuitorul să boteze (Matei 28, 19) şi numai despre ei şi despre persoane care au avut darul preoţiei ni se spune în Sfânta Scriptură că au botezat (I Cor. 1, 16; Fapte 8, 36-38; 16, 12-15; 16, 32-33 ş.a.). Iar despre cele şapte Sfinte Taine ale Bisericii ţi-am răspuns mai pe larg în discuţia anterioară.

Sectarul: Botezul trebuie să fie aplicat numai adulţilor, pentru că, pe de o parte, cei ce-l primesc trebuie să aibă mai întâi credinţă şi pocăinţă şi abia apoi să se boteze, iar, pe de altă parte, cei ce îl aplică trebuie mai întâi să propovăduiască credinţa şi pocăinţa şi abia apoi să boteze. Căci iată ce spune Sfânta Scriptură propovăduitorilor: *...mergând, învăţaţi toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh, învăţându-le să păzească toate câte v-am poruncit vouă...* (Matei 28, 19-20). Deci întâi trebuie să propovăduiască şi abia apoi să boteze. Iar despre cel ce voieşte să primească Botezul, zice: *Cel ce va crede şi se va*

boteza, se va mântui; iar cel ce nu va crede, se va osândi (Marcu 16, 16). Altă dată li se adresează direct și le zice: *Pocăiți-vă și să se boteze fiecare dintre voi în numele lui Iisus Hristos, spre iertarea păcatelor voastre, și veți primi darul Duhului Sfânt* (Fapte 2, 38). Deci cel ce vrea să primească botezul, trebuie mai întâi să aibă credință și să facă pocăință.

Preotul: Nu este deloc așa cum rău cugeti dumneata. Am spus de la început că Botezul creștin își are originea în Vechiul Testament. Astfel, Dumnezeu i S-a arătat lui Avraam când acesta era în vârstă de 99 de ani și, între altele, i-a spus că pe toată partea bărbătească să o taie împrejur, iar pe copiii de parte bărbătească ce se vor naște de aici încolo, să-i taie împrejur în a opta zi de la naștere. Iar cel ce nu se va tăia împrejur să fie nimicit (Fac. 17, 10-14). Deci Dumnezeu nu i-a zis lui Avraam pentru copii și tineri, să se taie împrejur când vor fi maturi, sau ca el, de 99 de ani, ci *toată* partea bărbătească, de orice vârstă ar fi, să o taie împrejur, iar pe nou-născuți, a opta zi după nașterea lor. Voi, sectarilor, ziceți că botezul pruncilor nu are valoare, căci ei nu știu când au fost botezați. Dar ce știa Isaac, pruncul lui Avraam, la opt zile? Desigur, nimic. Dar știau tatăl și mama sa și de aceea Isaac, când s-a făcut mare, n-a spus că el nu știe când l-au tăiat împrejur și că trebuie să-l taie din nou împrejur, ci i-a crezut pe părinții lui. Așa trebuie să fie și Botezul - cum de fapt practică Sfânta Biserică Ortodoxă -, știut fiind că tăierea-împrejur închipuia Botezul din Legea Nouă (Col. 2, 11-13). Însuși Mântuitorul nostru Iisus Hristos S-a botezat cu botezul Legii Vechi, la opt zile după nașterea Sa (Luca 2, 21).

Altă preînchipuire din Vechiul Testament prin care se arată că la plinirea vremii trebuie să se boteze și copiii, este scoaterea israeliților din Egipt și trecerea lor prin Marea Roșie, de la bătrân până la cel mai mic prunc. Că aceasta închipuie botezul tuturor, adeverește și marele Apostol Pavel, zicând: *Căci nu voiesc, fraților, ca voi să nu știți că părinții noștri* (israeliții) *au fost toți sub nor și că toți au trecut prin mare. Și toți, întru Moise, au fost botezați în nor și în mare* (I Cor. 10, 1-2). Va să zică «toți», deci și copiii, căci Moise spunea lui Faraon: *Vom merge cu cei tineri și cu cei bătrâni ai noștri, cu fii noștri, cu fiicele noastre...* (Ieș. 10, 9). Așa încât norul și marea (apa) însemnau «apa și Duhul Sfânt», în care trebuie să fie botezat oricine (Ioan 3,5).

Trecând la Noul Testament, auzim pe Domnul nostru Iisus Hristos spunând apostolilor, înainte de răstignirea Sa, că Tatăl le va trimite pe Mângâietorul, adică pe Duhul Sfânt, în numele Fiului și îi va învăța toate lucrurile (Ioan 14, 16-17, 26). Și venind Duhul Sfânt în ziua Cincizecimii (adică Duminica), la ora nouă dimineața, peste apostoli, ei au propovăduit poporului ceea ce-i învăța Duhul Sfânt, spunându-le să se pocăiască și fiecare din ei să fie botezat în numele Domnului nostru Iisus Hristos, *căci vouă este dată făgăduința și copiilor voștri...* Și au fost botezate *ca la trei mii de suflete* (Fapte 2, 39, 41).

Auziți voi, sectarilor, și să vă intre în urechi adevărul acesta: *vouă este dată făgăduința* (Botezului) *și copiilor voștri.* Deci și a copiilor, nu cum rătăcit învățați voi pe oameni. Și când spune că s-au botezat, nu spune că au botezat trei mii de bărbați și de femei, ci «trei mii de suflete», ceea ce înseamnă că au fost și copii de ai celor botezați. Desigur, Apostolii predicau celor mari, însă, fiind ei inspirați de Duhul Sfânt, spuneau că și a copiilor este «făgăduința», și ascultătorii credeau, ca și Avraam lui Dumnezeu.

Iată câteva cazuri de familii botezate cu copiii lor: Lidia a fost botezată *și ea și casa ei* (Fapte 16, 14-15); temnicerul, *luându-i la sine* (pe Pavel și pe Sila), *în acel ceas al nopții, a spălat rănile lor și s-a botezat el și toți ai lui îndată* (Fapte 16, 33); *Crispus, mai-marele sinagogii, a crezut în Domnul, împreună cu toată casa sa* (Fapte 18, 8). Iarăși zice Sfântul Apostol Pavel: *Am botezat și casa lui Ștefana* (I Cor. 1, 16). Când zice «toată casa», se înțelege de la sine că este vorba de toată familia, până la cel mai mic, după cum zice Isus Navi: *Eu însă și casa mea vom sluji Domnului...* (Iosua 24, 15).

Domnul Hristos a arătat, de asemenea, că trebuie botezați copiii de mici, deoarece atunci când I-au adus niște copilași ca să Se roage pentru ei, iar Apostolii opreau pe cei ce i-au adus, Domnul i-a certat, zicându-le: *Lăsați copiii și nu-i opriți să vină la Mine, că a unora ca aceștia este împărăția cerului. Și punându-Și mâinile peste ei, S-a dus de acolo* (Matei 19, 13-15).

Deci dacă Dumnezeu cheamă și pe copii de mici la mântuire, pentru ce voi, sectarilor rătăciți, vă lepădați de ei și îi opriți de a veni la Dumnezeu prin Sfântul Botez? Vai de cei cărora le mor copiii nefiind botezați prin apă și prin Duhul Sfânt, căci cei ce nu au fost botezați se vor osândi (Marcu 16, 15-16).

Sectarul: Da, dar copiii numai cu Botezul, fără credință, nu se pot mântui! Scriptura spune nu numai despre Botez, ci și despre credință că este trebuitoare spre mântuirea cuiva. Auzi ce zice: *Cel ce va crede și se va boteza, se va mântui; iar cel ce nu va crede, se va osândi* (Marcu 16, 15-16). Deci este clar: copiii, neavând credință, nu au nici dreptul de a fi botezați.

Preotul: Nu este deloc adevărat ceea ce spuneți voi, sectarilor rătăciți de la adevăr și orbi la înțelegere. Intr-adevăr, copiii nu pot crede la vârsta când sunt botezați, dar nici nu pot tăgădui și nici nu pot refuza pe Hristos. Nu se mântuiește numai acela care crede, ci el trebuie să se și boteze. Așa cum în Vechiul Testament tăierea împrejur se făcea în baza credinței părinților, tot așa Botezul se face pe temeiul credinței părinților sufletești, care sunt nașii (Marcu 9, 36-37). Copiii nu au credință, dar au nașii lor. Nașii sunt persoane în vârstă care însoțesc pe prunc la botez și fac cuvenita mărturisire de credință în locul lor. Nașii sunt părinții sufletești ai pruncilor care se botează și care se nasc prin Botez la o viață nouă în Duhul.

Așa cum părinții trupești ai pruncului l-au născut pe el spre viața trupească, după cum scrie: *Ce este născut din trup, trup este* (Ioan 3, 6), tot așa nașii sunt părinții sufletești ai pruncilor care se botează, garanți și chezași în fața lui Dumnezeu și a Bisericii Sale, garantând că pruncul (finul) va fi crescut în credința creștină și va fi un bun credincios[1].

Sectarul: Dar unde scrie în Sfânta Scriptură că nașii pot fi chezași pentru mântuirea altora și că prin credința lor se pot mântui copiii?

Preotul: Mântuitorul spune: *...din gura a doi sau trei martori să se statornicească tot adevărul* (Matei 18, 16; I Tim. 5, 19). Deci pe baza credinței părinților, a nașilor și a celorlalți martori care sunt la botezul pruncului, preotul botează pruncul.

[1] Sfântul Simeon Tesaloniceanul, *Despre Sfintele Taine,* cap. LXII, p. 7.

Iar fiindcă ai întrebat unde se găsesc în Sfânta Scriptură mărturii prin care să se arate cum credința unora a mântuit pe alții, din cele multe, îți voi spune unele:

Prin credința sutașului roman s-a vindecat sluga sa (Matei 8, 13). Robul nu credea, dar prin credința stăpânului său a dobândit de la Mântuitorul sănătatea sa.

Patru oameni aduc la Mântuitorul un slăbănog: *Și Iisus, văzând credința lor, a zis slăbănogului: Îndrăznește, fiule! Iertate sunt păcatele tale!* Apoi a zis: *Scoală-te, ia-ți patul și mergi la casa ta* (Matei 9, 2, 6-7; Marcu 2, 3-12). Deci credința era a celor patru, nu a slăbănogului.

Pe temeiul credinței lui Iair, Domnul a înviat copila de doisprezece ani (Matei 9, 18-25). Pe temeiul credinței altora, Domnul a vindecat pe un mut și îndrăcit (Matei 9, 32-34; 12, 22). Pentru credința canaanencei, Mântuitorul a vindecat pe fiica sa, scoțând demonul din ea (Matei 15, 22-28). Tot astfel, pe baza credinței unui tată, Domnul i-a tămăduit copilul lunatic (Matei 17, 14-18). Așadar, acestea și încă alte multe mărturii ale Sfintei Scripturi ne dovedesc că, pe temeiul credinței părinților, a nașilor și a martorilor care sunt la botez, Dumnezeu le dă copiilor sfințire și mântuire, după cum adeverește acest lucru și marele Apostol Pavel, zicând: *Căci bărbatul necredincios se sfințește prin femeia credincioasă, și femeia necredincioasă se sfințește prin bărbatul credincios* (I Cor. 7, 14).

Sectarul: Nici Hristos n-a primit botezul decât ca adult, la vârsta de 30 de ani, și nici Ioan Botezătorul nu a botezat decât adulți. Deci nici noi nu trebuie să aplicăm botezul decât adulților.

Preotul: La aceste afirmații ți-am răspuns la întrebarea de mai înainte, când ai susținut de asemenea că Botezul trebuie aplicat numai adulților. Iar la cele ce întrebi acum, deosebit de cele de mai sus, și completând răspunsul de mai înainte, îți răspund următoarele: Mântuitorul a primit botezul la 30 de ani, pentru că abia atunci și-a început activitatea publică, la o vârstă când cineva era socotit capabil - potrivit socotinței acelei vremi - să pășească în public și să învețe pe alții. Dar botezul primit de El n-a fost același cu al nostru, deoarece n-a avut același efect, acela fiind numai un botez cu apă, un botez al «pocă-

ințeі», al lui Ioan, iar nu «cu apă și Duh», ca botezul creștin, instituit de Hristos mai târziu. Prin acel Botez, Mântuitorul, în loc să Se curățească de păcate, dimpotrivă, S-a încărcat cu păcate, luând asupra Sa păcatele omenirii întregi. El nu S-a botezat spre a fi curățit de păcate - cum facem noi în botezul nostru -, pentru că El nu avea păcate, și deci nici trebuință nu avea ca mai întâi să se pocăiască. Altul era rostul acelui botez și altul este al botezului nostru[2].

[2] Știm că botezul «cu apă și cu Duh», care a venit mai târziu, se împărtășește spre iertarea păcatelor. Iisus Hristos însă nu S-a botezat cu acest botez, pentru că pe atunci nu se pogorâse încă nici Duhul Sfânt, iar pe de altă parte, Hristos era fără de păcate și deci n-ar fi avut trebuință de acest botez. Totuși se pune întrebarea: de ce s-a botezat Iisus cu acest botez al lui Ioan? Ce rost avea botezarea Lui de către Ioan? Răspundem cu Sfântul Ioan Gură de Aur, următoarele: „La Botezul său în apele Iordanului, Ioan Botezătorul cerea tuturor pocăință. Însuși botezul său era numit «al pocăinței». Cu toate acestea, lui Iisus nu I-a cerut pocăință. Dimpotrivă, în fața Lui s-a simțit umilit, zicând că el însuși ar avea nevoie de botez de la Iisus și nu invers (Matei 3, 14). Nici nu-I putea cere, deoarece Iisus nu avea păcate, era *zămislit de la Duhul Sfânt,* iar nu din trup omenesc, *nu din poftă trupească, nici din poftă bărbătească* (Ioan 1, 13; Matei 1, 20; Luca 1, 34-35), și deci nu moștenise păcatul strămoșesc. Dar El nu avea nici păcate personale (Ioan 8, 46; I Petru 2, 22, ș.a.). Astfel Hristos nu avea pentru ce să fi făcut pocăință. El nu avea trebuință nici de o mai mare revărsare a Duhului Sfânt asupra Sa, pe care, de altfel, botezul lui Ioan nu I-o putea oferi. Dar atunci de ce S-a botezat? Iată de ce: mai întâi, pentru ca Ioan să-L facă cunoscut oamenilor, arătându-L lor: *Iată Mielul lui Dumnezeu... Acesta este despre Care eu am spus...* (Ioan 1, 29-30). Ioan îl mărturisește oamenilor, iar acum îl și arată, pentru ca mărturisirea lui Ioan despre *Cel ce vine după mine* (Luca 3, 16; Ioan 1, 27) să nu rămână îndoielnică.

Tot acum, Dumnezeu-Tatăl și Sfântul Duh - în chip de porumbel - îl mărturisesc pe Iisus (Matei 3, 16-17). De acum mulțimile nu aveau să mai pună la îndoială cele mărturisite mai înainte de Ioan. Acum Iisus li S-a făcut cunoscut, căci înainte nici chiar Ioan nu-L cunoscuse (Ioan 1, 31), pentru că, deși îi era rudenie (Luca 1, 36), Ioan își petrecuse viața în pustie, Dumnezeu întocmind astfel lucrurile, pentru ca lumea să nu-l poată învinui pe Ioan că L-ar propovădui pe Iisus pentru legăturile de rudenie și de prietenie ce le are cu El.

In al doilea rând, Iisus a primit botezul de la Ioan pentru ca să împlinească «toată dreptatea» (Matei 3, 14-15). «Dreptate» înseamnă împlinirea poruncilor lui Dumnezeu, iar «drept» era cel ce împlinea aceste porunci (Luca 1, 6 ș.a.). Deci S-a botezat Domnul de la Ioan pentru ca nici

Iar dacă este vorba de vârstă, pentru ce voi sectarii înșivă nu respectați vârsta de 30 de ani? Mântuitorul n-a stabilit nici o vârstă sau limită de vârstă. El însă, când a vorbit despre Botezul pe care îl va așeza, a arătat marea importanță pe care o va avea lucrarea acelui botez și de aceea n-a mai fost nevoie să spună că va trebui aplicat tuturor, deci și copiilor. Iar dacă n-a spus-o direct, a spus-o indirect, cu toată claritatea, prin cuvântul «cineva» cuprinzându-i pe toți.

Cât despre Sfântul Ioan Botezătorul, este adevărat că el predica pocăința și că îi boteza numai pe cei ce făcuseră pocăință și că aceștia nu puteau fi decât adulți. Dar botezul lui nu era identic cu al nostru, ci era numai un botez pregătitor, un rit simbolic sau ceremonial - cum am arătat și mai sus -, nefiind de neapărată trebuință tuturor. De aceea era de prisos a se aplica și copiilor.

In privința nebotezării copiilor, aș fi și eu de părere să se boteze când vor ei, dacă ar trăi orice parte bărbătească sau femeiască cât ar vrea, până la adânci bătrâneți. Dar ce zici dumneata, suntem noi siguri că trăim 30, 50 sau 100 de ani? Nu auzi ce spune Sfânta Scriptură? *Voi, care nu știți ce se va întâmpla mâine...* (Iacov 4, 14); și iarăși: *Nebune! în această noapte vor cere de la tine sufletul tău* (Luca 12, 20); și iarăși: *...fiți gata, că în ceasul în care nu gândiți Fiul Omului va veni* (Matei 24, 44).

Sectarul: Copiii se pot mântui și fără botez fiindcă sunt sfinți și, ca atare, n-au trebuință să-și curețe păcatele - pe care nu le au. Așa învață Sfânta Scriptură, prin cuvintele Mântuitorului: *Lăsați copiii și nu-i opriți să vină la Mine, că a unora ca aceștia este Împărăția cerurilor* (Matei 19, 14). Deci copiii pot intra și fără botez întru Împărăția cerurilor. In același înțeles a mai grăit Mântuitorul și altă dată: *...De nu vă veți întoarce și nu veți fi precum pruncii, nu veți intra în împărăția cerurilor* (Matei 18, 3; Marcu 10, 15; Luca 18, 15-17).

această orânduire a lui Dumnezeu - de a se boteza - să nu rămână neîmplinită de El, Singurul care împlinește *toată dreptatea".*

Iată deci rolul botezului Domnului și motivele pentru care S-a botezat El de la Ioan. Botezul creștin de mai târziu, «cu apă și cu Duh», se face din alte motive și are cu totul alt rost.

Apostolul Pavel spune chiar direct că copiii sunt sfinți: *Căci bărbatul necredincios se sfințește prin femeia credincioasă și femeia necredincioasă se sfințește prin bărbatul credincios. Altfel, copiii voștri ar fi necurați, dar acum ei sunt sfinți* (I Cor. 7, 14). Deci, dacă părinții sunt sfinți (creștini botezați), atunci și copiii lor sunt sfinți.

Preotul: Mai întâi de toate, trebuie știut că copiii nu sunt sfinți, pentru că *ce este născut din trup, trup este* (Ioan 3, 6); deci copiii născuți numai din trup, nu și din «apă și Duh», sunt numai trup, cu păcatul lui Adam în ei. Botezul la copii aduce spălarea păcatului strămoșesc intrat în lume prin călcarea poruncii de către Adam și Eva în rai (Fac. 3). *Precum printr-un om* (Adam) *a intrat păcatul în lume și prin păcat, moartea, așa și moartea a trecut la toți oamenii, pentru că toți au păcătuit în el* (Rom. 5, 12). Iar acum: *Câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați îmbrăcat* (Gal. 3, 27) și iarăși: *Au nu știți că toți câți în Hristos Iisus ne-am botezat, întru moartea Lui ne-am botezat?* (Rom. 6, 3).

Așadar, afundarea de trei ori în apă, în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh (Matei 28, 19), înseamnă botezul în moartea lui Hristos, adică cel nou botezat a murit față de păcatul strămoșesc și față de Legea lui Moise (Rom. 6, 4-23; 7, 1-6). Și prin Cruce noul botezat este răstignit față de lume și lumea față de el.

Incă să știi și aceasta, că nimeni nu are voie să boteze a doua oară pe cei botezați în numele Sfintei Treimi și după rânduiala Bisericii dreptmăritoare a lui Hristos, căci zice marele Apostol Pavel: *un Domn, o credință, un botez* (Efes. 4, 5). Numai dacă au fost botezați de eretici (sectari), îi botezăm din nou.

* * *

Credinciosul: Dar mai sunt mărturii în Sfânta Scriptură din care să se arate că copii sunt păcătoși și au nevoie de a se curați prin Botez?

Preotul: Ți-am arătat mai sus mărturii din Sfânta Scriptură despre acest lucru. Dar dacă vrei să te lămurești mai mult în

această privință, caută în Sfânta Scriptură la aceste locuri: Fac. 3, 6-12; 8, 21; Rom. 3, 10, 12, 23; 5, 12, 19; I Tim. 2, 14; Iov 15, 14; 25, 4; Isaia 48, 8; 64, 6; Ioan 3, 6; III Regi 8, 46; II Parai. 6, 36; Ps. 13, 1, 3-4; 50, 6; 52, 1, 3; 57, 3; 105, 6; Pilde 20, 9; Eccl. 7, 21; Iacov 3, 2; I Ioan 1, 8; 5, 19. Sfânta Scriptură a arătat că tot omul este păcătos (Rom. 3, 9, 10, 11, 12), că cel ce se crede fără de păcat este mincinos (I Ioan 1, 10); ba și mai mult, că cei păcătoși, dacă nu se pocăiesc, devin fii ai diavolului (Matei 13, 38; Ioan 8, 44; I Ioan 3, 8) și întru totul stricați (Fac. 6, 5; Isaia 1, 4, 5, 6; 57, 3; Ier. 6, 28 ș.a.).

Capitolul 18

DESPRE
TAINA SFÂNTULUI MIR

Dar voi, ungere aveţi
de la Cel Sfânt şi ştiţi toate
(I Ioan 2, 20)

Taina Sfântului Mir este lucrarea sfântă instituită de Iisus Hristos, prin care, ungându-se cu mir sfinţit membrele celui botezat şi rostindu-se cuvintele rânduite: «Pecetea darului Sfântului Duh, Amin», se împărtăşeşte primitorului harul perfecţionării vieţii duhovniceşti începute prin Botez.

Această Sfântă Taină a «peceţii Duhului Sfânt», sau «ungerea cu Sfântul Mir», se administrează îndată după Sfântul Botez, de către episcop, preot sau diacon, noului botezat. Această «ungere» cu untdelemn sfinţit a noului botezat a fost profeţită prin Iacov patriarhul. Pe când acesta dormea cu capul pe o piatră, noaptea i S-a arătat Dumnezeu în vis deasupra unei scări ce ajungea până la cer, pe care se suiau şi se pogorau îngerii lui Dumnezeu. Şi deşteptându-se Iacov din somn, a zis: *Cât de înfricoşător este locul acesta! Aceasta nu este alta fără numai casa lui Dumnezeu, aceasta este poarta cerului! ...a luat piatra ce şi-o pusese căpătâi, a pus-o stâlp şi a turnat pe vârful ei untdelemn* (Fac. 28, 11-18). Ungerea pietrei cu untdelemn închipuie ungerea creştinului cu untdelemn sfinţit sau pecetea Sfântului Duh, căci zice Sfânta Scriptură: *Şi voi înşivă* (creştinii), *ca pietre*

vii, zidiţi-vă drept casă duhovnicească (I Petru 2, 5; Evrei 3, 0). «Pietre vii» sunt numiţi creştinii, şi ungerea pietrei cu untdelemn de către Iacov a însemnat - prin Duhul Sfânt - ungerea pietrelor celor vii (a creştinilor) cu untdelemn sfinţit.

In Legea Veche a lui Moise, numai pe împăraţi aveau poruncă preoţii cei mari - arhiereii - să-i ungă cu untdelemn sfinţit (I Regi 10, 1; 16, 1-13), iar aceasta era o profeţie despre ungerea creştinilor cu untdelemn sfinţit. In Legea Darului, a Noului Testament, această Sfântă Taină a Mirului, a «ungerii», era administrată numai de către apostoli, prin punerea mâinilor[1], şi numai celor ce primiseră botezul creştin. Aceasta o adevereşte Sfânta Scriptură când zice: *Iar apostolii din Ierusalim... au trimis la ei pe Petru şi pe Ioan, care, coborând, s-au rugat pentru ei, ca să primească Duhul Sfânt. Căci nu Se pogorâse încă peste nici unul dintre ei, ci erau numai botezaţi în numele Domnului Iisus. Atunci îşi puneau mâinile peste ei, şi ei luau Duhul Sfânt* (Fapte 8, 14-17). Din acest text se vede că este vorba de împărtăşirea Duhului Sfânt celor ce primiseră botezul şi că această împărtăşire o făceau numai Apostolii, prin punerea mâinilor (vezi şi Fapte 19, 1-6). Şi marele Apostol Pavel adevereşte că această Sfântă Taină se dădea şi pe atunci, îndată după botez, când zice: *Să nu întristaţi pe Duhul cel Sfânt al lui Dumnezeu, întru Care aţi fost pecetluiţi pentru ziua răscumpărării* (Eres. 4, 30); «ziua răscumpărării» nu este ziua învierii Domnului, cum s-ar crede, în care s-a adus răscumpărarea obiectivă a lumii, ci ziua în care au fost ei răscumpăraţi subiectiv, primind Botezul creştin. Deci «pecetluirea» cu Sfântul Duh s-a făcut deodată cu Botezul.

Iată, dar, de ce se dă această mirungere sau «pecetea Duhului Sfânt», după botez: întâi, pentru că aşa s-a moştenit de la Sfinţii Apostoli, prin Tradiţie; al doilea, pentru că aşa ne arată şi Sfânta Evanghelie când zice: *întru care şi voi* (creştinii), *auzind cuvântul adevărului, Evanghelia mântuirii voastre, crezând în El* (Iisus), *aţi fost pecetluiţi cu Sfântul Duh al făgăduinţei, Care este arvuna moştenirii noastre, spre răscumpărarea celor dobândiţi de El şi spre lauda slavei Sale* (Efes. 1, 13-14).

[1] Din cauza formei prin care era împărtăşită, această Taină se mai chema şi «punerea mâinilor» (Fapte 8, 15-18), spre deosebire de hirotonie, ce se chema «punerea mâinilor preoţiei» (I Tim. 4, 14; 5, 22; II Tim. 1, 6).

Vedeți dar că întâi se arată credința în Evanghelie și în Iisus Hristos și apoi se pune pecetea Duhului Sfânt.

Sectarul: Sfânta Scriptură nu pomenește nimic despre o taină a Mirului împărtășită prin ungere cu mir. Ea pomenește, cel mult, despre punerea mâinilor, dar ortodocșii nu au nimic din «punerea mâinilor», în această așa-zisă Taină. Ea este o inovație care nu poate fi socotită nici ca provenind de la Hristos, nici ca fiind o Taină Sfântă.

Preotul: Nu este nici o inovație, deoarece lucrarea de transmitere a Sfântului Duh în om prin această Taină se numește în Sfânta Scriptură «ungere» (II Cor. 1, 21-22; I Ioan 2, 20-27). In aceste locuri, deși se vorbește în special despre întărirea lăuntrică prin Duhul Sfânt, totuși cuvântul «ungere» presupune și ungere externă, prin care se împărtășește harul. Că punerea mâinilor peste cei botezați și ungerea cu Mir este una și aceeași Taină, se adeverește prin aceea că Sfinții Părinți și scriitorii bisericești din vechime arată, ca temeiuri scripturistice ale Tainei Mirului, locurile din Faptele Apostolilor care vorbesc de punerea mâinilor. Prin urmare, atât punerea mâinilor, cât și ungerea cu Mir, sunt apostolice. Apostolii au săvârșit aceasta sub ambele forme, mai ales atunci când, răspândindu-se creștinismul, ei n-au mai putut merge personal la toate comunitățile și au administrat această Taină prin ungerea cu Sfântul Mir. In nici un caz nu se poate presupune că practicarea ungerii cu Sfântul Mir s-ar fi introdus într-un timp postapostolic, deoarece Biserica n-a introdus și n-a permis nici o schimbare în cele orânduite de apostoli. Și chiar dacă s-ar fi încercat vreo schimbare, s-ar fi născut opoziții despre care ar fi cu neputință să n-avem vreo mărturie, dacă ele ar fi existat[2].

Esențialul în această Taină este revărsarea Sfântului Duh, ungerea, în acest caz, reprezentând ceva secundar și fiind identică sau sinonimă cu «punerea mâinilor». «Ungerea» și «punerea mâinilor» sunt cuvinte reprezentând două acțiuni care în cazul de față sunt deosebite numai ca formă, dar în fond sunt identice, având același efect.

Sectarul: Dacă prin Taina Mirungerii se împărtășește Sfântul Duh și dacă ea se aplică numai celor botezați, în ce

[2] Vezi *Teologia dogmatică și simbolică,* Manual pentru Institutele Teologice, București, 1958, voi. II, p. 859.

măsură mai este ea necesară, de vreme ce cei botezați au primit la Sfântul Botez pe Sfântul Duh? In acest sens ne lămuresc cuvintele Scripturii: *Ce este născut din Duh, duh este* (Ioan 3, 6). Despre cei botezați zice și Sfântul Apostol Pavel, că sunt sfinți: *...dar v-ați spălat, dar v-ați sfințit, dar v-ați îndreptat în numele Domnului Iisus Hristos și în Duhul Dumnezeului nostru* (I Cor. 6, 11). Deci nu mai este nevoie de o altă Taină prin care să se împărtășească Duhul Sfânt, mai ales imediat după Botez.

Preotul: Foarte mă mir de viclenia voastră, a sectarilor, cum știți a întoarce lucrurile pe dos, numai ca să vă susțineți rătăcirea voastră. Când am vorbit despre Sfântul Botez, dumneata ai zis că Botezul nu este o Taină, ci un simbol, că este o lucrare simbolică, care închipuiește curățirea de păcate, iar acum îmi înșiri citate din Sfânta Scriptură, prin care te silești să-mi arăți că Botezul are caracter de Taină și că prin el se dă Darul Duhului Sfânt spre curățirea păcatelor și spre sfințire. Și nu sunt acestea neadevărate, dar de mirare este cum știți voi a suci tâlcuirea înțelesurilor Sfintei Scripturi după placul vostru, numai ca să vă susțineți rătăcirea voastră împotriva adevărului.

La cele ce ai obiectat acum, că Botezul este o Taină prin care se primește Duhul Sfânt și că nu mai este nevoie de o altă Taină - mai ales imediat după Botez - prin care să se împărtășească Duhul Sfânt, trebuie să știi că, într-adevăr, Botezul și Mirungerea sunt două Taine ale Bisericii lui Hristos deosebite una de alta, dar și darurile Sfântului Duh sunt deosebite și felurite (Rom. 12, 6; I Cor. 12, 4-6). Așa încât, în Taina Sfântului Botez se dă darul Sfântului Duh spre iertarea păcatului strămoșesc și a celorlalte păcate, pe când în Taina Mirungerii se dă darul Sfântului Duh de a stărui în curăția primită la Botez. Incă prin aceasta Sfântă Taină se dă și darul cunoștinței, care este unul din cele șapte daruri ale Sfântului Duh (Isaia 11,2)[3]. Iar Sfânta Scriptură, arătând acest adevăr, zice: *Iar voi, ungere aveți de la Cel Sfânt și știți toate* (I Ioan 2, 20), și iarăși: *Cât despre voi, ungerea pe care ați luat-o de la El rămâne întru voi și n-aveți trebuință ca să vă învețe cineva, ci precum ungerea Lui vă învață despre toate, și adevărat este și nu este minciună, rămâneți întru El, așa cum v-a învățat*

[3] Vezi Gavriil al Filadelfiei, *op. cit.*, c.7, p. 13.

(I Ioan 2, 27). Din aceste cuvinte dumnezeiești de mai sus putem destul de clar a înțelege că ungerea cu Sfântul Mir are o mare importanță pentru mântuirea noastră.

Mai întâi de toate, prin pecetluire ni se dă Duhul Sfânt, Care ne fusese făgăduit și *Care este arvuna moștenirii noastre, spre răscumpărarea celor dobândiți de El și spre lauda slavei Sale* (Efes. 1, 14; 4, 30). In al doilea rând, ni se dă darul cunoștinței prin care știm toate lucrurile (I Ioan 2, 20, 27). Deci «ungerea» ne învață toate lucrurile ce trebuie a fi cunoscute pentru a ne putea mântui, adică:

1. să credem statornic în Iisus Hristos;

2. să credem în cuvintele Evangheliei Lui;

3. să fim ascultători față de apostolii Lui (Evrei 13, 17; Luca 10, 16; Ioan 13, 20; 20, 19-21);

4. să răbdăm până la moarte, când vom fi prigoniți pentru adevărul lui Hristos și pentru Evanghelia Lui;

5. să dăm dovadă de aceste virtuți creștinești, pentru ca să rămână cu noi «ungerea», «pecetea Duhului Sfânt», arvuna luată pentru ziua răscumpărării, căci altfel ni se va lua «arvuna» înapoi și nu mai avem răscumpărare. *Vin curând; ține ce ai, ca nimeni să nu ia cununa ta* (Apoc. 3, 11).

Prin urmare, iată pe scurt în ce constă puterea Tainei Sfântului Mir.

Formula prin care se împărtășește Taina Sfântului Mir este: *Pecetea darului Sfântului Duh*[4]. Această formulă este alcătuită pe baza textelor biblice care sunt în legătură cu Sfânta Taină a Mirungerii, ținându-se seama de fondul și de esența sa, de partea internă a acestei Sfinte Taine. In Sfânta Scriptură sunt texte în care Taina aceasta este numită «pecetluire» (II Cor. 1, 21-22; Efes. 4, 30) și în care se spune că prin ea se împărtășește darul Sfântului Duh, după cum este scris: *Petru a zis către ei: Pocăiți-vă și să se boteze fiecare dintre voi în numele lui Iisus Hristos, spre iertarea păcatelor voastre, și veți primi darul Duhului Sfânt* (Fapte 2, 38).

[4]La romano-catolici, această Taină și până azi o administrează numai episcopii - fiecare in eparhia sa - și nu odată cu botezul, ci în mod greșit abia mai târziu, in vizitele lor canonice, când o împărtășesc la mai mulți odată și anume tuturor celor ce au depășit o anumită vârstă și încă n-au primit-o. De obicei este administrată celor ce au depășit vârsta de 7-14 ani

* * *

Credinciosul: Dar din ce materie văzută se compune Sfântul și marele Mir?

Preotul: Sfântul și marele Mir se compune din untdelemn amestecat cu mirodenii, pregătit (fiert) după o rânduială anumită în fiecare an, în primele trei zile din săptămâna Patimilor și sfințit de către Patriarhul țării, joi în aceeași săptămână, la Sfânta Liturghie. Apoi se împarte episcopilor și tuturor bisericilor. Prin mulțimea mirodeniilor din care e făcut, el închipuie mulțimea și felurimea darurilor și puterilor Sfântului Duh. Sfântul Mir este folosit nu numai la a doua Taină, după Botez, ci și la sfințirea antimiselor și a bisericilor[5].

Credinciosul: Dar cum se face practic ungerea cu Sfântul si marele Mir?

Preotul: După săvârșirea Botezului, preotul citește îndată o rugăciune în care roagă pe Dumnezeu să învrednicească pe noul botezat de darul ungerii cu Sfântul Mir și de împărtășirea cu Sfintele Daruri. Apoi îl unge cu Sfântul Mir, făcându-i semnul crucii: la frunte, pentru sfințirea minții și a gândurilor; la ochi, nări, gură și urechi, pentru sfințirea simțurilor; la piept și pe spate, pentru sfințirea inimii și a dorințelor; la mâini și pe picioare, pentru sfințirea faptelor și a căilor creștinului. De fiecare dată zice cuvintele: „Pecetea darului Sfântului Duh, Amin". Aceste cuvinte sunt luate din a doua epistolă a Sfântului Apostol Pavel către Corinteni, unde spune: *Iar Cel ce ne întărește pe noi împreună cu voi, în Hristos, și ne-a uns pe noi, este Dumnezeu, Care ne-a și pecetluit pe noi și a dat arvuna Duhului în inimile noastre* (II Cor. 1, 21-22).

Ungerea aceasta este deci semnul darului Sfântului Duh, Care S-a pogorât în chip văzut asupra Mântuitorului și asupra Sfinților Apostoli și Care acum ni se dă și nouă, după botez, în chip nevăzut. Prin ungere, noul botezat este un creștin adevărat, deplin, un nou hristos, adică uns al Domnului, căci cuvântul grecesc «hristos», înseamnă «uns»[6].

[5] *învățătura de credință Ortodoxă,* întreb. 178, p. 331-332.

[6] *Ibidem,* întreb. 179, p. 332.

Capitolul 19

DESPRE TAINA SFINTEI ÎMPĂRTĂŞANII

...dacă nu veţi mânca Trupul Fiului Omului şi nu veţi bea Sângele Lui, nu veţi avea viaţă în voi

(Ioan 6, 53)

Sfânta împărtăşanie (Euharistia sau Cuminecătura) este Taina în care, sub chipul pâinii şi al vinului, se împărtăşeşte creştinului însuşi Trupul şi Sângele lui Iisus Hristos, spre iertarea păcatelor şi spre viaţa de veci, înfăţişându-se totodată, real şi nesângeros, jertfa de pe Cruce a Mântuitorului.

Această Sfântă Taină a orânduit-o Însuşi Domnul nostru Iisus Hristos, Care, nu numai că a vorbit despre ea, ci a şi înfăptuit-o Însuşi, în ajunul răstignirii Sale. După ce a mâncat cu Apostolii Săi, luând o pâine şi rugându-Se Tatălui ceresc, a binecuvântat-o şi, frângând-o, a zis: *Luaţi, mâncaţi, acesta este Trupul Meu.* Apoi a luat un pahar şi, după ce a mulţumit, le-a dat ucenicilor, zicând: *Beţi dintru acesta toţi, că acesta este Sângele Meu, al Legii celei noi, care pentru mulţi se varsă spre iertarea păcatelor* (Matei 26, 26-28; Marcu 14, 22-24); *aceasta să faceţi spre pomenirea Mea* (Luca 22, 19-20).

Iată cum a poruncit Mântuitorul, ca cei ce vor să aibă viaţă veşnică, să-I mănânce Trupul şi să-I bea Sângele Său sub

forma pâinii şi a vinului, sfinţite prin slujba sfântă către Tatăl, prin rugăciuni şi cântări de laudă (Matei 26, 26-30; Marcu 14, 22-26).

Şi această minune a minunilor - ca pâinea şi vinul să fie prefăcute în Trupul şi Sângele Domnului, spre a le mânca şi a le bea creştinii - s-a dat putere spre a o săvârşi numai apostolilor Săi - episcopilor şi preoţilor hirotoniţi prin punerea mâinilor preoţiei (Filip. 1, 1; I Tim. 4, 14; 5, 17-22; Tit 1, 3-9). Creştinii, oricât de buni ar fi ei înaintea lui Dumnezeu şi oricâte minuni ar face, nu pot săvârşi taina frângerii pâinii, ci numai episcopii şi preoţii. Acest lucru este dovedit destul de clar şi luminat de Scriptura Vechiului şi Noului Testament.

Astfel, în Legea Veche, Dumnezeu a orânduit preot pe Aaron şi pe fiii fiilor lui din neam în neam, până avea să vină Mesia-Hristos, iar cei ce au îndrăznit să slujească fără să fie din neamul lui Aaron preotul, au fost pedepsiţi groaznic (Num. 3, 10; 16, 1-50; I Regi 13, 1-14; II Parai. 26, 16-21; I Cor. 10, 1-12; Iuda 1, 11; Iacov 4, 3; Rom. 15, 4).

In Noul Testament, Domnul nostru Iisus Hristos, schimbând preoţia şi Legea Veche (Evrei 7, 12), a orânduit preoţia nouă cu putere de a lucra cele sfinte şi de a ierta păcatele - ca şi El însuşi - celor ce se pocăiesc (Ioan 20, 19-23; Apoc. 1, 6; 5, 10; II Cor. 5, 18-20; I Cor. 4, 1; Ps. 131, 9-16).

Astfel, această minunată mâncare - Trupul şi Sângele Domnului - nu se găseşte nicăieri decât numai la preoţii creştini ortodocşi. Cine vrea să se mântuiască, merge la Casa Domnului şi i se dă, chiar şi celor ce n-au bani, nefiind nevoie de plată (Isaia 55, 1-13; Mal. 1, 11; Apoc. 21, 6; Rom. 5, 14-16).

Aşadar, trebuie să ştii că ceri Trupul şi Sângele Domnului nostru Iisus Hristos. Şi fie că ai mânca chiar carne şi sânge din trupul Lui de pe Cruce, fie că mănânci pâinea şi vinul slujite de preoţi, acelaşi lucru este.

Sfântul Apostol Pavel spune: *Paharul binecuvântării, pe care-l binecuvântăm, nu este, oare, împărtăşirea cu Sângele lui Hristos?* Ba da. Iar *pâinea pe care o frângem, nu este, oare, împărtăşirea cu Trupul lui Hristos?* Ba da. (I Cor. 10, 16). Va să zică nu este o închipuire! Cine nu are această credinţă este rătăcit şi nu are mântuire (cf. Rom. 14, 23). Despre acest sânge

euharistic ni se spune: *Sângele lui Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, ne curățește pe noi de orice păcat* (I Ioan 1,7).

Trupul și Sângele Domnului se poate mânca și mai des, atunci când ne ferim de păcate și când avem viață neprihănită și știința gândului nostru curată și neosândită, pe când Botezul nu se mai poate repeta, după cum este scris (Efes. 4, 5). A ne împărtăși cu Trupul și Sângele Domnului este chiar poruncă de la Dumnezeu, ca toți - de la prunci până la cei mai bătrâni - să se împărtășească cel puțin de patru ori pe an. Acest lucru ni se arată prin închipuire cu mielul pascal din Vechiul Testament (Ieș. 12, 1-28; Num. 9, 1-14). Insă Sfinții Apostoli - ni se istorisește - îi împărtășeau pe creștini în fiecare Duminică, deoarece aceia care credeau în Iisus stăruiau în învățătura apostolilor și în comuniune, fiind nelipsiți de la biserică în toate zilele. Pentru aceasta Apostolii frângând pâinea, luau împreună hrana cu bucurie și întru curăția inimii (Fapte 2, 42-46; 20, 7-11).

Mai târziu, Biserica a statornicit ca creștinii să se împărtășească de patru ori pe an, în cele patru posturi. Desigur, unii din cei evlavioși s-au împărtășit și de mai multe ori, după cum și astăzi sunt mulți care se împărtășesc mai adeseori într-un an și este cu atât mai bine, numai să aibă pregătirea cuvenită, *căci de câte ori veți mânca această pâine și veți bea acest pahar* (Trupul și Sângele Domnului), *moartea Domnului vestiți, până când va veni* (I Cor. 11, 26).

Această Sfântă Taină preoții o dau noului botezat chiar la Botez, după ce a fost uns cu Sfântul Mir, care este pecetea Duhului Sfânt. Astfel i se dă copilului Trupul și Sângele Domnului până la vârsta de 7 ani, urmând ca de la această vârstă înainte să se spovedească la preotul duhovnic (să-și mărturisească păcatele sale) (cf. I Ioan 1, 9) și să se vadă dacă este vrednic de Trupul și Sângele Domnului. Pentru cei ce vor să se împărtășească fiind maturi, Sfântul Apostol Pavel recomandă ca fiecare să se cerceteze pe sine și numai apoi - după spovedanie și cu dezlegarea duhovnicului - să se împărtășească cu Trupul și cu Sângele Domnului. *Astfel, oricine va mânca pâinea aceasta sau va bea paharul Domnului cu nevrednicie, va fi vinovat față de Trupul și de Sângele Domnului* (I Cor. 11, 27-29; Evrei 6, 4-6).

Sectarul: Pâinea și vinul de la «Cina Domnului» sunt pâine naturală și vin natural. Ele numai închipuie sau simbolizează Trupul și Sângele Domnului, fără să fie de fapt. Așa a fost chiar și la Cina cea de Taină, ceea ce se vede în cuvintele de atunci ale Mântuitorului: *Adevărat grăiesc vouă, că de acum nu voi mai bea din rodul viței până în ziua aceea când îl voi bea nou, în Împărăția lui Dumnezeu* (Marcu 14, 25; Matei 26, 29). Deci este vorba de «rodul viței», ceea ce înseamnă că vinul a rămas vin natural și nu s-a prefăcut în Sânge. De aici rezultă că el numai simbolizează Sângele Domnului, iar nu și este cu adevărat.

Preotul: Omule rătăcit de la adevăr și sucit la înțelegere, cuvintele de mai sus (Marcu 14, 25; Matei 26, 29) au fost spuse de Mântuitorul cu privire la primul pahar care, într-adevăr, conținea vinul natural. Insă Sfânta Împărtășanie a fost așezată de Mântuitorul Iisus Hristos după cină, la al doilea pahar, căci atunci a zis Mântuitorul: *Acest pahar este Legea cea nouă, întru Sângele Meu...* (Luca 22, 17-20). Deci ceea ce la Marcu este incomplet, se completează și se lămurește la Luca. Matei însă nu vorbește decât de un singur pahar, anume de cel Euharistic (al Cuminecăturii). La Luca însă observăm că este vorba de două pahare, și că Sfânta Împărtășanie a fost așezată la al doilea pahar. Astfel, cuvintele care se referă la primul pahar nu sunt în legătură cu Sfânta Împărtășanie, cum este cazul și cu citatul de la Marcu (14, 25).

Sectarul: Cuminecătura sau Cina Domnului este o simplă cină comemorativă, un ospăț, un banchet sau o masă prietenească la care se consumă pâine și vin, în amintirea Cinei de Taină, a patimii și a morții Domnului. Așa a rânduit Mântuitorul, zicând apostolilor Săi: *Aceasta să faceți spre pomenirea Mea* (Luca 22, 19; I Cor. 11, 24-25). Iar Sfântul Apostol Pavel zice: *...de câte ori veți mânca această pâine și veți bea acest pahar, moartea Domnului vestiți, până când va veni* (I Cor. 11, 26). Scopul este, așadar, adâncirea credinței și a evlaviei creștine, prin simbolul ce-l reprezintă, iar nu mâncarea cu adevărat a Trupului și Sângelui Mântuitorului, nici permanentizarea jertfei de pe Golgota.

Preotul: «Cina Domnului» nu este o simplă comemorare a morții Domnului, cum vi se pare vouă, sectarilor. Căci pâinea

și vinul de la această «cină» sfântă nu au fost numai simboluri ale Trupului și Sângelui Domnului, ci cu adevărat Trupul și Sângele Său. Mântuitorul ne-a învățat acest adevăr, căci El nu a zis: „Luați, mâncați, căci pâinea aceasta este un simbol al Trupului Meu" sau „vinul acesta este un simbol al Sângelui Meu". Nu. Ci a zis: *Acesta* (pâinea) *este Trupul Meu și acesta* (vinul) *este Sângele Meu* (Matei 26, 26-28; Marcu 14, 22-24; Luca 22, 19-20).

Așadar, după cum pâinea și vinul Euharistic nu sunt numai niște simboluri, ci adevărat Trupul și Sângele Mântuitorului, tot astfel și «Cina Domnului» - cum o numiți voi, sectanții - nu este doar o simplă cină prietenească unde se mănâncă pâine și se bea vin. Ci această Cină a Mântuitorului are caracterul de Taină, deoarece prin ea se împărtășește darul Sfântului Duh, care iartă păcatele și sfințește. Totodată, ea are și un caracter de jertfă, pentru că ea întrunește toate condițiile unei jertfe: este Trupul și Sângele Domnului care se frânge și se varsă pentru noi, spre iertarea păcatelor. Deci are și însușirea de jertfă ispășitoare. Aceste caracteristici fiind de cea mai mare însemnătate pentru noi, nu trebuie să fie trecute cu vederea sau socotite numai niște simple simboluri.

Sectarul: Euharistia nu poate să fie o jertfă nesângeroasă a Mântuitorului, de vreme ce Mântuitorul S-a adus pe Sine jertfă o singură dată, pe Golgota, și ea nu se mai poate repeta niciodată (Evrei 9, 28; 10, 14). Ori, dacă Euharistia ar fi acea jertfă, ar însemna că ea se repetă de atâtea ori de câte ori este săvârșită Sfânta Împărtășanie, ceea ce ar fi în contradicție cu Sfânta Scriptură.

Preotul: Intr-adevăr, Hristos S-a jertfit o singură dată și jertfa Lui nu se mai repetă, pentru că, de s-ar mai repeta, ar însemna că ea n-a avut efectul așteptat și ar fi fost asemenea jertfelor din Vechiul Testament. Insă de vreme ce ea a avut acel efect, orice repetare a ei este fără rost. Până aici suntem de perfect acord cu voi.

Dar din aceasta nu rezultă că Sfânta Euharistie nu poate să fie jertfa cea unică a Domnului, de pe Golgota, adusă în chip nesângeros. Ea nu repetă jertfa de pe Golgota, ci numai o continuă, o actualizează și o permanentizează, făcând ca roadele ei să fie întotdeauna prezente și vii în sufletul și trupul nostru,

până la a doua venire a Domnului. Mântuitorul însuși ne-a îndemnat ca jertfa Trupului și Sângelui Său - și în același timp aducerea ei - să nu înceteze până la venirea Sa cea de apoi (Luca 22, 19; I Cor. 11, 25-26). Pe de o parte se spune că jertfa Sa se aduce o singură dată, iar pe de alta, că acea jertfă va trebui să o aducem până la venirea a doua. Această contrazicere aparentă cade numai dacă ținem seama de învățătura noastră, în timp ce prin învățătura sectară, ea nu poate fi înlăturată. Așadar înțelege, omule nelămurit, care susții ceea ce nu înțelegi, și ține minte că Sfânta Euharistie nu repetă jertfa de pe Golgota, ci numai o continuă, o accentuează și o permanentizează.

Sectarul: Preoții sunt oameni păcătoși și imorali, fiind deci cu neputință ca un preot păcătos să poată săvârși o minune ca aceasta, neînchipuit de mare, de a preface pâinea și vinul în Trupul și Sângele Domnului.

Preotul: Preoții, într-adevăr, pot fi păcătoși și imorali, pentru că și ei sunt oameni; totuși, nu toți sunt atât de păcătoși precum îi învinuiesc sectarii voștri. Un lucru însă trebuie de știut: nu preoții sunt cei care prefac pâinea și vinul în Trupul și Sângele Domnului, ci Duhul Sfânt. Preoții numai se roagă lui Dumnezeu ca să trimită Duhul Sfânt și să prefacă aceste Sfinte Daruri în Trupul și Sângele Mântuitorului. Oricât de păcătoși ar fi preoții, au de la hirotonie harul special al Sfântului Duh pentru săvârșirea slujbei și a celor sfinte. Harul acesta nu-l au nici îngerii din cer și nimeni dintre oameni, afară de preoți. Iată de ce le este cu putință această minune mai presus de minte și de cuvânt.

Voi, sectarilor, care sunteți întunecați la minte de diavolul, după cum nu puteți înțelege și alte taine din Sfânta Scriptură, așa și puterea acestei Taine rău o răstălmăciți, spre a voastră pierzare.

* * *

Credinciosul: Dar ce pregătire trebuie să facă cei ce vor a se împărtăși cu Sfintele Taine?

Preotul: Pregătirea pentru Sfânta împărtășanie este de două feluri: trupească și sufletească. Ea constă din:

a) *Spovedanie* (mărturisirea păcatelor), fără de care nimeni nu se poate împărtăşi. Numai copiii până la vârsta de 7 ani sunt scutiţi de spovedanie;

b) *Împăcare cu toţi.* Să nu fi certat cu nimeni şi să nu ai nimic împotriva cuiva;

c) *Înfrînarea de la orice poftă* (împreunarea trupească) cel puţin cu câteva zile înainte[1] şi *abţinerea de la mâncare şi băutură* în ziua împărtăşirii; numai celor bolnavi pe moarte li se poate da Sfânta împărtăşanie pe mâncate[2];

d) *Citirea pravilei pentru Sfânta Împărtăşanie,* adică a rugăciunilor pregătitoare pentru împărtăşirea cu vrednicie, pe care uneori le citeşte preotul în numele credincioşilor, în biserică, înainte de împărtăşire[3] (Vezi-le în Ceaslov sau în Cartea de Rugăciuni).

Credinciosul: Dar împărtăşirea bolnavilor cum se face?

Preotul: Bolnavii pot fi împărtăşiţi de preot şi în afara bisericii, pe la casele lor, sau la spital, cu părticele din Sfântul Trup, sfinţit anume pentru acest scop în Joia cea mare (a Patimilor) şi păstrat în Sfântul Altar, în chivotul de pe Sfânta Masă. In aceste cazuri, împărtăşirea se face după o rânduială deosebită, înscrisă în Molitfelnic *(Rânduială ce se face când se va întâmpla a se da foarte grabnic celui bolnav împărtăşirea).* Nu se poate da însă Sfânta Împărtăşanie bolnavilor căzuţi în stare de inconştienţă, nesimţire sau celor ieşiţi din minţi, nebuni[4].

[1] Sfântul Apostol Pavel, în Epistola I către Corinteni, 7, 5; Timotei, Episcopul Alexandriei, Can. 5 (la Nic. Milaş, *op. cit.,* trad. p. 152); Sfântul Sfântul Simeon al Tesalonicului, *Răsp. la întreb. 16,* trad. rom. p. 315; *Tipicul cel Mare* (al Sfântului Sava), cap. 34, p. 42.

[2] Sfântul Nichifor Mărturisitorul, Can. 9 (la Nic. Milaş, *op. cit.,* trad. p. 231).

[3] Despre pravila de cuviincioasă pregătire sufletească şi trupească pentru împărtăşire, vezi mai pe larg în Povăţuirile din Liturghier, ed. 1987, p. 373-374.

[4] Cf. *învăţătură de credinţă Ortodoxă,* întreb. 198, p. 340-341.

Capitolul 20

DESPRE TAINA POCĂINŢEI (SPOVEDANIA)

Sfârşitul Legii este Hristos
(Rom. 10, 4)
Pocăiţi-vă şi credeţi în Evanghelie
(Marcu 1, 15)

Pocăinţa este Taina prin care Dumnezeu iartă, prin duhovnic, păcatele creştinilor care se căiesc sincer şi se mărturisesc înaintea preotului.

Pocăinţa este, după Sfântul Ioan Damaschin, întoarcerea dintru cea afară de fire la cea după fire, şi de la diavolul către Dumnezeu, prin nevoinţă şi osteneală. Altfel spus, ea este întoarcerea de bună voie de la greşeală către binele cel împotrivă. Pocăinţa are patru părţi: **1.** căinţa sau zdrobirea inimii; **2.** mărturisirea păcatelor prin viu grai; **3.** facerea canonului; şi **4.** dezlegarea păcatelor. Nici un duhovnic nu are voie să facă dezlegare aceluia care nu primeşte să facă un anumit canon ce i se rânduieşte[1].

Pocăinţa, ca Taină, a fost anunţată şi instituită de Mântuitorul, Care a vestit-o atunci când a spus lui Petru şi, prin el, şi celorlalţi apostoli: *Şi îţi voi da cheile împărăţiei cerurilor, şi orice vei lega pe pământ, va fi legat şi în ceruri; şi orice vei dezlega pe pământ, va fi dezlegat şi în ceruri* (Matei 16, 19).

[1] Sfântul Nicodim Aghiorîtul, *învăţătură către duhovnic.*

De asemenea, a mai anunțat Pocăința când le-a spus tuturor apostolilor Săi: *Adevărat grăiesc vouă: Oricâte veți lega pe pământ, vor fi legate și în cer; și oricâte veți dezlega pe pământ, vor fi dezlegate și în cer* (Matei 18, 18) și a instituit-o după învierea Sa, ca pe una din roadele învierii Sale, când, arătându-Se apostolilor Săi, le-a zis: *Luați Duh Sfânt; cărora veți ierta păcatele, le vor fi iertate și cărora le veți ține, vor fi ținute* (Ioan 20, 22-25).

In legea lui Moise nu exista pocăință, ci răzbunare împotriva păcătosului, moartea răsplătindu-se cu moarte, ucigașul fiind scos chiar de la altar spre a fi omorât: *...suflet pentru suflet, ochi pentru ochi, dinte pentru dinte, mână pentru mână, picior pentru picior, arsură pentru arsură, rană pentru rană, vânătaie pentru vânătaie* (Ieş. 21, 12-25). Cine purta vreo povară pe el sâmbăta sau făcea vreo lucrare, chiar de s-ar fi căit și ar fi făgăduit că nu mai face, nu era iertat, şi trebuia neapărat să moară. Cine ar fi făcut foc în casă sâmbăta, nu era iertat, ci trebuia omorât (Ieş. 31, 12-15; Num. 15, 32-36). De făcea cineva desfrânare, negreşit trebuia omorât (Lev. 20, 10-21) şi altele de acest fel.

Astfel era legea dată evreilor. Dar în Legea cea Nouă a lui Hristos, Evanghelia sau Legea credinței (Rom. 3, 27-28), oare este tot așa? Nu. Hotărât, nu. Căci Dumnezeu a trimis pe Sfântul Ioan Botezătorul să strige: *Pocăiți-vă, că s-a apropiat Împărăția Cerurilor... Faceți deci roadă vrednică de pocăință* (Matei 3, 1-8). *Cel ce are două haine să dea celui ce nu are și cel ce are bucate să facă asemenea.* Vameşilor (un fel de perceptori) le spunea: *Nu faceți nimic mai mult peste ce vă este rânduit.* Ostașilor, care întrebau și ei ce să facă spre a fi iertați, le spunea: *...să nu asupriți pe nimeni, nici să învinuiți pe nedrept, și să fiți mulțumiți cu solda voastră* (Luca 3, 11-14).

Venind Însuși Hristos, zicea: *Pocăiți-vă și credeți în Evanghelie* (Marcu 1, 15); *Legea și proorocii au fost până la Ioan; de atunci Împărăția lui Dumnezeu se binevestește și fiecare se silește spre ea* (Luca 16, 16). *Pentru că Legea prin Moise s-a dat, iar harul și adevărul au venit prin Iisus Hristos* (Ioan 1, 17). Iar marele Apostol Pavel ne spune: *Sfârșitul Legii este Hristos* (Rom. 10, 4; 6, 14; 7, 1-6) și cine crede în Iisus

este prin El iertat de toate lucrurile de care n-a putut fi iertat prin Legea lui Moise (Fapte 13, 38-39).

Pocăința a fost prezisă de prooroci, după cum este scris: *Spune-le: Precum este adevărat că Eu sunt viu, tot așa este de adevărat că Eu nu voiesc moartea* (osânda) *păcătosului, ci ca păcătosul să se întoarcă de la calea sa și să fie viu. Intoarceți-vă, întoarceți-vă de la căile voastre cele rele! Pentru ce să muriți voi, casa lui Israel* (a creştinătății)? (Iez. 33, 11; Isaia 1, 16-18; 43, 25-26; 44, 21-23). Și prin Osea zice Duhul Sfânt: *Întoarce-te, Israele* (creştine), *la Domnul Dumnezeul tău, că tu te-ai poticnit din pricina fărădelegii tale! Găsiți rugi de pocăință, întoarceți-vă către Domnul și-I ziceți Lui: «Iartă-ne orice fărădelege, ca să ne bucurăm de milostivirea Ta și să aducem, în loc de tauri, lauda buzelor noastre...»* (Osea 14, 2-3). In psalmi, de asemenea, se vorbeşte mult despre iertarea prin pocăință.

Pocăința constă în întoarcerea la Hristos și la învățătura Evangheliei Sale; în întoarcerea de la calea cea rea la cea bună, adică pe calea Bisericii. Pocăința constă în a fugi de calea cea rea a desfătărilor și a umbla pe calea cea strâmtă și aspră (Matei 7, 13-14). Pocăința constă în a-ți părea rău de relele pe care le-ai făcut și să te hotărăști să nu le mai faci (II Petru 2, 20-22). Pocăința constă în a-ți mărturisi păcatele la preot (I Ioan 1, 9; Luca 17, 11-14; Ioan 20, 19-23; Matei 16, 18-19; 18, 18; Fapte 19, 18).

Pildă de iertare a păcatelor prin preot a arătat Domnul în iertarea slăbănogului (Matei 9, 1-8), a femeii păcătoase (Maria Magdalena) (Luca 7, 36-50), la întoarcerea fiului risipitor (Luca 15, 11-32), în neosândirea femeii care a fost prinsă în desfrânare (Ioan 8, 1-11).

In scurt, după cum însuși Domnul nostru Iisus Hristos arată, *Fiul Omului a venit să caute și să mântuiască pe cel pierdut,* să caute oaia pierdută, să mântuiască pe cei păcătoși ce se pocăiesc, (Matei 18, 11-14), căci *nu cei sănătoși au nevoie de doctor, ci cei bolnavi* (Matei 9, 12, Luca 19, 1-10). Idealul credinței creștine este ca nimeni să nu mai păcătuiască, însă spune Sfântul Evanghelist Ioan: *Copiii mei, acestea vi le scriu, ca să nu păcătuiți, și dacă va păcătui cineva, avem Mijlocitor către Tatăl, pe Iisus Hristos cel drept. El este jertfa de ispășire*

pentru păcatele noastre, dar nu numai pentru ale noastre, ci și pentru ale lumii întregi. Adică jertfa ce se face în Sfântul Altar, la biserică (I Ioan 2, 1-2).

Sectarul: Mărturisirea păcatelor cu pocăință nu trebuie făcută preotului, ci celorlalți credincioși; ea nu trebuie să fie secretă, ci dimpotrivă, publică. Așa reiese din cuvintele Scripturii: *Mărturisiți-vă deci unul altuia păcatele și vă rugați unul pentru altul...* (Iacov 5, 16).

Preotul: Numai cei ce au darul preoției pot săvârși această Taină, pentru că numai apostolilor - și, prin ei, urmașilor lor care au darul preoției - le-a încredințat Mântuitorul puterea și dreptul de a ierta și de a ține păcatele, de a lega și a dezlega (Matei 16, 19; 18, 18 ș.a.). Iar în ceea ce se spune «unul altuia» (Iacov 5, 16), «unul» înseamnă credinciosul care se pocăiește și cere dezlegarea păcatelor și «altuia» înseamnă preotul, care primește pocăința credinciosului. Când marele Apostol Pavel a predicat Evanghelia lui Hristos în Efes, mulți dintre cei ce crezuseră veneau să se mărturisească și să-și spună faptele lor (Fapte 19, 18). Dar la cine veneau, decât numai la marele Apostol Pavel, spre a primi de la el iertarea păcatelor. Fiindcă numai apostolii lui Hristos au primit o putere ca aceasta, de a lega sau a dezlega păcatele oamenilor.

Iarăși vedem că Sfântul Apostol Pavel a excomunicat și iarăși a primit în Biserică - după ce s-a pocăit - pe cel ce făptuise un mare păcat în Corint (vezi I Cor. 5 și II Cor. 2, 5-11). Același Apostol Pavel a dat satanei pe Imeneu și pe Alexandru, scoțându-i pe ei din Împărăția lui Dumnezeu, care este Biserica, și dându-i pe ei diavolului, ca să se învețe să nu hulească (I Tim. 1, 20). Așadar, puterea de a lega și a dezlega păcatele oamenilor, precum și puterea disciplinară în Biserica Sa, Hristos a dat-o sfinților Săi ucenici și apostoli, iar nu la toți oamenii de rând, așa cum rău și sucit înțelegeți voi, sectarii. La dreapta judecată a lui Hristos veți vedea cine a primit puterea pe pământ, dată de El, spre a dezlega și a ierta păcatele oamenilor, dar atunci va fi prea târziu.

Sectarul: Mărturisirea trebuie făcută direct lui Dumnezeu, și nu preoților. Căci noi trebuie să zicem cu psalmistul, adresându-ne de-a dreptul lui Dumnezeu: *Miluiește-mă, Dumnezeule, după mare mila Ta și, după mulțimea îndurărilor Tale, șterge fărădelegea mea. Mai vârtos mă spală de fărădelegea mea și de păcatul meu mă curățește. Că fărădelegea mea eu o cunosc și păcatul meu înaintea mea este pururea* (Ps. 50, 1-4). Același psalmist zice, adresându-se, de asemenea, direct lui Dumnezeu: *Păcatul meu l-am cunoscut și fărădelegea mea n-am ascuns-o, împotriva mea. Zis-am: «Mărturisi-voi fărădelegea mea Domnului»; și Tu ai iertat nelegiuirea păcatului meu* (Ps. 31, 5). Iată deci că mărturisirea păcatelor trebuie făcută direct lui Dumnezeu, iar nu preotului.

Preotul: Văd că dumneata ești surd cu totul la cele ce ai auzit până acum. Dumneata nu crezi nici în Hristos după dreapta credință și nici în puterea dată de El apostolilor și urmașilor lor în Biserica Sa. Ți-am arătat în cele de mai sus că nu toți oamenii au putere de a lega și a dezlega păcatele oamenilor și, prin urmare, nu la oricine ne putem mărturisi păcatele noastre spre a primi dezlegare și iertare.

La toate acestea te-ai făcut mut și surd și nu mi-ai răspuns cele ce se cuvenea. Iar acum vii cu alte citate din psalmi, pe care le aduci unde nu este cazul. Intr-adevăr, așa era în Vechiul Testament, unde mărturisirea se făcea direct lui Dumnezeu, căci în altă formă nu se putea face. Dar mărturisirea aceasta era numai o pocăință, iar nu o Taină a pocăinței, de vreme ce în Legea Veche nici preoția nu era o Taină prin care preoții să fi primit de la Dumnezeu puterea de «a lega» sau «a dezlega», de «a ierta» sau de «a ține» păcatele oamenilor. Aceste două Taine s-au instituit de-abia în Noul Testament, anume după Învierea Domnului și după ce El a trimis în lume pe Duhul Sfânt cu darurile Sale sfințitoare.

Cu toate acestea, chiar și în Vechiul Testament se întâlnesc cazuri când mărturisirea păcatelor nu se făcea direct lui Dumnezeu. Așa, de pildă, însuși Psalmistul David s-a mărturisit lui Natan Proorocul (II Regi 12, 12), iar Aaron s-a mărturisit cu căință lui Moise, și nu direct lui Dumnezeu (Num. 3, 11-22). Iată deci că și în pocăința Vechiului Testament exista posibilitatea mărturisirii indirecte.

Sectarul: Iertarea păcatelor vine direct de la Dumnezeu, nu prin mijlocirea preoților, căci așa ne-a învățat Mântuitorul să cerem: *Și ne iartă nouă greșelile noastre...* (Matei 6, 12). De la Dumnezeu direct au primit iertare: slăbănogul din Capernaum

(Marcu 2, 5; Luca 5, 20), femeia păcătoasă în casa lui Simon (Luca 7, 48), vameşul în templu (Luca 18, 13), tâlharul pe cruce (Luca 23, 43) ş.a. Nici unul dintre aceştia nu a avut nevoie de mijlocirea preoţilor spre a primi iertarea. Tot aşa, nici noi nu avem nevoie de preoţi şi de mijlocirea lor pentru noi.

Preotul: Ca şi mai înainte, tot aşa şi acum ai adus nişte citate din Sfânta Scriptură prin care ţi se pare că poţi să susţii rătăcirea în care petreci împreună cu toţi cei asemenea ţie. Dar nu este deloc aşa cum gândeşti dumneata. Textele de mai sus nu au nimic de-a face cu Taina Pocăinţei şi cu mărturisirea păcatelor la preot, căci ele se referă la întâmplări petrecute pe vremea când încă Mântuitorul nu instituise nici Pocăinţa ca Taină şi nici preoţia cu putere de a lega şi a dezlega păcatele. Pe atunci Mântuitorul încă era de faţă şi deci, ca un Dumnezeu adevărat, El însuşi făcea dezlegările de păcate. Noi ştim că această putere a dat-o apostolilor Săi abia după învierea Sa cea din morţi, când li S-a arătat şi le-a zis: *Pace vouă! Precum M-a trimis pe Mine Tatăl, şi Eu vă trimit pe voi.* Şi zicând acestea, a suflat asupra lor şi le-a zis: *Luaţi Duh Sfânt! Cărora veţi ierta păcatele, le vor fi iertate şi cărora le veţi ţine, vor fi ţinute* (Ioan 20, 21-23). Vezi că tot aşa şi darul sfmţitor al Sfântului Duh, cât şi puterea de a ierta, abia după înviere a fost dat apostolilor.

Deci textele aduse de dumneata aici sunt explicate de la sine. Iar în ce priveşte rugăciunea - sau mai bine-zis cuvintele din rugăciunea «Tatăl nostru» -, prin care ne adresăm direct lui Dumnezeu pentru iertarea păcatelor, ele nu înlătură mijlocirea preoţilor în dezlegarea păcatelor prin Taina Pocăinţei, pentru că nici nu au legătură cu această Taină. Noi putem cere de la Dumnezeu iertarea păcatelor şi în afară de Taina Pocăinţei. Aceasta o putem cere direct, în orice pocăinţă şi în orice rugăciune, mai ales atunci când făgăduim să facem fapte bune, după cum este cazul aici, când zicem în continuare: *...precum şi noi iertăm greşiţilor noştri.*

Iertarea unor păcate se poate obţine şi altfel decât prin Taina Pocăinţei şi prin rugăciunea preoţilor. De pildă, prin rugăciune, căinţă, fapte bune etc. Insă Taina Pocăinţei este un mijloc mult mai sigur şi mai la îndemână. Iertarea prin ea este

totală, în măsura în care şi ea este completă, de la temelia ei nelipsind nici faptele care atrag de la Dumnezeu mila şi iertarea: rugăciunea, postul, evlavia, dragostea ş.a. In plus, în ea obţinem şi dezlegarea prin puterea pe care Însuşi Mântuitorul a dat-o apostolilor Săi şi, prin aceştia, urmaşilor lor. Astfel, textele de mai sus nu contrazic învăţătura şi practica noastră privitoare la Taina Pocăinţei, în care preoţii duhovnici dau dezlegarea.

Sectarul: Nu trebuie să ne mărturisim preoţilor, deoarece ei nu pot ierta păcatele, căci scris este: *Cine poate să ierte păcatele decât unul Dumnezeu?* (Luca 5, 21).

Preotul: Intr-adevăr, numai Dumnezeu poate ierta păcatele. Dar în însăşi Taina Pocăinţei, nu preotul este cel ce iartă păcatele, ci tot Dumnezeu, prin mijlocirea preotului. Dumnezeu este izvorul şi Stăpânul Darului, al puterii de a ierta păcatele, preotul fiind numai un administrator al acestui dar. Deci şi noi, la mărturisire, nu de la preot primim dezlegarea, ci de la Dumnezeu, prin harul Său pe care îl administrează preotul. Preotul este acela care numai transmite sau mijloceşte darul.

Sectarul: Preoţii sunt oameni păcătoşi şi este cu neputinţă ca un păcătos să ierte păcatele altora sau ca un preot să poată ierta păcatele cuiva în dezlegarea ce o dă când săvârşeşte Taina Pocăinţei.

Preotul: Adevărat este că preoţii sunt oameni păcătoşi ca toţi oamenii, după cum la fel de adevărat este că nu numai oamenii păcătoşi, dar nici chiar cei drepţi nu pot ierta păcatele cuiva. Dar - după cum ai văzut - în Taina Pocăinţei nu preotul iartă prin puterea sa păcatele penitentului, ci harul lui Dumnezeu prin mijlocirea preotului. Harul nu este al său, ci al lui Dumnezeu (II Cor. 4, 7) şi, chiar păcătos fiind, preotul poate avea acest dar. Căci şi Apostolul Petru a fost păcătos, fiindcă s-a lepădat de Domnul şi Învăţătorul său, şi totuşi a primit acest dar. De asemenea, l-a primit şi Apostolul Ioan, deşi el însuşi mărturiseşte că nu există om fără de păcat (I Ioan 1,8; Apoc. 15, 4). Iar Apostolul Pavel se socoteşte cel dintâi dintre păcătoşi (I Tim. 1, 15).

In aceeaşi situaţie poate fi şi preotul. Dincolo de păcatele sale, de care va răspunde însuşi, are în el darul pe care l-a

primit prin Taina Preoţiei, de a lega şi a dezlega păcatele (Matei 18, 18; Ioan 20, 21-23).

* * *

Credinciosul: Dar cum trebuie făcută mărturisirea păcatelor, adică spovedania?

Preotul: Mărturisirea păcatelor înaintea duhovnicului trebuie a se face astfel:

a) Să fie *completă,* adică să cuprindă toate păcatele făcute de la ultima spovedanie, şi să nu ascundă nimic din cele făptuite;

b) Să fie *sinceră* şi făcută de bunăvoie;

c) Să fie *secretă* (făcută în taină);

d) Trebuie făcută *cu umilință și cu zdrobire de inimă,* adică cu părere de rău pentru păcatele săvârşite şi cu dorinţă sinceră de a nu le mai săvârşi. Simpla mărturisire sau înşirare a păcatelor fără pocăinţă adevărată şi fără hotărârea de îndreptare nu aduce iertarea păcatelor, căci zice Domnul: *De nu vă veți pocăi, toți veți pieri la fel* (Luca 13, 5). Totul este ca, de la o mărturisire până la alta, creştinul să se ostenească a-şi îndrepta cât mai mult viaţa, desăvârşindu-se în virtute[2].

Credinciosul: Dar când şi de câte ori trebuie să ne spovedim?

Preotul: Spovedania nu este legată de termene sau de soroace anumite din cursul anului. Putem alerga la duhovnic ori de câte ori şi oricând simţim nevoia de a ne uşura sufletul de povara păcatelor, sau de a primi mângâierea Harului şi nădejdea iertării. Cu cât ne spovedim mai des, cu atât este mai bine.

De obicei însă spovedania este legată de posturi. De aceea, porunca a patra a Bisericii ne învaţă să *ne mărturisim păcatele de patru ori pe an,* adică în cele patru posturi: al Paştelui, al Crăciunului, al Sfintei Marii şi al Sfinţilor Apostoli. Cei mai evlavioşi pot a se spovedi în fiecare lună, iar ceilalţi, cel puţin o dată pe an, şi anume în Postul Păresimilor[3].

[2] *învățătura de credință Ortodoxă,* întreb. 187, p. 335.
[3] *Ibidem,* întreb. 188, p. 335-336.

Capitolul 21

DESPRE TAINA PREOȚIEI (HIROTONIA)

Adevărat grăiesc vouă: Oricâte veți lega pe pământ, vor fi legate și în cer, și oricâte veți dezlega pe pământ, vor fi dezlegate și în cer
(Matei 18, 18; Ioan 20, 22-23)

Din această pricină, îți amintesc să aprinzi și mai mult din nou harul lui Dumnezeu, care este în tine, prin punerea mâinilor mele
(II Tim. 1, 6)

Preoția (hirotonia) este Taina în care, prin punerea mâinilor arhiereilor și prin rugăciune, se împărtășește persoanei anume pregătite harul care dă puterea de a învăța cuvântul lui Dumnezeu, a săvârși Sfintele Taine și a conduce pe credincioși la mântuire (Matei 18, 18; 28, 19; Ioan 20, 21-23).

In vechime, numărul treptelor preoțești era de șapte: **1.** portarii și următorii lor; **2.** jurătorii; **3.** citeții; **4.** ipodiaconii; **5.** diaconii; **6.** preoții; **7.** episcopii[1]. Despre aceste trepte și rânduieli bisericești din vechime amintește și can. X din Antiohia, precum și can. IV al Sin. al VI-lea Ecumenic ș.a.

[1] Sfântul Ignatie Teoforul, *Trimiterea către Antiohvm* şi *Tâlcuirea celor șapte Taine te* Gavriil, Mitropolitul Filadelfiei dm Monemvasia, trad. Veniamin Costachi, Mitropolitul Moldovei, Iaşi, 1807, cap. 3, p. 38.

In Sfânta și dumnezeiasca Scriptură se recunosc trei trepte ale preoției: episcopii, preoții și diaconii (Tit 1, 5-9; I Tim. 5, 19-22; Fapte 20, 17, 28; 6, 1-6; 8, 26-40 ș.a.). Aceste trei trepte ale preoției primesc sfințirea prin «hirotonie» sau «punerea mâinilor preoției» (I Tim. 4, 14; Fapte 6, 6 ș.a.). Iar celelalte trepte inferioare nu sunt grade ierarhice în Biserică, ci doar distincții, grade administrative sau numai onorifice. Ele nu sunt de drept dumnezeiesc, ci de drept omenesc și sunt acordate de episcopi, tot prin rugăciuni și punerea mâinilor, dar nu prin Taina «hirotoniei», ci prin ierurgia «hirotesiei». Astfel de grade onorifice sau administrative există în fiecare treaptă a preoției, ca de exemplu: la treapta de episcop există: arhiepiscop, mitropolit, mitropolit-primat sau patriarh; la treapta de preot: sachelar, protoiereu, iconom, iconom-stavrofor (purtător de cruce); la treapta diaconiei: arhidiacon sau protodiacon.

Noi învățăm iarăși că în Biserică sunt două feluri de membri, deosebiți între ei: preoții (sau păstorii) și credincioșii (sau turma). In Biserică, nu oricine dintre credincioși poate fi preot, ci numai cei care sunt chemați de Dumnezeu și cărora li s-a împărtășit darul preoției prin Sfânta Taină numită «punerea mâinilor preoției» sau «hirotonia». Iar această Taină se administrează numai celor chemați, care au calitățile cerute de Sfânta Scriptură (I Tim. 3, 1-8).

Învățătura sectarilor despre preoție este cu totul alta și străină de adevăr, ei luând din Sfânta Scriptură unele texte care se referă la preoția generală, ca de exemplu: *Și voi înșivă, ca pietre vii, zidiți-vă drept casă duhovnicească, preoție sfântă...* (I Petru 2, 5). *Și l-ai făcut Dumnezeului nostru împărăție și preoți, și vor împărați pe pământ* (Apoc. 5, 10). Și iarăși: *...ci vor fi preoți ai lui Dumnezeu...* (Apoc. 20, 6); sau: *Iar voi sunteți seminție aleasă, preoție împărătească, neam sfânt...,* (I Petru 2, 9); sau: *De veți asculta glasul Meu și de veți păzi legământul Meu, dintre toate neamurile îmi veți fi popor ales, că al Meu este tot pământul. Imi veți fi Mie preoție împărătească și neam sfânt...* (Ieș. 19, 5-6). Și iarăși: *...voi veți fi numiți preoți ai Domnului, slujitori ai Dumnezeului nostru* (Isaia 61, 6) ș.a.

Așadar sectarii, analizând și comparând aceste texte biblice care se referă la preoția generală și tâlcuindu-le sucit și

rău - ca și pe altele ale Sfintei Scripturi -, caută prin ele să atace adevărata preoție canonică și ierarhia cea rânduită de Dumnezeu în Biserica lui Hristos.

Pentru a putea răspunde cât mai complet rătăcirilor sectare este nevoie ca mai întâi să cercetăm istoria din vechime și apoi să coboram la Noul Testament și la Legea Darului. Astfel se vede că deși Dumnezeu, prin Moise, a zis către poporul israelit că el Ii va fi preoție împărătească și că ei vor forma Biserica lui Dumnezeu, dacă vor păzi așezământul încheiat cu El, totuși, încă în Vechiul Testament, chiar Dumnezeu Însuși a instituit preoția (Ieș. 40, 12-15). Se înțelege clar că preoția generală, de care s-a amintit în textele de mai sus - prin care tot poporul este numit preoție împărătească și neam sfânt (Ieș. 19, 5-6; 28, 41-43) -, nu era tot una cu aceastã preoție instituită de Dumnezeu ca o preoție conducătoare, aleasă de El numai din neamul lui Aaron. Preoția conducătoare a poporului a ținut de genealogia lui Aaron până la venirea lui Hristos.

Această preoție avea chemarea de la Dumnezeu (Ieș. 28, 1-3); această preoție se făcea printr-o anumită slujbă de sfințire și o ceremonie religioasă, după cum mărturisește Sfânta Scriptură în această privință: *...să aduci pe Aaron și pe fiii lui la ușa cortului adunării... și să-l ungi și să-l sfințești, ca să-Mi fie preot. Să aduci și pe fiii lui... și să-i ungi, cum ai uns pe tatăl lor, ca să-Mi fie preoți, și această ungere îi va sfinți preoți pentru totdeauna în neamul lor* (Ieș. 40, 12-15; Lev. 8 ș.a.). Deci, prin ungere și sfințire, Aaron a fost consacrat mare preot, iar fiii lui ca preoți. De asemenea, ca ajutoare ale preoților la serviciul divin - după porunca lui Dumnezeu - s-au consfințit leviții (Num. 3, 6).

Îndeplinirea unor anumite ierurgii cădea numai în seama acestei ierarhii instituite de Dumnezeu. Astfel, regele Osea, îndrăznind să săvârșească acte pe care nu le puteau face decât preoții, a fost lovit de Dumnezeu cu lepră (II Parai. 26, 16-23). Pe Core, pe Datan și pe Aviron, care s-au ridicat împotriva acestei ierarhii bisericești puse de Dumnezeu, i-a înghițit pământul de vii (Num. 16). Pe împăratul Saul l-a lepădat Dumnezeu de la împărăție ca pe un nebun și a murit străpuns de

sabia lui, pentru că a adus jertfă lui Dumnezeu în locul preotului (I Regi 13, 1-14; 31, 1-6).

Așadar, se vede lămurit că alt lucru se înțelege prin **preoția generală,** prin care Sfânta Scriptură înțelege tot poporul, numindu-l *preoție împărătească și neam sfânt* (Ieș. 19, 5-6) și cu totul altceva a fost **preoția cea instituită de Dumnezeu,** din neamul lui Aaron, pe care, cu porunca lui Dumnezeu, Moise a împărțit-o în trei trepte: arhierească, preoțească și levitică (Ieș. 28, 1-3). Dar tot Dumnezeu însuși a fost Acela Care, în vremurile profetice, cu șapte sute de ani înainte de Hristos, a arătat că va veni vremea când El își va alege preoții, nu numai din seminția lui Levi și din urmașii lui Aaron, ci, în general, dintre credincioși: *...Eu vin să strâng la un loc popoarele și toate limbile. Ele vor veni și vor vedea slava Mea, și le voi da un semn* (Sfânta Cruce). *Și pe cei scăpați cu viață îi voi trimite către popoare... și la aceste neamuri ei* (Sfinții Apostoli) *vor vesti slava Mea. Și din toate neamurile vor aduce pe frații voștri prinos Domnului... în muntele cel sfânt al Meu, la Ierusalim... Și din ei voi lua preoți și leviți, zice Domnul* (Isaia 66, 18-21)[2].

Din cele de până aici se poate vedea că în Legea Veche alta a fost preoția generală, prin care tot poporul se cheamă „preoție împărătească și neam sfânt" (Ieș. 19, 5-6) și cu totul alta a fost preoția cea conducătoare în Biserică sau ierarhia bisericească, instituită de Însuși Dumnezeu prin Moise și Aaron. In scurt, s-au amintit pedepsele groaznice cu care au fost pedepsiți de la Dumnezeu cei ce au îndrăznit a se atinge de lucrurile acestei preoții, nefiind aleși de Dumnezeu și neavând

[2] Sectarii, obiectând contra preoției, caută să slăbească însemnătatea acestei profeții despre preoție, raportând-o la timpul de după înfricoșata judecată și sfârșitul lumii de acum. Pentru a justifica această părere a lor, sectarii se referă la versetul 22 din același capitol al Proorocului Isaia, în care se spune că: *Precum cerul cel nou și pământul cel nou pe care le voi face, zice Domnul, vor rămânea înaintea Mea, așa va dăinui totdeauna seminția voastră și numele vostru.* Dar această părere este respinsă de versetul 23 al aceluiași capitol, unde zice: *din lună nouă în lună nouă și din zi de odihnă în zi de odihnă vor veni toți și se vor închina înaintea Mea...* Evident că această închinare va avea loc înainte de judecata viitoare, fiindcă după aceasta nu va mai fi nici zi și nici noapte, nici săptămână și nici lună (Apoc. 21, 23-25; 22, 5).

chemare de la Dumnezeu ca și Aaron (Evrei 5, 4; Luca 6, 12-18), iar la sfârșit s-a arătat proorocia marelui Prooroc Isaia, referitoare la preoția Legii Darului, pe care o va alege Dumnezeu din toate popoarele pământului.

In cele ce urmează, să vedem cum a fost instituirea și așezarea de către Mântuitorul a preoției Noului Testament și cu ce puteri a înzestrat El această preoție nouă și desăvârșită, care este după rânduiala lui Melchisedec, fiindcă slujește lui Dumnezeu cu pâine și cu vin (Evrei 7, 1-3).

Hristos fiind sfârșitul Legii (Rom. 10, 4), venind în lume, a așezat mai întâi noua preoție, pentru că, odată fiind schimbată preoția, numaidecât trebuia să aibă loc și schimbarea Legii (Evrei 7, 12). Deci întâi preoția s-a rânduit și apoi Legea. Dar iată cum a instituit și așezat Hristos ierarhia preoției Legii Darului (Noului Testament). El Și-a ales din mulțimea ucenicilor mai întâi doisprezece ucenici pe care i-a chemat Apostoli (Luca 6, 13-16; Matei 10; Marcu 3, 13-19) și apoi alți șaptezeci de ucenici (Luca 10, 1-24). Iar mai pe urmă Apostolii au așezat în Biserică și șapte diaconi (Fapte 6, 3-6).

Pe cei doisprezece apostoli, Mântuitorul i-a învățat cum să boteze și ei botezau poporul chiar în timpul când Domnul propovăduia Evanghelia, căci se spune: *Deși Iisus nu boteza El însuși, ci ucenicii Lui* (Ioan 4, 1-2). Pe acești doisprezece apostoli i-a învățat cum să ungă pe bolnavi cu untdelemn și să scoată din oameni pe demoni (Marcu 6, 7-13; Iacov 5, 14-15). Pe cei doisprezece apostoli i-a învățat cum să se roage și să facă frângerea pâinii - Liturghia de astăzi (Matei 26, 26-28; Marcu 14, 22-23; Luca 22, 19-20). La acești doisprezece apostoli pe care și-I alesese (Fapte 1, 2), li S-a arătat adeseori după învierea Sa, timp de 40 de zile, și i-a învățat cele pentru Împărăția lui Dumnezeu, adică felul cum să facă slujbele (Fapte 1, 3). Peste acești doisprezece apostoli, în ziua întâi a săptămânii (Duminica) la cincizeci de zile după Înviere (Cincizecime), S-a pogorât Duhul Sfânt în chip de limbi ca de foc, îmbrăcându-i cu putere de sus, spre a propovădui Evanghelia (Fapte 2, 1; Luca 24, 48-49; Fapte 1, 5).

Pe acești doisprezece apostoli i-a trimis, după Înviere, să facă ucenici din toate neamurile, să-i boteze în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh și să-i învețe să păzească cele ce

lor le-a poruncit (Matei 28, 19-20). După pogorârea Duhului Sfânt, înmulțindu-se numărul creștinilor, Sfinții Apostoli, din îndemnul Duhului Sfânt, au rânduit, prin rugăciune către Dumnezeu și prin punerea mâinilor pe capul celor aleși (hirotonia) treptele ierarhiei bisericești - diaconi, preoți și arhierei (Fapte 6, 1-6; 8, 14-17; 13, 1-3; 14, 3; 20, 17-28; I Petru 5, 1-4; Apoc. 1, 6; 5, 10; II Tim. 1, 6; I Tim. 4, 14).

Episcopilor (Filip. 1, 1) li s-a poruncit să hirotonească dintre creștini pe unii diaconi și preoți, iar pe alții la treapta episcopiei (Tit 1, 5; I Tim. 5, 21-22; 3, 1-13; Tit 1, 6-7). Pe acești episcopi și preoți îi numește Dumnezeu și «slujitori» și «iconomi (ispravnici) ai Tainelor lui Dumnezeu» (I Cor. 4, 1; Tit 1, 7), robi puși peste alți robi (Matei 24, 45). Acești episcopi și preoți sunt lucrătorii cărora le-a încredințat Domnul via - lumea creștină - să o lucreze în locul celor din Legea Veche (Matei 21, 33-43). Episcopii și preoții sunt slugile ce pregătesc masa și amestecă vinul și cheamă lumea la mântuire (Pilde 9, 2-6; Matei 22, 1-14). Aceștia se mai numesc și părinți și învățători întru Hristos (I Cor. 4, 15).

De aceștia au creștinii poruncă să asculte și să facă cele ce îi învață, căci aceștia vor da socoteală pentru sufletele lor (Evrei 13, 17; I Tes. 5, 12-13). Pe acești episcopi și preoți îi numește Domnul Hristos «sarea pământului» (Matei 5, 13). Pe aceștia îi aseamănă cu o femeie îmbrăcată cu soare (Hristos) cu douăsprezece stele împodobită pe cap (adică cu învățăturile celor doisprezece apostoli) (Efes. 2, 20; Apoc. 12, 1) și cu luna sub picioare (adică lumea creștină care este sub ascultarea episcopilor și a preoților).

Acestora le-a dat Hristos-Dumnezeu puterea de a ierta păcatele celor ce vor mântuirea sufletelor (Ioan 20, 19-23; Fapte 19, 18). Aceștia au cheile Împărăției cerurilor și puterea să încuie și să descuie, să lege și să dezlege (Matei 16, 18-19). Acestora le este dat să cunoască tainele împărăției cerurilor (Matei 13, 10-11). Despre acești episcopi și preoți s-a proorocit că vor fi preoți ai lui Dumnezeu, îmbrăcați cu mântuire (Ps. 131, 16; Isaia 66, 21; Ier. 23, 3-5). Cu aceștia S-a făgăduit Domnul nostru Iisus Hristos să fie în toate zilele, până la sfârșitul veacului. Amin! (Matei 28, 20).

Sectarul: Preoția nu este o taină care să poată fi împărtășită numai unora, ci este universală. Toți credincioșii au darul preoției și deci oricare credincios poate îndeplini slujba preoțească, după cuvântul Scripturii: *Și voi înșivă, ca pietre vii, zidiți-vă drept casă duhovnicească, preoție sfântă, ca să aduceți jertfe duhovnicești, bineplăcute lui Dumnezeu, prin Iisus Hristos...* (I Petru 2, 5). *Iar voi sunteți seminție aleasă, preoție împărătească, neam sfânt, popor agonisit de Dumnezeu, ca să vestiți în lume bunătățile Celui ce v-a chemat din întuneric, la lumina Sa cea minunată* (I Petru 2, 9). Apoi în alte locuri spune: *Și ne-a făcut* (Iisus Hristos) *pe noi împărăție, preoți ai lui Dumnezeu și Tatăl Său...* (Apoc. 1, 6). *Și I-ai făcut Dumnezeului nostru împărăție și preoți, și vor împărați pe pământ* (Apoc. 5, 10).

Din aceste locuri ale Sfintei Scripturi rezultă limpede că preoția nu poate fi rezervată numai unora, ci o au toți credincioșii.

Preotul: Omule rătăcit, surd și orb la înțelegerea celor bune, în cele de mai sus ți-am arătat pe larg că, cuvintele ce le aduci aici nu se referă la preoția cea instituită de Dumnezeu, ci la preoția cea universală (generală). De asemenea, ți-am arătat că alta este preoția cea obștească și universală și alta este preoția cea instituită direct de Dumnezeu, ca ierarhie și preoție conducătoare. Apoi cu numeroase mărturii din Sfânta Scriptură, atât cea Veche, cât și cea Nouă, am arătat darurile, puterile și atribuțiile acestei preoții ca ierarhie superioară și conducătoare a Bisericii lui Hristos. Mă minunez foarte, cum, după atâta nor de mărturii scripturistice, încă ai rămas surd și neînțelegător și mai vii cu acele citate biblice care n-au nici o legătură cu preoția cea instituită și așezată de Hristos în Biserica Sa, ci se referă la preoția obștească sau universală, iar nicidecum la preoția instituită de Mântuitorul, ca preoție canonică și conducătoare în Biserică.

Voi, sectarilor, v-ați făcut asemenea idolilor din Vechiul și Noul Testament, care, după mărturia Sfintei Scripturi, *ochi au și nu vor vedea; urechi au și nu vor auzi* (Ps. 134, 16-17; Isaia 40, 18-20; 44, 9-20; Ier. 10, 2-6 ș.a.). Voi, întunecaților sectari, care sunteți neghinele țarinii lui Hristos (lumii creștine), v-ați făcut asemenea lui Iannes și Iambres și stați împotriva

adevărului, fiind oameni stricați la minte și netrebnici pentru credință (II Tim. 3, 8). Asemenea v-ați făcut lui Datan, lui Core și lui Aviron, care s-au împotrivit lui Moise și lui Aaron preotul, zicându-le: *Destul! Toată obștea și toți cei ce o alcătuiesc sunt sfinți și Domnul este între ei. Pentru ce vă socotiți voi mai presus de adunarea Domnului?* (Num. 16, 1-4). Dar *și-a deschis pământul gura sa și i-a înghițit pe ei și casele lor, pe toți oamenii lui Core și toată averea lor* (Num. 16, 32). Incă și foc a ieșit de la Domnul și a mistuit pe cei două sute cincizeci de bărbați care au tămâiat (v. 35). După aceea a grăit Domnul cu Moise și a zis: *Spune lui Eleazar, fiul preotului Aaron, să adune cădelnițele cele de aramă ale celor arși și focul străin să-l arunce afară...* (v. 37). Dar pentru ce aceste pedepse groaznice? Pentru că și aceia, ca și voi sectarii de azi, ziceau: *...toată obștea și toți cei ce o alcătuiesc sunt sfinți* (v. 3), și prin urmare, socoteau că nu mai au nevoie de preoția lui Aaron, cea pusă de Dumnezeul lor.

Apoi, dacă voi, sectarii, ziceți că preoția nu este o taină, atunci pentru ce se spune în Sfânta Scriptură că ea constă în împărtășirea de la Duhul Sfânt a unui dar deosebit? Iată ce scrie Sfântul Apostol Pavel lui Timotei, pe care îl așezase ca înlocuitor al său (episcop) în părțile Efesului: *Nu fii nepăsător față de harul care este întru tine, care ți s-a dat prin proorocie, cu punerea mâinilor mai-marilor preoților* (I Tim. 4, 14). Și altă dată: *...îți amintesc să aprinzi și mai mult din nou harul lui Dumnezeu, care este în tine, prin punerea mâinilor mele* (II Tim. 1, 6). De aici se vede că preoția este un dar deosebit, împărtășit prin lucrarea de sfințire în această formă văzută; deci preoția este Taină.

Iar dacă preoția nu este taină, pentru ce sectarii zic asemenea nouă că cel ce a primit la ei preoția („ordinațiunea") nu o poate pierde? Și iarăși, dacă preoția nu este taină - adică nu este un dar deosebit al Sfântului Duh -, atunci ce nu poate pierde cel ce are la ei preoția? Căci dacă preoția nu ar fi nimic, cel ce o are nu ar avea ce pierde... Câtă viclenie se vede și aici: când este vorba de preoția noastră ortodoxă, așezată de Mântuitorul și de Sfinții Apostoli, ea nu este nimic, iar „ordinațiunea" (preoția sectarilor) nu mai poate fi pierdută de cel ce o are, căci o deține ca pe un dar veșnic.

Iarăși vedem că sectarii, în baza citatului de la I Petru 2, 5, se socotesc a fi „preoți sfinți" și a aduce lui Dumnezeu prin Iisus Hristos „jertfe duhovnicești". Pe temeiul acesta, ei caută sa demonstreze că și fără persoane ierarhice, credincioșii - ca pietre vii - pot să zidească templu duhovnicesc sau biserică prin „jertfe duhovnicești". Dar cuvintele din acest citat nicidecum nu confirmă ideea lor.

Jertfele duhovnicești pe care le poate aduce fiecare creștin ortodox sunt deosebite, după cum se vede din Sfânta Scriptură, constând în dispoziția sufletului către pocăință, în părerea de rău pentru păcate: *Jertfa lui Dumnezeu: duhul umilit; inima înfrântă și smerită Dumnezeu nu o va urgisi* (Ps. 50, 18); în laudă și rugăciune (Ps. 49, 15); în milă: *Milă voiesc, iar nu jertfă* (Matei 9, 13); de asemenea, *facerea de bine și întrajutorarea nu le dați uitării; căci astfel de jertfe sunt bine plăcute lui Dumnezeu* (Evrei 13, 16). Ele mai constau în aducerea de bună voie a trupurilor noastre ca jertfă: *Vă îndemn, deci, fraților, ...să înfățișați trupurile voastre ca pe o jertfă vie, sfântă, bine plăcută lui Dumnezeu, ca închinarea voastră cea duhovnicească...* (Rom. 12, 1); jertfele cer ca creștinii să nu-și facă mădularele lor arme ale nedreptății și ale păcatului, ci să se înfățișeze pe ei înaintea lui Dumnezeu ca vii, sculați din morți, și mădularele lor să fie arme ale dreptății înaintea lui Dumnezeu (Rom.6, 13).

In sfârșit, jertfa supremă creștină sau adevărata ardere de tot este mucenicia pentru credința cea întru Hristos, despre care apostolul a scris lui Timotei: *că eu de-acum mă jertfesc* (II Tim. 4, 6). Astfel de jertfe duhovnicești sfinte se pot aduce lui Dumnezeu în Biserica lui Hristos, căci zice apostolul: *Și de se va lupta cineva... nu ia cununa, dacă nu s-a luptat după legile jocului* (II Tim. 2, 5).

Dar aceste jertfe duhovnicești nu pot înlocui darurile harului divin, primite de credincioși în Tainele săvârșite de păstori - cum este de pildă Taina Botezului sau a Împărtășaniei -, fără de care, după cuvântul lui Dumnezeu, nimeni nu poate moșteni viața de veci.

Sectarul: Cei ce săvârșesc slujba preoțească (predicatorii) nu trebuie să fie oameni învățați, pentru că nici Apostolii n-au fost învățați la școli înalte. Mântuitorul a spus chiar că Dumnezeu

ascunde celor învățați și știutori tainele Împărăției cerurilor și le descoperă numai celor neștiutori (Matei 11, 25). Sfântul Apostol Pavel citează cuvintele lui Dumnezeu, zicând: *Pierde-voi înțelepciunea înțelepților și știința celor învățați voi nimici-o* (Isaia 29, 14), și apoi adaugă: *Au n-a dovedit Dumnezeu nebună înțelepciunea lumii acesteia?* (I Cor. 1, 19-20). Unui predicator, Dumnezeu îi descoperă ceea ce trebuie să știe și nu are deci trebuință de știință (învățătură) omenească și de școli înalte (Matei 10, 19-20; Ioan 14, 26; 16, 13; I Ioan 2, 20-27).

Preotul: Intr-adevăr, Apostolii n-au fost oameni învățați în școli, ba chiar dintre cei mai simpli și neștiutori pescari galileeni. Dar Dumnezeu le-a descoperit lor - fie direct, prin gura Mântuitorului, fie prin inspirație de la Duhul Sfânt - învățătura sfântă și adevărurile de credință (I Cor. 2, 10; 11, 23; II Cor. 12, 1; Gal. 1, 12 ș.a.), dându-le și priceperea necesară. Deci ei nu aveau nevoie de școală și de învățătura omenească de la oameni. Nu tot așa stau lucrurile cu ceilalți oameni, adică cu credincioșii de rând, căci iată ce a zis Mântuitorul către apostoli: *...vouă vi s-a dat să cunoașteți tainele împărăției cerurilor, pe când acelora nu li s-a dat* (Matei 13, 11).

Ar fi de neînțeles ca prin textele de mai sus, aduse de dumneata, să fie osândită adevărata știință și înțelepciune, când știm, de pildă, că apostolul neamurilor a fost un om cu școală înaltă, după cum el însuși ne mărturisește (Fapte 22, 3, 25-29) și cum rezultă din scrierile sale, care vădesc un autor cultivat, cu un stil superior, cu cunoștințe temeinice, având o logică și o dialectică de fier. Cu toate acestea, a fost chemat la apostolat chiar de Mântuitorul, și cine nu știe cât de mare folos ne este nouă, celor de azi, știința și înțelepciunea lui?

Deci cum ar fi putut să osândească chiar el însuși știința cea adevărată pe care o avea și el? Sutașul Cornelie (Fapte 10, 1), Iosif din Arimateea (Luca 23, 50), Nicodim (Ioan 3, 1) ș.a. sunt cazuri care arată luminat că știința cea adevărată (corectă) nu este osândită și nici măcar disprețuită, așa cum vi se pare vouă, sectarilor. Insă există „știință" și „înțelepciune" care depărtează pe om de Dumnezeu și acestea sunt false și osândite, iar nu adevărata știință și învățătură, mai ales teologică, care ne învață cunoștința amănunțită a Sfintei Scripturi și a lui Dumnezeu.

Oare nu însuși Mântuitorul ne-a poruncit să ne îndeletnicim cu această învățătură când a zis: *Cercetați Scripturile, că socotiți că în ele aveți viață veșnică. Și acelea sunt care mărturisesc despre Mine* (Ioan 5, 39)? Dacă este un păcat a învăța, apoi ar însemna că este păcat și a cerceta Sfintele Scripturi, prin care învățăm noi cele spre mântuire (Luca 16, 29-31).

Sectarul: Preoții trebuie să fie fără prihană, nebețivi, blânzi, nelacomi ș.a. (I Tim. 3, 3-6; Tit 1, 7-9). Or, mulți dintre preoții voștri sunt tocmai dimpotrivă, asemenea cu păcătoșii de rând: bețivi, lacomi, zgârciți etc. Pentru acestea ei nu merită nici o ascultare și nici o cinste.

Preotul: Intr-adevăr, mulți preoți nu sunt așa cum ar trebui să fie și nici noi nu zicem că sunt sfinți. Totuși, nu toți sunt așa de vinovați și de păcătoși cum sunt acuzați de voi, sectarii. Dar voi puteți afirma că predicatorii voștri sunt sfinți și fără de prihană? Numai Dumnezeu știe și cunoaște desăvârșit așezarea fiecărui suflet. De ce vă faceți voi judecători înainte de vreme? (Matei 7, 1-2; Luca 6, 37; Rom. 14, 10-13; Iacov 3, 1; 5, 9).

In al doilea rând, lucrarea liturgică a preoților nu este în legătură cu viața lor morală, ci cu darul Sfântului Duh pe care l-au primit ei în Taina Preoției (a hirotoniei) (I Tim. 4, 14; II Fim. 1, 6 ș.a.). Fariseii erau și ei păcătoși, ba chiar dintre cei mai mari, numai că încercau să se ascundă de fața oamenilor, așa cum faceți și voi, sectarii, care în fața oamenilor vreți să vă arătați sfinți, dar pe ascuns sunteți mai păcătoși decât toți oamenii. Mântuitorul, ca un adevărat Dumnezeu, văzând cele ascunse ale fariseilor, după dreptate i-a mustrat, dar n-a dat acest drept și oamenilor de rând, cărora le-a zis: *.. .toate câte vă vor zice vouă* (fariseii), *faceți-le și păziți-le, dar după faptele lor nu faceți, că ei zic, dar nu fac* (Matei 23, 3). Faceți ce zic ei, dar nu faceți ce fac ei. Acest răspuns să vă fie și vouă, sectarilor, care învinuiți pe preoții noștri de imoralitate și nu vreți să vă vedeți bârna din ochii voștri (Matei 7, 3-4).

Sectarul: *In dar ați luat, în dar să dați* (Matei 10, 8). Așa le-a spus Mântuitorul apostolilor Săi, când i-a trimis să predice Evanghelia și să vindece pe cei bolnavi prin puterile și darurile minunate cu care i-a înzestrat. Preoții însă nu fac nimic în dar,

ci iau plată pentru orice slujbă a lor. Deci ei calcă porunca Mântuitorului și de aceea nu pot fi recunoscuți ca trimiși ai Lui.

Preotul: Preoții nu iau plata aceasta pentru darul pe care îl au sau pe care îl împărtășesc, ci pentru munca lor, *căci vrednic este lucrătorul de plata sa* (Luca 10, 4-7; Matei 10, 9-14). Și marele Apostol Pavel zice în această privință: *Cine slujește vreodată în oaste cu solda lui? Cine sădește vie și nu mănâncă din roada ei? Sau cine paște o turmă și nu mănâncă din laptele turmei? Nu în felul oamenilor spun eu acestea. Nu spune oare și legea acestea? Căci în Legea lui Moise este scris: «Să nu legi gura boului care treieră». Oare de boi se îngrijește Dumnezeu? Sau într-adevăr pentru noi zice? Căci pentru noi s-a scris: «Cel ce ară trebuie să are cu nădejde, și cel ce treieră, cu nădejdea că va avea parte de roade...». Au nu știți că cei ce săvârșesc cele sfinte mănâncă de la templu și cei ce slujesc altarului au parte de la altar? Tot așa a poruncit și Domnul celor ce propovăduiesc Evanghelia, ca să trăiască din Evanghelie* (I Cor. 9, 7-14). Iată deci că întreținerea preoților este un drept al acestora, care este în conformitate cu Vechiul Testament și cu porunca Mântuitorului.

Sectarul: Preoții nu trebuie să poarte îmbrăcăminte specială, cum purtau din mândrie fariseii și cărturarii, fapt pentru care Mântuitorul i-a osândit (Matei 23, 5). De asemenea, nu li se cere nicăieri în Biblie să poarte barbă și să-și lase părul lung, așa cum își mai lasă și azi unii dintre preoți. Sfântul Apostol Pavel spune: *Nu vă învață oare însăși firea, că necinste este pentru un bărbat să-și lase părul lung?* (I Cor. 11, 14). Astfel preoții, chiar și prin portul lor, se poartă împotriva cuvintelor Domnului și a firii înseși.

Preotul: Mântuitorul n-a osândit îmbrăcămintea și portul fariseilor și cărturarilor, căci acestea fuseseră rânduite în Vechiul Testament (Num. 15, 38; Deut. 22, ,12), ci a osândit trufia acestora, deoarece nu purtau cele prescrise dintr-un sentiment de evlavie, ci numai din mândrie. De altfel, pe atunci încă nu existau preoți ai Noului Testament și deci cuvintele de mustrare adresate de către Mântuitorul fariseilor și cărturarilor nu pot fi nicidecum considerate ca adresate preoților Noului Testament.

In ce privește citatul din Sfântul Apostol Pavel, el are, de asemenea, alt înțeles, nereferindu-se la preoți. Din el, dar mai ales din context (I Cor. 11, 1-16) se arată următoarele: capul descoperit - după credința de atunci - simbolizează independența, iar capul acoperit arată supunerea sub stăpânirea cuiva. Bărbatul nu are un stăpân peste el, și de aceea el trebuie să-și tină capul descoperit. Femeia, având ca stăpân pe bărbat, nu poate sta cu capul descoperit. In caz că ar sta astfel, ar dovedi nesupunere, cum făceau numai cele văduve și cele stricate. Prin aceasta ele și-ar necinsti capul - adică pe bărbatul lor - sau s-ar necinsti pe ele însele, arătându-se ca având o purtare ușuratică, de desfrânate. Părul lor e o podoabă, dar fiindcă ele au aici de stăpân pe bărbat, nu au voie să-l lase descoperit. Iar faptul că preoții poartă haine lungi și îmbrăcăminte specială, acest lucru este cu totul altceva; îmbrăcămintea lor este un semn distinctiv și simbolic, amintind haina lungă a Mântuitorului, numită «hiton» (Ioan 19, 23; Ieș. 28, 4). Iar dacă preoții poartă uneori culioane (episcopii au mitre), o fac după exemplul preoților din Testamentul Vechi (vezi Ieș. 28, 4-40; Lev. 8, 9-13).

Ei poartă barbă și păr lung după modelul nazireilor din Vechiul Testament (Num. 6; Jud. 13, 5). Hristos însuși a fost și nazireu, nu numai nazarinean (Matei 2, 23), iar Sfântul Apostol Pavel a avut și el asupra sa această făgăduință de nazireu (Fapte 18, 18; 21, 20-24). Câtă vreme țineau această juruință, nazireii nu-și tundeau părul și barba. Preoții Noului Testament au și ei juruință asupră-le, pe care - ca și nazireii Vechiului Testament - o exprimă și prin această formă exterioară a părului lung al capului și prin barbă. Vezi și la Levitic că Dumnezeu poruncește preotului să nu-și radă (tundă) capul și să nu-și reteze barba (Lev. 21, 5).

Iată, așadar, pentru ce preoții poartă îmbrăcăminte specială, barbă și părul lung. Așa au purtat proorocii, patriarhii, apostolii și însuși Domnul nostru Iisus Hristos și așa trebuie să purtăm și noi, preoții Legii Darului.

* * *

Credinciosul: Dar cine are dreptul de a săvârși hirotoniile și hirotesiile?

Preotul: Am arătat mai sus, dar fiindcă nu ai înţeles clar, le repet. Atât hirotesiile premergătoare diaconiei, cât şi hirotoniile, se săvârşesc numai de *Episcop (Arhiereu).*

Credinciosul: Dar unde se săvârşesc hirotoniile şi hirotesiile?

Preotul: Atât hirotoniile cât şi hirotesiile, după sfintele canoane, se săvârşesc în biserică[3]. Anume, hirotoniile înlăuntrul altarului, înaintea Sfintei Mese, iar hirotesiile se fac în faţa altarului, pe locul dinaintea uşilor împărăteşti[4].

Credinciosul: Dar în ce vreme a slujbei se săvârşesc hirotoniile şi hirotesiile?

Preotul: Hirotonia preotului şi a arhiereului se săvârşeşte numai la Liturghia deplină, adică la Liturghia Sfântului Ioan Gură de Aur sau la cea a Sfântului Vasile cel Mare; hirotonia diaconului se poate face şi la Liturghia Darurilor mai înainte sfinţite[5]. Nu se pot hirotoni mai multe persoane pentru aceeaşi treaptă la o Liturghie; iar hirotesii se pot face mai multe la una şi aceeaşi Liturghie (mai mulţi citeţi sau ipodiaconi)[6]. Hirotonia diaconului se face după sfinţirea Darurilor, şi anume după ce arhiereul zice ecfonisul: „Şi să fie milele Marelui Dumnezeu...". Hirotonia preotului se face înainte de sfinţirea Darurilor (după Heruvic), iar a arhiereului se face mai înainte, şi anume după cântarea „Sfinte Dumnezeule"[7].

[3] Canonul 37 al Sfântului Teofil al Alexandriei.
[4] Cf. *învăţătura de credinţă Ortodoxă,* întreb. 200-201, p. 341-342.
[5] Sfântul Simion al Tesalonicului, *Răsp. la întreb. 25,* trad rom p 318 şi *Arhieraticonul* (ed. 1926, p. 12).
[6] Idem, *Răsp. la întreb. 39,* trad. rom., p. 322.
[7] Cf. *învăţătura de credinţă Ortodoxă,* întreb. 202, p. 342.

Capitolul 22

DESPRE TAINA NUNTII (CUNUNIA)

Ce a împreunat Dumnezeu,
omul să nu despartă
(Matei 19, 6)

Nunta este Taina prin care un bărbat şi o femeie, învoindu-se în mod liber să trăiască împreună toată viaţa, pentru a se ajuta reciproc pe calea mântuirii, pentru a naşte şi a creşte prunci, primesc prin preot harul care le sfinţeşte legătura şi ajută la împlinirea scopului lor.

Taina Nunţii sau a Cununiei a orânduit-o Dumnezeu chiar de la întemeierea lumii, după ce a făcut pe primul om, când a zis: *Nu este bine să fie omul singur; să-i facem ajutor potrivit pentru el* (Fac. 2, 18). Şi îndată Dumnezeu i-a făcut omului femeie din oasele şi carnea lui (Fac. 2, 21-24), după chipul şi asemănarea Sa; a făcut bărbat şi femeie. Şi Dumnezeu i-a binecuvântat, zicându-le: *Creşteţi şi vă înmulţiţi* (Fac. 1, 27-28). Binecuvântarea dată de Dumnezeu primilor oameni înainte de a se însoţi unul cu altul, o numim în Ortodoxie «cununie», înfăptuindu-se atunci când un bărbat şi o femeie se duc la biserică cerând preotului să-i binecuvinteze în numele Domnului. Astfel exprimat, putem spune că primii oameni au fost cununaţi direct de Dumnezeu, înainte de a se însoţi - Dumnezeu având în vedere lucrul acesta -, pentru ca însoţirea lor să nu fie o desfrânare.

Păcătuind primii oameni față de Dumnezeu prin călcarea poruncii și mâncând din pomul oprit (Fac. 2, 15-17), Dumnezeu i-a scos afară din grădina raiului celui pământesc (Fac. 3, 1-24). După potop, când Noe cu fiii săi și cu soțiile lor au ieșit din corabie, iarăși i-a binecuvântat Dumnezeu, zicându-le: *Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul* (Fac. 9, 1). După aceasta, Dumnezeu a mai binecuvântat pe Avraam (Fac. 22, 17), apoi pe Isaac (Fac. 26, 1-4), iar prin Isaac, Dumnezeu a binecuvântat pe Iacov (Fac. 27, 1-29). Apoi Dumnezeu a dat prin Moise o binecuvântare lumească și israeliților, dacă vor păzi toate poruncile și toate legile date lor; iar dacă nu le-ar fi ținut toate erau blestemați (Deut. 28, 1-15).

In Legea lui Moise, omul avea dreptul să-și ia soție și, dacă aceasta nu-i mai plăcea, îi dădea la mână o scrisoare («carte de despărțire»), și așa o lăsa și-și putea lua alta, pe care - dacă nu-i mai plăcea - de asemenea putea s-o îndepărteze (Deut. 24, 1-4; Matei 5 31; 19, 7).

Venind în lume înțelepciunea lui Dumnezeu, Cuvântul întrupat (Ioan 1, 1-14), Și-a zidit casa Sa întărind-o pe cei șapte stâlpi (Pilde 9, 1). Intr-adevăr, Domnul nostru Iisus Hristos, prin șapte Taine a venit să împlinească tot ce a fost proorocit în Lege și în prooroci (Matei 5, 17; 11, 13), căsătoria fiind și ea așezată ca un stâlp al credinței, ca o Taină a învățăturii Dumnezeului și Mântuitorului nostru. Astfel, schimbând Legea lui Moise (Evrei 7, 12) cu Legea credinței (Rom. 3, 27), adică Legea cea Nouă (Matei 26, 26-28; Marcu 1, 15; Gal. 6, 2), El a schimbat și beteșugul rânduielii căsătoriei Legii Vechi (Evrei 8, 7-13), care nici nu avea binecuvântarea cerului[1], și avea și neajunsul că omul își putea lăsa soția din orice pricină. Deci, în Vechiul Testament, Dumnezeu mustră acest rău obicei al iudeilor, spunându-le: *Păstrați-vă deci viața voastră; iar tu nu fi viclean cu femeia tinereților tale. Căci eu urăsc alungarea femeii...* (Mal. 2, 15-16).

Venind Domnul Hristos spre a îndrepta toate strâmbătățile, spunea celor ce îl ascultau: *S-a zis iarăși* (celor din vechime): *«Cine va lăsa pe femeia sa, să-i dea carte de despărțire». Eu însă vă spun vouă: Că oricine va lăsa pe femeia*

[1]Este vorba de faptul că cei din Legea Veche nu erau sub har (n. ed.).

sa, în afară de pricină de desfrânare, o face să săvârșească adulter, și cine va lua pe cea lăsată, săvârșește adulter (Matei 5, 31-32). Altădată, fariseii au venit la Iisus ca să-L ispitească si I-au zis: *Se cuvine, oare, omului să-și lase femeia sa pentru orice pricină? Răspunzând, El a zis: N-ați citit că Cel ce i-a făcut de la început, i-a făcut bărbat și femeie? Și a zis: Pentru aceea va lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa și se va însoți cu femeia sa și vor fi amândoi un trup. Așa încât nu mai sunt doi, ci un trup. Deci, ce a împreunat Dumnezeu, omul să nu despartă. Ei I-au zis Lui: Pentru ce, dar, Moise a poruncit să-i dea carte de despărțire și să o lase? El le-a zis: Pentru învârtoșarea inimii voastre... dar din început nu a fost așa. Iar Eu zic vouă că oricine va lăsa pe femeia sa, în afară de pricină de desfrânare, și se va însura cu alta, săvârșește adulter; și cine s-a însurat cu cea lăsată, săvârșește adulter* (Matei 19, 3-9). Astfel, prin Hristos căsătoria este ridicată pe o treaptă superioară: El face din ea Taină.

Sectarul: Nicăieri în Sfânta Scriptură nu ni se spune că nunta sau căsătoria este o Taină, în înțeles ortodox. Voi, ortodocșii, din toate întâmplările cuprinse în Evanghelie faceți câte o Taină.

Preotul: Chiar dacă Mântuitorul nu ne spune direct acest lucru - că nunta este o Taină -, este de ajuns că ea ne este înfățișată ca atare; căci nici despre celelalte Taine nu ni se spune deschis că sunt Taine. Dar aici nu era nevoie să ni se spună acest lucru, de vreme ce ele sunt înfățișate ca lucrări văzute prin care se împărtășește harul cel nevăzut al lui Dumnezeu. Despre căsătorie ni se arată totuși lămurit că în ea este ceva tainic, ascuns vederii și priceperii noastre, și anume: unirea, prin puterea lui Dumnezeu, a celor doi soți, în așa fel încât nu mai sunt doi, ci unul singur; prin aceasta ni s-a spus îndeajuns. Dar Sfânta Scriptură ne spune chiar și direct că unitatea rezultată din împreunarea celor doi soți în căsătorie este Taină și încă «Taină mare» (Efes. 5, 32), asemănându-se unirii dintre Hristos și Biserică.

Sectarul: Sfântul Apostol Pavel nu vorbește la Efeseni despre căsătorie ca Taină, ci numai despre Taina unirii între Hristos și Biserică. El zice: *Taina aceasta mare este; iar eu zic, în Hristos și în Biserică* (5, 32). Astfel, apostolul însuși îl

previne pe cititor să nu înțeleagă ceva greșit, că anume ar vorbi despre căsătorie în sens de Taină. Deci a scoate de aici înțelesul în sens ortodox, înseamnă a forța tâlcuirea textului, care, de altfel, este clar.

Preotul: Pentru a vedea mai limpede despre ce este vorba, când zice apostolul «taina aceasta», trebuie să recurgem la context. Or, din context rezultă clar că este vorba de căsătorie, căci începând de la versetul 22, apostolul vorbește despre raporturile sociale dintre soți. Iar pentru a le explica în chip mai convingător și mai potrivit însemnătății lor, le aseamănă cu cele dintre Hristos și Biserică. Se știe că Hristos Însuși S-a numit pe Sine «Mire» (Matei 9, 15; 25, 1-10), iar Biserica Sa este prezentată ca o mireasă de către apostol, chiar aici, în context (vezi și Apoc. 22, 17), comparația fiind cât **se** poate de potrivită.

Domnul nostru Iisus Hristos a arătat că aprobă și binecuvintează căsătoria, prin prezența Sa la nunta de la Cana Galileii, împreună cu Maica Sa și ucenicii Săi, făcând cu acest prilej și prima minune, prin prefacerea apei în vin (Ioan 2, 1-11). Apoi, prin Sfântul Apostol Pavel zice: *Cinstită să fie nunta întru toate,* (adică să aibă binecuvântarea lui Dumnezeu prin preot, ca și la începutul lumii) (Fac. 1, 27-28) și fără de jocuri și beții (I Cor. 10, 7; I Petru 4, 3-6), *și patul neîntinat* (cu alte persoane). *Iar pe desfrânați îi va judeca Dumnezeu* (Evrei 13, 4; Apoc. 21, 8).

In cazul când moare unul din soți, celălalt este liber să se căsătorească, nefiind nici un păcat (Rom. 7, 2-8), dar cine trăiește necununat (nebinecuvântat de preot), trăiește în preacurvie (I Cor. 6, 16-20). Bărbații trebuie să-și iubească soțiile lor legitime, ca Hristos Biserica, iar soțiile să se teamă de soții lor și să le fie supuse ca lui Hristos (Efes. 5, 22-33; I Petru 3, 1-7).

Sectarul: Nicăieri nu se vorbește de un anumit ceremonial al căsătoriei, săvârșit numai de preoți, de aceea căsătoria poate fi săvârșită și fără preoți; iar ritualul ei nu trebuie să fie altceva decât o solemnitate religioasă în care viitorii soți își dau consimțământul în mod solemn de a conviețui în vederea întemeierii unei familii sau a nașterii de fii.

Preotul: Deși nu se vorbește nicăieri de un ceremonial special pentru săvârșirea acestei Taine, totuși, deoarece este o

Taină, ea trebuie să aibă un ritual al ei, așa cum de altfel are fiecare Taină. Ritualul - în centrul căruia stă formula «Se cunună robul lui Dumnezeu...» - constituie partea externă, văzută, a Tainei Cununiei, parte necesară în săvârșirea oricărei Taine. In ceremonialul Tainei Cununiei au fost rânduite de Biserică diferite acte simbolice (încununarea, legarea, schimbarea inelelor, gustarea din vin ș.a.), care își au rostul și importanța lor, simbolizând binecuvântarea lui Dumnezeu și puterea dată lor de a întemeia o familie.

Astfel, *încununarea* simbolizează cununa virtuților pe care mirii trebuie sa o aibă în viață; *legarea* - unirea celor doi miri într-un singur trup; *schimbarea inelelor* - credința și dragostea reciprocă între soți, care trebuie să fie fără sfârșit, ca și inelul; *gustarea din vin* - conviețuirea mirilor în armonie între ei, și la bine și la rău.

Datorită „încununării" mirilor, Taina se mai numește și „Cununie". Dar și voi, sectarii, aveți un ceremonial la căsătorie și chiar anumite acte simbolice; atunci cu ce drept mai puteți obiecta altora un lucru care nici vouă nu vă este străin?

* * *

Credinciosul: Dar unde se cuvine să se facă slujba Cununiei?

Preotul: Slujba Cununiei se cuvine să se facă în biserică, deoarece Cununia este una din cele șapte Taine și aici e locul sfânt în care se săvârșesc și celelalte Sfinte Taine și pentru că aici se adună și Biserica în înțelesul ei de comunitate, adică obștea credincioșilor din care facem parte și care, în felul acesta, ia parte și se bucură împreună cu noi la unul din cele mai de seamă prilejuri de bucurie din viața noastră, după cum ia parte și la necazurile și durerile noastre. De aceea, săvârșirea cununiei în casă este îngăduită numai rareori și numai din motive bine întemeiate, cu dezlegarea arhiereului, care hotărăște de la caz la caz.

Credinciosul: Dar când se săvârșește Cununia?

Preotul: Fiind prilej de bucurie și de veselie, Cununia se săvârșește în zilele de sărbătoare, îndată după Sfânta Liturghie, când toți credincioșii se află în sfânta biserică.

Credinciosul: Dar când nu este voie a se face nunți?

Preotul: Potrivit poruncii a noua a Bisericii, nu se pot face nunti în următoarele zile și răstimpuri din cursul anului:

a) In cele patru posturi de peste an, ca și în toate zilele de post din cursul anului: miercurea și vinerea, Ziua Crucii (14 septembrie), Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul (29 august). Aceasta pentru că petrecerile și ospețele ce însoțesc de obicei nunta nu se potrivesc cu pocăința și înfrânarea pe care ne-o impune postul[2]. In Păresimi este îngăduită la nevoie logodna și aceasta numai în ziua Bunei Vestiri (dacă nu cade în săptămâna Patimilor) și în Duminica Floriilor;

b) In săptămâna brânzei;

c) In săptămâna luminată (dintre Duminica Paștilor și Duminica Tomii), în Duminica Rusaliilor, în răstimpul dintre Crăciun și Bobotează, precum și în ajunul tuturor praznicelor împărătești[3].

[2]Vezi și *Talcuirea la Canonul 69 al Sf. Apostoli; Canonul 52 al Sinodului din Laodiceea* și Sfântul Simion al Tesalonicului, *Răsp la întreb 25,* trad. rom., p. 318.

[3] Cf. *învățătura de credință Ortodoxă,* întreb. 206, p. 343.

Capitolul 23

DESPRE TAINA SFÂNTULUI MASLU

Este cineva bolnav între voi? Să cheme preoții Bisericii și să se roage pentru el, ungându-l cu untdelemn, în numele Domnului. Și rugăciunea credinței va mântui pe cel bolnav și Domnul îl va ridica, și de va fi făcut păcate, se vor ierta lui

(Iacov 5, 14-15)

Maslul este Taina prin care creștinul bolnav, uns cu untdelemn sfințit, dobândește, cu rugăciunile preoților, harul vindecării de boli trupești și iertare de păcate.

Fiecare Taină se cuvine a avea trei lucruri: **1.** materia din afară; **2.** a aduce înlăuntru har; **3.** să fie legiuită de Domnul. Și pe toate trei le întrunește și Taina aceasta: Materia dinafară este untdelemnul curat; aduce înlăuntru har, căci iartă păcatele; este legiuită de Domnul (Marcu 6, 12-13; Luca 9, 6)[1]. Această Sfântă Taină dovedește, o dată mai mult, cât adevăr este în sfânta noastră credință, câtă întemeiere este în privința celor ce se săvârșesc de către preoți. Rugăciunea preoților și ungerea cu untdelemn a celor bolnavi, noi o numim «Maslu»; pe lângă aceasta, ea mai are și alte numiri, care însă se folosesc mai rar.

[1] Vezi Mitropolitul Gavriil al Filadelfiei din Monemvasia, *op. cit.,* c. 3 și 4, p. 59.

Potrivit învățăturii Domnului nostru Iisus Hristos, Biserica a practicat această slujbă îndeosebi pentru cei bolnavi care nu și-au găsit leacuri la doctori. Deși doctorii sunt și ei buni pentru bolile trupești, căci și pe ei i-a făcut Domnul (Sir. 38, 12), sunt totuși boli cărora nici până azi nu li s-a găsit leacul (lepra, cancerul, oftica, epilepsia, orbirea, muțenia și surzenia totală ș.a.).

Insă ce este cu neputință la oameni, este cu putință la Dumnezeu (Matei 19, 26; Luca 1, 37). Astfel, vedem că Domnul nostru Iisus Hristos, propovăduind Evanghelia prin sate și prin cetăți, *tămăduia toată boala și toată neputința în popor* (Matei 4, 23-25; 8, 1-4; 9, 27-35). Tămăduirea o dădea însă numai pe temeiul credinței că El îi poate vindeca (Marcu 9, 23).

Prin puterea Duhului Sfânt și pe temeiul credinței, Domnul nostru Iisus Hristos a dat acest dar și Apostolilor Săi, dându-le putere să scoată afară duhurile necurate din oameni și să tămăduiască orice boală și orice neputință, spunându-le: *...mergând, propovăduiți, zicând: S-a apropiat Împărăția cerurilor. Tămăduiți pe cei neputincioși, înviați pe cei morți, curățiți pe cei leproși, pe demoni scoateți-i* (Matei 10, 1, 7-8). Ucenicii au plecat și au propovăduit pocăința, scoțând demonii și vindecând pe mulți bolnavi prin ungere cu untdelemn (Marcu 6, 12-13; Luca 9, 6). Iată deci că Apostolii tămăduiau pe bolnavi prin ungerea cu untdelemn - după cum îi învățase Domnul (Marcu 6, 12-13) -, iar pe temeiul acesta ne-a lăsat scris și Sfântul Apostol Iacov: *Este cineva bolnav între voi? Să cheme preoții Bisericii și să se roage pentru el, ungându-l cu untdelemn în numele Domnului. Și rugăciunea credinței va mântui pe cel bolnav și Domnul îl va ridica, și de va fi făcut păcate, se vor ierta lui* (Iacov 5, 14- 15).

Astfel, pe temeiul cuvântului «preoții», Sfânta Biserică învață că la bolnavul căruia i se face Sfântul Maslu, este necesar să fie chemați cel puțin doi sau trei preoți. Pot fi și mai mulți (cel mai indicat este șapte), dar în cazul când acest lucru nu este posibil, să fie cel puțin doi. Numai la cazuri de mare urgență și nefiind posibilă reunirea a minimum doi preoți, se admite și unul.

Sectarul: Sfânta Scriptură nu spune nicăieri că această așa-zisă Taină ar fi fost instituită de Mântuitorul. De aceea nu poate fi admisă și nici socotită ca Taină.

Preotul: Dar ce dovezi scripturistice îți mai trebuie, omule rătăcit și tuturor celor asemenea ție? Nu ți-am arătat în cele de mai sus că această Taină a fost practicată de Sfinții Apostoli din însăși porunca Domnului (Marcu 6, 12-13)? Oare ai fost cu totul surd la cele ce ai auzit mai înainte? N-ai auzit pe Sfântul Apostol Iacov cât de clar vorbește despre această Taină si cum învață să o practicăm și noi (Iacov 5, 14-15)? Cum puteți voi, sectarilor rătăciți de la adevăr, să vă închipuiți și să credeți că această ungere cu untdelemn a celor bolnavi ar fi vreo inovație făcută de Sfinții Apostoli fără voia Învățătorului lor? Mare orbire la înțelegerea Sfintelor Scripturi și mare întunecare a minții se vede la voi. Apostolii nu se numesc întemeietori ai Tainelor, ci «iconomi», adică administratori (I Cor. 4, 1). Căci orice Taină este întemeiată de Hristos, nu de Apostoli.

Sectarul: Maslul n-a fost o Taină, ci o simplă ungere simbolică, sau chiar numai o punere a mâinilor de către apostoli peste cei bolnavi. Vindecările puteau fi făcute și fără de untdelemn, elementul principal fiind rugăciunea. Untdelemnul putea să fie folosit sau nu, deoarece vindecări s-au făcut și fără untdelemn (Marcu 16, 18; Fapte 14, 10; 28, 8 ș.a.).

Preotul: Sfântul Maslu este o Taină așezată de Mântuitorul prin Sfinții Apostoli, iar nu o lucrare simbolică, așa cum vi se pare vouă, sectarilor. Iar din faptul că Mântuitorul sau Sfinții Apostoli făceau vindecări și fără a se folosi de untdelemn, nu rezultă nicidecum că Sfântul Maslu nu ar fi o Taină sau că untdelemnul poate lipsi de la săvârșirea acestei Taine. Sfinții Apostoli au avut harisme deosebite, dăruite de Duhul Sfânt, printre care și pe cea a vindecării prin cuvânt, dar prin aceasta nu se desființează Taina săvârșită îndeobște de Biserică. Niciodată noi nu vom crede minții voastre, ci învățăturii Sfinților Apostoli, care ne arată clar și luminat să săvârșim Taina, ungând cu untdelemn pe cei bolnavi spre vindecare (Marcu 6, 12-13; Iacov 5, 14-15).

Sectarul: Dacă Maslul este o Taină, prin care se împărtășește harul vindecător al Sfântului Duh, de ce nu se vindecă toți bolnavii care se împărtășesc de ea?

Preotul: De ce mă ispitești, omule viclean și fățarnic, ca și cum nu ai ști sau nu ai înțelege acest lucru? Oare nu știi că nici Însuși Mântuitorul nu a putut face minuni «în patria Sa», la

localnici, pricina fiind numai necredința lor (Marcu 6, 1, 5-6)? Iar când vindeca pe bolnavi, mărturisea în fața tuturor credința celor ce se învredniceau de binefacerile și tămăduirile Sale (Matei 9, 22-29; 8, 10; 15, 28 ș.a.).

In afară de aceasta, rugăciunile de la maslu cer și iertarea de păcate. Iar dacă cineva bolnav moare totuși după slujba maslului, socotim că Dumnezeu i-a iertat păcatele de care era bolnav sufletul său, dacă nu a vrut să-l lase să se mai bucure de sănătate, în viață.

Sectarul: Dar de ce la romano-catolici Taina Sfântului Maslu nu poate fi săvârșită decât de episcopi și numai pentru cei bolnavi pe patul de moarte, fapt pentru care ei o numesc «ungerea din urmă» *(extrema unctio)!*

Preotul: In Sfânta Scriptură, și anume unde se vorbește despre practicarea acestei Taine (Iacov 5, 14-15), nu ni se spune să fie chemați episcopii la săvârșirea ei, ci «preoții». Este adevărat că în vremea aceea cuvântul preot putea să desemneze și pe episcopi, așa cum alteori cuvântul episcop desemna pe preot, și de asemenea este adevărat că Taina Sfântului Maslu a fost practicată de Sfinții Apostoli (Marcu 6; 7, 12-13), dar nu ni se spune că săvârșirea ei ar fi rezervată numai episcopilor și nici numai celor ce sunt pe moarte, ci «dacă este cineva bolnav»; ba chiar apostolul spune limpede că Dumnezeu «va ridica» pe cel bolnav. Or, dacă Taina aceasta ar fi o «ungere din urmă», ar fi trebuit ca apostolul să spună că Dumnezeu ia la Sine pe cel muribund.

Așadar, învățătura romano-catolică despre Sfântul Maslu nu este conformă cu Sfânta Scriptură.

Iar pentru iertarea păcatelor înaintea morții, ortodocșii cred că este necesară împărtășirea muribundului sau a bolnavului și pe aceasta o practică, iar nu ungerea cu untdelemnul sfințit, ca la catolici.

* * *

Credinciosul: Unde se face Sfântul Maslu?

Preotul: In biserică sau în casa bolnavului pentru care se face Sfântul Maslu.

Credinciosul: In ce zile se face Sfântul Maslu?

Preotul: Nu sunt zile sau timpuri anumite pentru săvârșirea Sfântului Maslu. Se poate face oricând este nevoie. In popor se obișnuiește a se face în zile de post. In săptămâna Sfintelor Patimi se obișnuiește Miercuri, Joi și Vineri, dar mai ales în Sfânta și Marea Miercuri, înaintea Ceasurilor, în amintirea ungerii Mântuitorului cu mir de către femeia cea păcătoasă (Luca 7, 37-38).

Atunci se face în biserici maslu de obște, adică pentru mai mulți bolnavi, cu sobor de mai mulți preoți. Bolnavul pentru care se face Sfântul Maslu trebuie mai întâi să fie spovedit, pentru ca să i se dea prin maslu curățire sufletească, adică iertarea păcatelor și tămăduirea trupului de boală[2].

Credinciosul: Dar se poate face Sfântul Maslu și pentru cei sănătoși?

Preotul: Întrucât prin Taina Sfântului Maslu se dobândește nu numai tămăduire de bolile trupului, ci și iertarea păcatelor, se poate face Sfântul Maslu nu numai pentru cei bolnavi, ci și pentru cei sănătoși și nu numai o singură dată, ci și de mai multe ori. Sfântul Simeon al Tesalonicului[3] îndeamnă pe fiecare creștin să se nevoiască a-și face Sfântul Maslu[4].

[2] Vezi *Molitfelnicul*(povatuirea de la începutul Sfântului Maslu), ed.1984,p.114

[3] Vezi Sfântul Simion al Tesalonicului, *Despre Sfântul Maslu,*cap.291-292,p188-189

[4] *Invatatura de credință Ortodoxă,* întreb. 218, 220, 221.

Capitolul 24

DESPRE PUTEREA DISCIPLINARĂ

Atât noi cât şi sectarii susţinem deopotrivă că dreptul şi puterea disciplinară asupra credincioşilor, pentru diferite abateri, le are Biserica. Sectarii însă prin cuvântul «Biserică», înţeleg comunitatea credincioşilor, pe când noi, ortodocşii, înţelegem că puterea disciplinară o are numai ierarhia superioară a Bisericii, deoarece ştim precis că Hristos, Mântuitorul nostru, numai Apostolilor le-a dat puterea de «a lega şi a dezlega» sau, în general, «toată puterea» (Matei 16, 18-19; 18, 18; 28, 18-19). De asemenea, cunoaştem că după învierea Sa *...a suflat asupra lor* (a ucenicilor Săi) *şi le-a zis: Luaţi Duh Sfânt; cărora le veţi ierta păcatele, vor fi iertate şi cărora le veţi ţine, vor fi ţinute* (Ioan 20, 22-23).

Sectarul: Cu toate acestea, când Mântuitorul, vorbind despre pedepsele disciplinare, zice: *...spune-l Bisericii* (Matei 18, 15-17), înţelege: «spune-l comunităţii», şi nicidecum «spune-l conducătorilor» (adică episcopilor), căci despre ei nu este vorba nicidecum. Cuvântul Biserică înseamnă totdeauna comunitatea credincioşilor. Despre pedepse, de asemenea, a vorbit limpede. Prima este mustrarea între patru ochi; a doua este mustrarea în faţa a doi sau trei martori; a treia este mustrarea în faţa întregii comunităţi; iar a patra este scoaterea din sânul comunităţii.

Preotul: Cuvântul Biserică nu poate însemna numai adunarea credincioşilor, deoarece numai Apostolilor li s-a dat puterea să facă uz de puterea disciplinară în Biserică. «Biserica»

despre care este vorba la Matei (18, 17), are acelaşi înţeles ca şi in cazul nelegiuitului din Corint, unde nu comunitatea ia hotărârea excomunicării lui, ci Apostolul Pavel, după cum arată textul: *Ci eu, deşi departe cu trupul, însă de faţă cu duhul, am si judecat, ca şi cum aş fi de faţă, pe cel ce a făcut una ca aceasta: în numele Domnului nostru Iisus Hristos, adunându-vă voi şi cu duhul meu, cu puterea Domnului nostru Iisus Hristos, să daţi pe unul ca acesta satanei, spre pieirea trupului, ca sufletul să se mântuiască în ziua Domnului Iisus* (I Cor. 5, 3-5), Iar mai departe: *Scoateţi afară dintre voi pe cel rău* (I Cor. 5, 13). Aşadar Pavel este cel ce a judecat, iar rolul adunării a fost numai de a executa hotărârea apostolului, adică de a smulge pe cel viclean din mijlocul lor. De asemenea, tot aşa s-a procedat când au iertat pe acel nelegiuit şi l-au reprimit în comunitatea credincioşilor (vezi II Cor. 2, 5-10). Iar ceva mai jos, Apostolul Pavel scrie aceloraşi: *Gata suntem să pedepsim orice neascultare, atunci când supunerea voastră va fi deplină* (II Cor. 10, 6).

Deci cine are dreptul de a pedepsi? Cel ce are dreptul de a se pronunţa în materie disciplinară este episcopul locului. Mai este oare cu putinţă ca în urma analizării acestor exemple să se mai facă obiecţia că nu apostolul, ci comunitatea deţine acest drept? Şi tesalonicenilor le scrie în acelaşi înţeles: «Dacă vreunul nu ascultă de cuvântul nostru din epistola aceasta, pe acela să-l însemnaţi şi să nu mai aveţi cu el nici un fel de amestec, ca să se ruşineze» (II Tes. 3, 14). Tot Apostolul Pavel a făcut uz de această putere în cazul excomunicării lui Imeneu şi Alexandru, despre care îi scrie lui Timotei: *...i-am dat satanei, ca să se înveţe să nu hulească* (I Tim. 1, 19-20).

Aşadar, ţine minte, omule, că Apostolii au avut putere disciplinară în Biserică, iar nu comunitatea, şi că de la apostoli această putere a trecut asupra urmaşilor lor, episcopii şi preoţii; apostolii au instituit pe alţi apostoli, aşa cum au fost Timotei în Efes şi Tit în Creta. Iar lui Timotei, marele Pavel îi scrie: *Pâră împotriva preotului să nu primeşti, decât din gura a doi sau trei martori. Pe cei ce păcătuiesc mustră-i de faţă cu toţi, ca şi ceilalţi să aibă teamă* (I Tim. 5, 19-20). Aşadar Timotei avea dreptul şi puterea de a aplica pedepse disciplinare chiar şi preoţilor.

* * *

Credinciosul: Dar după Sfinţii Apostoli, cine are puterea disciplinară în Biserică?

Preotul: După Sfinţii Apostoli, puterea disciplinară în Biserică a rămas la urmaşii lor, episcopii şi preoţii, care au întemeiat legiuirile bisericeşti.

Credinciosul: Dar ce sunt legiuirile bisericeşti?

Preotul: Legiuirile bisericeşti sunt legile date de conducăorii Bisericii, în virtutea puterii primite de la Întemeietorul ei de a călăuzi pe credincioşi în numele Său şi a-i îndatora la ascultare spre buna lor vieţuire (Matei 10, 40; Luca 10, 16; Ioan 13, 20).

Legile bisericeşti sunt alcătuite pe temeiul legii descoperite de Dumnezeu şi nu cer nici mai mult decât ea, nici ceva deosebit de ea. Rostul lor este de a tâlcui învăţăturile Mântuitorului, a îndemna la ascultare şi la păzirea poruncilor dumnezeieşti. De aceea, de bună seamă, fiecare creştin este îndatorat să asculte de ele.

Credinciosul: Unde sunt cuprinse legile bisericeşti?

Preotul: Cele mai însemnate sunt canoanele şi cele nouă porunci bisericeşti.

Credinciosul: Dar canoanele ce sunt?

Preotul: Canoanele sunt legi date de sinoadele ecumenice ale Bisericii şi de sinoadele locale ale ei, dar întărite de cele ecumenice. Pe temeiul învăţăturii Mântuitorului şi a sfinţilor Săi apostoli, canoanele statornicesc felul de organizare şi conducere a Bisericii, precum şi drepturile şi îndatoririle membrilor ei: clerici, monahi şi credincioşi.

Credinciosul: Dar cum se numesc poruncile privitoare la îndatoririle credincioşilor faţă de Biserică şi câte sunt?

Preotul: Se numesc porunci bisericeşti şi sunt nouă la număr, şi anume:

- Să ascultăm cu evlavie Sfânta Liturghie în fiecare Duminică şi sărbătoare;
- Să ţinem toate posturile de peste an;
- Să cinstim pe slujitorii bisericeşti;

- Să ne spovedim şi să ne împărtăşim în fiecare dintre cele patru posturi de peste an, sau dacă nu putem, cel puţin o data pe an, în postul Sfintelor Paşti;
- Să ne rugăm pentru ocârmuitorii noştri;
- Să ţinem posturile pe care le-ar orândui episcopul sau mitropolitul locului, în vreme de primejdii, de boli sau de necazuri;
- Să nu citim cărţile ereticilor;
- Să nu înstrăinăm, nici să folosim spre scopuri străine lucrurile bisericeşti sau averea bisericii;
- Să nu facem nunţi şi ospeţe sau alte petreceri în timpul posturilor.

Dacă vrei să ştii mai pe larg despre poruncile bisericeşti, ca şi despre canoane, citeşte cu atenţie în *Pidalionul* de Neamţ, ediţia 1844 şi în *Învăţătura de credinţă Ortodoxă,* întreb. 29, 30, 31 şi mai departe.

Capitolul 25

DESPRE SFINTIREA

OBIECTELOR SI A NATURII

Din cauza căderii lui Adam, toată făptura a supus-o Dumnezeu «deșertăciunii» și «stricăciunii» (Rom. 8, 20-21). Și odată cu omul, a căzut și natura sub blestem, trecând, împreună cu acesta, sub stăpânirea diavolului, care este numit de atunci încoace «stăpânitorul lumii acesteia» (Ioan 12, 31; 14, 30; 16, 11; Efes. 2, 2; 6, 12). Nu numai omul, ci și natura tinde să se elibereze de sub puterea tiranică a diavolului, căci «împreună suspină și împreună are dureri». Dar eliberarea ei deplină se va face abia la venirea a doua a Mântuitorului, căci până atunci și ea rămâne încă în deșertăciune, ca urmare a căderii omului (Rom. 8, 18-22). Dar, precum omul - după venirea Mântuitorului - are putința de a fi scos de sub stăpânirea diavolului prin botez, și lucrurile din natură, prin sfințire, se eliberează și pot fi folosite astfel în slujba lui Dumnezeu.

Când Mântuitorul a săvârșit în pustie minunea înmulțirii pâinilor, sfântul evanghelist ne spune că mai întâi El S-a rugat și a binecuvântat pâinile, pe care apoi le-a înmulțit (Matei 14, 19; 15, 36). A făcut rugăciune și a binecuvântat pâinile pentru a le scoate de sub blestem și a le pune în slujba măririi lui Dumnezeu, prin minunea ce avea să facă. La fel a procedat și la așezarea Sfintei Împărtășanii, când, luând pâinea, a binecuvântat-o și, luând paharul și mulțumind, le-a dat ucenicilor (Matei 26, 26-27), căci și în această împrejurare, pâinea și vinul trebuiau scoase de sub blestem

spre a putea fi puse în slujba lui Dumnezeu. Tot așa și după Înviere, cinând cu doi ucenici la Emaus, Iisus a luat pâinea și a binecuvântat-o (Luca 24, 30). Iată deci mai multe împrejurări în care Mântuitorul ne-a dat pildă ca, prin rugăciune și binecuvântare, să sfințim obiectele de care ne folosim.

Sectarul: Obiectele nu trebuie sfințite, pentru că nimic nu este necurat (Fapte 10, 15; Rom. 14, 14, 20; I Tim. 4, 4-5; Tit 1,15 ș.a.). Iar dacă Dumnezeu le-a curățit, pentru ce le mai trebuie sfințire?

Preotul: Intr-adevăr, apostolul arată că *.. .orice făptură a lui Dumnezeu este bună și nimic nu este de lepădat, dacă se ia cu mulțumire. Căci se sfințește prin cuvântul lui Dumnezeu și prin rugăciune* (I Tim. 4, 4-5). Dar prin aceasta este de la sine înțeles că sfințirea nu o pot face decât persoanele liturgice, cărora li s-a încredințat misiunea de a fi «iconomi ai Tainelor lui Dumnezeu» (I Cor. 4, 1) și de a face lucrul slujbei (Efes. 4, 12) «spre cele către Dumnezeu» (Evrei 5, 1).

Cel mai obișnuit element spre sfințire este apa, care devine apoi ea însăși element curățitor sau sfințitor, prin stropirea cu ea a altor obiecte (Ieș. 30, 18-20; Lev. 8, 6; 14, 8; Num. 8, 7; 19, 9-12).

In Vechiul Testament sunt numeroase mărturii ce arată rolul apei în zidirea, curățirea și mântuirea lumii. Astfel, încă de la începutul lumii, *Duhul lui Dumnezeu Se purta pe deasupra apelor* (Fac. 1, 2). In vremea lui Noe, Dumnezeu a înecat păcatul cu apă (Fac. 6, 17-22; 7, 1-24; 8, 1-18). Prin apă, potrivit Legii, se curățea tot cel necurat, spălându-se pe sine, cât și hainele sale, cu apă (Lev. 15, 10); Ilie a turnat de trei ori apă peste jertfă (III Regi 18, 32-38) etc. Tot în Legea Veche s-a prezis că și în creștinism va fi o apă curățitoare, care va curați nu numai trupul, ci și sufletul omului (Iez. 36, 25-26). In Noul Testament, apa sfințită este întrebuințată ca element curățitor și sfințitor (Ioan 5, 4; 3, 2-7).

Alt element de sfințire arătat în Sfânta Scriptură este și untdelemnul, cum am arătat în cele spuse mai înainte.

In afară de aceasta, Biserica sfințește pământul, arăturile, roadele, casele etc., cu diferite slujbe (ierurgii), aducând darul Sfântului Duh peste toate aceste elemente, care intră în viețuirea zilnică a credincioșilor.

* * *

Credinciosul: Dar unde se vede în Sfânta Scriptură că elementele, apa și untdelemnul, precum și alte obiecte, trebui sfințite?

Preotul: Ți-am arătat destul de clar în cele de mai sus, dar văd că ai rămas tot nelămurit. De aceea ascultă: Să știi că încă din Legea Veche se sfințeau și se curățeau atât oamenii, cât și elementele, prin diferite rituri și rugăciuni, ca de pildă curățirea femeii lăuze la 40 de zile după naștere (vezi Lev. 12; Luca 2, 22-24). Iar rugăciuni pentru binecuvântarea și sfințirea untdelemnului și a apei (aghiasma), binecuvântarea pruncilor, a pâinii, a vinului și a paștilor ș.a., le găsim la Sfinții Părinți și scriitorii bisericești din primele veacuri creștine, ca: Sfântul Iustin Martirul și Filosoful[1] în sec. II, Tertulian[2] în sec. III, Sfântul Vasile cel Mare[3] în sec. IV ș.a. Rugăciuni pentru binecuvântarea și sfințirea apei (aghiasma), a untdelemnului și a fructelor, sfeștanii pentru ploaie ș.a., găsim amintite chiar în cele mai vechi rânduieli și așezăminte bisericești, ca Așezămintele Sfinților Apostoli din veacurile III-IV[4], precum și în cele mai vechi cărți de slujbă, ca *Evhologhiul (Molitfelnicul)* Episcopului Serapion de Thmuis din Egipt, din veacul al IV-lea. Pe toate le găsim în aceeași carte de slujbă unde aflăm și rânduiala Sfintelor Taine, adică în *Evhologhiu* sau *Molitfelnic* (cartea cu rugăciuni sau cu molitfe)[5].

[1] *Apologial,* cap. 61, 65, trad. cit..p. 70.
[2] *De baptismo,* cap.7; *De corona militis,* cap. 3, 4 ș.a
[3] *Despre Sfântul Duh,* cap. 67.
[4] Cart. VII, cap. 27, 42, 43; Cart. VIII, cap. 29, 40, 41, 42 ș a (trad. rom. cit., p. 196, 211, 254, 261 ș.u.).
[5] *învățătura de credință Ortodoxă,* întreb. 229, p. 353, 354, 355 ș.a.

Capitolul 26

CĂDIREA CU FUM DE TĂMÂIE. ANAFORA. PRAPORII. LUMÂNĂRILE.

Sectarul: Dar de ce voi, preoții și creștinii voștri ziși ortodocși, folosiți la slujbele și rugăciunile voastre tămâie și anaforă, prapori și lumânări? Care vă sunt mărturiile biblice în susținerea acestor obiceiuri?

Preotul: Practicarea tămâierii cu cădelnița la sfintele slujbe își are temeiuri biblice întemeiate. Întrebuințarea ei în cultul Vechiului Testament nu o negați nici voi, sectarilor. In Noul Testament se vede că între darurile magilor era și tămâie (Matei 2, 11). Apostolul Pavel vorbește și el despre *miros de bună mireasmă, jertfă primită, bineplăcută lui Dumnezeu* (Filip. 4, 18).

Deci fumul tămâiei binemirositoare, înălțându-se în sus, simbolizează înălțarea unei rugăciuni către Dumnezeu, sau a unei jertfe bineplăcute. In acest înțeles ne spune Sfântul Ioan in Apocalipsă: *...și a venit alt înger și a stat la altar, având cădelniță de aur; și i s-a dat lui tămâie multă, ca s-o aducă împreună cu rugăciunile tuturor sfinților, pe jertfelnicul cel de aur dinaintea tronului. Și fumul tămâiei s-a suit, din mâna îngerului, înaintea lui Dumnezeu, împreună cu rugăciunile sfinților* (Apoc. 8, 3-4).

Tot Sfântul Ioan ne spune, că în descoperirea sa a văzut patru ființe și douăzeci și patru de bătrâni, având fiecare *năstrape de aur pline cu tămâie, care sunt rugăciunile sfinților* (Apoc. 5,8).

Deci iată temeiul și semnificația cădelniței și a cădirii cu fum de tămâie.

Anafora își are originea în pâinile sfințite ale punerii înainte din Vechiul Testament (Ieş. 25, 30; 29, 32-33; 40, 21; I Regi 21, 4-6; Matei 12, 3-4).

Praporii sunt icoane portabile, care la diferite procesiuni sunt purtate ca semne de biruință, semnificația lor fiind asemenea steagurilor naționale și a emblemelor țării: unitatea şi biruința; de obicei în fruntea lor este Sfânta Cruce.

Lumânările întrebuințate în biserici sunt obiecte simbolice, atât prin componența lor (ceara de albine), cât şi prin rolul lor de a produce lumină. Ele s-au întrebuințat mai ales în vechime prin catacombele întunecoase, rămânând apoi - după modelul cultului din Vechiul Testament - obiecte liturgice de mare preț. Lumina lor simbolizează lumina conștiinței, lumina adevărului, lumina harului sau pe Dumnezeu Insuşi, Care este lumină (Luca 2, 32; Ioan 1, 5; 8, 12; 12, 35-46; Apoc. 22, 5 ş.a.).

Deci, omule rătăcit, caută mărturii biblice la trimiterile pe care ți le-am arătat, și văzând că toate acestea au temeiuri biblice bine întemeiate, nu mai rămâne la părerea ta eretică, care te duce la pierzare.

Capitolul 27

DESPRE MÂNCĂRURI CURATE ȘI NECURATE

In Sfânta Scriptură a Vechiului Testament se vede că Dumnezeu a poruncit poporului Său Israel să se abțină de la mâncarea de carne ale unor animale (dobitoace), păsări și altor viețăți ce trăiesc în mare și pe uscat. In acest sens, Dumnezeu a vorbit cu Moise și cu Aaron, zicându-le: *Grăiți fiilor lui Israel și le ziceți: iată animalele pe care le puteți mânca, din toate dobitoacele de pe pământ: orice animal cu copita despicată, care are copita despărțită în două și își rumegă mâncarea, îl puteți mânca. Dar și din cele ce își rumegă mâncarea, sau își au copita despicată sau împărțită în două, nu veți mânca pe acestea: cămila, pentru că aceasta își rumegă mâncarea, dar copita n-o are despicată; aceasta este necurată pentru voi. Iepurele de casă își rumegă mâncarea, dar laba n-o are despicată; acesta este necurat pentru voi. Iepurele de câmp își rumegă mâncarea, dar laba n-o are despicată; acesta este necurat pentru voi. Porcul are copita despicată și despărțită în două, dar nu rumegă; acesta este necurat pentru voi. Din carnea acestora să nu mâncați și de stârvurile lor să nu vă atingeți, că acestea sunt necurate pentru voi. Din toate viețuitoarele, care sunt în apă, veți mânca pe acestea; toate câte sunt în ape, în mări, în râuri și în bălți, și au aripi și solzi, pe acelea să le mâncați. Iar toate câte sunt în ape, în mări, în râuri și în bălți, toate cele ce mișună în ape, dar n-au aripi și solzi, spurcăciune sunt pentru voi. De acestea să vă îngrețoșați,*

carnea lor să nu o mâncați și de stârvurile lor să vă îngrețoșați. Toate vietățile din ape, care n-au aripi și solzi, sunt spurcate pentru voi. Din păsări să nu mâncați și să vă îngrețoșați de acestea, că sunt spurcate: vulturul, zgripțorul și vulturul de mare; corbul și șoimul cu soiurile lor; toată cioara cu soiurile ei; strutul, cucuveaua, rândunica și uliul cu soiurile lui; huhurezul, pescarul și ibisul; lebăda, pelicanul și cocorul; cocostârcul, bâtlanul cu soiurile lui; pupăza și liliacul. Toate insectele înaripate, care umblă pe patru picioare, sunt spurcate pentru voi... Din toate fiarele cu patru picioare, cele care calcă pe labe sunt necurate pentru voi...: cârtița, șoarecele și șopârla, cu soiurile lor; ariciul, crocodilul, salamandra, melcul și cameleonul... Tot cel ce se atinge de stârvurile lor necurat va fi până seara (Lev. 11, 2-31; Deut. 14, 3-21). Deci aceasta a fost porunca lui Dumnezeu dată prin Moise și Aaron poporului Israel în privința mâncărurilor curate și necurate.

Dar oare și în Legea Nouă avem aceleași porunci cu privire la mâncărurile curate și necurate? Nicidecum, deoarece este de prisos să mai împlinim faptele poruncite de Vechiul Testament, de vreme ce împlinirea lor n-a putut aduce mântuirea nici măcar celor de sub regimul lui, pe când el era încă în vigoare, căci, chiar și atunci, îndreptarea sau starea de dreptate înaintea lui Dumnezeu se putea dobândi numai prin credință. Dovada cea mai vie o avem din pilda lui Avraam, care n-a primit îndreptarea prin împlinirea faptelor poruncite de Lege (tăierea împrejur, sâmbăta, jertfele, mâncărurile curate ș.a.), ci numai prin credință (Rom. 4, 9). Fiindcă cei ce au umblat după «dreptatea din Lege» sau după dreptatea lor (Rom. 10, 3-5) n-au putut dobândi dreptatea cea adevărată, deoarece aceasta numai Mântuitorul nostru Iisus Hristos ne-a adus-o și ea vine prin credință, fără faptele Legii (Rom. 10); *Căci dacă dreptatea vine prin Lege, atunci Hristos a murit în zadar* (Gal. 2, 16-21). Legea Veche *...ne-a fost călăuză spre Hristos, pentru ca să ne îndreptăm din credință. Iar dacă a venit credința, nu mai suntem sub călăuză* (Gal. 3, 24-25).

Sectarul: Suntem datori a face deosebire între mâncăruri curate sau permise și mâncăruri necurate, spurcate sau oprite consumației, deoarece în Sfânta Scriptură avem, în acest sens, porunci dumnezeiești răspicate, cu care nu ne putem târgui, după cum se poate vedea chiar din citatul pe care l-ai folosit (Lev. 11; Deut. 14).

Preotul: Nu este deloc adevărat ceea ce susții dumneata. Același Dumnezeu care a dat în Legea Veche poporului Israel lege în privința mâncărurilor curate și necurate, prin Legea Darului (a Noului Testament) ne-a izbăvit și ne-a scos pe noi de sub «jugul greu» al Legii Vechi (Fapte 15). Insuși Domnul Dumnezeu și Mântuitorul nostru Iisus Hristos ne-a arătat că spurcarea omului nu vine din afară, ci dinlăuntrul lui, din inimă, căci zice: *Nu ceea ce intră în gură spurcă pe om, ci ceea ce iese din gură, aceea spurcă pe om... Nu înțelegeți că tot ce intră în gură se duce în pântece și se aruncă afară? Iar cele ce ies din gură pornesc din inimă și acelea spurcă pe om. Căci din inimă ies gânduri rele, ucideri, adultere, desfrânări, furtișaguri, mărturii mincinoase, hule. Acestea sunt care spurcă pe om...* (Matei 15, 11, 17-20).

Dar și Sfinții dumnezeiești Apostoli, urmând învățăturii Mântuitorului în această privință, când s-au adunat în Ierusalim la primul Sinod, spre a stabili dacă legea lui Moise este și pentru neamuri, au hotărât că Legea Vechiului Testament este o sarcină nefolositoare, «un jug prea greu» (Fapte 15, 10) și de aceea nu mai trebuie pusă asupra creștinilor. Pentru aceasta, dintre toate poruncile, așezămintele, legile, legămintele și semnele veșnice ale Vechiului Testament, au stabilit ca obligatorii numai patru, și anume:

a) ferirea de desfrânare;
b) de cele jertfite idolilor;
c) de mâncarea cărnurilor dobitoacelor sugrumate și
d) de sânge (Fapte 15, 20-29).

Dar chiar și în privința acestora, marele Apostol Pavel a mai făcut unele pogorăminte (îngăduințe) (I Cor. 8, 4-13; Rom. 14, 14-23; I Cor. 10, 25-32). Așadar, numai din punct de vedere subiectiv se mai poate face deosebire între mâncăruri; dar această deosebire, tocmai pentru că este subiectivă, este greșită. Căci obiectiv (în sine), toate mâncărurile sunt curate (Rom. 14, 14 ș.a.).

Sfântul Apostol Petru, în vedenia pe care a avut-o (Fapte 10, 10-16), a mâncat din animalele pe care - după legile Vechiului Testament - el însuși le numise «spurcate». Hotărâtoare sunt în acest sens următoarele:

1. Stăruința cu care Petru a fost îndemnat «de trei ori» (Fapte 10, 16; 11, 10);

2. Asigurarea ce i s-a dat că Dumnezeu a curățit mâncărurile ce erau socotite în Vechiul Testament ca «necurate» (Fapte 10, 15; 11, 9);

3. A mers îndată să încreștineze pe păgânul Cornelie, pe baza tâlcuirii în acest sens a vedeniei (Fapte 10, 28);

4. A fost învinuit de iudeo-creștinii rigoriști (iudaizanți), care i-au zis: *Ai intrat la oameni netăiați împrejur și ai mâncat cu ei* (Fapte 11, 3), dar n-a tăgăduit, ci numai s-a apărat, justificându-și comportarea prin vedenia ce a avut-o (Fapte 11, 3-18);

5. La Sinodul Apostolic, ținut mai apoi în Ierusalim (anul 50), pentru a se lua o hotărâre în legătură cu obligativitatea Legii, Sfântul Apostol Petru ia cuvântul și susține, încredințat fiind în urma vedeniei ce i s-a arătat, că poruncile din Vechiul Testament, între care se aflau și cele privitoare la mâncăruri, nu mai trebuie ținute în Testamentul cel Nou (Fapte 15, 7-11).

Sectarul: Dacă, după creștinism, toate animalele sunt curate, atunci voi ortodocșii de ce nu mâncați și șerpi, șopârle, broaște, șoareci, câini, pisici și alte jivine care mișună în lume?

Preotul: Cu adevărat, toate jivinele sunt curate în sine. Dacă noi însă nu consumăm carnea anumitor jivine, nu înseamnă că ele sunt în sine spurcate, ci numai că nu ne priește carnea lor sau nu se potrivește cu gustul nostru, care adeseori este numai o obișnuință sau un moft, iar nu o lege pe care o urmează toți oamenii de pretutindeni. Știut este că pe alocuri oamenii s-au deprins a mânca și animale care în alte locuri sunt socotite grețoase. Astfel, unii mănâncă pisici, alții câini, alții broaște sau altele de acest fel. Deci dacă un anumit fel de carne i se pare unuia grețos, apoi nu înseamnă neapărat că ea este spurcată, deoarece, în același timp, un altul o mănâncă. Iar dacă vreo insectă sau carnea vreunei vietăți, mai mică sau mai

mare, produce crampe, tulburări stomacale sau intoxicații, iarăși nu înseamnă neapărat că ea ar fi spurcată.

Dumnezeu pe toate le-a făcut bune și le-a curățit, tuturor dându-le un anumit rost și o anumită folosință. Vipera este un animal otrăvitor, dar dacă oamenii nu-i pot folosi carnea ca aliment, nu înseamnă că ea este spurcată, deoarece chiar otrava ei aduce un mare folos, știut fiind că azi este utilizată în tratamentul contra a numeroase boli.

Așadar, noi știm că toate câte a făcut Dumnezeu dintru început *erau bune foarte* (Fac. 1, 31). Iar dacă noi nu consumăm carnea unor animale ca hrană, deoarece nu ne place sau nu este de folos sănătății noastre, nu trebuie să le socotim necurate; pe cele ce Dumnezeu le-a curățit, noi nu le numim spurcate (Fapte 10, 15).

Capitolul 28

DESPRE SERBAREA DUMINICII ÎN LOCUL SÂMBETEI

De la Adam până ce Avraam a primit făgăduința de la Dumnezeu au fost, după unii hronografi, 3387 de ani, la care, adăugând cei 430 de ani, cât au stat evreii în robie (Gal. 3, 17), au fost 3817 ani.

In această perioadă de timp, de la Adam până la Moise, nici Scriptura nu era scrisă şi nici sâmbăta nu se ţinea ca sărbătoare de vreun popor. Timp de atâtea mii de ani, patriarhii cei de mai înainte de Lege şi toţi cei credincioşi s-au povăţuit pe calea mântuirii numai prin Sfânta Tradiție. Abia după acest îndelungat răstimp a fost instituită de Dumnezeu prăznuirea sâmbetei - în timpul trecerii poporului Israel prin pustia Arabiei -, în amintirea facerii lumii în şase zile, după care, în ziua a şaptea, Dumnezeu S-a odihnit, precum şi în amintirea ieşirii din robia Egiptului a poporului Său, Israel. Căci Sfânta Scriptură spune: *Şi a binecuvântat Dumnezeu ziua a şaptea şi a sfinţit-o, pentru că într-însa S-a odihnit de toate lucrurile Sale pe care le-a făcut şi le-a pus în rânduială* (Fac. 2, 3). Şi iarăşi este scris, referitor la ieşirea israeliţilor din robie: *Adu-ţi aminte că ai fost rob în pământul Egiptului şi Domnul Dumnezeul tău te-a*

[1] *Hronograful* lui Gheorghe Kedrinos, trad. rom. de Mitropolitul Veniarmn Costachi, Mănăstirea Neamţ, 1837, p. 44-45; vezi şi prefaţa Arhim. Neonil, stareţul Mănăstirilor Neamţ şi Secu, la *Mineiul pe februarie* Mănăstirea Neamţ, 1831.

scos de acolo cu mână tare şi cu braţ înalt şi de aceea ţi-a poruncit Domnul Dumnezeul tău să păzeşti ziua odihnei şi să o ţii cu sfinţenie (Deut. 5, 15).

Dar trebuie ştiut faptul că sâmbăta nu a fost dată de Dumnezeu ca sărbătoare obligatorie pentru toate popoarele lumii, ci prăznuirea ei a rânduit-o Dumnezeu ca sărbătoare şi ca legământ numai poporului Său, Israel, până la venirea lui Hristos. Acest lucru îl arată Sfânta Scriptură destul de clar, când zice: *Să păzească deci fiii lui Israel ziua odihnei, prăznuind ziua odihnei din neam în neam, ca un legământ veşnic. Acesta este semn veşnic între Mine şi fiii lui Israel, pentru că în şase zile a făcut Domnul cerul şi pământul, iar în ziua a şaptea a încetat şi S-a odihnit* (Ieş. 31, 16-17).

In alt loc, Sfânta Scriptură ne arată, de asemenea, că atât sâmbăta, cât şi celelalte porunci ale Legii nu au fost date decât poporului Israel, zicând: (Dumnezeu) *Cel ce vesteşte cuvântul Său lui Iacov* (adică urmaşilor lui Iacov, care au intrat şi au trăit în Egipt), *îndreptările şi judecăţile Sale lui Israel* (adică poporului scos de El cu mână tare din robie), *n-a făcut aşa nici unui alt neam* (adică necredincios şi care nu se trăgea din sămânţa lui Iacov) *şi judecăţile Sale nu le-a arătat lor* (poruncile şi sâmbăta) (Ps. 147, 8-9). Când păgânii au venit la Neemia, dorind să ia parte la zidirea templului, el le-a zis: *Dumnezeul Cerurilor, Acela ne va ajuta nouă, şi noi, slugile Lui, vom zidi; iar voi n-aveţi parte, nici drept, nici pomenire în Ierusalim* (Neem. 2, 20).

Dacă păgânii ar fi avut sâmbăta, mai avea Neemia dreptul să le vorbească aşa? Păgânii i-ar fi putut răspunde că şi ei au sâmbăta ca semn al aşezământului, la fel ca israeliţii. Aici însă Neemia vorbeşte hotărât şi limpede, spunându-le că nu au parte, nici drept. De asemenea, reiese lămurit că păgânilor nu li s-a dat nici Legea şi nici sâmbăta şi din Epistola Sfântului Apostol Pavel către Romani, unde se spune: *Căci păgânii care nu au lege, din fire fac ale Legii* (Rom. 2, 14). Iar mai departe acelaşi apostol mărturiseşte că israeliţilor le aparţine înfierea şi slava şi aşezământul (deci şi semnul legăturii - sâmbăta) şi Legea (sâmbăta face parte din ea) şi închinarea (legea ceremonială) şi făgăduinţele (Rom. 9, 4; Deut. 7, 6-13).

Așadar, pe temeiul mărturiilor de mai sus reiese clar că sâmbăta era semn de legătură între Dumnezeu și Israel și că a fost dată în trecut numai pentru israeliți (Ieș. 31, 16-17), iar nicidecum pentru întreaga omenire.

Dar până când a fost legiuită sâmbăta? Apostolul Pavel, în Epistola sa către Galateni, ne arată, zicând: *Legea a fost adăugată pentru călcările de lege, până când era să vină Urmașul* (prin urmare până la venirea seminței - vezi Facerea 3, 15), *Căruia I s-a dat făgăduința* (Gal. 3, 19). De asemenea, știm că *sfârșitul Legii este Hristos* (Rom. 10, 4). Deci iată timpul pe cât a fost dată Legea: până la venirea seminței, Care este Hristos. Legea a fost - după cum știm - numai povățuitor către Hristos, ca să ne justificăm prin credință. După venirea credinței, nu mai suntem sub povățuitor (Lege) (Gal. 3, 24-25).

Vechiul Testament fiind înlocuit, s-a împlinit proorocia lui Ieremia în care se zice: *Iată, vin zile, zice Domnul, când voi încheia cu casa lui Israel și cu casa lui Iuda legământ nou. Insă nu ca legământul pe care l-am încheiat cu părinții lor în ziua când i-am luat de mână, ca să-i scot din pământul Egiptului... Voi pune Legea Mea înlăuntrul lor și pe inimile lor voi scrie și le voi fi Dumnezeu, iar ei îmi vor fi popor* (Ier. 31, 31-33; Evrei 8, 8-10). Aici se vorbește despre încheierea unei noi legături și se arată și timpul când așezământul va fi înlocuit cu cel nou. Se naște întrebarea: care legământ va fi înlocuit? Proorocul Ieremia arată: *...acela pe care l-am încheiat cu părinții lor în ziua când i-am luat de mână, ca să-i scot din pământul Egiptului...*

In ce constă acest legământ ne arată Proorocul Moise: *Domnul Dumnezeul vostru a încheiat cu voi legământ în Horeb. Legământul acesta nu l-a încheiat Domnul cu părinții noștri, ci cu noi, cei ce suntem astăzi cu toții vii aici... eu am stat în vremea aceea între Domnul și între voi... și a zis: «Eu sunt Domnul Dumnezeul tău, Care te-am scos din pământul Egiptului, din casa robiei...»* (Deut. 5, 2-6). *Cuvintele acestea le-a grăit Domnul către toată adunarea voastră, pe munte, din mijlocul focului, al norului, al întunericului și al furtunii, cu glas de tunet și altceva n-a mai grăit și le-a scris pe două lespezi de piatră și mi le-a dat mie* (Deut. 5, 22).

Acest Așezământ, această legătură trebuie să-i lase loc Noului Așezământ. Deci înlocuindu-se și dându-se la o parte legătura cea veche, de la sine cade și sâmbăta - semnul acelei legături.

Sectarul: Hristos n-a desființat Legea Vechiului Testament, căci însuși a mărturisit: *Să nu socotiți că am venit să stric Legea sau proorocii. N-am venit să stric, ci să împlinesc. Căci adevărat zic vouă: Înainte de a trece cerul și pământul, o iotă sau o cirtă din Lege nu va trece, până ce se vor face toate* (Matei 5, 17-18). Iată deci că porunca sfințirii sâmbetei rămâne in vigoare pentru totdeauna.

Preotul: Omule rătăcit la înțelegere, află că era bine ca să-ți aduci aminte de cuvântul Sfintei Scripturi care zice: *Cele mai presus de tine nu le căuta și cele mai tari decât tine nu le iscodi nebunește...* (Sir. 3, 20). Nu te apuca să ispitești cele ce trec dincolo de îndeletnicirile tale, căci în Scriptură s-au arătat mai multe decât poate pricepe o minte omenească. *Că pe mulți i-a înșelat părerea lor și socoteala rea a făcut să alunece cugetele lor* (Sir. 3, 23).

Deci trebuie să-ți înlături trufia și să nu te mai ții știutor în cele ce nu știi. Așadar înțelege că Mântuitorul n-a desființat și n-a stricat Legea și proorocii sau, în general, Vechiul Testament, ci numai l-a înlocuit cu cel Nou, care este desăvârșirea celui Vechi. Testamentul cel Vechi - după cum s-a arătat și mai sus - a avut numai un rol de învățător, spre a pregăti omenirea pentru primirea lui Mesia: *Astfel că Legea ne-a fost călăuză spre Hristos, pentru ca să ne îndreptăm din credință. Iar dacă a venit credința, nu mai suntem sub călăuză* (Gal. 3, 24-25). Mântuirea noastră nu mai atârnă de împlinirea faptelor poruncite de Vechiul Testament sau de ținerea sâmbetei, ci de credința în Iisus Hristos, Mântuitorul nostru. Prin Iisus Hristos, legea (Testamentul Vechi) s-a împlinit și a încetat. *Căci sfârșitul Legii este Hristos, spre dreptate tot celui ce crede* (Rom. 10, 4).

Legea Veche a ținut numai până la Ioan Botezătorul, ultimul pregătitor al venirii lui Hristos (Matei 11, 13). Cei de sub regimul ei au fost născuți spre robie, întocmai ca fiul lui Avraam, din roaba sa, Agar; pe când cei din Testamentul Nou

sunt ca fiul lui Avraam, din soția sa liberă, Sarra, fiind născuți spre libertate și moștenire. Căci Agar și Sarra sunt închipuiri ale celor două Testamente (Gal. 4, 22-31). Prin urmare, cuvintele Mântuitorului: *Să nu socotiți că am venit să stric Legea sau proorocii* au acest înțeles: „Eu n-am venit împotriva Legii și a proorocilor" sau: „venirea Mea nu îi este Legii ceva străin, ci, dimpotrivă, ea este în deplin acord atât cu Legea lui Moise, cât și cu învățătura din celelalte cărți ale proorocilor (Vechiului Testament). In acest chip, Legea se împlinește desăvârșit prin Mine - adică prin venirea Mea -, deoarece această venire a Mea este însăși ținta ei" (Rom. 10, 4).

Iar cuvintele prin care Mântuitorul spune că nu va trece o iotă sau o cirtă din Lege până ce nu se vor face toate (Matei 5, 18), se referă la împlinirea lucrurilor proorocite despre El, care s-au împlinit întocmai - până la încheierea Noului Legământ făcut prin Sângele Său și instituit în seara Cinei celei de Taină, când legământul Vechiului Testament a luat sfârșit. Atunci, după ce a mâncat cu ucenicii Săi, Mântuitorul a luat paharul și le-a dat lor, zicând: *Acest pahar este Legea cea Nouă, întru Sângele Meu, care se varsă pentru voi* (Luca 22, 20).

Sectarul: Dumnezeu a binecuvântat și a sfințit ziua a șaptea încă de la începutul lumii, când a isprăvit creația, după cum este scris: *Și a sfârșit Dumnezeu în ziua a șasea lucrarea Sa, pe care a făcut-o; iar în ziua a șaptea S-a odihnit de toate lucrurile Sale, pe care le-a făcut. Și a binecuvântat Dumnezeu ziua a șaptea și a sfințit-o, pentru că într-însa S-a odihnit de toate lucrurile Sale, pe care le-a făcut și le-a pus în rânduială* (Fac. 2, 2-3). Deci, după cele șase zile ale creației, ziua a șaptea a fost cel dintâi sabat sfințit de însuși Dumnezeu, și datorită acestui fapt ea a rămas sfântă pentru toți oamenii și pentru toate timpurile.

Preotul: Nu este deloc așa cum crezi dumneata și toți rătăciții sectari care cugetă asemenea ție. In aceste două versete nu se vorbește decât despre Dumnezeu și despre lucrarea Sa, arătându-se că Dumnezeu Și-a sfârșit lucrarea, S-a odihnit, a binecuvântat și a sfințit ziua a șaptea. Insă despre om nu se spune nimic, și nici n-ar fi avut omul pentru ce să se odihnească, deoarece nu lucrase nimic, având el abia o zi de la creația sa

(Fac. 1, 26-31). Fiind așezat de Dumnezeu *...în grădina cea din Eden, ca s-o lucreze și s-o păzească* (Fac. 2, 15), primul om n-a primit nici o poruncă privind serbarea zilei a șaptea. Singura poruncă pe care i-a dat-o Dumnezeu a fost aceea de a nu mânca din pomul cunoștinței binelui și răului (Fac. 2, 16-17), pentru el toate zilele fiind deopotrivă. Ba, mai mult, nici chiar atunci când Adam și Eva au călcat porunca și au cunoscut binele și răul, și au fost izgoniți din rai, nu au primit poruncă să serbeze vreo zi. Dimpotrivă, toată viața omului devine de acum o continuă muncă, fiind obligat ca în toate zilele să muncească pământul blestemat întru toate lucrurile sale, pentru a-și dobândi hrana. *Cu osteneală să te hrănești din el* (din pământ) *în toate zilele vieții tale* (Fac. 3, 17).

Se arată, într-adevăr, că Dumnezeu S-a odihnit în a șaptea zi de lucrarea Sa, dar cum se numea acea zi, nu ni se spune. Ca atare, se ridică următoarele întrebări:

- Este ziua a șaptea una și aceeași cu sabatul?
- Se numărau pe atunci zilele săptămânii în așa fel ca ziua a șaptea să corespundă cu sâmbăta de azi?
- Unde se spune că se numărau zilele și cum se numeau ele în acel timp?
- Sau cel puțin cuvântul «sabat», atât de scump vouă, adventiștilor, ați putea voi să ne arătați unde este scris?

La toate aceste întrebări, voi, sabatiștilor, neputând răspunde nimic, vrând sau ne vrând, trebuie să recunoașteți că sâmbăta, ca zi de odihnă, nu-și are originea în rai și nici n-a fost dată primilor oameni ca zi de repaus, ci începutul ei este abia cu circa 2500 de ani mai târziu. Date lămuritoare asupra felului de prăznuire și asupra zilei anume care era prăznuită, nu avem nicăieri în Biblie[2].

Se mai poate interpreta și în felul următor: Dumnezeu, într-adevăr, S-a odihnit în ziua a șaptea și a sfințit această zi. Dar ce înseamnă ziua a șaptea? Căci nu ni se mai spune că în această zi *s-a făcut seară și s-a făcut dimineață,* cum ni se spune despre celelalte zile ale creației. Ziua a șaptea înseamnă

[2] Vezi Pr. Ec. I. Popescu-Mălăești, *Reflecții și comentarii - ziua a saptea,* București, 1912, p. 11.

deci toată epoca de după creație. Altfel, ar urma ca în a opta zi - adică întâi a săptămânii viitoare - Dumnezeu să fi început din nou a crea sau a lucra ceva, pentru ca apoi după șase zile iarăși să Se odihnească... și să serbeze și El, în fiecare săptămână, ziua a șaptea. Dacă am urma după voi, sectarilor sabatiști, serbarea sâmbetei ar trebui să o ținem după exemplul lui Dumnezeu, iar nu pe baza vreunei porunci de la început. Porunca însă a venit mult mai târziu, iar a susține că și Dumnezeu serbează sâmbăta și că după exemplul Lui - cel puțin până la venirea acestei porunci - trebuie să o fi serbat și oamenii, înseamnă a cădea în cea mai mare rătăcire.

Deci ziua a șaptea nu este decât ziua în care Dumnezeu a încetat creația universului. Nicăieri nu ni se spune în Biblie că la început și omul s-a odihnit în ziua a șaptea.

Sectarul: Nu este adevărat că porunca sfințirii zilei a șaptea ar fi fost dată decât abia în vremea lui Moise, în pustie. Ea a existat încă de la început, după cum rezultă din cuvintele poruncii date în pustie: *Adu-ți aminte de ziua odihnei, ca să o sfințești* (Ieș. 20, 8). Iată deci că Dumnezeu atrage doar atenția („Adu-ți aminte") asupra unei porunci deja existente și nu o statornicește acum pentru prima oară. Iar de vreme ce ea este de la început, înseamnă că este obligatorie pentru lumea de totdeauna și nu este precum ziceți voi, că abia sub Moise s-a dat porunca serbării sâmbetei.

Preotul: «Adu-ți aminte» se referă la ceea ce a existat mai dinainte (adică «adu-ți aminte» de ce ți-am poruncit Eu altă dată), căci, într-adevăr, porunca de a serba sâmbăta nu s-a dat, pentru prima oară, odată cu celelalte porunci, pe Muntele Sinai. Dar nu este nici așa cum socotiți voi, rătăciților sectari, că ea a fost dată de la început lui Adam (în rai). Această poruncă s-a dat cu puțin mai înainte - și pentru prima oară - în pustia Sim, când Dumnezeu le-a poruncit evreilor prin Moise să nu adune mană în ziua sâmbetei (ziua a șaptea) (Ieș. 16, 25). Deci atunci când a fost dată Legea pe Sinai, evreii aveau cunoștință despre sabat - căci îl serbaseră, ba chiar îl și călcaseră, pentru care pricină au fost dojeniți de Dumnezeu (Ieș. 16, 27-29). De aceea porunca a patra începe cu cuvintele: «Adu-ți aminte...», spre a aminti evreilor că această poruncă le-o dăduse cu puțin mai înainte. Deci în zadar încercați voi, sectarilor, să stabiliți originea sabatului în rai și serbarea lui până la Moise.

Sectarul: Serbarea sâmbetei nu poate fi înlocuită, deoarece ea este un semn și un legământ veșnic între Dumnezeu și oameni, făcut pe temeiul cuvintelor lui Dumnezeu însuși. *Să păzească deci fiii lui Israel ziua odihnei, prăznuind ziua odihnei din neam în neam, ca un legământ veșnic. Acesta este semn veșnic între Mine și fiii lui Israel...* (Ieș. 31, 16-17). Deci înlocuirea sâmbetei prin Duminică sau prin oricare zi, înseamnă înlocuirea unui așezământ veșnic prin unul omenesc. Dacă Dumnezeu a voit ca serbarea zilei a șaptea să fie veșnică, de ce caută unii să o înlocuiască, să-i curme veșnicia și să se facă mai înțelepți și mai mari ca Dumnezeu?

Preotul: Cu adevărat, sabatul este un legământ veșnic, instituit de Dumnezeu, dar nu pentru toate popoarele lumii, ci numai pentru poporul Israel. Acest fapt se poate înțelege destul de clar din mărturiile Sfintei Scripturi. Mai întâi vedem că Domnul a vorbit lui Moise și i-a zis: *...să păzească deci fiii lui Israel ziua odihnei, prăznuind ziua odihnei din neam în neam, ca un legământ veșnic* (Ieș. 31, 16).

In al doilea rând, acest legământ era o aducere aminte de robia egipteană, din care Dumnezeu îi scosese pe israeliți, poruncindu-le spre amintire să țină sabatul ca zi de odihnă: *Adu-ți aminte că ai fost rob în pământul Egiptului și Domnul Dumnezeul tău te-a scos de acolo, cu mână tare și cu braț înalt; și de aceea ți-a poruncit Domnul Dumnezeul tău să păzești ziua odihnei* (Deut. 5, 15).

In al treilea rând, vedem că sabatul este «semn» vizibil între Dumnezeu și fiii lui Israel. *Și a vorbit Domnul cu Moise și a zis: «Spune fiilor lui Israel așa: Băgați de seamă să păziți zilele Mele de odihnă, căci acestea sunt semn între Mine și voi din neam în neam, ca să știți că Eu sunt Domnul, Cel ce vă sfințește...»* (Ieș. 31, 12-13). Tot în felul acesta se exprimă și Proorocul Iezechiel: *Așa zice Domnul Dumnezeu: ...le-am dat și zilele Mele de odihnă, ca să fie semn între Mine și ei, ca să cunoască ei că Eu sunt Domnul, Sfințitorul lor* (Iez. 20, 5, 12).

In al patrulea rând, reiese că sabatul și întreaga Lege sunt date numai evreilor, iar nu și celorlalte neamuri, din mărturia

conducătorilor poporului ales întors din exil; căci atunci când cei străini de neamul lor au venit și le-au cerut permisiunea să ajute și ei la zidirea templului Domnului, zicând: *Să zidim și noi împreună cu voi, pentru că și noi, ca și voi, căutăm pe Dumnezeul vostru și-I aducem jertfe încă din vremea lui Asarhadon, regele Asiriei...* (I Ezdra 4, 2). La aceste cuvinte, trimișii neamurilor au primit un răspuns clar și categoric prin gura lui Neemia: *Dumnezeul cel ceresc ne va ajuta. Noi, slujitorii Lui, vom zidi; iar voi nu aveți parte, nici drept, nici pomenire* (aducere aminte) *în Ierusalim* (Neem. 2, 19).

De subliniat cuvintele: «pomenire» - aducere aminte -, care sunt repetate ori de câte ori Dumnezeu sau Moise atrag atenția asupra serbării sabatului sau asupra legământului făcut prin Moise, între Dumnezeu și poporul scos din robia Egiptului și pe care voi, sectarilor, îl folosiți atât de mult: *Adu-ți aminte de ziua odihnei...* (Ieș. 20, 8); *Adu-ți aminte că ai fost rob în pământul Egiptului... să păzești ziua odihnei* (Deut. 5, 15). Deci această «aducere aminte» se referă la legământul sabatului pe care l-a făcut Dumnezeu cu poporul evreu, atunci când l-a scos din robia egipteană. Celelalte neamuri nu au acest legământ, pentru că ele nu au fost scoase din robia egipteană și prin urmare nu au de ce să-și aducă aminte de acea suferință.

După ducerea evreilor în robia babilonică, neamurile care au fost aduse în Palestina și le-au luat locul s-au amestecat cu evreii rămași și au crezut în Dumnezeul lor (I Ezdra 4, 2). Această credință însă nu a putut să-i facă părtași la istoria poporului ales și la legământul lui Dumnezeu: sabatul.

Pentru aceea ei sunt respinși de la zidirea templului, spunându-li-se că nu au «pomenire» (aducere aminte). Cu alte cuvinte, sabatul este o sărbătoare exclusiv evreiască și nu se transmite altor popoare, chiar dacă acelea cred în Dumnezeul lui Israel. Acesta este un adevăr care nu poate fi răstălmăcit și de care ar trebui să țină seama toți cei ce serbează sâmbăta, adevăr care se poate vedea clar atât în Vechiul, cât și în Noul Testament, însă numai dacă voi, rătăciților sectari, ați voi să vă deschideți ochii minții voastre la vederea celor drepte.

Iar dacă acest așezământ al sabatului este numit «veșnic», trebuie să înțelegem că cuvântul veșnic are aici înțelesul de ceva durabil, care nu poate fi schimbat sau înlocuit de oameni. Iar pentru aceasta, nu se poate susține că aici Dumnezeu nu are putere să-l schimbe sau să-l înlocuiască, deoarece vedem că Mântuitorul a schimbat acest așezământ «veșnic» al sabatului. Deci cuvântul «veșnic» înseamnă aici epoca Testamentului celui Vechi, după sfârșitul căreia începe un veac nou și un Legământ Nou, care fusese făgăduit chiar de Dumnezeu încă din Vechiul Testament (Ier. 31, 31-33). Cuvântul «veșnic» este folosit în Vechiul Testament și cu alte prilejuri, cum ar fi, de pildă, la porunca prăznuirii mielului pascal, pentru care Dumnezeu poruncește evreilor: *...ca așezare veșnică să oprăznuiți;* sau la sărbătoarea azimilor, pe care, de asemenea, le poruncește să o păzească, fiind «așezământ veșnic» (Ieș. 12, 3, 14, 17, 24). Cu toate acestea, nici voi, sâmbătarilor, nu mai serbați mielul pascal după porunca «veșnică» de atunci, spre a-l mânca împreună cu azimă și cu ierburi amare, stând în picioare, cu toiege în mâini, gata de plecare (Ieș. 12, 1-24; Num. 9, 11 ș.a.). Iarăși «lege veșnică» este și arderea neîntreruptă a candelei în fața perdelei de dinaintea chivotului Legii în templul din Ierusalim (Ieș. 27, 20-21), lege pe care de asemenea nici voi sâmbătarii nu o mai țineți, mai ales că voi nu aveți nici templu, nici perdea, nici chivot și nici un alt obiect de cult. Încă si modul de junghiere al animalelor de jertfă era numit «așezământ veșnic» (Lev. 17, 7), și totuși azi nici voi, sâmbătarii, nu îl mai respectați. Deci dacă ați încerca să țineți practica acestor legi veșnice, ar trebui să vă întoarceți cu totul la cele ale Vechiului Testament.

Sectarul: Noi avem atâtea mărturii biblice prin care putem să dovedim că serbarea sâmbetei este obligatorie pentru toți creștinii din toate neamurile. Astfel citim despre Mântuitorul, că: *...a venit în Nazaret, unde fusese crescut și, după obiceiul Său, a intrat în ziua sâmbetei în sinagogă și S-a sculat să citească* (Luca 4, 16; Marcu 1, 21; Luca 4, 31 ș.a.). De asemenea este scris despre apostolul neamurilor că *...după obiceiul său, Pavel a intrat la ei* (în sinagoga iudeilor din Tesalonic) *și în trei sâmbete le-a grăit din Scripturi* (Fapte 17, 2). Apoi: *Și urmându-I femeile, care veniseră cu El din Galileea, au privit mormântul... și, întorcându-se, au pregătit*

miresme și miruri; iar sâmbătă s-au odihnit, după Lege (Luca 23, 55-56).

Deci și ele au respectat porunca Legii, ținând sâmbăta. Incă și Mântuitorul, vorbind despre sfârșitul lumii, a arătat că sâmbăta va rămâne până la sfârșit și de aceea a zis: *Rugați-vă ca să nu fie fuga voastră iarna, nici sâmbăta* (Matei 24, 20). Și iarăși auzim pe marele Apostol Pavel care vorbește despre odihna din ziua sâmbetei, spunând că Dumnezeu a dat poporului Său «odihnă» (Evrei 4, 4-11). Poporul Său sunt creștinii din toate neamurile și din toate vremurile și deci toți deopotrivă sunt obligați să țină odihna sâmbetei. Așadar, după cum rezultă din citatele de mai sus, se poate înțelege clar că Mântuitorul, Sfinții Apostoli și Sfintele Mironosițe au cinstit și au serbat sâmbăta după porunca Legii Vechi, și de aceea noi - ca următori ai lui Hristos - se cuvine să facem la fel.

Preotul: In zadar ai înșirat atâtea citate biblice care ți se par că susțin rătăcirea dumitale și a tuturor sâmbătarilor, căci noi știm limpede că nu mai avem nici o obligație să serbăm sâmbăta. Noul Testament a înlocuit pe cel Vechi și a instituit o altă zi de odihnă și de serbare, și anume ziua dintâi a săptămânii sau Duminica. Instituirea acestei zile ca zi de sărbătoare și de odihnă este independentă de cea a sâmbetei vechi. Sâmbăta Legii Vechi - după cum am arătat mai sus - a fost instituită de Dumnezeu ca zi de sărbătoare și de odihnă, în amintirea ieșirii din robia Egiptului a unui singur popor: a poporului Său, Israel. Iar Duminica creștină o serbăm în amintirea Învierii Domnului - prin care s-a făcut crearea din nou și înnoirea întregii lumi - și, totodată, ieșirea noastră din robia cea mult mai grea decât cea egipteană, adică ieșirea din robia păcatului, a satanei și a morții, precum și dobândirea Canaanului ceresc.

Învățătura despre desființarea sâmbetei în Noul Testament se bazează pe:

1. *Temeiuri indirecte* (de principiu sau generale) Noul Testament a «învechit» pe cel dinaintea lui, numit «Vechi», și a înnoit toate vechile așezăminte, între care, desigur, și sâmbăta. Așezământul vechi nu era desăvârșit; el era mai mult ca o umbră, o icoană (Evrei 10, 1; Col. 2, 16-17). Iată pentru ce a trebuit să se întemeieze *...un Testament mai bun; ...un testament Nou* (Evrei 8, 5-8). *Și zicând: «Nou», Domnul a învechit pe cel dintâi* (Evrei 8, 13), care a fost pus numai până la «vremea îndreptării», adică până când avea să fie îndreptat și desăvârșit de altul Nou (Evrei 9, 10; 10, 9). *Căci dacă Testamentul cel dintâi ar fi fost fără de prihană, nu s-ar mai fi Căutat loc pentru al doilea* (Evrei 8, 7; Gal. 2, 21 ș.a.). Iar prin al doilea, toate cele ale Vechiului Așezământ *au trecut, iată toate s-au făcut noi* (II Cor. 5, 17). Odată cu celelalte așezăminte ale Legii Vechi a fost scoasă din vigoare și înlocuită și sărbătoarea sabatului (Rom. 7, 1-6; Gal. 2, 18-19).

Acestea avându-le în vedere,, marele Apostol Pavel a scris împotriva celor ce voiau să se mai țină de cele ale Legii Vechi și-i învinuiau pe cei ce nu le mai țineau, adresându-se acestora din urmă astfel: *Nimeni deci să nu vă judece pentru mâncare sau băutură, sau cu privire la vreo sărbătoare, sau lună nouă, sau la sâmbete, care sunt umbră celor viitoare, iar trupul (este) al lui Hristos* (Col. 2, 16-17). Cei ce voiesc să dobândească mântuirea, trebuie să fie urmași ai lui Avraam. Aceștia însă nu sunt descendenții trupești ai patriarhului, ci cei care au credința lui în împlinirea făgăduințelor mesianice; iar aceștia sunt creștinii deveniți fii ai lui Dumnezeu și eliberați de sub poruncile nefolositoare ale Legii (Gal. cap. 3-5), pe care Hristos, prin poruncile Evangheliei, le-a șters ca pe un zapis ce ne era potrivnic (Col. 2, 14); *...căci dacă dreptatea vine prin Lege, atunci Hristos a murit în zadar* (Gal. 2, 16-21). Nu din faptele Legii vine mântuirea, ci prin credința cea în Hristos Iisus, *căci dreptul din credință va fi viu* (Avac. 2, 4; Rom. 1, 17). Deci Vechiul Testament trebuie să se bucure în creștinism de cinstea ce i se cuvine, dar în nici un caz el nu trebuie prețuit mai mult decât cel Nou sau în paguba celui Nou;

2. *Temeiuri directe,* din practica Mântuitorului și a Sfinților Apostoli. Mântuitorul nostru Iisus Hristos - Care n-a venit să strice Legea sau proorocii (Matei 5, 17) - a ținut toate poruncile Legii în afară de una singură: aceea a sâmbetei. Căci dacă El mergea, ca fiecare iudeu, sâmbăta la sinagogă, mergea cu scopul de a propovădui poporului adunat aici, sau pentru a vindeca pe bolnavi, dar nicidecum pentru a ne da nouă,

creștinilor, pildă că trebuie să serbăm sâmbăta, așa cum vi se pare vouă, sectarilor rătăciți de la adevăr. Iudeii mai aveau obiceiul de a se aduna și vineri seara pentru rugăciune în sinagogă, după cum se adună și azi. Dacă Mântuitorul nostru Iisus Hristos S-ar fi dus și în această zi în sinagogă, ar urma pentru noi că trebuie să serbăm și vinerea?

Dumneata ai mai spus printre altele că Hristos și Apostolii au respectat sâmbăta. Dar în ce fel? Se știe atât numai, că El a făcut o mulțime din minunile Sale sâmbăta, fapt pentru care era amenințat cu moartea (Ioan 5, 16). Sâmbăta au fost vindecați: omul cu mâna uscată (Matei 12, 9-14; Marcu 3, 1-6; Luca 6, 6-11), femeia cu duhul neputinței (gârbovă) (Luca 13, 10-17), bolnavul de hidropică (Luca 14, 1-6), omul cu duhul necurat (Marcu 1, 23-25; Luca 4, 31-37), slăbănogul bolnav de 38 de ani (Ioan 5, 1-18) și orbul din naștere (Ioan 9, 1-18). Trei din aceste vindecări - a omului cu mâna uscată, a femeii gârbove și a omului cu duh necurat -, au fost făcute nu numai sâmbăta, ci și în sinagogă.

Iar dacă voi folosiți cuvintele Mântuitorului, Care zice: *Rugați-vă ca să nu fie fuga voastră iarna, nici sâmbăta* (Matei 24, 20), apoi să știți că nici aici nu se vorbește de sfințirea sau respectarea sâmbetei, cum vi se pare vouă. Sfântul Efrem Sirul, un mare dascăl al adevărului, tâlcuiește «iarna» prin răceala credinței - să nu ne apuce iarna (răceala credinței), adică să nu fim nepregătiți -, iar «sâmbăta» - să nu fim căzuți în eres prin întoarcerea la cele vechi. In deșert susțineți voi că Mântuitorul a oprit prin aceasta călcarea sâmbetei, căci cum putea să facă aceasta, de vreme ce El Insuși o călcase, zicând: *Sâmbăta a fost făcută pentru om, iar nu omul pentru sâmbătă. Astfel că Fiul Omului este Domn și al sâmbetei* (Marcu 2, 27-28). De asemenea, vedem că nici Apostolii nu respectau ziua sabatului, căci au smuls și au mâncat spice de grâu chiar în această zi (Matei 12, 1-3).

Sfânta Evanghelie ne spune clar că iudeii căutau să-L omoare pe Iisus *...pentru că dezlega sâmbăta* (Ioan 5, 18), pe care Hristos, ca Domn al Sabatului, a desființat-o. *Desființând vrăjmășia în trupul Său, Legea poruncilor și învățăturile ei...* (Efes. 2, 15), Mântuitorul a făcut un Nou Legământ, întru

Sângele Său (Luca 22, 20), și ne-a dat exemplu cu fapta să nu mai ținem ziua sabatului (sâmbetei). Iar dacă însuși Hristos ne-a învățat pe noi cu cuvântul și cu fapta acest lucru, putem oare să nu-L ascultăm pe El, noi, cei ce ne-am botezat și ne-am îmbrăcat în El (Gal. 3, 27)?

Ai amintit și faptul că sfintele mironosițe au respectat ziua sâmbetei, în care *...s-au odihnit după Lege* (Luca 23, 56). Intr-adevăr, mironosițele, ca niște femei credincioase ce erau, respectau Legea și toate prevederile ei. Insă în acel timp era încă în vigoare Legea Veche, căci faptul s-a petrecut cu o zi înainte de Înviere, când ziua Duminicii încă nu fusese sfințită prin Învierea Domnului și deci nu luase încă locul sâmbetei. Ucenicii se găseau încă sub regimul Vechiului Testament, căci Legea cea Nouă s-a început abia din ziua Învierii, adică de a doua zi. După Înviere au început ei să serbeze Duminica, în amintirea Celui ce a dezlegat sâmbăta și i-a făcut să nu mai fie sub Lege, ci sub har. Astfel, respectarea Legii cu privire la porunca păzirii sâmbetei din partea mironosițelor este explicabilă.

Dacă cercetăm cu atenție Noul Testament, vedem că toate poruncile Decalogului sunt reproduse în cuprinsul lui, de către Mântuitorul sau de către Sfinții Apostoli, în afară de porunca a patra, aceea a sabatului. Astfel:

Porunca întâi o găsim la Matei 12, 31-32 și la Marcu 3, 29.

Porunca a doua, în I Cor. 10, 14 și I Ioan 5, 21.

Porunca a treia, la Iacov 4, 12; 5, 12.

Porunca a cincea, la Matei 15, 4; 19, 19; Marcu 7, 10; Efes. 6, 1-3.

Porunca a șasea, la Matei 19, 18 și la Marcu 10, 19.

Porunca a șaptea, la Matei 19, 18; la Marcu 10, 19 și în Rom. 13, 9.

Porunca a opta, la Matei 19, 18; la Marcu 10, 19 și în Rom. 13, 9.

Porunca a noua, la Matei 19, 18; la Marcu 10, 19 și în Rom. 13, 9.

Porunca a zecea, în Rom. 13, 9.

Dar în nici o parte a Evangheliei sau a epistolelor apostolice nu găsim vorbindu-se sau făcându-se măcar o aluzie la porunca a patra sau la ziua sabatului, ceea ce dovedește că ea

nu există pentru Mântuitorul şi apostoli; iar despre ceea ce nu mai există, e firesc ca nici să nu se mai vorbească. Mântuitorul nostru Iisus Hristos a rezumat toate poruncile în două: iubirea de Dumnezeu şi de aproapele, zicând: *În aceste două porunci se cuprind toată Legea şi proorocii* (Matei 22, 40). Şi marele Apostol Pavel a zis că: *dragostea este împlinirea Legii* (Rom. 13, 9-10).

Sectarul: Apostolii şi primii creştini - după mărturia istoriei - au serbat sâmbăta, şi numai de la Constantin cel Mare, din anul 321, s-a introdus de către acest împărat inovaţia de a se serba Duminica în mod obligatoriu.

Preotul: Nu este deloc adevărat că Apostolii şi primii creştini au serbat sâmbăta. Marele Apostol Pavel, dacă mergea sâmbăta la sinagogă, nu mergea acolo ca să prăznuiască sâmbăta, ci pentru că acolo se adunau iudeii (Ioan 18, 20) şi avea prilejul să le vorbească din Scripturi (Fapte 17, 2). Dar Apostolul Pavel vorbea nu numai prin sinagogi, ci şi în pieţe şi prin case (Fapte 17, 17; 18, 6-7), ba chiar şi în afară de porţile cetăţii, în câmp (Fapte 16, 13); apoi, el vorbea nu numai sâmbăta, ci şi în fiecare zi şi noapte (Fapte 17, 17; 20, 31).

Dacă voi sectarii cinstiţi sâmbăta pentru că în ea mergea la sinagogă Pavel şi vorbea, apoi de ce nu cinstiţi şi celelalte zile ale săptămânii, căci după cum se vede Marele Pavel predica în toate zilele, oriunde s-ar fi aflat? Marele Apostol Pavel nu mergea la sinagogă pentru că cinstea acest loc de adunare a evreilor, căci atunci ar însemna că el a cinstit şi casele şi areopagul şi locurile din afara cetăţilor pe unde mergea şi predica. Şi ce odihnă avea Marele Pavel în ziua sabatului, de vreme ce el se ostenea lucrând pe ogorul inimilor, în slujba cuvântului lui Dumnezeu (Fapte 6, 2)? Dacă marele Apostol Pavel ar fi serbat sabatul, după cum vi se pare vouă, sectarilor, atunci cum ar fi învăţat cele dimpotrivă, zicând: *Nimeni deci să nu vă judece pentru mâncare sau băutură, sau cu privire la vreo sărbătoare, sau lună nouă, sau la sâmbete, care sunt umbră celor viitoare, iar trupul (este) al lui Hristos* (Col. 2, 16-17).

Dar nu numai Apostolii au nesocotit serbarea sâmbetei, ci şi urmaşii lor, Varnava, Ignatie Teoforul, Policarp al Smirnei, Clement al Romei, Iustin Martirul, Tertulian şi mulţi alţii din

secolele I, II şi III; toţi aceştia mărturisesc că, creştinii din vremea lor serbau pe atunci Duminica, întocmai cum ştim din Biblie că făceau şi Apostolii.

Istoria mărturiseşte despre Constantin cel Mare numai faptul că, în timpul domniei lui, creştinismul a devenit religie liberă în stat, favorizându-se astfel generalizarea ulterioară, în Imperiul Roman, a practicilor religioase creştine, între care era si serbarea Duminicii, astfel încât statul roman nu a făcut altceva decât a recunoscut şi a consfinţit o stare de fapt.

Sectarul: Dar care sunt pentru voi, ortodocşii, temeiurile scripturistice pentru serbarea Duminicii în locul sâmbetei?

Preotul: Deşi ţi-am dat destule argumente în această privinţă, totuşi îţi voi mai face o recapitulare şi o completare în scurt a celor vorbite anterior.

Pentru noi, creştinii dreptmăritori, sărbătoarea cea mai mare este ziua Învierii lui Hristos, zi de bucurie, căci Însuşi Domnul a întâmpinat în acea zi pe femeile mironosiţe, zicându-le: *Bucuraţi-vă!* (Matei 28, 9). Ziua Învierii este ziua în care Mântuitorul nostru Iisus Hristos ne-a eliberat pe noi din robia păcatului (I Petru 2, 24), aşa cum oarecând Dumnezeu a eliberat pe poporul Său ales din robia Egiptului. Ziua Învierii este ziua sfinţită prin Însuşi scump Sângele Său, este ziua încredinţării că am înviat din moartea păcatului şi că vom învia şi din moartea trupească spre viaţa veşnică, dacă vom adormi în credinţă neîndoită în Hristos, căci zice Sfântul Apostol Pavel: *Iar dacă Hristos n-a înviat, zadarnică este credinţa voastră, sunteţi încă în păcatele voastre; şi atunci şi cei ce au adormit în Hristos au pierit* (I Cor. 15, 17-18). Şi în alt loc: *Şi dacă Hristos n-a înviat, zadarnică este atunci propovăduirea noastră, zadarnică şi credinţa voastră* (I Cor. 15, 14).

Deci după mărturia marelui Apostol Pavel, creştinul nu valorează nimic fără încredinţarea deplină că Hristos a înviat a treia zi din morţi, aşa cum El Însuşi spunea mai înainte. Şi dacă Învierea lui Hristos este atât de însemnată pentru orice creştin, nu se cuvine oare să fie mereu în mintea sa şi să o cinstească, serbând-o îmbrăcat în hainele albe ale curăţiei, strălucitoare ca zăpada, ca şi ale îngerilor care au prăvălit piatra de pe mormânt (Matei 28, 3; Marcu 16, 5; Luca 24, 4; Ioan 20, 11-12)?

Numai un ateu sau un necreștin poate să-și permită cuvântul *nu;* pentru noi, toți creștinii, este un *da* puternic repetat de cincizeci și două de ori, după numărul săptămânilor unui an.

Oare suntem noi mai împietriți întru nerecunoștința decât evreii, care își serbau săptămânal amintirea eliberării lor din robia Egiptului? Sau robia păcatului și a morții din care ne-a scos Hristos este de mai mică valoare decât robia Egiptului? Nicidecum! Cei care au plecat din Egipt n-au putut să ajungă la odihna făgăduită din pricina neascultării și răzvrătirii lor, iar urmașilor lor, Iosua le-a dat odihnă vremelnică în Canaan. Însă Hristos ne-a dat odihnă cerească, veșnică, în care vor intra toți cei ce nu se vor răzvrăti, toți cei ce vor învia sub Har - nu sub Lege -, serbând amintirea ieșirii lor din Egiptul păcatului, așa cum au serbat-o Sfinții Apostoli și urmașii lor până azi.

Duminica - ziua izbăvirii noastre - se mai numește în Sfânta Scriptură și *una a sâmbetei* sau *ziua întâi a săptămânii* (Matei 28, 1; Marcu 16, 1; Luca 24, 1; Ioan 20, 1), *a treia zi* (Matei 16, 21; 17, 23; Marcu 8, 31; 9, 31; 10, 34; Luca 9, 22; 24, 7) sau *după opt zile* (Ioan 20, 26) sau *ziua Domnului* (Apoc. 1, 10). Cele trei zile despre care vorbește Sfânta Scriptură sunt zilele în care Mântuitorul a stat în mormânt, numărul lor fiind preînchipuit de cele trei zile cât a stat proorocul Iona în pântecele chitului (Iona 2, 1; Matei 12, 40); numărul lor corespunde, de asemenea, numărului zilelor în care Mântuitorul a spus că va ridica templul dărâmat (Ioan 2, 19-22). Și ceea ce spusese mai înainte ucenicilor Săi, că va învia a treia zi din morți (Matei 17, 23; Marcu 9, 31), Mântuitorul a adeverit prin Învierea Sa (Marcu 16, 9; Matei 28, 1-10).

În ziua întâi a săptămânii s-a săvârșit la Emaus prima Liturghie după Învierea Domnului, prin «frângerea pâinii» de către Mântuitorul (Luca 24, 30).

În seara zilei celei dintâi a săptămânii (Duminica), Mântuitorul S-a arătat ucenicilor Săi, care erau adunați, cu ușile încuiate, de frica iudeilor, zicându-le: *Pace vouă* (Ioan 20, 19-24). Apoi a suflat asupra lor, dându-le puterea de a lega și a dezlega păcatele oamenilor.

Tot în ziua Duminicii, după opt zile, S-a arătat Mântuitorul iarăși ucenicilor Săi și lui Toma, pe care l-a încredințat despre Învierea Sa (Ioan 20, 26). Și tot Duminica S-a arătat Mântuitorul în Galileea (Marcu 16, 14).

Duminica S-a pogorât Sfântul Duh peste Sfinții Apostoli (Fapte 2, 1-2). În ziua Duminicii, Sfinții Apostoli săvârșeau «frângerea pâinii», adică Sfânta Liturghie (Fapte 20, 7-12). În ziua Duminicii se făcea, de către apostoli, strângerea de ajutoare pentru sfinți (I Cor. 16, 1-2), astfel că Duminica, sfințită prin Învierea Domnului ca zi de slăvire a Sa, devenea și o sărbătoare a dragostei prin iubirea de frați și ajutorarea lor.

Despre ziua Duminicii a zis psalmistul: *Aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul, să ne bucurăm și să ne veselim întru ea* (Ps. 117, 24), iar Apocalipsa i s-a descoperit Evanghelistului Ioan tot în ziua Duminicii (Apoc. 1, 10).

Frângerea pâinii era făcută în cadrul cultului public în biserică (I Cor. 11, 20-22), ceea ce înseamnă că Apostolii nu mai săvârșeau cultul sâmbăta, ci Duminica. La așezarea Sfintei Împărtășanii, Mântuitorul a zis: *Aceasta să faceți spre pomenirea Mea* (Luca 22, 19; I Cor. 11, 24, 26). Fiind deci vorba de o comemorare care se făcea de către apostoli Duminica, se adeverește o dată mai mult că Duminica, și nu sâmbăta, este ziua comemorării Domnului.

Iată deci, omule rătăcit, câte temeiuri biblice are serbarea Duminicii. Înțelegeți deci că în ziua cea mare a dreptei Judecăți a lui Hristos voi veți da seamă și cu mari și groaznice pedepse veți fi pedepsiți, deoarece cu minciunile și vicleniile voastre voiți să întunecați razele acestui soare duhovnicesc, care este Duminica - ziua cea plină de lumină a învierii lui Hristos.

* * *

Credinciosul: Mai sunt și alte mărturii din vechime că încă din primele veacuri creștinii au serbat ziua Duminicii?

Preotul: Cred că ți-am arătat destule mărturii din Sfânta Scriptură despre serbarea Duminicii de către creștinii de la început și totodată ți-am arătat și pentru care pricină ei țineau Duminica zi de odihnă în locul sâmbetei. Așa că mai n-ar fi nevoie de a vă mai aduce și alte mărturii. Dar spre a dovedi și mai mult acest adevăr, pentru serbarea Duminicii în locul

sâmbetei, chiar de la începutul creştinismului, ascultă şi ia aminte:

Să ştii că pe lângă mărturiile din Sfânta Scriptură care mai sus le-ai auzit despre serbarea Duminicii, mai sunt foarte multe mărturii vrednice de crezare de la Sfinţii bărbaţi Apostolici, adică de la ucenicii Sfinţilor Apostoli, care au fost ei înşişi următori şi împreună vorbitori cu Sfinţii Apostoli. Unul din aceştia a fost şi Sfântul Ignatie Teoforul, Episcop al Antiohiei (107). Acesta, în scrisoarea trimisă creştinilor din Magnesia, la cap. 9, zice aşa: „Aşadar aceia care au vieţuit după rânduiala cea veche (adică evreii) au venit la nădejdea cea nouă şi nu mai ţin sâmbăta, ci îşi întocmesc viaţa potrivit zilei Domnului"[3].

Apoi Sfântul Iustin Martirul (155) scria pe la mijlocul veacului al doilea după Hristos: „Duminica ne adunăm cu toţii la un loc, pentru că aceasta este ziua în care Dumnezeu la zidirea lumii a despărţit lumina de întuneric şi în care Mântuitorul nostru Iisus Hristos a înviat din morţii... "[4].

Asemenea mărturii mai găsim şi în Aşezămintele Sfinţilor Apostoli (cartea II, cap. 59), în canoane[5], precum şi la o mulţime de Sfinţi Părinţi şi scriitori bisericeşti din veacurile II-IV, ca de pildă: Tertulian, Sfântul Irineu, Sfântul Ambrozie, Sfântul Ioan Gură de Aur ş.a. De aceea, după cu recunoaşterea creştinismului de către împăratul Constantin cel Mare (313), Duminica a fost recunoscută şi consfinţită de către stat (321) ca zi de odihnă chiar şi pentru necreştini, rămânând astfel până azi la toate popoarele creştine ca zi săptămânală de repaus şi de odihnă[6].

[3] *Scrisorile Părinţilor Apostolici,* traduse de Pr. I. Mihălcescu, G. Niţu şi M. Pâslaru, voi. 1, pag. 159.

[4] *Apologia* 1, cap. 67, trad. cit., p. 71.

[5] Vezi canonul 29 Laodiceea de la anul 364. Iar Sfântul Nichifor Mărturisitorul în canonul al doilea al său din cele 17 ce se cuprind în tomul 2 al Adunării Sinoadelor, foaia 981, zice că nu se cade creştinilor nici să călătorească Duminica.

[6] Cf. *învăţătura de credinţa Ortodoxă,* întreb. 287, p. 379-380.

Capitolul 29

DESPRE DATA CELEI DE A DOUA VENIRI A DOMNULUI

Despre data exactă a celei de a doua veniri a Domnului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos, Biserica Sa cea dreptmăritoare are numeroase mărturii biblice prin care dovedeşte că această dată nu a încredinţat-o Dumnezeu nici îngerilor, nici oamenilor şi nici chiar Fiului Său, ca om. Iată care sunt cuvintele dumnezeieştii Scripturi: *Iar de ziua şi de ceasul acela nimeni nu ştie, nici îngerii din ceruri, nici Fiul, ci numai Tatăl. Şi precum a fost în zilele lui Noe, aşa va fi şi venirea Fiului Omului. Căci precum în zilele acelea dinainte de potop oamenii mâncau şi beau, se însurau şi se măritau... şi n-au ştiut până ce a venit potopul şi i-a luat pe toţi, la fel va fi şi venirea Fiului Omului... Privegheaţi, deci, că nu ştiţi în care zi vine Domnul vostru. Aceea cunoaşteţi, că, de-ar şti stăpânul casei la ce strajă din noapte vine furul, ar priveghea şi n-ar lăsa să i se spargă casa. De aceea şi voi fiţi gata, că în ceasul în care nu gândiţi, Fiul Omului va veni* (Matei 24, 36-44, vezi şi v. 45-51).

Dacă nici îngerii din cer şi nici Fiul, ca om, nu ştiu cu precizie această dată, cum ar putea ea oare să fie cunoscută de către oameni? De aici înţelegem numai că trebuie să fim pururea cu mare grijă de mântuirea noastră, spre a fi pregătiţi pentru venirea Domnului, de vreme ce nu ştim nici ziua, nici ceasul când va veni Domnul şi nici ceasul sfârşitului nostru. Că venirea Sa va fi pe neaşteptate şi prin surprindere, după cum ne-a prevenit Domnul, atunci când a spus: *Drept aceea,*

priveghează, că nu știți ziua, nici ceasul când vine Fiul Omului (Matei 25, 13).

Sectarul: Adevărat este că la început Apostolii n-au știut data exactă a venirii a doua a Domnului (Matei 24, 36 ș.a.), dar după ce ei au fost întăriți cu putere de sus, prin venirea Sfântului Duh, au devenit cunoscători a toate; căci Duhul Sfânt le-a descoperit toate tainele, după cum le spusese mai înainte Mântuitorul: *Incă multe am a vă spune, dar acum nu puteți să le purtați. Iar când va veni Acela, Duhul Adevărului, vă va călăuzi la tot adevărul; căci nu va vorbi de la Sine, ci câte va auzi va vorbi și cele viitoare vă va vesti* (Ioan 16, 12-13; 14, 26; 15, 26). Sfântul Duh a fost trimis apostolilor la Cincizecime și de atunci încoace, atât Apostolii cât și bunii creștini, prin priceperea și înțelepciunea pe care le-o insuflă Sfântul Duh, pot cunoaște «tot adevărul», adică întreg planul divin al istoriei lumii și al sfârșitului ei, «planul divin al vârstelor», și pot calcula din Sfânta Scriptură «cele viitoare», adică data venirii a doua. Numai cei ce nu au pe Duhul Sfânt și n-au primit priceperea dată de către El, nu pot cunoaște acea dată.

Preotul: Vai de voi, sectarilor adventiști, și de toți acei sectari care cred asemenea vouă; vai de voi, oamenilor stricați la minte și la înțelegerea Sfintelor Scripturi! Vai de calculele voastre, care v-au înșelat pe voi și pe toți cei înșelați de voi! De atâtea ori ați calculat voi, după rătăcirea minții voastre, data celei de a doua veniri a Domnului, de atâtea ori ați rămas de toată batjocura și rușinea omenirii și încă mai cutezați să susțineți nebunia că știți data exactă a venirii Domnului?

Oare n-a calculat din Biblie William Miller al vostru că între 1 martie 1843 și 1 martie 1844 va fi a doua venire a Domnului? Oare n-a rămas el cu toți cei înșelați de el, de toată rușinea și de râs în fața întregii lumi? Oare nu anunțase această dată William Miller încă din anul 1833, în broșura sa *„Învederare din Sfânta Scriptură despre venirea a doua a Domnului în anul 1843"*? Oare nu calculase și alt prooroc mincinos al vostru, Joshua Himes, în revistele «Strigătul din miezul nopții» (1842) și «Trâmbița de alarmă» (1842), că Domnul vine în 1843? Și oare nu și acest fals prooroc a rămas ca și William Miller de toată rușinea și scârba în fața lumii, împreună cu mincinoasele lui proorocii?

Dar ce a pățit Snow al vostru - ucenicul cel mai apropiat al lui Miller -, care calculase că trebuie să adauge la -proorocia» lui Miller încă șapte luni și zece zile, fixând data venirii a doua a Domnului la 10 octombrie 1844? Oare n-a rămas și el ca și dascălul său Miller de toată rușinea? Oare nu anunțaseră acești mincinoși «prooroci» adventiști prin revistele lor, prin ziare și prin discursuri publice, data exactă a venirii Domnului? Oare nu și-au cheltuit averile toți oamenii înșelați de ei, împărțind tot ce aveau și cumpărându-și haine albe, ba chiar si lumânări, ca să întâmpine pe Domnul? Oare nu erau pe atunci pline vitrinele magazinelor din America de haine albe spre vânzare pentru cei ce vor călători la cer la 10 octombrie 1844? Și oare n-a trecut și acea zi ca toate celelalte zile și toți proorocii cei mincinoși ai voștri cu calculele lor din Scriptură - care credeau că le-au fost inspirate de Duhul Sfânt - n-au rămas de toată rușinea și ocara, scăpând numai cu fuga, pentru a nu fi omorâți de oamenii cei înșelați de ei, care își risipiseră toate avuțiile în baza „proorociei" lor?

Mă minunez foarte de nebunia voastră, sectarilor stricați la minte, că după atâtea exemple de înșelare și rătăcire, încă mai îndrăzniți să susțineți că puteți calcula din Sfintele Scripturi data corectă a venirii a doua a Domnului.

Înțelepțiți-vă odată, după aceste jalnice evenimente, și înțelegeți că făgăduința Mântuitorului nostru Iisus Hristos despre descoperirea «celor viitoare» prin Duhul Sfânt nu s-a referit la data venirii Sale de a doua, după cum vi se pare vouă, ci la proorociile ce se vor face în Biserică cu privire la diferite întâmplări și evenimente viitoare. Astfel de descoperiri, într-adevăr, s-au făcut prin Sfântul Duh, căci vedem, de exemplu, că Apocalipsa este plină de ele și de multe altele de asemenea, expuse în diferite cărți sfinte ale Bibliei (vezi II Tim. 3, 1-8; II Petru 2, 1-3; Fapte 11, 27-28; 20, 29-30; Iuda 1, 17-18 ș.a.). Ele aveau să cuprindă îndeosebi învățături eshatologice (privind ivirea lui antihrist, a proorocilor mincinoși, dezlănțuirea prigoanelor din viitor asupra creștinilor), precum și înțelepciunea necesară apostolilor spre a se putea apăra atunci

când vor fi trași la răspundere în fața judecătorilor pentru învățătura ce o propovăduiesc (Matei 10, 19-20). Acestea sunt «cele viitoare» despre care Mântuitorul vorbește în textul pe care l-ai adus aici, omule rătăcit și încurcat în vicleniile tale.

Contextul și textele paralele ne dau lămuriri și indicații limpezi în acest sens, astfel că oricât te vei sili tu și cei asemenea ție să știți data exactă a venirii a doua a Domnului, pururea veți rămâne mincinoși, ca și înaintașii voștri amintiți mai sus.

Sectarul: Creștinii au de la Sfântul Duh lumina cunoștinței, prin care ei pot cunoaște și data venirii a doua. Numai păgânii și creștinii cei neadevărați sunt în această privință întunecați și în neștiință, căci Apostolul Pavel scrie: *Voi însă, fraților, nu sunteți în întuneric, ca să vă apuce ziua aceea ca un fur. Căci voi toți sunteți fii ai luminii și fii ai zilei; nu suntem ai nopții, nici ai întunericului* (I Tes. 5, 4-5). Din cuvintele acestea rezultă că toți creștinii pot și chiar trebuie să cunoască data exactă a venirii a doua, spre a fi pregătiți să o întâmpine.

Preotul: Omule rătăcit de la adevăr, de ce tai adevărul înțelesului Sfintei Scripturi folosindu-te numai de unele texte care ți se pare că îți susțin rătăcirea? Pentru ce ai luat versetele 4 și 5 din capitolul 5 al Epistolei către Tesaloniceni, înlăturând versetele 1 și 2 de mai sus, care îl tâlcuiesc pe cel de al 4-lea și al 5-lea și pe cele de mai jos? Auzi ce zice marele Apostol Pavel acolo: *Iar despre ani și despre vremuri, fraților, nu aveți nevoie să vă scriem, căci voi înșivă știți bine că ziua Domnului vine așa, ca un fur noaptea* (I Tes. 5, 1-2). Deci cunoaște, omule rătăcit, că acesta este adevărul pe care îl păstrează Biserica lui Hristos, iar nu al vostru. Căci Biserica cea dreptmăritoare învață, deopotrivă cu marele Pavel, că ziua Domnului ca un fur noaptea va veni, și nimeni nu știe *ziua, nici ceasul când vine Fiul Omului* (Matei 25, 13).

Numai apropierea datei venirii a doua poate fi cunoscută, după semnele ce vor trebui să se arate mai înainte și care sunt următoarele:

1. Propovăduirea Evangheliei la toate popoarele lumii (Matei 24, 14);

2. Convertirea poporului evreu la creștinism, în urma propovăduirii Evangheliei la toată lumea (Rom. 11, 25);

3. Apariția lui antihrist (I Ioan 2, 18), «omul nelegiuirii» (II Tes. 2, 3-11) sau «fiara» (Apoc. 13, 1-18), lucrând împreună cu agenții săi - proorocii și hristoșii mincinoși - tot felul de semne, prin puterea satanei, pentru a amăgi pe oameni (Apoc. 20, 1-10);

4. El se va substitui lui Dumnezeu și ca o fiară crudă va prigoni cu toată furia pe cei aleși ai Domnului (Matei 24, 9);

5. Înmulțirea fărădelegilor și răcirea iubirii dintre oameni, care se vor urî și se vor trăda unii pe alții (Matei 24, 10-12, 24);

6. Înmulțirea războaielor și a veștilor de războaie între neamurile, popoarele și statele lumii (Matei 24, 6-7);

7. Producerea unor calamități, ca: cutremure, inundații, ciumă, molime ș.a. (Matei 24, 7);

8. Producerea unor semne cosmice: întunecarea soarelui și a lunii, căderi de stele, zguduiri în elementele naturii ș.a. (Matei 24, 29);

9. Arătarea pe cer a semnului Fiului Omului, adică a Sfintei Cruci, căci ea este semnul de biruință al Domnului nostru Iisus Hristos și nici un alt semn nu-L vestește atât de caracteristic precum Crucea (Matei 24, 30). Când cei păcătoși o vor vedea pe cer, își vor aduce aminte de Cel pe Care L-au tăgăduit și se vor bate în piept, căindu-se și jelindu-se de soarta ce-i așteaptă.

Despre tâlcul acestor semne a grăit Domnul: *Învățați de la smochin pilda: Când mlădița lui se face fragedă și odrăslește frunze, cunoașteți că vara este aproape. Asemenea și voi, când veți vedea toate acestea, să știți că este aproape, la uși* (Matei 24, 32-33). Așadar, despre semnele premergătoare celei de a doua veniri a Domnului avem tâlcuire și adeverire chiar de la Mântuitorul Hristos, iar despre data exactă a venirii Lui, nimeni nu știe, nici chiar îngerii Lui și nici Fiul (ca om), ci numai Tatăl (Matei 24, 36).

* * *

Credinciosul: Dar cum va veni Domnul, dacă nimeni nu știe acest lucru?

Preotul: Ți-am spus că va veni fără de veste și că nimenea nu știe *ziua și ceasul când vine Fiul Omului* (Matei 25, 13). Ți-am arătat cu mărturii din Sfânta Scriptură semnele prevestitoare ale venirii Lui. Iar acum trebuie să știi că Domnul va veni cu mare slavă la a doua venire a Sa, după cum Însuși a arătat, zicând: *Și vor vedea pe Fiul Omului venind pe norii cerului, cu putere și cu slavă multă* (Matei 24, 30). Și iarăși arătând despre venirea a doua a Sa, că va fi cu mare și negrăită slavă, zice: Iar *când va veni Fiul Omului întru slava Sa, și toți sfinții îngeri cu El, atunci va ședea pe tronul slavei Sale* (Matei 25, 31). Până și stihiile lumii se vor înfricoșa de slava Lui, după cum mărturisește Sfânta și dumnezeiasca Scriptură, zicând: *Și am văzut, iar, un tron mare alb și pe Cel ce ședea pe el, iar dinaintea feței Lui pământul și cerul au fugit și loc nu s-a mai găsit pentru ele* (Apoc. 20, 11).

Deci înțelege, frate, că venirea Domnului va fi cu mare și negrăită slavă, dar fără de veste. De aceea, datoria noastră este întotdeauna să priveghem, petrecând în fapte bune, fiindcă nu știm *ziua, nici ceasul când Fiul Omului va veni* (Matei 25, 13).

DESPRE ÎMPĂRĂȚIA DE O MIE DE ANI (MILENIUL)

Russeliștii și adventiștii mai susțin printre rătăcirile lor și că între venirea a doua și sfârșitul lumii, Hristos va întemeia pe pământ o împărăție în care El va domni, împreună cu cei aleși ai Săi, vreme de o mie de ani. Rătăcirea aceasta este veche, deoarece încă din primele veacuri ale creștinismului, ea a fost susținută de câțiva eretici, așa-zișii «hiliaști» (în grecește *hilia* - o mie). Împotriva lor s-a ridicat, încă de atunci, toată Biserica Veche și i-a combătut prin cei mai aleși slujitori ai săi. Cei ce o susțin azi se numesc, în general, «milenariști» sau «mileniști».

Sfinții și dumnezeieștii Părinți ai Bisericii lui Hristos au arătat că această împărăție de «o mie de ani» - despre care se amintește în Apocalipsă - este un număr simbolic.

Sfânta Scriptură ne arată luminat că «Împărăția cerurilor» se mai numește și «Împărăția lui Dumnezeu» sau «Împărăția lui Hristos», ea fiind vestită de către dumnezeiescul Ioan Botezătorul, precum și de Însuși Mântuitorul. Amândoi au vestit «apropierea» ei (Matei 3, 2; 4, 17; Luca 8, 1; Efes. 5, 5 ș.a.). Dar ea s-a înființat de fapt prin actul de supraîmpărătească biruință a Domnului nostru Iisus Hristos, care a fost Învierea Sa. Astfel El a câștigat o împărăție a Sa. Este împărăția Sa de har, numită și „Împărăția lui Dumnezeu", sau „a cerurilor". Este numită „a lui Dumnezeu", pentru că, spre deosebire de alte împărății lumești, este realizată numai cu ajutorul lui

Dumnezeu şi nicidecum cu puterile proprii ale cuiva (Matei 12 28; 21, 31, 43). Se numeşte „a cerurilor" pentru că, în contrast cu împărăţiile pământului, chiverniseşte numai bunuri suprapământeşti (oameni renăscuţi «de sus» şi bunuri cereşti, ca: dreptate, pace, bucurie sfântă ş. a.). Este astfel o împărăţie cerească pe pământ. Legăturile ei sunt cu cerul, iar nu cu lumea pământului. Iată de ce a răspuns Mântuitorul la întrebarea dacă este împărat: *Împărăția Mea nu este din lumea aceasta* (Ioan 18, 36; 27, 11).

Această Împărăţie a lui Hristos stăpâneşte viaţa lăuntrică omului, manifestându-se în afară prin *dreptate și pace și bucurie în Duhul Sfânt* (Rom. 14, 17). Această Împărăţie însuşi Hristos a întemeiat-o (Efes. 5, 5; Col. 1, 13; II Tim. 4, 1; Apoc. 12, 10 ş.a.), şi Însuşi Mântuitorul a arătat în pildele Sale cum va creşte ea, pe cine va cuprinde şi ce putere va avea. Ea cuprinde pe toţi oamenii credincioşi şi aleşi din toate neamurile şi popoarele lumii (Ps. 116, 1-2; Dan. 7, 13-14; Matei 28, 18; Fapte 10, 36; Rom. 10, 12; I Cor. 15, 27; Efes. 1, 20-23; Filip. 2, 9-11 ş.a.) şi este o împărăţie a dreptăţii (Ps. 44; Evrei 1, 8-9; Isaia 16, 5; 32, 1; Ier. 23, 5). Această împărăţie este o împărăţie a sufletelor şi în suflete (Luca 17, 21), şi numai aceia intră în ea, care o au deja în ei (Luca 18, 17).

Această Împărăţie a lui Hristos, organizată în afară, alcătuieşte Biserica sau «Trupul lui Hristos», capul ei fiind Însuşi Hristos (Efes. 1, 22; 5, 23; Col. 1, 24; I Cor. 11, 3; 12, 27; Rom 12, 5 ş.a.); înfierea şi intrarea în această împărăţie este numai prin «baia naşterii celei de a doua» (Tit 3, 5) sau prin naştere «de sus» (Ioan 3, 3; Rom. 6, 3-5; Efes. 5, 26; Col. 2, 12-13; I Cor. 6, 11 ş.a.). Nimeni nu poate intra în această împărăţie a lui Hristos decât numai prin botez, adică prin «naşterea cea de sus» sau «naşterea din apă şi din Duh», după cuvântul Mântuitorului: *...de nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea să intre în Împărăția lui Dumnezeu* (Ioan 3, 5).

Această naştere este «de sus» sau «de la Dumnezeu», prin puterea Duhului Sfânt (Ioan 3, 3; 1, 1 ş. a.), şi este o adevărată înviere din morţi, fapt pentru care botezul este numit adeseori «înviere» (Col. 2, 12-13; Rom. 6, 3-5; II Tim. 2, 11; Gal. 3, 27 ş.a.). Deci botezul creştin este o înnoire a vieţii, «o naştere din nou», «o înviere din morţi». Când marele Apostol Pavel scrie: *Deșteaptă-te, cel ce dormi, și te scoală din morți și te va lumina Hristos* (Efes. 5, 14), el are în vedere tocmai această înnoire şi înviere prin botezul creştin, căci în Împărăţia lui Hristos nu intră decât cel ce «învie» din morţi prin botezul creştin.

Ar fi însă o mare greşeală să se confunde învierea prin botez cu învierea cea de apoi (a trupurilor), pentru că, deşi amândouă sunt învieri, ele nu sunt unul şi acelaşi lucru. Confundarea lor constituie o abatere, care poate să aibă ca urmare greşeli dogmatice foarte grave, aşa cum o dovedeşte cazul unor sectari, care, din cauza acestei confuzii, au ajuns la mari rătăciri, după cum se va vedea mai jos:

În termeni profetici şi simbolici, Sfânta Scriptură ne vorbeşte şi despre «o împărăţie de o mie de ani»; această împărăţie de o mie de ani este identică cu cea despre care am vorbit mai sus. Iată ce ne spune Sfântul Ioan în descoperirea sa: *Și am văzut un înger, pogorându-se din cer, având cheia adâncului și un lanț mare în mâna lui. Și a prins pe balaur, șarpele cel vechi care este diavolul și satana, și l-a legat pe o mie de ani. Și l-a aruncat în adânc și l-a închis și a pecetluit deasupra lui, ca să nu mai amăgească neamurile, până se vor plini o mie de ani. După aceea, trebuie să fie dezlegat câtăva vreme... Și am văzut sufletele celor tăiați pentru mărturia lui Iisus..., care nu s-au închinat fiarei, nici chipului ei, și nu au primit semnul ei pe fruntea și pe mâna lor. Și ei au înviat și au împărățit cu Hristos o mie de ani. Iar ceilalți morți nu înviază până nu se va sfârși mia cea de ani. Aceasta este învierea cea dintâi. Fericit și sfânt este cel ce are parte de învierea cea dintâi. Peste aceștia moartea cea de a doua nu are putere, ci vor fi preoți ai lui Dumnezeu și ai lui Hristos și vor împărați cu El o mie de ani... moartea și iadul au fost aruncate în râul de foc. Aceasta este moartea cea de a doua: iezerul cel de foc* (Apoc. 20, 1-14).

Din acest context constatăm mai întâi următoarele:

1. Împărăţia lui Hristos de o mie de ani este răstimpul în care Hristos a limitat („a legat") puterea diavolului asupra oamenilor (versetele 1-2).

2. La sfârșitul acestui răstimp, diavolul va fi lăsat din nou, pentru câtva timp, să acționeze asupra oamenilor (versetul 3).

3. Membrii acestei împărății de o mie de ani sunt numai acei ce nu s-au închinat fiarei și semnului ei și au înviat la «învierea cea dintâi» (versetele 4-5).

4. Cei ce nu s-au învrednicit de această înviere vor învia abia la sfârșitul celor o mie de ani, adică la «învierea a doua», căci această înviere, în raport cu «cea dintâi», este a doua (versetul 5).

5. Peste aceștia (membri ai Împărăției de o mie de ani) „moartea cea de a doua" nu are putere (versetul 6).

6. La sfârșitul celor o mie de ani și după un răstimp de acțiune nefastă asupra sfinților, diavolul, împreună cu cei ai lui, va fi aruncat în focul iadului care este «moartea cea de a doua» (versetele 7-14).

Din toate acestea rezultă evident că «împărăția de o mie de ani» nu este altceva decât Împărăția lui Hristos, numită «Împărăția lui Dumnezeu» sau «Împărăția cerurilor», despre care a fost vorba mai sus, deoarece:

1. În răstimpul acestei împărății, diavolul a fost învins și legat, luându-i-se puterea asupra oamenilor. Hristos „a intrat în casa lui și l-a legat", limitându-i puterea asupra omenirii răscumpărate (Matei 12, 29 și contextul).

2. Intrarea în această Împărăție este condiționată de o înviere, numită «cea dintâi», care nu poate fi altceva decât Botezul creștin, numit adeseori chiar «înviere», «naștere de sus» sau «naștere din nou»; această înviere prin botez este „întâia", în raport cu cea de a doua, sau generală, a trupurilor, care este numită «învierea cea de apoi» (Ioan 11, 24 ș.a.).

3. La sfârșitul acestei împărății, diavolul va fi din nou slobozit, ca să amăgească popoarele și să lucreze cu putere și cu furie împotriva sfinților, sub forma de antihrist, fiară sau prooroc mincinos.

4. Durata acestei acțiuni va fi de scurtă vreme (Apoc. 13, 5; 20, 3; Matei 24, 22) și ea va constitui unul din semnele care vor prevesti apropierea venirii a doua și a sfârșitului lumii (a se vedea la capitolul 29).

Prin urmare, să se știe lămurit că «învierea cea dintâi» este învierea cea prin botez, iar cea de «a doua» este învierea cea de apoi. De asemenea, moartea «cea dintâi» este cea naturală sau despărțirea sufletului de trup, iar cea de a doua este chinul cel veșnic sau osânda iadului, denumit astfel în opoziție cu fericirea cea de veci, numită «viață» (Matei 18, 8; 19, 17; Marcu 9, 43; Ioan 5, 24 ș.a.). Se arată că această moarte de a doua nu are putere asupra celor învredniciți de învierea cea dintâi; de aici rezultă că moartea cea dintâi - de care nici sfinții nu scapă - este moartea naturală, trupească.

Moarte se mai numește în Sfânta Scriptură și starea păcătoasă a cuiva, și în acest sens a spus Mântuitorul că numai cei «morți» au mai mare grijă de a-și îngropa morții lor, decât a-L urma pe El (Matei 8, 22) și că, prin credința în El, cineva devine din „mort", viu, chiar dacă în mod firesc va muri (Ioan 11, 25). Acest înțeles l-a avut în vedere apostolul scriind despre «cei morți păcatului» (Rom. 6, 11; 8, 10), și tot în acest sens grăiește îngerul descoperitor căpeteniei Bisericii din Sardes: *..trăiești, dar ești mort* (Apoc. 3, 1, vezi și Ioan 5, 25; Efes. 2, 1-5; 5, 14; Col. 2, 13 ș.a.). Ea însă nu constituie «moartea cea dintâi», așa cum constituie învierea prin Botez «învierea cea dintâi», deoarece această moarte, datorată păcatului, este o stare de moarte sau o stare ce duce la moarte, iar nu acțiunea de a muri. Or, în expresiile de mai sus, prin «înviere» și «moarte» se înțelege nu o stare, ci o acțiune, anume de a învia și, respectiv, de a muri.

Durata acestei împărății a lui Hristos este determinată în general ca fiind de „o mie de ani". Având în vedere că în Apocalipsă cifra aceasta - ca și multe alte expresii cu alt înțeles decât cel aparent - își are un alt tâlc decât cel propriu, aritmetic; nu trebuie să o înțelegem ca indicând o cifră hotărâtă, după însemnătatea ei aritmetică, ci ca indicând o perioadă de timp relativ lungă, dar nehotărâtă. Dacă în loc de „o mie" înțelegem „mii", atunci înțelegem corect. Unii exegeți (Dr. V. Gheorghiu) au tradus chiar și literal în acest sens (mii), pe motivul că în textul grecesc nu ar fi indicat precis *una* mie, ci numai *mii (ta hilia)*[1].

[1] Este și motivul pentru care, în ediția din 1979 a Noului Testament, cuvântul *ta hilia* este tradus prin «mii de ani», ceea ce este cât se poate de

Dar oricum ar fi tradus literal, înțelesul spiritual al expresiei rămâne același: mii de ani. Durata aceasta nu este altceva decât răstimpul dintre venirea întâia și venirea a doua a Domnului, sau, mai precis, răstimpul de la întemeierea «Împărăției lui Dumnezeu» și până la venirea a doua. Așadar este vorba de împărăția lui Dumnezeu în durata ei în lume.

Sectarul: «Împărăția de o mie de ani» nu poate fi confundată cu nici o altă împărăție, pentru patru motive: 1) se va întemeia abia la venirea a doua; 2) va fi precedată de învierea drepților, care vor împărați cu Hristos; 3) va dura o mie de ani; 4) după care se va face apoi învierea celor păcătoși, judecarea acestora și sfârșitul lumii.

Așa rezultă din capitolul 20 al Apocalipsei, citat mai sus. Din acest capitol se vede limpede că vor fi două învieri de apoi: învierea «cea dintâi», a drepților, la începutul mileniului, și o alta, a păcătoșilor, care, în raport cu cea dintâi, este «a doua», la sfârșitul mileniului (versetele 4-5).

În răstimpul mileniului, puterea de acțiune a diavolului va fi limitată până către sfârșit, când, după o scurtă activitate nefastă, va fi aruncat în iad împreună cu toți cei amăgiți de el (versetele 7-14), înviați acum și ei (versetul 5) și judecați și condamnați la osândă (versetele 12-15), după ce mai întâi se va petrece sfârșitul lumii (versetul 11). Învățătura despre mileniu, precedat de «învierea întâi», a celor sfinți, și urmat de «învierea a doua», a păcătoșilor, este confirmată și de alte texte biblice. Așa, de pildă, Sfântul Apostol Pavel scrie creștinilor din Tesalonic: *Dacă credem că Iisus a murit și a înviat, tot așa (credem că) Dumnezeu, pe cei adormiți întru Iisus, îi va aduce împreună cu El... pentru că Însuși Domnul, întru poruncă, la glasul arhanghelului și întru trâmbița lui Dumnezeu, Se va pogorî din cer și cei morți întru Hristos vor învia întâi* (I Tes. 4, 14-16).

Deci la venirea a doua, Hristos îi va învia pe cei morți întru El, căci despre ei zice apostolul «că vor învia întâi» și aceasta este «învierea cea dintâi». Învierea celor păcătoși, adică

corect (vezi și explicațiile preotului Ioan Mircea în revista «Biserica Ortodoxă Română», nr. 5-6/1979).

«a doua», va urma mai târziu, fără a ni se spune când, dar după Apocalipsă, capitolul 20, ea va fi după o mie de ani. Iată ce zice Sfântul Apostol Pavel: fiecare va învia *în rândul cetei sale: Hristos începătură, apoi cei ai lui Hristos, la venirea Lui* (I Cor. 15, 23), adică drepții în ceata drepților, la începutul mileniului, iar păcătoșii în ceata lor, la sfârșitul mileniului.

Preotul: Voi, sectarilor întunecați la minte de satana, v-ați înecat în marea Scripturilor, căci ați avut îndrăzneală, cu slaba și putreda voastră înțelegere, să încercați a învăța cele neînvățate și a cerca cele necercate. Și cum se putea oare să ajungă viermii acolo unde nu s-au suit vulturii? Așa au pățit toți cei mai înainte de voi, începători ai eresurilor vechi și tot așa trebuia să pățiți și voi, care ați luat înțelesul literal al Scripturii și, neavând pricepere duhovnicească de a pătrunde la înțelesurile cele mai adânci și duhovnicești ale Sfintei Scripturi, ați căzut în prăpastia ereziilor cea fără de fund din cauza păcatelor și a trufiei voastre de a nu asculta de Sfinții și Dascălii cei mari ai Bisericii lui Hristos.

La voi s-a împlinit cuvântul marelui Teolog Grigorie, care zice: „Și privirea fără de frâu la cele înalte poate și în prăpăstii să ne dea nouă brânci". Cum oare să vadă bufnița de noapte strălucirea soarelui, dacă este deprinsă a vedea numai la întuneric? Și cum veți vedea voi, sectarilor întunecați la privirea și priceperea minții, strălucirea adevărului cea din dumnezeieștile Scripturi?

Te-ai grăbit să aduci în cele de mai sus citate din Sfânta Scriptură, prin care ți se pare că poți să adeverești pe cele susținute de sectarii voștri, dar nu este deloc așa în cele ce ai comentat dumneata acum. Deja ți-am răspuns pe larg - prin cele arătate mai înainte - și este de prisos acum să mai vorbesc pentru a doua oară la urechea celui surd.

Ți-am spus la început că Biserica lui Hristos cea dreptmăritoare, prin cuvintele Sfintei Scripturi «o mie de ani», înțelege - tainic și simbolic - *mii de ani.* Dar oare numai la acest cuvânt Sfânta Scriptură vorbește tainic și acoperit unele lucruri greu de înțeles? Oare nu are Sfânta Scriptură prea multe cuvinte simbolice, tainice și alegorice, care nu se pot tâlcui

după slovă, ci au cu totul alt înțeles, mai înalt și mai duhovnicesc?

Dacă voi, sectarilor, sunteți atotștiutori, apoi să ne tâlcuiți după slovă ce este cartea «cea pecetluită cu șapte peceți» din aceeași carte a Apocalipsei (5, 1). Ce este «calul roșu ca focul» (Apoc. 6, 4)? Dar acel «cal negru» (versetul 5)? Dar acel cal «galben-vânăt» pe care călărea moartea (Apoc. 6, 8)? Apoi, ce sunt cei șapte îngeri cărora li s-au dat șapte trâmbițe (Apoc. **8,** 2), sau cele șapte cupe ale mâniei lui Dumnezeu (Apoc. 15, 1, 7; 16, 1-19 ș.a.)?

Voi, sectarilor, faceți caz de două învieri la sfârșitul lumii și astfel, după voi, venirea Domnului se înțelege ca și cum El ar trebui să vină de trei ori; dar acest lucru este de hulă și de minciună. Am arătat în cele de mai sus că învierea «cea dintâi» este cea prin botezul creștin, iar «cea de a doua» este «cea de apoi» și nicidecum nu este așa cum cugetați voi despre cele două învieri.

Sfântul Apostol Ioan Evanghelistul reproduce cuvintele Mântuitorului referitoare la cele două învieri: *Adevărat, adevărat zic vouă: Cel ce ascultă cuvântul Meu și crede în Cel ce M-a trimis, are viață veșnică și la judecată nu va veni, ci s-a mutat din moarte la viață. Adevărat, adevărat zic vouă, că vine ceasul și acum este, când morții vor auzi glasul Fiului lui Dumnezeu și cei ce vor auzi, vor învia* (Ioan 5, 24-25). Fiind vorba de învierea celor ce ascultă glasul Fiului lui Dumnezeu - și de vreme ce această înviere «acum este» -, în nici un caz nu este vorba aici de învierea «de apoi», ci de «învierea de acum» a celor înviați din moartea păcatului la viața cea în Hristos, de învierea la o viață nouă prin credința creștină sau - așa cum completează același apostol și evanghelist în altă parte - prin botezul creștin (Ioan 3, 3-5); aceasta este «învierea cea dintâi» despre care se vorbește în Apocalipsă.

Apoi, Mântuitorul continuă să vorbească și despre o altă înviere care nu este «acum», ci care va fi la sfârșitul lumii, care nu este sufletească, ci trupească, și anume a celor ce sunt morți în morminte, și nu numai morți prin păcate sau sufletește. *Nu vă mirați de aceasta; că vine ceasul în care toți cei din morminte vor auzi glasul Lui, și vor ieși cei ce au făcut cele bune, spre învierea vieții, iar cei ce au făcut cele rele, spre învierea judecății* (Ioan 5, 28-29). Adică nu vă mirați de puterea ce o are Hristos de a învia sufletește (învierea cea dintâi), pentru că El va învia și pe toți morții din morminte.

Textul acesta exclude clar posibilitatea existenței unei perioade de o mie de ani între învierea drepților și cea a păcătoșilor, arătând lămurit că învierea cea de apoi este una singură și a tuturor, deodată; aceasta este «învierea a doua». Iar in ce privește pe «cea dintâi» s-a văzut că ea nu este «cea de apoi», ci «cea de acum». Iată deci cum înțelesurile se lămuresc de la sine, prin analiza și compararea acestor texte biblice paralele ale aceluiași autor, excluzându-se astfel orice posibilitate de a intercala «mileniul» sectar între cele două «învieri». Numai „mileniul" după concepția ortodoxă poate fi înțeles ca existent între învierea cea dintâi, prin botez, și învierea cea de a doua, «cea de apoi».

La fel stau lucrurile și cu textul de la I Tesaloniceni 4, 14-16, deoarece nici acolo nu este vorba despre două învieri de apoi, ci despre una singură. Este adevărat că aici nu se vorbește decât despre învierea celor drepți («morți în Hristos»), despre cea a păcătoșilor neamintindu-se nimic, dar aceasta nu pentru că ei ar învia mai târziu, peste o mie de ani, ci pentru că pe Apostolul Pavel și pe cititorii săi nu-i interesa decât soarta «celor morți în Hristos». De ceilalți apostolul nu se preocupă deloc, scopul său în această epistolă fiind numai acela de a-i mângâia pe cititorii săi (versetul 18), neliniștiți și nelămuriți în această privință, iar nu «de a-i întrista» (versetul 13).

În Epistola I către Corinteni (15, 23) se vorbește, într-adevăr, de «cete». Dar nu de două cete, așa cum înțeleg mileniștii, anume de ceata drepților și de a păcătoșilor, ale căror învieri ar fi despărțite de un răstimp de o mie de ani, ci de mai multe cete, potrivit gradelor de sfințenie sau păcătoșenie a celor ce vor învia, după cum rezultă din versetele 39-41.

Sfânta Scriptură este clară și categorică, mărturisind în multe locuri că venirea a doua a Domnului va fi o singură dată, că învierea de apoi va fi una singură și a tuturor deodată, și că Judecata de apoi va fi de asemenea una singură și deodată, atât pentru drepți, cât și pentru păcătoși, fără ca între învierea și

judecarea unora sau a altora să mai fie vreun răstimp de «o mie de ani». Mântuitorul a zis: *...vine ceasul în care toți cei din morminte vor auzi glasul Lui, și vor ieși cei ce au făcut cele bune, spre învierea vieții, iar cei ce au făcut cele rele, spre învierea judecății* (Ioan 5, 28-29).

Deci un singur şi acelaşi glas va fi rostit pentru învierea celor păcătoşi şi a celor drepţi. Iar în altă parte, de asemenea zice: *Iar când va veni Fiul Omului întru slava Sa, și toți sfinții îngeri cu El, atunci va ședea pe tronul slavei Sale. Și se vor aduna înaintea Lui toate neamurile și-i va despărți pe unii de alții, precum desparte păstorul oile de capre. Și va pune oile de-a dreapta Sa, iar caprele de-a stânga. Atunci va zice Împăratul celor de-a dreapta Lui: Veniți, binecuvântații Tatălui Meu... Atunci va zice și celor de-a stânga: Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel veșnic...* (Matei 25, 31-46).

Mântuitorul vorbeşte precis şi limpede despre venirea a doua și despre Judecata de apoi, arătând că atât una cât si cealaltă vor fi deodată, şi pentru drepţi şi pentru păcătoşi. În atâtea pilde frumoase El ne-a arătat acest adevăr: un singur seceriş va fi şi pentru grâu şi pentru neghină (Matei 13, 30, 42-43); o singură dată va veni Mirele pentru toate fecioarele (Matei 25, 1-13); o singură dată va veni Stăpânul ca să ceară socoteală tuturor lucrătorilor din via Sa (Matei 21, 33-41); în același timp va cere tuturor socoteală despre talanții pe care i-a încredințat (Matei 25, 14-30; 18, 23-35) ș.a. Deci va fi o singură venire de apoi, o singură înviere și înfățișare a tuturor în fața Împăratului Judecător și o singură judecată pentru toți deodată.

Sectarul: Trebuie ştiut că data începerii mileniului poate fi precizată. Ea nu este chiar identică cu data venirii a doua (din 1874), ci abia în anul 1914, căci acest an reprezintă sfârşitul «timpului păgânilor». Data începerii mileniului în 1914 se calculează astfel: În anul 606 î.d.Hr. a început primul guvernământ păgânesc, prin ducerea poporului ales în robia babilonică pentru 70 de ani (până în anul 536 î.d.Hr.) de către Nabucodonosor. Pe baza celor spuse în Levitic 26, 18, timpul păgânilor este înşeptit, adică de şapte ori un an de ani (ale cărui 360 de zile trebuie socotite ani), deci 7 x 360 = 2520 de ani.

Astfel, de la începutul timpului păgânilor și până la Hristos au trecut 606 ani, iar de la Hristos mai trebuie să treacă încă 1914, ca să se împlinească cei 2520 de ani. Deci odată cu mileniul începe epoca de pace veșnică, iar la sfârșitul ei va fi sfârșitul lumii, adică prăbușirea tuturor regatelor. Conducerea lumii va fi încredințată lui Avraam, Moise, Iosif, Noe și tuturor drepților pomeniți în Epistola către Evrei la capitolul 11.

Lumea se împarte în trei epoci. Întâia epocă, de la Adam până la potop, în care a domnit Dumnezeu cu îngerii Săi. A doua epocă, de la potop până la 1914, în care a domnit satana asupra lumii; această epocă, la rândul ei, se subîmparte în trei: 1. de la potop până la moartea lui Iacov; 2. de la moartea lui Iacov până la moartea lui Iisus, sau răstimpul domniei evreilor; 3. de la învierea lui Iisus până în 1914, răstimpul creştin. A treia epocă, de la 1914, începând cu epoca împărăției de o mie de ani și durând în veci.

De la crearea lui Adam până la „timpul odihnei" sunt 6000 de ani, căci fiecare din cele șase zile ale creației reprezintă pentru istoria omenirii câte o mie de ani, deoarece, după II Petru 3, 8 și Psalmul 89, 4, *o zi este ca o mie de ani,* iar ziua a șaptea, a odihnei, reprezintă încă o mie de ani, cei ai mileniului. Deci în cursul celor 6000 de ani omenirea trebuia să lucreze, deoarece după ei urmează mia a șaptea, închipuită prin ziua a șaptea, a odihnei, care este «mileniul», și care a și început deja, deoarece de la Adam și până acum au trecut mai mult de 6000 de ani.

Preotul: O, nebunia voastră, blestemaților sectari adventiști, russeliști și toți cei ce propovăduiți mileniul în înțelesul vostru rătăcit și răstălmăcit spre a voastră pierzare (II Petru 3, 16); voi, nebunilor sectari și „studenți" ai Bibliei, de atâtea ori ați calculat cu „precizie" data venirii a doua a Domnului și cele despre închipuitul vostru mileniu, și de atâtea ori ați rămas de toată rușinea și batjocura cu calculele voastre cele nebune și eretice.

Mai întâi de toate să știți cu toată încredințarea că nu există nici un mileniu în înțelesul vostru sectar. Și dacă data venirii a doua nu poate fi stabilită, deoarece nici îngerii și nici Fiul (ca om) nu o știa (Matei 24, 36-44), atunci desigur că nu

poate fi stabilită nici data începutului «mileniului» vostru. Apoi de ce susțineți că între a doua venire a Domnului și mileniu trebuie să intercalăm 40 de ani? De ce tocmai 40? Numai ca sa iasă anumite socoteli ticluite mai dinainte? Cum puteți sa susțineți că venirea a doua s-a făcut pe neașteptate, când scris este că va fi «ca fulgerul» deasupra lumii întregi «cu sunet mare» și întru răsunătorul glas de trâmbiță al *arhanghelului,* tocmai ca să constituie un eveniment măreț și universal, săvârșit în văzul și auzul tuturor (I Tes. 4, 16; Matei 24, 27-31; 23, 31)? Il vor vedea pe Iisus cei drepți ai Săi, care Il vor întâmpini în văzduh și Il vor vedea și cei păcătoși, care vor plânge și se vor jeli (Matei 24, 30; Marcu 13, 26; Zah. 12, 11-12). Cum și când ar fi fost învierea morților, care știm că trebuie să aibă loc la venirea Domnului?

Voi, sectarilor mileniști, susțineți că la începutul mileniului nu învie decât drepții; dar cum și când au înviat, de nu știe nimeni? Nici cele «trei epoci» ale voastre nu au vreun temei biblic: de ce trei și nu șapte, zece ș.a.m.d.? Noi știm că în ceea ce privește mântuirea, istoria lumii nu se poate împărți decât în două epoci mari: una a Vechiului Testament și alta a Noului Testament. O altă epocă nu va fi decât după venirea a doua, iar aceasta va dura veșnic.

O epocă înseamnă o perioadă de timp determinată de un eveniment cu totul important care să schimbe fața lumii și sa îndrepte istoria pe alt drum. In istoria lumii de până acum, au mai fost și evenimente mai mici care au subîmpărțit cele două epoci mari amintite, dar acestea n-au fost două sau trei, ci mai multe, putându-se în acest înțeles vorbi de epoca patriarhilor, a proorocilor, a apostolilor, a persecuțiilor ș.a. Nu se poate trece peste anul 1 spre a ajunge la 1914, socotind anul 1914 ca un an epocal, iar anul 1 al Nașterii Domnului numai ca început al unei subdiviziuni de epocă și nu al unei epoci de mare importanță; pentru că nu anul 1914, ci anul 1 - respectiv anii de la 1 la 33 după Hristos - au determinat întorsătura fără seamăn și revoluția cea mai uriașă în istoria mântuirii noastre. Iar epoca a treia va fi, de asemenea, inaugurată prin evenimente reale, de o importanță capitală pentru toată omenirea și vizibile tuturor, iar

nu imaginare și impuse de anumite socoteli făcute tendențios și fără a fi verificate prin ceva concret.

In ceea ce privește cifrele din Vechiul Testament, ele nu au tâlcuiri cabalistice, ca și când ar fi vrăjitorie, ci ele sunt sau reale, sau simbolice, după cum este caracterul cărții din care sunt luate. De unde putem ști că cele șase zile ale creației au fost de șase mii de ani și că ele reprezintă, pentru durata omenirii, câte o mie de ani? De unde știm că nu au fost de câte 24 de ore, ca orice zi obișnuită, sau chiar de câte o clipă, sau, in sfârșit, de câte o sută de mii de ani?

Orice am face și orice am dori noi, ele nu pot fi combinate și răscombinate, ca să ajungem la o cifră dorită. Dacă unele cifre biblice sunt reale sau concrete, altele, în schimb, recunoaștem și noi, sunt simbolice. Cele reale vor fi înțelese numai după valoarea lor aritmetică; celelalte vor fi însă înțelese simbolic, ele indicând o durată mai mică, mai mare sau foarte mare, dar o durată nedeterminată precis.

Altfel, dacă cele șase zile reprezintă câte șase mii de ani, iar cele 1260 de zile ale lui antihrist reprezintă 1260 de ani, atunci și cei 1000 de ani ai «mileniului» trebuie să reprezinte atâția ani câte zile cuprind ei, sau chiar de șase ori atâția...

Nicăieri nu ni se spune că o zi din Biblie este egală cu o mie de ani, ci numai că înaintea lui Dumnezeu nu există timp și că timpul pentru El nu contează ca durată; *o singură zi, înaintea Domnului, este ca o mie de ani și o mie de ani ca o zi* (II Petru 3, 8) sau chiar *ca straja nopții,* de trei ore (Ps. 89, 4). De aici însă nu urmează că cifrele care reprezintă în Sfânta Scriptură un număr de zile să le socotim în ani; căci tot așa le-am putea socoti atunci și pe cele ce reprezintă mii de ani în zile sau chiar în străji. Și atunci am putea zice cu același drept că și cei o mie de ani ai mileniului înseamnă o zi. Și atunci cum rămâne cu socotelile mileniștilor?...

Toate calculele voastre cele nebunești au fost dezmințite de însuși adevărul lucrurilor. După anul 1874, după 1914 și 1925, voi, sectarilor russeliști, văzând rușinea ce v-au adus-o calculele voastre cele mai vechi, ați mai fixat încă un soroc pe bază de „calcul": anul 1949; și încă o dată ați dovedit nebuneasca voastră socoteală privind mileniul, căci și acel an a

trecut ca toţi anii, şi iarăşi mincinoasa voastră proorocie a rămas de râs ca şi cele de mai înainte, pentru că ştie Dumnezeu să ruşineze pe toţi cei ce proorocesc minciuni spre a înşela suflete nevinovate.

* * *

Credinciosul: Dar de ce se spun în Simbolul Credinţei cuvintele „A Căruia împărăţie nu va avea sfârşit"? Deoarece mileniştii (cei cu mia de ani) zic că Domnul va veni mai înainte de Judecata de apoi să împărătească cu ei o mie de ani şi apoi să învie şi cei păcătoşi spre judecată. Oare nu va împăraţi Domnul în nesfârşiţii veci după Judecata cea din urmă?

Preotul: Aşa mărturiseşte Biserica noastră dreptmăritoare, că „Împărăţia Domnului nu va avea sfârşit" (Simbolul credinţei). Cuvintele „A Căruia Împărăţie nu va avea sfârşit" din Simbolul credinţei ne spun că stăpânirea lui Iisus Hristos ca om şi slava Lui nu vor înceta niciodată, ci vor dura veşnic. Căci pe de o parte, Iisus Hristos nu este numai un om a cărui slavă să fie luată vreodată de Dumnezeu, iar pe de alta, Fiul lui Dumnezeu nu va lepăda niciodată firea Sa omenească, nu va înceta în veci să fie şi om, deci om plin de slavă dumnezeiască. Deci nici cinstea dumnezeiască a omenităţii noastre nu va înceta vreodată, ca să apară alt neam de fiinţe mai înalt. Împărăţia fără de sfârşit a lui Iisus Hristos a fost prevestită de îngerul Gavriil (Luca 1, 33). Este drept că Apostolul Pavel spune că la sfârşit, Iisus va supune toate Tatălui şi apoi pe Sine (I Cor. 15, 25-26). Dar aceasta înseamnă aducerea lumii întregi la supunere faţă de Tatăl şi încetarea lucrării Sale mântuitoare ca o lucrare deosebită a Sa, primită la întrupare[2].

Aşadar, cei cu mia de ani să înţeleagă căci cu tainele cele neştiute de îngeri şi de Însuşi Fiul lui Dumnezeu, ca om, nu se pot face calcule omeneşti şi de aritmetică.

[2] Cf. *învăţătura de credinţă Ortodoxă,* întreb. 221, p. 133.

Capitolul 31

DESPRE VEŞNICIA CHINURILOR IADULUI

Noi ştim cu bună întemeiere, din mărturiile Sfintei Scripturi, că muncile iadului, pentru cei păcătoşi, vor fi veşnice. Iată ce zice Sfânta Evanghelie în această privinţă: *Atunci* (la Judecata de apoi) *va zice* (Împăratul) *şi celor de-a stânga: Duceţi-vă de la Mine, blestemaţilor, în focul cel veşnic, care este gătit diavolului şi îngerilor lui* (Matei 25, 41). Apoi, în continuare, arătând rezultatul Judecăţii de apoi, zice: *Şi vor merge aceştia* (păcătoşii) *la osândă veşnică, iar drepţii la viaţă veşnică* (Matei 25, 46).

Iarăşi, Mântuitorul, voind să arate veşnicia chinurilor iadului, le-a numit *...gheena, focul cel nestins, unde viermele lor nu moare şi focul nu se stinge* (Marcu 9, 43-48). În alt loc Mântuitorul, referindu-se tot la veşnicia chinurilor iadului, a zis: *iar dacă mâna ta sau piciorul tău te sminteşte, taie-l şi aruncă-l de la tine, căci este bine pentru tine să intri în viaţă ciung sau şchiop, decât, având amândouă mâinile sau amândouă picioarele, să fii aruncat în focul cel veşnic* (Matei 18, 8). De asemenea marele Prooroc al lui Dumnezeu, Isaia, adeverind realitatea veşniciei chinurilor iadului, spune următoarele: *Şi vor ieşi, şi vor vedea trupurile oamenilor, care au călcat poruncile Mele, că viermele lor nu va muri şi focul lor nu se va stinge. Şi ei vor fi o sperietoare pentru toţi* (Isaia 66, 24). Iar marele Daniel Proorocul zice, arătând acelaşi lucru: *Şi mulţi dintre cei care dorm în ţărâna pământului se vor*

scula, unii la viață veșnică, iar alții spre ocară și osândă veșnică (Dan. 12, 2). Cuvântul «mulți» înseamnă aici - potrivit felului de vorbire de pe atunci - «toți», fiind vorba de «mulți» în înțeles de mulțime a morților care vor învia.

Sectarul: Nu se poate ca chinurile iadului să fie veșnice, de vreme ce citim în Sfânta Scriptură: *Vrăjmașul cel din urmă, care va fi nimicit, este moartea* (I Cor. 15, 26). De aici rezultă că moartea - adică iadul - nu va fi. Deci ceea ce se numește iad sau moartea cea veșnică, nu va fi altceva decât o distrugere sau o nimicire a celor păcătoși, spre a nu fi în veci (Apoc. 20, 9). Iadul propriu-zis nu este altceva decât ebraicul «șeol» (groapă de mormânt) sau grecescul «hades» (infern, adică loc subteran, locuința celor morți). Iar expresia «foc» sau «chin» veșnic, nu înseamnă ceva fără sfârșit, ci numai o moarte, o aruncare în pământ. Căci omul nu are suflet nemuritor și de aceea moartea înseamnă numai întoarcerea în pământ.

Preotul: Mare nebunie și mare rătăcire zace în capul vostru, sectarilor, care ziceți că omul nu are suflet și că nu există iad și muncă veșnică pentru cei păcătoși. Dacă ar fi după nebuna voastră înțelegere, atunci nici Judecata de apoi nu ar trebui să mai fie, nemaiavând nici un rost. Noi însă știm, atât din dumnezeiasca Scriptură, cât și de la Sfinții Părinți și dascăli ai Bisericii lui Iisus Hristos, că Judecata de apoi urmează a se face mai ales pentru patru lucruri:

1. să arate dreptatea lui Dumnezeu;

2. să arate nedreptățile oamenilor;

3. să fie răsplătite faptele cele bune ale celor drepți;

4. să fie pedepsite cu chinuri veșnice păcatele celor răi (Rom. 2, 5; II Petru 3, 7; Iov 34, 11; Ps. 61, 11; 95, 13; Pilde 24, 12; Eccl. 11, 9; 12, 14; Ier. 17, 10; Matei 16, 27; 13, 41-42; 25, 41-46; Isaia 13, 11 ș.a.).

Dacă, după înțelegerea voastră, omul nu este decât «pământ», fără suflet nemuritor, cum se face, totuși, că unii vor învia? Și cum se face că Mântuitorul ne învață să prețuim sufletul mai mult decât trupul și, de asemenea, să nu căutăm spre cele ale trupului, ci spre cele ale sufletului, ca unele care sunt, ca și sufletul, netrecătoare? (Vezi mai pe larg la capitolul 5, „Despre cultul sfinților și al îngerilor").

Oare să vă ascult pe voi, spre a crede că omul nu are suflet nemuritor, sau pe Hristos, Dumnezeul și Mântuitorul nostru, Care ne învață că sufletul nostru este mai scump decât toată lumea (Matei 16, 26; Marcu 8, 36) și că este nemuritor (Matei 22, 31; 17, 3; Marcu 9, 4 ș.a.)? Oare pe voi să vă ascultăm, care ziceți că nu este iad și muncă veșnică, sau pe Mântuitorul Hristos, Care ne învață că iadul este un loc de chin veșnic (Matei 18, 8; 23, 33; Marcu 9, 43; Luca 16, 23-28; Apoc. 14, 10-11; 20, 10)? Oare pe voi, blestemaților sectari, sa vă ascultăm, care ziceți că nu este muncă veșnică, sau pe Dumnezeiasca Scriptură, care ne arată că în iad suferă trupul și sufletul chinuri veșnice (Dan. 12, 2; Matei 18, 9; Marcu 9, 43-48; Rom. 2, 9)? Oare pe voi, stricaților la minte și la înțelegere să vă ascultăm, care ziceți că nu este pedeapsă veșnică, sau pe Sfânta și dumnezeiasca Scriptură, care ne arată mai luminat ca soarele că este osândă veșnică (Matei 25, 46; Marcu 3, 29; II Tes. 1, 9; Apoc. 14, 11; 20, 10; Isaia 66, 24; **U,** 14; Evrei 10, 26-27; Matei 5, 22 ș.a.)?

Sectarul: Dumnezeu este atotbun, iubirea Lui este nemărginită față de oameni și de aceea este cu neputință să pedepsească pe oameni cu chinuri veșnice. El le este tuturor tată, și ce fel de Tată ar fi, dacă și-ar pedepsi fiii neascultători cu pedepse veșnice? Oare un tată nu este întotdeauna iertător față de fiii lui? Cu atât mai mult Dumnezeu, Tatăl nostru, este iertător față de noi!

Preotul: Într-adevăr, Dumnezeu este iertător șl îndelung răbdător față de cei ce greșesc în această lume. Dar iertarea și îndelunga Lui răbdare este asupra noastră numai în viața aceasta, fiindcă numai acum este timpul nostru de îndreptare, iar dobândirea iertării din partea Lui depinde de pocăința noastră. Însă în viața de dincolo, noi nu mai putem face pocăință (Ioan 9, 4), deoarece acolo Dumnezeu nu ne mai judecă după atotbunătatea și iubirea Sa, ci după dreptatea Sa, răsplătind fiecăruia după faptele sale (Sir. 16, 16; Matei 25, 35; 10, 41 ș.a.). Dacă Dumnezeu ar fi iertat toate păcatele oamenilor fără dreptate, atunci ce rost ar mai fi avut ca El să ne înfricoșeze necontenit cu grozăvia chinurilor celor veșnice, dacă ele nu ar exista? Cum ar fi cu putință, oare, ca Dumnezeu să ne mintă pe noi, în loc să ne spună adevărul?

Sectarul: Nu se poate ca, pentru niște păcate săvârșite în viața trecătoare de aici, să primească cineva pedeapsa netrecătoare. Această pedeapsă trebuie să fie, și sub raportul durabilității, în proporție cu păcatul; dar un păcat trecător nu poate fi pedepsit cu o pedeapsă eternă, căci aceasta ar constitui o judecată nedreaptă din partea lui Dumnezeu, Care se numește drept și atotbun.

Preotul: Omule rătăcit la înțelegerea celor drepte, dacă ar fi după socoteala ta cea eretică, atunci nici fericirea drepților nu ar trebui să fie veșnică, fiindcă aceeași proporție există între acea fericire și faptele de vrednicie pe care ea le răsplătește. Sau poate ai vrea ca răsplata pentru faptele bune și fericirea drepților, pentru aceste fapte făcute vremelnic pe pământul acesta, să fie veșnică, iar munca și osânda celor răi, pentru păcatele făcute vremelnic, să fie vremelnică?

Atunci vouă vi se nălucește și această părere care vă convine spre a da frâu liber celor ce păcătuiesc. Dar nu-i deloc așa cum nebunește socotiți voi, sectarilor. Dumnezeu, Care dă fericire veșnică pentru faptele cele bune făcute de cei drepți vremelnic, pe acest pământ - fiind Dumnezeu drept -, pedepsește tot veșnic pe cei păcătoși ce au păcătuit vremelnic. Pentru ce? Pentru că urmările păcatului neispășit în viața de aici, prin pocăință corespunzătoare, rămân veșnic neșterse înaintea lui Dumnezeu, căci nici fața lui Dumnezeu - pe care o defăimăm noi făcând păcate cu voia liberă - nu are sfârșit întru slavă, putere, dreptate și întru toată desăvârșirea însușirilor Sale. De aceea chinul pentru păcate nu are sfârșit.

Nu ai văzut sau nu ai auzit atâtea cazuri întâmplate chiar în viața de aici, când cineva, pentru păcatele făcute într-o clipă sau într-un minut, primește osândă pe ani îndelungați sau chiar pe viață, până la moarte? Căci nu durata de timp în care s-a săvârșit greșeala este hotărâtoare în stabilirea pedepsei, ci gravitatea și intenția ei. Unul, cu o armă automată, seceră sute de oameni într-un minut; dar dacă a făcut atâtea ucideri nedrepte în acest timp, pentru fapta sa nu va fi pedepsit numai un minut.

Trebuie știut că cel ce moare în păcate grele, moare cu ură față de Dumnezeu, și în viața de dincolo nu se mai poate îndrepta (Ioan 9, 4); acolo păcatul lui rămâne veșnic și de aceea și munca lui trebuie să fie veșnică.

* * *

Credinciosul: Mai sunt și alte mărturii în Sfânta Scriptură despre veșnicia chinurilor iadului?

Preotul: Sunt prea multe. Iar dacă vrei să le cunoști, citește în Sfânta și dumnezeiasca Scriptură la aceste locuri: Isaia 33, 14; 66, 24; Dan. 12, 2; Matei 13, 40; 18, 8; 23, 33; 25, 41- 25, 46; Marcu 3, 29; 9, 43-48; Luca 3, 17; II Tes. 1, 8; Apoc. 14, 10-11; 20, 10; Evrei 10, 27 ș.a.).

Capitolul 32

STATUL ÎN CONCEPȚIA BIBLICĂ (sau DATORIILE CELOR CREDINCIOȘI FAȚĂ DE STAT)

Unii dintre sectari, cum sunt „studenții în Biblie" sau russeliștii (următorii lui Carol Russel) - dintre care la noi circulă mai mult gruparea zisă „martorii lui Iehova" -, apoi adventiștii, inochentiștii ș.a., susțin că, după învățătura biblică, statul și autoritățile de stat nu trebuie recunoscute, deoarece ele sunt unelte ale lui antihrist, întocmai cum sunt și organizațiile bisericești. Ca atare, ele trebuie să dispară, iar nu să fie recunoscute și respectate.

Autoritățile de stat - zic ei - procedează la fel ca și «instrumentul clerical» în Biserici: susțin deosebirile de clasă și vrăjmășia între oameni și popoare, producând războaie sângeroase, conflicte economice etc, și susținându-se prin legi împotriva legilor lui Dumnezeu. Învățătura aceasta ei o propagă mai mult prin grai - șoptind-o cu precauție - fără a-i preciza în scris temeiurile biblice, fie de teama de a nu fi urmăriți, fie în scopul de a nu produce ezitări în ceea ce privește recunoașterea lor din partea statului ca asociații libere religioase. Se supun numai de silă sau de frică, unii dintre ei uneori nevrând să depună jurământul la înrolarea în armată și să ia arma în mână, alții refuzând serviciul militar, cel puțin sâmbăta (ca și activitatea, în această zi, în instituțiile și serviciile de stat), iar alții, neîmpotrivindu-se cu fapta la nimic, îndeplinesc totul

împotriva convingerii lor, încredințați fiind că nu sunt <vinovați» de faptele pe care le săvârșesc sub presiune.

Față de aceste învățături și practici străine literei și spiritului Evangheliei, noi învățăm cu totul dimpotrivă. Astfel, în cele ce urmează, se va arăta învățătura noastră în această privință, sintetizată în câteva puncte, împreună cu mărturiile corespunzătoare din Sfânta Scriptură:

1. Organizațiile de stat și instituțiile trebuie să fie recunoscute, deoarece autoritățile garantează și realizează ordinea, care este de la Dumnezeu. Tot ceea ce este ordine este de la Dumnezeu, căci numai dezordinea și anarhia sunt de la diavolul. Dacă autoritățile de stat garantează ordinea, ele nu pot fi decât de la Dumnezeu, indiferent dacă puterea acestor autorități este deținută de persoane nedemne.

Iată ce scrie Sfântul Apostol Pavel, în timpul când în fruntea imperiului roman stăpânea Nero, unul din cei mai turbați prigonitori ai creștinismului: *Tot sufletul să se supună înaltelor stăpâniri, căci nu este stăpânire decât de la Dumnezeu; iar cele ce sunt, de Dumnezeu sunt rânduite. Pentru aceea, cel ce se împotrivește stăpânirii, se împotrivește rânduielii lui Dumnezeu. Iar cei ce se împotrivesc, își vor lua osândă. Căci dregătorii nu sunt frică pentru fapta bună, ci pentru cea rea. Voiești, deci, să nu-ți fie frică de stăpânire? Fă binele și vei avea laudă de la ea. Căci ea este slujitoare a lui Dumnezeu spre binele tău. Iar dacă faci rău, teme-te; căci nu în zadar poartă sabia; pentru că ea este slujitoare a lui Dumnezeu și răzbunătoare a mâniei Lui asupra celui ce săvârșește răul. De aceea este nevoie să vă supuneți, nu numai de mânie* (frica pedepsei), *ci și pentru conștiință* (Rom. 13, 1-5).

Prin aceste cuvinte clare și firești pentru oricine, apostolul arată că, de vreme ce ordinea este de la Dumnezeu, atunci și cei ce o reprezintă și o execută reprezintă ceva dumnezeiesc; se referă nu la persoanele în concret, ci la autoritatea sau instituția în abstract. Din păcate autoritatea poate fi deținută uneori - cum era cazul pe vremea apostolilor - de persoane abuzive. Dar aceasta este altceva; Dumnezeu nu-i împiedică aici pe abuzivi și nu le ridică libertatea. De abuzurile lor vor răspunde direct și personal la Judecata ce-i așteaptă. Iar dacă unii oameni pot fi

răi, nu înseamnă că şi ordinea pe care ei o reprezintă prin calitatea lor este rea. Iată pentru ce spune Sfântul Apostol Petru următoarele: *Supuneţi-vă, pentru Domnul, oricărei orânduiri omeneşti, fie împăratului, ca înalt stăpânitor, fie dregătorilor, ca unora ce sunt trimişi de el, spre pedepsirea făcătorilor de rele şi spre lauda făcătorilor de bine; căci aşa este voia lui Dumnezeu, ca voi, prin faptele voastre cele bune, să închideţi gura oamenilor fără minte şi fără cunoştinţă...* (I Petru 2, 13-18).

Apostolul Petru trăia în aceeaşi vreme cu Apostolul Pavel, situaţia fiind aceeaşi. Şi totuşi cuvintele lui sunt după înţeles identice cu ale Sfântului Pavel: instituţiile de stat trebuie respectate ca unele ce reprezintă ordinea. Supunerea faţă de ele este din «voia lui Dumnezeu». Tot Sfântul Apostol Pavel, arătându-i lui Tit cum să înveţe pe credincioşi în ceea ce priveşte atitudinea lor faţă de autorităţi, spune: *Adu-le aminte să se supună stăpânirilor şi dregătorilor, să asculte, să fie gata la orice lucru bun...* (Tit 3, 1-2). Iar lui Timotei îi scria încă mai mult: *Vă îndemn, deci, înainte de toate, să faceţi cereri, rugăciuni, mijlociri, mulţumiri, pentru toţi oamenii, pentru împăraţi şi pentru toţi care sunt în înalte dregătorii, ca să petrecem viaţă paşnică şi liniştită..., că acesta este lucru bun şi primit înaintea lui Dumnezeu* (I Tim. 2, 1-3).

Când Apostolul Petru a scos sabia pentru a lovi pe unul din cei ce veniseră cu oaste romană ca să-L prindă pe Mântuitorul, a auzit de la El cuvintele: *Întoarce sabia ta la locul ei, că toţi cei ce scot sabia, de sabie vor pieri* (Matei 26, 52; Apoc. 13, 10). Se găseau în faţa ostaşilor romani (Ioan 18, 3; Matei 26, 47) şi deci nu era cazul să facă uz de forţă împotriva lor. Împotrivirea cu arma în mână ar fi fost socotită ca nesupunere faţă de stăpânire şi ca vrăjmăşie împotriva imperiului şi ar fi avut ca urmare uciderea împotrivitorului, conform prescripţiilor dreptului roman. Mântuitorul cere aşadar o atitudine de supunere. Din cele arătate până aici se impun două aspecte, două adevăruri:

a) Datoria noastră de a ne supune autorităţilor de stat;

b) Dreptul lor de a fi respectate şi ascultate în această calitate, ca unele ce *nu în zadar poartă sabia* (Rom. 13, 4),

având dreptul şi puterea legiuită de a impune supuşilor ascultare şi de a pedepsi neascultarea, nesupunerea şi încălcarea legilor statului.

2. Împreună cu statul şi rolul său, în Sfânta Scriptură sunt recunoscute şi diferite aşezăminte prin care se susţine un stat, cum ar fi: serviciul militar şi impozitul.

a) În ce priveşte serviciul militar, nu se cere nicăieri în Scriptură desfiinţarea lui. Când au venit ostaşii la Sfântul Ioan Botezătorul, întrebându-l ce să facă, le-a răspuns: *Să nu asupriţi pe nimeni, nici să învinuiţi pe nedrept, şi să fiţi mulţumiţi cu solda voastră* (Luca 3, 14). Nu le-a cerut să-şi lase slujba de ostaşi (mercenari) ca să se ocupe cu alta, ci numai să fie corecţi, de unde rezultă că serviciul militar corect îndeplinit este admis. Apoi, când un sutaş din Capernaum I-a cerut Mântuitorului să vindece pe sluga sa, Mântuitorul nu i-a condiţionat împlinirea cererii de lăsarea slujbei sale ostăşeşti, ci de credinţa lui (Matei 8, 5-13; Luca 7, 1-10).

De asemenea este semnificativ şi faptul că cel dintâi păgân încreştinat a fost tot un ostaş, sutaşul Cornelie, ofiţer în cohorta *Italica,* în Cezareea Palestinei (Fapte 10), tocmai prin exemplul încreştinării lui arătând Dumnezeu că şi păgânii sunt chemaţi la creştinism. Sfânta Scriptură nu are nici un cuvânt împotriva slujbei ostăşeşti, căci ori de câte ori este vorba de vreun ostaş, nu i se face nici un reproş pentru slujba lui, ci numai i se laudă credinţa - dacă o are - sau cel puţin este sfătuit să fie corect în slujba lui de ostaş, fără a i se adresa vreun cuvânt de reproş pentru această calitate a lui (I Cor. 9, 7; Matei 27, 54 ş.a.).

b) În ceea ce priveşte plata impozitului către stat, Mântuitorul s-a pronunţat clar şi categoric: *Daţi cezarului, cele ce sunt ale cezarului...;* deci un răspuns afirmativ şi răspicat adresat celor ce, cu gândul de a-L ispiti, I-au pus întrebarea privind legitimitatea plăţii impozitului către stăpânirea politică păgână (romană) de atunci (Matei 22, 15-22). Altădată, când I s-a cerut impozitul către templu, i-a zis lui Petru: *Ce ţi se pare, Simone? Împăraţii pământului de la cine iau dări sau bir? De la fiii lor sau de la străini? El I-a zis: De la străini. Iisus i-a zis: Aşadar, fiii sunt scutiţi* (Matei 17, 24-27). Deci numai fiii împăratului sunt scutiţi de impozite, nu şi ceilalţi supuşi ai lui.

Iată pentru ce Apostolul Pavel îndemna pe credincioșii din Roma să-și achite impozitele către stat fără nici o ezitare: *Dați deci tuturor cele ce sunteți datori: celui cu darea, darea; celui cu vama, vamă; celui cu frica, frică; celui cu cinstea, cinste* (Rom. 13, 7).

3. În Sfânta Scriptură este admis și naționalismul ca sentiment de adeziune față de națiunea din care facem parte, și patriotismul ca sentiment de simpatie și adeziune față de patria în care locuim. Însuși Mântuitorul a dat precădere celor de un neam cu El după trup (*oile cele pierdute ale casei lui Israel)* față de păgâni (Matei 15, 24-25) și tot El a poruncit apostolilor Săi să propovăduiască la toate neamurile, începând de la Ierusalim (Luca 24, 47; Fapte 1, 8). Apoi a vorbit despre conducătorii de state, fără a arăta că nu ar fi nevoie de ei (Matei 22, 21).

Apostolul Pavel, de asemenea, respectă dreptul oricărui popor la «mărire» și «cinste» înaintea lui Dumnezeu, dacă *lucrează binele* (Rom. 2, 10), iar când a fost maltratat pe nedrept, el a făcut apel la dreptul lui de *cetățean roman* și la judecata împăratului (Fapte 22, 25), deși împăratul era păgân și deși el însuși mustrase pe cei ce se judecaseră înaintea păgânilor (I Cor. 6). De aici rezultă nu numai importanța statului ca garant al dreptului omului, ci și dreptul acestuia de a face uz de calitatea sa de cetățean al statului, ca un supus loial. Din această situație se naște un sentiment de demnitate, fie națională, fie patriotică.

Când, la primele Rusalii, alături de creștini erau de față în Ierusalim și iudeii din diaspora (împrăștiați printre neamuri) - de peste 15 limbi diferite -, Apostolii, fiind insuflați de Duhul Sfânt, nu i-au învățat să se împotrivească rânduielii din statele lor, ci le-au vorbit în limba fiecăruia din ei (Fapte 2, 1-11), respectând prin aceasta dreptul fiecărui popor la specificul său - cum este bunăoară limba - și confirmând că Dumnezeu a lăsat ca toate neamurile să meargă în căile lor (Fapte 14, 16). Deci recunoașterea statelor naționale nu este nicidecum un păcat, Împărăția cerurilor nefiind împotriva conducerii pământești a popoarelor. Hotarele ei atotstăpânitoare cuprind toate celelalte împărății și popoare, fără să le desființeze.

De la amestecarea limbilor, la Turnul Babel, existența națiunilor grupate în state naționale este ceva firesc. Diversitatea limbilor a creat tradiții diferite pe teritorii sau patrii diferite, în care s-au grupat mai ales cei de aceeași limbă. Însă adesea între diferitele popoare păcatul a pus vrăjmășie, ridicând între ele ziduri de ură și venin, de aici născându-se apoi șovinismul și naționalismul exagerat, denaturat și abuziv, naționalismul exclusivist.

În creștinism, însă, s-au auzit cuvinte ca acestea: *Nu mai este iudeu, nici elin; nu mai este nici rob, nici liber; nu mai este parte bărbătească și parte femeiască, pentru că voi toți una sunteți în Hristos Iisus* (Gal. 3, 28). Aici *nu mai este elin și iudeu, tăiere împrejur și netăiere împrejur, barbar, scit, rob și liber, ci toate și întru toți Hristos* (Col. 3, 11).

Dar prin aceasta nu se înțelege că s-ar desființa popoarele, ci numai că ele sunt datoare a se înfrăți și a trăi în dragoste și colaborare frățească, spre binele lor și spre slava lui Dumnezeu, Care iubește toate neamurile deopotrivă.

4. Dacă în Sfânta Scriptură serviciul militar este admis, atunci este de la sine înțeles că este admis și războiul de apărare. Tocmai acest rol îl are armata: de a asigura existența statului, ca fiind instrumentul de apărare al unui stat în eventualitatea răzvrătirilor dinăuntru sau a năvălirilor unor armate din afară.

Așadar armata are în general datoria de a păzi statul, patria sau pe cetățeni în totalitatea lor, față de cei ce îi periclitează din afară sau dinăuntru, într-o formă sau alta, precum și de a apăra integritatea teritorială sau suveranitatea morală a statului și drepturile pe care acesta le garantează cetățenilor săi. Statul - după învățătura Sfintei Scripturi - nu are voie să atace cu armata sa un popor, ci numai să se apere, ca orice individ când este atacat.

Dacă, după învățătura Sfintei Scripturi, se admite existența statelor, a armatei, precum și războiul de apărare și dacă, potrivit cuvântului Sfintei Scripturi, se cere ascultare, supunere și respect față de stat, fără îndoială că și cetățenii din acel stat au datoria sfântă de a se jertfi pentru apărarea statului și a patriei în care trăiesc. Numai într-un caz poate fi dezlegat

cetăţeanul de obligaţia de a se supune orânduielii statului: când acesta va porunci ceva direct împotriva lui Dumnezeu şi a Legii Sale. În acest caz, Legea lui Dumnezeu trebuie să aibă precădere, după mărturia Sfintei Scripturi, care arată că trebuie să ascultăm de Dumnezeu mai mult decât de oameni (Fapte 4, 19).

5. Însăşi buna chibzuinţă a oricărei minţi sănătoase cere supunere faţă de stat. Căci dacă statul garantează viaţa, libertatea şi avutul cetăţenilor săi - adică bunurile sau drepturile lor sfinte şi superioare -, atunci şi aceştia trebuie negreşit să aibă datorii faţă de stat: să-şi plătească impozitele, să contribuie la apărarea statului, să efectueze serviciul militar, să fie supuşi autorităţilor, să le dea cinstea cuvenită şi să contribuie cu toată convingerea la ordinea impusă de cei ce au menirea de a executa legile puse de stat.

Dacă am încerca să cugetăm ce ar fi dacă nu ar exista autoritatea de stat şi legile sale, am descoperi o lume în care ar domni bunul plac şi anarhia, în care nimeni nu ar mai putea fi sigur de viaţa sa, de libertatea sau de avutul său, deoarece nu şi le-ar putea asigura singur. Însă prin stat toate acestea îi sunt garantate, căci statul reprezintă ordinea şi siguranţa.

Iată pentru ce existenţa lui nu poate fi împotriva voii lui Dumnezeu, ci numai în conformitate cu ea. Anarhia, dezordinea şi bunul plac sunt diavoleşti şi de la diavolul, deoarece sunt tot atâtea pricini care duc la rău şi la dezbinare în lume.

* * *

Credinciosul: Dar aşa, mai pe scurt, care sunt datoriile cetăţenilor faţă de stat?

Preotul: Mai pe scurt, datoriile creştinului şi a fiecărui cetăţean faţă de stat sunt acestea:

1. Dragostea către patria şi poporul din care face parte;

2. Supunerea şi ascultarea de ocârmuitori şi legile statului (Rom. 13, 1-2).

3. Munca conştiincioasă pentru sporirea şi binele obştesc, şi plata tuturor impozitelor faţă de stat (Rom. 13, 7; Matei 17, 25-27).

4. Rugăciuni pentru sănătatea şi luminarea ocârmuitorilor statului (I Tim. 2, 1-2).

5. Rugăciuni pentru înflorirea ţării şi ocrotirea ei de duşmani,

6. Apărarea ţării chiar şi cu preţul vieţii în timp de război. Sfântul Atanasie cel Mare spune că învăţătura creştină opreşte uciderile, „dar în războaie a ucide pe vrăjmaşi este şi îngăduit şi vrednic de laudă"(Canonul 1). De asemenea Sfântul Vasile cel Mare zice: „Uciderile din războaie nu le-au socotit părinţii noştri întru ucideri: mie mi se pare că le dau iertare celor ce luptă în apărare, pentru cuminţenie şi pentru buna cinstire de Dumnezeu (Canonul 13)[1].

[1] *Vezi Invatatura de credinta Ortodoxă,* întreb. 229, p. 491-492 ş.a.

Capitolul 33

DESPRE VORBIREA ÎN LIMBI (GLOSOLALIA)[1]

Fiindcă s-au ivit unii sectari (penticostalii, cunoscuţi şi sub numele de «tremurători» sau «spiriţi»), care în legătură cu «vorbirea în limbi» răspândesc învăţături şi practici greşite, izvorâte din nepriceperea lor în Sfânta Scriptură, se cuvine a lămuri în cele ce urmează chestiunea aceasta cu toată atenţia.

I. Glosolalia - ca dar al Sfântului Duh - este vorbirea într-o limbă străină a unui alt popor, fără a o fi învăţat şi cunoscut mai dinainte. Aşa reiese din textul biblic care ne descrie întâmplarea de la primele Rusalii creştine, când a început a se arăta acest dar. Textul este complet şi limpede, istorisind o întâmplare adevărată şi, ca atare, însuşi textul nu poate fi tâlcuit în sens spiritual sau mistic, ci numai literal.

Dar ce este şi în ce constă vorbirea în limbi prin darul Sfântului Duh (Fapte 2), să lăsăm să ne lămurească însuşi textul, în care se spune: *Şi când a sosit ziua Cincizecimii, erau toţi apostolii împreună la un loc. Şi din cer, fără de veste, s-a făcut un vuiet, ca de suflare de vânt ce vine repede, şi a umplut toată casa unde şedeau ei. Şi li s-au arătat, împărţite, limbi ca de foc şi au şezut pe fiecare dintre ei. Şi s-au umplut toţi de Duhul Sfânt şi au început să vorbească în alte limbi, precum le*

[1]Menţionăm că învăţătura ce urmează nu este o *dogmă* formulată de vreun Sinod Ecumenic sau de Sfinţii Părinţi şi primită apoi de Biserica întreagă de totdeauna, ci este o *teologumenă,* adică o învăţătură neoficială alcătuită pe temeiul cercetărilor atente asupra textelor biblice (n ed)

dădea lor Duhul a grăi. Şi erau în Ierusalim locuitori iudei, bărbaţi cucernici din toate neamurile care sunt sub cer. Şi, iscându-se vuietul acela, s-a adunat mulţimea şi s-a tulburat, căci fiecare îi auzea pe ei vorbind în limba sa. Şi erau uimiţi toţi şi se minunau, zicând: Iată, nu sunt aceştia care vorbesc toţi galileeni ? Şi cum auzim noi, fiecare, limba noastră în care ne-am născut? Parţi şi mezi şi elamiţi şi cei ce locuiesc în Mesopotamia, în Iudeea şi în Capadocia, în Pont şi în Asia, în Frigia şi în Pamfilia, în Egipt şi în părţile Libiei cea de lângă Cirene şi romani în treacăt, iudei şi prozeliţi, cretani şi arabi, ii auzim pe ei vorbind în limbile noastre despre faptele minunate ale lui Dumnezeu! Şi toţi erau uimiţi şi nu se dumireau, zicând unul către altul: Ce va să fie aceasta? Iar alţii, batjocorindu-i, ziceau că sunt plini de must (Fapte 2, 1-13).

Din analiza celor 13 versete care alcătuiesc cheia dezlegării problemei, constatăm următoarele:

a) Vorbirea în limbi prin darul Sfântului Duh şi ca minune nemaiauzită (glosolalia) acum s-a manifestat întâia dată. De aceea şi este descrisă pe larg, pentru ca cititorii să poată şti ce este şi în ce constă;

b) Apostolii, prin darul harismatic al Sfântului Duh, au început a predica *în alte limbi,* şi anume în peste 15 limbi diferite, iudeilor de alte limbi, aflaţi la acea dată în Ierusalim, cu ocazia sărbătorii;

c) Aceşti iudei de alte limbi (străine) se minunau auzind predicându-li-se *în limba lor* maternă de către nişte oameni simpli, galileeni, care nu aveau de unde să cunoască altă limbă, decât pe cea galileiană (aramaica vorbită în Galileia);

d) Ascultătorii de alte limbi înţelegeau tot ceea ce li se predica - fiindcă li se vorbea de-a dreptul în limba lor -, neavând trebuinţă de vreo tălmăcire, şi tocmai în aceasta consta minunea de care nu se puteau dumiri, fiind uimiţi; căci înţelegeau perfect ce li se predica, auzind şi ştiind bine ce li se vorbeşte *despre faptele minunate ale lui Dumnezeu;*

e) Totuşi, printre ascultători *erau şi unii care nu înţelegeau nimic* din cele ce se predicau acolo şi de aceea *îi luau în râs pe apostoli,* învinuindu-i că sunt beţi. Aceşti ascultători nu pot fi alţii decât localnicii din Ierusalim şi poate din alte părţi ale Palestinei, care nu cunoşteau alte limbi decât

pe cea evreiască (aramaică). Pentru aceștia, vorbirea apostolilor era cu totul neînțeleasă - socotind-o simplă bolborosire -, iar dacă noi ținem cont și de faptul că Apostolii predicau «în limbi» cu toată însuflețirea, nu ne mai miră că iudeilor localnici le făceau impresia unor oameni beți, care bolborosesc cu exaltare cuvinte neînțelese.

Astfel, localnicii nu înțelegeau nimic din cele predicate, decât doar dacă le-ar fi tălmăcit cineva, iar tălmaci nu se găseau. După cum există darul glosolaliei, tot așa există și un alt dar: al tălmăcirii. Acesta era dat - după cum se va vedea mai jos - atunci când ascultătorii erau numai localnici necunoscători de alte limbi, cum erau de pildă în Corint (I Cor. 14). În Ierusalim însă, de data aceasta, nu i se simțea lipsa. El era necesar numai acolo unde ascultătorii auzeau numai bolborosire fără rost. Darul tălmăcirii era și el minunat și uimitor, întocmai cum era și cel al vorbirii în limbi, cu care era în strânsă legătură. Neavându-l, ascultătorii localnici judecau lucrurile numai după aparență, din cauza nepriceperii lor.

Dar se poate întreba cineva: cum se face că în Ierusalim erau atunci de față două feluri de iudei: localnici (de limbă evreiască) și străini (de peste 15 limbi diferite)?

Se știe că mulți dintre evrei trăiau în «diaspora» (în împrăștiere), risipiți prin alte țări și printre alte popoare, atrași acolo de felurite interese negustorești. Aceștia - după câteva generații - nu mai aveau ca limbă maternă ebraica, ci pe cea a poporului sau a țării în care se stabiliseră, limba evreiască devenindu-le cu vremea total necunoscută. Așa erau, de pildă, iudeii așezați în Alexandria Egiptului, unde se vorbea limba greacă. Așezarea lor de aici fiind puternică, își zidiseră și un templu și puseseră să li se traducă în limba greacă Legea (Vechiul Testament), pentru a o putea citi, înțelege și folosi în rânduielile cultului de la templul lor, deoarece în limba ebraică nu o mai înțelegeau. Aceasta este «Septuaginta» sau «traducerea celor 70». Din cauza limbii grecești (elene) pe care o vorbeau, acești iudei purtau numele de «eleniști». (Am dat doar un exemplu, dar astfel de iudei - deși în număr mai mic, formând așezări mai puțin puternice - erau stabiliți prin toate țările).

Toți iudeii însă, indiferent unde s-ar fi aflat așezați, erau obligați prin Lege ca în fiecare an să meargă de trei ori la

templul din Ierusalim, și anume, cu prilejul celor trei mari sărbători: a Paștilor, a Cincizecimii și a Corturilor (colibelor) (Deut. 16), pentru a ține legătura cu Legea și cu cultul de la templu, pentru a-și împlini jertfele și curățirile cerute, precum și pentru a-și plăti impozitul către templu. Impozitul către templu se plătea numai în bani evreiești numiți «sicii» și era de o jumătate de siclu de fiecare evreu major (Matei 17, 24-27). Cei din diaspora veniți aici, nu aveau sicii, ci numai bani din țările lor, dar la templu se găseau zarafi sau schimbători de bani, care se îndeletniceau cu schimburile de bani.

De asemenea, aici se găseau și vânzători de animale pentru jertfă, pentru cei care, venind de departe, nu-și puteau aduce cu ei animalele de jertfă cu care erau datori după Lege. Se știe că Mântuitorul i-a scos afară cu biciul din acest lăcaș și pe unii și pe alții la o sărbătoare a Paștelui (Matei 21, 12-13; Ioan 2, 14-16). Numai în caz de mari impedimente putea cineva lipsi de la una sau cel mult la două din aceste sărbători de la templul din Ierusalim (Ieș. 23, 17; 34, 23; Deut. 16, 16).

Așa se explică pentru ce la această Cincizecime se găseau în Ierusalim două feluri de iudei: **1.** localnicii din Ierusalim sau Palestina, care vorbeau numai limba lor evreiască, și **2**. iudeii «străini» sau «risipiți», din «împrăștiere», care nu mai vorbeau limba evreiască, ci numai pe aceea a țării în care se așezaseră. Deși în versetul 5 din Fapte (capitolul 2) se spune că acești iudei de limbi străine „locuiau" în Ierusalim, totuși, din faptul că erau de multe limbi, anume de toate limbile de pe pământ, înțelegem că „locuiau" numai vremelnic aici, cu ocazia sărbătorii, sau că, probabil, unii dintre ei erau acum stabiliți aici definitiv, reîntorși de prin alte țări în țara lor.

Deci textul este cu totul limpede; el istorisește o întâmplare, și, ca atare, nu poate avea decât o interpretare literală. Din el se poate deduce cu ușurință și scopul darului duhovnicesc al vorbirii în limbi, anume de a li se da apostolilor posibilitatea să propovăduiască credința creștină la toți oamenii a căror limbă ei nu o cunoșteau, și de a face ca toate popoarele să rămână uimite de darurile minunate care se manifestă în creștinism, spre a se lăsa mai ușor convinse de noua credință și a se converti (Fapte 2, 6-7, 11). Contextul este și el perfect de acord cu cele zise mai sus despre glosolalie, iar textele paralele

concordă de asemenea cu textul şi contextul, fără a le contrazice decât doar în aparenţă şi numai pentru cei ce nu vor să pornească de la acest capitol-cheie din Faptele Apostolilor, atunci când vor să definească glosolalia. In cele ce urmează vor fi luate toate pe rând.

II. Lămuririle date în context de Apostolul Petru asupra acestei vorbiri în limbi, care pe unii îi uimea, iar pe alţii îi făcea să-i ia în râs pe apostoli, sunt în deplin acord cu cele constatate mai sus din textul citat. Intr-adevăr, în atmosfera contradictorie creată printre ascultători de manifestarea darului glosolaliei, care atunci s-a arătat pentru prima oară, Apostolul Petru se vede silit să dea unele explicaţii. Lăsăm să vorbească în continuare însuşi textul biblic, care alcătuieşte contextul textului de bază (primele 13 versete) de mai sus: *Şi stând Petru cu cei unsprezece, a ridicat glasul şi le-a vorbit: Bărbaţi iudei şi toţi care locuiţi în Ierusalim, aceasta să vă fie cunoscută şi luaţi în urechi cuvintele mele; că aceştia nu sunt beţi, cum vi se pare vouă, căci este al treilea ceas din zi*[2]. Şi zice mai departe apostolul: *Aceasta este ce s-a spus prin proorocul Ioil: Iar în zilele din urmă, zice Domnul, voi turna din Duhul Meu peste tot trupul şi fiii voştri şi fiicele voastre vor prooroci şi cei mai tineri ai voştri vor vedea vedenii şi bătrânii voştri vise vor visa. Incă şi peste slugile Mele şi peste slujnicele Mele voi turna în acele zile din Duhul Meu şi vor prooroci. Şi minuni voi face sus în cer şi jos pe pământ semne: sânge, foc şi fumegare de fum. Soarele se va schimba în întuneric şi luna în sânge, înainte de a veni ziua Domnului, cea mare şi strălucită* (Fapte 2, 14-20).

Constatăm, mai întâi de toate, că apostolul se adresează numai iudeilor localnici şi de aceea lor nu le vorbeşte în vreo limbă străină, ci în limba evreiască. Iar după felul cum apostolul se justifică în faţa lor, înţelegem că numai aceşti iudei îi luaseră în râs pe apostoli zicând că sunt beţi, pe când pentru străini - de alte limbi - am văzut că ceea ce auzeau era perfect înţeles şi minunat. Deci este în perfect acord cu cele constatate

[2] Pe atunci la iudei ziua incepea cu ceasul I si se sfirsea cu ceasul al XII-lea ,dupa care incepea noaptea cu ceasul I si se sfirsea dimineata cu ceasulXII-lea.Ceasul I incepea la sase dimineata,iar ceasul al Xii-lea ,la ora cinci seara (pina la sase).Ceasul al treilea ,asadar,era ora 9 dimineata, dupa felul nostru de a numara ceasurile.

deja în text. Petru le spune că vorbirea în limbi nu provine dintr-o stare de beţie, ci dintr-un dar al Sfântului Duh, constituind o minune dumnezeiască prezisă din vechime de Dumnezeu prin proorocul Ioil, care a proorocit că în zilele din urmă - adică în ultima epocă a lumii, care este epoca creştină a Noului Testament - Dumnezeu va face semne minunate (vezi Ioil 3, 1-3).

O parte din aceste senine au început deja să se arate acum. Aşa, de pildă, proorocirea, prin puterea darului Sfântului Duh revărsat peste apostoli; ceea ce iudeii localnici au socotit ca bolborosire de oameni beţi, nu este altceva decât o proorocire, sau un dar special al Sfântului Duh de a prooroci, întocmai cum a zis Proorocul Ioil. Aceste adevăruri sunt în legătură uneori cu tainele viitorului (Fapte 11, 27-28), însă nu totdeauna. Cei ce prezic sau descoperă anumite taine din viitor printr-o inspiraţie specială a Duhului Sfânt sunt profeţi sau prooroci. Aşa au fost cei patru profeţi «mari» şi cei doisprezece «mici» din Testamentul Vechi, plus Moise, Ilie, Elisei ş.a. Dar si ei, nu numai pentru aceasta au fost numiţi prooroci, căci unii nu prezic nimic din cele viitoare şi totuşi sunt prooroci. Numele sau atributul de «prooroci» îl au - cel puţin în creştinism - toţi cei ce au darul dumnezeiesc de a lămuri cu însufleţire adevărurile de credinţă ale creştinismului (I Cor. 12, 10; 14, 1-5, 24, 29, 32 ş.a.).

Astfel, vorbirea în limbi din Duminica Pogorârii Duhului Sfânt este o descoperire, predicată cu însufleţire, adică o proorocire. Ea era o vorbire cu înţeles, deoarece străinii prezenţi erau «uimiţi» şi ştiau că li se vorbeşte despre *faptele minunate ale lui Dumnezeu* (Fapte 2, 11). Aşadar, după lămuririle date de Sfântul Apostol Petru, vorbirea în limbi de la Pogorârea Sfântului Duh era o proorocire, adică o predicare în grai şi cu înţeles, prin insuflare îmbelşugată («turnare») de la Sfântul Duh; era o predicare lămuritoare. Prin ea se împlinesc cuvintele profetice ale lui Ioil, care a prezis-o.

Proorocul a mai prezis şi alte semne, dar unele din ele se vor împlini abia în apropiere de sfârşitul lumii, după cum ne-a învăţat Însuşi Mântuitorul (vezi Matei 24, 6-7, 29 ş.a.), arătate în capitolul 29 al acestei lucrări.

Deci este o mare greşeală a zice că vorbirea în limbi prin darul Sfântului Duh constă într-o bolborosire neînțeleasă; bolborosirea de sunete nearticulate, nu numai că e neînțeleasă, dar e şi fără sens. Glosolalia însă a fost o prorocire, o vorbire cu înțeles şi cu rost. Este cu totul exclus ca vorbirea în limbi prin darul Sfântului Duh să însemne o bolborosire de vorbe într-o limbă inexistentă şi de nimeni pricepută, cum susțin sectarii penticostali, pentru că atunci nu s-ar mai vorbi de *limbi* şi nici de *limbi noi* (Marcu 16, 17); iar mai presus de toate ar fi de neînlăturat contrazicerea cu textul atât de limpede de la Faptele Apostolilor capitolul 2.

Să se ştie că glosolalia (vorbirea în limbi) numai atunci este proorocire, când ascultătorii sunt străini şi înțeleg ce li se vorbeşte. Când însă ei sunt localnici, necunoscători de limbi străine, glosolalia pentru ei nu mai e proorocire, ci ceva de neînțeles. In adunarea unde se găsesc numai localnici, fie ea la Corint, fie la Ierusalim sau oriunde, vorbirea în limbi nu are nici un rost. Numai atunci are rost când de față sunt şi străini, cum erau de pildă în Ierusalim, la cele trei sărbători mari: Pastile, Cincizecimea şi Corturile din fiecare an, şi cum a fost cazul atunci, la Pogorârea Duhului Sfânt.

Sectarul: Noi nu avem nevoie să ne înțeleagă oamenii, când vorbim *în limbi.* Pentru că cine vorbeşte în limbă insuflată, nu vorbeşte oamenilor, ci lui Dumnezeu, căci nimeni nu-l înțelege *fiindcă el, în duh, grăieşte taine* (I Cor. 14, 2).

Preotul: Dar cum se face atunci că la Cincizecime, când S-a pogorât Duhul Sfânt şi apostolii au început a vorbi *în limbi,* fiecare din cei adunați acolo la praznicul Cincizecimii, din diferite țări, îi auzeau şi îi înțelegeau pe ei *vorbind în limba sa* (Fapte 2, 6)?

Sectarul: Nu înțelegeau toți cele ce vorbeau apostolii prin insuflarea Duhului Sfânt, fiindcă unii îi luau pe ei în râs, socotindu-i că sunt beți (Fapte 2, 13).

Preotul: Am arătat în cele de mai sus, pe larg, că numai cei localnici din Ierusalim şi din Palestina, care nu ştiau altă limbă decât cea aramaică, ce se vorbea pe atunci în Galileia, numai aceia, neînțelegând *limbile noi* (Marcu 16, 17) în care vorbeau Apostolii, li se părea vorbirea lor ca o bolborosire şi că sunt beți. Iar cei străini, care veniseră la praznicul Cincizecimii din mai mult de 15 țări, îi auzeau vorbind în limbile lor *despre faptele minunate ale lui Dumnezeu!* (Fapte 2, 11). Iar dacă voi, sectarilor, vorbiți în limbi şi nimeni nu vă înțelege, cum zidiți voi Biserica şi cum o folosiți? Căci scopul glosolaliei, al vorbirii în limbi străine, tocmai acesta a fost, ca, prin vorbirea în limbi străine, Sfinții Apostoli să poată răspândi creştinismul la toate popoarele lumii şi să vestească Evanghelia în tot pământul, după cum era scris că: *în tot pământul a ieşit vestirea lor şi la marginile lumii cuvintele lor* (Ps. 18, 4). Aşadar glosolalia a fost un semn al puterii lui Dumnezeu manifestat între necredincioşi şi mijloc hotărâtor de convertire a lor (I Cor. 14,22-25).

Sectarul: Voi, ortodocşii, aveți mare necaz pe noi, că ne-am învrednicit de acest mare dar de la Dumnezeu, de a vorbi în limbi. Şi fiindcă voi nu-l aveți, căutați pe toate căile să ne împiedicați pe noi de la această mare lucrare a harului Sfântului Duh, prin care noi folosim atâtea suflete şi le întoarcem la calea mântuirii.

Preotul: Am spus şi iarăşi spun: Ce căutați voi, sectarilor penticostali (tremurători), să vorbiți „în limbi" oamenilor credincioşi, care au cunoscut şi au crezut în Hristos de două mii de ani? Ce rost are să-mi vorbeşti mie într-o limbă străină despre Hristos, când eu am crezut, am învățat şi mi-am însuşit credința în Hristos din pruncie?

Du-te, penticostalule rătăcit şi închipuit, dacă ai darul „vorbirii în limbi", şi vorbeşte popoarelor celor păgâne, aşa cum au făcut Sfinții Apostoli, care, având pe lângă celelalte daruri şi pe acesta, au fost trimişi de Mântuitorul să predice Evanghelia la toate neamurile (Matei 28, 19). Ce cauți tu, ereticule penticostal, să vorbeşti „în limbi" celor credincioşi, *că vorbirea în limbi este semn nu pentru cei credincioşi, ci pentru cei necredincioşi; iar proorocia nu pentru cei necredincioşi, ci pentru cei ce cred* (I Cor. 14, 22)?

Noi ştim bine viclenia voastră, că nu aveți nici un dar al vorbirii în limbi şi că vă înşelați unul pe altul, fățărnicindu-vă ca şi cum ați avea un dar ca acesta. Dar chiar de ar avea cineva un dar ca acesta, trebuie să înțeleagă că vorbirea în limbi nu este cel mai mare dar.

Marele Apostol Pavel ne arată că sunt alte daruri ale Sfântului Duh mai mari decât vorbirea în limbi, căci auzi ce zice: *Voiesc ca voi toți să grăiți în limbi; dar mai cu seamă să proorociți. Cel ce proorocește e mai mare decât cel ce grăiește în limbi, afară numai dacă tălmăcește, ca Biserica să ia întărire* (I Cor. 14, 5).

Vezi că sunt daruri mai mari decât vorbirea în limbi, precum darul proorocirii și al tălmăcirii, prin care Biserica primește mai mult folos decât prin vorbirea în limbi? Acest lucru arătându-l, Apostolul Pavel spune: *Deci, dacă s-ar aduna Biserica toată laolaltă și toți ar vorbi în limbi și ar intra neștiutori sau necredincioși, nu vor zice oare că sunteți nebuni ?* (I Cor. 14, 23).

Așadar să știți voi, rătăciților sectari, că prin vorbirea voastră neînțeleasă și bolborosită sunteți niște oameni care vorbesc în vânt: *Dacă prin limbă nu veți da cuvânt lesne de înțeles, cum se va cunoaște ce ați grăit? Veți fi niște oameni care vorbesc în vânt* (I Cor. 14, 9). Deci, darurile proorociei și al tălmăcirii sunt mult superioare darului vorbirii în limbi, deoarece prin aceste daruri mai mult se zidește și se folosește Biserica lui Hristos decât prin vorbirea în limbi (I Cor. 14, 2-4). Iar mai presus de toate darurile este dragostea, căci auzi ce zice marele Apostol Pavel: *De aș grăi în limbile oamenilor și ale îngerilor, iar dragoste nu am, făcutu-m-am aramă sunătoare și chimval răsunător* (I Cor. 13, 1).

Sectarul: Noi, când vine darul Sfântului Duh peste noi și vorbim în limbi, ne aflăm în stare de extaz (răpire) și atunci numai cu limba mai putem șopti anumite sunete nearticulate și neînțelese de oameni sau avem unele manifestări de înălțare sufletească, cum ar fi exclamările de bucurie sau strigătele de întristare pentru păcatele noastre, precum și alte mișcări ale corpului nostru, care se fac atunci în noi prin lucrarea Duhului Sfânt. O asemenea manifestare sufletească a avut și Saul împăratul, atunci când urmărea pe David și, venind în Rama, a fost cuprins de un duh proorocesc și profețea zbuciumându-se ca un profet, aruncându-și hainele de pe el și stând gol toată ziua și toată noaptea la pământ (I Regi 19, 22-24). Deci voi, ortodocșii, neînțelegând aceste taine profetice care se lucrează cu noi, ne socotiți pe noi eretici și înșelați. Dar ce ne pasă nouă de socoteala voastră sau a altora, când noi prin aceste mișcări și cuvinte arătăm lucrarea Duhului Sfânt în noi?

Preotul: Nu Duhul lui Dumnezeu vă poartă pe voi atunci când vi se pare vouă că vorbiți în limbi străine, ci duhul satanei și al întunericului, care, găsind la voi minte slabă și nelămurită, voiește prin voi să falsifice adevărata lucrare a Duhului Sfânt, care a fost la primele Rusalii creștine. Căci bolborosirea voastră, a penticostalilor, care se face din sunete nearticulate, nu poate fi numită niciodată *limbă* sau *limbi,* sau *altă limbă,* cum au fost numite *limba* sau *limbile* vorbite prin darul Sfântului Duh. E de neînțeles pentru o minte sănătoasă, clară și chibzuită, cum ar fi posibil ca prin sunete nearticulate - adică prin ceva neserios - să-Și descopere Dumnezeu tainele Sale cele mărețe, cum știm că le descoperă în glosolalie (I Cor. 14, 2-4).

Apoi, dacă bolborosirea voastră, a sectarilor, care ziceți că o aveți sub inspirația Sfântului Duh, ar fi cu adevărat de la Duhul Sfânt, ea ar fi înțeleasă de unii străini fără de tălmăcire, iar de alți localnici nu. Căci dacă glosolalia de la Cincizecime ar fi fost bolborosire, atunci tot atât de neînțeleasă ar fi fost și pentru unii și pentru alții. Ori noi vedem din cele întâmplate la Pogorârea Duhului Sfânt că n-a fost așa.

Și voi, sectarilor penticostali, mai ziceți că mișcarea limbii în vremea bolborosirii și anumite mișcări și gesticulații ale trupului vostru, mai ales atunci când sunteți în extaz (răpire), sunt semne simțite ale lucrării Duhului Sfânt.

Dar eu mai repede cred că sunt semne ale prezenței duhului celui viclean și înșelător care vă stăpânește în vremea aceea. Căci manifestări asemenea cu ale voastre aveau și păgânii greci, din vechime, când se rugau zeului lor, Dionisos. Aceștia, când ajungeau în fața acestui idol diavolesc, cădeau în „extaz" (în transă), tremurau făcând mișcări ritmice ale trupului, cădeau la pământ, se tăvăleau pe jos și unii spumegau la fel ca îndrăciții din vremurile noastre; apoi se sculau și cântau cântece ditirambice, scoțând exclamații de bucurie drăcească. La fel ca ei făceau și montaniștii (pepuzienii), ereticii secolelor I-II ai erei creștine, irvingienii, elehesaiții, iar mai târziu metodiștii, quakerii ș.a., care aveau mișcări extravagante și halucinații, pe care le socoteau ca și voi, penticostalii de azi, că le au de la Dumnezeu, dar pe care de fapt le aveau de la «teologii

întunericului» și «filosofii iadului» și de la dracii numiți arhiconi, care, știind Scripturile, duc în rătăcire pe cei neiscusiți și înșelați de ei, chiar cu cuvinte luate din Sfânta Scriptură.

Toate acestea le pătimesc toți sectarii care au rupt legătura cu mama lor duhovnicească, Biserica, care i-a născut „din apă și din Duh" și care este și rămâne în veac *stâlp și temelie a adevărului* (I Tim. 3, 15; Zah. 8, 3 ș.a.).

Sectarul: Noi, prin darul vorbirii în limbi, ținem trează lucrarea Duhului Sfânt între oameni și Biserica lui Hristos, ca și la începutul creștinismului, căci și acum, ca și atunci, prin acest semn simțit al darului Sfântului Duh aducem mirare și uimire asupra celor necredincioși. De asemenea, prin această lucrare văzută a darului vorbirii în limbi străine, facem cunoscut celor credincioși că încă există și azi lucrarea Sfântului Duh în Biserică, ca și la primele Rusalii ale creștinilor.

Preotul: Nu este deloc așa cum credeți voi, sectarilor, căci acest dar al vorbirii în limbi nu s-a dat de Dumnezeu pentru toate veacurile, până la sfârșitul lumii. El a fost un semn și o lucrare văzută a Sfântului Duh, dat Bisericii numai pentru o vreme, cu scopul de a se converti mai ușor neamurile păgâne la creștinism. Desigur și el a fost un mare dar al lui Dumnezeu și un semn văzut al lucrării Duhului Sfânt, însă numai pentru vremea de la începutul Bisericii și numai pentru cei necredincioși (I Cor. 14, 22-28), pentru convertirea popoarelor păgâne și pentru cei străini, căci iudeii localnici, care nu înțelegeau cele ce vorbeau dumnezeieștii apostoli la pogorârea acestui mare dar, nici așa nu au crezut, ci le spuneau că sunt *plini de must* (Fapte 2, 13). Această necredință a lor în fața acestui mare dar a proorocit-o marele prooroc Isaia, zicând: *se va grăi acestui popor într-o limbă străină..., și nici așa nu vor asculta de Mine, zice Domnul* (Isaia 28, 11-12).

Și într-adevăr, la Rusalii le-a vorbit prin buzele străinilor, căci, după cum se vede, cei străini de limba lor i-au auzit pe apostoli vorbind «în limbile lor» *despre faptele minunate ale lui Dumnezeu* (Fapte 2, 11) și au crezut. Dar despre acest dar al vorbirii în limbi, Apostolul Pavel a proorocit că el *va înceta* (I Cor. 13, 8) din Biserică, deoarece el a fost un dar și un semn numai pentru vremea cea de la început a creștinismului și pentru cei necredincioși (I Cor. 14, 22-28).

Acest adevăr al încetării darului vorbirii în limbi din Biserică îl arată și Sfântul Ioan Gură de Aur, marele dascăl și luminător al Bisericii lui Hristos, care zice în această privință: „Dar poate că cineva ar spune: pentru care pricină nu se fac acum semne? In această privință ascultați-mă cu dinadinsul, căci de la mulți aud acestea și adeseori și pururea se întreabă: pentru ce atunci toți cei botezați vorbeau în limbi, dar acum nu?

Să cunoaștem mai întâi ce înseamnă a vorbi în limbi și atunci vom spune și pricina. Ce înseamnă, așadar, a vorbi în limbi? Cel botezat grăia în limba indienilor, a egiptenilor, a perșilor, a sciților, a tracilor și omul primea darul vorbirii în multe limbi; chiar aceștia de acum, dacă ar fi fost botezați atunci, îndată i-ai fi auzit grăind în diferite limbi. Pavel, după cum se spune în Sfânta Scriptură, a găsit pe unii botezați cu botezul lui Ioan și le-a spus: *Primit-ați voi Duhul Sfânt când ați crezut? Iar ei au zis către el: Dar nici n-am auzit dacă este Duh Sfânt* (Fapte 19, 2). Și îndată a poruncit ca să fie botezați. *Și punându-și Pavel mâinile peste ei, Duhul Sfânt a venit asupra lor și vorbeau toți în limbi și prooroceau* (Fapte 19, 6).

Dar pentru care pricină a fost dat și, mai târziu, a fost luat dintre oameni acest dar? **Nu pentru motivul că Dumnezeu nu ne cinstește, ci pentru că ne cinstește foarte mult.** Cum? Să vă spun: Oamenii erau atunci mai fără de minte, deoarece erau de curând izbăviți de idoli și mintea lor era încă neascuțită și mai nesimțitoare, erau atrași și încântați de toate cele trupești, nu aveau încă nici o idee de darurile netrupești și nici nu știau ce este harul spiritual, care se contemplă numai prin credință. Pentru aceea se făceau atunci semne.

Unele dintre harismele cele duhovnicești sunt nevăzute și se înțeleg numai prin credință, iar altele se fac prin semne văzute, pentru încredințarea celor necredincioși. Spre exemplu: iertarea păcatelor este un lucru duhovnicesc, este o harismă nevăzută, căci nu vedem cu ochii trupului cum ni se curăță păcatele. Pentru ce? Pentru că sufletul este cel curățit; iar sufletul nu se vede cu ochii trupului. Așadar curățirea păcatelor este un dar duhovnicesc care nu poate fi dat vederii trupești. A vorbi însă în diferite limbi, este și aceasta una din lucrările harului Duhului Sfânt, dar dă un semn văzut și ușor de priceput de cei necredincioși. într-adevăr, vorbirea care se aude în afară

este o învederare și o dovadă a lucrării lăuntrice petrecute în suflet, adică a celei nevăzute. Pentru aceasta și Pavel zice: *și fiecăruia se dă arătarea Duhului spre folos* (I Cor. 12, 7).

Eu acum deci nu am nevoie de semne. Pentru ce? Pentru că am fost învățat să cred în Stăpânul și fără să mi se dea semn. Cel care nu crede are nevoie de zălog, dar eu care cred, n-am nevoie de zălog și nici de semn. Știu că am fost curățit de păcate, chiar dacă nu vorbesc în limbi. Cei de atunci însă nu credeau dacă nu primeau semn. Pentru aceasta li se dădeau semne, ca o garanție a credinței în care credeau. Prin urmare, nu li se dădeau semne ca la niște credincioși, ci ca la niște necredincioși, ca să ajungă credincioși. In acest sens zice și Pavel că *vorbirea în limbi este semn, nu pentru cei credincioși, ci pentru cei necredincioși* (I Cor. 14, 22).

Vedeți, dar, că dacă s-au îndepărtat de la noi semnele, nu se datorează faptului că Dumnezeu ne necinstește, ci că ne cinstește! A făcut astfel, voind să arate credința noastră. Că noi credem în El fără garanții și fără semne. Cei de la început, dacă n-ar fi avut mai întâi garanție și semn, n-ar fi crezut în El, cu privire la cele nevăzute. Eu însă și fără semn îi arăt toată credința. Aceasta este pricina pentru care nu se fac acum semne"[3].

Așadar, în cele de mai sus ți-am arătat, omule rătăcit, cu mărturia Sfintei Scripturi, proorocia marelui Apostol Pavel despre încetarea darului vorbirii în limbi din Biserică, după cum scrie că *darul limbilor va înceta* (I Cor. 13, 8). De asemenea am arătat pe larg și tâlcuirea marelui și slăvitului Ierarh Ioan Gură de Aur la aceste cuvinte ale Apostolului Pavel, prin care se arată clar și luminat pricina pentru care semnul vorbirii în limbi a încetat. Dacă vei citi cu atenție cele tâlcuite de dumnezeiescul părinte Ioan Gură de Aur, vei afla că darul acesta al vorbirii în limbi s-a luat de la noi, nu pentru că Dumnezeu ne urăște pe noi, ortodocșii, ci pentru că ne iubește foarte mult, ca pe cei care credem acum și fără semne.

[3] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Cuvântul I la Rusalii,* în voi. *Cuvântări din Praznicele împărătești,* trad. de Pr. Dumitru Fecioru, București, 1942, p. 258-260.

Sectarul: Trebuie să știți voi, ortodocșilor, că noi, penticostalii, pe lângă darul vorbirii în limbi, mai avem și alt dar, «botezul cu Duhul Sfânt și cu foc» (Luca 3, 16), care este cu totul deosebit de cel cu apă. Acest botez revarsă asupra noastră diferite daruri minunate ale Sfântului Duh, dar mai ales darul vorbirii în limbi și al tălmăcirii, întocmai cum s-a revărsat la Cincizecime peste apostoli (Fapte 2, 1-13).

Preotul: Nu este alt dar acest botez al vostru, care pretindeți că este cu «Duh și foc», ci aceasta este o altă rătăcire, mai grea ca cea dintâi. La voi s-a împlinit Scriptura care zice: *Adânc pe adânc cheamă* (Ps. 41, 9), căci dintr-un păcat greu care pogoară la iad (pretenția că aveți darul vorbirii în limbi), ați sărit în altă prăpastie și mai adâncă decât cea dintâi, pretinzând că aveți două botezuri: cel cu apă și Duh Sfânt și cel cu Duh Sfânt și foc. Dar care prooroc, care apostol, care Scriptură v-au învățat pe voi asemenea rătăciri și hule, fără numai rătăcirea voastră de a înțelege Scripturile pe dos?

In omiliile sale, Sfântul Macarie cel Mare Egipteanul arată că dracii după felul lor se împart în trei cete: unii se zic „vrăjitori" și aceștia înșeală pe cei ce descântă sau vrăjesc și fac farmece; alții se zic „pitonicești" și aceștia se fățărnicesc a ghici viitorul; iar alții, cei mai răi, se cheamă „arhiconi", și pe aceștia unii din Sfinții Părinți ai Bisericii îi numesc „teologii întunericului și filosofii iadului"[4]. Acești draci cunosc foarte bine Scripturile, silindu-se cu toată puterea a-i învăța pe începătorii de eresuri și pe cei supuși lor să înțeleagă strâmb, sucit și răzvrătit Sfintele Scripturi, spre a-i duce pe toți la rătăcire și pierzare. Așadar să știți bine și cu întemeiere că toți acești draci „arhiconi - teologi ai iadului" au înșelat pe conducătorii penticostalilor, ca și pe toți începătorii de eresuri din vechime, și prin ei și pe voi v-au tras la rătăcire și pierzare.

Cine v-a învățat pe voi că sunt două botezuri creștine? Oare nu spune Sfânta și Dumnezeiasca Scriptură că este un singur botez (Efes. 4, 5; I Cor. 12, 13)? Iar «botezul cu Duh Sfânt și cu foc» de la Cincizecime, ce este altceva decât botezul creștin pe care îl vestise atât Ioan Botezătorul (Matei 3, 11; Marcu 1, 8; Luca 3, 16; Ioan 1, 33), cât și Mântuitorul (Fapte

[4] Vezi Sfântul Teofan Zăvorâtul, *Sbornic,* voi. II.

1, 5)? Și despre care Mântuitorul a spus că va fi «cu apă și cu Duh» (Ioan 3, 5); nu numai cu apă, ca al lui Ioan, dar nici numai cu Duh. Însăși practica apostolică ne-o dovedește, că de câte ori se împărtășește botezul creștin, se împărtășește cu apă și cu Duh deodată, apa și Duhul constituind două elemente de neapărată trebuință ale unuia și aceluiași Botez, care este Botezul creștin (a se vedea mai pe larg în capitolul 17 despre Botez).

Chiar dacă, uneori, în legătură cu practica acestei Taine se vorbește fie numai de apă (Fapte 18, 36-39), fie numai de Duh (Fapte 1,5; Matei 3, 11), Botezul creștin este unul singur și nedespărțit: «cu apă și Duh» (Ioan 3, 5).

Apostolii l-au primit la Cincizecime numai prin vărsarea Sfântului Duh, fără apă, dar acest fel de împărtășire a fost numai o excepție, ca început al Botezului creștin, cum am văzut când am vorbit despre Botez. Încolo însă, chiar ei înșiși când l-au împărtășit cuiva, l-au împărtășit deodată cu apă și Duh și numai în acest sens vorbesc ei despre Botez. Așa a botezat Diaconul Filip pe famenul etiopian (Fapte 8, 26-38), Apostolul Pavel pe ucenicii din Efes (Fapte 19, 1-6), Apostolul Petru pe păgânii din casa sutașului Corneliu (Fapte 10, 47-48), adică exact așa cum îi spusese Mântuitorul lui Nicodim (Ioan 3, 5). Apostolul Pavel zice textual: *Este un Domn, o credință, un botez* (Efes. 4, 5). Dacă în creștinism ar exista două botezuri, apostolul n-ar fi putut spune că este unul, ci că sunt două și că unul fără celălalt nu este îndestulător, sau nu este complet.

Sectarul: Vorbirea în limbi prin darul Sfântului Duh constă în pronunțarea unor sunete, care nu pot fi înțelese decât numai prin tălmăcirea făcută printr-un alt dar al Sfântului Duh.

Preotul: Am arătat în cele de mai sus că vorbirea în limbi prin darul Sfântului Duh nu este o simplă bolborosire, ci este vorbirea într-o altă limbă, străină, pe care străinii o înțeleg perfect, cum a fost cazul în Ierusalim, la Cincizecime (Fapte 2, 8-12) și numai localnicii necunoscători ai altor limbi n-o înțelegeau fără tălmăcire, cum a fost cazul tot atunci la Ierusalim (Fapte 2, 13) și mai ales mai apoi în Corint (I Cor. 14, 2 ș.a.). Iată deci că limbile vorbite prin darul deosebit al Sfântului Duh pot fi înțelese de ascultători și că nu totdeauna este nevoie de darul tălmăcirii, ele nefiind nedeslușite și

încâlcite, ci limbi cu înțeles și existente ale unui popor străin. În virtutea celor constatate mai sus, trebuie spuse următoarele:

a) Glosolalia este «vorbire», în vreme ce pronunțarea unui amestec ciudat de sunete - practicată de penticostalii rătăciți - nu poate fi numită vorbire, ci bolborosire;

b) În Sfânta Scriptură este vorba de *limbă* sau *limbi,* pe când sunetele încâlcite și gângave ale penticostalilor nu pot fi numite limbi, câtă vreme sunt neînțelese și fără nici o noimă;

c) Prin darul vorbirii în limbi, Dumnezeu își descoperă tainele Sale cele minunate (Fapte 2, 11; I Cor. 14, 2), însă prin bolborosirea voastră, a penticostalilor, este de neconceput ca Dumnezeu să facă descoperiri. Dumnezeu ne-a dat la îndemână, fiecăruia, limba noastră maternă, care e mijlocul cel mai bun și mai potrivit pentru a ne face să înțelegem ceea ce ne descoperă, însă prin mijlocirea bolboroselilor voastre cele încâlcite, El mai mult ne-ar încurca, decât ne-ar lumina;

d) Când cei de față nu sunt străini, ci numai localnici, cel înzestrat cu acest dar este singurul care are un oarecare câștig, folosindu-i cel mult ca mijloc de închinare și rugăciune (I Cor. 14, 2). Dar și această rugăciune nu este de prea mare valoare, deoarece e făcută numai cu duhul, fără să fie și cu mintea (I Cor. 14, 14), adică fără să fie înțeleasă. Ori noi trebuie să-i aducem lui Dumnezeu închinare înțeleaptă (Rom. 12, 1), folosind nu numai duhul nostru, ci și mintea (I Cor. 14, 15), spre a ne fi și nouă înșine și altora de folos (I Cor. 14, 16-17).

Sectarul: Limbile vorbite prin darul Sfântului Duh nu sunt omenești, deoarece nici nu sunt adresate oamenilor, ci lui Dumnezeu. Apostolul Pavel vorbește lămurit: *Pentru că cel ce vorbește într-o limbă străină nu vorbește oamenilor, ci lui Dumnezeu; și nimeni nu-l înțelege, fiindcă el, în duh, grăiește taine* (I Cor. 14, 2). Iată de ce este ceva firesc ca ascultătorii să nu le înțeleagă fără tălmăcire. Deci felul în care se practică glosolalia în adunările de rugăciune ale penticostalilor, corespunde cu totul celor spuse în Biblie.

Preotul: Așa ți se pare dumitale, dar în realitate deloc nu este așa. Într-adevăr, în textul acesta pe care l-ai citat ni se spune că cel insuflat de darul duhovnicesc al glosolaliei nu vorbește oamenilor, ci lui Dumnezeu. Dar în Faptele Apostolilor (2, 1-12), unde este descoperită manifestarea pentru întâia

dată a acestui dar, precum şi în ce a constat acea vorbire minunată, aflăm în chip cât se poate de limpede că Apostolii, vorbind în limbi, n-au vorbit lui Dumnezeu, ci oamenilor. Ei s-au adresat direct ascultătorilor în mai mult de 15 limbi diferite, iar aceştia au înţeles totul fără tălmăcire; numai localnicii (unii) nu înţelegeau nimic. Deci, după I Corinteni 14, 2, cel *insuflat nu vorbeşte oamenilor, ci lui Dumnezeu.* Iar după Fapte 2, 1-12, el nu vorbeşte lui Dumnezeu, ci oamenilor.

Să ne găsim oare în faţa unei contraziceri a Sfintei Scripturi, care într-un loc spune într-un fel, iar în altul, cu totul altfel? Aceasta este cu neputinţă, de vreme ce toată Sfânta Scriptură a fost insuflată de Duhul Sfânt, Care este Unul singur şi Care nu Se contrazice. Dar atunci care este adevărul? Cui vorbesc în limbi cei insuflaţi? Lui Dumnezeu sau oamenilor? Iar ascultătorii pot înţelege totul, fără tălmăcire, sau nu pot înţelege nimic? Iată întrebările care cer răspuns.

S-ar părea că răspunsul este greu de dat, totuşi este foarte uşor; contradicţiile nu există, pentru că şi într-un text şi în altul se spune adevărul. Oare este cu putinţă aşa ceva? Da! Şi încă iată cât de uşor de înţeles: Cei insuflaţi vorbesc şi oamenilor şi lui Dumnezeu, uneori putând fi înţeleşi, iar alteori nu, în funcţie de felul ascultătorilor pe care îi au, străini sau localnici.

În Ierusalim (Fapte 2, 1-12), Apostolii au vorbit oamenilor şi au fost înţeleşi, pentru că ascultătorii erau străini, oameni de alte limbi. În Corint însă cei insuflaţi nu vorbeau oamenilor, ci lui Dumnezeu, pentru că ei nu aveau în faţă ca ascultători decât localnici - neştiutori de alte limbi -, şi de aceea nimeni nu îi înţelegea. În astfel de cazuri se poate spune, pe drept cuvânt, că cel ce vorbeşte în limbi - ca la I Corinteni 14, 2 - nu vorbeşte oamenilor, ci lui Dumnezeu, de vreme ce pentru ascultători cele vorbite de ei sunt *taine* (lucruri ascunse, neştiute), pe care nu le pot înţelege fără tălmăcire, aşa cum n-au putut unii (localnici) de la Ierusalim şi toţi cei din Corint. Aşadar textul I Corinteni 14, 2 este limpede, şi prin Faptele Apostolilor 2, 1-12 el se lămureşte deplin. Însă el nu poate fi luat ca punct de plecare singur, prin sine însuşi, fără a se contrazice cu cel din Fapte 2, 1-12. Aici este greşeala penticostalilor: nu pun textele de acord şi de aceea ajung la contraziceri grave, atât în teorie, cât şi în practică.

Sectarul: Pe faţa pământului sunt nenumărate limbi care se vorbesc şi nimeni dintre oameni nu poate să le cunoască pe toate. Deci dacă limbile vorbite prin darul Sfântului Duh sunt omeneşti, existente, este cu neputinţă ca în adunările noastre ascultătorii să le înţeleagă fără tălmăcire, câtă vreme poate nici nu le-au auzit vreodată.

Preotul: Într-adevăr, nimeni nu poate cunoaşte toate limbile din lume şi este foarte posibil ca, între localnici, limbile grăite prin darul Sfântului Duh să fie neînţelese. Totuşi, măcar odată şi undeva ar trebui să se întâmple şi la penticostalii voştri ceea ce s-a întâmplat la Ierusalim la primele Rusalii, adică vreunul sau altul dintre ascultătorii cunoscători ai câtorva limbi străine să înţeleagă fără tălmăcire şi să desluşească din bolboroselile penticostale o limbă oarecare. Dar aşa ceva încă nu s-a întâmplat la penticostali, nici la cei de la noi şi nici la cei din America, de unde le-a venit sământa - şi desigur nici nu se va întâmpla vreodată. Dacă s-ar fi întâmplat, faptul n-ar fi rămas ascuns, ci l-ar fi trâmbiţat cu glas mare în adunările şi propaganda lor. Felul lor de a explica glosolalia face ca scopul ei să fie fără de nici un înţeles, în vreme ce, încă dintru început, după cum s-a arătat mai sus, Dumnezeu i-a dat un scop bine determinat.

Sectarul: Fiecare creştin adevărat trebuie să aibă pe Sfântul Duh în el, adică să fie un «vas ales» al Sfântului Duh. Penticostalii pot dovedi prezenţa Sfântului Duh în ei prin practicarea vorbirii în limbi insuflate, dar ortodocşii nu o pot dovedi prin nimic. Deci ei nu sunt creştini adevăraţi, căci lipsa lucrării Sfântului Duh în ei este o dovadă sigură că nu sunt pe calea cea adevărată.

Preotul: Cu adevărat, fiecare creştin ar trebui să dovedească prezenţa şi lucrarea Sfântului Duh în el. Dar prezenţa Sfântului Duh nu se dovedeşte numai prin vorbirea în limbi. El are şi alte daruri, lucrări sau roade. Marele Apostol Pavel zice: *Roadă Duhului este dragostea, bucuria, pacea, îndelungărăbdarea, bunătatea, facerea de bine, credinţa, blândeţea, înfrânarea, curăţia* (Gal. 5, 22-23) - deci iată că printre roadele Duhului nu este pomenită vorbirea în limbi, deoarece ea este un dar, pentru un anumit timp al Bisericii, nu un rod al Sfântului Duh, cum sunt: dragostea, bucuria, pacea, îndelunga

răbdare ş.a., pe care trebuie să le aibă creştinul din toate timpurile.

Cine se dovedeşte a avea aceste roade ale Sfântului Duh, acela are şi pe Sfântul Duh. Oare ortodocşii nu le au deloc, sau le au mai puţin decât penticostalii voştri? A spune aşa ceva înseamnă a-i osândi pe alţii din mândrie şi a judeca prea părtinitor. Cât priveşte darul vorbirii în limbi, el nu este un dar obişnuit, ci unul deosebit şi nu este dat fiecăruia (I Cor. 12, 10). De ce atunci penticostalii îl râvnesc toţi şi ni-l pretind si nouă, şi-l socotesc ca o condiţie a mântuirii şi a prezenţei Duhului Sfânt? Apostolul zice: *Oare toţi vorbesc în limbi?* (I Cor. 12, *30)*. Deci şi cei ce nu vorbesc în limbi pot să fie buni creştini. În comunitatea creştinilor adevăraţi - cum şi penticostalii se pretind a fi - nu toţi au aceleaşi daruri. Atunci cum pot ei pretinde că toţi au darul vorbirii în limbi? Apostolii nu ni l-au cerut, ba chiar au arătat că între localnici este nefolositor. Nici ei înşişi nu l-au folosit decât doar în cazuri excepţionale, când a avut un anume rost, cum a fost la Cincizecime. Altfel ni l-ar fi cerut tuturor.

Dar atunci cum de pretindeţi voi, penticostalilor rătăciţi, că totuşi îl pot avea toţi şi îl pot folosi în fiecare adunare de rugăciune? Oare voi sunteţi mai mari decât Apostolii? Aşadar să ştiţi voi bine, rătăciţilor penticostali, că orice întrebare veţi mai pune, răspunsul va fi spre demascarea şi ruşinea voastră.

Din cele constate până aici şi mai cu seamă din ceea ce putem constata asistând la adunările penticostale, se poate spune cu toată întemeierea şi hotărârea că „limbile" bolborosite de ei nu pot fi insuflate de Duhul Sfânt pentru următoarele motive (în afară de cele constatate mai sus):

1. Dacă ele ar fi într-adevăr insuflate de Duhul Sfânt, atunci ele ar trebui să aibă rosturile şi scopurile dumnezeieştii chibzuinţe, pe care le-au avut şi cele biblice; pe când limbile penticostalilor sunt foarte departe sau chiar împotriva celor spuse în Biblie.

2. Dacă penticostalii, prin „vorbirea în limbi", ar avea scopul pe care l-au avut Apostolii la Pogorârea Duhului Sfânt, de a uni pe străinii de alte limbi şi de a-i face prin aceasta să cunoască şi să primească şi ei învăţătura creştină, atunci am

intelege că se cuvine să preţuiască şi să folosească acest dar în măsură cât mai mare. Însă, deoarece ei încearcă să facă ceea ce făceau creştinii din Corint, ceva fără rost, nu înţelegem de ce se folosesc ei între ei peste măsură de acest fel de a vorbi şi de a se ruga. Sfânta Scriptură arată că pe corinteni apostolul i-a oprit sa întreacă măsura, şi trebuie să credem că ei l-au ascultat, căci mai târziu istoria nu ne mai aminteşte că prin Corint sau pe altundeva creştinii ar fi folosit în predică şi la rugăciunile din adunările lor vorbirea în limbi. Penticostalii însă, după nouăsprezece veacuri de creştinism, se întrec care mai de care să vorbească în limbi, şi nu pentru străini necredincioşi, ci chiar pentru credincioşii lor.

3. În Ierusalim, la Cincizecime, a fost deplină rânduială. Nu ni se spune şi nu rezultă din nimic că ar fi fost cea mai mică neorânduială, căci altfel nu s-ar fi înţeles nimic din ceea ce se predica acolo.

În Corint însă, prin vorbirea în limbi era neorânduială şi de aceea Apostolul Pavel cere să se înlăture hărmălaia care făcea ca rugăciunea să se facă în chip necuviincios, pentru că: *Dumnezeu nu este al neorânduielii...* (I Cor. 14, 27-33).

La penticostali este ceva mult mai mult decât cum trebuie să fi fost în Corint până la momentul când a intervenit apostolul. Ei vorbesc „în limbi" mai mulţi deodată şi nu numai că nimeni nu îi înţelege, dar în hărmălaia „cuvântărilor", unii mai bat şi din palme, alţii sar în sus, ridică mâinile, cad în genunchi, tremură, plâng ş.a., fiind o atmosferă generală care seamănă a bâlci mai mult decât a rugăciune, şi care numai seriozitate şi ordine nu poate dovedi. Cine i-a văzut vreodată pe aceşti copleşiţi de „dar" s-a putut convinge de aceasta; ori, neseriozitatea şi dezordinea nu vin de la Sfântul Duh.

4. În adunările penticostale, predicatorii adeseori găsesc prilejul - fie înainte, fie după ce au vorbit „în limbi" - de a adresa cuvinte glumeţe, de batjocură şi de râs, la adresa noastră, cum adeseori s-a întâmplat, după care cad iarăşi copleşiţi de „dar" şi vorbesc „în limbi". Oare este cu putinţă ca într-o astfel de atmosferă să fie de faţă Duhul Sfânt, Care în astfel de oameni să-şi risipească darurile Sale? Oare Duhul Sfânt este şi la îndemâna batjocoritorilor, care se fac judecători

trufaşi ai altora, în locul singurului Judecător, Dumnezeu? Cine ar crede aşa ceva, ar înjosi sfinţenia Duhului Sfânt.

5. Oare prin astfel de mijloace caută Dumnezeu să-Şi răspândească darurile şi adevărurile Sale şi să-Şi descopere tainele Sale? O bolborosire neînţeleasă nu poate să uimească, ci cel mult să amăgească, şi nu poate convinge pe păgâni de superioritatea creştinismului şi de adevărurile Evangheliei, daca nu este înţeleasă. Avem doar mintea trează şi graiul limpede, cu înţeles, şi Dumnezeu le-a dat tocmai pentru a ne da silinţa să descoperim prin ele adevărul şi pentru a-I aduce laude. Dar când El vrea să ne descopere ceva ce n-am putea afla altfel, sau atunci când ne cere să ne rugăm cât mai cu căldură, oare alege El căi întunecate şi neînţelese de noi? Oare în loc de a ne deschide mintea şi de a ne dezlega cât mai mult limba, El să le întunece şi să le lege pe amândouă? Ce minte sănătoasă ar putea crede că aceasta ar fi plăcerea cea mai mare şi semnul celei mai mari iubiri faţă de noi?

6. Am spus că limbile penticostalilor nu pot fi insuflate de la Duhul Sfânt. Dar atunci ne punem întrebarea, de la cine sunt? Căci ceva trebuie totuşi să fie. Ce îi face pe penticostali să bolborosească, făcând fel de fel de mişcări nefireşti şi nepotrivite? Toate acestea pot fi sau simulări (prefăcătorii), sau urmări ale postului negru cu care penticostalii se îndeletnicesc uneori câte două sau mai multe zile de-a rândul înainte de a vorbi „în limbi", sau, în sfârşit, sunt semnele prezenţei unui duh care numai de la Dumnezeu nu poate fi.

În Sfânta Scriptură citim că există un dar special al Sfântului Duh prin care cineva poate deosebi duhurile (I Cor. 12, 10), deoarece, nu numai Duhul lui Dumnezeu insuflă pe oameni, ci şi duhul satanei (I Cor. 12, 3) şi chiar duhul omului. Noi suntem datori a fi cu mare grijă în a cunoaşte ce fel de duh este cel care a insuflat pe cineva. Sfântul Apostol Ioan ne sfătuieşte, zicând: *Iubiţilor, nu daţi crezare oricărui duh, ci cercaţi duhurile dacă sunt* (sau nu) *de la Dumnezeu, fiindcă mulţi prooroci mincinoşi au ieşit în lume* (I Ioan 4, 1), iar în continuare (v. 2) ne spune că acela este duh diavolesc care nu mărturiseşte pe Iisus Hristos, adică acela care tăgăduieşte pe Iisus Hristos.

Dar să nu uităm că duh diavolesc poate fi uneori şi cel ce mărturiseşte pe Hristos, *deoarece însuşi satana se preface în înger al luminii. Nu este deci lucru mare dacă şi slujitorii lui iau chip de slujitori ai dreptăţii, al căror sfârşit va fi după faptele lor* (II Cor. 11, 14-15).

Cuvintele apostolului şi felul în care penticostalii practică fără de înţeles vorbirea în limbi ne îndreptăţesc să credem că numai duhul lui antihrist este în sânul adunării penticostalilor, cu scopul de a sparge unitatea Bisericii lui Hristos şi de a face din ea mai multe turme şi mai mulţi păstori, care să se duşmănească întreolaltă spre pierzarea tuturor şi pentru distrugerea păcii între oameni. Căci oricât de luminat ar părea acest înger căzut sau diavol, lucrările lui în adunările penticostalilor se văd de departe că nu sunt nici măcar omeneşti, cu atât mai puţin dumnezeieşti.

In orice caz, Sfântul Duh nu se manifestă în lucrări copilăreşti, neserioase, neînţelese (confuze), fără minte şi fără rost, cum sunt acelea din adunările penticostale.

* * *

Credinciosul: Aş vrea să-mi faceţi un mic rezumat despre glosolalie (vorbirea în limbi).

Preotul: Ascultă, frate, şi ţine minte cele ce auzi: Adevărata vorbire în limbi, cea prin Darul Sfântului Duh, atunci se poate cunoaşte când va întruni condiţiile acestea, adică:

1. Când cel ce vorbeşte într-o limbă insuflată va fi înţeles de toţi cei străini care sunt de faţă, cum a fost cazul de la Fapte 2, 1-13.

2. Când cineva vorbeşte într-o limbă insuflată între localnici care nu cunosc limbi străine, cum a fost cazul la I Corinteni, cap. 14, atunci este nevoie de alt dar, al tălmăcirii, despre care spune marele Apostol Pavel la I Cor. 14, 13, căci fără acest dar al tălmăcirii, vorbirea în limbi este o vorbire în vânt şi o nebunie (I Cor. 14, 23).

3. Darul vorbirii în limbi nu a fost dat Bisericii pentru totdeauna, ci numai la început creştinismului, pentru a trezi pe

păgâni și pe iudei și spre a crede în Hristos. De aceea marele Apostol Pavel a arătat că darul limbilor va înceta din Biserica (Vezi I Corinteni 13, 8).

4. După ce noi am crezut în Iisus Hristos ca Dumnezeu adevărat, nu mai avem nevoie de vorbirea în limbi. Deoarece limbile sunt semne (harisme) nu pentru cei credincioși, ci pentru cei necredincioși (Vezi I Cor. 14, 22).

5. Chiar la începutul creștinismului, darul vorbirii în limbi a fost unul din cele mai mici daruri în Biserică, deoarece darul profeției, al tălmăcirii, al dragostei și altele sunt mult superioare darului vorbirii în limbi, că prin acestea mult mai mult se zidește și se folosește Biserica lui Hristos (Vezi I Cor. 14, 2-4; I Cor. 13, 1).

6. Este cu totul exclus ca vorbirea în limbi prin darul Sfântului Duh să însemne o bolborosire de vorbe într-o limbă inexistentă și nepricepută de nimeni, căci atunci nu s-ar mai vorbi de „limbi" și „de limbi noi" (Marcu 16, 17). Iar mai presus de toate, ar fi de neînlăturat contrazicerea cu textul atât de limpede al capitolului 2 din Faptele Sfinților Apostoli.

7. Bolborosirile și sunetele nearticulate și cuvintele încâlcite pe care le auzim la „vorbitorii în limbi" din ziua de azi, foarte mult se aseamănă cu manifestările ce făceau păgânii în fața zeului lor Dionisos, și cu a ereticilor montaniști, irvingieni și quakerii de mai târziu, pe care Biserica dreptmăritoare a lui Hristos i-a dat anatemei pentru totdeauna[5].

Așadar, frate, sunt cu totul străine de Duhul lui Dumnezeu vorbirile în limbi ale celor ce li se pare că au dar harismatic și îndrăznesc a falsifica adevărata glosolalie, care a fost la începutul creștinismului.

[5] Vezi Canoanele 1 și 2 al Sinodului VI ecumenic, Pidalion, foaia 145-150; Canonul 1 al Sinodului VII ecumenic și canonul 1 al Marelui Vasile, Pidalion, foile 215, 217, 405.

Capitolul 34

DESPRE VORBIREA CU CEI MORȚI (NECROMANȚIA sau SPIRITISMUL)

Atât în dumnezeiasca Scriptură a Vechiului și Noului Testament, cât și în învățăturile Sfinților Părinți, noi avem o mulțime de mărturii temeinice prin care se dovedește că Dumnezeu pedepsește cu mare urgie pe cei ce se ocupă cu «necromanția» (vorbirea cu morții). Mântuitorul ne învață că *sunt fericiți cei ce n-au văzut și au crezut* (Ioan 20, 29; Luca 1, 45). Iar marele Apostol Pavel arată că nouă, celor ce am crezut în Hristos, în veacul de acum ni se cade a umbla în puterea credinței și nu în a vederii, căci zice: *umblăm prin credință, nu prin vedere* (II Cor. 5, 7).

Dar demonii cei iscoditori îi învață pe oamenii cei asemenea lor să nu fie mulțumiți cu învățătura Mântuitorului și a apostolilor Săi, de a umbla în puterea și adeverirea credinței celei în Hristos, ci să voiască cu orice preț să vadă cu ochii lor, în chip simțit, cele ce trebuie a fi lăsate pe seama credinței, deoarece *credința este încredințarea celor nădăjduite, dovedirea lucrurilor celor nevăzute* (Evrei 11, 1).

Omul care recurge la practicarea necromanției este un mare vrăjmaș al lui Dumnezeu, care nu ascultă de poruncile Lui, nu se mulțumește cu cele descoperite pe calea credinței și cu cele descoperite nouă de Dumnezeu prin Sfintele Scripturi, ci caută să iscodească, asemenea demonilor, care îl îndeamnă la lucruri neîngăduite de Dumnezeu. Astfel, crezând acelor

năluciri drăcești, el ajunge să se depărteze de Dumnezeu și de învățătura Bisericii lui Hristos.

Unii dintre cei ce practică aceste urgii - de a chema spiritele morților sau mai bine-zis ale dracilor - aduc ca mărturie exemplul lui Saul, care ar fi practicat acest lucru prin chemarea sufletului lui Samuel, la vrăjitoarea din Endor (I Regi 28). Dar să ia seama unii ca aceștia, care urmează în răutate pe Saul, că de pedeapsa lui Saul se fac vinovați înaintea lui Dumnezeu. Căci tocmai pentru această fărădelege a pierdut Saul și împărăția și viața și a fost osândit de Dumnezeu, căzând în uciderea sabiei sale (I Regi 31; I Parai. 10).

Pedeapsa lui Saul pentru nelegiuirea vorbirii cu morții o arată Sfânta Scriptură, zicând: *Așa a murit Saul pentru nelegiuirea sa pe care o făcuse el înaintea Domnului, pentru că n-a păzit cuvântul Domnului și pentru că a întrebat și a cercetat o vrăjitoare și nu a cercetat pe Domnul. De aceea a și fost el omorât și domnia a fost dată lui David, fiul lui Iesei* (I Paral. 10, 13-14). Așadar, cine vrea să-i urmeze lui Saul în nelegiuirea chemării spiritelor morților, să aștepte de la Dumnezeu urgie și pedeapsă, asemenea cu a lui Saul.

Dumnezeu a poruncit în Vechiul Testament: *Să nu alergați la cei ce cheamă morții, pe la vrăjitori să nu umblați și să nu vă întinați cu ei* (Lev. 19, 31). Și iarăși: *Bărbatul sau femeia, de vor chema morți sau de vor vrăji, să moară neapărat: cu pietre să fie uciși, că sângele lor este asupra lor* (Lev. 20, 27). Chemarea spiritelor morților este urâciune înaintea lui Dumnezeu și El nu o permite în poporul Său (Deut. 18, 9-14; IV Regi 21, 6), socotind-o ca pe una dintre cele mai mari răzvrătiri ale omului împotriva voii Sale (I Regi 15, 22-23).

Noi nu avem nevoie să comunicăm cu morții, deoarece Dumnezeu ne-a descoperit tot ce a știut El că ne este de folos și de nevoie mântuirii noastre. De pildă, vorbirea cu morții ne poate da dovadă că sufletele morților trăiesc. Dar acest lucru nu este o noutate, de vreme ce îl știm din dumnezeiasca descoperire - și este o chestiune de credință, nefiind nevoie de verificare prin vedere. Descoperirea dumnezeiască ne oferă toată garanția adevărului, iar a o verifica prin experiențe

simțuale înseamnă a pune la îndoială adevărurile descoperirii lui Dumnezeu.

Apoi, niciodată nu poate exista o deplină siguranță că în ședințele spiritiste ar fi de față spiritul presupus - adică cel care a fost chemat -, deoarece și spiritele rele ale dracilor se pot închipui în spirite bune, după cum ne învață marele Apostol Pavel, zicând: *Nu este de mirare, deoarece însuși satana se preface în înger al luminii* (II Cor. 11, 14). Și Sfântul Ioan Evanghelistul ne atrage atenția să fim cu mare grijă și să nu credem ușor oricărui duh, zicând: *Iubiților, nu dați crezare oricărui duh, ci cercați duhurile dacă sunt de la Dumnezeu* (I Ioan 4, 1-3).

Incă și Sfinții Părinți arată că, chiar în cazul lui Saul cu vrăjitoarea din Endor, nu a fost spiritul lui Samuel cel ce se arătase, ci un spirit diavolesc, care s-a dat drept spiritul lui Samuel. Așa de pildă, Sfântul Grigorie de Nyssa zice: „Spiritul era atât de urât, încât vrăjitoarea s-a îngrozit de el" (*Cuvânt pentru pitonisă).* Negreșit, ar fi fost cu neputință să fi fost cel al lui Samuel, căci - spune același sfânt părinte - la chemarea vrăjitoarei din Endor a venit «cel părut Samuel», iar nu cu adevărat proorocul Samuel, așa cum arată (cu acoperire) Scriptura (I Regi 28, 12), deoarece acest fel de vorbire (acoperit) este folosit și cu alte prilejuri în Sfânta Scriptură. Spre exemplu, diavolul le-a spus protopărinților că dacă vor mânca din pomul oprit, li se vor deschide ochii și vor fi ca «niște dumnezei». Dar, după ce au mâncat, au văzut prăpastia în care au căzut și s-au ascuns. Atunci Dumnezeu, după greșeala lor, a zis: *Iată, Adam s-a făcut ca Unul din Noi* (Fac. 3, 22).

Iar dumnezeiescul părinte Maxim, comentând aceste cuvinte, spune: „Dumnezeu întrebuințează în chip ironic și osânditor pluralul: *s-a făcut ca Unul din Noi,* care corespunde cu ideea despre Dumnezeu zidită în Adam de amăgirea șarpelui, ca să mustre pe omul care a ascultat de diavolul. Și ca să nu-și închipuie cineva că felul de vorbire ironică e străin obiceiului Scripturii, să asculte cum vorbește Scriptura în numele lui Dumnezeu către Israel: *Dacă veți umbla împotriva Mea cu viclenie, și eu voi umbla împotriva voastră cu viclenie*

(Lev. 26, 27-28). Intru nimic nu se deosebește însă viclenia de ironie"[1].

Deci Dumnezeu îi grăiește lui Adam potrivit cu ideile despre dumnezeire pe care le învățase acela de la diavol.

Scriptura oferă multe exemple, când cel ce iubește minciuna este predat ei spre pierzare, ca să cunoască prin pătimire pe cele spre care s-a plecat de bună voie și să afle din experiență că din neascultarea și răutatea sa a îmbrățișat moartea în loc de viață, minciuna în locul adevărului, răul în locul binelui. De pildă Adam, în loc să se facă dumnezeu, cum își închipuise el, a căzut din darul lui Dumnezeu (Fac. 3).

Tot astfel Saul, în loc să vorbească cu Samuel, cum își închipuia el, a vorbit cu «cel părut Samuel», adică cu diavolul, care l-a înșelat luând chipul lui Samuel. Acest părut Samuel i-a spus lui Saul: *Mâine tu și fiii tăi veți fi cu mine* (I Regi 28, 19). Cum i-ar fi spus aceste cuvinte lui Saul, dreptul și Sfântul Prooroc Samuel, care a auzit cuvintele lui Dumnezeu împotriva lui Saul: *Domnul a zis către Samuel: «Până când te vei tângui tu pentru Saul, pe care l-am lepădat, ca să nu mai fie rege peste Israel?»* (I Regi 16, 1), și când însuși Samuel îi spusese lui Saul: *Nu mă voi întoarce cu tine, pentru că ai lepădat cuvântul Domnului și Domnul te-a lepădat pe tine, ca să nu mai fii rege peste Israel* (I Regi 15, 26)? Cuvintele aspre cu care Scriptura mustră fărădelegea lui Saul: *Așa a murit Saul pentru nelegiuirea sa... pentru că a întrebat și a cercetat o vrăjitoare și nu a cercetat pe Domnul* (I Parai. 10, 13-14) îndreptățesc întru totul tâlcuirea acestui sfânt și dumnezeiesc părinte al Bisericii lui Hristos.

Tocmai datorită primejdiei înșelării prin vedenii și vise, unii din Sfinții Părinți nu primeau nici un fel de arătare, decât după o mare verificare. Iar Sfântul Ioan Scărarul spune că «cel ce tuturor vedeniilor și viselor nu crede, este filosof duhovnicesc», în timp ce «dracii slavei deșarte și ai mândriei, pe cei slabi de minte în vedenii și visuri îi fac prooroci» (Scara, Cuv. III).

[1] Filocalia, vol. III, pag. 153.

Sectarul: Sfânta Scriptură amintește câteva apariții ale unor oameni morți sau ale unor îngeri. Ea confirmă astfel putința noastră de a comunica direct cu morții, de unde rezultă că necromanția nu este străină creștinismului și, mai ales, nu este ceva anticreștin.

Preotul: Intr-adevăr, în Sfânta Scriptură ni se spune că la Schimbarea la Față a Mântuitorului s-au arătat Moise și Ilie (Matei 17, 3), iar după Învierea Mântuitorului s-au arătat mai mulți morți din morminte (Matei 27, 52-53). Ea confirmă, de asemenea, apariția unor îngeri, ca, de pildă, la vestirea nașterii Sfântului Ioan Botezătorul (Luca 1, 11-20) și a Nașterii Mântuitorului (Luca 2, 9-15), la suferințele din Grădina Ghetsimani (Luca 22, 43), la Învierea Domnului (Matei 28, 2-7; Luca 24, 4 ș.a.), precum și spre folosul și slujba altor drepți si sfinți ai Vechiului și ai Noului Testament (vezi și la Fac. 19; Tob. 5 și 12; Fapte 1, 10; 5, 19-20; 12, 7-9 ș.a.); ei au comunicat cu oamenii față către față, iar alteori în vis (Matei 1, 20; 2, 13 ș.a.). Dar aceste apariții nu s-au făcut la voia și la chemarea oamenilor, ci la porunca lui Dumnezeu. Ele confirmă nemurirea sufletelor și posibilitatea de a li se arăta oamenilor în mod excepțional - printr-o îngăduință sau printr-o misiune primită de la Dumnezeu -, însă nu confirmă dreptul omului de a căuta comunicarea cu morții.

Sectarul: În Vechiul Testament s-a practicat necromanția, ca dovadă fiind cazul lui Saul cu necromanta din Endor ș.a. În Biserica creștină, de asemenea, se practică în ceea ce se numește invocarea sfinților și a îngerilor, care în fond nu este altceva decât o invocare a spiritelor bune sau o vorbire cu morții în scopul chemării lor în ajutorul celor vii într-un fel oarecare. Deci iată că spiritismul reprezintă o doctrină biblică, recunoscută chiar în practica Bisericii.

Preotul: Adevărul despre Saul și necromanta din Endor a fost lămurit prin cele spuse mai sus. Iar în ce privește invocarea sfinților și a îngerilor, nu este deloc așa cum credeți voi, sectarilor spiritiști, căci aceasta nu este nicidecum același lucru cu necromanția, așa cum rătăcit înțelegeți voi. Noi, invocându-i pe sfinții și îngerii lui Dumnezeu, nu avem nici intenția, nici pretenția și nici curiozitatea de a vorbi cu ei în chip simțit, de

a-i vedea aievea sau de a le auzi vocea lor și de a le cere prezența lor la arătare spre a ne descoperi anumite taine care sunt menite de la Dumnezeu să rămână ascunse omului. Noi vorbim cu sfinții și cu îngerii în sfânta rugăciune numai prin privirea cea nevăzută a minții și prin credință, fără să avem pretenția de a-i vedea sau de a-i auzi în chip simțit pe sfinții sau îngerii cărora ne rugăm. Deci lucrarea noastră în invocarea sfinților sau a îngerilor este nevăzută și numai prin credință, căci, după învățătura marelui Apostol Pavel, *umblăm prin credință, nu prin vedere* (II Cor. 5,7).

Voi, sectarilor spiritiști, prin necromanție aveți scopul și intenția de a chema spiritele morților - sau mai bine-zis ale dracilor, care se arată vouă în chipul celor morți -, spre a vi se descoperi prin ei anumite taine în legătură cu viitorul celor vii sau morți și alte curiozități nepermise în legea lui Dumnezeu. Auzi ce spune Sfânta Scriptură: *Nu se cuvine oare poporului să alerge la Dumnezeul său? Să întrebe oare pe morți pentru soarta celor vii? Întrebați legea și descoperirea* (Isaia 8, 19-20).

Așadar, spiritismul este o vrăjitorie care are ca scop și intenția de a ghici și a vrăji prin chemarea morților, neavând nici o legătură cu descoperirea cea dumnezeiască. Când bogatul nemilostiv ruga pe Avraam să trimită pe Lazăr în casa tatălui său ca să comunice starea în care se afla el și să-i plece astfel spre pocăință pe frații săi, Avraam i-a răspuns că celor vii le este de ajuns descoperirea Legii, «Moise și Proorocii», și deci nu au trebuință de mai mult (Luca 16, 30-31). Și cu adevărat, prin descoperirea dumnezeiască ce ni s-a făcut de la Dumnezeu prin Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție, noi avem tot ce ne trebuie de știut spre mântuire și nu avem nevoie de a întreba pe morți - mai bine-zis pe draci - cele spre folosul mântuirii noastre.

Când Dumnezeu nu trimite prooroci și nu ne descoperă direct, înseamnă că El nu voiește a ne face alte descoperiri, știind că nu ne este de folos. Iar când un «descoperitor» nu este de la Dumnezeu, negreșit că este de la diavol, întocmai ca proorocii mincinoși amintiți în Sfânta Scriptură, care nu sunt trimiși de la Dumnezeu (Ier. 14, 14-15; 23, 16, 21, 32; 27, 15; 28, 15; 29, 8-9; Iez. 13, 6-7; 14, 9 ș.a.); aceștia vestesc

vedenii mincinoase, proorocii deșarte și închipuiri ale inimii lor (Ier. 14, 14). Și, chiar de ar spune și adevărul, unii ca aceștia nu trebuie crezuți, căci nu-l spun cu scopul de a ne folosi, ci cu viclenie, voind a ne duce la înșelare. Vezi, de pildă, pe roaba cea cu duh pitonicesc din Filipi; cu toate că cele spuse de ea erau adevărate, marele Apostol Pavel a adus-o la tăcere, scoțând duhul cel pitonicesc din ea (Fapte 16, 16-18).

După cum s-a arătat mai sus, noi, prin invocarea sfinților și a îngerilor, în rugăciunile noastre către ei, nu avem intenția și nici curiozitatea de a-i vedea sau de a-i auzi în chip simțit, așa cum fac vrăjitorii spiritiști la chemarea spiritelor drăcești, care li se arată și vorbesc cu ei și pe care unii i-au și fotografiat. Noi, la invocarea sfinților sau a îngerilor, cerem prin ei de la Dumnezeu cele ce va voi El să ne dea spre folosul nostru, pe când vrăjitorii spiritiști cer de la demonii care li se arată în chipul spiritelor morților, cele ce voiesc ei, din curiozitate nebună.

Noi nu trebuie niciodată să ne rugăm sfinților sau îngerilor, sau chiar lui Dumnezeu Însuși, cu scopul de a-L vedea sau de a vedea pe vreun sfânt sau înger în vremea rugăciunii noastre și de a vorbi cu el în chip simțit și auzit, căci acest gând este o nebunie și o mândrie diavolească, care duce adeseori - după dumnezeieștii părinți - la ieșirea din minți. Iar dacă, prin îngăduința și porunca lui Dumnezeu, vreunul din sfinți sau îngeri ar voi să ni se arate în chip simțit, noi, pentru aceasta, nu avem păcat, deoarece nu am dorit noi acest lucru și nici nu l-am cerut. Dar, chiar și în aceste cazuri, este nevoie să fim cu mare atenție și să ne îmbrăcăm cu toată smerenia, cunoștința de sine și frica de Dumnezeu, ca nu cumva cel ce se arată să fie nălucire de la draci, căci știm că și *satana se preface în înger al luminii... și slujitorii lui iau chip de slujitori ai dreptății* (II Cor. 11, 14-15).

Ba chiar de ar fi vedenie de la Dumnezeu și adevărată, este mult mai bine să nu o primim, căci Dumnezeu, Care dă har celor smeriți, nu Se supără pe noi când facem lucrurile smereniei și știe El că noi, prin aceasta, ne păzim a nu lua lupul drept păstor. Iar a dori noi să chemăm pe sfinți și pe îngeri spre a vorbi cu ei, a-i vedea și a-i fotografia - cum încearcă

vrăjitorii spiritiști -, acest lucru este cea mai mare nebunie ; înșelătorie drăcească, care depărtează pe om de la Dumnezeu, Noi nu avem nevoie să vedem pe sfinți și pe îngeri în vremea sfintelor rugăciuni, ci numai prin credință și privirea cea nevăzută a minții, fără de nici o imaginație, să ne rugăm. Căci legea cea mai scurtă a rugăciunii este „a nu ne închipui nimic"[2], iar Nil Ascetul spune: „Fericită este mintea aceea care a ajuns a se închina fără de formă lui Dumnezeu"[3].

Sectarul: Noi știm că și reîncarnarea este admisă, după învățătura Sfintei Scripturi, care amintește cazul reîncarnării lui Ilie în persoana lui Ioan Botezătorul, căci a grăit îngerul despre Ioan: *Și va merge înaintea Lui* (Domnului) *cu duhul și cu puterea lui Ilie* (Luca 1, 17). Iar Mântuitorul a zis, de asemenea, despre Ioan: *El este Ilie, cel ce va să vină* (Matei 11, 14), adică acela despre care vi s-a descoperit în profeți că trebuie să se reîncarneze (Mal. 3, 23-24). Altădată, ucenicii L-au întrebat pe Domnul: *Pentru ce dar zic cărturarii că trebuie să vină mai întâi Ilie? Iar El, răspunzând, a zis: Ilie într-adevăr va veni și va așeza la loc toate. Eu însă vă spun vouă că Ilie a și venit, dar ei nu l-au cunoscut, ci au făcut cu el câte au voit....* Și Scriptura zice mai departe: *Atunci au înțeles ucenicii că Iisus le-a vorbit despre Ioan Botezătorul* (Matei 17, 10-13). Deci Ioan Botezătorul este Ilie reîncarnat sau născut din nou pe pământ. De altfel, Iisus Hristos a învățat chiar că există «nașteri din nou» - adică reîncarnări (Ioan 3, 3-7 ș.a.).

Preotul: Proorocul Maleahi a vestit într-adevăr reapariția lui Ilie, dar această reapariție nu s-a întâmplat înainte de nașterea lui Mesia, ci va fi *înainte de a veni ziua Domnului cea mare și înfricoșătoare* (Mal. 3, 23), iar aceasta înseamnă înaintea Judecății de Apoi, adică în pragul sfârșitului lumii.

Din cuvintele îngerului, care arată că Ioan va merge înaintea Lui cu duhul și puterea lui Ilie (Luca 1, 17), nu reiese că acesta este însuși Ilie reîncarnat, ci numai că va fi la fel cu Ilie în ceea ce privește misiunea de a predica pocăința, apoi în

[2] Sfântul Teofan Zăvorâtul, în *Sbornicul,* voi. II.

[3] Nil Ascetul, *Capete despre rugăciune,* capul 117, în Filocalia, vol. 1.

ceea ce privește râvna, activitatea, traiul, îmbrăcămintea etc. (vezi IV Regi 1, 8 ș.a.).

Cuvintele Mântuitorului (Matei 11, 14; 17, 10-13) s-ar părea că într-adevăr confirmau reîncarnarea lui Ilie în persoana lui Ioan și că această reîncarnare trebuia așteptată acum, iar nu la sfârșitul lumii. Totuși, pe baza învățăturii Mântuitorului, Ioan Botezătorul nu poate fi identificat cu Ilie reîntrupat, ci numai asemănător cu el. Dovadă luminată și strălucită despre aceasta este faptul că, la întrebarea iudeilor din Ierusalim adresată lui Ioan prin mijlocirea preoților și a leviților, dacă el este sau nu Ilie, acesta le-a răspuns categoric: *Nu sunt* (Ioan 1, 21). Este exclus ca Ioan să fi contrazis pe Mântuitorul, renegându-și identitatea cu Ilie, dacă de fapt ar fi avut-o. Și apoi, dacă Ioan Botezătorul ar fi fost Ilie, cum ar mai fi putut Ilie să apară împreună cu Moise la Schimbarea la Față a Domnului pe Tabor (Matei 17, 3)?

«Nașterea din nou» despre care vorbește Mântuitorul (Ioan 3, 3-7) nu este reîncarnare, ci naștere duhovnicească «de sus» prin «apă și Duh», adică prin Botezul creștin. Textul însuși exclude clar înțelesul unei nașteri din nou în trup, accentuând că nu este vorba - cum greșit înțelesese și Nicodim - de o a doua naștere, naturală, trupească.

Dar nici mintea chibzuită nu admite posibilitatea identificării lui Ioan cu Ilie reîncarnat, și nici măcar după doctrina voastră spiritistă, conform căreia „reîncarnarea se face în scopul purificării și perfecționării", căci Ilie n-a avut nevoie de purificare și perfecționare. Și după învățătura creștină există reîntrupare (reîncarnare), dar una singură, la sfârșitul lumii, când va fi învierea tuturor și când trupul material va fi înduhovnicit spre a fi adaptat (potrivit) veșniciei.

Sectarul: Ideea de reîncarnare este exprimată în Biblie și cu ocazia vindecării orbului din naștere, de la lacul Siloam, când Apostolii au întrebat: Ce greșeli ispășește acest om, prin pedeapsa lipsirii de vedere? Greșeli proprii sau greșeli ale părinților? (Ioan 9, 2). De aici rezultă că orbul putea eventual să ispășească păcatele sale dintr-o viață anterioară și aceasta ar însemna că ideea purificării prin reîncarnări nu era străină nici Mântuitorului și nici apostolilor.

Preotul: Una este reîncarnarea şi cu totul altceva este ispăşirea unor păcate proprii sau ale părinţilor. De altfel, **în** cazul de mai sus, nu este vorba de vreo ispăşire - cum greşit au bănuit apostolii -, căci Mântuitorul a înlăturat această părere greşită, arătând că acel orb nu ispăşeşte nimic, ci că este orb numai pentru ca să se arate în el lucrările lui Dumnezeu (Ioan 9, 3), adică spre a-şi manifesta prin el puterea Sa vindecătoare. În învăţătura Mântuitorului nu există nicăieri pedeapsa unei dreptăţi răzbunătoare încă în viaţa aceasta, ci El învaţă că aici există numai îndreptare şi iertare. Ispăşirea se face uneori şi în viaţa de aici, dar adevărata ispăşire se face abia după Judecata de apoi, când însă se va face nu pentru «purificare», ci ca răsplată. Răscumpărarea a făcut-o numai Mântuitorul pentru toţi oamenii şi nimeni nu şi-o poate face singur, în nici un chip.

Toate celelalte învăţături spiritiste sunt tot atât de anticreştine ca şi cele înfăţişate mai sus, fiind demascate de învăţătura Sfintei noastre Biserici Ortodoxe, care ne învaţă că:

- Sufletele sunt create direct şi nu indirect de Dumnezeu.
- Despre o preexistentă (existenţă mai înainte de întrupare) nu poate fi vorba (aceasta a fost una din ereziile lui Origen).
- Trupurile sunt create de Dumnezeu şi nu de îngeri.
- Despre «perispirit» (învelişul sufletului), Sfânta Scriptură nu face nici o aluzie şi nici Sfânta Tradiţie.
- Ispăşirea se face în iad, a cărui existenţă este în chip stăruitor confirmată de cuvântul descoperirii.
- Demonii nu se pot mântui.
- Nu există decât o singură înviere şi reîntrupare (reîncorporare), cea de la sfârşitul lumii.

Nimeni dintre oameni nu poate obliga nicicând un suflet să vină din rai sau din iad la chemarea sa, precum cred rătăciţii spiritişti. Cum s-ar putea face una ca aceasta, când noi ştim prea bine că *sufletele drepţilor sunt în mâna lui Dumnezeu* (Înţel. 3, 1). Şi iarăşi ştim că între noi cei vii şi cei morţi *prăpastie mare s-a întărit,* ca nimeni de acolo să nu poată trece la noi (Luca 16, 26). Oare poate cineva din oameni să ia un suflet din mâna lui Dumnezeu fără de voia Lui şi să-l cheme spre a veni unde voieşte el? Oare poate cineva să treacă peste

prăpastia aceea netrecută - arătată nouă în Sfânta Evanghelie - şi să aducă, prin chemarea lui, vreun suflet de acolo pe pământ, şi încă folosindu-se de un mijloc care este «urâciune» înaintea lui Dumnezeu (Deut. 18, 9-13)?

Sectarul: Într-adevăr, sufletele drepţilor sunt în mâna lui Dumnezeu, dar noi în şedinţele noastre nu chemăm sufletele celor drepţi, ci pe ale celor păcătoşi, care nu sunt în mâna lui Dumnezeu, ci în iad şi în împărăţia morţii.

Preotul: O, nebunie a ta, omule rătăcit de la adevăr! Dar oare sufletele celor răi şi păcătoşi sunt lăsate în afară de supravegherea puterii lui Dumnezeu? Oare nu şi acelea se află sub cheia puterii lui Dumnezeu? Auzi ce zice Domnul în descoperirea Sfântului Evanghelist Ioan în această privinţă: *Nu te teme! Eu sunt Cel dintâi şi Cel de pe urmă, şi Cel ce sunt viu. Am fost mort şi iată sunt viu în vecii vecilor, şi am cheile morţii şi ale iadului* (Apoc. 1, 17-18).

Înţelege dar, omule rătăcit din calea cea dreaptă, că precum sufletele drepţilor sunt în mâna lui Dumnezeu, aşa şi ale celor păcătoşi din iad şi din împărăţia morţii, sunt sub cheia puterii celei negrăite şi nemărginite a lui Dumnezeu şi nu sunt lăsate la cheremul unor vrăjitori spiritişti, spre a le chema când voiesc şi a le sluji lor, la lucrurile cele neîngăduite de Dumnezeu.

Iar de vei zice, spiritistule, că într-adevăr la medium-urile voastre apar spiritele pe care le chemaţi, apoi să ştiţi că acelea nu sunt spiritele rudeniilor sau ale prietenilor voştri, pe care îi doriţi, ci sunt duhurile necurate şi spurcate ale întunericului, care până la Judecata de apoi sunt lăsate libere de a ispiti pe oameni, şi a căror locuinţă - după mărturia Sfintei Scripturi - este în văzduh (Efes. 6, 12) şi împotriva cărora se luptă fiecare creştin cu armele lui Dumnezeu (Efes. 6, 11, 13-17).

* * *

Credinciosul: Dar care este mai pe scurt doctrina spiritismului?

Preotul: Doctrina spiritismului este foarte variată, după nuanţele societăţilor şi a şefilor spiritişti. În general ei învaţă:

a. Tăgăduiesc Dogma Sfintei Treimi, înlocuind cu un Dumnezeu suprem şi alţi dumnezei solari ca fii, alţi planetari ca Sfântul Duh, toţi organizaţi în ierarhii; **b.** Dumnezeu nu este creatorul lumii, ci numai organizatorul ei, arhitect demiurg; **c.** Iisus este spirit superior şi Dumnezeul nostru solar, care îndrumă pe om, dar nu-l mântuieşte; **d.** Adevărata revelaţie se face prin spiritele care se arată oamenilor prin medii; **e.** Omul este alcătuit din trup, perispirit şi spirit. Sufletul omului, prin perispirit, se poate lăsa văzut şi poate comunica cu cei vii, când ei sunt vrednici şi cred; **f.** Mântuirea se capătă prin evoluţia spre bine şi reîncarnare sau metempsihoză (vezi dogmele) şi iarăşi: Spiritiştii înţeleg pe Dumnezeu că este mărginit, având sub sine alţi dumnezei mai mici, care stăpânesc anumite planete şi regiuni ale cerului, ajutaţi de îngeri. Universul este populat de spirite planetare, animale şi raţionale. Omul constă din trup, perispirit şi spirit. Trupul se nimiceşte, dar perispiritul şi spiritul sunt veşnice; oamenii buni devin spirite bune, iar cei răi se reîncarnează până ce se fac buni ş.a.m.d.[4]

[4] Vezi pe larg despre toate acestea in Pravila Bisericeasca a Arhim. Dr. Nicodim Sachelarie , n.1880-1882 si urm.,p 493-494

Capitolul 35

DESPRE CALENDAR

Credinciosul: Prea Cuvioase Părinte, îmi puteţi spune ceva despre calendarul cel vechi şi cel nou?

Preotul: Ce vrei să ştii despre calendar?

Credinciosul: Aş vrea să ştiu dacă a fost nevoie de îndreptarea calendarului celui vechi (iulian), căci cei ce ţin pe stilul vechi zic că nu trebuia schimbat.

Preotul: Calendarul vechi nu s-a schimbat, ci s-a îndreptat, căci avea mare nevoie de îndreptare. Acest calendar a fost întocmit de filosoful păgân Sosigene din Alexandria, în anul 44 înainte de venirea Domnului, din porunca împăratului Romei, Iulius Cezar, şi a fost aşezat la acea vreme, potrivit cu isimeria (echinocţiul), care era la data de 24 martie şi 24 septembrie. Dar după întocmirea acestui calendar, astronomii cei vechi au observat că acest calendar rămânea în urmă, faţă de calendarul ceresc, la 300 de ani, cu o zi şi o noapte; iar unii mai noi au dovedit că la 134 de ani calendarul iulian rămânea în urmă cu o zi şi o noapte.

Credinciosul: Părinte, dar a rămas scris în vreo carte această rămânere în urmă a calendarului celui vechi (iulian)?

Preotul: Această rămânere în urmă a calendarului vechi o poţi găsi în *Pidalionul* de Neamţ, ediţia 1844, pe faţa filei a 9-a, începând cu rândul al 9-lea, unde se vede scris aşa: „După astronomii cei vechi, Ptolomeu şi alţii, o noapte şi o zi se pogoară isimeria în 300 de ani şi ceva mai mult. Iar după cei mai noi, o noapte şi o zi se pogoară la 134 de ani, precum se vede scris în cartea ce se cheamă «Tomos agapis», foaia 540".

Aşadar din această cauză, isimeria (echinocţiul), care în calendarul iulian era aşezată la 24 martie şi 24 septembrie, după 134 de ani a coborât cu o zi la 23 martie, apoi, după alţi 134 de ani, la 22 martie, şi în urmă, la anul 325, pe vremea Sfântului şi Marelui Sinod Ecumenic de la Niceea, isimeria ajunsese la 21 martie. Lucrul acesta îl poţi vedea scris în *Pidalion,* tot pe faţa filei a 9-a, chiar în rândul de sus, unde scrie aşa: „Deci primăvărateca isimerie pentru nepotrivirea a însăşi mişcării soarelui de la apusuri către răsărituri, nu se face totdeauna într-una şi aceeaşi zi. Că în vremea Sfinţilor Apostoli era la 22 martie, după mărturia aceloraşi apostoli (Cartea a 5-a, cap. 17), ori, după alţii, la 23. Iar în timpul întâiului sinod a toată lumea (de la Niceea) era la 21 martie, după Sevastos şi alţii".

Deci se vede, iubite frate, că creştinii chiar din vremea Sfinţilor Apostoli nu se mai ţineau de isimeria calendarului iulian (cel vechi), care, după cum ai văzut, rămânea în urmă. Aşa că Sfinţii Părinţi de la Niceea fac prima îndreptare a calendarului iulian, după cum şi Sfinţii Apostoli mai înainte de ei au făcut-o, şi isimeria cea de la 24, 23 şi 22 martie, găsind-o în urmă cu trei zile până la venirea lor, o fixează la 21 martie, unde era atunci.

Credinciosul: Cum a fost cu rămânerea în urmă a calendarului vechi, după sinodul întâi?

Preotul: După cum ai văzut că în *Pidalion,* la locul arătat, isimeria calendarului iulian de la anul 44 î.d.Hr. şi până la anul 325 în vremea Sfântului şi Marelui Sinod Ecumenic de la Niceea, a coborât cu trei zile în urmă, la fel s-a întâmplat şi după Sinodul I Ecumenic, isimeria rămânând mereu în urmă. Acest lucru îl arată marele învăţat Nichifor Grigoras (1324), care zice că: „Îndreptările calendarului iulian au rămas neglijate şi trebuie negreşit a se îndrepta"[1]. Să ştii că la anul 1325, când se împlineau 1000 de ani de la Sfântul şi Marele Sinod Ecumenic de la Niceea, marele învăţat şi istoric bizantin, socotind că este timpul potrivit pentru îndreptarea propusă de el, a adus proiectul său la patriarhul Isaia (1323-1324).

[1] Vezi *Problema stabilirii datei Paştilor,* de Teodor M. Popescu, în „Ortodoxia , nr. 3, 1964, p. 381.

Alt mare om de ştiinţă, Matei Vlastare, recunoscând şi el justeţea propunerii lui Grigoras, a întocmit el însuşi o *Syntagmă* în acest scop, în 1335, prin care împărtăşea aceeaşi temă. El constată, ca şi înaintaşul lui, Grigoras, că tabelele pascale nu mai corespund, deoarece s-au depărtat de ziua lunii pline astronomice.

Apoi alt mare învăţat, călugărul Isaac Arghyros, a reluat studiile problemei pascale (1371-1372). El a arătat că echinocţiul este socotit cu şapte zile mai târziu şi a stabilit că acest lucru este o abatere de la hotărârea Sfântului Sinod de la Niceea, dacă la serbarea Paştilor nu se ţine cont de luna plină care cade între 15 şi 20 martie, adică după echinocţiul adevărat, şi se aşteaptă luna plină următoare. El a cerut îndreptarea calendarului, pentru ca tabelele pascale să corespundă cu datele astronomice[2]. Iarăşi de îndreptarea calendarului şi de data Paştilor s-a ocupat mult Gheorghe Ghemist Plethon (1450).

Aceştia de până aici au fost învăţaţi greci, din Bizanţ, care au avut preocupări pascalologice şi de îndreptare a calendarului.

În Apus, foarte mulţi învăţaţi filosofi şi astronomi, văzând rămânerea în urmă a calendarului iulian, s-au ocupat de îndreptarea lui, dar fiindcă nu este locul şi nici vremea de a vorbi pe larg, voi aminti doar pe câţiva dintre ei, ca: Ioan de Sacro Busto, Albertus Magnus (1280), Roger Bacon (1292), regele Alfons al X-lea al Castiliei, care în 1240 a convocat un colegiu de astronomi ca să calculeze datele exacte ale calendarului. În anul 1262 ei au întocmit *Tabelele planetare alfonsiene.* Apoi renumitul sorbonist, Pierre d'Ailly (1420), cardinalul german Nicolaus de Cusa (Cusanus,   1464), Paul de Middelburg (1534), profesor de matematică şi astronomie la Padova, învăţatul Andreas Stibonius, teolog şi matematician, Georg Stannstetter, medic şi filosof la Viena, dominicanul italian Ignazio Danti (Perusinus   1586) şi mulţi alţii au cerut îndreptarea calendarului şi a Pascaliei şi au arătat nepotrivirile calendarului iulian[3].

[2] Petavius, *Uranologion,* 1628, p. 204.

[3] Vezi la Teodor M. Popescu, *op. cit.,* p. 382-387.

În *Pidalionul* de Neamţ se arată că pe la anul 1760 isimeria coborâse de la 21 martie la 10 martie: „Pentru că şi noi vedem că isimeria a rămas cu adevărat cu 11 zile înapoi"[4].

Învăţatul apusean Roger Bacon, amintit mai sus, face un apel direct la papa Clement al VI-lea (1265-1268), în care cere îndreptarea calendarului vechi, iulian, arătând că echinocţiul a ajuns la 12 martie şi că Pastele se serbează adeseori greşit. În baza cercetărilor acestor mari învăţaţi şi ale altor mulţi care au fost după ei, papa Grigore al XIII-lea (1572-1585) a anunţat la 24 februarie 1582, prin bula «inter gravissimas», reforma calendarului iulian, prin suprimarea a 10 zile (5-14 octombrie) şi readucerea echinocţiului de primăvară la data de 21 martie, cum era pe vremea Sfinţilor Părinţi de la Niceea.

Credinciosul: Dar eu am auzit pe cei cu stilul vechi spunând despre calendarul nostru îndreptat că este catolic, ca cel gregorian, îndreptat de papa Grigore al XIII-lea la anul 1582. Oare aşa să fie?

Preotul: Nu este aşa, iubite frate. Ca să mai ştii un lucru, află că între calendarul gregorian îndreptat şi cel astronomic, diferenţa anuală este de 26,02 secunde, ceea ce-l face să rămână în urmă cu o zi şi o noapte la 3500 ani. Iar în calendarul ortodox îndreptat diferenţa dintre anul solar şi cel civil este redusă prin modul de bisectare până la un minim de 2,02 secunde, ceea ce face ca diferenţa să ajungă de o zi şi o noapte de-abia după 42.772 de ani[5].

Să ştii, de asemenea, că rămânerea în urmă a calendarului iulian era cunoscută în Biserica noastră cu sute de ani înainte. Acest lucru se arată din mărturia arhimandritului Nichifor, îngrijitorul Episcopiei Buzăului, care, la sfârşitul Ceaslovului tipărit de Sfântul Sinod în anul 1816, arată că din greşelile calendarului şi pascaliei vechi suntem cu 13 zile în urmă. El arată că autorul acestei Pascalii este Dr. Panaite Donici.

Încă să mai ştii că şi tâlcuitorii canoanelor din *Pidalion* cunoşteau foarte bine rămânerea în urmă a calendarului iulian.

[4] Vezi canonul 7 Apostolic, f. 8.

[5] Amănunte la: V. Gheorghiu, *Sfintele Paşti şi reforma calendaristică ortodoxă română,* p. 74; C. Chiricescu, *Pascalia,* p. 50.

Iată ce scrie la subînsemnarea canonului 61 din Cartagina, fila 339: „Este de nedumerit lucru pentru ce canonul acesta zice aici că la fiecare sinod de peste an să se arate când are să fie Pascha, de vreme ce întâiul sinod a făcut îndreptarea cea pentru Paschă... Spre dezlegarea nedumeririi zicem că poate părinţii africani au adus numai canoanele şi hotarul credinţei sinodului I, dar nu şi practicalele lui, întru care, după Balsamon, se cuprindea îndreptarea cea pentru Paschă, precum se vede în practicalele întâiului sinod cele scrise de Ghelasie. Dar poate şi pentru că încă nu era atât de bine cunoscută îndreptarea aceasta şi prin urmare nici cu amănuntul ştiută şi lesne aflată ca acum".

Deci ţi-am adus atâtea mărturii şi de la învăţaţii din Bizanţ şi de la cei din Apus, căci cu adevărat calendarul era rămas în urmă şi a trebuit negreşit să fie îndreptat.

Credinciosul: Prea Cuvioase Părinte, dar cum a fost îndreptarea calendarului în Biserica noastră Ortodoxă? Căci cei cu stilul vechi zic că patriarhul Miron Cristea şi cei ai lui şi-au uitat de rânduiala veche şi au stricat calendarul nostru cel sfânt şi credinţa ortodoxă.

Preotul: Nu-i deloc aşa cum zic oamenii cei simpli, care nu cunosc nici dogmele Bisericii Ortodoxe, nici ce este calendarul.

Credinciosul: Dar cum şi de cine s-a făcut îndreptarea calendarului?

Preotul: Nu patriarhul Miron Cristea a îndreptat calendarul, ci Biserica noastră dreptmăritoare de Răsărit, în frunte cu patriarhul ecumenic de la Constantinopol şi cu toţi patriarhii Bisericilor Ortodoxe care au fost acolo de faţă, sau au trimis delegaţi şi împuterniciţi pentru a semna în locul lor. Aceştia au făcut îndreptarea calendarului vechi, care, după cum ai văzut, rămăsese în urmă ca şi Pascalia.

Credinciosul: Dar cum şi când s-a făcut această îndreptare?

Preotul: Iată cum. În anul 1923 s-au adunat la Constantinopol, într-un sinod, reprezentanţi ai tuturor Bisericilor Ortodoxe. Acolo, cercetând cu frica lui Dumnezeu şi cu amănunţime chestiunea calendarului iulian şi văzând că prin îndreptarea lui nu se aduce nici o ştirbire dogmelor, canoanelor Bisericii şi rânduielilor Sfinţilor Părinţi şi că prin rămânerea în

urmă a calendarului de la 21 la 8 martie, se calcă rânduiala stabilită de Sfântul și Marele Sinod Ecumenic de la Niceea, au hotărât cu toții să îndrepte calendarul iulian și să aducă echinocțiul de la 8 la 21 martie, așa cum îl așezaseră cei 318 Sfinți și dumnezeiești Părinți de la Niceea, pe vremea Sfântului și Marelui Împărat Constantin. Hotărârea a fost primită de către toate Bisericile Ortodoxe care au luat parte la sinod, prin mitropoliți, episcopi și delegații lor, urmând ca fiecare Biserică să facă îndreptarea calendarului când va găsi vreme potrivită. Astfel, în anul 1924, la 10 martie, a îndreptat calendarul Patriarhia Ecumenică de Constantinopol și Biserica Greciei. Apoi, pe rând, Patriarhia Alexandriei, Patriarhia Antiohiei și în anul 1924, în octombrie, a îndreptat calendarul și Biserica noastră Ortodoxă Română, socotind ziua de 1 octombrie drept 14 octombrie, sărind peste cele 13 zile cu care rămăsese în urmă calendarul iulian.

Credinciosul: Dar de ce serbăm Sfintele Paști după stilul vechi?

Preotul: Noi serbăm Sfintele Paști odată cu creștinii ce țin stilul vechi, nu pentru că așa ar trebui să facem - pentru că așa cum ți-am arătat, și pascalia veche, ca și calendarul vechi, sunt rămase în urmă și nu mai corespund rânduielilor celor puse de Sfinții Părinți de la Niceea -, ci facem acest lucru pentru unitatea și pacea Bisericilor noastre surori, care încă nu au îndreptat calendarul, precum Biserica Rusă, Biserica Serbiei ș.a. Căci așa s-a făcut înțelegerea la Moscova, în anul 1948, la Sinodul panortodox, unde au fost de față aproape toate Bisericile Ortodoxe, prin reprezentanții lor. În privința serbării Paștilor și a îndreptării calendarului, ultima rezoluție are următorul conținut:

„**I.** În dorința de a păstra unitatea întregii Biserici, consfătuirea întâistătătorilor și reprezentanților Bisericilor Ortodoxe Autocefale de la Moscova a ajuns la concluzia că importanța calendarului pentru Biserica Ortodoxă se definește mai ales prin faptul că el se raportează la sărbătoarea Sfintelor Paști, fiindcă această prăznuire trebuie să se bazeze pe legile biblice în acord cu hotărârile Sinoadelor și să fie săvârșită pretutindeni la aceeași dată, în zi de Duminică, dar nu odată cu Pastele iudaic. Pascalia alexandrină satisface întru totul această cerință a Bisericii.

II. Pentru a înlătura deosebirile cu privire la sărbătoarea Sfintelor Paști, cauzate de diferite sisteme de calendare ce există în Bisericile autocefale, consfătuirea consideră obligatoriu pentru toată lumea ortodoxă a sărbători praznicul Sfintelor Paști numai după stilul vechi, potrivit pascaliei alexandrine.

III. Până în momentul în care va fi întocmit și recunoscut calendarul desăvârșit, consfătuirea consideră că pentru sărbătorile stabile fiecare Biserică autocefală să se poată folosi de calendarul întrebuințat actualmente în acea Biserică.

IV. Consfătuirea consideră obligatoriu pentru cler și credincioși de a urma stilul Bisericii locale pe teritoriul căreia se găsesc, ca unul din obiceiurile acestei Biserici, a cărui păstrare în numele unității și al iubirii ne este poruncită de către sfintele canoane".

Iată deci cum reprezentanții a toată Biserica Ortodoxă s-au înțeles la sinodul de la Moscova, din anul 1948, și au iscălit ca, pentru unitatea și pacea Bisericii, să sărbătorim Pastele după stilul vechi, iar toate celelalte sărbători după stilul nou îndreptat, până ce se va face un calendar desăvârșit. Dar ai auzit că este obligatoriu ca toți preoții și credincioșii din fiecare tară să țină toate sărbătorile după stilul Bisericii din acea țară în care se găsesc. Și deci cei cu stilul vechi din țară de la noi nu ascultă această hotărâre a conducătorilor Bisericilor Ortodoxe.

Credinciosul: Dar poate această hotărâre nu privește și pe cei cu stilul vechi.

Preotul: Ba da. Chiar Biserica Rusă din țara noastră, care tinea stilul vechi până la acest sinod, a primit poruncă de la patriarhul Moscovei să țină toate sărbătorile de peste an, afară de Sfintele Paști, după stilul nou îndreptat.

Credinciosul: Unde se vede scris acest lucru?

Preotul: În declarația preotului de la Biserica Ortodoxă Rusă din București, care, răspunzând la adresa Sfintei Patriarhii Române, scrie: „La adresa nr. 439, din 7 august 1954, am onoarea a vă comunica că Biserica Ortodoxă Rusă din București prăznuiește toate sărbătorile creștinești de peste an după calendarul îndreptat, adică pe stilul nou, după cum se prăznuiesc

aceste sărbători în întreaga Biserică Ortodoxă Română", și semnează: Superiorul Bisericii Ruse - București, Preot C. Tomescu.

Deci iată că cei cu stilul vechi din țara noastră nu numai că nu ascultă de Sfântul Sinod al țării noastre, dar nu vor sa asculte nici de marele Sinod care s-a făcut la Moscova și de hotărârea conducătorilor tuturor Bisericilor Ortodoxe care aveau acolo pe Prea Fericitul Patriarh Alexei I, a toată Rusia.

Credinciosul: Bine, dar cei cu stilul vechi zic că țin cu Ierusalimul și cu Sfântul Munte Athos.

Preotul: Dacă țin cu Ierusalimul și cu Sfântul Munte Athos, de ce nu-i primește Ierusalimul nici la slujbă și nici la împărtășire? Când am fost la Ierusalim și când grupul nostru, de peste patruzeci de pelerini, a intrat la Prea Fericitul Patriarh Benedict al Ierusalimului, prima întrebare pe care ne-a pus-o a fost: „Nu este vreun stilist printre voi...?", căci nici în audiența nu voiește să-i primească. Apoi, dacă zic că țin ca la Ierusalim, de ce nu fac ceea ce fac cei din Ierusalim, unde se ține stilul vechi? Căci atât Prea Fericitul Patriarh, cât și înalt Prea Sfințitul Mitropolit, episcopii, preoții și diaconii de la Sfântul Mormânt slujesc și se împărtășesc cu toți creștinii care vin din toate țările unde se ține stilul nou (calendarul îndreptat).

Dacă zic că țin cu cei de la Sfântul Munte, de ce nu fac și ei ca cei de la Sfântul Munte, adică să fie supuși Bisericii, Sfântului Sinod și țării din care fac parte și să slujească împreună cu preoții și episcopii cei ce țin stilul nou, așa cum fac stareții, preoții și monahii din Sfântul Munte Athos?

Când am fost la Sfântul Munte Athos în anul 1977, împreună cu câțiva preoți monahi din această Sfântă Mănăstire Sihăstria, am slujit acolo și ne-am împărtășit cu Sfintele și Preacuratele Taine din același Sfânt Potir, cu episcopi, stareți și preoți din Sfântul Munte Athos și nimeni, nici măcar un cuvânt nu ne-a amintit de stilul vechi sau nou, măcar că acolo încă se ține stilul vechi. Dar de ce acest lucru? Pentru că atât episcopii, cât și stareții și preoții monahi, cu care am slujit împreună, sunt oameni luminați la minte de Duhul Sfânt și cunoscători ai dogmelor și canoanelor Bisericii Ortodoxe, care știu că problema calendarului nu este o dogmă de credință și nu voiesc ca din pricina calendarului să strice unitatea, dragostea și pacea Bisericii Ortodoxe, cum fac cei cu stilul vechi de la noi din țară, care nu se supun nici Bisericii, nici canoanelor Sfintei Biserici și nu primesc împărtășirea cu Biserica noastră Ortodoxă.

Dacă cei cu stilul vechi zic că țin cu Ierusalimul, de ce în anul 1982, la hramul Sfântului și Marelui Mucenic Ioan cel Nou de la Suceava (24 iunie), nu au voit să vină să slujească cu Prea Fericitul Patriarh Diodor al Ierusalimului? Oare sunt ei mai învățați în sfintele canoane și dogmele dreptei credințe decât Prea Fericitul Patriarh al Ierusalimului, care a venit înconjurat de atâția mitropoliți și episcopi și a slujit în atâtea biserici ortodoxe din țara noastră și s-a împărtășit cu Sfintele și Preacuratele Taine din același Sfânt Potir cu Prea Fericitul Patriarh Iustin al Bisericii Ortodoxe Române și cu alți mitropoliți și episcopi din țara noastră?

Dacă zic că țin cu Ierusalimul, de ce Biserica Ortodoxă din Ierusalim nu-i recunoaște, așa cum nu-i recunoaște nici Patriarhia Ecumenică din Constantinopol? Ca să înțeleagă acest adevăr, îi rugăm pe cei cu stilul vechi să asculte cuvintele Prea Fericitului Patriarh Diodor al Ierusalimului, pe care le-a zis în această privință la hramul Sfântului Mare Mucenic Ioan cel Nou de la Suceava, din 24 iunie 1982: „Noi nu recunoaștem în România altă Biserică, în afară de Biserica Ortodoxă Română, condusă de Prea Fericitul Patriarh Iustin și de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, cu ierarhii săi. Biserica Ortodoxă Română este sora Bisericii noastre. Ea are comuniune cu Biserica Ierusalimului și succesiune apostolică asemenea cu toate Bisericile Ortodoxe din lume". Apoi, referindu-se la calendarul iulian cel neîndreptat, sau cum i se mai spune „cel vechi", a zis: „Noi, la Ierusalim, ținem calendarul iulian cel neîndreptat, sau cum i se mai zice, «cel vechi», dar acest lucru nu este o pricină de despărțire între noi și Biserica Ortodoxă Română și alte Biserici Ortodoxe și nici nu facem din calendar o dogmă de credință".

De asemenea, în anul 1992, un grup de călugări din Sfântul Munte Athos, care a făcut un pelerinaj în țara noastră cu o bucată din lemnul Sfintei Cruci, nu a fost la nici o biserică stilistă, ci numai la biserici și mănăstiri care țin calendarul pe nou.

La fel cei doi mitropoliți de la Ierusalim, care, de hramul Sfintei Paraschiva din anul 1992, au adus un deget din moaștele Sfântului Ioan Iacob, nu s-au dus la Mănăstirea Slătioara, care ține stilul vechi, sau la altă biserică stilistă să ducă aceste sfinte moaște, ci la Catedrala Mitropolitană din Iași, unde au slujit împreună cu ierarhii și preoții noștri, deși la Ierusalim ei tin calendarul pe vechi*.

Credinciosul: Dar cum stăm cu postul Sfinților Apostoli, căci cei cu stilul vechi zic că noi l-am desființat?

Preotul: Nu-i deloc așa cum zic acești creștini și conducătorii lor, care îi amăgesc cu minciunile lor. Postul Sfinților Apostoli nu este desființat, ci ținut sub iconomia Bisericii Ortodoxe Române, căci dacă ar fi fost desființat, nici într-un an nu am mai avea postul Sfinților Apostoli.

Credinciosul: Dar de ce uneori postul Sfinților Apostoli este mai mic de opt zile, căci după rânduiala canoanelor nu poate fi mai mic de opt zile?

Preotul: Pentru că postul Sfinților Apostoli stă în strânsă legătură cu Sfintele Paști. Pascalia noastră ortodoxă are 34 de date pascale, care se schimbă din data de 22 martie până la 25 aprilie; așa că atunci când Sfintele Paști cad cel mai timpuriu, la 22 martie, prima zi de după echinocțiul de primăvară, atunci postul Sfinților Apostoli se întinde până la -șase săptămâni. Iar când Sfintele Paști cad cel mai târziu la 25 aprilie, postul Sfinților Apostoli rămâne de opt zile. Dar fiindcă am făcut ascultare de hotărârea Sinodului panortodox de la Moscova, din anul 1948, și am primit să facem Sfintele Paști după pascalia alexandrină, care este rămasă în urmă cu 13 zile, ca și calendarul iulian, atunci când Pastele cade târziu din cauza pascaliei vechi, la noi postul Sfinților Apostoli este mai mic de opt zile.

Credinciosul: Dar cum se procedează atunci când postul Sfinților Apostoli este mai mic de opt zile?

Preotul: Atunci rămânem la hotărârea Sfântului Sinod și câte zile rânduiește Sfântul Sinod, atâtea zile postim.

Credinciosul: Dar poate Sfântul Sinod să rânduiască să postim chiar și în săptămâna de harți de după Sfânta Treime?

* n. ed.

Preotul: Poate, desigur. Sfântul Sinod are putere să poruncească, atunci când crede de cuviință și de nevoie, să se tină post[6]. În tâlcuirea la porunca a doua bisericească se arată că: „Timpul pentru îndeplinirea postului îl hotărăște Biserica"[7].

Credinciosul: Părinte, dar care sunt greșelile și abaterile canonice ale celor pe stil vechi din țara noastră?

Preotul: Cei cu stilul vechi din țara noastră au și abateri canonice, căci:

1. Nu ascultă de hotărârea Patriarhiei Ecumenice din Constantinopol, din anul 1923, care a hotărât îndreptarea calendarului celui vechi;

2. Nu ascultă nici de Sfânta Patriarhie a Ierusalimului, de a sluji și a se împărtăși cu Biserica noastră Ortodoxă, așa cum a făcut Prea Fericitul Patriarh al Ierusalimului și mitropoliții săi când au venit și s-au împărtășit cu ierarhii Bisericii noastre la Suceava, în anul 1982 și în alte dați;

3. Cei cu stilul vechi nu ascultă de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române și de hotărârea întâi-stătătorilor tuturor Bisericilor Ortodoxe, care s-au adunat la Moscova în anul 1948 și au hotărât ca toți preoții și credincioșii care mai sunt pe stil vechi să asculte de Sfântul Sinod și să țină toate sărbătorile de peste an, afară de Sfintele Paști, după stilul nou (calendarul îndreptat)[8];

4. Cei cu stilul vechi, cu de la sine putere, fără aprobarea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, și-au făcut singuri episcopie și, prin aceasta, ei cad sub osânda următoarelor canoane: 31, 33, 34 apostolice; 18 al Sin. IV ec; 64, 65, 95 și 109 al Sin. din Cartagina; 6 al Sin. din Laodiceea; 15 al Sin. I-II din Constantinopol; 6 al Sin. din Gangra; 34 al Sin. VI ec; 8 al Sin. IV ec. și 5 al Sin. din Antiohia;

5. Episcopii lor nu au fost aleși și nici hirotoniți cu aprobarea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române și, prin aceasta, cad sub osânda canoanelor: 1 și 35 Ap.; 1, 13, 19 și 22

[6] Vezi *Mărturisirea Ortodoxă,* partea I, răspuns la întrebarea 92.

[7] Vezi *învățătura de credință Ortodoxă,* întreb 34-35 p 409

[8] Vezi aliniatul al IV-lea al Hotărârii de la Moscova din 1948, in *JU de zile în U.R.S.S.*

ale Sin. din Antiohia; 4 și 6 ale Sin. IV ec.; 3 al Sin. VII ec,| 12 al Sin. din Laodiceea; 6 al Sin. din Sardica; 1 al Sin. I-II din Constantinopol;

6. Episcopii și preoții lor, precum și creștinii conduși de ei, se depărtează de la slujirea și împărtășirea cu preoții si ierarhii noștri, din ură, răzvrătire și neascultare, căzând prin aceasta sub osânda canoanelor: 12, 13, 14 și 15 ale Sin. I-ll din Constantinopol; 31 al Sfinților Apostoli; 18 al Sin. IV ec; 31 și 34 ale Sin. VI ec; 5 al Sin. din Antiohia și altele;

7. Episcopii și preoții care țin stilul vechi din țara noastră săvârșesc o erezie când botează a doua oară pe creștinii ce au fost o dată botezați în numele Preasfmtei Treimi și, prin aceasta, ei cad sub osânda următoarelor canoane: 47, 68 Apostolice; 7 al Sin. II ec; 95 al Sin. VI ec; 57, 66, 77 ale Sin. din Cartagina; 1 al Sfântului Vasile cel Mare și altele. Ei, făcând al doilea botez celor botezați în numele Sfintei Treimi, răstignesc a doua oară pe Hristos[9];

8. Episcopii și preoții stiliști din țara noastră au rupt legătura duhovnicească cu ierarhia canonică a Bisericii Ortodoxe Române și, prin aceasta, ei cad sub osânda următoarelor canoane: 31 Sfinților Apostoli; 17 al Sin. VII ec; 4, 18 al Sin. VI ec; 1 al Sin. I-II din Constantinopol; 5, 6 ale Sin. din Gangra; 5 al Sin. din Antiohia și 14 al Sin. din Cartagina;

9. Episcopii, preoții și creștinii stiliști din țara noastră hulesc și defăima pe patriarhul, episcopii și preoții Bisericii Ortodoxe Române, îi numesc «catolici», «lipsiți de dar», «eretici» etc,; pentru aceasta ei cad sub osânda canoanelor: 12, 15, 105 și 108 ale Sin. din Cartagina; 28, 74 și 75 ale Sfinților Apostoli; 6 al Sin. II ec; 9 al Sin. IV ec; 4 al Sin. din Antiohia ș.a;

10. Episcopii și preoții stiliști nu pomenesc la slujbele lor pe episcopul locului, nici pe mitropolit, nici pe patriarh și prin aceasta ei se osândesc de următoarele canoane: 55 apostolic; 6 al Sin. II ec; 13, 14 al Sin. I-II din Constantinopol ș.a.;

[9] Sfântul Ioan Damaschin, *Dogmatica* cap. IX, Despre credință și Botez.

11. Episcopii și preoții stiliști și-au făcut mănăstiri fără aprobarea Sfântului Sinod și, prin aceasta, ei cad sub osânda canoanelor: 31 Apostolic; 15, 16 ale Sin. I ec; 4, 24 ale Sin. IV ec, 21 al Sin. VII ec; 2, 3, 4 și 5 ale Sin. I-II din Constantinopol; 88 al Sin. din Cartagina ș.a.;

12. Preoții stiliști se duc din sat în sat, în eparhii și parohii străine și fac slujbe pe ascuns, fără să țină seama de aprobarea episcopului locului și a parohului din acele parohii și, prin aceasta, ei cad sub osânda următoarelor canoane: 3, 21 ale Sinodului din Antiohia; 15 al Sin. I ec; 14, 15 Apostolice; 2, 3 iile Sin. II ec; 6, 13 și 23 ale Sin. IV ec; 36 al Sin. IV ec; 16 al Sin. din Sardica; 57 al Sin. din Cartagina ș.a.

Iată deci, așa cât mai pe scurt, care sunt greșelile și abaterile canonice ale celor ce țin stilul vechi în țara noastră, Mai sunt încă și alte neorânduieli canonice ale lor, dar pe care nu am vreme a le însuma aici,

Credinciosul: Cei cu stilul vechi zic că Patriarhia Ierusalimului este cea dintâi și că ei țin cu Ierusalimul.

Preotul: Dacă ei socotesc așa, de ce nu ascultă de patriarhul Ierusalimului, care, cum ai văzut mai sus în cuvântarea sa la hramul Sfântului Ioan cel Nou de la Suceava, din anul 1982, a arătat că problema calendarului nu este o dogmă de credință și o pricină de despărțire între Bisericile Ortodoxe? Iar dacă vor să știe poziția ierarhică și canonică a Patriarhiei Ierusalimului, să înțeleagă că, în rânduiala Bisericii Universale Ortodoxe, prima este Patriarhia Ecumenică de Constantinopol, a doua este Patriarhia Alexandriei, a treia este a Antiohiei și a patra este a Ierusalimului[10]. Așa că Patriarhia Ierusalimului, împreună cu celelalte patriarhii, ascultă de cea a Constantinopolului și, la vremea potrivită, va îndrepta și ea calendarul cel vechi, așa cum a fost înțelegerea tuturor patriarhilor în anul 1923.

Iar pentru neascultarea de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, stiliștii nu sunt recunoscuți nici de Patriarhia

[10] Vezi despre aceasta în *Pidalionul* de Neamț, ediția 1844 canoanele: 3 al Sinodului II Ecumenic; 34 Apostolic; 28 al Sinodului IV Ecumenic și 36 al Sinodului VI Ecumenic.

Ecumenică[11], nici de alte Biserici Ortodoxe, chiar dacă acestea țin în țara lor calendarul pe stil vechi.

* * *

Credinciosul: Dar stiliștii, adică creștinii cu stilul vechi, sunt eretici?

Preotul: Nu sunt eretici, căci până acum nu au greșeli dogmatice, morale sau în cult[12]. Ei au călcat numai legile bisericești administrative și au ajuns la neînțelegere cu ierarhia Bisericească, organizându-și biserici și mănăstiri deosebite și de aceea sunt schismatici (despărțiți de la Biserica dreptmăritoare) Dar dacă vor îndrăzni să facă al doilea botez creștinilor care au fost botezați o dată în numele Sfintei Treimi, atunci de la sine se fac eretici, potrivit canonului 47 Apostolic și altor canoane. Numai creștinii care și-au format o doctrină rătăcită de la unele adevăruri dogmatice de credință ortodoxă, de morală și de cult se numesc eretici[13].

Credinciosul: Dar dacă creștinii stiliști vor rămâne așa și nu vor voi să se mai supună Bisericii, ce are să fie cu ei?

Preotul: Vor rămâne o ramură schismatică în Biserica Ortodoxă.

[11] Patriarhul Ecumenic Bartolomeu, în timpul vizitelor pe care le-a făcut în țara noastră, ultima în toamna anului 1997, nu a fost la nici o biserică stilistă (n. ed.).

[12] Dacă vor boteza a doua oară pe cei botezați în numele Preasfintei Treimi pot deveni eretici.

[13] Arhim. Nicodim Sachelarie, *Pravila Bisericească,* n. 715, p. 179; n. 244, p. 61 ș.a.

Capitolul 36

DESPRE

<<OASTEA DOMNULUI>>

Credinciosul: Prea Cuvioase Părinte, ce-mi puteți spune despre „Oastea Domnului"?

Preotul: Grăitorul de Dumnezeu, gura lui Hristos și marele vas al alegerii, dumnezeiescul Apostol Pavel, în multe locuri din epistolele sale ne arată că toți creștinii care s-au botezat în numele Sfintei Treimi sunt ostași ai lui Hristos. Având în vedere acest lucru, el sfătuiește pe ucenicul său, Timotei, să se lupte ca un adevărat ostaș al lui Iisus Hristos și îi zice: *Suferă împreună cu mine, ca un bun ostaș al lui Hristos Iisus* (II Tim. 2, 3). Apoi, arătându-i că adevăratului ostaș al lui Iisus Hristos nu i se cade a se amesteca cu lucrurile și deșertăciunile lumii, îi zice: *Nici un ostaș nu se încurcă cu treburile vieții, ca să fie pe plac celui care strânge oaste* (II Tim. 2, 4).

Ba și mai mult, marele Apostol Pavel arată și care sunt armele cele duhovnicești ale ostașilor lui Iisus Hristos și-i îndeamnă pe efeseni să le ia asupra lor: *Pentru aceea, luați toate armele lui Dumnezeu, ca să puteți sta împotrivă în ziua cea rea, și, toate biruindu-le, să rămâneți în picioare... îmbrăcați-vă cu platoșa dreptății, și încălțați picioarele voastre, gata fiind pentru Evanghelia păcii. In toate luați pavăza credinței, cu care veți putea să stingeți toate săgețile cele arzătoare ale vicleanului. Luați și coiful mântuirii și sabia Duhului, care este cuvântul lui Dumnezeu* (Efes. 6, 13-17).

Și iar îi spune lui Timotei: *Luptă-te lupta cea bună a credinței, cucerește viața veșnică la care ai fost chemat...* (I Tim. 6, 12). Apoi, arătându-i că și el singur, ca un bun ostaș al lui Iisus Hristos, s-a luptat în viață, îi zice: *Lupta cea bună m-am luptat, călătoria am săvârșit, credința am păzit. De acum mi s-a gătit cununa dreptății, pe care Domnul îmi va da-o în ziua aceea* (a Judecății de apoi), *El, Dreptul Judecător, și nu numai mie, ci și tuturor celor ce au iubit arătarea Lui* (II Tim, 4, 7-8). Deci înțelege, frate, din mărturiile acestea ale Sfintei Scripturi, că toți creștinii sunt ostași ai lui Iisus Hristos[1] și daca vor duce lupta cea bună și după lege, vor lua cununa vieții veșnice.

Credinciosul: Ați arătat din Sfânta Scriptură că toți creștinii sunt ostași ai lui Iisus Hristos. Dar eu vă întreb: Când au devenit ei ostași ai lui Iisus Hristos?

Preotul: De la Sfântul și dumnezeiescul Botez, căci atunci fiecare creștin botezat s-a îmbrăcat cu Hristos și a devenit ostaș și fiu al lui Dumnezeu după har (I Cor. 6, 11; Tit 3, 5; Gal. 3, 27). Așadar înțelege, frate, că Biserica este mama noastră duhovnicească, ea ne-a născut pe noi la dumnezeiescul botez *din apă și din Duh* (Ioan 3, 5) și de atunci suntem fii după har ai lui Iisus Hristos și ostași ai Lui. Iar cum că de la Sfântul Botez am devenit ostași ai lui Iisus Hristos, arată și rugăciunea cea de la Sfântul Botez, care, printre altele, zice: „Și-l fă pe acesta (copilul care se botează) ostaș ales al lui Iisus"[2].

Iar pentru a te încredința și mai puternic în această privință, ascultă pe Sfântul Ioan Gură de Aur, care, vorbind către creștinii care se botezaseră la Sfintele Paști, zice: „Te-ai făcut ostaș al lui Iisus Hristos, ai luat mare putere, sabie ascuțită; cu ea împunge șarpele". Apoi, arătând că Dumnezeu îngăduie ca și după Sfântul Botez să se înfrunte creștinul cu ispita, spre a se încununa din luptă, zice: „Intr-adevăr, Domnul putea să îndepărteze pe dușman (care ne luptă după botez), dar ca să cunoști tu bogăția darului și măreția puterii ce ai primit la

[1]Vezi *Kiriacodromion,* Cuvânt după Evanghelia Mironosițelor. București, 1857, p. 58.

[2] Vezi în *Molitfelnic* la rânduiala Sfântului Botez.

botez, îl lasă pe el să se lupte cu tine, oferindu-ți ție multe prilejuri de a te încununa din lupte"[3].

Credinciosul: Dar „Oastea Domnului" de azi, cum a apărut?

Preotul: „Oastea Domnului" a fost o asociație creștină ortodoxă, la început aprobată de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. Cât timp această asociație a avut conducători buni, ea a adus folos Bisericii, căci foarte mulți creștini părăseau imoralitățile, bețiile, fumatul, înjurăturile, desfrânările, hoțiile și alte feluri de răutăți care periclitau moralitatea publică.

După ce însă a rămas fără povățuitori buni și învățați, cei ce au rămas adevărați ostași ai lui Iisus Hristos și buni creștini s-au împuținat. Mulți dintre ei, fiind lipsiți de povățuitori luminați și necunoscând nici Sfintele Scripturi, dogmele, Sfânta Tradiție a Bisericii Ortodoxe, nici învățăturile Sfinților Părinți, s-au rătăcit de la adevăr.

Marele Apostol Pavel arată că ostașii lui Iisus Hristos, dacă vor să se încununeze, trebuie să se lupte după lege (II Tim. 2, 5). Iar dacă sunt ostași numai cu numele și au părăsit practica tradițională a Bisericii lui Hristos, apoi aceștia nu mai sunt «ostași» ai lui Iisus Hristos, ci dezertori și oameni nelămuriți în credință, care, în loc de folos, aduc pagubă Bisericii.

Aici la noi vin preoți de pe la multe parohii din diferite părți ale țării noastre și se plâng de greutățile pe care le fac unii din cei ce-și zic „ostași ai Domnului", deoarece - spun preoții - unii din „ostașii Domnului" au trecut la sectari; alții se adună singuri fără voia și știrea preoților din parohia respectivă; alții defaimă cântările Bisericii și zic că sunt grecești și vechi și de aceea nu mai sunt bune azi, și că numai cântările de la „Oastea Domnului" sunt bune. Alții din așa-zișii „ostași ai Domnului" intră în biserică, dar nu fac semnul Sfintei Cruci, nu vor să ia sfânta anaforă, nu vor să se închine și să sărute sfintele icoane și alte multe abateri pe care nu le mai spun aici.

Din aceste plângeri ale multor preoți, vedem că mulți din cei ce se socotesc că fac parte din „Oastea Domnului" se opun Bisericii Ortodoxe și credinței strămoșești a poporului nostru

[3] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Cuvânt la înviere,* Colecția „Izvoarele Ortodoxiei", nr. 5, București, 1942, p. 210.

românesc, pe care noi am păstrat-o de la întemeierea Bisericii şi a neamului nostru. Noi nu trebuie să închidem ochii faţă de aceste abateri ale acelora cărora le place să se cheme „ostaşi ai Domnului". Noi, cu credinţa noastră ortodoxă, pe care au păstrat-o din veac strămoşii noştri în frunte cu voievozii lor, am biruit toate necazurile şi furtunile vremurilor grele prin care a trecut neamul nostru şi de aceea trebuie să ţinem cu sfinţenie la dreapta noastră credinţă cea de totdeauna.

De aceea rugăm stăruitor pe fraţii noştri preoţi, care au în parohiile lor „ostaşi ai Domnului", să se ocupe cât mai îndeaproape de ei şi să-i înveţe, când vin la biserică, rânduiala, dogmele, Liturghia şi toată Sfânta Tradiţie apostolică şi învăţăturile Sfinţilor Părinţi. Numai aşa vor putea să-i facă pe ei adevăraţi ostaşi ai Domnului şi să-i aibă ca pe nişte adevăraţi creştini şi ajutători în misiunea lor preoţească.

Mare plată vor avea acei preoţi care se vor osteni să aducă pe drumul cel bun al Ortodoxiei noastre pe aceia dintre „ostaşii Domnului" care se abat de la rânduiala unor buni fii ai Bisericii.

Credinciosul: Am auzit că unii din cei ce-şi zic „ostaşi ai Domnului" fac adunări şi predică prin casele oamenilor fără să ştie preoţii şi fără să rămână în legătură cu ei. Este canonic?

Preotul: Nu este bine, fratele meu. Căci sfintele şi dumnezeieştile canoane nu dau voie mireanului şi nici chiar preotului să predice în public, fără de porunca episcopului locului. In Dreptul Canonic al Bisericii de Răsărit se scrie aşa: „Cu împuternicirea episcopului, şi preoţii pot să predice în biserică, dar episcopul le poate lua acest drept, când nu va fi convins sau va avea o îndoială asupra curăţiei credinţei lor". Şi iarăşi zice: „Fără de împuternicirea episcopului, nimeni nu poate predica în biserică"[4].

Credinciosul: Au fost cazuri în istoria Bisericii când episcopii au oprit pe preoţi să predice în biserică?

Preotul: Au fost. In acelaşi Drept Canonic arătat mai sus, citim: „In urma ereziei lui Arie, în Biserica Alexandriei li s-a interzis preoţilor de a mai predica" [5]. Mai vezi despre acest

4 Nicodim Milas, Dreptul Canonical Bisericii, p. 324- 334 si 360

lucru şi la Socrate *(Hist. eccl.* V, 22), şi la istoricul Sozomen *(Hist. eccl.* VII, 19). La fel spune şi comentariul lui Nicodim Milaş la Can. 64 Trulan; Pravila I, 549-550.

Credinciosul: Dar de ce episcopii îi opreau uneori chiar si pe preoţi să predice în biserică?

Preotul: Din cauză că mulţi dintre preoţi erau îmbolnăviţi de blestematele învăţături ale lui Arie. De aceea i-au oprit episcopii, ca să nu strecoare în popor erezia care a tulburat Biserica dreptmăritoare a lui Hristos.

Credinciosul: Dar creştinii mireni au voie să predice în public?

Preotul: N-au voie nicidecum, fără de aprobarea episcopului locului şi a preotului.

Credinciosul: Nici misionarii mireni nu pot predica în public şi prin biserici fără voia episcopului?

Preotul: Nu au voie, deoarece, după cum ai auzit mai sus, atât preoţii cât şi misionarii laici nu au voie să predice, să înveţe în adunări pe creştini, fără aprobarea verbală sau scrisă a episcopului locului. Iată ce spune Dreptul Bisericesc în această privinţă: „Misionarii sunt totdeauna dependenţi de episcopul locului şi sunt obligaţi ca, la anumite intervale, să prezinte anumite rapoarte asupra activităţii lor"[6]. Numai aşa se menţine unitatea credinţei şi a Bisericii.

Credinciosul: Dar sfintele canoane ale Bisericii Ortodoxe ce zic în această privinţă?

Preotul: Iată ce zic: „Nu se cuvine creştinului mirean să ţină cuvântare sau să înveţe în public, însuşindu-şi prin aceasta dregătorie de învăţător, ci a urma rânduielii celei predate de Domnul şi a deschide urechea la cei ce au luat darul învăţătorescului cuvânt şi să înveţe de la dânşii cele dumnezeieşti. Căci în Biserica cea Una, osebite mădulare a făcut Dumnezeu, după glasul apostolului (I Cor. 12, 27), pe care Grigorie Teologul, tâlcuindu-l, zice aşa: «Pe această rânduială să o cinstim, fraţilor, şi pe aceasta să o păzim. Un oarecare să fie ureche, altul, limbă, altul, mână, iar altul altceva. Acela să înveţe, iar acesta să se înveţe». Şi iarăşi zice: «Şi cel ce se învaţă să fie întru supunere, iar cel ce învaţă, întru blândeţe, şi cel ce

6 Nicodim Milaş, *op. cit.*, cap. 132, p. 361.

slujeşte, întru osârdie. Să nu fim toţi limbă, lucrul cel mai cu înclinare; căci *au doară toţi sunt apostoli? Au doară toţi sunt prooroci? Au doară toţi sunt învăţători?* (I Cor. 12, 29-30)», Iar apoi adaugă: «Ce te faci pe tine păstor, oaie fiind? Ce te faci cap, picior fiind? Ce te apuci a comanda oşti, fiind rânduit între soldaţi?» şi în alt loc: «înţelepciunea porunceşte: nu fi grabnic în cuvinte, nu te întinde împreună cu bogatul, sărac fiind; nici nu căuta să fii mai înţelept decât cei înţelepţi»". Apoi, la sfârşitul acestui canon, spune: „Iar de se va prinde cineva strămutând acest canon, acesta patruzeci de zile să se afurisească"[7].

Credinciosul: Deci nicidecum nu poate predica mireanul în biserică şi în adunări?

Preotul: Numai dacă va avea autorizaţie scrisă sau învoire verbală (blagoslovenie) de la episcopul locului sau de la preotul parohiei unde vrea să predice. Atunci, atât clericul, cât şi mireanul, poate să predice în biserică şi la adunări publice; dar şi atunci va fi sub directa supraveghere a episcopului şi a preotului din acea parohie şi eparhie[8].

Credinciosul: După câte am înţeles, totuşi, cineva din rândul creştinilor mireni, dacă are darul cuvântului, poate să predice cu aprobarea episcopului şi a preotului în biserici şi în adunările creştinilor. Dar vă rog să-mi spuneţi unde se scrie că mireanul are voie să predice în biserică sau în unele adunări creştineşti, cu voia episcopului locului sau a preotului din acea parohie?

Preotul: Iată unde: In Pidalionul de la Neamţ, citat mai sus, la fila 188, pe verso, scrie aşa: „De va fi însă vreun mirean iscusit în cuvânt şi cu chip cucernic, nu se opreşte de a răspunde şi a învăţa îndeosebi pe cei ce îl întreabă, precum zice Zonara şi capul 32 al cărţii a opta din *apostoleştile Aşezăminte. Că vor fi,* zice, *toţi învăţaţi de Dumnezeu.* In ce chip grăia şi Apollo şi învăţa cele pentru Domnul, cu toate că numai botezul lui Ioan ştia (Fapte 18, 25) şi Acvila şi Priscila, cei ce au învăţat pe Apollo, mai cu scumpătate, calea lui Dumnezeu".

Credinciosul: Din cele de până aici am înţeles că fiecare creştin este ostaş ales al lui Iisus Hristos, de la Sfântul Botez, şi

[7] Can. 64 al Sin. VI Ecum., *Pidalionul de Neamţ,* ed. 1844, f. 187, v.

[8] Vezi *Dreptul Canonic,* cap. 133, p. 363.

că oricând poate să se mântuiască, chiar de nu s-ar înscrie în „Oastea Domnului", numai să facă cele făgăduite la Sfântul Botez prin martorul său (naşul de botez). Am mai înţeles că nici un creştin mirean şi chiar nici un preot nu poate să predice în biserică sau în vreo adunare fără învoirea scrisă sau verbală a episcopului locului sau a preotului respectiv. Dar care ar fi după Sfânta Scriptură motivul de a nu predica cineva din creştini sau chiar din preoţi fără voia episcopului locului?

Preotul: Ţi-am arătat mai sus destul de clar că în Biserica lui Hristos nu toţi sunt apostoli, nu toţi, dascăli, nu toţi, tâlcuitori (I Cor. 12, 29-30); de aceea nu toţi pot să fie predicatori. Iar pricina pentru care cineva are voie să predice numai cu învoirea episcopului locului, este, după Sfânta Scriptură, că el trebuie să meargă pe calea ascultării de cei ce sunt puşi de Dumnezeu în Biserică episcopi (Fapte 20, 28) şi numai de aceştia să fie trimis la predicarea cuvântului lui Dumnezeu. Auzi ce zice Sfânta Scriptură: *Cum vor propovădui, de nu vor fi trimişi?* (Rom. 10, 15). Deci cel ce predică fără să fi fost trimis de episcopul sau preotul său, acela este pe calea neascultării şi ştim cu toţii că neascultarea lucrează moarte (Fac. 3, 6-16; Rom. 5, 12).

Credinciosul: Dar care a fost intenţia celor ce au înfiinţat la început asociaţia „Oastea Domnului" şi ce au urmărit prin organizarea ei?

Preotul: Intenţia celor ce au înfiinţat la început asociaţia „Oastea Domnului" a fost bună şi cu scopul bun de a aduce pe creştini la cele ce au făgăduit la Sfântul Botez, când au zis: „Mă lepăd de satana şi de toate lucrurile lui!" Şi cum am spus mai sus, această asociaţie creştină, cât timp a avut la cârmă conducători buni, duhovniceşti şi bine orientaţi în Ortodoxie, a fost de mare folos Bisericii noastre şi moralei publice a poporului român. Dar acum destul de mulţi din ei au deviat de la adevărul dreptei credinţei şi s-au rătăcit, ducându-se la secte.

Credinciosul: In acest caz ce este de făcut?

Preotul: Cred că toată sarcina de îndreptare a celor ce au luat calea greşită şi s-au depărtat de adevărata şi Sfânta Tradiţie a Bisericii Ortodoxe stă numai şi numai pe seama fraţilor noştri preoţi de la oraşe şi sate, unde sunt creştini „ostaşi". Ei trebuie

să-i adune prin biserici, să-i lămurească, să le citească din învățăturile de credință ortodoxă, din catehisme, din colecțiile de canoane și din învățăturile Sfinților și dumnezeieștilor Părinți, spre a-i lămuri în credința ortodoxă, ca să devină cu adevărat ostași ai Domnului, așa cum au făgăduit la Sfântul si dumnezeiescul Botez. Preoții care se vor osteni cu lămurirea și îndreptarea celor ce au luat calea greșită, aducându-i pe ei la făgașul dogmelor și al rânduielilor canonice ale Bisericii noastre Ortodoxe, vor avea mare plată de la bunul Dumnezeu, ca adevărați păstori de suflete și adevărați povățuitori sufletești ai poporului nostru românesc. Iar cei ce nu se vor îngriji de îndreptarea lor și a altor fii sufletești, vor da seama în ziua Judecății de apoi.

Credinciosul: Dar unde se vede scris că de la Botez ne-am făcut ostași ai lui Iisus Hristos?

Preotul: Du-te la un preot, să-ți arate această rugăciune de la Sfântul Botez, în care scrie așa: Cela ce s-a îmbrăcat întru Tine, Hristoase, Dumnezeul nostru, Ție dimpreună cu noi și-a plecat capul său, pe care păzește-l să rămână ostaș ales și nebiruit împotriva celor ce aduc în zadar vrajbă asupra lui și asupra noastră, și cu cununa cea nestricăcioasă până în sfârșit biruitori îl arată"[9].

Credinciosul: Am înțeles că fiecare creștin este ostaș al lui Iisus Hristos din dumnezeiescul Botez.

[9] Vezi Molitfelnic, pag. 21, la Rânduiala Sfântului Botez.

Capitolul 37

DESPRE ÎMPĂRTĂȘIREA RARĂ ȘI DEASĂ

Credinciosul: Părinte, dar cum stau lucrurile cu cei ce zic că noi, creștinii, trebuie neapărat să ne împărtășim mai des cu Sfintele Taine?

Preotul: Este bine ca un creștin să se împărtășească mai des, dar cu pregătirea cuvenită unei asemenea Sfinte și înfricoșate Taine. Ca să ne dăm seama de primejdia ce așteaptă pe cei ce vor a se împărtăși fără pregătirea cuvenită, să ascultăm cuvintele Sfântului și marelui Apostol Pavel, care, în această privință, spune așa: *Să se cerceteze însă omul pe sine și așa să mănânce din Pâine și să bea din pahar; căci cel ce mănâncă și bea cu nevrednicie, osândă își mănâncă și bea, nesocotind Trupul Domnului* (I Cor. 11, 28-29).

Iar cât privește deasa sau rara împărtășire cu Sfintele Taine, să ascultăm pe marele dascăl al lumii, dumnezeiescul părinte Ioan Gură de Aur, care în această privință ne vorbește așa: „Mulți cu Tainele acestea o dată într-un an se împărtășesc, alții de două ori, iar alții de mai multe ori. Deci către toți ne este nouă cuvântul, nu numai către cei de aici, ci și către cei ce șed în pustie (pustnicii). Că aceia o dată în an se împărtășesc, iar de multe ori după doi ani". Apoi zic: „Nici cei ce o dată, nici cei ce de multe ori, nici cei ce de puține ori, ci cei ce au știința gândului curată, cei ce au inima curată, cei ce au viață neprihănită. Cei ce sunt întru acest fel, totdeauna să se apropie;

iar cei ce nu sunt întru acest fel, nici măcar o dată. Pentru ce? Pentru că își iau judecată, osândă, muncă și pedeapsă"[1].

Iar în alt loc zice: „Nu sărbătoarea Nașterii sau a Botezului Domnului, nici cele patruzeci de zile (Postul Mare) fac vrednici pe creștini a se apropia de împărtășirea cu Preacuratele Taine, ci lămurirea și curăția sufletului. Cu aceasta, totdeauna apropie-te; fără aceasta, niciodată"[2].

Apoi, arătând acest Sfânt Părinte cât de mare este primejdia preotului ce dă Sfintele Taine celor nevrednici - când va ști nevrednicia lor -, zice așa: „Nu da sabie în loc de hrană, că nu mică muncă zace asupra voastră dacă, știind pe cineva nevrednic, îi veți îngădui să se împărtășească de masa aceasta". Apoi zice: „Sângele lui Hristos din mâna voastră se va cere". Apoi, arătând cât de mult ținea el la darea cu grijă a Preacuratelor Taine ale lui Hristos, zice: „Măcar voievod de ar fi, măcar eparh, măcar cel încununat cu coroană, dacă se apropie cu nevrednicie, oprește-l, ...căci mai rău decât cel îndrăcit este cel ce se apropie cu nevrednicie"[3].

„Teme-te de Dumnezeu, nu de om! Iar de te vei teme de om, omul va râde de tine. Iar dacă te vei teme de Dumnezeu, și oamenilor vei fi întru cinste. Iar dacă tu nu îndrăznești să-l oprești, adu-l la mine. Nu voi îngădui să se facă aceasta. Mai degrabă de suflet mă voi despărți, decât a da Sângele Stăpânesc celor nevrednici. Tot sângele meu îl voi vărsa, mai înainte decât voi da Sânge atât de înfricoșat, cui nu i se cuvine. Iar dacă mult cercetând cineva, n-a știut pe cel rău, nu este lui nici o vină"[4]. Și iarăși, în alt cuvânt al său, zice: „Când aveți a vă apropia de masa aceasta înfricoșătoare și dumnezeiască și de Sfintele Taine, să faceți aceasta cu frică și cu cutremur, cu conștiința curată, cu post și cu rugăciune"[5].

Apoi, arătând cine este vrednic a se apropia de Sfintele și Preacuratele Taine ale lui Hristos, zice așa: „Când auzi

[1] *împărțirea de grâu,* cuv. 53, Bacău, 1995, p. 486-487
[2] Idem, cuv. 54, p. 494.
[3] Idem, cuv. 54, p. 497.
[4] Idem, cuv. 54, p. 498.
[5] *Cuvânt la Nașterea Domnului,* Colecția „Izvoarele Ortodoxiei" nr 5, p. 22.

zicându-se «Sfintele Sfinților», să știi că aceasta înseamnă că dacă nu este cineva sfânt, să nu se apropie. Nu numai curat de păcate, zice, ci sfânt, că pe cel sfânt nu numai izbăvirea de păcate îl face astfel, ci venirea de față a Duhului Sfânt și bogăția faptelor bune"[6].

Credinciosul: Dar cum trebuie să se pregătească cineva pentru a primi Sfintele și dumnezeieștile Taine ale Trupului și Sângelui Domnului?

Preotul: Oricine voiește a se apropia de împărtășirea Sfintelor și Dumnezeieștilor Taine este dator mai înainte să fie spovedit cu de-amănuntul de păcatele sale și, dacă îi va da voie duhovnicul său, să se împărtășească. Apoi să se împace cu toți, să-și citească toată pravila (rugăciunile după rânduiala pusă în Ceaslov) și să petreacă cu grijă sfântă, cu post și înfrânare, atât înainte de Sfânta Împărtășanie, cît și după ce o va primi. Acest lucru îl arată iarăși Sfântul Ioan Gură de Aur: „Iar tu, mai înainte de a te împărtăși, postește, ca să te arăți vrednic de Împărtășire; iar după ce te-ai împărtășit, să sporești înfrânarea, pentru ca nu pe toate să le prăpădești, măcar că nu este același lucru să fii treaz înainte de a te împărtăși și după ce te-ai împărtășit; căci trebuie să păzești înfrânarea întru amândouă, dar mai vârtos după ce ai primit pe Mirele. Mai înainte (trebuie a păzi trezvia și înfrânarea), ca să te faci vrednic a-L primi, iar mai pe urmă, ca să te arăți vrednic de cele ce ai primit"[7].

Așadar, frate, înțelege că pregătirea cu evlavie și sârguință ne este cerută și înainte de a ne împărtăși cu Sfintele și Preacuratele Taine, și după ce le-am primit, deoarece mai ales întru această vreme caută diavolul să ne ispitească și să ne jefuiască de bogăția cea duhovnicească pe care am primit-o prin împărtășirea cu Trupul și Sângele Domnului.

Credinciosul: Dar cum poate cineva să se pregătească pentru împărtășirea cu o Taină ca aceasta, adică să primească prin împărtășire Trupul și Sângele Domnului, și cine poate face vreodată acest lucru?

Preotul: Da, cu adevărat, nimeni din oameni nu poate să pretindă că s-a pregătit vreodată cât trebuie pentru primirea

[6] *împărțirea de grâu,* cuv. 53, p. 488.
[7] Idem, cuv. 53, pag. 489.

Înfricoșatelor Taine ale Trupului și Sângelui Domnului, dar nici nu trebuie să cadă în deznădejde și neglijență, din pricina acestei nevrednicii. Noi suntem datori să ne pregătim după puterea noastră, iar pe cele ce nu putem a le împlini, să le lăsăm pe seama milei și îndurării lui Dumnezeu, *Care n-a venit să cheme pe cei drepți, ci pe cei păcătoși la pocăință* (Matei 9, 13; Marcu 2, 17; Luca 5, 32) și Care știe totdeauna și neștiința și neputința noastră. Acest lucru îl știm tot de la dumnezeiescul părinte Ioan Gură de Aur: „Nu trebuie nici să le lăsăm pe toate în seama lui Dumnezeu și să dormim, nici silindu-ne să socotim că prin ostenelile noastre pe toate le isprăvim, căci Dumnezeu nu voiește ca noi să dormim, socotind că pe toate le lucrează El, nici nu voiește să ne mândrim că noi le facem pe toate"[8].

Credinciosul: Oare și preoții trebuie să aibă mare pregătire când slujesc Sfânta Liturghie, ca și creștinii care se pregătesc pentru Sfânta Împărtășanie?

Preotul: Cu adevărat, mare pregătire trebuie să aibă creștinii care vin la Sfânta Împărtășanie, dar mult mai mare pregătire trebuie să aibă preotul, care nu numai că se împărtășește cu Sfintele Taine, ci și jertfește pe Hristos la Sfânta Liturghie. Acest adevăr înțelegându-l, dumnezeiescul părinte Ioan Gură de Aur zice: „Mai curată decât razele soarelui trebuie să fie mâna aceea care taie acest Trup, gura care se umple de foc duhovnicesc, limba care se roșește cu Sânge prea înfricoșător". Apoi zice: „Ia seama cu ce cinste te-ai cinstit, de ce masă te îndulcești: de Cel de care îngerii se cutremură văzându-L și nici nu îndrăznesc să privească fără frică la raza ce iese de acolo. Cu aceasta noi ne hrănim, cu aceasta ne frământăm și ne-am făcut noi ai lui Hristos, un trup și o carne. *Cine va grăi puterile Domnului, și cine va face auzite toate laudele Lui?* (Ps. 105, 2). Care păstor își hrănește oile cu propriile sale mădulare?"[9]

Credinciosul: Dar dacă cineva este bolnav, bătrân și neputincios și este sărac, neavând ce da milostenie, cum poate unul ca acesta să se pregătească pentru împărtășirea cu Sfintele și Preacuratele Taine ale lui Hristos?

Idem, cuv. 54, pag. 491.

[9] Idem, cuv. 54, pag. 492.

Preotul: Ascultă, frate: Preabunul, Preaînduratul, Preamilostivul și Atotștiutorul Dumnezeu nu cere de la om cele ce sunt peste puterea lui. Așadar, de la cel bolnav și neputincios El nu cere post, privegheri, metanii și altele de acest fel pentru a se putea împărtăși cu Sfintele Taine; nici de la cel sărac nu pretinde milostenie, ci numai trei lucruri:

1. spovedanie curată și împăcare cu toți;

2. smerenie a inimii, cu umilință;

3. rugăciune de mulțumire, adică să se roage în toată vremea lui Dumnezeu și să-I mulțumească pentru boala, suferința, neputința și sărăcia ce i s-au dat, căci atât sărăcia, cât și boala și suferința smeresc inima omului. *Inima înfrântă și smerită Dumnezeu nu o va urgisi* (Ps. 50, 18)[10].

Credinciosul: Dar dacă cel bolnav nu poate citi rugăciuni multe, cum poate el să se pregătească pentru Sfânta Împărtășanie?

Preotul: În rugăciuni, precum a zis Domnul, nu este nevoie de cuvinte multe (Matei 6, 7); suferindul să spună cu smerenie «Tatăl nostru», «Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul», iar către Maica Domnului: «Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, miluiește-mă», precum și alte rugăciuni scurte ca: «Miluiește-mă, Dumnezeule, după mare mila Ta» (Psalm 50). Iar dacă nu poate citi când are a se împărtăși cu Sfintele și Preacuratele Taine, să roage pe cineva să-i citească rugăciunile de împărtășire, iar el să le asculte cu evlavie.

Iată, frate, că la cele ce m-ai întrebat, ți-am răspuns, cu ajutorul Domnului, cât mai pe scurt. Să dea Domnul să le ții minte, spre folosul frăției tale și al altora, cărora vei voi să le spui. Și mai presus de toate, să ne rugăm Preabunului Dumnezeu să ne ajute cu mila și cu darul Său, ca să izbutim a face cele ce am vorbit împreună, spre folosul sufletelor noastre.

[10] Vezi despre aceasta și la Sfântul Isaac Șirul, *Filocalia,* vol. X, *Cuvântul 21:Ce anume ajută pe om să se apropie de Dumnezeu in inima lui ,* pag. 112-116, precum și la Sf. Efrem Sirul, *Cuvinte și învățaturi,* tom. II, *Cuvânt pentru faptele bune trupești,* pag. 495 și altele.

Capitolul 38

DESPRE MISIONARISMUL LAIC ÎN BISERICA ORTODOXĂ

Credinciosul: Ce înseamnă misionarism laic, Cuvioase Părinte?

Preotul: Misionarismul laic, frate, se săvârşeşte atunci când cineva din creştinii mireni predică cuvântul lui Dumnezeu, fără ca el să aibă hirotonie sau hirotesie.

Credinciosul: De la început a existat acest misionarism laic în Biserica lui Hristos?

Preotul: Da, a existat. Misionarismul laic este vechi ca însăşi Biserica[1].

Credinciosul: Dar ce înseamnă cuvântul misionar?

Preotul: Cuvântul «misionar» vine de la «misiune». El derivă din latinescul *missio-onis;* verbul *mitto-ere, missi, missum* însemnând a trimite, a însărcina pe cineva, a da o putere cuiva într-o delegaţie, funcţie sau serviciu[2]. Ideologic şi autoritativ, misiunea derivă din însăşi porunca Mântuitorului: *Precum M-a trimis pe Mine Tatăl, vă trimit şi Eu pe voi* (Ioan 20, 21; Matei 10, 16; Luca 10, 3). Aşadar, nici un misionar mirean nu are dreptul să predice în public dacă nu este trimis de ierarhia bisericească. Acest lucru l-a arătat şi marele Apostol Pavel: *Cum vor propovădui, de nu vor fi trimişi?* (Rom. 10, 15).

[1] *Vezi Prof.Liviu Stan , Mirenii in Biserica.Studiu canonic,istoric,*

Sibiu ,1939 , p.3-7.

2 Cf. Ispir Gh. Vasile , Curs de indrumari misionare, Bucureşti, 1930,P.18

Trebuie deci să înţelegem că singură ierarhia bisericească are puterea şi dreptul plenar de a trimite misionari, fie ei clerici sau laici[3].

Credinciosul: Dar în Biserica Romano-Catolică cum stau lucrurile cu misionarismul laic?

Preotul: În Biserica Romano-Catolică, misionarismul laic a fost multă vreme cu totul interzis. Dar în ultimul timp, papa - sub presiunea vremurilor şi a evenimentelor - a revenit la o concepţie mai creştină în această privinţă. Dovada concretă şi expresia vie a acestei noi orientări este aşa numita «Acţiune Catolică» sau «Acţiunea pentru apostolatul laic», care a luat fiinţă prin enciclica «Ubi arcano Dei Consilio», din 23 decembrie 1922 a Papei Pius al XI-lea şi s-a generalizat în întreaga Biserică Romano-Catolică, fiind pusă sub patronajul lui Francisc de Assisi prin enciclica «Rite expiatis» din 2 februarie 1926. Odată cu această mişcare, s-a deschis drum destul de larg misionarismului laic, prin chemarea mirenilor să participe la misionarismul ierarhic, recunoscându-se, măcar parţial, importanţa elementului mirean în Biserică şi ridicându-l la starea de factor activ şi colaborator al ierarhiei bisericeşti[4].

Credinciosul: Dar în protestantism cum stau lucrurile cu misionarismul laic?

Preotul: Protestantismul a căzut cu totul în extrema opusă, a unei libertăţi fără margini a misionarismului laic. În concepţia protestantă, Biserica, în sens de societate văzută, este o alcătuire ca oricare altă societate omenească, pentru organizarea căreia nu sunt dispoziţii de ordin divin. Consecinţa logică şi firească a acestui punct de vedere a dus la negarea originii divine a ierarhiei... Deosebirea dintre cler şi laici n-are loc în protestantism[5].

Aşa fiind, constatăm că în protestantism se acordă prea mare importanţă elementului laic. In consecinţă, rolul misionarismului laic este aici exagerat până la negarea existenţei unei ierarhii de drept divin şi, cu aceasta, a unui misionarism special al clerului[6].

[3] Pr. prof. Dr. Corneliu Sârbu, *Misionarismul laic în lupta antisectară,* Revista Teologică, Sibiu, 1945, nr. 1, p. 16.

[4] Idem, *op. cit.,* p. 12-13.

[5] Prof. Liviu Stan, *op. cit.,* pentru 18-20.

[6] Dr. Corneliu Sârbu, *op. cit.,* p. 13.

Credinciosul: Dar în Biserica Ortodoxă în ce fel este văzut misionarismul laic?

Preotul: În Biserica Ortodoxă poziţia şi funcţia misionarismului mirean în viaţa şi dezvoltarea Bisericii se fundamentează şi se lămureşte deplin în baza celor două teze doctrinare preoţia generală şi Biserica - Trupul tainic al Domnului (I Cor, 12, 13, 27; Gal. 3, 28). Preoţia generală a creştinilor laici se întemeiază pe Sfânta Taină a Mirungerii (I Petru 2, 5; I Ioan 2, 20, 27). Căci spune Sfântul Apostol Petru către «cei împrăştiaţi printre străini», numindu-i «preoţie sfântă»: *Iar voi sunteţi seminţie aleasă, preoţie împărătească, neam sfânt, popor agonisit de Dumnezeu, ca să vestiţi în lume bunătăţile Celui ce v-a chemat din întuneric, la lumina Sa cea minunată.* Toţi creştinii au deci misiunea de a propovădui chemarea lui Hristos, toţi formează «poporul lui Dumnezeu» (I Petru 2, 5-10). Dar organizarea acestei misiuni este de datoria ierarhiei bisericeşti, Prin ierarhie se recunosc şi se reglementează drepturile mirenilor la misionarism, căci ierarhia deţine întreaga putere în Biserică[7].

Aşadar misionarismul laic, organizat şi activ sub egida ierarhiei, nu este o inovaţie dincolo de cadrul Ortodoxiei, ci o întoarcere la «instituţiunile creştinismului primar»[8], care reprezintă întruchiparea clasică a celui mai adânc şi mai autentic creştinism. Potrivit Sfintei Scripturi, şi creştinii mireni - nu în aceeaşi măsură ca misionarii ierarhici, ci pe măsura preoţiei lor generale - pot fi *sarea pământului* (Matei 5, 13).

Sfânta Scriptură zice: *După darul pe care l-a primit fiecare, slujiţi unii altora, ca nişte buni iconomi ai harului celui de multe feluri al lui Dumnezeu* (I Petru 4, 10). Mântuitorul a zis: *Oricine va mărturisi pentru Mine înaintea oamenilor, mărturisi-voi şi Eu pentru el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri; iar de cel ce se va lepăda de Mine înaintea oamenilor şi Eu Mă voi lepăda de el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri* (Matei 10, 32-33; Marcu 8, 38; Luca 9, 26). Marele Apostol Pavel zice: *Nimeni să nu caute ale sale, ci fiecare pe ale aproapelui* (I Cor. 10, 24). Şi dumnezeiescul Ioan Evanghelistul a scris: *Şi noi datori suntem să ne punem sufletele pentru fraţi* (I Ioan 3, 16). Şi iarăşi îl auzim pe marele Apostol Pavel zicând: *Cuvântul lui Hristos să locuiască întru voi cu bogăţie. Învăţaţi-vă şi povăţuiţi-vă între voi, cu toată înţelepciunea...* (Col. 3, 16).

[7] Idem, *op. cit.*, p. 36.

[8] Mitrop. Nicolae al Ardealului, *Ortodoxia în mijlocul frământărilor de azi,* p. 7.

Creştinul mirean este dator să lucreze la îndreptarea celor greşiţi, după cum s-a scris: *Fraţilor, chiar de va cădea un om in vreo greşeală, voi, cei duhovniceşti, îndreptaţi-l pe unul ca acesta cu duhul blândeţii, luând seama la tine însuţi ca să nu cazi şi tu în ispită* (Gal. 6, 1; Evrei 12, 12-14). Şi iarăşi zice: *Vouă vi s-a dăruit, pentru Hristos, nu numai să credeţi în El, ci să şi pătimiţi pentru El, ducând aceeaşi luptă, pe care aţi văzut-o la mine şi o auziţi acum despre mine* (Filip. 1, 29-30).

Credinciosul: Dar Sfinţii Părinţi ce zic în privinţa misionarilor laici?

Preotul: Şi Sfinţii Părinţi, având în vedere învăţătura Sfintei Scripturi, care îndeamnă pe toţi creştinii la mântuirea fraţilor lor, învaţă şi arată despre misionarismul laic că este obligatoriu. Iată ce zice Sfântul Ioan Gură de Aur în această privinţă: „Spun aceasta nu numai celor arţăgoşi, ci şi vouă, care sunteţi sănătoşi, pentru ca voi pe toţi aceia pe care îi cunoaşteţi, să-i abateţi cu sârguinţă şi bunăvoinţă de la greşelile lor şi să-i aduceţi înapoi la mama comună (Biserica cea dreptmăritoare), căci nimic nu-i mai nobil decât armonia şi pacea" (Omilia III, *Contra iudeilor).*

Credinciosul: Între misionarii laici pot să fie şi femei sau numai bărbaţi?

Preotul: Dacă cercetăm istoria veche a Bisericii, aflăm că şi femeile, deşi nu predică în biserică, având în vedere învăţătura marelui Apostol Pavel, care le spune «să tacă în biserică» (I Cor. 14, 34), în afară de biserică făceau cu adevărat misionarism. Ca să ne dăm seama de acest lucru, să-l auzim pe apologetul Aristide din Atena care, arătând misionarismul femeilor creştine din acea vreme, zice aşa: „Femeile creştine sunt curate ca fecioarele. Ele predică din dragoste (cuvântul lui Dumnezeu) sclavilor, sclavelor şi copiilor acestora. Ele se străduiesc să încredinţeze pe sclavi şi, dacă aceştia sunt câştigaţi pentru credinţa în Iisus Hristos, atunci ei sunt numiţi de-a

dreptul - fără nici o deosebire - frați ai stăpânilor lor" *(Apologia a XV-a).* Iar bărbaților care sunt bine pregătiți li se încuviința a predica chiar în biserică[9].

Credinciosul: Ați spus că numai bărbaților bine pregătiti li se poate da încuviințarea de a predica chiar și în biserică. Eu aş vrea să ştiu ce anume pregătire trebuie să aibă un misionar creştin ca să poată predica în biserică?

Preotul: În primul rând trebuie să fie acreditat de Biserică pentru a răspândi cunoștințele sale și celorlalți. El trebuie să aibă, pe lângă însușirea învățăturii de credință, și unele însușiri care dau chipul ideal al adevăratului misionar laic, adică:

a) credința riguroasă ortodoxă, luminată, fermă, trează și activă;

b) adevărata sensibilitate pentru comuniunea frățeasca întru mântuire;

c) zel și stăruință statornică și neînfrântă;

d) optimism sănătos și senin.

Numai creștinul împodobit cu un buchet de astfel de însușiri poate fi un adevărat misionar ortodox. Zel misionar poate avea numai acela care înțelege și prețuiește valoarea bunurilor cerești și își dă seama, totodată, cât de mult trebuie compătimit cel care nu are aceste bunuri. Cine nu însetează după viața în Dumnezeu, acela nu poate fi aprins de zelul de a mijloci și altora această viață[10].

Credinciosul: În trecutul vechi al Bisericii au existat oare și misionari laici mai însemnați sau oameni învățați care nu au fost hirotoniți preoți sau episcopi?

Preotul: Da, au fost mari misionari și apologeți, oameni învățați care au apărat cauza creștinismului în fața împăraților păgâni și înaintea filosofilor celor străini de duhul Evangheliei lui Hristos. Așa au fost acei apologeți ai secolelor II și III, începând cu Codrat, pe care Eusebiu, istoricul bisericesc, îl numește părintele apologeticii, între anii 125-126, pe vremea împăratului Adrian (117-138) și continuând cu Aristide din Atena, amintit mai sus, între anii 125-128; Ariston din Pela,

Liviu Stan, *op. cit.,* p. 67-80; Popescu M. Teodor, *Primii didascăli,* în «Studii Teologice», anul III, nr. 2, București, 1932, p. 143.

[10] Dr. Corneliu Sârbu, *op. cit,* p. 108-109 ș.a.

cel mai vechi apărător în scris al creştinismului contra iudeilor - a fost iudeo-creștin de la jumătatea veacului II; Sfântul Iustin Martirul și Filosoful, născut la Sihem, Samaria, pe la anul 100-101; Tațian, născut în Asiria către anul 120; filosoful Herma, care a trăit pe la sfârșitul veacului II; Atenagora, filosof creștin din Atena; Minucius Felix, în secolul II; Tertulian, născut în Cartagina pe la anii 150-160. Toți aceștia, mari apologeți creștini și misionari de mare seamă ai Bisericii lui Hristos, au fost mireni[11].

Credinciosul: Care sunt normele misionarismului laic în funcțiunea sa din Biserică?

Preotul: Prima normă canonică a misionarismului laic este apărarea dogmelor credinței ortodoxe, deoarece dogmele sunt izvorul din care se nasc canoanele sau normele ce rânduiesc și reglementează viața Bisericii, ca organism social[12]. A doua normă de care trebuie să țină seama misionarismul laic este aceea că el trebuie întotdeauna să fie subordonat ierarhiei, iar conducerea lui să-i aparțină ierarhiei. Misionarismul laic numai atunci este puternic și bine orientat, dacă acționează din însărcinarea, trimiterea și sub supravegherea ierarhiei.

Credinciosul: Dar de ce la noi Biserica Ortodoxă nu se prea implică în misionarism, ca să facă cunoscută învățătura ortodoxă în alte țări, cum fac catolicii și celelalte confesiuni?

Preotul: Biserica Ortodoxă Română face misiune internă cu credincioșii ei, atât prin cei peste zece mii de preoți slujitori, cât și prin cele peste trei sute de mănăstiri și schituri existente astăzi în țara noastră. În fiecare zi, și mai ales în sărbători, bisericile și mănăstirile noastre sunt asaltate de credincioșii de la sate și orașe. O bună parte dintre ei participă la sfintele slujbe, alții se spovedesc, iar alții cer sfaturi duhovnicești pentru mântuirea lor și a celor apropiați.

Iată deci că și Biserica Ortodoxă Română face misiune în tara noastră.

[11] A se vedea descrierea lor pe larg la Preot Prof. Dr. Corneliu Sârbu, *op. cit.,* p. 55-87.

[12] Cf. Valerian Șesan, *Curs de Drept Bisericesc Universal,* ediție îngrijită de Dr. Milan Șesan, Cernăuți, 1942, p. 116.

În ce priveşte misiunea externă, întrucât România este înconjurată aproape în întregime de ţări ortodoxe şi nu are spaţiu de misiune în jurul ei, ea propovăduieşte Ortodoxia de la om la om, îndeosebi prin credincioşii români de peste hotare.

Credinciosul: Vă mulţumesc din suflet, preacuvioase părinte Cleopa, pentru aceste lămuriri pe care mi le-aţi dat. Îmi dau seama că întrebările mele au putut să fie uneori supărătoare şi plictisitoare. Dar m-am gândit că este mai bine să întreb şi sa dau pe faţă îndoielile mele şi ale altora cu care m-am întâlnit si am stat de vorbă. Aceste convorbiri mi-au fost şi îmi vor fi de mare folos în viaţa mea duhovnicească. Grija pentru mântuirea sufletului m-a făcut să întreb, aducându-mi aminte de cuvintele Sfintei Scripturi: *Sfatul bun te va păzi şi cugetul drept te va apăra* (Pilde 2, 11); şi iarăşi: *Frate pe frate sfătuindu-se, sunt ca o cetate întemeiată şi ca o împărăţie nebiruită* (Pilde 18, 19),

Preotul: Lui Dumnezeu trebuie să-I mulţumim pentru toate, fratele meu, căci fără El nu putem face nimic. Amin.

Partea a treia

ÎNDRUMĂTOR BIBLIC

Capitolul 39

DESPRE BISERICĂ

TEXTE DESPRE BISERICĂ ÎN VECHIUL TESTAMENT

Acolo S-a arătat Domnul lui Avram și i-a zis: «Țara aceasta o voi da urmașilor tăi». Și a zidit Avram acolo un jertfelnic Domnului, Celui ce Se arătase (Fac. 12, 7). Vezi și la Ieș. 15, 13; 33, 7; Ps. 79, 14, 15; 121, 9; 131, 3, 5, 6, 7, 13, 14.

TEXTE DESPRE BISERICĂ ÎN NOUL TESTAMENT

Și Eu îți zic ție că tu ești Petru și pe această piatră voi zidi Biserica Mea și porțile iadului nu o vor birui (Matei 16, 18). Vezi în continuare și textele: Matei 7, 25; Fapte 11, 26; 12, 1, 5; 13, 1; 14, 23, 27; 15, 3, 4, 22; 20, 17, 28; I Cor. 4, 17; 6, 4; 10, 32; 11, 18, 22; 14, 4, 5; I Tes. 2, 14; I Tim. 3, 5; 5, 16; I Cor. 14, 12, 19, 28; 14, 33; 15, 9; II Cor. 6, 16; 8, 23, 24; 11, 28; Efes. 1, 22; 3, 10, 21; 5, 23, 24, 25, 27; Col. 1, 18, 24; Evrei 11, 12; Apoc. 1, 11, 20; 2, 7; 22, 16 ș.a.

Sectarul: Cum înțelegeți voi, ortodocșii, cuvântul „Biserică" în Sfânta Scriptură?

Preotul: Cuvântul Biserică în Sfânta Scriptură noi, creștinii ortodocși din Biserica dreptmăritoare a lui Hristos, îl înțelegem în trei feluri și anume:

1. Biserica - ierarhie superioară;

2. Biserica - totalitatea credincioşilor;

3. Biserica - lăcaş de închinare sau de cult public.

Să se ştie că Sfânta Scriptură foloseşte când într-un înţeles, când în altul cuvântul Biserică din cele trei feluri de mai sus.

Sectarul: Care vă sunt textele biblice în legătură cu Biserica ca ierarhie superioară?

Preotul: Textele de temelie scripturistică pe care este întemeiată ierarhia superioară a Bisericii sunt acestea: Matei 18, 18; Ioan 20, 22-23; Matei 16, 19; Fapte 15, 23-29; I Cor. 14, 37; II Cor. 10, 8; 13, 10; Efes. 4, 11, 15; Matei 18, 15-17; Deut. 19, 15; I Tim. 1, 20; I Cor. 5; II Cor. 5, 11; Matei 28, 18-20; Matei 16, 18; Fapte 11, 26; 12, 1; 14, 23; 15, 4; 20, 17, 28; I Cor. 4, 17; II Cor. 8, 23; I Tim. 3, 5; Apoc. 1, 20; 22, 16; Rom. 15, 16; II Cor. 11, 28; Apoc. 2, 7; Ieş. 28, 1-39; Evrei 5, 4; Amos 7, 15; Ier. 1, 5; 6, 27; 15, 20; Iez. 3, 18; Rom. 1, 5; II Cor. 3, 5; Col. 1, 25; Efes. 3, 7 ş.a.

Sectarul: In ce constă scopul ierarhiei în Biserica lui Hristos?

Preotul: Scopul ierarhiei în Biserica lui Hristos constă în următoarele sarcini:

1. Păstrarea în totalitate a învăţăturilor evangheliei. Vezi I Tim. 1,3; Tit 1, 13 ş.a.

2. Împărţirea şi acordarea slujbelor bisericeşti. Vezi: I Cor. 7, 17; II Cor. 8, 12; II Tim. 2, 2; Tit 1, 5 ş.a.

3. Aşezarea adunărilor religioase. Vezi: I Cor. 11, 17-34; cap. 14.

4. Darea de milostenie. Vezi: Fapte 6, 1-3; I Cor. 16, 1-2; II Cor. 8, 10-12; Gal. 2, 10; I Tim. 5, 16 ş.a.

5. Pedepsirea, catehizarea şi îndreptarea păcătoşilor. Vezi Matei 18, 15-17; Luca 17, 3; II Tes. 3, 12; I Tim. 5, 20; II Tim. 4, 2.

6. Excomunicarea păcătoşilor nesupuşi Bisericii. Vezi: I Cor. 5, 3, 5, 11; II Tes. 3, 6; I Tim. 1, 20; Tit 3, 10 ş.a.

7. Zidirea sufletească a credincioşilor (I Cor. 14, 25-31; II Cor. 10, 8; 13, 10 ş.a.).

8. Organizarea ritualului şi asigurarea bunei rânduieli a serviciului dumnezeiesc. Vezi: I Cor. 11, 20, 22, 23-34; 14, 23, 33, 40.

9. Oprirea femeilor de a învăţa în biserică. Vezi: I Cor. 14, 34, 35; ITim. 2, 11, 12 ş.a.

10. Catehizarea credincioşilor în privinţa datoriei lor de a se supune legiuirilor puse de ierarhia Bisericii. Vezi: Matei 18, 17; Fapte 16, 4; II Tes. 3, 6, 14; Evrei 13, 17; I Petru 5, 5 ş.a.

Sectarul: Ce înţelegeţi voi, ortodocşii, prin „Biserica - totalitatea credincioşilor" şi care vă sunt textele biblice referitoare la aceasta?

Preotul: Prin expresia „Biserică - totalitatea credincioşilor" noi înţelegem totalitatea credincioşilor care au dreapta credinţă din toate popoarele pământului. In acest înţeles Biserica se numeşte şi „Trupul lui Hristos", ale cărui mădulare sunt toţi cei ai Lui, capul fiind Insuşi Hristos. Textele de temelie în acest înţeles despre Biserică sunt: I Cor. 12, 27; Rom. 12, 4-5; Col. 1, 18-20, 24; Efes. 1, 22-23; 5, 23; 4, 25; Evrei 12, 22-23; Matei 16, 18; Apoc. 1, 4, 11, 20; 2, 1; Rom. 12, 5-6; I Cor. 6, 15 ş.a.

Sectarul: Dar ce înţelegeţi voi, ortodocşii, prin expresia „Biserică - lăcaş de închinare", şi care vă sunt mărturiile biblice în această privinţă?

Preotul: Noi, prin expresia „Biserică - lăcaş de închinare", înţelegem clădirea cu numele de biserică, în care se adună creştinii ortodocşi la cultul divin public. Biserica luată în acest înţeles înlocuieşte templul Vechiului Testament. Textele biblice despre „Biserică" ca lăcaş de închinare sunt următoarele: Fac. 23, 16-18; III Regi 27, 29; I Paral. 22, 1; II Paral. 2, 5; 3, 1; 6, 1-2, 18-23, 40; 7, 2, 12, 15-16; Ps. 83, 1, 5-11; 64, 5; 121, 1; 134, 2; Eccl. 4, 17; Isaia 2, 2-3; 38, 20; 5, 6-7; Ier. 7, 10; Baruh 2, 16; Matei 21, 13; Luca 2, 49; Ioan 2, 16-17; Fapte 11, 26; 22, 17; Col. 4, 16; I Cor. 11, 22; 14, 33.

Însuşi Dumnezeu a poruncit a I se face lăcaşuri de închinare (Ieş. 25, 8; I Parai. 21, 18; 22, 1).

Sectarul: Înaintea altor întrebări ce am să vă pun, voiesc să ştiu ce mai aveţi de spus dumneata în privinţa Bisericii voastre Ortodoxe sau, cum îi mai ziceţi voi, dreptmăritoare.

Preotul: În cele de până aici ţi-am adus mărturii scripturistice despre Biserica-Ierarhie superioară, despre Biserica-totalitatea credincioşilor şi despre Biserica-lăcaş de închinare publică. În cele ce urmează îţi voi arăta tot cu mărturii

temeinice din Biblie și altele despre Biserica noastră dreptmăritoare, și anume:

1. Biserica lui Hristos este una, fiindcă Unul este Întemeietorul și Capul ei, Iisus Hristos, Care a numit-o „Biserica Mea" (Matei 16, 18). El i-a pus temelie pentru toate veacurile și nimeni altul nu mai poate pune altă temelie (I Cor. 3, 11). Pe El Dumnezeu L-a dat cap Bisericii, ca una ce este trupul Lui (Efes. 1, 22-23; 5, 23; Col. 1, 18, ș.a.), fiind o turmă și un păstos (Ioan 10, 16; Rom. 12, 5; Efes. 4, 25). Așa a fost bunăvoința întemeietorului ei, ca toți să fie una (Ioan 17, 11, 21-23; 11, 51-52; Efes. 4, 5; Gal. 3, 27-28; I Cor. 10, 17 ș.a.).

2. Biserica este sfântă pentru că întemeietorul ei este sfânt și izvorul sfințeniei noastre (Tit 2, 14; Evrei 7, 26; 9, 14-15; 10, 10-14; Efes. 5, 25, 27; Ioan 17, 17 ș.a.).

3. Biserica este sobornicească (universală, ecumenică sau a toată lumea), pentru că ea are menirea de a se întinde peste toată lumea și de a cuprinde în sânul ei toate neamurile: Matei 8, 11; 18, 19; Luca 24, 47; Fapte 1, 8; Ioan 10, 16; Efes. 2, 14; Rom. 10, 11-13, 18; Col. 3, 11; Gal. 3, 11-28; Isaia 60, 3-4; 66, 18-24 ș.a. Această Biserică Sobornicească se conduce de soboare (Sinoade ecumenice la care au participat episcopii următori Sfinților Apostoli). Vezi: Fapte 20, 28; Tim. 3, 1-26; Filip. 1, 1; Tit 1, 7-9 ș.a. Cu această Biserică dreptmăritoare condusă de episcopi următori ai Sfinților Apostoli, Mântuitorul a făgăduit că va rămâne până la sfârșitul veacurilor (Mat. 28, 18-20).

4. Biserica este apostolică întrucât:

a. Este zidită pe temelia apostolilor, piatra cea din capul unghiului fiind Însuși Hristos (Apoc. 21, 14; Efes. 2, 20-22);

b. Ea s-a răspândit în lume de către apostoli (Matei 28, 19-20);

c. Se conduce după normele rânduite de Sfinții Apostoli (II Petru 3, 2; Iuda 1, 17 ș.a.).

d. Preoția ei are continuitate apostolică neîntreruptă de la Sfinții Apostoli și până azi (a se vedea pe larg în capitolul 21 „Despre Taina Preoției").

e. Biserica are două părți: una văzută sau pământească (a celor vii) și alta nevăzută sau cerească (a celor morți).

Amândouă laolaltă alcătuiesc o singură Biserică având același cap, pe Iisus Hristos (Rom. 14, 7-9; Efes 1, 10; Matei 22, 32; 28, 18; Filip. 2, 10; Efes. 2, 19; Col. 2, 10; Luca 15, 10; Ps. 35, 8; Evrei 12, 22-23 ș.a.). În baza acestor texte ale Sfintei Scripturi se dovedește că noi alcătuim o singură lume cu îngerii și cu duhurile drepților.

f. Biserica celor vii sau pământească, văzută, se mai numește și Biserica luptătoare, fiindcă membrii acestei Biserici sunt în luptă cu puterile vrăjmașe ale răului (vezi II Cor. 10, 3; Efes. 6, 11-13; Gal. 5, 17; I Tim. 1, 18; I Petru 2, 11 ș.a.). Cealaltă parte a Bisericii, cerească sau a sfinților, se mai numește Biserica triumfătoare (biruitoare), fiindcă membrii ei au încetat lupta cu puterile răului, biruindu-le (vezi II Tim. 4, 7-8; I Tim. 6, 16; Efes. 5, 27; Evrei 12, 23; Apoc. 21, 10).

g. Biserica luptătoare se compune din păstoriți și păstorii lor, adică turmă și păstori (vezi Luca 12, 42-46; Fapte 20, 28; I Petru 5, 1-2). A se vedea pe larg la capitolul 21, „Despre Taina Preoției (hirotonia)".

h. Din Biserica luptătoare nu pot face parte: sectanții, ereticii, schismaticii și apostații. Credința lor nu este dreaptă, căci s-au despărțit de bunăvoie de Biserica lui Hristos și nu se mai luptă după lege (vezi I Tim. 1, 18; 6, 12; II Tim. 4, 7; 2, 5 ș.a.).

Sectarul: Pentru care pricină voi, ortodocșii, primiți în Biserica voastră toți păcătoșii și nelegiuiții, căci Biserica lui Hristos este sfântă (Efes. 5, 26-27) și din ea nu pot face parte decât cei sfinți?

Preotul: Biserica noastră dreptmăritoare urmează capului și Întemeietorului ei (Matei 16, 18; Efes. 1, 22; Isaia 28, 16), Care a venit în lume să cheme la Sine pe cei păcătoși (Matei 9, 13; Marcu 2, 17; Luca 5, 32 ș.a.). Mărturiile Sfintei Scripturi în care se poate vedea că din Biserica lui Dumnezeu fac parte și cei buni și cei răi sunt cele ce urmează:

1. Biserica este casa lui Dumnezeu: I Tim. 3, 15; Evrei 10,21;

2. În casa Lui se găsesc vase de cinste și de necinste. Vezi: II Tim. 2, 20;

3. Biserica este țarină a lui Dumnezeu (I Cor. 3, 9), în care cresc și grâul și neghina până la seceriș, care este sfârșitul

veacurilor (Matei 13, 24-30) și de abia atunci va fi aleasa neghina din grâu (Matei 13, 30);

4. Biserica este Împărăția lui Dumnezeu pe pământ (Efes, 3, 15-16) și această Împărăție a lui Dumnezeu pe pământ este asemenea năvodului care prinde și pești buni și pești răi și care de abia la sfârșitul veacurilor vor fi aleși (Matei 13, 47-50);

5. Biserica este *cetatea Domnului* și *Sionul Sfântului lui Israel* (Isaia 60, 14; Ps. 45, 4; 47, 1). Aici trăiesc și buni și rai până la Judecata cea de apoi (Matei 13, 40);

6. Biserica este turma lui Hristos (Ioan 10, 16; Ps. 78, 14; 94, 7; 99, 3; Isaia 40, 11; Iez. 34, 22-23; Fapte 20, 28; I Petru 5, 2). În această turmă a lui Hristos sunt și capre, care de abia la Judecata de apoi se vor alege (Matei 25, 31-32);

7. Biserica este staulul lui Hristos (Ioan 10, 1), iar Hristos, Păstorul cel Bun (Ioan 10, 11), Care aduce în staulul Său oaia cea rătăcită (Matei 18, 13); căci Fiul Omului a venit să mântuiască pe cel pierdut (Matei 18, 11 ș.a.).

Așadar Biserica noastră dreptmăritoare urmează capului ei, primind pe cei păcătoși în sânul ei cu scopul de a-i îndrepta. Știm foarte bine că Mântuitorul n-a venit să cheme pe cei drepți, ci pe cei păcătoși la pocăință (Luca 5, 30-32; 7, 34 ș.a.).

Sectarul: Dar de ce voi, ortodocșii, ziceți că bisericile sunt lăcașuri ale lui Dumnezeu? Oare nu auziți voi că Cel Preaînalt nu locuiește în clădiri făcute de mâini omenești (Fapte 7, 48-49; Isaia 66, 1; Fapte 17, 24; Ioan 4, 21-24 ș.a.)?

Preotul: Noi creștinii din Biserica dreptmăritoare a lui Hristos zicem că Biserica este lăcașul lui Dumnezeu pentru că așa ne învață dumnezeiasca Scriptură ce arată că: Biserica este *casa Dumnezeului lui Iacov* (Isaia 2, 2-3); *Casa lui Dumnezeu* (I Tim. 3, 15; Evrei 10, 21); *Casa lui Hristos* (Evrei 3, 6); *Biserica lui Dumnezeu* (Fapte 20, 28; I Cor. 3, 16-17; II Cor. 6, 16; Apoc. 3, 12 ș.a.); *lăcaș sfânt al Domnului* (Efes. 2, 21); *cortul lui Dumnezeu* (I Cor. 3, 16-17; II Cor. 6, 16); *cetate sfântă* (Apoc. 21, 2; 22, 19); *clădire dumnezeiască* (I Cor. 3, 9).

Însuși Dumnezeu a poruncit a se face lăcașuri sfinte, zicând lui Moise: *Din acestea să-Mi faci lăcaș sfânt și voi locui în mijlocul lor* (Ieș. 25, 8). David de asemenea a primit poruncă să facă jertfelnic și casă sfântă Domnului în aria lui Ornan

lebuseul (I Parai. 21, 18), iar după ce a făcut-o, a zis: *Iată templul Domnului Dumnezeu...* (I Parai. 22, 1). După terminarea acestei case a Domnului, David a adunat materiale și a făcut pregătiri în vederea ridicării măreței case a Domnului ce a fost construită de fiul său, Solomon, și a destinat-o cultului public (adică rugăciunii obștești) (vezi I Parai. 22, 5, 10-11, 19; cap. 28 și 29; II Paral. 2, 4; III Regi 5, 5). Așadar această casă-clădire destinată cultului religios obștesc se numește „casa lui Dumnezeu" (I Tim. 3, 15; Evrei 1, 21; I Pavel 17, 14; II Parai. 29, 3, 5; Matei 23, 21; Ps. 134, 1-2). De aceea Biserica se numește lăcașul lui Dumnezeu (Lev. 26, 11; II Parai. 29, 6 ș.a.).

Capitolul 40

DESPRE SFÂNTA SCRIPTURĂ

Sfânta Scriptură este primul izvor al descoperirii dumnezeiești.

Sectarul: Pentru care pricină voi, ortodocșii, nu dați voie creștinilor să tâlcuiască Sfânta Scriptură, căci orice creștin are dreptul să tâlcuiască Sfânta Scriptură, fiind luminat de Sfântul Duh (I Ioan 2, 20, 27)?

Preotul: Motivele pentru care conducătorii duhovnicești ai Bisericii lui Hristos celei dreptmăritoare nu dau voie oricărui creștin de a învăța în public sau de a tâlcui după capul lui Sfânta Scriptură sunt următoarele:

1. Nu toți au darul de a tălmăci Scripturile (I Cor. 12, 30).

2. În Sfintele Scripturi sunt lucruri care cu anevoie pot fi înțelese, *pe care cei neștiutori și neînvățați le răstălmăcesc, ca și pe celelalte Scripturi, spre a lor pierzare* (II Petru 3, 16).

3. Nimeni nu poate înțelege Sfintele Scripturi fără o călăuză mai luminată decât el, după cum este scris: *Cum aș*

putea să înţeleg, dacă nu mă va călăuzi cineva? (Fapte 8, 26-31).

4. Nu oricine are chemarea de a explica Sfânta Scriptură, ci numai unii pe care i-a pus Dumnezeu în Biserică cu acest dar de a fi învăţători (I Cor. 12, 28-30).

5. Cunoaşterea tainelor Împărăţiei lui Dumnezeu este un dar special pe care numai Apostolii l-au avut, iar alţii nu (Matei 13, 11), căci nu pot fi toţi apostoli (Efes. 4, 11; I Cor. 12, 29 ş.a.).

6. Nimeni nu poate propovădui de nu se va trimite (Rom. 10, 15). Numai Apostolii au fost trimişi de Mântuitorul să predice Sfânta Evanghelie la toate popoarele (Matei 28, 19), iar acum sarcina aceasta o au episcopii şi preoţii, urmaşii celor 12 şi a celor 70 de apostoli, care sunt chemaţi de Dumnezeu la lucrul Său (Evrei 5, 4; Amos 7, 15; Fapte 9, 15; Rom. 1, 1, 8; Gal. 1, 15; Ier. 1, 5; 6, 27; 15, 20; II Cor. 3, 5-6; Col. 1, 25, 29; Efes. 3, 2, 7-8 ş.a.). Numai aceştia au primit de la Dumnezeu puterea de a vorbi fără frică cuvântul Domnului (Ier. 1, 18-19; 17, 18; Iez. 3, 8-9; Fapte 18, 9-10 ş.a.).

7. Sfânta Scriptură are locuri „tari" sau, cum le mai numeşte Sfântul Grigorie de Nyssa, „oase" *(Comentariu la viaţa lui Moise)* şi nimeni nu poate sparge oasele Scripturii având dinţii înţelegerii sale de lapte. Acest lucru îl arată Sfânta Scriptură, zicând: *Cele mai presus de tine nu le căuta şi cele mai tari decât tine nu le iscodi. Cele ce s-au poruncit ţie, acelea cu cuviinţă le cugetă, că nu-ţi sunt de nevoie cele ascunse. În multele tale îndeletniciri nu te ţine de lucrurile deşarte...* (Sir. 3, 20-23).

Sectarul: Noi, creştinii, avem dreptul şi datoria de a tâlcui singuri Sfânta Scriptură, căci avem ungere şi ştim toate (I Ioan 2, 20, 27) şi poruncă avem de la Domnul de a cerceta Scripturile (Ioan 5, 39).

Preotul: „Ungerea" despre care este vorba în epistola apostolului înseamnă vărsarea Sfântului Duh în Sfânta Taină a Mirului, îndată după Sfântul Botez (Fapte 4, 27; II Cor. 1, 21; Ioan 16, 13; Rom. 8, 9 ş.a.). Cuvintele „ştiţi toate" înseamnă - după cum arată versetele următoare - că ştiţi tot ce ţine de adevărul creştin şi de mântuire, precum şi tot ce este în legătură cu antihrist (vezi I Ioan 2, 22, 27 şi 4, 2-3), dar nicidecum că ştiţi să tâlcuiţi orice din Sfânta Scriptură.

Sectarul: Ce părere aveţi voi despre înţelepciunea şi ştiinţa omenească pe care Dumnezeu o socoteşte „nebună"?

Preotul: Numai înţelepciunea cea lumească şi mincinoasă se poate socoti nebunie (I Cor. 1, 19-20). Căci înţelepciunea cea adevărată, creştină, este de la Dumnezeu (Matei 10, 16), fiind ştiinţa sfinţilor (Prov. 9, 10). Această înţelepciune lucrează cu înţelegere (Prov. 5, 13, 16; 14, 15; 15, 21); cine are această înţelepciune îşi înfrânează limba (Prov. 11, 11), ascultă mustrarea (Prov. 13, 1, 18), nu are mândrie (Prov. 5, 12), rabdă şi tace în împrejurări grele (Amos 5, 13), lucrează cu înţelepciune faţă de cei ce sunt în afara Bisericii (Col. 4, 5).

Sectarul: Orice creştin este obligat de a ţine în întregime toate poruncile Vechiului Testament, căci Mântuitorul n-a venit să strice Legea şi Proorocii, *ci ca să le împlinească* (Matei 5, 17). Deci Legea a rămas în continuare să fie respectată.

Preotul: Noi, creştinii, nu avem obligaţia de a ţine întru toate învăţăturile şi poruncile Vechiului Testament pentru următoarele motive:

1. Vechiul Testament a fost înlocuit cu cel nou, deoarece Hristos este sfârşitul Legii spre îndreptarea celui ce crede (Rom. 10, 4).

2. Legea Veche a fost numai până la Ioan Botezătorul (Matei 11, 13).

3. Legea Veche a ţinut loc numai de pedagog, până ce a venit credinţa cea în Hristos (Gal. 3, 24-25).

4. Aşezarea Noului Aşezământ a fost anunţată chiar din Vechiul Testament (Vezi la Ier. 31, 33).

5. Noul Testament *a învechit pe cel dintâi* (Vechi) (Vezi Evrei 8, 13).

6. Noul Testament a schimbat pe cel Vechi (Evrei 7, 12).

7. Noul Testament a fost inaugurat prin sângele lui Hristos (Matei 27, 24-29).

8. Noul Testament a desfiinţat jertfele Vechiului Testament prin jertfa unică a lui Hristos (Evrei 7, 27; 9, 25, 28; 10, 10, 12 ş.a.).

9. Noul Testament a desfiinţat jertfele Vechiului Testament, rânduiala mâncărurilor curate şi necurate, sâmbetele

și sărbătorile Vechiului Testament, precum și lunile noi (Col. 2, 16, 17).

10. Noul Testament a desființat dreptatea cea din Legea Veche, deoarece prin aceasta nimeni nu a putut dobândi dreptatea cea adevărată (Rom. 10, 4, 5, 8).

11. Desființând îndreptarea cea prin faptele Legii Vechi, Noul Testament a adus adevărata îndreptare prin credința cea in Hristos Iisus (Rom. cap. 10).

12. Noul Testament ne-a eliberat de sub poruncile cele nefolositoare ale Legii Vechi (Gal. 3,5).

13. Noul Testament prin poruncile Evangheliei lui Hristos a șters zapisul ce ne era potrivnic (Col. 2, 14; Efes. 2, 14-15), pironindu-l pe Cruce.

14. Noul Testament prin Evanghelia sa descoperă dreptatea de la Dumnezeu, care vine din credință spre credință (Avac. 2, 4; Rom. 1, 17).

15. Noul Testament a desființat tăierea împrejur a Legii Vechi, înlocuind-o cu Botezul creștin (Col. 2, 13).

Deci înțelege, omule, rătăcirea în care ești, și nu mai susține că noi, creștinii, avem obligația de a ține în întregime toate poruncile și învățăturile Vechiului Testament.

Sectarul: Dar cum, Vechiul Testament este de acum de lepădat și nu mai este bun la nimic?

Preotul: Departe de a ne gândi la acest lucru. Dimpotrivă, și Vechiul Testament trebuie prețuit pentru următoarele motive:

1. Este recunoscut ca inspirat de la Duhul Sfânt (II Petru 1, 21); toată Scriptura este insuflată de Dumnezeu (II Tim. 3, 16).

2. Prin Testamentul Nou noi nu desființăm Legea Testamentului Vechi, ci o întărim (Rom. 3, 31).

3. Scriptura Vechiului Testament poate să înțelepțească pe om spre mântuire prin credința cea în Hristos Iisus (II Tim. 3, 15).

4. Legea Vechiului Testament ne-a fost nouă învățător spre Hristos, ca să ne îndreptăm prin credință (Gal. 3, 24-25).

5. Legile morale ale Vechiului Testament (Decalogul) sunt potrivite tuturor popoarelor, din toate epocile și corespund universalismului și eternității creștinismului, care le-a primit și le-a perfecționat.

Așadar Testamentul Vechi trebuie a se bucura în creștinism de cinstea ce i se cuvine - pentru motivele arătate mai sus -, dar nu este obligatoriu a se ține în întregime în creștinism, nici de a se prețui mai mult decât se cuvine în dauna sau defăimarea Noului Testament, care l-a desăvârșit pe cel Vechi.

Capitolul 41

DESPRE SFÂNTA TRADIȚIE

Sfânta Tradiție este al doilea izvor al descoperirii dumnezeiești și de aceea are aceeași autoritate ca și Sfânta Scriptură. Mântuitorul nostru Iisus Hristos n-a trimis pe sfinții Săi apostoli să scrie, ci să propovăduiască Evanghelia la toate popoarele (Matei 28, 19-20; 10, 7; Marcu 16, 15; Luca 9, 2; 10, 9; Rom. 10, 17-18 ș.a.).

Sectarul: Care sunt mărturiile scripturistice ale ortodocșilor în legătură cu Sfânta Tradiție, pe care o susțin așa de mult?

Preotul: Noi susținem după adevăr cu toată tăria Sfânta Tradiție pentru următoarele motive:

1. De la Adam până la ieșirea israeliților din robia egipteană, patriarhii și oamenii drepți ai lui Dumnezeu nu s-au condus pe calea mântuirii după Sfânta Scriptură, ci numai prin predanie (Tradiția Sfântă).

2. Mântuitorul nostru Iisus Hristos nu a scris nici una din cele 27 cărți canonice ale Noului Testament, ci numai a predicat trei ani și jumătate fără să fi scris ceva.

3. Nici Apostolii - cei mai apropiați ucenici ai Săi - n-au fost trimiși să scrie, ci ca să răspândească cuvântul Evangheliei la toate popoarele prin viu grai (propovăduire) (Matei 28, 19-20; Marcu 16, 15 ș.a.).

4. Prin grai viu Mântuitorul a dat învățăturile Sale apostolilor Săi și tot prin grai viu le-a dat poruncă să învețe pe

alții, zicând: *Și mergând, propovăduiți, zicând: S-a apropiat Împărăția cerurilor* (Matei 10, 7; Luca 9, 2; 10, 9 ș.a.).

5. Credința vine prin predică auzită, iar predica este cuvântul lui Hristos (Rom. 10, 17).

6. Sfânta Scriptură nu cuprinde decât o mică parte din învățăturile sfinte și nu toate câte a învățat Domnul (Ioan 20, 30),

7. Dacă s-ar fi scris toate lucrurile pe care le-a făcut Mântuitorul, nici în lumea aceasta toată n-ar fi încăput cărțile ce s-ar fi scris (Ioan 21, 25).

8. Nici Evanghelistul Ioan nu a voit să scrie cu cerneala și cu condei multe lucruri, ci a voit să vorbească cu ucenicii săi *gură către gură* (II Ioan 1, 12; III Ioan 1, 13-14). Marele Apostol Petru doar puțin și pe scurt și-a scris învățătura sa (I Petru 5, 12). De asemenea, unele din învățăturile adresate păstoriților săi, Marele Apostol Pavel le-a scris numai *pe scurt* (Efes. 3, 3).

9. Trei ani a predicat Marele Apostol Pavel în părțile Efesului fără a scrie ceva (Fapte 20, 31). Altădată același mare Apostol Pavel scrie asemenea Sfântului Ioan Evanghelistul: *Celelalte* (pricini) *însă le voi rândui când voi veni* (I Cor. 11, 34).

10. Învățăturile Sfintei Tradiții au aceeași valoare ca și cele scrise în Sfânta Scriptură, ca unele ce provin din același izvor și de la același învățător: Iisus Hristos (II Tes. 2, 15).

11. Marele Apostol Pavel învață pe ucenicul său Timotei să păzească ceea ce i s-a încredințat prin viu grai și cele ce a învățat de la el (I Tim. 6, 20; II Tim. 3, 14).

12. Iarăși, Marele Apostol Pavel sfătuiește pe ucenicul său Timotei astfel: *Și cele ce ai auzit de la mine, cu mulți martori de față, acestea le încredințează* (prin viu grai) *la oameni credincioși, care vor fi destoinici să învețe și pe alții* (vezi II Tim. 2, 2). Auzi? Să învețe și pe alții, nu să le scrie și la alții.

13. Însăși Sfânta Scriptură este scrisă pe temeiul Sfintei Tradiții, deoarece, după cum mai înainte de a se scrie primele cărți ale Vechiului Testament de către Moise, lumea s-a povățuit la cunoașterea lui Dumnezeu și la calea mântuirii numai prin Sfânta Tradiție, tot astfel, mai înainte de a se scrie cărțile Noului Testament, Sfânta Tradiție a fost dreptarul după care s-a călăuzit pe calea mântuirii. Au trecut între 10 și 70 de

ani de la Învierea și Înălțarea Domnului și până la scrierea cărților biblice ale Noului Testament, și în tot acest timp Apostolii predicau, lumea se încreștina, iar credința era tare, inima și sufletele celor ce crezuseră fiind una (Fapte 4, 32).

14. De multe ori, autorii sfinți ai Sfintei Scripturi citează mărturii care vin direct din Sfânta Tradiție (vezi Fapte 20, 35; II Tim. 3, 8; Iuda 5, 9, 14-15 ș.a.).

15. Pe lângă aceste mărturii biblice care arată valoarea Sfintei Tradiții, mai avem multe mărturii importante cuprinse în:

a. literatura patristică;

b. practica veche a Bisericii;

c. chiar vechii eretici, iviți încă de la începuturile Bisericii, pentru a-și susține părerile, argumentau din Tradiția apostolică, socotind-o și ei la fel de autoritară ca Sfânta Scriptură.

16. Importanța și folosul Sfintei Tradiții provin din raportul strâns ce există între aceasta și Sfânta Scriptură.

17. Amândouă cuprind în ele Sfânta descoperire și sunt pentru noi izvoare ale acesteia.

18. Este cu neputință de a se contrazice între ele Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție.

19. Este cu neputință să nu existe între ele raporturi de reciprocitate.

20. Sfânta Scriptură numai în Sfânta Tradiție are mărturie sigură pentru canonul cărților ei.

Sectarul: Dar ce nevoie avem noi de Sfânta Tradiție, dacă în Sfânta Scriptură s-au scris toate cu de-amănuntul de la început, fiind încredințarea desăvârșită despre temeinicia învățăturilor creștine (Luca 1, 3-4), și dacă același evanghelist a scris: *...toate cele ce a început Iisus a face și a învăța* (Fapte 1, 1)?

Preotul: Nu este deloc adevărat ceea ce înțelegeți voi, sectarii, prin aceste texte ale Sfintei Scripturi, și iată pentru ce:

a. Sfântul Apostol și Evanghelist Luca se referă aici numai la Evanghelia pe care a scris-o el și nu la toată Sfânta Scriptură. Iar din tâlcuirea voastră, sectarilor, ar rezulta că Evanghelia scrisă de Sfântul Apostol și Evanghelist Luca ne este și singură de ajuns, căci ar cuprinde toată învățătura creștină, iar celelalte Evanghelii și cărți biblice ar fi de prisos. Așa ceva însă nici voi nu admiteți și atunci, iată, vă contraziceți singuri;

b. Apostolul Luca zice: *cele ce a început Iisus a face și a învăța,* iar nu „toate ce s-au scris";

c. Mântuitorul nostru Iisus Hristos a făcut de față cu ucenicii Săi și alte multe minuni, care nu s-au scris în cartea aceasta (Sfânta Evanghelie) (Ioan 20, 30);

d. dacă s-ar fi scris cu de-amănuntul toate lucrurile pe care le-a făcut Mântuitorul, nici în lumea aceasta toată n-ar fi putut să încapă cărțile ce s-ar fi scris (Ioan 21, 25).

Sectarul: Dacă cineva citește și cunoaște Sfânta Scriptura este de ajuns spre mântuirea lui și nu mai are nici o nevoie do Sfânta Tradiție, care este o învățătură și o poruncă omeneasca (II Tim. 3, 15; Matei 15, 3, 6, 9; Marcu 7, 13).

Preotul: Rea înțelegere ai dumneata și în această privință și iată pentru ce: Sfânta Scriptură prin citatul adus de dumneata aici (Matei 15, 3, 6, 9) nu înlătură Sfânta Tradiție, ci numai datinile și învățăturile omenești, în special cele ce se referă la „corban"-ul iudeilor. Vezi contextul: Matei 15, 1-20 sau Marcu 7, 11. Iar citatul II Tim. 3, 15-16 se referă la Testamentul Vechi, căci cel Nou nu era încă scris la acea dată.

Dacă ar fi după sucita dumitale înțelegere ar trebui ca nici Testamentul Nou - care abia de atunci urma să se scrie - să nu mai fie primit de acum înainte, fiindcă este de ajuns cel Vechi.

Sectarul: Tradiția pe care o susțineți voi, ortodocșii, a fost schimbată în decursul vremii.

Preotul: Nu-i de crezare nicidecum cuvântul tău, omule rătăcit de la adevăr, deoarece noi știm din istoria sfântă că primii creștini erau aprigi în zelul lor de a păstra cu sfințenie curățenia învățăturilor din Sfânta Tradiție. Iată mărturia marelui Apostol Pavel în această privință: *Fraților, vă laud că în toate vă aduceți aminte de mine și țineți predaniile cum vi le-am dat* (ICor. 11,2).

Capitolul 42

DESPRE CULTUL SFINȚILOR ȘI AL ÎNGERILOR

Sectarul: Pentru ce voi, ortodocșii, vă închinați la îngeri și la sfinți și îi puneți pe ei mijlocitori mântuirii voastre? Voi nu auziți pe apostolul care zice: *Unul este Dumnezeu, Unul este și Mijlocitorul între Dumnezeu și oameni: omul Hristos Iisus* (I Tim. 2, 5)?

Preotul: Ți-am arătat pe larg în cele de mai înainte despre acest lucru cu trimiteri din Sfânta Scriptură. Dar pentru a te lămuri mai bine despre acest adevăr, îți mai spun și cele ce urmează: Noi cinstim pe îngeri și pe sfinții lui Dumnezeu și îi punem mijlocitori - prin rugăciunile lor către Dumnezeu - spre mântuirea noastră subiectivă (nu obiectivă), pentru următoarele pricini:

1. Cel ce primește pe sfinți, primește pe Hristos și pe Cel ce L-a trimis pe El (Matei 10, 40-41).

2. Sfinții sunt „prieteni" ai lui Dumnezeu (Ioan 15, 14).

3. Sfinții sunt „casnici" ai lui Dumnezeu (Efes. 2, 19).

4. Sfinții sunt slăviți de Dumnezeu după moarte cu slavă în ceruri (Ierusalimul ceresc) (Luca 20, 36).

5. Sfinții vor judeca lumea (I Cor. 6, 2; Matei 19, 28).

6. Sfinții încă din viața de aici sunt înzestrați de Dumnezeu cu diferite daruri și sunt puternici înaintea lui Dumnezeu (Fac. 20, 7; Iov 42, 8; Iacov 5, 16).

7. Sfinții au putere de la Dumnezeu de a pedepsi pe cei răi (Fapte 5, 1-12).

8. Sfinții au putere de la Dumnezeu de a vindeca bolnavii (Fapte 9, 32-42).

9. Sfinții au putere de la Dumnezeu de a învia morții (Fapte 20, 9-12).

10. Dumnezeu spune toate sfinților Săi (Ioan 15, 15).

11. Sfinții după moarte sunt membri ai Împărăției lui Dumnezeu (Matei 22, 32; Marcu 12, 26-27; Luca 20, 37-3K, Efes. 1, 23; 4, 4; 5, 30).

12. Sfinții se îngrijesc și se roagă pentru oameni (Ieș. 32, 31-32; Apoc. 5, 8; 8, 3-4; Zah. 1, 12, 17; Filip. 1, 4).

13. Sfinții și îngerii ajută credincioșilor (Tob. 5,4).

14. Sfinții fac minuni mari (Ieș. 7, 10-12; Evrei 11, 29-35; Luca 9, 1-6).

15. Sfinții și îngerii Domnului duc rugăciunile și faptele noastre cele bune înaintea lui Dumnezeu (Tob. 12, 12-13; Apoc. 4, 10-11; 5, 8, 14).

16. Sfinții compătimesc cu credincioșii în vreme de necazuri și încercări (I Cor. 12, 25-26).

17. Sfinții se roagă pentru noi (Filip. 1, 3-4; I Tes. 1, 2-3; II Tes. 1, 11; Efes. 1, 16-18; 3, 14-21; II Cor. 13, 9; II Tim. 1, 3) ș.a.

18. Sfinții în cer duc viață conștientă, că Dumnezeu este Dumnezeul celor vii și al celor morți (Marcu 12, 27).

19. Sfinții în cer au posibilitatea de a mijloci la Dumnezeu pentru oameni și de a contribui la mântuirea noastră (Apoc. 5, 8; Iacov 5, 16).

20. Avem datoria să-i rugăm pe sfinți să ne ajute, căci și bogatul nemilostiv l-a rugat pe Avraam, deși n-a putut să fie miluit în viața de dincolo (Luca 16, 19-30).

21. Avem datoria de a-i cinsti (Fapte 16, 29).

22. Avem datoria de a-i ferici pe sfinți (Iacov 5, 11).

23. Avem datoria de a-i iubi și de a-i respecta (Fac. 20, 7).

24. Avem datoria să-i chemăm în rugăciune (Fac. 20, 7; Iov 42, 10; Efes. 6, 18).

25. Avem datoria să venerăm pe sfinți (II Regi 14, 4; III Regi 1, 23; IV Regi 2, 15).

26. Avem datoria să le urmăm credința (Evrei 13, 3, 7; 12, 1-2; Rom. 4, 12; Filip. 3, 17 ș.a.).

27. La fel trebuie să cinstim și pe sfinții îngeri și să ne rugăm către ei, căci ei sunt slugile lui Dumnezeu trimise spre a ne mijloci nouă mântuirea sufletului (Ps. 90, 11; 102, 21; 103, 5; Luca 16, 22; Evrei 1, 7, 14).

28. Sfinții îngeri trebuie cinstiți deoarece ei vin în ajutorul nostru (Iosua 5, 13-15; Jud. 13, 10).

29. Îngerii lui Dumnezeu sunt puternici (Ps. 102, 20; II Petru 2, 11; Iuda 5, 9).

30. Sfinții îngeri cercetează și ajută celor aflați în necazuri (Fac. 16, 7 ș.a.).

Sectarul: Voi, ortodocșii, vă înșelați așteptând mântuirea de la sfinți, deoarece numai Iisus Hristos este Mijlocitorul mântuirii noastre de păcate, după cum este scris: *Dacă va păcătui cineva, avem Mijlocitor către Tatăl, pe Iisus Hristos cel drept* (I Ioan 2, 1).

Preotul: Cu adevărat numai Unul este Mijlocitorul mântuirii noastre obiective: Iisus Hristos. Dar noi la mântuirea noastră subiectivă chemăm în ajutor pe sfinții și pe îngerii lui Dumnezeu pentru motivele mai sus arătate, de a mijloci și a se ruga lui Dumnezeu pentru noi, deoarece ei au această sfântă misiune de a duce rugăciunile noastre la Dumnezeu (Apoc. 4, 10-11; 5, 8, 14; Iacov 5, 16 ș.a.).

Sectarul: Noi vedem din Sfânta Scriptură că sfinții și îngerii resping închinarea de la oameni spre a nu știrbi cinstea cuvenită lui Dumnezeu, Căruia singur I se cuvine închinare. Astfel se vede la Fapte 10, 25-26, că Apostolul Petru oprește pe sutașul Cornelie de a i se închina; la fel procedează și Pavel cu Varnava față de locuitorii din Listra (Fapte 14, 13-15). De asemenea nici îngerul de la Apocalipsă nu îngăduie lui Ioan de a i se închina (Apoc. 19, 10; 22, 8-9).

Preotul: Nu întotdeauna sfinții opresc pe oameni de a li se închina, ci numai atunci când cineva i-ar socoti pe ei ca zei - cum a fost cazul cu Petru (Fapte 10, 25-26) sau cel cu Pavel și Varnava (Fapte 14, 13-15). Însă în alte cazuri când noi îi cinstim pe sfinți și pe îngeri, ei ne ascultă și ne ajută. Îngerul de la Apocalipsă nu a primit închinare de la Sfântul Ioan Evanghelistul, deoarece în misiunea în care se găsea erau egali, adică împreună-slujitori lui Dumnezeu (Apoc. 19, 10); căci și Evanghelistul Ioan era atunci „în duh" (1, 10), adică în stare îngerească, având și el, ca și îngerul, „duhul proorociei", care constă în a mărturisi pe Iisus. Dar noi vedem că atât îngerii, cât și sfinții, primesc închinarea din partea oamenilor, ca de exemplu:

1. Arhanghelul Mihail primește închinăciune de la Isus a lui Navi (Iosua 5, 14-15).

2. Îngerul Domnului a primit închinare de la Manoe şi de la femeia lui (Jud. 13, 18-21).

3. Sfântul Prooroc Ilie a primit închinare de la Obadia (III Regi 18, 7).

4. Sfântul Prooroc Elisei a primit închinarea de la feciorii proorocilor din Ierihon (II Regi 2, 15).

Mântuitorul ne-a îndemnat de a cinsti pe sfinţi, zicând: *Cine primeşte prooroc în nume de prooroc, plată de prooroc va lua* (Matei 10, 41-42).

A se vedea mai pe larg tratate toate aceste lucruri în capitolul 5 al lucrării.

Capitolul 43

DESPRE PREACINSTIREA FECIOAREI MARIA

Sectarul: Voi, ortodocşii, faceţi încă o mare greşeală când daţi prea multă cinste Fecioarei Maria. Aş vrea să ştiu care sunt temeiurile voastre din Sfânta Scriptură în această privinţă.

Preotul: Noi, creştinii ortodocşi din Biserica dreptmăritoare a lui Hristos, cinstim mai presus decât toţi sfinţii şi îngerii pe Preasfânta Născătoare de Dumnezeu şi Pururea Fecioara Maria pentru următoarele motive prea bine întemeiate pe mărturiile Sfintei Scripturi şi anume:

1. Dumnezeu a vestit încă de la începutul lumii că prin ea se va zdrobi capul şarpelui (diavolului) (Fac. 3, 15).

2. Dumnezeiescul Prooroc David a văzut-o pe ea prin Duhul Sfânt ca împărătească stând de-a dreapta lui Dumnezeu, *îmbrăcată în haină aurită şi prea înfrumuseţată* (Ps. 44, 10-11).

3. Acelaşi Sfânt Prooroc şi strămoş al ei a arătat prin Duhul Sfânt că numele ei se va păstra din neam în neam şi popoarele o vor lăuda pe ea în veacul veacului (Ps. 44, 21).

4. Marele Prooroc al lui Dumnezeu Isaia a proorocit că ea va naşte pe Emanuel-Dumnezeu întru feciorie (Isaia 7, 14).

5. Despre fecioria ei a proorocit şi marele Prooroc al lui Dumnezeu, Iezechiel, arătând că şi după naştere va rămâne fecioară (Iez. 44, 1-3).

6. Ei i s-a închinat Arhanghelul Gavriil la Bunavestire şi a numit-o pe ea *plină de har* şi *binecuvântată între femei* (Luca 1,28).

7. Ei i s-a închinat Sfânta Elisabeta, maica Sfântului Ioan Botezătorul, şi a numit-o pe ea *binecuvântată între femei* şi *Maica Domnului* (Luca 1, 40-43).

8. Mulţimea norodului a fericit pântecele ei care a purtat pe Mântuitorul lumii (Luca 11, 27-28).

9. Mântuitorul nostru Iisus Hristos o asculta pe ea, când avea vreo cerere către El (Ioan 2, 3-10).

10. Mântuitorul nostru Iisus Hristos s-a îngrijit de soarta sa chiar când era răstignit pe Cruce, încredinţând-o pe ea spre îngrijire celui mai iubit ucenic al Său (Ioan 19, 26-27).

11. Însăşi ea prin Duhul Sfânt a proorocit că de acum o vor ferici toate neamurile, pentru că i-a făcut ei mărire Cel Puternic (Luca 1, 48-49).

12. Numele ei, «Maria», se tâlcuieşte - după înţelesul său în limba ebraică - «Doamnă», «Stăpână» sau «cea aleasă».

13. La zămislirea ei Duhul Sfânt a venit peste dânsa şi puterea Celui Preaînalt a umbrit-o pe ea (Luca 1, 34-35).

14. Ea a născut pe Fiul lui Dumnezeu (Luca 1, 34-35).

15. Mântuitorul nostru Iisus Hristos s-a supus ei ca unei mame prea scumpe (Luca 2, 51).

16. Biserica lui Hristos cea dreptmăritoare, care se compune din atâtea sute de milioane de credincioşi, o mărturiseşte pe ea a fi mai cinstită decât heruvimii şi mai slăvită fără de asemănare decât serafimii (Vezi Axionul Maicii Domnului), încă din primele veacuri creştine.

Să se vadă mai pe larg despre Maica Domnului la capitolul 6 al acestei lucrări, unde se explică pe larg şi despre „fraţii" Domnului, cine au fost şi ai cui fii erau.

Capitolul 44

DESPRE
CINSTIREA SFINTELOR MOAȘTE

Sectarul: Pentru care pricină voi, ortodocșii, vă închinați la moaștele sfinților, sau mai bine-zis la oasele morților, căci Sfânta Scriptură oprește nu numai de a se închina cineva la trupurile morților, dar nici măcar a se atinge de ele, hotărând că cel ce le va atinge, șapte zile va fi necurat (Num. 19, 11-13; Lev. 21, 10-11)?

Preotul: Noi, creștinii ortodocși, cinstim și ne închinăm sfintelor moaște ale sfinților pe temeiul următoarelor mărturii ale Sfintei Scripturi:

1. Și în Vechiul Testament trupurilor celor drepți și sfinți li se dădea deosebită cinste (Vezi: Fac. 50, 1-14; Ieș. 13, 19; IV Regi 23, 18; Sir. 49, 11 ș.a.).

2. Trupurile sfinților sunt biserici și lăcașuri ale Duhului Sfânt (I Cor. 3, 16-17).

3. Dumnezeu se proslăvește și în trupul și în sufletul celor sfinți, care sunt ale lui Dumnezeu (I Cor. 6, 19-20).

4. Trupurile celor sfinți sunt vase de cinste ale lui Dumnezeu, sfințite, potrivite pentru tot lucrul bun (II Tim. 2, 21).

5. Trupurile unor sfinți, după moarte, sunt înzestrate de Dumnezeu cu puteri minunate, precum: fac minuni, vindecă boli, nu putrezesc, răspândesc bună mireasmă ș.a. (Matei 27, 52-53).

6. Trupurile sfinților, uneori, încă fiind ei în viață, făceau minuni (Fapte 19, 11-12; 5, 15).

7. Trupul Sfântului Prooroc Elisei, la un an de zile după moartea sa, a înviat un mort (IV Regi 13, 20-21; Sir. 48, 14-15).

8. În Testamentul Nou, trupurile creștinilor morți nu mai sunt spurcate, căci ele sunt biserici și lăcașuri ale Duhului Sfânt (I Cor. 6, 19-20; 3, 16-17 ș.a.).

9. În multe biserici creștine și azi se găsesc sfinte moaște ale sfinților, care se păstrează neputrezite de sute sau chiar mii de ani și prin care Dumnezeu lucrează nenumărate minuni cu cei credincioși.

10. Practica Bisericii - de la început și până azi - a păstrat această tradiție sfântă de a ne închina la sfintele moaște ale sfinților. (Vezi în legătură cu această practică a Bisericii mai pe larg la capitolul 7 al lucrării).

11. Și îngerii cinstesc trupurile oamenilor sfinți (Iuda 5, 9).

12. Chiar și hainele oamenilor sfinți - care au acoperit trupurile lor - au făcut minuni, cum au fost, de pildă, cojocul lui Ilie Proorocul (IV Regi 2, 14) sau mahramele Apostolului Pavel (Fapte 19, 11-13).

Capitolul 45

DESPRE
CULTUL SFINTELOR ICOANE

Sectarul: Pentru care pricină voi, creștinii ortodocși, vă închinați la icoane? Oare nu vă dați seama că închinarea la icoane este idolatrie, deoarece ele sunt făcute de mâini omenești și Dumnezeu oprește cu mare strictețe a se închina cineva la lucruri făcute de mâini omenești (Ieș. 20, 4-5; Deut. 5, 6-9; 4, 15-19 ș.a.)? Care vă sunt vouă mărturiile din Sfânta Scriptură relativ la închinarea icoanelor?

Preotul: Nicidecum nu este așa cum cugetați voi, rătăciților sectari, că închinarea la sfintele icoane ar fi idolatrie, și că este oprită de Dumnezeu prin porunca I și a II-a din Lege. Învățătura Bisericii dreptmăritoare a lui Hristos a avut de la începutul ei și până azi cultul sfintelor icoane, bazându-se pe următoarele temeiuri ale Sfintei Scripturi și ale Sfintei Tradiții:

1. Adam a fost făcut după chipul și asemănarea lui Dumnezeu (Fac. 1, 26-27).

2. Iisus Hristos, ca om, este chipul lui Dumnezeu (II Cor. 4, 4; Col. 1, 15).

3. Iisus Hristos este „chipul ființei lui Dumnezeu" (Evrei 1,3).

4. În Iisus Hristos, Dumnezeu S-a arătat în Trup (I Tim. 3, 16) și cu chip de om (Filip. 2, 7-8).

5. Sfântul Duh S-a arătat la Iordan în chip de porumbel (Matei 3, 16-23).

6. Sfântul Duh la Sfânta Cincizecime S-a arătat în chip de limbi ca de foc (Fapte 2, 3). Și toate acestea sunt chipuri fără să fie idolatrie.

7. În Testamentul Vechi icoanele au fost făcute chiar cu porunca lui Dumnezeu (vezi Ieș. 25, 18-22; 26, 31 ș.a.).

8. Dumnezeu Însuși - Care a poruncit categoric prin porunca I a Decalogului a nu ne închina la idoli - a poruncit a se face chipurile de heruvimi, ceea ce înseamnă că acești heruvimi lucrați de mână de om sunt icoane și nu idoli.

9. Aceste icoane ale Vechiului Testament se chemau „heruvimii slavei" (Evrei 9, 5).

10. Perdelele, covoarele și alte obiecte din biserica veche au fost făcute cu chipuri de heruvimi, la porunca lui Dumnezeu (Ieș. 36, 8 si 37, 7-9; II Paral. 3, 10-14; III Regi 6, 23-28).

11. Înaintea icoanelor din Vechiul Testament se aduceau jertfe (III Regi 3, 15).

12. Înaintea acestor icoane ale heruvimilor se cântau lui Dumnezeu cântări de laudă și de preamărire (Ps. 137, 1).

13. Înaintea icoanelor din Vechiul Testament se aprindeau candele, preoții le tămâiau cu mare cinste, după porunca lui Dumnezeu și iudeii le venerau și se închinau la ele (vezi Ieș. 30, 1, 6-8; 27, 20-21, Iosua 7, 6).

14. Cinstirea acestor chipuri de heruvimi - ce erau în templu - niciodată nu a fost dezaprobată de Hristos sau de Sfinții Apostoli.

15. Atât Mântuitorul cât și Sfinții Apostoli au cinstit și s-au închinat în templu înaintea acestor chipuri făcute de mâini omenești (Marcu 11,7; Fapte 24, 11 ș.a.).

16. În Testamentul Nou închinarea la idoli este oprită cu anatema, iar închinarea la sfintele icoane nicidecum, nefiind totuna icoana cu idolul; idolii se socoteau a fi zei sau dumnezei, pe când icoana, este numai o închipuire, a cărei cinste trece la chipul cel dintâi, adică la cel zugrăvit pe ea: fie a lui Dumnezeu, fie al Maicii Domnului sau al vreunui sfânt.

17. Istoria Sfintei Tradiții și practica de totdeauna a Bisericii, arată că de la începutul Bisericii și până azi, sfintele icoane au fost cinstite și venerate.

Vezi pe larg despre sfintele icoane și închinarea la ele în capitolul 8 al acestei lucrări.

Capitolul 46

DESPRE VENERAREA SFINTEI CRUCI

Sectarul: Care vă sunt vouă, ortodocșilor, temeiurile scripturistice de a vă închina la cruce, de vreme ce Crucea este un lucru blestemat, după cum este scris: *Blestemat este tot cel spânzurat pe lemn* (Deut. 21, 23; Gal. 3, 13 ș.a.)?

Preotul: Mai înainte se cuvine nouă a zice: *Cuvântul crucii pentru cei ce pier, este nebunie; iar pentru noi, cei ce ne mântuim, este puterea lui Dumnezeu* (I Cor. 1, 18).

Voi, sectarii, care nu vă închinați Sfintei Cruci și nu o cinstiți pe ea, sunteți *dușmani ai Crucii lui Hristos* (Filip. 3, 18-19). Iar fiindcă întrebi despre mărturiile scripturistice relativ la închinarea și cinstirea Sfintei Cruci, ascultă după cum urmează:

1. Crucea a fost prefigurată încă înainte de Legea Veche, când patriarhul Iacov a binecuvântat pe fiii lui Iosif cu mâinile sale așezate în chipul Crucii (Fac. 48, 13-15).

2. Iarăși Crucea a fost prefigurată prin șarpele de aramă spânzurat pe lemn, care izbăvea de primejdia morții pe cei ce priveau la el (Num. 21, 8-9), după cum adeverește acest lucru Sfânta Evanghelie (Ioan 3, 14-15).

3. Crucea ca mijloc de mântuire a fost prefigurată și de mâinile întinse ale lui Moise, ce au alcătuit împreună cu trupul

său semnul crucii, prin care israeliții au biruit în lupta cu Amalec (Ieș. 17, 11-13).

4. Crucea este altarul cel preasfânt pe care S-a jertfit Hristos (Evrei 9, 28).

5. Crucea este steagul lui Hristos - cel prezis de Sfântul Prooroc Isaia -, care s-a ridicat peste neamuri (Isaia 62, 10).

6. Crucea s-a sfințit ca jertfelnic cu preascump sângele lui Hristos, Care S-a jertfit pe ea; acest altar al Sfintei Cruci este preasfânt și tot ce se atinge de el se sfințește (Ieș. 29, 37).

7. Crucea este mijlocitoarea măririi lui Hristos, căci numai în urma morții Sale pe Cruce a fost preaînălțat (Filip. 2, 8-9). Prin moartea de Cruce Hristos a intrat întru slava Sa (Luca 24, 26), căci numai prin Cruce Hristos S-a preaslăvit (Ioan 17, 1).

8. Crucea este armă prin care noi am câștigat mântuirea (Ioan 12, 32-33; I Petru 2, 24 ș.a.).

9. Prin Cruce s-a înlăturat vrăjmășia dintre oameni (Efes. 2, 16; Col. 1, 19-20 ș.a.).

10. Crucea este pecetea lui Dumnezeu prefigurată prin însemnarea literei „T" (tau) pe frunțile celor aleși ai lui Dumnezeu spre a scăpa de pierzare (Iez. 9, 4-6; Apoc. 7, 2-3).

11. Crucea este emblema biruinței și semnul lui Hristos. Acest semn se va arăta pe norii cerului înaintea venirii a doua a Domnului care va fi cu putere și cu slavă multă (Matei 24, 30).

12. Apostolul Pavel zice: *Iar mie, să nu-mi fie a mă lăuda, decât numai în Crucea Domnului nostru Iisus Hristos, prin care lumea este răstignită pentru mine, și eu pentru lume* (Gal. 6, 14).

Așadar, să se știe că cuvântul Cruce are înțeles îndoit:

a. - Crucea spirituală (suferința);

b. - Crucea materială, pe care S-a jertfit Mântuitorul nostru și a sfințit-o cu Preascump Sângele Său.

Pe amândouă aceste Cruci le-a purtat Mântuitorul nostru Iisus Hristos: crucea suferințelor în suflet, răbdând până la moarte, iar crucea cea materială, pe umerii Săi până la Golgota.

Tot așa se cuvine fiecărui credincios a urma lui Hristos și a duce crucea suferințelor în suflet până la moarte, iar Crucea lui Hristos cea materială a o cinsti și a i se închina ca unui semn al Fiului Omului și ca unui altar sfințit cu Sângele lui Hristos.

Îndoit este omul, îndoită cruce i se cade a purta, asemenea Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Cine însă cinstește numai crucea spirituală, iar pe cea materială o defaimă, nu este un următor al Crucii lui Hristos, ci un vrăjmaș al Crucii lui Hristos (Filip. 3, 18) și un eretic.

Despre închinarea la Sfânta Cruce și despre semnul Sfintei Cruci vezi pe larg la capitolul 9 și 10 din această carte.

Capitolul 47

DESPRE RUGĂCIUNILE PENTRU CEI RĂPOSAȚI

Sectarul: Care vă sunt vouă, ortodocșilor, mărturiile de bază din Sfânta Scriptură în legătură cu pomenirea morților, și de ce faceți atâtea slujbe și jertfe pentru sufletele morților?

Preotul: Rugăciunea pentru cei morți în Biserica lui Hristos cea dreptmăritoare are mai multe temeiuri biblice, precum urmează:

1. Păcatele oamenilor - afară de cele de moarte și cele împotriva Duhului Sfânt - se pot ierta de Dumnezeu și în veacul viitor (Matei 12, 31-32; Isaia 1, 18; 22, 14; Marcu 3, 29; Luca 7, 47; II Mac. 12, 43).

2. Trupul se întoarce în pământ, precum a fost, iar sufletul se întoarce la Dumnezeu, care l-a dat (Eccl. 12, 7; Iov 34, 14-15; Ps. 103, 30 ș.a.).

3. Dumnezeu, la Care se întoarce sufletul nostru după moarte, este preamilostiv și preaputernic. El poate să arunce sufletul în gheena (Matei 10, 28), dar poate și să scoată sufletele din gheena (I Regi 2, 6; Tob. 13, 2; Intel. 16, 13 ș.a.).

4. Morții doar cu trupul sunt morți, însă sufletele lor trăiesc mai departe după moarte și sunt deplin conștiente (vezi Luca 16, 22-31; Apoc. 4, 10-11; 5, 8-14 ș.a.).

5. Cei morți în Hristos fac parte împreună cu cei vii din aceeași Biserică a lui Hristos (Rom. 14, 7-9; Efes. 1, 9-10).

6. Avem porunca de a ne ruga pentru toți oamenii, deci și pentru cei morți (I Tim. 2, 1; Efes. 6, 18-19).

7. Iubirea, care reprezintă virtutea de legătură între membrii Bisericii lui Hristos, nu trebuie să înceteze niciodată (Matei 25, 35, 36, 42, 43, 46; Luca 16, 27, 28, 30; I Cor. 13, 13; I Petru 4, 8).

8. Deja în Legea Veche se făcea rugăciune și se aduceau jertfe pentru sufletele morților (II Mac. 12, 42-46; Baruh 3, 4-5).

9. Învățătura despre datoria celor vii de a se ruga pentru cei morți spre a fi iertați și mântuiți a existat în Biserica lui Hristos de la început, după cum dovedesc Liturghiile vechi, a Sfântului Iacov, a Sfântului Vasile cel Mare și a Sfântului Ioan Hrisostom, care au în cuprinsul lor rugăciuni pentru morți.

Apoi literatura patristică aduce de asemenea numeroase mărturii în acest sens. Astfel, Tertulian (240 d.Hr.) scrie: „Noi facem rugăciuni pentru cei morți în fiecare an în ziua morții lor". Sfântul Chirii al Ierusalimului (386 d.Hr.) spune: „Noi ne rugăm pentru Sfinții Părinți Episcopi adormiți, și în general pentru toți cei mutați mai înainte de noi, crezând că le este foarte de folos sufletelor pentru care se face rugăciunea atunci când stă înainte jertfa cea sfântă și înfricoșată" (Cateh. 5, Mistag. n. 9). Sf. Ioan Hrisostom (407 d.Hr.) spune: „Nu în zadar s-a rânduit prin apostoli ca să se facă înaintea înfricoșatelor Taine pomenirea celor morți. Ei au știut că din ea rezultă mare folos, mare binefacere pentru morți" (Omilia a IV-a la Ep. către Filip. n. 4).

10. Sfânta Scriptură dă și următorul îndemn: *Dărnicia ta să atingă pe toți cei în viață și chiar morților fă-le parte de dărnicia ta* (Sir. 7, 35).

Despre pomenirea morților, cât și despre simboluri și rituri, vezi mai pe larg la capitolele 11 și 12 ale acestei cărți.

Capitolul 48

DESPRE POST

Sectarul: Pentru care pricină voi, ortodocșii, țineți cu atâta tărie la post? Care sunt mărturiile din Sfânta Scriptură pe care voi vă bazați în legătură cu ținerea posturilor?

Preotul: Prea multe mărturii biblice avem noi, ortodocșii, în legătură cu ținerea postului și cu folosul cel mare pe care îl aduce el neamului omenesc. Din prea multele mărturii scripturistice despre post, iată câteva:

1. Postul este cea mai veche poruncă dată de Dumnezeu omului, căci, încă în rai fiind strămoșii noștri Adam și Eva, li s-a poruncit să postească (Fac. 2, 16-17; 3, 6, 11, 17).

2. Moise Proorocul a postit de două ori câte patruzeci de zile (Ieș. 34, 28; Deut. 9, 9, 18).

3. Ilie Proorocul a postit patruzeci de zile (III Regi 19, 8). Sfântul Prooroc Daniel a postit trei săptămâni (Dan. 9, 3; 10, 3).

4. Sfântul Prooroc David a postit și s-a rugat în toată viața sa, după ce a greșit lui Dumnezeu (II Regi 1, 11-12; 12, 16; Ps. 68, 12; 108, 23).

5. Ezdra și Neemia au postit (I Ezdra 10, 6; Neem. 1, 4). Estera de asemenea a postit (Est. 4, 16).

6. Sfântul Ioan Botezătorul și ucenicii săi pururea posteau (Matei 9, 14; Marcu 2, 18; Luca 5, 33).

7. Ana proorocită petrecea în post și rugăciune (Luca 2, 37).

8. Sfântul Prooroc Ioil învață și îndeamnă la post pe toți cei din popor (Ioil 1, 14; 2, 11-12, 15).

9. Postul l-a practicat și Mântuitorul nostru Iisus Hristos, postind patruzeci de zile și patruzeci de nopți (Matei 4, 2).

10. Apostolii și ucenicii Mântuitorului, urmând învățăturii Lui, au postit și s-au rugat (II Cor. 6, 5; 11, 27 ș.a.).

11. Corneliu sutașul, încă păgân fiind, postea (Fapte 10, 30).

12. Credincioșii din Biserica Antiohiei posteau (Fapte 13, 2).

13. Apostolii Pavel și Varnava posteau (Fapte 14, 23).

14. Postul este de mare folos în vremea judecăților lui Dumnezeu (Ioil 1, 14; 2, 11-12; Iosua 3, 4-7).

15. Postul este de mare folos în vreme de nenorociri (II Regi 1, 12; Est. 4, 3).

16. Postul este de mare folos pentru izbăvirea de primejdiile viitoare (Ezdra 8, 21-23; Est. 4, 3-16; Ioil 2, 12, 15; Iona 3, 4-6);.

17. Postul este de mare folos în vremea suferințelor Bisericii (Matei 9, 14-15; Marcu 2, 18-20; Luca 5, 33-35).

18. Postul este bun și folositor în vremea suferințelor pricinuite de alții și în vreme de necazuri în familie (Ps. 34, 12-13).

19. Postul este bun la consacrarea slujitorilor sfințiți ai Bisericii (Fapte 13, 3; 14, 23).

20. Postul este de mare folos la întoarcerea către Dumnezeu (II Parai. 20, 3; Isaia 58, 6; Ioil 2, 12).

21. Postul este de mare folos la vreme de întristare, de rugăciune și la mărturisirea păcatelor (II Regi 12, 16; Ezdra 8, 28; Neem. 1, 4; Ioil 2, 15-17; Luca 2, 37; I Regi 7, 6; Neem. 9, 1-2; Dan. 9, 3-6; Deut. 9, 9-10, 18).

22. Postul este bine să fie unit cu milostenia, cu rugăciunea și cu primirea de străini (Isaia 58, 6-8, 11; Matei 6, 18).

23. Postul întregului popor este de mare folos (Jud. 20, 26; I Regi 7, 6; I Regi 31, 13; I Par. 10, 12; II Par. 20, 3; Ezdra 8, 21; Neem. 9, 1; Est. 4, 3; Ier. 36, 9; Iona 3, 5-8 ș.a.).

24. Mântuitorul a poruncit ucenicilor Săi să practice postul, ca cel mai bun mijloc de luptă împotriva diavolului, care nu poate fi biruit decât prin rugăciune și post (Matei 17, 19-21; Marcu 9, 29).

25. Mântuitorul nu numai că a poruncit să postim, dar ne-a învățat și cum să postim (vezi Matei 16, 16-18).

26. Sfinții Apostoli ne-au învățat să postim, să ne rugăm și să păzim curăția (I Cor. 7, 5).

27. Postul adevărat trebuie să fie și trupesc și sufletesc, pentru că el constă în înfrânarea poftelor trupești și în întărirea sufletului pentru lupta și biruința împotriva diavolului (I Cor. 9, 25-27; Rom. 6, 12-13; I Petru 2, 11; Matei 17, 21; Ps. 34, 12 ș.a.).

28. Postul trupesc în înțelesul obișnuit poate fi de două feluri, și anume:

a. - înfrânarea totală de la orice fel de mâncăruri și băuturi, numit și „post negru", și

b. - o înfrânare parțială, adică numai de la anumite mâncăruri și băuturi.

29. Și în Testamentul Vechi, în cursul anului existau mai multe rânduieli de posturi: joia și lunea, în amintirea suirii și a coborârii lui Moise de pe Sinai (Luca 18, 12); postul din ziua împăcării (în ziua a zecea a lunii a șaptea - Tișri) (Lev. 16, 29-30; Fapte 27, 9); apoi postul din luna a IV-a, a V-a, a VII-a și a X-a (Zah. 8, 19).

30. În Testamentul Nou Biserica a rânduit posturile de peste an, după cum este scris: *Toate să se facă cu cuviință și după rânduială* (I Cor. 14, 40), căci *Dumnezeu nu este Dumnezeu al neorânduielii* (I Cor. 14, 33);

31. Zilele de post rânduite de Biserică în Testamentul Nou sunt: zilele de miercuri de peste an (în amintirea vânzării Mântuitorului de către Iuda) și zilele de vineri de peste an (în amintirea răstignirii Mântuitorului), cu câteva excepții[1]; apoi Postul Mare, Postul Nașterii Domnului, Postul Adormirii Maicii Domnului, Postul Sfinților Apostoli; 29 august (Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul), 14 septembrie (Înălțarea Sfintei Cruci) și 5 ianuarie (ajunul Bobotezei).

Învățătura despre post este expusă mai pe larg în capitolul 13 al acestei cărți.

[1] Excepție fac miercurile și vinerile din săptămâna (brânzei) dinaintea Postului Paștilor, din săptămâna luminată, din săptămâna Rusaliilor și din perioada dintre Nașterea lui Hristos și Botezul Său.

Capitolul 49

DESPRE JURĂMÂNT

Sectarul: Pentru care pricină voi, ortodocșii, care vă numiți dreptcredincioși, depuneți jurăminte și vă jurați în multe feluri și chipuri și nu vă temeți de Dumnezeu, Care osândește pe cei ce se jură? Pentru că El a poruncit, zicând: *Să nu iei numele Domnului Dumnezeului tău în deșert, că nu va lăsa Domnul nepedepsit pe cel ce ia în deșert numele Lui* (Ieș. 20, 7). Apoi în Noul Testament Mântuitorul a oprit desăvârșit jurământul, zicând: *Să nu vă jurați nicidecum..., ci cuvântul vostru să fie: Ceea ce este da, da; și ceea ce este nu, nu. Iar ce este mai mult decât aceasta, de la cel rău este* (Matei 5, 33-37; 23, 16-22; Iacov 5, 12 ș.a.). Care vă sunt vouă, ortodocșilor, mărturiile biblice referitoare la jurământ?

Preotul: Jurământul drept nu poate fi o luare în deșert a numelui lui Dumnezeu, ci, dimpotrivă, este o cinstire a lui Dumnezeu, deoarece prin el se recunoaște autoritatea supremă a Lui, dreptatea Lui și puterea Lui pedepsitoare pentru cei ce jură strâmb. In favoarea folosirii jurământului drept avem mai multe mărturii biblice, între care sunt și acestea:

1. Jurământul pe numele lui Dumnezeu a fost practicat încă în Vechiul Testament, fiind așezat de însuși Dumnezeu (vezi Ieș. 22, 9-10; Deut. 6, 13; Ier. 12, 16).

2. Insuși Dumnezeu S-a jurat pe Sine, adică pe numele Său (vezi Fac. 22, 16-17; Amos 6, 8; Ps. 88, 4-5; Num. 14, 23; Evrei 6, 13-18).

3. Arhiereul Iisus Hristos S-a făcut cu jurământul Celui ce I-a grăit: *Juratu-S-a Domnul și nu se va căi: Tu ești Preot în veac, după rânduiala lui Melchisedec* (Evrei 7, 20-21; Ps. 109, 4).

4. Chiar și drepții din Vechiul Testament au practicat jurământul și i-au recunoscut sfințenia (vezi Fac. 21, 22-24; 24, 2-9; III Regi 8, 31-32; Ier. 4, 2; 5, 2; IV Regi 23, 3).

5. Dumnezeu a prezis practicarea și în viitor a jurământului (vezi Isaia 45, 23; 65, 15-16).

6. Mântuitorul nostru Iisus Hristos nu a voit a răspunde arhiereului Caiafa, decât când acesta l-a provocat prin jurământ (Matei 26, 63-64).

7. Apostolul Pavel a întrebuințat jurământul de mai multe ori în viață (vezi II Cor. 1, 23; Gal. 1, 20; Filip. 1, 8; I Tes. 5, 27; II Tim. 4, 1-2; Rom. 1, 9; Evrei 6, 16-17 ș.a.).

8. Îngerul de la Apocalipsă a întrebuințat jurământul (Apoc. 10, 5-6),

9. În Vechiul Testament numai jurământul strâmb a fost oprit prin porunca a treia, care zice: *Să nu iei numele Domnului Dumnezeului tău în deșert, că nu va lăsa Domnul nepedepsit pe cel ce ia în deșert numele Lui* (Ieș. 20, 7; Deut. 5, 11 ș.a.).

A lua în deșert înseamnă a folosi cu nechibzuință și cu neseriozitate numele Domnului. Această lămurire a înțelesului poruncii a treia o face Dumnezeu prin cuvintele: *Să nu vă jurați strâmb pe numele Meu și să nu pângăriți numele cel sfânt al Dumnezeului vostru, că Eu sunt Domnul Dumnezeul vostru* (Lev. 19, 12). De aici se vede că pângărirea numelui lui Dumnezeu se face prin jurământ strâmb (vezi și la Ier. 7, 8-9). Și în alt loc zice Dumnezeu: *...să nu cugetați fărădelege unul împotriva altuia și jurământul strâmb să nu-l iubiți, căci toate acestea le urăsc* (Zah. 8, 17).

Deci din nou se vede că numai jurământul strâmb este oprit de Dumnezeu și nicidecum și cel drept.

Despre jurământ vezi mai pe larg la capitolul 14 al acestei lucrări.

Capitolul 50

DESPRE CONDIȚIILE MÂNTUIRII SUBIECTIVE

Sectarul: Pentru care pricini voi, ortodocșii, susțineți ca pentru mântuirea subiectivă a omului trebuie neapărat, pe lângă harul divin, credința și faptele bune ale omului, deoarece noi știm că mântuirea subiectivă este condiționată numai de harul divin *(sola gratia)* și anume de harul justificării (după Calvin) sau de harul credinței (după Luther), prin care omului, ori i se atribuie ori i se impută meritele Mântuitorului Hristos? Deci în general mântuirea vine numai prin credință *(sola fide),* fără faptele legii (Rom. 3, 28). Care vă sunt vouă mărturiile biblice în legătură cu mântuirea subiectivă, după înțelesul vostru?

Preotul: Noi, creștinii din Biserica dreptmăritoare a lui Hristos, mărturisim și susținem cu toată tăria și după dreptate că condițiile mântuirii noastre subiective sunt harul divin de la Dumnezeu, și credința și faptele bune din partea omului. Mărturiile biblice în susținerea acestui adevăr sunt cele ce urmează:

1. *Căci în Hristos Iisus nici tăierea-împrejur nu poate ceva, nici netăierea-împrejur, ci credința care este lucrătoare prin iubire* (Gal. 5, 6). Așadar credință cunoscătoare au și dracii, căci și ei cred și se cutremură (Iacov 2, 19; Matei 8, 29; Marcu 1, 24 ș.a.). Iar cei ce vor să se mântuiască au nevoie neapărat de credința cea lucrătoare, adică cea unită cu faptele cele bune (Iacov 2, 21-25), deoarece credința fără fapte este moartă (Iacov 2, 17, 20, 26); fără fapte bune credința nu mântuiește pe nimeni (Iacov 2, 14).

2. Mântuitorul a spus că: *Orice pom care nu face roadă bună, se taie și se aruncă în foc* (Matei 7, 19-23). Deci este nevoie ca și omul să aducă roadele faptelor sale bune lui Dumnezeu, spre a nu fi aruncat în foc.

3. De asemenea Mântuitorul a zis: *Cel ce va răbda până in sfârșit, acela se va mântui* (Matei 10, 22; 24, 13); deci se cere din partea omului răbdare până în sfârșit la toată osteneala faptei bune și să nu aștepte pe gratis mântuirea sa.

4. Și marele Apostol Pavel ne învață să lucrăm și noi la mântuirea noastră, zicând: *Drept aceea, iubiții mei..., cu frică și cu cutremur lucrați mântuirea voastră* (Filip. 2, 12), arătând astfel că omul însuși este dator a se osteni pentru dobândirea mântuirii pe care i-o dă Dumnezeu.

5. Mântuirea subiectivă este condiționată de vrednicia și osteneala omului, iar nu de vreun decret arbitrar și necondiționat al lui Dumnezeu. Acest lucru reiese din cuvintele Mântuitorului, Care zice: *Prin răbdarea voastră veți dobândi sufletele voastre* (Luca 21, 19).

Deci nu de „ursită", ci de voința liberă a omului depinde mântuirea subiectivă a sa, ca și de lucrarea faptelor celor bune, după cum este scris: *Păziți-vă pe voi înșivă, ca să nu pierdeți ceea ce ați lucrat* (II Ioan 1,8).

Așadar Dumnezeu nu mântuiește pe om fără de om, ci cere de la el credința cea lucrătoare, adică credința unită cu lucrarea faptelor celor bune.

Despre condițiile mântuirii subiective vezi mai pe larg la capitolul 15 al lucrării.

Capitolul 51

DESPRE CELE ȘAPTE SFINTE TAINE (mijloacele sfințitoare)

DESPRE TAINA BOTEZULUI

Sectarul: Pentru care pricină voi, ortodocșii, ați înființat și practicați șapte Taine în Biserica voastră, de vreme ce în Sfânta Scriptură nu există decât două: Botezul și Cina Domnului? Care vă sunt vouă mărturiile scripturistice în susținerea celor șapte Taine?

Preotul: Toate cele șapte Sfinte Taine ale Bisericii dreptmăritoare își au temeiuri puternice în Sfânta Scriptură. Îți voi arăta pe rând despre fiecare Taină în parte, începând cu cea dintâi Taină, cea a Botezului:

1. Botezul este cu adevărat Taină, iar nu simbol, așa cum credeți voi, sectarilor neoprotestanți. Botezul este Taină - și încă cea dintâi și cea mai mare dintre cele șapte Sfinte Taine - deoarece el este naștere duhovnicească, prin care cel nou botezat primește înfierea cea după har și se face fiu al lui Dumnezeu. Nimeni nu se poate mântui fără această Sfântă Taină, adică fără a se naște din apă și din Duh (vezi Ioan 3, 3-7). Acest Botez prin apă și Duh, marele Apostol Pavel îl numește „înnoire a vieții" (Rom. 6, 3-5), făcută prin lucrarea Sfântului Duh (Tit 3, 5).

2. Botezul este Taină căci el se face „spre iertarea păcatelor" (Fapte 2, 38).

3. Botezul este Taină deoarece aduce mântuire sufletului (I Petru 3, 21).

4. Botezul prin apă și Duh Sfânt este „naștere din nou" și „naștere de sus" (Ioan 3, 3-7). Prin Botez noi primim darul înfierii, spălare și curățire desăvârșită de păcatele noastre (I Cor. 6, 11; Fapte 22, 16) și dobândim darul Sfântului Duh (Fapte 2, 38).

5. Prin Taina Botezului, adică prin Botezul din apă și Duhul Sfânt, noi putem să intrăm întru Împărăția cerurilor, căci cine nu are acest botez nu poate intra întru Împărăția cerurilor (Împărăția lui Dumnezeu) (Ioan 3, 5-7).

6. Botezul este Taină, căci el este baia nașterii celei de-a doua și înnoirea Duhului Sfânt (Tit 3, 5; Gal. 3, 27).

7. Botezul este Taină, deoarece prin el dobândim calitatea de fii ai lui Dumnezeu și de membri ai Trupului lui Hristos, adică ai Bisericii (I Cor. 12, 13; Gal. 3, 26-28 ș.a.).

8. Botezul a fost stabilit și poruncit de Domnul nostru Iisus Hristos (Matei 28, 19; Marcu 16, 15-16; Luca 24, 47).

9. Botezul trebuie a se face în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh (Matei 28, 19).

10. Botezul este semnul lăsării și al curățirii păcatelor (Fapte 2, 38; 22, 16).

11. Botezul este semnul văzut al renașterii (Ioan 3, 3-5; Rom. 6, 3; Efes. 5, 26; Col. 2, 12, 13; Tit 3, 5; I Cor. 6, 11 ș.a.).

Despre Botezul copiilor

12. Botezul trebuie aplicat și copiilor, căci el a înlocuit tăierea împrejur din Legea Veche, care se făcea copiilor de parte bărbătească chiar la opt zile după naștere; cel ce rămânea netăiat împrejur era stârpit din popor (Fac. 17, 9-14; Lev. 12, 3; vezi și la Col. 2, 11-13, unde se arată că Botezul a înlocuit tăierea împrejur).

13. Potopul de pe vremea lui Noe a preînchipuit Botezul (Fac. 7, 1; I Petru 3, 20-21).

14. Botezul creștin a fost preînchipuit și de trecerea prin Marea Roșie a întregului popor israelit de la bătrâni până la cel mai mic prunc (I Cor. 10, 1-2; Ieș. cap. 14).

15. Botezul poate fi dat și pruncilor pe temeiul credinței altora (a nașilor și a părinților). Mântuitorul vindecă pe sluga din Capernaum pentru credința stăpânului său (Matei 8, 5-13); pe fiica femeii canaanence, prin credința mamei sale (Matei 15,

21-28); pe fiul lunatic pentru credința tatălui său (Matei 17, 14-18). A înviat pe fiul văduvei din Nain pentru credința mamei sale (Luca 7, 11-15); a înviat pe fiica lui Iair pentru credința tatălui său (Luca 8, 41-55). De asemenea, Mântuitorul a zis: *Oricine va primi, în numele Meu, pe unul din acești copii, pe Mine Mă primește; și oricine Mă primește, nu pe Mine Mă primește, ci pe Cel ce M-a trimis pe Mine* (Marcu 9, 37). Exemplele de mai sus dovedesc clar că este cu putință să-i fie cuiva de folos credința altora, pe care, în cazul Botezului, nașii și părinții copilului o dau ca garanție și chezășie în fața lui Dumnezeu și a Bisericii Sale pentru prunc.

16. Biblia ne dă chiar câteva cazuri concrete de botez aplicate copiilor (I Cor. 1, 16; Fapte 16, 14-15, 32-33; 18, 8). Cine să fie înțeleși prin cuvintele „casa ei", „toți ai lui", „casa lui", „casa lui Ștefana", dacă nu toți membrii familiei, până la cel mai mic copil din ea? Sfânta Scriptură ne spune că după prima predică a Apostolului Petru s-au botezat îndată trei mii de suflete (Fapte 2, 41). In aceste trei mii de suflete trebuie să înțelegem și pe copii.

17. Botezul trebuie dat și copiilor, căci marele Apostol Petru, vorbind despre Botez, zice: *Căci vouă este dată făgăduința* (Botezului) *și copiilor voștri și tuturor celor de departe pe oricâți îi va chema Domnul Dumnezeul nostru* (Fapte 2, 38-39; Deut. 29, 15; Ier. 31, 34; Fapte 3, 25).

Sectarul: Hristos n-a primit botezul decât la 30 de ani, iar Ioan Botezătorul n-a botezat decât adulți. Deci nici noi nu trebuie să aplicăm Botezul decât adulților.

Preotul: Mântuitorul a primit botezul la 30 de ani pentru că de abia atunci a început activitatea Sa publică, la vârsta când cineva era socotit capabil să pășească în public și să învețe pe alții. Dar botezul pe care l-a primit El nu a fost același cu al nostru, și nici nu a avut aceleași efecte:

1. Botezul lui Ioan a fost numai cu apă (Ioan 1, 25-26), nu și cu Duh Sfânt.

2. Botezul lui Ioan era un botez al pocăinței (Marcu 1,4; Luca 3,3).

3. Insuși Ioan Botezătorul arată că botezul său cu apă are mare deosebire de botezul creștin - cu apă și cu Duh -, atunci când zice: *Eu unul vă botez cu apă spre pocăință, dar Cel ce vine după mine... vă va boteza cu Duh Sfânt și cu foc* (Matei 3, 11).

4. Iarăși marele Prooroc Ioan Botezătorul, arătând marea deosebire care există între botezul său și botezul cu apă și Duh Sfânt, zice: *Și eu nu-L cunoșteam pe El, dar Cel ce m-a trimis să botez cu apă, Acela mi-a zis: Peste Care vei vedea Duhul* (Sfânt) *coborându-Se și rămânând peste El, Acela este Cel ce botează cu Duh Sfânt* (Ioan 1, 33; Marcu 1,8; Luca 3, 16).

5. Insuși Mântuitorul a arătat că între botezul ce îl va așeza El și botezul lui Ioan există o mare deosebire, căci după ce a înviat, S-a arătat apostolilor și le-a zis: *Ioan a botezat cu apă, iar voi veți fi botezați cu Duhul Sfânt, nu mult după aceste zile* (Fapte 1, 5). Acest Botez „cu Duhul Sfânt" pe care Mântuitorul l-a făgăduit că îl va așeza este Botezul creștin, botezul nostru de azi, care a început la Pogorârea Sfântului Duh; pe acesta l-am primit noi și îl avem și azi, iar nu pe cel al lui Ioan.

6. Sfinții Apostoli, de asemenea au arătat că între botezul lui Ioan și cel așezat de Mântuitorul este mare deosebire (Gal. 3, 27; Rom. 6, 3; Fapte 2, 38; 8, 12-16; 10, 48; 19, 1-6).

7. Botezul așezat de Mântuitorul, „din apă și din Duh", (Ioan 3, 5) trebuie a se face în numele Sfintei Treimi, așa cum a poruncit Mântuitorul nostru Iisus Hristos (Matei 28, 19).

8. Fără Botez din apă și din Duh nimeni nu poate a se mântui (Ioan 3, 5), deci nici copiii.

9. Apostolul ne învață că: *Dumnezeu... voiește ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină* (I Tim. 2, 4); „toți", deci și copiii.

10. Dacă Hristos ar fi exclus copiii de la Botez, nu ar fi zis: *Lăsați copiii și nu-i opriți să vină la Mine, că a unora ca aceștia este Împărăția cerurilor* (Matei 19, 14). A-i opri să vină la Hristos înseamnă a-i lăsa nebotezați, ceea ce ar însemna a cădea sub osânda pe care a rostit-o Mântuitorul: *Vai vouă, cărturarilor și fariseilor fățarnici! Că închideți Împărăția cerurilor înaintea oamenilor; că voi nu intrați, și nici pe cei ce vor să intre nu-i lăsați* (Matei 23, 13). Căci dacă nu vom lăsa copiii la Botezul din apă și din Duh, noi le închidem Împărăția cerurilor, deoarece fără acest botez nimeni nu poate să intre în Împărăția lui Dumnezeu (Ioan 3,5).

11. Dacă Hristos ar fi aprobat ca numai adulții să se boteze - așa cum susțineți voi, sectarii -, atunci El ar fi zis „De nu se va naște un om adult din apă și din Duh, nu poate moșteni Împărăția cerurilor". Dar El n-a zis așa, ci a zis: *De nu se va naște cineva din apă și din Duh...;* acest „cineva" înseamnă oricine, fie el adult sau copil.

12. Știm din dumnezeiasca Scriptură că tăierea împrejur a fost chip al Botezului (Col. 2, 11-12; Rom. 2, 29; Filip. 3, 3). Și dacă Dumnezeu ar fi oprit pe copii de la această tăiere împrejur, am avea și noi o îndreptare de a opri copiii de la botez. Dar Dumnezeu a zis lui Avraam: *Toți cei de parte bărbătească ai voștri să se taie împrejur..., tot pruncul de parte bărbătească... să se taie împrejur în ziua a opta* (Fac. 17, 10-12). Deci și bărbații adulți, dar și pruncii.

Sectarul: Dar de ce botezați voi pruncii, care n-au nici credință și nici nu sunt conștienți de primirea acestei Taine, de vreme ce pruncul pe care îl botează preotul nu știe că el primește atunci Botezul?

Preotul: Cât privește cele despre credința pruncului, s-a arătat în cele de mai sus destul de clar. Iar referitor la cunoștința pruncului despre Botez, desigur, el nu știe și nici nu-și dă seama de Taina care se săvârșește asupra lui, dar știu și înțeleg acest lucru atât părinții lui, cât și nașii. Noi știm că Botezul este „naștere de sus" (Ioan 3, 3) și „naștere din apă și din Duh" (Ioan 3, 5) ș.a.

Iar dacă voi, sectarilor, ziceți că copiii n-au știut când au fost botezați și de aceea Taina săvârșită asupra lor nu este valabilă, apoi vă întrebăm și noi: Știți voi când v-a născut mama voastră? Veți zice că nu. Dacă nu știți, de ce îi ziceți mamă, de vreme ce nu știți când v-a născut? Care vă este temeiul pentru care o numiți mamă? Veți zice că ni s-a spus că ne este mama noastră și noi credem, ceea ce, desigur, nu este o greșeală. Dar astfel este cazul și cu botezul pruncilor, pe care Biserica lui Hristos îl practică de la începuturile ei. Deci și cel născut „din apă și din Duh" la Botez, deși nu știe când s-a botezat în pruncia sa, dar înțelegând la vremea cuvenită de la episcop, preot sau de la părinții lui, că el a primit în pruncie o naștere duhovnicească, crede și el prin mărturia preoților, a nașilor și a părinților lui și astfel, pe baza a doi sau a trei

martori se statornicește tot adevărul (Matei 18, 16; Ioan 8, 17; II Cor. 13, 1; Evrei 10, 28).

Și dacă botezul Legii Darului a înlocuit botezul Legii Vechi (tăierea împrejur, pe care o primeau pruncii la opt zile după naștere, Fac. 17, 12-14), apoi ne putem întreba: oare pruncii aceia care se tăiau împrejur, știau ei pentru ce li se face această tăiere împrejur a trupului lor? Oare știa pruncul Isaac - fiul lui Avraam - când a fost tăiat împrejur de tatăl său la opt zile? Nu știa desigur nimic. Dar știau tatăl și mama lui și când Isaac s-a făcut mare i-au spus acest lucru. Iar Isaac n-a pus pricină cum puneți voi azi pentru Botez, că de vreme ce nu știa când l-a tăiat împrejur, de aceea trebuie să fie din nou tăiat, ca să știe, așa cum ziceți voi astăzi, că nu știți când v-a botezat și de aceea vă botezați din nou; căci Isaac a crezut pe părinții lui și era încredințat că a fost tăiat împrejur. Tot astfel este și la botezul oricărui prunc: el nu știe când s-a botezat, dar știu acest lucru părinții lui, preotul și nașii lui, și el prin aceste mărturii este încredințat că a fost botezat.

13. Voi aduceți mărturie că Ioan Botezătorul boteza numai adulți și oameni vârstnici. Dar Botezul lui Ioan nu aducea mântuire și nici nu făcea pe om vrednic de a intra întru Împărăția cerurilor, fiind numai o preînchipuire a Botezului celui desăvârșit (vezi I Petru 3, 21), în vreme ce botezul așezat de Mântuitorul nostru Iisus Hristos este cu adevărat „naștere de sus", „naștere din apă și din Duh" și „naștere de a doua oară" (Ioan 3, 3, 5; Tit 3, 3-5) și fără această naștere duhovnicească nimeni nu se poate mântui (Ioan 3,5).

Sectarul: Dar de ce voi, ortodocșii, botezați copiii mici, căci ei sunt sfinți și, neavând păcate, nu au deci nevoie de a fi botezați? Ei pot intra întru Împărăția cerurilor și fără de Botez. Acest lucru îl adeverește Însuși Mântuitorul când zice: *Lăsați copiii și nu-i opriți să vină la Mine, că a unora ca aceștia este Împărăția cerurilor* (Matei 19, 14), iar în alt loc zice: *De nu vă veți întoarce și nu veți fi precum pruncii, nu veți intra în Împărăția cerurilor* (Matei 18, 3; Marcu 10, 15; Luca 18, 15-17).

Preotul: Adevărul nu este deloc acesta pe care îl cugetați voi, sectarii. Noi, creștinii ortodocși, botezăm copiii pentru motivele arătate mai sus și pentru cele ce urmează:

1. Pentru spălarea păcatului strămoșesc intrat în lume prin călcarea poruncii lui Dumnezeu de către Adam și Eva în rai (Fac. 3, 6, 7, 14, 20; Rom. 5, 12). Sfânta Scriptură ne spune clar și luminat că *precum printr-un om* (Adam) *a intrat păcatul în lume și prin păcat* (a intrat) *moartea, așa și moartea a trecut la toți oamenii* (Rom. 5, 12). Iar acum: *Câți în Hristos v-afi botezat, în Hristos v-ați îmbrăcat* (Gal. 3, 27).

2. Copiii au numai nașterea cea trupească (din mama lor), nu și pe cea duhovnicească, care se face „din apă și din Duh" (Ioan 3, 3-5). Ei sunt trup, căci *ce este născut din trup, trup este* (Ioan 3, 6), iar *carnea și sângele nu pot să moștenească Împărăția lui Dumnezeu* (I Cor. 15, 50).

3. Copiii - datorită păcatului strămoșesc - nu sunt curați, după mărturia Sfintei Scripturi, care spune în această privință: *Cine ar putea să scoată ceva curat din ceea ce este necurat? Nimeni* (Iov 14, 4). Cei spurcați sunt toți urmașii lui Adam, care, de când se nasc în lume, se nasc cu întinăciunea păcatului strămoșesc în ei.

4. Copiii sunt zămisliți întru fărădelegi și născuți în păcate (Ps. 50, 6; Fac. 8, 21; Iov 15, 14; 25, 4; Ps. 57, 3; Isaia 48, 8; Ioan 3, 6; III Regi 8, 46; Gal. 3, 22).

5. Până la venirea Domnului și până la răscumpărarea cea făcută de El, noi toți eram „fii ai mâniei" (Efes. 2, 3), din cauza călcării poruncii lui Dumnezeu de către Adam. Iar cei ce nu se curățesc de acest păcat al neascultării rămân făpturi vechi, cu vechea fire de „fii ai mâniei" lui Dumnezeu, rămân „spurcați" (III Regi 8, 46; II Parai. 6, 36; Ps. 13, 1; 52, 1-4; 105, 6; Prov. 20, 4; Eccl. 7, 20-21; Isaia 64, 6).

6. Botezăm copiii spre a-i curați de păcate, spre a putea intra în Împărăția lui Dumnezeu prin nașterea cea „din apă și din Duh" (Ioan 3, 3), deoarece Sfânta Scriptură zice că nimic necurat nu va intra întru Împărăția lui Dumnezeu (Matei 7, 19-21; Apoc. 21, 27).

7. Fără de „baia nașterii celei de a doua" și fără „înnoirea Duhului Sfânt" nimeni nu se poate mântui (Tit 3,5; Gal. 3, 27).

8. Botezul „din apă și din Duh" este necesar și copiilor, fiind semnul văzut al renașterii lor și semnul lăsării și a curățirii păcatelor lor (Ioan 3, 5; Efes. 5, 26; Col. 2, 12; Tit. 3, 5;

I Cor. 6, 11; Fapte 2, 38-39; 22, 16; Rom. 3, 10; Iacov 3, 2; I Ioan 1, 8; 5, 19 ș.a.).

9. Apostolul Petru ne învață a se boteza *fiecare dintre voi în numele lui Iisus Hristos, spre iertarea păcatelor voastre* (Fapte 2, 38). Deci nu se adresează numai adulților, ci către „fiecare", indiferent de vârsta sa.

10. Apostolul Petru ne învață că „făgăduința" Botezului este dată nouă și copiilor noștri (Fapte 2, 39).

Despre Botezul copiilor avem dovezi prea bune și prea sigure de la Sfinții Părinți ai Bisericii celei din vechime. Astfel, Sfântul Irineu (202 d.Hr.) zice: „Iisus a venit să mântuiască prin Sine pe toți, adică pe cei ce se renasc printr-Însul pentru Dumnezeu: pe prunci, pe copii, pe tineri și pe bătrâni" (Contra erez. II. c. 22 n. 4). Origen (254 d.Hr.): „Biserica a primit de la apostoli tradiția de a împărtăși Botezul pruncilor" (Cartea V, la Rom. 9). Fericitul Augustin (430 d.Hr.): „Botezul pruncilor l-a avut Biserica totdeauna, l-a păstrat totdeauna; ea l-a primit din credința înaintașilor, ea îl păzește constant, până la sfârșit" (Cuv. 176 de verbis apostol, n. 2). Sfântul Sobor din Cartagina (418): „Cel ce neagă necesitatea Botezului pruncilor celor nou născuți, sau zice că deși se botează ei spre iertarea păcatelor, totuși nu primesc din păcatul cel strămoșesc al lui Adam nimic ce ar trebui să se spele prin baia renașterii (prin Botez), acela să fie anatema" (Can. 124).

Iată și un alt argument de ordin logic sau rațional. El constă în concluzia următoarelor raționamente: Omul se poate mântui numai prin botez și credință (după noi), sau prin credință și botez (după sectari). În fond se cer aceleași condiții: botezul și credința, respectiv credința și botezul*. Când un copil, fie ortodox, fie sectar, moare, lui îi lipsește una din cele două condiții. Copilul ortodox moare cu botez, dar fără credință, iar cel sectar moare cu credință (?), dar fără botez - deși nici la un copil sectar, întocmai ca la cel ortodox, nu poate fi vorba de credință. Dar se pune întrebarea: care din cele două

* Desi în esență, concepția sectarilor despre botez diferă mult de a noastră totuși să luăm lucrurile în general și fără să intrăm in esența lor. Le judecam numai logic și nu dogmatic, bazați pe faptul, ca punct de plecare, că și la sectari botezul este de neapărată trebuință.

condiții poate lipsi mai ușor: Botezul sau credința? Din cele arătate mai înainte rezultă evident că credința. Dar la copilul ortodox, credința este substituită de credința conștientă și matură a altora care i-o garantează pe a lui, pe când la copilul sectar nebotezat, nici de credința propriu-zisă nu poate fi vorba în nici un chip (pentru că copilul nu are credința conștientă care să poată avea o valoare în sine), iar în al doilea rând nici nu i-o garantează nimeni. Astfel la noi, copilul mort are botezul, iar pe de altă parte are și credința (dacă nu proprie, cel puțin substituită), pe când la sectari, copilul moare și fără de botez și fără de credință. Iată de ce practica noastră de la botezul copiilor este superioară și nu putem renunța la dânsa[2].

Sectarul: Botezul nostru se face cu o singură afundare pentru că nicăieri în Sfânta Scriptură nu se arată că se face prin trei afundări, ca la voi, ortodocșii. De aceea noi pe cei botezați de voi îi botezăm din nou, după rânduiala noastră.

Preotul: In Sfânta Scriptură nu ni se spune nicăieri ca Botezul trebuie a se face cu o singură afundare sau cu trei. Deci voi nu aveți nici un temei biblic de a face botezul cu o singură afundare. Nouă însă ne vine în ajutor Sfânta Tradiție și istoria veche a Bisericii, care ne adeverește că practica botezului în Biserica lui Hristos cea dreptmăritoare s-a făcut dintotdeauna cu trei afundări și nu cu una. Insă voi, sectarii, ați făcut această inovație și practică falsă a botezului, după capul vostru cel rătăcit. Iar dacă botezați din nou pe cel ce a fost botezat o dată în numele Preasfintei Treimi după rânduiala Bisericii Ortodoxe, apoi faceți altă erezie și rătăcire spre pieirea voastră, deoarece:

1. Botezul creștin nu se repetă pentru că botezul este naștere spirituală (duhovnicească). Ori nașterea, atât trupească, cât și cea duhovnicească a cuiva, nu poate avea loc decât o singură dată.

2. Nu se poate boteza a doua oară cel care a fost botezat o dată cu botezul creștin, deoarece botezul este îngropare și înviere cu Iisus Hristos (Rom. 6, 3-5). Prin afundarea în apa botezului noi murim față de păcat, iar prin ieșirea din apă înviem la o viață nouă și sfântă. Deci cine repetă botezul cel

[2] Să se vadă mai pe larg această problemă la Preot Dr. P. Deheleanu, *Manual de sectologie,* Arad, 1948, p. 316.

făcut în numele Preasfintei Treimi după rânduiala Bisericii Ortodoxe, acela răstignește și îngroapă din nou pe Domnul nostru Iisus Hristos (I Petru 3, 21; I Cor. 6, 11; Gal. 3, 27 ș.a.).

3. Nu se mai poate boteza a doua oară cel botezat cu rânduiala botezului creștin - după cum a învățat Mântuitorul Hristos *în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh* (Matei 28, 19) -, deoarece Cel botezat a murit față de păcatul strămoșesc și față de Legea lui Moise (Rom. 6, 14; 7, 1-6), iar prin Cruce este răstignit față de lume și lumea față de el (Gal. 6, 14). Deci cine se botează a doua oară își bate joc de Crucea, moartea și Învierea Domnului.

4. Nu se poate repeta botezul asupra celui ce a fost o dată botezat în numele Preasfintei Treimi după rânduiala Bisericii celei dreptmăritoare. Acest adevăr îl arată marele Apostol Pavel, când zice: *Un Domn, o credință, un botez* (Efes. 4, 5; Cânt. 6, 9; I Cor. 1, 13).

5. Nu se poate repeta botezul asupra unui creștin care a fost botezat în dreapta credință a lui Hristos, căci noi, creștinii ortodocși, mărturisim în simbolul credinței un singur Botez (art. 11).

Despre Botez[3] să se vadă mai pe larg la capitolul 17 al acestei lucrări.

Capitolul 52

DESPRE TAINA SFÂNTULUI MIR

Sectarul: Pentru care pricină voi, ortodocșii, practicați Taina Mirului, căci Sfânta Scriptură nu pomenește nimic despre o astfel de Taină, împărtășită prin ungere cu mir? Care vă sunt vouă mărturiile biblice referitoare la practicarea acestei Taine?

[3] Botezurile, după felul lor, sunt opt la număr. Vezi pe larg la Sfântul Ioan Damaschin, *Dogmatica,* Cap. 9, p. 247-252, trad. de Pr. D. Fecioru și Olimp Căciulă, București.

Preotul: Această Taină a Mirului se făcea la început prin „punerea mâinilor" pentru primirea harului Duhului Sfânt de către cei nou botezați (vezi Fapte 8, 14-19; 19, 1-6; Efes. 4, 30 ș.a.). Iar fiindcă în Biserica Ortodoxă mai există o taină care se împărtășește tot prin punerea mâinilor, anume preoția, pentru a nu se face confuzie între aceste două Taine, Biserica a numit-o pe cea din urmă „punerea mâinilor preoției" (I Tim. 4, 14).

Mărturiile biblice ce atestă înființarea de către Mântuitorul a acestei Sfinte Taine și practicarea ei în felul în care o practică Biserica Ortodoxă, sunt acestea:

1. Mântuitorul nostru Iisus Hristos a înființat aceasta Sfântă Taină atunci când a zis: *Cel ce crede în Mine, precum a zis Scriptura, râuri de apă vie vor curge din pântecele lui. Iar aceasta a zis-o despre Duhul pe Care aveau să-L primească acei ce cred în El* (Ioan 7, 38-39).

Aici este vorba în chip destul de limpede despre împărtășirea Duhului Sfânt celor ce vor crede, adică celor botezați, de aceea în Biserica Ortodoxă a lui Hristos, aceasta Sfântă Taină se administrează îndată după Botez. Caracterul el de Taină reiese din aceea că prin această Sfântă Ungere se împărtășește Duhul Sfânt celui nou botezat (vezi Fapte 8, 14-19 și 19, 1-6).

2. Această Taină a Sfântului Mir se mai numește „ungere", „vărsare" sau „pecetluire", deoarece în multe locuri ale Sfintei Scripturi ea este denumită în aceste feluri (vezi II Cor. 1, 21-22; Ioan 7, 38-39; I Ioan 2, 20, 27 ș.a.).

3. Pe temeiul celor spuse mai sus înțelegem de ce forma împărtășirii acestei Taine, care la început s-a arătat că se făcea prin punerea mâinilor, s-a înlocuit cu ungerea cu Sfântul Mir. Ritualul aplicării ei îl pot împlini numai episcopii și preoții de la parohii, ca delegați ai episcopilor, care țin în Biserică locul Sfinților Apostoli. La romano-catolici această Sfântă Taină se face numai de episcopi, fiecare în cadrul eparhiei sale.

4. Formula prin care se împărtășește această Sfântă Taină a Mirului este: „Pecetea harului Duhului Sfânt", după mărturia Sfintei Scripturi, care o numește „pecetluire" (II Cor. 1, 21-22; Efes. 4, 30 ș.a.).

Despre Taina Mirungerii, vezi mai pe larg la capitolul 18 al acestei lucrări.

Capitolul 53

DESPRE TAINA SFINTEI ÎMPĂRTĂȘANII

Sectarul: Pentru care pricină voi, ortodocșii, credeți și susțineți cu tărie că vinul și pâinea de la Cina Domnului se prefac chiar în Trupul și Sângele Domnului, căci ele sunt numai pâine și vin natural, și nimic mai mult? Ele sunt doar niște simboluri și închipuiri, nefiind nicidecum Trupul și Sângele Domnului, așa cum credeți voi. Care vă sunt vouă mărturiile biblice pe care vă întemeiați credința voastră în cele ce susțineți?

Preotul: Noi, creștinii ortodocși din Biserica dreptmăritoare a lui Hristos, credem că, într-adevăr, pâinea și vinul de la Sfânta Împărtășanie sunt cu adevărat însuși Trupul și Sângele Domnului, și nu închipuire sau ceva simbolic, așa cum credeți voi, rătăciților sectari. Iar temeiurile biblice pe care noi am întemeiat credința noastră referitoare la Sfintele și Preacuratele Taine, sunt cele ce urmează:

1. Hristos, Mântuitorul nostru, este pâinea cea adevărată, Care S-a pogorât din Cer și dă viață lumii (Ioan 6, 26-33).

2. Pâinea pe care El o dă este Trupul Său, pe care L-a dat pentru viața lumii (Ioan 6, 48-58).

3. *Cine mănâncă din pâinea aceasta, viu va fi în veci* (Ioan 6, 51).

4. Insuși Mântuitorul ne-a spus: *Dacă nu veți mânca Trupul Fiului Omului și nu veți bea Sângele Lui, nu veți avea viață în voi* (Ioan 6, 53).

5. Și iarăși zice: *Cel ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu are viață veșnică, și Eu îl voi învia în ziua cea de apoi* (Ioan 6, 54).

6. Mântuitorul ne adeverește nouă tuturor că pâinea și vinul de la Sfânta Împărtășanie sunt cu adevărat Trupul și

Sângele Său, iar nu închipuire, cum ziceți voi, sectarii. El zice! *Trupul Meu este adevărată mâncare și Sângele Meu, adevărata băutură. Cel ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu rămâne intru Mine și Eu întru el* (Ioan 6, 55-56).

7. Mântuitorul nostru Iisus Hristos, când a instituit (așezat) această Sfântă Taină a Sfintei Împărtășanii - înainte de înfricoșătoarele și mântuitoarele Sale patimi -, nu a zis ca voi sectarii: „Luați, mâncați, că această pâine este simbolul sau închipuirea Trupului Meu", sau „Beți din acest pahar, care este numai o închipuire a Sângelui Meu", ci a zis clar și prealuminat: *Luați, mâncați, acesta este Trupul Meu. ...beți dintru acesta toți, că acesta este Sângele Meu, al Legii celei Noi, care pentru mulți se varsă spre iertarea păcatelor* (Matei 26, 26-28).

8. Noi, ortodocșii, nu putem tâlcui ca voi, sectarii, ca pâinea și vinul de la „Cina Domnului" sunt numai simboluri și închipuiri, deoarece este vorba cu adevărat de Sânge care se varsă spre iertarea păcatelor, adică de Sângele jertfei, după cum era în Vechiul Testament, când nu cu vin era atunci preînchipuită curățirea de păcate a poporului, ci cu sânge (vezi Ieș. 24, 8; 30, 10; Lev. 16, 15-16, 18; II Paral. 29, 21, 24 ș.a.).

9. Știm că sângele jertfelor de răscumpărare era de trebuință (Lev. 17, 11; Evrei 9, 7, 22), dar sângele acestor jertfe nu a fost de ajuns pentru curățirea și iertarea păcatelor (Evrei 9, 12; 10, 4).

10. Știm de asemenea că numai Sângele lui Hristos poate să fie jertfă curățitoare desăvârșită pentru păcatele lumii (Evrei 2, 17; 7, 26; 10, 10-12).

11. Apostolul Pavel ne învață prealuminat că pâinea și vinul de la „Cina Domnului" nu este numai un simbol și o închipuire, așa cum susțineți voi, sectarii, ci este cu adevărat Trupul și Sângele Domnului, căci iată ce zice: *Paharul binecuvântării, pe care-l binecuvântăm, nu este oare împărtășirea cu Sângele lui Hristos ? Pâinea pe care o frângem nu este oare împărtășirea cu Trupul lui Hristos?* (I Cor. 10, 16-17). Oare de ar fi fost pe vremea marelui Apostol Pavel niște rătăciți ca voi și ar fi zis că nu sunt pâinea și vinul de la „Cina Domnului", Trupul și Sângele Domnului, ci sunt numai niște închipuiri și niște simboluri, în acest caz, cine ar fi trebuit ascultat: Apostolul Pavel sau acei rătăciți? Vezi câtă nebunie zace în mintea voastră și cum rătăciți voi sufletele oamenilor de la adevăr? Marele Apostol Pavel zice că pâinea și vinul de la Împărtășanie sunt cu adevărat Trupul și Sângele Domnului, iar voi ziceți că sunt numai niște închipuiri ale Trupului și Sângelui Domnului.

12. Iarăși marele Apostol Pavel, arătând că pâinea și vinul din *Sfânta* Împărtășanie sunt cu adevărat Trupul și Sângele Domnului, zice: *...oricine va mânca pâinea aceasta sau va bea paharul Domnului cu nevrednicie, va fi vinovat față de Trupul și de Sângele Domnului* (I Cor. 11, 27). Deci dacă elementele Sfintei Împărtășanii ar fi fost numai închipuire, pentru ce ar mai fi zis că cel ce le mănâncă cu nevrednicie se face vinovat de Trupul și Sângele Domnului?

13. Și iarăși marele Apostol Pavel arătând scumpătatea și sfințenia pâinii și a vinului de la Sfânta Împărtășanie, ne învață zicând: *Să se cerceteze însă omul pe sine și așa să mănânce din pâine și să bea din pahar. Căci cel ce mănâncă și bea cu nevrednicie, osândă își mănâncă și bea* (I Cor. 11, 28-29).

Iată că pentru împărtășirea cu Sfintele Taine - pâinea și vinul care sunt cu adevărat Trupul Domnului și Sângele Lui (I Cor. 10, 16-17) -, trebuie ca omul să se cerceteze pe sine, trebuie o pregătire sufletească de pocăință, spovedanie, o mare evlavie și frică de Dumnezeu. Ori dacă Sfintele Taine ar fi pâine naturală și vin natural, ce pregătire ar mai trebui?

Sectarul: Sfânta Scriptură ne arată că trebuie a ne împărtăși toți dintr-o pâine, fiindcă un trup suntem și noi cei mulți (I Cor. 10, 17). Atunci pentru care pricină voi, ortodocșii, aduceți la Liturghie cinci pâini (prescuri)?

Preotul: Este adevărat că noi, ortodocșii, atât la Sfânta Liturghie, cât și la Litie, aducem cinci pâini în chip simbolic, amintindu-ne de cele cinci pâini pe care le-a binecuvântat și le-a înmulțit Mântuitorul (Ioan 6, 9-13). Dar numai din una scoatem dumnezeiescul Agneț (Trupul Domnului) din care se împărtășesc atât preoții, cât și credincioșii. Celelalte se aduc pentru cinstirea Preasfintei Fecioare Maria și a sfinților, precum și pentru a se scoate părticele la vii și la morți.

Sectarul: Dar pentru care pricină voi, ortodocşii, la Sfânta Împărtăşanie mai adăugaţi şi apă caldă pe lângă pâinea şi vinul euharistic, căci la cina Domnului nu s-a întrebuinţat decât pâine şi vin (Matei 26, 27-28)?

Preotul: Noi, creştinii ortodocşi, folosim la Sfânta Împărtăşanie, pe lângă pâine şi vin, şi puţină apă caldă, care de obicei trebuie să fie cât mai fierbinte, pentru următoarele motive:

1. Sfânta Împărtăşanie are şi caracterul comemorativ de a vesti prin ea moartea Domnului (I Cor. 11, 25-26; Luca 22, 19) şi noi ştim că la împungerea Domnului cu suliţa în coastă - după ce a murit pe Cruce - a ieşit nu numai sânge, ci „sânge şi apă" (Ioan 19, 34; can. 32 al Sin. VI Ecumenic; C. Dron, *Canoanele,* p. 278).

2. Puţina apă fierbinte care se toarnă în Sfântul Potir la Sfânta Liturghie peste dumnezeiescul Trup şi Sânge al Domnului închipuieşte turnarea sau „vărsarea" Sfântului Duh (Ioan 7, 37-39).

3. Apa fierbinte care se toarnă peste Sfintele Taine în Sfântul Potir, rostindu-se cuvintele „căldura credinţei plină de Duhul Sfânt", arată împărtăşirea Duhului Sfânt şi fierbinţeala credinţei noastre (Apoc. 3, 15).

4. Apa fierbinte care se toarnă în Sfântul Potir dă temperatura trupului viu al lui Hristos.

Despre Taina Sfintei Împărtăşanii vezi mai pe larg la capitolul 19 al acestei lucrări.

Capitolul 54

DESPRE TAINA POCĂINŢEI (SPOVEDANIA)

Sectarul: Pentru care pricină voi, ortodocşii, susţineţi ca pocăinţa este o Taină şi că această Taină se poate administra numai prin mijlocirea preoţilor, şi că preotul are putere de a ierta păcatele oamenilor? Doar este scris: *Cine poate să ierte păcatele decât Unul Dumnezeu?* (Luca 5, 21). Şi pentru ce învăţaţi voi, preoţii, pe creştini, să se spovedească la voi spre a li se ierta păcatele, de vreme ce noi ştim că iertarea păcatelor trebuie cerută direct de la Dumnezeu şi nu de la oameni şi numai către El suntem datori a ne ruga să ne ierte păcatele, căci scris este: *Şi ne iartă nouă greşalele noastre* (Matei 6, 12)? Deci care vă sunt vouă mărturiile din Scriptură referitoare la cele ce susţineţi despre Taina Pocăinţei?

Preotul: Pocăinţa este cu adevărat Taină pentru următoarele motive:

1. A fost vestită de Însuşi Mântuitorul nostru, când El a zis lui Petru: *Şi îţi voi da ţie cheile Împărăţiei cerurilor şi orice vei lega pe pământ, va fi legat şi în ceruri, şi orice vei dezlega pe pământ, va fi dezlegat şi în ceruri* (Matei 16, 19; 18, 18 ş.a.).

2. A fost instituită de Mântuitorul după Învierea Sa - ca una din roadele Învierii Sale - atunci când, arătându-Se apostolilor Săi, le-a zis: *Luaţi Duh Sfânt, cărora veţi ierta păcatele, vor fi iertate şi cărora le veţi ţine, ţinute vor fi* (Ioan 20, 22-23).

3. Dezlegarea şi iertarea păcatelor, care se face prin ea, are lucrarea Preasfântului Duh (Ioan 20, 22; Matei 18, 18).

4. Taina Pocăinţei se poate administra numai prin mijlocirea episcopilor şi a preoţilor, pentru că numai acestor urmaşi şi ajutători ai apostolilor li s-a dat puterea de a lega şi a dezlega păcatele oamenilor (vezi Matei 16, 19; 18, 18; Ioan 20, 22-23 ş.a.).

5. De asemenea, Taina Pocăinţei se administrează numai prin mijlocirea episcopilor şi a preoţilor, deoarece numai lor li s-a dat putere de a pedepsi şi a canonişi pe cei vinovaţi de păcate. Apostolul Pavel numai în virtutea acestui drept a excomunicat pe nelegiuitul din Corint, iar după ce acela s-a pocăit şi s-a îndreptat, l-a primit din nou în sânul Bisericii (I Cor. 5, 2; II Cor. 2, 5-11 ş.a.).

6. Acelaşi Apostol Pavel, întrebuinţând puterea dată lui de la Dumnezeu de a judeca şi de a pedepsi pe cei vinovaţi, a dat satanei pe Imeneu şi pe Alexandru, ceea ce înseamnă că „i-a legat", „le-a ţinut" păcatele, scoţându-i din Împărăţia lui Dumnezeu, care este Biserica lui Hristos, şi i-a dat împărăţiei diavolului (I Tim. 1, 20).

7. Marele Apostol Pavel, arătând că el are împuternicirea și misiunea de a împăca pe oamenii păcătoși cu Dumnezeu, zice: *Vă rugăm, în numele lui Hristos, împăcați-vă cu Dumnezeu* (II Cor. 5, 20), ceea ce dovedește că pentru a se împăca omul păcătos cu Dumnezeu, are nevoie de un mijlocitor (episcop, preot) așa cum au fost Pavel și ceilalți apostoli, mijlocitori ai împăcării dintre Dumnezeu și oameni. Și cu toate că același Apostol Pavel spune: *Dumnezeu... ne-a împăcat cu Sine prin Hristos* (II Cor. 5, 18), ne arată însă apoi că această slujbă de a împăca pe oameni cu Dumnezeu a fost încredințată și apostolilor, zicând: *...și Care ne-a dat nouă* (apostolilor) *slujirea împăcării;* și iarăși: *...în numele lui Hristos, așadar, ne înfățișăm ca mijlocitori, ca și cum Insuși Dumnezeu v-ar îndemna prin noi* (II Cor. 5, 18-20).

Așadar, pentru a se împăca cel păcătos cu Dumnezeu, este nevoie de mijlocirea episcopilor și a preoților, care au luat această „slujbă a împăcării" de la Dumnezeu, și nu a primi direct iertarea păcatelor sale, așa cum susțineți voi, sectarilor rătăciți de la adevăr.

Sectarul: Mărturisirea trebuie să se facă în public, nu în fața preotului, ea nu trebuie să fie secretă, ci dimpotrivă, în fața altora, după cum scrie: *Mărturisiți-vă deci unul altuia păcatele și vă rugați unul pentru altul* (Iacov 5, 16).

Preotul: „Unul" este credinciosul care se spovedește, iar „altul" este preotul. Vezi că n-a zis la plural: „unii altora", ci „unul altuia", tocmai spre a arăta că spovedania este secretă între cei doi: preotul și credinciosul.

Tot astfel, Natan Proorocul în taină a intrat la David Proorocul din porunca lui Dumnezeu și l-a mustrat pentru greșeala ce făcuse, iar David nu în public, ci numai în taină s-a mărturisit în fața lui Natan Proorocul, zicând: *Păcătuit-am înaintea Domnului* (II Regi 12, 1-13). Numai canonul cel pentru greșeala lui David a fost rânduit de Dumnezeu a se face în public, după cum este scris: *Tu ai făcut întru ascuns* (păcatul), *iar eu voi face cuvântul acesta* (al pedepsei) *înaintea a tot Israelul și la lumina zilei* (II Regi 12, 12).

Vezi dar că păcatul lui David s-a făcut în ascuns, spovedania nu la oricine, ci la un prooroc și numai în taină, iar canonul dat de Dumnezeu pentru păcatul său s-a făcut la arătare. Așa că greșeala, spovedania și pocăința lui David au fost cu adevărat o închipuire clară și luminată a practicii pe care o folosim noi, preoții creștini, în Taina Pocăinței, căci omul păcătuiește mai totdeauna în ascuns, se spovedește în taină înaintea preotului - asemenea lui David către Natan -, iar canonul poate să-l facă și la arătare.

Despre Taina Pocăinței, a se vedea mai pe larg la capitolul 20 al acestei lucrări.

Capitolul 55

DESPRE TAINA PREOȚIEI (HIROTONIA)

Sectarul: Pentru care pricină voi, ortodocșii, susțineți că preoția este o Taină și că ea se poate împărtăși numai unora? Noi știm că preoția este universală și că toți credincioșii au darul preoției, fiecare dintre ei putând face slujba de preot, după mărturia Sfintei Scripturi, care zice: *Și voi înșivă, ca pietre vii, zidiți-vă drept casă duhovnicească, preoție sfântă, ca să aduceți jertfe duhovnicești, bine-plăcute lui Dumnezeu, prin Iisus Hristos... Iar voi sunteți seminție aleasă, preoție împărătească, neam sfânt, popor agonisit de Dumnezeu, ca să vestiți în lume bunătățile Celui ce v-a chemat din întuneric, la lumina Sa cea minunată* (I Petru 2, 5, 9); iar mai departe: *Și ne-a făcut pe noi* (Iisus Hristos) *împărăție, preoți ai lui Dumnezeu și Tatăl Său* (Apoc. 1, 6); și iarăși: *Și l-ai făcut Dumnezeului nostru împărăție și preoți, și vor împărăți pe pământ* (Apoc. 5, 10). Așadar din aceste locuri ale Sfintei Scripturi rezultă clar că preoția nu poate fi rezervată numai unora, ci că toți credincioșii o au.

Preotul: In zadar ai adus dumneata aceste citate din Sfânta Scriptură în susținerea rătăcirii voastre sectare, deoarece din ele nu rezultă nicidecum universalitatea preoției, așa precum vi se pare vouă. Toate cuvintele din citatele de mai sus

au înțeles spiritual, și nicidecum literal. Vezi că apostolul zice: „pietre vii", „casă duhovnicească", „preoție sfântă", „jertfe duhovnicești". Deci dacă cuvintele „pietre", „casă" și „jertfe" trebuie înțelese duhovnicește, pentru că așa cer atributele lămuritoare care le însoțesc („vii", „duhovnicească", „duhovnicești"), atunci desigur că și cuvântul „preoție" - care este în strânsă legătură cu „pietrele", „casa" și „jertfele" de care este vorba în acest loc - trebuie înțeles și el duhovnicește, iar nicidecum în înțelesul său obișnuit (Ps. 50, 18-19 ș.a.). Iar faptul că preoția este Taină se poate vedea prealuminat din următoarele mărturii ale Sfintei Scripturi:

1. Preoția este un dar împărtășit prin Sfânta Taină a „punerii mâinilor preoției" (I Tim. 4, 14).

2. Preoția este Taină care se poate da numai celor chemați de Dumnezeu prin punerea mâinilor episcopilor, care sunt urmași ai apostolilor (II Tim. 1,6).

3. Preoția este o Taină pe care nu o poate avea orice credincios, ci numai cei aleși (Fapte 6, 5) și numai aceia pe care vor pune mâinile episcopii Bisericii, care sunt locțiitori ai Sfinților Apostoli (Fapte 6, 6).

4. Preoția este Taină care se dă prin hirotonie (punerea mâinilor) de către episcopi, urmașii Sfinților Apostoli (Fapte 14. 23).

5. Preoția este o Taină care se dă prin lucrarea Sfântului Duh, spre a păstori preoții Biserica lui Dumnezeu (Fapte 20, 28).

6. Preoția este Taină care nu se poate da de alți preoți, ci numai de episcopi - care sunt urmași ai Sfinților Apostoli -, deoarece vedem că marele Apostol Pavel a sfințit (hirotonit) și a așezat pe episcopi ca urmași ai săi (I Tim. 4, 14; II Tim. 1,6; Fapte 14, 23 ș.a.).

7. Preoția este Taină care se dă numai prin episcopii urmași ai apostolilor, așa precum Tit și Timotei - episcopii hirotoniți de marele Pavel Apostolul - au sfințit și au așezat preoți și diaconi (I Tim. 5, 22; 3, 1-10; Tit 1, 5-9).

8. Preoția este Taină care se dă numai prin episcopi - următorii apostolilor -, căci nicăieri nu se spune că un preot ar fi hirotonit pe alt preot, ci numai că preoții și diaconii s-au hirotonit de apostoli și de urmașii lor, episcopii (I Tim. 5, 22; Tit 1, 5-9).

9. Preoția este o Taină care nu se poate încredința oricăruia dintre creștini, ci numai acelora care îndeplinesc anumite condiții (I Tim. 5, 22).

10. Preoția este o Taină pe care nu o pot avea toți, ci numai cei ce au chemare, ca și Aaron (Evrei 5, 4; Luca 6, 12-18).

Sectarul: In Sfânta Scriptură se arată că toți cei din poporul lui Israel se ziceau preoți și slujitori ai Domnului, după cum scrie: *Și voi, voi veți fi numiți preoți ai Domnului, slujitori ai Dumnezeului nostru* (Isaia 61, 6). Și iarăși: *Și voi veți fi mie preoție împărătească și neam sfânt* (Ieș. 19, 6). Deci iată că orice om din adunarea creștinească poate să fie preot și slujitor al Domnului.

Preotul: Nu este nimic adevărat în cele ce rătăcit cugeti dumneata și cei asemenea ție rătăciți, socotind că orice om din popor poate să fie preot și slujitor al lui Dumnezeu. Dacă ar fi cum rău credeți și înțelegeți voi, sectarilor, atunci ar fi urmat ca toți oamenii din poporul evreu - cărora li s-au zis aceste cuvinte - să fi fost preoți și slujitori ai Domnului. Însă noi vedem că nu toți erau preoți, ci numai cei din seminția lui Aaron și a lui Levi, și numai aceia aveau dreptul să fie preoți și slujitori ai Domnului la Altar și în biserica lui Dumnezeu (Ieș. 28, 1-3; Num. 3, 5-13; Evrei 7, 14).

Așa încât voi, sectarilor, ați înțeles cuvintele Scripturii ca și Datan și Aviron, care pe baza „că toți sunt o împărăție de preoți" și de aceea nu mai au nevoie de Aaron preotul și de fiii lui, din înțelegerea lor cea rea au început a face și ei slujba de preoți. Și pentru această pricină în fața întregului popor au fost bătuți de Dumnezeu: pe unii i-a înghițit pământul de vii și pe alții i-a ars focul lui Dumnezeu (Num. cap. 16). Pe Saul Împăratul, fiindcă a îndrăznit să aducă jertfă lui Dumnezeu în locul preotului, l-a lepădat Dumnezeu de la împărăție ca pe un nebun și a murit străpuns de sabia lui (I Regi 13, 1-14; 31, 1-6). Iar pe Ozia Împăratul, care a îndrăznit să tămâieze înaintea Domnului la altar, l-a bătut Dumnezeu cu lepră, de care a bolit până la moarte (II Parai. 26, 16-23).

Așadar înțelege, omule rătăcit de la adevăr, că citatele din Sfânta Scriptură care vorbesc despre preoție în înțeles sobornicesc și mai larg, nu se referă nicidecum la preoție ca Taină, ci

la preoția generală, care nu are aceleași puteri, îndatoriri și daruri ca preoția cea întemeiată de Domnul Hristos în Biserica Sa; căci pe această preoție pe care a întemeiat-o Domnul în Legea Darului, a înzestrat-o cu mari daruri, puteri deosebite și dregătorii duhovnicești.

Sectarul: Cu ce daruri și puteri deosebite a înzestrat Hristos preoția voastră, față de preoția pe care o poate avea orice creștin, și cu ce dregătorii duhovnicești a îmbrăcat-o pe ea?

Preotul: Noi știm că cei dintâi preoți ai Testamentului Nou au fost Sfinții Apostoli, care au transmis mai departe preoția prin urmașii lor, episcopi și preoți, pe care i-au hirotonit în Biserica lui Hristos.

Acestor apostoli Mântuitorul le-a dat puterea Sa (Matei 28, 18-19) și de asemenea le-a dat slava Sa (Ioan 17, 22). Slava Sa stă în cele trei dregătorii prin care S-a preaslăvit El, și anume:

1. Ca Împărat, conducător sau păstor (Matei 2, 2-6; 27, 14; Ioan 10, 11-18).

2. Ca Arhiereu (Evrei 5, 6; 7, 17, 28; Ps. 109, 4) și

3. Ca Învățător și Prooroc (Ioan 3, 2; Matei 21, 11, 46; 22, 16; Luca 24, 19; Ioan 7, 40 ș.a.).

Deci Apostolii și urmașii lor, episcopii și preoții cei așezați de ei, au aceste dregătorii duhovnicești, care constituie slujba preoțească sub raportul drepturilor și îndatoririlor lor.

Sectarul: Dar care vă sunt vouă, ortodocșilor, mărturiile biblice prin care se pot arăta aceste dregătorii duhovnicești, pe care ziceți că le au episcopii și preoții voștri?

Preotul: Mărturiile Sfintei Scripturi care arată prealuminat dregătoriile duhovnicești și puterile cu care Mântuitorul nostru Iisus Hristos a înzestrat pe apostoli și pe următorii lor, episcopii și preoții Legii Darului, sunt acestea:

1. Apostolii - începătorii preoției Legii Darului - au fost aleși de Mântuitorul nostru Iisus Hristos din mulțimea celorlalți ucenici (vezi Luca 6, 12-16; Marcu 3, 13-19; Matei 10, 1-5 ș.a.).

2. Pe acești ucenici pe care i-a ales Mântuitorul i-a învățat cum să boteze și ei botezau poporul chiar în timpul când Domnul Hristos propovăduia Evanghelia, că zice: *Deși Iisus nu boteza El, ci ucenicii Lui* (Ioan 4, 1-2).

3. Pe acești 12 apostoli începători ai preoției Legii Darului, Mântuitorul i-a învățat cum să se roage și să facă frângerea pâinii (Liturghia de azi) (Matei 26, 26-28; Marcu 14, 22-28; Luca 22, 19-20).

4. Acestor 12 apostoli pe care i-a ales, Mântuitorul li s-a arătat adeseori după Învierea Sa, timp de 40 de zile, și i-a învățat cele pentru Împărăția lui Dumnezeu (adică cum să facă slujbele) (Fapte 1, 2-3).

5. Peste acești 12 apostoli în ziua întâi a săptămânii (Duminica), la 50 de zile după Înviere (la Cincizecime), S-a pogorât Duhul Sfânt în chip de limbi ca de foc (Fapte 2, 1-2).

6. Pe acești Sfinți Apostoli - începătorii preoției Legii Darului - i-a îmbrăcat cu putere de sus spre a propovădui Evanghelia (Fapte 1, 5; 2, 1-3; Luca 24, 48-49).

7. Acestor sfinți ucenici și apostoli ai Săi, Duhul Sfânt le-a dat putere și înțelegere să vorbească în alte limbi (Fapte 2, 4).

8. Pe acești apostoli începători ai preoției din Legea Nouă, Mântuitorul i-a trimis după Învierea Sa să facă ucenici din toate neamurile, prin propovăduire, și să-i boteze în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh și să-i învețe să păzească cele ce le-a poruncit lor (Matei 28, 19-20).

9. Acestor apostoli, după Pogorârea Duhului Sfânt, li s-a dat putere de a hirotoni pe cei aleși: pe unii arhierei (sau mai mari preoți, cum se mai numesc), apoi prezviteri (sau bătrâni) și diaconi (vezi Fapte 6, 1-6; 8, 14-17; 13, 1-3; 14, 3; 20, 17-28; I Petru 5, 1-4; Apoc. 1, 6; 5, 10; II Tim. 1, 6; I Tim. 4, 14).

10. Acești 12 apostoli au poruncit episcopilor celor hirotoniți de ei (Filip. 1, 1) să hirotonească dintre creștini pe unii diaconi și preoți, iar pe alții să-i ridice la treapta episcopiei (vezi Tit 1, 5-7; I Tim. 5, 21-22; 3, 1-13 ș.a.).

11. Pe acești episcopi și preoți hirotoniți de Sfinții Apostoli, îi numește Dumnezeu „slujitori" și „iconomi" (ispravnici) ai Tainelor lui Dumnezeu (I Cor. 4, 1; Tit 1, 7), robi puși peste alți robi (Matei 24, 45).

12. Episcopii și preoții sunt lucrătorii cărora le-a încredințat Domnul via - lumea creștină - să o lucreze în locul celor din Legea Veche (Matei 21, 33-43).

13. Acești episcopi și preoți - urmașii Sfinților Apostoli - se mai numesc și părinți și învățători întru Hristos (I Cor. 4, 15).

14. Acești episcopi și preoți sunt slugile ce pregătesc masa și amestecă vinul și cheamă lumea la mântuire (Prov. 9, 2-6; Matei 22, 1-14).

15. De acești episcopi și preoți au poruncă creștinii să asculte și să facă cele ce îi învață, căci aceștia vor da socoteală pentru sufletele lor (Evrei 13, 17; I Tes. 5, 12-13).

16. Pe acești episcopi și preoți îi numește Domnul Hristos *sarea pământului* (Matei 5, 13).

17. Apostolilor și urmașilor lor, episcopilor și preoților, le-a dat Domnul Hristos puterea de a ierta păcatele celor ce vor mântuirea sufletelor (Ioan 20, 9-23; Fapte 19, 18).

18. Aceștia au cheile Împărăției cerurilor și putere să încuie și să descuie, să lege și să dezlege (Matei 16, 18-19; 18, 18).

19. Acestora le-a dat să cunoască tainele Împărăției cerurilor (Matei 13, 10-11).

20. Despre acești preoți și episcopi s-a proorocit că vor fi preoți ai lui Dumnezeu îmbrăcați cu mântuire (Ps. 131, 16; Isaia 66, 21; Ier. 23, 3-5; 33, 15-18 ș.a.).

21. Cu aceștia S-a făgăduit Domnul că va fi *în toate zilele, până la sfârșitul veacului* (Matei 28, 20).

22. În vremea lui Moise, Dumnezeu a ales pe Aaron și pe fiii săi spre a-I fi preoți, până avea să vină Mesia - Hristos cel făgăduit în Legea Veche. Și numai Aaron cu urmașii lui aveau dreptul de a preoți, a tămâia și a aduce jertfe și rugăciuni pentru popor (Ieș. 28, 1; Num. 3, 10, 38; 18, 7). Numai arhiereul sau marele preot avea voie să intre o dată în an în locul cel preasfânt din biserică (Ieș. 30, 10). De asemenea, doar arhiereul putea unge cu untdelemn pe cel ce era făcut împărat (I Regi 9, 16; 10, 1; 16, 1-18). Tot astfel, toate slujbele sfinte numai preoților le era dat a le face, iar dintre mireni, care ar fi îndrăznit a se apropia de vreo slujbă preoțească, era omorât (Num, 18, 7).

În Noul Testament ni se spune că toate acele răzvrătiri ale mirenilor împotriva preoției și pedepsele cele înfricoșate date de Dumnezeu lui Core, Datan și Aviron - care au îndrăznit a lucra cele ale preoției nefiind preoți -, sunt pilde pentru noi creștinii, ca să nu facem așa ceva, ca să nu fim osândiți în focul cel veșnic (vezi I Cor. 10, 1-12; Epistola Sobornicească a lui Iuda; II Petru cap. 2; Evrei 2, 1-3; 3,. 6-18; 12, 25; Col. 1, 21-23 ș.a.).

Deci înțelege, omule, și ia aminte că preoția este o Taină Sfântă și o dregătorie duhovnicească cu mare răspundere în fața lui Dumnezeu și nu toți oamenii sunt preoți, ci numai cei chemați și aleși de Dumnezeu spre slujba Sa pot să fie preoți, și nicidecum nu poate fi oricare om, precum vi se pare vouă (Luca 6, 12-16; Marcu 3, 13-19; Matei 10, 1-5; Evrei 13, 17; 5, 4).

Deci în cele de până aici ai putut vedea pe baza trimiterilor din Sfânta Scriptură, care sunt dregătoriile, darurile și puterile cu care a înzestrat Hristos Mântuitorul nostru preoția Legii Darului, ca să cunoști câtă deosebire este între preoția ca Taină rânduită de Domnul și preoția generală (universală), pe care o înțelegeți voi greșit și rătăcit, confundând-o cu adevărata preoție (sacramentală), cea întemeiată de Domnul în Biserica Noului Testament (Așezământ).

Sectarul: Dacă voi, ortodocșii, susțineți că numai pe episcopii și preoții voștri i-a înzestrat Hristos Domnul cu atâtea daruri, puteri și dregătorii duhovnicești, atunci pentru ce Sfânta Scriptură cea Veche și cea Nouă arată că creștinii sunt „casă duhovnicească", „preoție împărătească", „neam sfânt", „preoți ai Domnului" și „slujitori", care pot să aducă lui Dumnezeu „jertfe duhovnicești" (Isaia 61, 6; 43, 21; Ieș. 19, 6; I Petru 1, 2-3 ș.a.)?

Preotul: În cele de mai sus s-a arătat lămurit că în aceste locuri Sfânta Scriptură vorbește în înțeles mai larg, duhovnicesc și simbolic, despre o preoție generală a poporului iudaic și a celui creștin, dar nicidecum că toți evreii din Legea Veche au fost preoți ai Legii Vechi, sau că toți creștinii din poporul creștinesc pot fi preoți în înțelesul obișnuit al cuvântului. Iar dacă Sfânta Scriptură le spune creștinilor că sunt „casă duhovnicească", le arată că trebuie să fie oameni sfinți, alcătuind toți împreună și fiecare în parte un templu sfânt (I Cor. 3, 16); dacă le spune „preoție împărătească", le zice pentru că aparțin marelui Împărat Dumnezeu (Ieș. 19, 6); dacă îi numește „neam sfânt", le zice astfel pentru că sunt un neam ales, deosebit, pus deoparte spre slujba lui Dumnezeu; dacă le spune „preoție sfântă" o face tot în sens duhovnicesc, că adică pot să aducă și ei un anume fel de „jertfe duhovnicești".

Sectarul: Dar care „jertfe duhovniceşti" pot să aducă creştinii ca preoţie sfântă şi ca preoţie împărătească?

Preotul: „Jertfele duhovniceşti" despre care e vorba aici şi pe care pot să le aducă creştinii lui Dumnezeu sunt acestea:

1. „Jertfa buzelor", adică rugăciunea (Col. 4, 2; II Tes. 1,3).

2. Jertfa de laudă (Ps. 115, 8).

3. Făgăduinţa (Fapte 13, 32-33; Rom. 1, 1-2; Ps. 115, 5, 9).

4. Umilirea duhului (Ps. 50, 18-19).

5. A se ruga unul pentru altul, ca de exemplu: soţul pentru soţie, soţia pentru soţ, părinţii pentru copii, copiii pentru părinţi, rudele pentru rude ş.a. (II Regi 7, 18, 25-29; I Paral. 17, 23-27; Fac. 20, 17; Iov 42, 8-10 ş.a.).

6. A se ruga pentru stăpâniri şi pentru patrie (Ezd. 10, **6;** I Tim. 2, 2; Num. 27, 15-17; Deut. 9, 26; 26, 15).

7. A se ruga pentru toţi oamenii şi pentru toată lumea (I Tim. 2, 2; Ieş. 9, 29; 10, 17-18; Num. 12, 13; I Regi 1, 17 ş.a.).

8. A se ruga neîncetat (Ps. 16, 6; 33, 1; I Tes. 1, 2-3; 5, 17; Filip. 1, 2-4; Efes. 1, 16 ş.a.).

Aşadar acest fel de jertfe se cere şi trebuie a se aduce de creştini ca „neam sfânt" şi „preoţie împărătească". Acestea sunt „jertfele duhovniceşti" pe care le pot aduce creştinii lui Dumnezeu. Dar a aduce jertfe asemenea preoţilor şi a sluji ca preoţi lui Dumnezeu în biserică sau în sfântul altar, acestea nu le pot face decât numai aceia care sunt aleşi şi au chemare ca şi Aaron (Evrei 5, 4; Luca 6, 12-18 ş.a.).

Capitolul 56

DESPRE TAINA NUNTII (CĂSĂTORIA)

Căsătoria este cel mai vechi aşezământ dumnezeiesc pus între oameni de Dumnezeu, prin care s-a întemeiat familia şi astfel existenţa tuturor popoarelor lumii (Fac. 2, 18-22).

Căsătoria în Biserica lui Hristos cea dreptmăritoare este socotită ca Taină pentru următoarele pricini:

1. A fost aşezată de Dumnezeu la începutul lumii şi a fost binecuvântată de El (Fac. 1, 28; I Cor. 7, 2 ş.a.).

2. Prin unirea soţului cu soţia sa, ei devin un singur trup (Fac. 2, 18-24). Binecuvântarea dată de Dumnezeu primilor oameni înainte de a se însoţi unul cu altul, noi o numim „cununie", împlinindu-se prin mergerea bărbatului şi a femeii la biserică spre a fi binecuvântaţi de preot în numele Domnului. Astfel putem spune că primii oameni au fost cununaţi prin binecuvântare direct de Dumnezeu înainte de a se însoţi, pentru ca însoţirea lor să nu fie desfrânare.

3. Şi după potopul lui Noe, când Noe cu fiii şi nurorile lui au ieşit din corabie, iarăşi i-a binecuvântat Dumnezeu, zicându-le: *Creşteţi şi vă înmulţiţi şi umpleţi pământul şi-l stăpâniţi* (Fac. 9, 1).

4. Acest aşezământ dumnezeiesc rânduit de Dumnezeu la începutul lumii asupra bărbatului şi a femeii a fost întărit şi de Mântuitorul nostru Iisus Hristos la nunta din Cana Galileii, când, fiind chemat la nuntă, la rugămintea Preasfintei Sale Maici El a făcut prima Sa minune, prefăcând apa în vin (Ioan 2, 1-11).

5. Unirea care se face între soţi este desăvârşită şi nedespărţită, mai presus de înţelegerea şi mintea noastră, aşa încât prin împreunare nu mai sunt doi, ci un singur trup (Matei 19, 5-6; Marcu 10, 6-8; I Cor. 6, 16; Efes. 5, 31 ş.a.).

6. Căsătoria nu poate fi săvârșită decât de preoți. Ea trebuie să aibă binecuvântarea Bisericii, precum și prima căsătorie a fost binecuvântată de Dumnezeu (Fac. 1, 28). Căci orice lucru *se sfințește prin cuvântul lui Dumnezeu și prin rugăciune* (I Tim. 4, 5). Iar cei ce au chemarea de a sfinți sunt preoții (Evrei 5, 1).

7. Căsătoria este Taina care nu se poate desface, afară de cazuri speciale, așa cum a spus și Mântuitorul: *Ceea ce Dumnezeu a împreunat, omul să nu despartă* (Matei 19, 6; Marcu 10, 9; I Cor. 7, 10-11). Dacă această Taină ar fi un simplu consimțământ sau numai o asociere - cum ziceți voi, sectarilor -, apoi nu ar fi pus Dumnezeu atâta strictețe la desfacerea ei, încât numai moartea și desfrânarea să o poată desface (Matei 19, 9; Marcu 10, 11; Luca 16, 18; Rom. 7, 2-3).

Despre Taina Cununiei se poate vedea mai pe larg la capitolul 22 al acestei lucrări.

Capitolul 57

DESPRE TAINA SFÂNTULUI MASLU

Sectarul: Pentru care pricină voi, ortodocșii, ziceți că Maslul (ungerea cu untdelemn) este Taină, și care vă sunt mărturiile biblice în susținerea acestei învățături? În Sfânta Scriptură nicăieri nu se spune că așa-zisa Taină a Maslului ar fi instituită de Mântuitorul.

Preotul: Sfântul Maslu este o Taină a Bisericii celei dreptmăritoare a lui Hristos, deoarece și ea are caracter sfințitor și de iertare a păcatelor, ca și celelalte șase Sfinte Taine. Noi vedem chiar în Vechiul Testament că untdelemnul era folosit ca mijloc de sfințire (vezi Ieș. 29, 40; 40, 9-11; Num. 28, 12-13; Lev. 2, 4; IV Regi 9, 1-6; III Regi 19, 15 ș.a.), și această sfințire cu untdelemn se făcea numai de preoți sau de prooroci (Ieș 29, 7-9; 30, 30; III Regi 19, 16 ș.a.). Iar de vrei să știi și

mărturiile biblice pentru Taina Sfântului Maslu din Legea Noului Așezământ, ascultă:

1. Sfântul Maslu este Taină instituită de Însuși Mântuitorul și practicată de Sfinții Apostoli (vezi Marcu 6, 12-13).

2. Sfântul Maslu este Taină lăsată nouă după învățătura Sfinților Apostoli (vezi Iacov 5, 14-15), Apostolul Iacov arătând că ea se poate face numai de preoți.

3. Sfântul Maslu este Taină, deoarece prin împărtășirea ei se dă omului sănătate și iertare de păcate (Iacov 5, 14-15).

4. Sfântul Maslu este Taina care, după rânduiala Bisericii Dreptmăritoare, trebuie să se facă de mai mulți preoți: șapte, cinci, trei, și numai în caz de mare nevoie se poate face și cu doi (Marcu 6, 7; 16, 18).

5. Sfântul Maslu este Taină, deoarece învățătura și practicarea ei are origine apostolică, fiindcă Apostolii au învățat despre ea și au practicat-o în zilele vieții lor (Iacov 5, 14-15; Marcu 6, 12-13; Luca 9, 6; Marcu 16, 18 ș.a.). Dar nicăieri în Sfânta Scriptură Apostolii nu se numesc întemeietori ai Tainelor lui Dumnezeu, ci numai iconomi (I Cor. 4, 1), de unde rezultă că ea este întemeiată tot de Hristos, ca și celelalte Sfinte Taine.

6. Sfântul Maslu este Taină a Bisericii dreptmăritoare a lui Hristos, căci în ea se arată mila și îndurarea lui Dumnezeu - prin mijlocirea preoților - de a da sănătate trupului omenesc și iertare sufletelor de păcate (Iacov 5, 14-15; Marcu 6, 12-13 ș.a.).

Despre Taina Sfântului Maslu vezi mai pe larg la capitolul 23 al acestei lucrări.

Capitolul 58

DESPRE PUTEREA DISCIPLINARĂ

Sectarul: Pentru care pricină voi, preoții, împreună cu episcopii voștri, v-ați însușit dreptul și puterea disciplinară asupra credincioșilor? Căci Mântuitorul, când a vorbit de pedepsele disciplinare, a zis: *Spune-l Bisericii* (Matei 18, 15-17), ceea ce înseamnă „spune-l comunității" și nicidecum „spune-l episcopilor sau preoților". Cuvântul Biserică înseamnă întotdeauna comunitatea credincioșilor și prin urmare nu este vorba aici de conducători. De aceea vreau să știu: care sunt mărturiile scripturistice în susținerea poziției voastre?

Preotul: Nu este nimic adevărat în cele ce cugeti dumneata și cei asemenea dumitale în rătăcire. Mântuitorul nu a dat puterea disciplinară în Biserica Sa poporului, ci conducătorilor poporului, adică sfinților Săi ucenici și apostoli, precum și urmașilor lor, episcopilor și preoților. Acestora le-a dat Mântuitorul puterea de a pedepsi pe cei vinovați, de a lega și de a dezlega, sau în genere „toată puterea" (Matei 28, 18). Iar de voiești mărturii biblice în această privință, apoi ascultă cele ce urmează:

1. Marelui Apostol Petru, Mântuitorul i-a dat cheile Împărăției cerurilor, ca orice va lega pe pământ să fie legat și în ceruri și orice va dezlega pe pământ să fie dezlegat și în ceruri (Matei 16, 18-19).

2. Aceeași putere, ceva mai târziu, a dat-o Mântuitorul și celorlalți Sfinți Apostoli, zicând: *Adevăr grăiesc vouă: Oricâte veți lega pe pământ, vor fi legate și în cer, și oricâte veți dezlega pe pământ, vor fi dezlegate și în cer* (Matei 18, 18).

3. Mântuitorul, după preaslăvită Învierea Sa, le-a dat Duh Sfânt sfinților Săi ucenici și apostoli, spre a ierta și a ține păcatele oamenilor. Căci, arătându-li-Se lor după Învierea Sa, *a*

suflat asupra lor și le-a zis: Luați Duh Sfânt; cărora veți ierta păcatele, le vor fi iertate și cărora le veți ține, vor fi ținute (Ioan 20, 22-23).

4. Numai sfinților Săi ucenici și apostoli le-a dat Mântuitorul puterea și misiunea de a învăța și a boteza toate neamurile (Matei 28, 18-19).

5. Cuvântul „Biserică" (în contextul de la Matei 18, 15-17) nu poate să însemne adunarea credincioșilor, deoarece se vede că adunarea credincioșilor în chestiuni disciplinare este reprezentată prin prezența a doi sau trei martori, prin acei „doi sau trei" înțelegându-se toți credincioșii din comunitate. Iar puterea de a lega și a dezlega, adică de a ține păcatele sau de a le ierta, cât și de a îndepărta pe cineva din Biserică, nu a dat-o Domnul celor doi sau trei, ci numai Sfinților Apostoli, când le-a spus: *Adevărat grăiesc vouă: Oricâte veți lega pe pământ...* (Matei 18, 18).

Deci iată că această putere supremă disciplinară nu a dat-o Mântuitorul comunității credincioșilor, ci conducătorilor comunității, sfinților Săi ucenici și apostoli.

6. Numai Sfinții Apostoli au făcut uz de acest drept sau de această putere disciplinară, rezultând și de aici clar și luminat că numai ei l-au avut și că ei sunt - împreună cu urmașii lor - „Biserica", despre care se vorbește la Matei 18, 17. De pildă, în cazul nelegiuitului din Corint, nu comunitatea a luat hotărârea excomunicării lui, ci marele Apostol Pavel, după cum se arată în text: *Ci eu, deși departe cu trupul, însă de față cu duhul, am și judecat, ca și cum aș fi de față, pe cel ce a făcut una ca aceasta...* (I Cor. 5, 3-5). Și mai departe tot el dă poruncă: *Scoateți afară dintre voi pe cel rău* (I Cor. 5, 13).

Iată deci că marele Apostol Pavel este cel care a „judecat" și tot el a poruncit: „Scoateți afară...", iar rolul comunității a fost numai acela de a executa hotărârea apostolului, adică să facă cele ce el rânduise în legătură cu nelegiuitul.

7. După un oarecare timp de la pedepsirea celui nelegiuit, tot marele Pavel Apostolul decide ca el să fie primit din nou în sânul Bisericii, și în acest caz el scrie: *...destul este pentru un astfel de om pedeapsa aceasta dată de către cei mai mulți...* (II Cor. 2, 5-10).

Așadar judecata asupra nelegiuitului a făcut-o marele Apostol Pavel, iar executarea pedepsei acestuia - din porunca apostolului - au făcut-o credincioșii.

8. Apostolul dă aici o decizie condiționată de consimțământul comunității, dar prin aceasta el încearcă ascultarea lor, deoarece chiar mărturisește, zicând: *Căci pentru aceasta v-am și scris, ca să cunosc încercarea voastră, dacă sunteți ascultători în toate* (II Cor. 2, 9), adică cu alte cuvinte: „Motivul pentru care v-am scris relativ la nelegiuitul acela, a fost de a mă convinge dacă sunteți ascultători și dacă executați sau nu cele ce v-am poruncit".

9. Ceva mai jos, Apostolul Pavel scrie acelorași: *Și gata suntem să pedepsim toată neascultarea, atunci când supunerea voastră va fi deplină* (II Cor. 10, 6). Deci cine are dreptul de a pedepsi? Cine a rostit pedeapsa pentru cel nelegiuit? Mai poate oare încăpea vreo îndoială - în urma analizei acestui text - că nu comunitatea, ci apostolul a rostit pedeapsa?

10. Marele Apostol Pavel și tesalonicenilor le scrie în același înțeles: *dacă vreunul nu ascultă de cuvântul nostru prin epistolă, pe acela să-l însemnați și să nu mai aveți cu el nici un amestec, ca să-i fie rușine* (II Tes. 3, 14). Și aici este deci vorba de o dispoziție dată de Apostolul Pavel într-o chestiune de disciplină a comunității, iar comunității nu-i revine decât rolul de a asculta.

11. Marele Apostol Pavel iarăși face uz de puterea dată lui de Hristos în cazul excomunicării lui Imeneu și a lui Alexandru, despre care scrie lui Timotei: *...i-am dat satanei, ca să învețe să nu hulească* (I Tim. 1, 19-20). Deci și aici îi comunică lui Timotei pedeapsa ce le-a dat-o acestora pentru abateri disciplinare. Dacă dreptul acesta ar fi fost al comunității, marele Apostol Pavel i-ar fi propus lui Timotei să convoace adunarea credincioșilor din Efes și nu ar fi luat el singur măsuri disciplinare împotriva lor.

12. Puterea disciplinară a trecut de la apostoli la urmașii lor, care sunt episcopii. Acest adevăr reiese din cuvintele pe care Mântuitorul nostru Iisus Hristos le-a spus apostolilor Săi: *Iată, Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârșitul veacului* (Matei 28, 20). Apostolii n-au trăit până la sfârșitul lumii, ci au

murit ca toți oamenii, dar în viață fiind ei, și-au pus succesori, ca de pildă: marele Apostol Pavel pune pe Timotei episcop la Efes și pe Tit episcop în Creta, apoi îi scrie lui Timotei: *Pâră împotriva preotului să nu primești, fără numai din gura a doi sau trei martori. Pe cei ce păcătuiesc mustră-i de față cu toți, ca și ceilalți să aibă teamă* (I Tim. 5, 19-20).

Așadar se vede clar de aici că lui Timotei îi dă dreptul și puterea - ca urmaș al său - de a aplica pedepse disciplinare nu numai credincioșilor, ci chiar și preoților.

Deci înțelege, omule rătăcit, din cele de până aici, că puterea disciplinară în Biserica lui Hristos au avut-o Apostolii și urmașii lor, episcopii, puși de ei la conducerea credincioșilor din Biserica lui Hristos, iar Sfânta Scriptură face distincție între păstori și turmă, între cei care conduc pe calea mântuirii și cei care sunt conduși (I Petru 5, 2-5).

Capitolul 59

DESPRE SFINȚIREA OBIECTELOR ȘI A NATURII

Sectarul: Vreau să vă pun și o altă întrebare: De ce voi, preoții ortodocși, faceți sfințirea unor obiecte de cult și chiar a unor lucruri casnice? Oare voi nu ați citit scriptura care zice că *nimic nu este necurat* (Rom. 14, 14-20; Fapte 10, 15; I Tim. 4, 4-5; Tit 1, 15 ș.a.)? Deci, dacă Dumnezeu le-a curățit, pentru care pricină voi le mai faceți sfințire? Care vă sunt mărturiile biblice în această chestiune?

Preotul: Așa înțelegeți voi toate cele clare în chip sucit și răzvrătit și de aceea mult vă rătăciți. Sfânta Scriptură numește pe diavolul „stăpânitorul acestei lumi" (Ioan 12, 31; 14, 30) și „domnul veacului acestuia" (II Cor. 4, 4). Apoi trebuie știut că nu numai omul tinde a se elibera de sub puterea diavolului, ci și natura împreună suspină și împreună are dureri, adică suferă încă în pragul înnoirii ei, deoarece eliberarea ei totală de sub

tirania diavolului și robia stricăciunii se va face de abia la venirea a doua a Mântuitorului; până atunci ea rămâne încă sub deșertăciune ca urmare a căderii omului în păcat (vezi Rom. 8, 19-22). De aceea noi, care am fost sfințiți și scoși de sub robia diavolului prin Botez, avem datoria de a scoate și lucrurile din natură prin sfințire, spre a le pune în slujba lui Dumnezeu și a slugilor Lui.

Iar de vrei și mărturii biblice în această privință, iată-le:

1. Când Mântuitorul nostru Iisus Hristos a făcut în pustie acea preaslăvită minune a înmulțirii pâinilor, Sfânta Evanghelie ne spune că Mântuitorul mai întâi S-a rugat și a binecuvântat pâinile, pe care apoi le-a înmulțit (Matei 14, 19; 15, 36).

2. La fel a procedat și la așezarea Cinei de Taină, când, luând pâinea, a binecuvântat-o și luând paharul și mulțumind, le-a dat ucenicilor (Matei 26, 26-27), deoarece și cu acest prilej pâinea și vinul, ca și pâinile din pustie, trebuiau a fi puse în slujba lui Dumnezeu; dar nu este necesar ca toate lucrurile din natură să fie sfințite, ci numai atunci când ele sunt puse anume în slujba Domnului.

3. La sfințirea obiectelor are loc un ritual compus din rugăciuni și binecuvântări speciale, potrivit Sfântului Apostol Pavel, care ne spune că *...orice făptură a lui Dumnezeu este bună și nimic nu este de lepădat, dacă se ia cu mulțumire; căci se sfințește prin cuvântul lui Dumnezeu și prin rugăciune* (I Tim. 4, 4-5).

4. Sfințirea obiectelor o pot face doar preoții și episcopii, cărora li s-a încredințat misiunea de a fi *iconomi ai tainelor lui Dumnezeu* (I Cor. 4, 1) și *de a face lucrul slujbei* (Efes. 4, 12), *spre cele către Dumnezeu* (Evrei 5,1).

5. Apa sfințită de preoți (aghiasma) era întrebuințată și în Vechiul Testament (vezi Lev. 8, 6; 14, 8; Num. 8, 7; 19, 9-12; Ieș. 30, 18-20). Proorocul Iezechiel a prevestit chiar că și în Noul Testament (în creștinism) va fi o apă curățitoare și sfințitoare, care nu va curăți numai trupul, ci și sufletul omului (Iez. 36, 25-26).

6. În Noul Testament, vedem că apa sfințită este întrebuințată ca element curățitor (Ioan 5, 4; 3, 3-7).

7. Dovadă că apa sfințită (aghiasma) are o mare putere sfințitoare, este și faptul că ea rămâne zeci de ani nealterată, după cum au putut constata nenumărați creștini.

Deci înțelege din acestea, omule rătăcit de la adevăr, că toate lucrările ce se văd în Biserica lui Hristos cea dreptmăritoare își au temeiurile lor biblice preaputernice, căci Biserica lui Hristos nu este de ieri sau de alaltăieri cum sunteți voi, sectarii, care ați apărut ca ciupercile după ploaie și ca neghinele țarinii și acum vă năluciți că știți mai mult decât slujitorii Bisericii lui Hristos.

Capitolul 60

CĂDIREA CU FUM DE TĂMÂIE. ANAFORA. PRAPORII. LUMÂNĂRILE.

Sectarul: Noi socotim toate acestea: cădirea cu fum de tămâie, anafora, praporii, lumânările, ca pe niște simple inovații, care nu au temei în Biblie.

Preotul: Practica tămâierii la sfintele slujbe își are temeiuri biblice bine întemeiate:

1. În Vechiul Testament ni se spune despre doi heruvimi sculptați, așezați deasupra chivotului Legii, sau de heruvimii brodați în covoarele din lăcașul sfânt (Ieș. 25, 18-22; 26, 32 ș.a.). Înaintea lor se tămâia și se făceau închinăciuni (Iosua 7, 6; Ieș. 30, 1, 7, 8).

2. Arhiereii Vechiului Testament, când intrau o dată pe an în Sfânta Sfintelor, tămâiau mult, potrivit unei rânduieli dumnezeiești, ca să nu vadă cumva pe Dumnezeu și să moară (Ieș. 30, 10; Lev. 16, 2, 12-13; I Regi 2, 28).

3. Nașterea Sfântului Prooroc Ioan Botezătorul a fost vestită Proorocului Zaharia pe când acesta slujea în templu, tămâind (Luca 1,9).

4. Știm că între darurile aduse de magi la Nașterea Domnului era și tămâie (Matei 2, 11).

5. Apostolul Pavel vorbește și el despre *miros cu bună mireasmă, jertfă primită, bineplăcută lui Dumnezeu* (Filip. 4, 18).

6. La Apocalipsă vedem că îngerul avea *...cădelniță de aur și i s-a dat lui tămâie multă, ca s-o aducă împreună cu rugăciunile tuturor sfinților, pe jertfelnicul cel de aur dinaintea tronului. Și fumul tămâiei s-a suit, din mâna îngerului, înaintea lui Dumnezeu, împreună cu rugăciunile sfinților*(Apoc. 8, 3-4).

7. Iarăși Sfântul Ioan Evanghelistul spune că în descoperirea sa a văzut patru ființe și douăzeci și patru de bătrâni având fiecare *năstrape de aur pline cu tămâie, care sunt rugăciunile sfinților* (Apoc. 5,8).

Deci iată temeiurile biblice ale cădirii cu fum de tămâie în Biserica lui Hristos.

Anafora își are originea atestată biblic în pâinile sfințite ale punerii înainte din Vechiul Testament (vezi Ieș. 25, 30; 40, 23; I Regi 21, 4-6; Matei 12, 3-4).

Praporii sunt icoane portative care, la diferite procesiuni, sunt purtate ca semne de biruință. Semnificația lor este aceeași cu a steagurilor naționale și a emblemelor țării, vestind unitatea și biruința. De obicei în fruntea lor trebuie să stea Sfânta Cruce - semnul Fiului Omului (Matei 24, 30; Dan. 7, 13-14; Zah. 12, 10-12; Marcu 13, 26; Num. 10, 14, 18).

Lumânările întrebuințate în biserici la sfintele slujbe sunt obiecte simbolice ce s-au întrebuințat și în cultul Testamentului Vechi, fiind obiecte liturgice de mare preț (Ieș. 40, 4, 24-25). Lumina de la lumânări simbolizează lumina conștiinței noastre, lumina adevărului, lumina harului sau chiar pe însuși Dumnezeu, Care este lumină (Luca 2, 32; Ioan 1, 5; 8, 12; 12, 35-46; Apoc. 22, 5 ș.a.).

Capitolul 61

DESPRE
MÂNCĂRURI CURATE ȘI NECURATE

Sectarul: Pentru care pricină voi, ortodocșii, nu faceți deosebire între mâncărurile curate și necurate (spurcate), pe care le oprea Legea Testamentului Vechi? Sfânta Scriptură în această privință ne dă porunci răspicate și clare, la care noi nu ne putem împotrivi, deoarece provin din porunca lui Dumnezeu, după cum se poate vedea la Levitic, capitolul 11; Deuteronom, capitolul 14 ș.a. Deci aș vrea să știu care vă sunt vouă, ortodocșilor, mărturiile biblice în baza cărora dezlegați legea lui Dumnezeu cea rânduită pentru abținerea de la mâncăruri necurate (spurcate)?

Preotul: Mărturiile și temeiurile scripturistice relative la susținerea învățăturii Bisericii Ortodoxe în privința mâncărurilor curate și necurate sunt acestea:

1. Cei din Testamentul Nou sunt scoși de sub regimul poruncilor grele și nefolositoare ale Vechiului Testament (Fapte 10, 9-16).

2. *Nu ceea ce intră în gură spurcă pe om* (Matei 15, 11, 17-20).

3. *Toate sunt curate celor curați* (Tit 1, 15).

4. *Orice făptură a lui Dumnezeu este bună și nimic nu este de lepădat, dacă se ia cu mulțumire* (rugăciune); *căci se sfințește prin cuvântul lui Dumnezeu și prin rugăciune* (I Tim. 4, 2-5).

5. Dacă mănânc dintr-o mâncare și mulțumesc (mă rog) lui Dumnezeu, *de ce să fiu hulit pentru ceea ce aduc mulțumire?* (I Cor. 10, 30).

6. *Nimeni deci să nu vă judece pentru mâncare sau băutură... Dacă deci ați murit împreună cu Hristos pentru înțelesurile cele slabe ale lumii, pentru ce atunci, ca și cum ați*

viețui în lume, răbdați porunci ca acestea: Nu lua, nu gusta, nu te atinge - toate lucruri menite să piară prin întrebuințare - ...Unele ca acestea... n-au nici un preț... (Col. 2, 16-23).

Iată explicații prea clare care s-au scris direct în legătură cu mâncărurile.

7. Numai din punct de vedere subiectiv se mai poate face deosebire între mâncăruri, dar această deosebire tocmai pentru că este subiectivă, este greșită. Căci obiectiv (în sine) toate mâncărurile sunt curate (Rom. 14, 14).

8. *Dar nu mâncarea ne va pune înaintea lui Dumnezeu. Că nici dacă vom mânca, nu ne prisosește; nici dacă nu vom mânca, nu ne lipsește* (I Cor. 8,8). Deci, este ceva indiferent, bun sau rău, după gustul omului (adică ceva subiectiv) (Gal. 5, 13; I Cor. 6, 13; 10, 25 ș.a.).

9. *Împărăția lui Dumnezeu nu este mâncare și băutură* (Rom. 14, 17). *...căci bine este să vă întăriți prin har inima voastră, nu cu mâncăruri, de la care n-au avut nici un folos cei ce au umblat cu ele* (Evrei 13, 9).

10. *Dacă mâncarea smintește pe fratele meu, nu voi mânca în veac carne* (jertfită), *ca să nu aduc sminteală fratelui meu* (I Cor. 8, 4-13; Rom. 14, 14-23).

11. Sfântul Apostol Petru, în vedenia pe care a avut-o, a primit poruncă să mănânce din animalele pe care Vechiul Testament le numește spurcate (Fapte 10, 10-16; 11, 5-10).

12. Dumnezeu Însuși l-a asigurat pe marele Apostol Petru că a curățit mâncărurile ce erau socotite în Testamentul Vechi ca necurate (Fapte 10, 15; 11,9 ș.a.).

13. Apostolul Petru a fost învinuit de iudeo-creștini prin cuvintele: *Ai intrat la oameni netăiați împrejur și ai mâncat cu ei* (Fapte 11, 3).

14. La Sinodul Apostolic ținut mai apoi în Ierusalim în legătură cu obligativitatea Legii Vechi, marele Apostol Petru ia cuvântul și susține, bazându-se și pe vedenia ce i s-a arătat, că poruncile Testamentului Vechi - deci și cele cu privire la mâncăruri - nu mai trebuie ținute în Noul Testament (Fapte 15, 7-11).

Despre mâncăruri curate și necurate a se vedea mai pe larg la capitolul 27 al lucrării.

Capitolul 62

DESPRE SERBAREA DUMINICII ÎN LOCUL SÂMBETEI

Sectarul: Voi, ortodocșii, împreună cu toți episcopii și preoții voștri, ați făcut o mare călcare de lege, înlocuind serbarea sâmbetei cu a duminicii și așa ați stricat Legea lui Dumnezeu și porunca pe care El a dat-o spre a se păzi serbarea sâmbetei până în veac. Noi vedem că Mântuitorul nu a venit să strice Legea sau proorocii, ci să o plinească (Matei 5, 17). El a zis: *Căci adevăr zic vouă: înainte de a trece cerul și pământul, o iotă sau o cirtă din Lege nu va trece, până ce se vor face toate* (Matei 5, 18). Iată deci că și porunca sfințirii sâmbetei rămâne în vigoare pentru totdeauna. Deci aș vrea să știu în baza căror temeiuri biblice ați înlocuit voi serbarea sâmbetei cu a duminicii?

Preotul: Mărturii și temeiuri biblice în privința desființării prăznuirii sâmbetei și a serbării Duminicii în locul ei, noi creștinii din Biserica Ortodoxă a lui Hristos avem numeroase, între care sunt și cele ce urmează:

1. Sfânta Scriptură zice: *Și a binecuvântat Dumnezeu ziua a șaptea și a sfințit-o, pentru că într-însa S-a odihnit de toate lucrurile Sale, pe care le-a făcut și le-a pus în rânduiala* (Fac. 2, 3). Dar aici nu se spune nimic despre om și că Dumnezeu ar fi poruncit omului, pe care îl zidise numai cu o zi înainte (Fac. 1, 26), ca și el să se odihnească în ziua a șaptea.

2. Omul creat de Dumnezeu în ziua a șasea (Fac. 1, 31) a fost așezat de Creatorul său în *grădina Edenului, ca s-o lucreze și s-o păzească* (Fac. 2, 15). Deci nici după așezarea primilor oameni în rai, nu li s-a dat poruncă să serbeze ei ziua a șaptea.

3. Singura poruncă pe care au primit-o Adam și Eva de la Dumnezeu după așezarea în rai a fost aceea de a nu mânca din pomul cunoștinței binelui și al răului (Fac. 2, 17).

4. Chiar după greșeala primilor oameni și izgonirea lor din rai pe pământ, nu au primit nici o poruncă de la Dumnezeu cu privire la serbarea zilei a șaptea, ci li s-a zis: *Cu osteneală să te hrănești din el* (din pământ) *în toate zilele vieții tale* (Fac. 3, 17).

5. Scriptura ne arată că Dumnezeu S-a odihnit de toată lucrarea Sa a șaptea zi. Dar cum se numea acea zi nu ni se spune. Oare este ziua a șaptea tot una cu sabatul? Să fi fost și atunci numărul zilelor săptămânii în așa fel ca ziua a șaptea să fi corespuns cu sâmbăta de azi? Nu știm. Iată întrebări la care nici un sabatist nu poate da un răspuns concret.

6. Se spune undeva în Biblie cum se numărau zilele atunci și cum se numeau ele? Sau cel puțin găsim în Sfânta Scriptură menționat la acea dată numele de sabat, atât de scump adventiștilor și celorlalți sâmbătari? Pot ei să ne arate în Sfânta Scriptură unde este scris că pe atunci ziua a șaptea se chema sabat? Noi vedem că pe atunci Sfânta Scriptură le numește „ziua întâi", „ziua a doua", „ziua a treia", „ziua a patra", „ziua a cincea", „ziua a șasea", „ziua a șaptea" (Fac. 1, 1-31; 2, 3-4). Dar cum se chemau acele zile pe atunci, cine știe?

7. Așadar vedem că sâmbăta, ca zi de odihnă, nu își are originea nici în rai, și nici nu a fost dată ca zi de odihnă primilor oameni, când au fost izgoniți din rai pe pământ, ci abia după circa 2500 de ani începe a se pomeni în Sfânta Scriptură numele ei, iar după unii din hronografi, încă mult mai târziu[4].

8. Date hotărâtoare asupra felului de prăznuire a vreunei zile pe acea vreme nu avem și nici care zi anume era prăznuită, nicăieri nu avem menționat în Biblie.

9. Nu este nimic adevărat în ceea ce susțineți voi, sectarii sâmbătari, că Avraam ar fi fost binecuvântat de Dumnezeu pentru că a păzit poruncile Lui, între care și porunca Sabatului. Sfânta Scriptură scrie că Avraam a ținut legile și poruncile lui Dumnezeu (Fac. 26, 5-7), dar că a primit porunca să țină sabatul nicăieri nu se scrie în Biblie.

10. Se poate vedea din Sfânta Scriptură care au fost poruncile pe care le-a primit și le-a respectat Avraam. Și anume:

[4] Vezi H*ronograful* lui Gheorghe Kedrinos, trad. în românește de Mitropolitul Veniamin Costachi, Mănăstirea Neamî, 1837, p. 44-45

a) *Ieși din pământul tău, din neamul tău și din casa tatălui tău și vino în pământul pe care ți-l voi arăta Eu...* (Fac. 12, 1).

b) *Iar legământul dintre Mine și tine și urmașii tăi din neam în neam, pe care trebuie să-l păziți, este acesta: toți cei de parte bărbătească ai voștri să se taie împrejur* (Fac. 17, 10).

c) *Să nu ți se pară grele cuvintele cele pentru prunc și pentru roabă; toate câte-ți va zice Sarra, ascultă glasul ei...* (Fac. 21, 12), adică să izgonească pe roaba Agar și fiul ei.

d) *Ia pe fiul tău, pe Isaac, pe singurul tău fiu, pe care-l iubești, și du-te în pământul Moria și adu-l acolo ardere de tot pe un munte pe care ți-l voi arăta Eu!* (Fac. 22, 2).

11. În cartea Facerii nu se găsește niciodată întrebuințat cuvântul „sabat".

12. Dumnezeu n-a dat nici o poruncă lui Adam și nici vreunui patriarh, până la chemarea lui Moise, de a serba sâmbăta.

13. Primul loc în Sfânta Scriptură unde se pomenește despre sabat ca zi de odihnă, este de abia la Ieșire, în momentul când Moise vorbește poporului în pustia Sin, zicând: *Iată ce a zis Domnul: Mâine este odihnă, odihna cea sfântă în cinstea Domnului; ce trebuie copt coaceți, ce trebuie fiert, fierbeți astăzi, și ce va rămâne, păstrați pe a doua zi!* (Ieș. 16, 23).

14. Ceea ce scrie în Decalog la porunca a patra: *Adu-ți aminte* (Ieș. 20, 8) nu se referă la vreo poruncă despre sabat dată de Dumnezeu lui Avraam mai înainte, ci la porunca dată de Dumnezeu prin Moise, în pustia Sin, când Moise le-a spus să nu adune mană în ziua sâmbetei (Ieș. 16, 26-31). Deci această poruncă o primise mai înainte de a primi tablele Legii și aici în porunca a patra numai le aduce aminte de ea.

15. De aceea porunca a patra a Decalogului începe cu cuvintele: *Adu-ți aminte,* adică ține minte porunca pe care ți-am dat-o puțin mai înainte în pustia Sin.

16. Porunca serbării sabatului a fost dată de Dumnezeu prin Moise numai pentru poporul lui Israel, ca legământ necurmat între El și poporul ales, și nicidecum nu s-a dat pentru toate neamurile (Ieș. 20, 2; Lev. 11, 45; Num. 15, 41; Ieș. 16, 28; 23, 16-17).

17. Acest legământ al lui Dumnezeu cu poporul Israel era o aducere aminte de robia egipteană din care Dumnezeu scosese pe israeliți, poruncindu-le ca spre amintire să țină sabatul ca zi de odihnă (Ieș. 31, 16-17).

Iată ce zice Domnul în această privință: *Adu-ți aminte că ai fost rob în pământul Egiptului și Domnul Dumnezeul tău te-a scos de acolo cu mână tare și cu braț înalt și de aceea ți-a poruncit Domnul Dumnezeul tău să păzești ziua odihnei și să o ții cu sfințenie* (Deut. 5, 15). Iată deci clar și prealuminat arătat în Sfânta Scriptură motivul pentru care s-a dat poporului Israel să țină sâmbăta și nu la toate popoarele, cum rău înțelegeți voi, sâmbătarilor rătăciți.

18. Sabatul este un semn vizibil între Dumnezeu și copiii lui Israel: *Și a mai vorbit Domnul cu Moise și i-a zis: Spune fiilor lui Israel așa: Băgați de seamă să păziți zilele Mele de odihnă, căci acestea sunt semn între Mine și voi din neam în neam, ca să știți că Eu sunt Domnul, Cel ce vă sfințește* (Ieș. 31, 12-13, 16-17).

Așadar ascultă, omule, și înțelege că sabatul a fost un semn și un legământ numai între Dumnezeu și poporul Său Israel și nicidecum între Dumnezeu și toate popoarele lumii, așa cum vi se pare vouă.

19. Tot la fel adeverește acest lucru și marele prooroc al lui Dumnezeu Iezechiel, zicând: *Așa vorbește Domnul... Le-am dat zilele Mele de odihnă, ca să fie ca un semn între Mine și ei, ca să știe că Eu sunt Domnul care sfințesc* (Iez. 20, 12).

20. Sabatul, ca și în reaga Lege Veche, sunt date numai evreilor, iar nu și neamurilor celorlalte. Acest lucru îl arată conducătorii poporului Israel cu ocazia rezidirii Ierusalimului, când cei străini de neamul lor au venit - după întoarcerea din robie - la ei, cerându-le voie să zidească și ei la templul Domnului, prin cuvintele: *Să zidim împreună cu voi, căci și noi chemăm, ca și voi, pe Domnul vostru și îi aducem jertfe din vremea lui Asarhadon, care ne-a adus aici* (Ezdra 4, 2). La aceste cuvinte, trimișii neamurilor au primit un răspuns clar și categoric prin gura lui Neemia: *Dumnezeul cerurilor, Acela ne va ajuta nouă și noi, slugile Lui, vom zidi, iar vouă nu este parte, nici drept, nici aducere aminte în Ierusalim* (Neem. 2, 19-20; Ezdra 4, 3).

21. Cu toate că cei ce voiau să zidească la Templu erau străini numai ca neam, nu și ca religie, fiindcă ei se închinau, după cum înșiși mărturisesc, aceluiași Dumnezeu, și aduceau și jertfe, totuși nu sunt primiți. De ce? *Pentru că lor nu este parte, nici drept și nici aducere aminte în Ierusalim.*

22. Cuvintele lui Neemia *„aducere aminte"* se referă la porunca a patra din Decalog - adică la sabat -, căci prin aceste cuvinte „Adu-ți aminte" se începe această poruncă în două locuri din Sfânta Scriptură, referitoare la ținerea sabatului (Ieș. 20, 8; Deut. 5, 15). Așadar cuvântul „Adu-ți aminte" se referă la legământul sabatului pe care l-a făcut Dumnezeu cu poporul evreu, când l-a scos din Egipt.

Celelalte neamuri nu au acest legământ, pentru că ele n-au fost scoase din robia egipteană și prin urmare n-au a-și aduce aminte de acea suferință (Deut. 5, 15).

23. Deși după plecarea evreilor în robia babilonică, neamurile care au venit în Palestina și le-au ocupat locul, amestecându-se cu evreii rămași, au crezut în Dumnezeul lor, această credință nu i-a putut însă face părtași la istoria poporului ales și la Legământul lui cu Dumnezeu: sabatul. De aceea sunt respinși de la zidirea templului și a Ierusalimului, spunându-li-se că *lor nu este aducere aminte* (Neem. 2, 19-20).

24. Cu alte cuvinte, sabatul este sărbătoare evreiască și nu se transmite altor popoare, chiar dacă cred în Dumnezeul lor. Acesta este un adevăr care se vede clar atât în Vechiul, cât și în Noul Testament, că zice marele Apostol Pavel: Trecut-a umbra Legii, și darul a venit (Evrei 10, 1).

25. Porunca serbării sabatului, făcând parte din Lege, are durata egală cu a Legii. Ori Legea a fost dată pentru un timp limitat, *...până când avea să vină Urmașul, Căruia I S-a dat făgăduința* (Gal. 3, 19).

26. Marele Apostol Pavel, arătând că Legea cea Nouă a înlocuit pe cea Veche, socotește blestemați pe toți care se mai bizuiesc pe faptele Legii, zicând: *Căci toți câți sunt din faptele Legii, sub blestem sunt, că scris este: «Blestemat este oricine nu stăruie întru toate cele scrise în cartea Legii, ca să le facă». Iar acum că, prin Lege, nu se îndreptează nimeni înaintea lui Dumnezeu este lucru lămurit, deoarece «dreptul din credință va fi viu». Legea însă nu este din credință, dar cel care va face*

acestea, va fi viu prin ele. Hristos ne-a răscumpărat din blestemul Legii, făcându-Se pentru noi blestem; pentru că scris este: «Blestemat este tot cel spânzurat pe lemn» (Gal. 3, 10-13).

Şi iarăşi zice: *Căci, eu, prin Lege, am murit faţă de Lege, ca să trăiesc lui Dumnezeu... Nu lepăd harul lui Dumnezeu; căci dacă dreptatea vine prin Lege, atunci Hristos a murit în zadar* (Gal. 2, 19-21).

27. Încetarea Legii Vechi la venirea celei Noi a fost proorocită de prooroci. Marele prooroc al lui Dumnezeu Ieremia aşa zice în această privinţă: *Iată vin zile, zice Domnul, când voi încheia cu casa lui Israel şi cu casa lui Iuda legământ nou. Însă nu ca legământul pe care l-am încheiat cu părinţii lor în ziua când i-am luat de mână, ca să-i scot din pământul Egiptului. Acel legământ ei l-au călcat, deşi Eu am rămas în legătură cu ei, zice Domnul. Dar iată legământul pe care-l voi încheia cu casa lui Israel, după zilele acelea, zice Domnul: Voi pune legea Mea înăuntrul lor şi pe inimile lor voi scrie şi le voi fi Dumnezeu, iar ei îmi vor fi popor* (Ier. 31, 31-33).

28. Se naşte întrebarea: Care legământ va fi înlocuit? Proorocul Ieremia ne răspunde: *Legământul pe care l-am încheiat cu părinţii lor, în ziua când i-am luat de mână, ca să-i scot din pământul Egiptului* (Ier. 31, 32).

29. În ce consta acest legământ ne arată Proorocul Moise la Deuteronom, zicând: *Domnul Dumnezeul vostru a încheiat cu voi legământ în Horeb* (5, 2). *Nu cu părinţii noştri a încheiat Domnul legământul acesta, ci cu noi, cei care suntem toţi vii astăzi aici...* (5, 3). *Eu am stat atunci între Domnul şi voi...* (5, *5) El a zis: Eu sunt Domnul Dumnezeul tău, care te-am scos din pământul Egiptului, din casa robiei...* (5, 6) *Acestea sunt cuvintele pe care le-a rostit Domnul cu glas tare către toată adunarea voastră, pe munte, din mijlocul focului, al norului, al întunericului şi al furtunii, fără să adauge ceva. Şi le-a scris pe două table de piatră şi mi le-a dat mie...* (5, 22). Deci dându-se la o parte şi înlocuindu-se legământul acesta Vechi, de la sine cade şi sâmbăta - semnul acestui legământ[5].

[5] Vezi Ic. C. Nazarie, *Combaterea principalelor învăţături adventiste*, ed. aii-a, Bucureşti, 1921, p. 162.

Sectarul: Noi credem că cele zece porunci ale Legii divine sunt porunci impuse fiecărui om, fiind date prin cunoştinţă, deoarece pretenţiile lui Dumnezeu impuse oamenilor au fost aceleaşi în toate timpurile. Noi credem că Legea divină a fost întipărită în inima primilor oameni (Osea 6, 7), a fost scrisă şi promulgată pe Sinai şi pusă în chivotul aşezământului (Deut. 10, 1-5; Evrei 9, 4) şi că, departe de a fi fost vreodată desfiinţată, Legea a fost împlinită şi preamărită mai presus de orice chiar de către Iisus Hristos (Matei 5, 17; 12, 12; Isaia 42, 1-21 ş.a.).

Această Lege divină este veşnica voire a lui Dumnezeu, deci de un caracter veşnic, neschimbabil, ca şi Dumnezeu, fiind o copie fidelă după tablele adevărate care există în chivotul Legii din sanctuarul ceresc, chivot care de aceea se numeşte chivotul aşezământului din templul Său (Apoc. 11, 19). Noi credem că Legea ceremonială a lui Moise din Vechiul Aşezământ - adică poruncile relative la jertfe, la ceremoniile levitice, la templu etc, ce preînchipuiau lucrarea lui Hristos -, fiind un simbol, adică umbra celor viitoare, a încetat din momentul în care Iisus, trupul, împlinirea, a fost răstignit pe lemn (Evrei 10, 1-10; 8, 5; 9, 24-26; Col. 2, 14-17). Deci acestea sunt lucruri pe care nu trebuie să le mai ţină Biserica Noului Testament[6].

Preotul: Cât de neîntemeiată este această împărţire a Legii ce o faceţi voi, sectarilor sâmbătari! Voi, văzând adevărurile scripturistice arătate în cele de mai sus, alergaţi la această stratagemă de a împărţi Legea în cele 10 porunci, sau Legea divină şi Legea ceremonială a lui Moise. Şi cât de mult greşiţi şi vă înşelaţi şi în această privinţă, ciopârţind Sfânta Scriptură după bunul vostru plac spre a susţine rătăcirile în care aţi căzut. Dar în cele ce urmează se va da pe faţă şi această rătăcire a voastră:

30. Noi vedem că cele zece porunci au fost date de Dumnezeu pe Muntele Sinai în auzul întregului popor, care nu avea voie însă să se apropie de munte. Dar Dumnezeu a vorbit poporului nu ca un om sau chiar ca Moise, ci ca un Dumnezeu

[6] Aceasta este o expunere a principiilor comunităţii adventiştilor de ziua a şaptea.

in toata mărirea Sa, lucru ce a spăimântat mult pe popor. Si tot poporul a auzit tunetele și fulgerele și sunetul trâmbițelor si a vazut flăcările muntelui care fumega. La priveliștea aceasta tot poporul s-a dat înapoi și a stat departe, temându-se. Ei au zis lui Moise: *Vorbește tu cu noi și vom asculta; dar Dumnezeu sa nu mai vorbească cu noi, ca să nu murim* (Ieș. 20, 19). La aceste cuvinte rostite de popor, Domnul a zis lui Moise: *...Am auzit cuvintele poporului acestuia, pe care le-au grăit către tine, si tot ce au grăit este bine... Du-te și le spune: întoarce-ți-vă in corturile voastre! Iar tu rămâi aici cu Mine, și-ți voi spune toate poruncile, hotărârile și legile ce trebuie să-i înveți ca sa le implinească în pământul acela, pe care li-l dau Eu în stăpânire* (Deut. 5, 28-31).

Iată deci motivul pentru care Dumnezeu nu a dat poporului toate poruncile, legile și rânduielile: spaima, tunetele, fulgerele, sunetul trâmbițelor, flăcările muntelui și teama de moarte. Dar este bine să luați aminte voi, sectarilor sâmbătari, si sa ințelegeți că toată Legea a fost dată de Dumnezeu mai întâi verbal - fie direct de la El, fie prin Moise - și abia mai târziu a scris pe cele două table de piatră cele zece porunci. Și să mai tineti minte că pentru poporul evreu toate poruncile date de Dumnezeu prin cuvânt, aveau aceeași putere și obligație de a fi indeplinite ca și cele ce mai târziu s-au scris pe table. Astfel vedem că cel ce nu se tăia împrejur se pedepsea cu moartea, desi porunca tăierii împrejur nu se cuprindea în cele zece porunci ce au fost scrise pe tablele de piatră, deoarece această poruncă fusese dată lui Avraam mai înainte de acestea (Fac. 17, 14).

Chiar și Mântuitorul nostru Iisus Hristos a respectat aceasta poruncă și a fost supus ei (Luca 2, 21).

Deci înțelegeți că Sfânta Tradiție este temelia atât a Vechiului, cât și a Noului Așezământ, căci, după cum vedeți, mai intâi prin viu grai s-au dat Legea și poruncile și abia apoi s-a scris. Și nicidecum nu se poate a împărți Legea în două - asa cum vi se pare vouă -, deoarece toate poruncile, legile și randuielile date de Dumnezeu prin Moise nu sunt ale lui Moise, ci ale lui Dumnezeu. Moise a fost numai un scriitor al Legii și un mijlocitor (Ioan 7, 22; Gal. 3, 19), dar Dumnezeu este Cel care a poruncit prin Moise (Neem. 8, 14).

Legea nu este a lui Moise, ci a lui Dumnezeu (Dan. 6, 6; Rom. 7, 22) și este dată de Dumnezeu prin mijlocirea îngerilor (Fapte 7, 53) și a lui Moise (Neem. 8, 14). Deci nu există - după cum credeți voi - două legi: una divină și alta ceremonială, a lui Moise, care nu ar fi de la Dumnezeu, căci toate poruncile, legile și rânduielile levitice s-au dat de Dumnezeu prin Moise și nu de Moise fără Dumnezeu (III Regi 2, 3; Neem. 8, 1). Moise este robul lui Dumnezeu din casa lui Dumnezeu (Num. 12, 7), dar *nu este sluga mai mare decât stăpânul său, nici solul mai mare decât cel ce l-a trimis pe el* (Ioan 13, 16).

Despre desființarea sâmbetei și serbarea Duminicii, vezi mai pe larg la capitolul 28 al lucrării.

Capitolul 63

DESPRE DATA VENIRII A DOUA A DOMNULUI

Sectarul: Pentru ce voi, ortodocșii, învățați pe oameni că nimeni nu poate ști data exactă a venirii a doua a Domnului, de vreme ce creștinii au de la Duhul Sfânt lumina cunoștinței, prin care pot cunoaște și data venirii a doua a Domnului? Însuși Mântuitorul a făgăduit apostolilor Săi că le va trimite pe Sfântul Duh, Care îi va învăța toate și le va descoperi totul. Iată cuvântul Domnului: *Încă multe am a vă spune, dar acum nu puteți să le purtați. Iar când va veni Acela, Duhul Adevărului, vă va călăuzi la tot adevărul; căci nu va vorbi de la Sine, ci câte va auzi va vorbi și cele viitoare vă va vesti* (Ioan 16, 12-13; 14, 26; I Ioan 2, 27 ș.a.). Deci este clar că adevăratul creștin, prin învățătura de la Duhul Sfânt, poate să știe și cele viitoare.

Așadar, care vă sunt vouă, ortodocșilor, temeiurile biblice în susținerea învățăturii voastre despre neștiința sfârșitului lumii?

Preotul: Data exactă a venirii a doua a Domnului și a sfârșitului lumii, nimeni nu o poate ști mai dinainte cu precizie. Mărturiile biblice în această chestiune sunt clare:

1. Însuși Mântuitorul a spus: *Iar de ziua și de ceasul acela nimeni nu știe, nici îngerii din ceruri, nici Fiul* (ca om), *ci numai Tatăl...* (Matei 24, 36-51).

2. Iarăși Mântuitorul, arătând neștiința noastră despre ziua și ceasul sfârșitului și a venirii Sale celei de a doua, zice: *Drept aceea, privegheați, că nu știți ziua, nici ceasul când vine Fiul Omului* (Matei 25, 13).

3. Nici chiar alte soroace ale timpului nu s-a dat a le ști cineva, după cum arată Mântuitorul, zicând către apostolii Săi: *Nu este al vostru a ști anii sau vremile pe care Tatăl le-a pus în stăpânirea Sa* (Fapte 1,7).

4. Și marele Apostol Pavel, arătând că nu i s-a dat omului să știe soroacele, vremurile și ceasul sfârșitului, zice: *Iar despre ani și despre vremuri, fraților, nu aveți nevoie să vă scriem, căci voi înșivă știți bine că ziua Domnului vine așa, ca un fur noaptea* (I Tes. 5, 1-2).

5. Și marele Apostol Petru, arătând același lucru despre neștiința noastră în cele ale sfârșitului și venirii a doua a Domnului, zice: *Iar ziua Domnului va veni ca un fur* (II Petru 3, 10).

6. Așadar data venirii a doua a Domnului nu poate fi cunoscută mai dinainte cu precizie, *căci precum fulgerul iese de la răsărit și se arată până la apus, așa va fi și venirea Fiului Omului* (Matei 24, 27).

7. Numai apropierea venirii a doua poate fi cunoscută după semnele care vor trebui să se arate (vezi Matei cap. 24; Rom. 11, 25; II Tes. 2, 3-11; I Ioan 2, 18; Apoc. 13, 1-18; 20, 1-10 ș.a.).

Despre venirea a doua a Domnului a se vedea mai pe larg la capitolul 29 al lucrării.

Capitolul 64

DESPRE ÎMPĂRĂȚIA DE O MIE DE ANI (MILENIUL)

Sectarul: Pentru ce voi, ortodocșii, nu recunoașteți Împărăția de o mie de ani, care va fi mai înainte de sfârșitul lumii, când vor învia drepții spre a împărați cu Hristos „o mie de ani", după care se va face învierea celor păcătoși și Judecata cea din urmă împreună cu sfârșitul lumii? Care vă sunt temeiurile biblice prin care puteți dovedi că nu va fi această împărăție de „o mie de ani"?

Preotul: Voi, sectarilor mileniști, foarte mult vă rătăciți sucind și strâmbând adevărul Sfintei Scripturi după părerea voastră cea străină de adevăr. Să știți și să înțelegeți că nu există împărăție de „o mie de ani", ci numai Împărăția cerurilor, Împărăția lui Dumnezeu sau Împărăția lui Hristos, care nu are sfârșit (Luca 1, 33; 8, 1; Matei 12, 28; 21, 31, 43; Ioan 18, 36; Rom. 14, 17; Efes. 5, 5; Col. 1, 13; II Tim. 4, 1; Apoc. 12, 10 ș.a.). Temeiurile biblice care combat împărăția de „o mie de ani", pe care o susțineți voi, sunt acestea:

1. Să se știe clar că Sfânta Scriptură vorbește în termeni profetici și simbolici - adică numai cu închipuire - despre împărăția cea de „o mie de ani", și nicidecum această proorocie nu se poate lua după slovă, după cum și alte multe proorocii tainice și acoperite din Apocalipsă nu se pot lua după înțelesul literal. Iată ce zice marele dascăl al Bisericii lui Hristos, Sfântul Efrem Sirul, către vechii eretici „hiliaști" - cei cu „mia de ani" din vremea sa: „Însă tu ceri de la mine istoria celor o mie de ani? Și eu voi cere de la tine candela și psiful[7] cel alb (Apoc. 2,

[7] Pietricica (gr.).

17) și băutura cea încropită, și vărsătura, pe care scriindu-le celor șapte Biserici, cu închipuire le-a pus (Apoc. 3, 15-16). Dacă ceri de la mine întâia înviere de cei o mie de ani, voi cere și eu de la tine cal, și înger galben, și jivină gândită care se numește Absintos și care are fire amară, ca pelinul (Apoc. 6, 8, 8, 11). Dă-mi mie cele șapte pahare și ia pe cei o mie de ani (Apoc. 15, 7).

Dovedește că femeia este cetate și eu ție pentru cei o mie de ani îți voi da dovadă (Apoc. 17, 18). Tâlcuiește-mi mie, că femeia care de la sine s-a înălțat se face Ierusalim și nu mai este femeie, și eu îți voi tâlcui ție pentru cei o mie de ani. Au doară cetatea naște? Au după ce a născut se face Ierusalim? Au doară fiara este omul fărădelegii? Au doară la fiară șapte capete se împreună ca să împărătească? (Apoc. 12, 3; Dan. 7, 24). Au doară din cele șapte al optulea este și nu este numărul al optulea, că șapte sunt, că cele trei capete s-au pierdut? (Dan. 7, 20). Au doară numele fiară este nepovestit și, ca al lui Dumnezeu, cu totul nenumit?

Să nu fie. Au doară nu știa numele fiarei cel ce zice numărul numelui? Mai întâi a cunoscut slovele și așa în stihii a despărțit numele. Mai întâi a numit numele întru sine și apoi așa din stihii împreunând numărul, a zis că șase sute șaizeci și șase țin stihiile împlinirea. Deci așa și la cei «o mie de ani», pe necuprinderea și nemărginirea vieții veșnice a însemnat-o.

Că dacă o zi înaintea Domnului este ca o mie de ani (II Petru 3,8), apoi cine va putea să numere câte zile au cei o mie de ani și miile miilor și milioanele milioanelor celor atâtea zile? Deci pentru nemărginirea anilor, pe miile de ani în zile și ale zilelor întru miile de ani, le-a așezat întru odihna învierii sfinților (Apoc. 14, 1, 3-18)"[8].

2. Această împărăție de „o mie de ani" este identică cu împărăția lui Hristos pe care a întemeiat-o pe pământ Mântuitorul prin patima Sa de pe Cruce și prin Învierea Sa din morți, cuprinzând intervalul de timp dintre Învierea Sa și sfârșitul lumii. Să auzim iarăși pe același mare sfânt al Bisericii, Sfântul Efrem Sirul, care adeverește acest lucru, zicând: „Știu că a zis că se va dezlega iarăși balaurul. Însă cu ghicitură și întunecat a zis. Femeia cea îmbrăcată în aur va fi cetate, și zid va avea împrejur din pietre scumpe (Apoc. 21, 10-12, 14) și înțelegem pe femeie că este Biserica. Și iarăși o înțelegem că este de aur pentru vrednicia cea slăvită, din pietre scumpe, și pentru nestricăciune.

Într-acest chip și șarpe s-a arătat că este diavolul, și lanțul lui, certarea lui Dumnezeu, și legătura, adică să nu aibă el stăpânire asupra omenirii. Drept aceea se dezleagă, când prin antihrist va veni, ca să arate Dumnezeu că stă asupra neamului omenesc, sau că l-a depărtat de la omenire și îi mai dă lui stăpânire asupra ei.

Dar se pare că te miri tu de cuvântul cel zis puțin mai înainte, care mi se cuvine a-l spune, că pentru amândouă venirile l-a zis întru care balaurul uneori se leagă, iar alteori se dezleagă. L-a legat întru venirea cea dintâi, când a zis Hristos: *Iată, v-am dat putere să călcați peste șerpi și peste scorpii, și peste toată puterea vrăjmașului...* (Luca 10, 19). S-a dezlegat iarăși la puțină vreme, fiindcă zice marele Apostol Pavel: *...fiindcă n-au primit iubirea adevărului* (cei necredincioși)..., *Dumnezeu le trimite o lucrare de amăgire, ca ei să creadă minciuni, ca să fie osândiți toți cei ce n-au crezut adevărul, ci le-a plăcut nedreptatea* (II Tes. 2, 10-12). Pentru aceea și Mântuitorul a zis că s-a dezlegat șarpele, căci până într-atât va fi lucrător, cât să smintească de este cu putință și pe cei aleși (Matei 24, 24). Au doară cu lanțuri se leagă vreodată duhul? Au întru adâncuri se închide jivina cea gândită și nepipăită? Nicidecum! Ci pentru ca, din muncile cele ce sunt la noi, să ne învățăm cele nevăzute și mai presus de înțelegerea noastră"[9].

Această împărăție a lui Hristos stăpânește viața dinlăuntru a oamenilor fiindcă este împărăție duhovnicească (Ioan 18, 36).

3. Iarăși trebuie spus că împărăția cea de „o mie de ani" nu este altceva decât răstimpul dintre Învierea Domnului din morți și sfârșitul lumii, întru care Hristos a legat pe diavolul și i-a limitat puterea asupra oamenilor (vezi Ioan 12, 31; 13, 31; 16, 11, 33; Isaia cap. 53; I Petru 2, 24; Col. 2, 15; Evrei 2, 14; 5, 7; Apoc. 12, 10; I Cor. 15, 25; Matei 4, 11; Luca 4, 13).

[9] Ibidem.

Să auzim iarăși pe Sfântul Efrem: „Iar învierea întâi și a doua a zis pentru că două sunt rânduielile sfinților celor doua așezăminte, vrând să arate că cei ai așezământului celui nou întru întâia vrednicie vor învia și cei ai așezământului celui vechi întru a doua, fiind învierea amândurora părților întru aceeași vreme. După cum marele Pavel a zis: *Căci trâmbița va suna și toți cei morți vor învia...* (I Cor. 15, 52).

Și cum că două rânduieli a zis: întâia și a doua înviere, zice apostolul: *Pârga este Hristos, după aceea cei ai lui Hristos, apoi sfârșitul...* (I Cor. 15 23-24). Iar cum că una iarăși și întru o vreme se va face învierea tuturor morților, iarăși Pavel zice: *Pentru că Însuși Domnul, întru poruncă, la glasul arhanghelului și întru trâmbița lui Dumnezeu, Se va pogorî din cer, și cei morți întru Hristos vor învia întâi. După aceea, noi cei vii, care vom fi rămas, vom fi răpiți, împreună cu ei, în nori...* (I Tes. 4, 16-17).

Iată și acum zice de întâia și a doua înviere, dar nu după alcătuirea cea din Apocalipsă, ci a schimbat. Că acolo a zis mai întâi învierea drepților, apoi pe cea a tuturor, iar aici întâi pe a tuturor, apoi pe a drepților. Drept aceea nu pătimește nimic, nici osebește această rânduiala a lui, întâi și pe urmă. Și mai jos zice: Încă și Evanghelia cearc-o cu de amănuntul și vei vedea unirea și nedespărțirea celor două învieri, pentru că în aceeași vreme și pentru răsplătirea cea cu lucrul, zice că va fi; căci zice că *va pune oile de-a dreapta, iar caprele de-a stânga* (Matei 25, 33).

Deci iată că în aceeași dată a zis: «va pune», nu acum și după aceea. Însă de vreme ce întâi drepților le-a zis Hristos că vor merge în viața veșnică, pentru aceasta și Ioan a zis că drepții întâi vor învia (Apoc. 20, 6), și pe cei «o mie de ani» i-a așezat în loc de vreme nescrisă împrejur[10] și de nenumărat, după cum am zis și mai sus. Însă capul celor ce s-a zis pentru înviere este că una este și cum că toți într-o clipeală de ochi degrabă vom învia (I Cor. 15, 51-52). Iar că drepții, după ce vor împărăți cu Hristos «o mie de ani», iarăși vor veni la judecată? Să nu fie. Oare vor muri iarăși, ca o a treia înviere să se facă pentru dânșii? Atunci cum zice Pavel că după ce vor

[11] Ibidem, p. 209-210.

[12] Apostolul nu a zis că întâia înviere este Hristos, ci ca o «pargă»

[10] nescrisă împrejur - necuprinsă, nesfârșită (n. ed.)

învia din morți toți, atunci noi cei vii, care vom fi rămași, nu vom întrece pe cei adormiți? (I Tes. 4, 17). Ci după ce vor învia toți împreună, drepții și nedrepții, adică viii și morții, atunci nu zici că vom ajunge noi cei vii să adormim, ci în nori ne vom răpi. Deci vezi că după ce vor învia drepții, nu vor mai muri, ca să se facă o a treia înviere și să mai stea la judecată înaintea lui Hristos"[11].

4. La sfârșitul lumii iar va fi dezlegat satana pentru puțină vreme să acționeze asupra oamenilor și apoi îndată va fi venirea a doua a Domnului și judecata cea viitoare, când diavolul și antihrist vor fi nimiciți de puterea Domnului nostru Iisus Hristos, prin suflarea gurii Sale și prin strălucirea venirii Sale (II Tes. 2, 1, 4, 8, 13), când iadul și moartea împreună cu diavolul vor fi aruncați în iezerul cel de foc, care este moartea a doua (Apoc. 20, 1-14).

5. Învierea cea dintâi despre care vorbește în acest loc Apocalipsa este și învierea cea prin botezul creștin (Rom. 6, 3-5; Gal. 3, 27; Ioan 5, 21-22; 11, 25; I Cor. 15, 20-22, 49; Filip. 3, 21). Botezul creștin, după cum vedem, se cheamă și „înviere" (Rom. 6, 3-5). Această înviere prin Botezul creștin în raport cu învierea cea de a doua sau cu cea generală a trupurilor este întâia, față de învierea „cea de apoi" (Ioan 11, 24)[12].

6. La sfârșitul intervalului de timp cuprins între învierea Domnului și sfârșitul lumii, va fi dezlegat diavolul din nou și se va da slobozenie de la Dumnezeu ca să amăgească popoarele și să lucreze cu furie și cu putere împotriva sfinților lui Dumnezeu, sub formă de antihrist, fiară sau prooroc mincinos. Durata acestei acțiuni a diavolului asupra omenirii de la sfârșitul lumii va fi de scurtă durată (vezi la Apoc. 13, 5; 20, 3; Matei 24, 22).

7. Deci să știți voi, sectarilor mileniști, că învierea cea dintâi, despre care faceți voi atâta caz, nu este decât cea arătată mai sus de Sfântul Efrem Sirul, adică învierea cea prin Botezul creștin; iar a doua înviere este învierea cea de apoi (Ioan 11,

(începătură) a snopilor în arie, ca tu să nu zici a doua înviere cand vei vedea scris după aceea «cei ai lui Hristos» (I Cor. 15, 23).

24). Moartea cea dintâi este cea naturală a trupului sau despărţirea sufletului de trup, iar moartea cea de a doua sunt chinurile cele veşnice ale iadului (Apoc. 20, 10). Ea se mai numeşte muncă veşnică în contrast cu fericirea cea veşnicii, numită şi „viaţă" (Prov. 8, 35; Ioan 1, 4; 5, 24; 11, 25; Matei 18, 8, 9; 19, 17; Marcu 9, 43, 45).

8. Aşadar înţelegeţi, toţi sectarii milenişti, că durata împărăţiei lui Hristos nu are sfârşit (Luca 1, 33), iar ceea ce se zice împărăţie de „o mie de ani" este numai un cuvânt tainic şi simbolic, ca şi alte multe cuvinte din Apocalipsă. Acest răstimp de „o mie de ani" simbolizează un timp nehotărât - intervalul de timp ce s-a scurs de la Învierea Domnului şi până aproape de sfârşitul lumii -, adică până se va dezlega diavolul pentru puţină vreme şi va lucra prin antihrist împotriva omenirii. Dacă ar fi după mărturia cea rău înţeleasă a voastră, atunci ar urma să fie trei învieri şi trei veniri ale Domnului, lucru cu totul neadevărat, deoarece Duhul Sfânt zice: *Că vine, că vine să judece pământul* (Ps. 95, 12). A spus de două ori „că vine", arătând cele două veniri ale Mântuitorului: prima pentru mântuirea lumii, iar a doua pentru judecarea ei (Sfântul Vasile cel Mare, *Tâlcuire la Psalmi).*

Dar cum va fi învierea mai înainte de sfârşit, când va veni Hristos la a doua venire? Că dacă va veni să împărătească cu drepţii, aşa cum susţineţi voi, sectarilor milenişti, apoi iarăşi va veni judecător; apoi trei veniri vor fi. Şi în care scriptură se poate găsi scris una ca aceasta? Ci şi cu neputinţă este, căci dacă ar veni mai înainte de sfârşit - lumea încă fiind stricăcioasă - întru stricăciune şi pe drepţi i-ar face să fie, şi iarăşi vor muri; şi El Însuşi cu dânşii se va împărtăşi din stricăciune. Dar nicidecum nu se poate de două ori să moară cei drepţi, deoarece zice marele Apostol Pavel că: *Este rânduit oamenilor o dată să moară, iar după aceea să fie judecata* (Evrei 9, 27). După cum se zice şi despre Hristos că, *înviat din morţi, nu mai moare. Moartea nu mai are stăpânire asupra Lui...* (Rom. 6, 9-10; Evrei 9, 28). Deci una este învierea drepţilor şi a nedrepţilor, într-o clipeală de ochi (I Cor. 15, 51-52; I Tes. 4, 15-17).

Însemnări extrase de la Sfântul Andrei al Cezareei despre Împărăţia cea de o mie de ani[13]

Mia de ani întru care va împăraţi Hristos cu drepţii este vremea de la întruparea lui Hristos până la venirea lui antihrist. Să se ştie că numărul „o mie de ani" este simbolic şi cu închipuire şi nu se ia după înţelesul literal în Sfânta Scriptură. Aşa de pildă, în Sfânta Scriptură se vede scris: *O mie de ani înaintea ochilor Tăi, Doamne, ca ziua de ieri care a trecut* (Ps. 89, 4). Iar de vom înţelege că aici este vorba cu adevărat numai de „o mie de ani", ca o zi de ieri care a trecut, apoi altă scriptură ne arată că nu este aşa; deoarece după cum o mie de ani se poate socoti ca o zi, aşa şi o zi înaintea Domnului este ca o mie de ani (II Petru 3, 8). Şi dacă aşa vom înţelege după litera Sfintei Scripturi, atunci câte mii de ani ne trebuie nouă ca să facem iarăşi o mie de ani? Dar nu este aşa. Ci acest număr desăvârşit de o mie de ani este pus în Sfânta Scriptură cu taină şi cu închipuire; şi acest număr desăvârşit pe roada cea desăvârşită a credinţei o arată[14].

Încă despre cuvântul o mie în Sfânta Scriptură se poate vedea şi acolo unde zice: *Cuvântul care a poruncit Dumnezeu într-o mie de neamuri* (Ps. 104, 8). Şi în alt loc zice: *...fiecare lucrător să-i dea la rod o mie de sicii de argint* (Cânt. 8, 11), şi iarăşi acolo: *O mie lui Solomon şi două sute celor ce păzesc roadele ei* (Cânt. 8, 12). „Celor ce păzesc roadele ei" număr desăvârşit a însemnat, că şi mulţimea întru aducere de roadă desăvârşită este[15].

Iar dacă se pomeneşte la Apocalipsă de două morţi şi de două învieri (Apoc. 20, 5, 14), apoi să înţelegem că cea dintâi moarte este moartea trupească, dată ca pedeapsă trupului pentru călcarea poruncii, iar a doua moarte este munca de veci. Iar învierea cea dintâi este învierea cea din faptele cele moarte, iar cea de a doua este aducere din stricăciunea trupului la nestricăciune.

[13] Sfântul Andrei al Cezareei, *Tălcuirea Apocalipsului,* trad. rom. Pr. Ltiu Zizania, Bucureşti, 1704, p. 167 înmss.
[14] Ibidem, p. 171.
[15] Ibidem.

Iar dacă ereticii au înţeles că învierea cea dintâi va fi înainte de învierea cea de obşte - ca să împărătească Hristos cu cei drepţi pe acest pământ, spre a se desfăta drepţii „o mie de ani" cu toate dulceţile pământului acestuia, ca o răsplată pentru cele ce au răbdat pe pământ pentru Hristos - şi apoi să fie învierea tuturor celor drepţi şi a celor păcătoşi, apoi acest lucru nu numai că este străin de Biserica lui Hristos, dar este şi o nebunie de a-l vorbi noi. Deoarece noi auzim pe Mântuitorul zicând către saduchei „că precum sunt îngerii în cer, aşa şi drepţii vor fi după înviere" (Matei 22, 30); încă şi pe marele Apostol Pavel, care ne arată *că împărăţia lui Dumnezeu nu este mâncare şi băutură, ci dreptate şi pace şi bucurie în Duhul Sfânt* (Rom. 14, 17).

Deci să ştie toţi ereticii milenişti că împărăţia cea de „o mie de ani" nu este altceva decât vremea propovăduirii Evangheliei lui Hristos, care ţine de la venirea Lui cea dintâi şi până la slăvită venirea Sa cea de a doua[16].

Despre împărăţia de o mie de ani, vezi mai pe larg în capitolul 30 al lucrării.

Capitolul 65

DESPRE VEŞNICIA CHINURILOR IADULUI

Sectarul: Voi, ortodocşii, vă înşelaţi socotind despre chinurile iadului că ar fi veşnice. Acest lucru este cu neputinţă, deoarece citim în Sfânta Scriptură că: *Vrăjmaşul cel din urmă, care va fi nimicit, este moartea* (I Cor. 15, 26). De aici rezultă că moarte nu va fi şi deci ceea ce se numeşte iad sau moartea cea veşnică, nu va fi altceva decât o distrugere sau o nimicire a celor păcătoşi, spre a nu mai fi în veci (Apoc. 20, 9).

[16] Ibidem, p. 169-171.

Iadul propriu-zis nu este altceva decât evreiescul „şeol" (groapă de mormânt) sau latinescul „hades" (infern, adică loc sub pământ, locuinţa celor morţi), iar expresiile „foc veşnic" sau „chin veşnic" nu înseamnă ceva fără de sfârşit, ci numai o moarte, o aruncare în pământ, căci omul nu este cu suflet nemuritor, şi de aceea moartea înseamnă numai o întoarcere în pământ.

Care vă sunt vouă mărturiile şi temeiurile biblice în susţinerea învăţăturii despre veşnicia chinurilor iadului?

Preotul: Mărturiile şi temeiurile biblice despre veşnicia chinurilor iadului sunt prea multe. Dintre acestea însemnăm aici puţine:

1. Sfântul şi marele Prooroc Isaia zice: *Şi când vor ieşi, vor vedea trupurile moarte ale celor care s-au răzvrătit împotriva Mea, căci viermele lor nu va muri şi focul lor nu se va stinge. Şi ei vor fi pentru toată făptura privelişte de groază* (Isaia 66, 24).

2. Şi marele prooroc al lui Dumnezeu, Daniil, adeverind despre veşnicia chinurilor iadului, zice: *Mulţi dintre cei care dorm în ţărâna pământului se vor scula, unii la viaţă veşnică, iar alţii spre ocară şi osândă veşnică* (Dan. 12, 2).

3. Însuşi Mântuitorul nostru Iisus Hristos, arătând veşnicia chinurilor iadului, zice: *Iar dacă mâna ta sau piciorul tău te sminteşte, taie-l şi-l aruncă de la tine, că este bine pentru tine să intri în viaţă ciung sau şchiop, decât, având amândouă mâinile sau amândouă picioarele, să fii aruncat în focul cel veşnic* (Matei 18, 8).

4. Mântuitorul nostru Iisus Hristos numeşte pedeapsa iadului de-a dreptul şi categoric „foc veşnic" sau „foc nestins" (Marcu 9, 43).

5. Mântuitorul nostru Iisus Hristos, arătând veşnicia chinurilor iadului, care va fi hotărâtă la Judecata cea de Apoi asupra celor păcătoşi, zice: *Atunci va zice* (Împăratul) *şi celor de-a stânga: Duceţi-vă de la Mine, blestemaţilor, în focul cel veşnic, care este gătit diavolului şi îngerilor lui* (Matei 25, 41), şi în continuare arată rezultatul Judecăţii de apoi, zicând: *Şi vor merge aceştia la osândă veşnică, iar cei drepţi la viaţă veşnică* (Matei 25, 46).

6. Mântuitorul nostru Iisus Hristos, iarăși arătând veșnicia chinurilor iadului, zice: *...în gheena, în focul cel nestins, unde viermele lor nu moare și focul nu se stinge* (Marcu 9, 43-48), și iarăși: *gheena focului* (Matei 5, 22) sau simplu: *gheena* (Matei 5, 29).

7. La Apocalipsă, dumnezeiescul Evanghelist Ioan Teologul aude glasul unui înger pedepsitor, care strigă că oricine se va închina fiarei se va chinui în foc și în pucioasă și fumul chinurilor lor se suie în vecii vecilor și nu au odihnă nici ziua, nici noaptea (Apoc. 14, 9-11).

Și iarăși, același înger zice despre soarta diavolului și a celor ce i-au urmat lui: *Va ieși să amăgească neamurile... pe Gog și pe Magog, și să le adune la război... Dar s-a pogorât foc din cer și i-a mistuit. Și diavolul, care-i amăgise, a fost aruncat în iezerul de foc și de pucioasă, unde este și fiara și proorocul mincinos. Și vor fi chinuiți acolo, zi și noapte, în vecii vecilor* (Apoc. 20, 8-10).

8. În iad chinurile sunt veșnice (vezi Daniel 12, 2; Matei 5, 29; 25, 46; Marcu 3, 29; 9, 44; II Tes. 1, 9; Iuda 1, 6; Apoc. 14, 11; 20, 10 ș.a.).

9. Cei păcătoși vor fi aruncați în muncile cele veșnice (Isaia 66, 24; Matei 3, 12; 11, 23; 13, 50; Luca 3, 17; 10, 15; Evrei 10, 27; Iuda 1, 7, 13; Ps. 54, 23).

Deci din cele de până aici, înțelege, omule rătăcit, împreună cu toți cei ce cugetă asemenea ție, că chinurile iadului sunt veșnice. Nu mai amorțiți conștiințele oamenilor necunoscători ai Sfintelor Scripturi cu părerea voastră nebună și rătăcită, prin care susțineți neadevărul despre veșnicia chinurilor iadului.

Despre veșnicia chinurilor iadului a se vedea mai pe larg la capitolul 31 al acestei lucrări.

Capitolul 66

STATUL ÎN CONCEPȚIA BIBLICĂ

Sunt unii sectari, ca de pildă „studenții în Biblie" (ruseliștii), „martorii lui Iehova", „adventiștii" și alții, care susțin că, după învățătura biblică, statul și autoritățile de stat nu trebuie recunoscute, deoarece ele sunt unelte ale lui antihrist, întocmai ca și organizațiile bisericești. Ei consideră că autoritățile de stat - la fel ca și „instrumentul clerical" din Biserică - susțin deosebirile de clasă și vrăjmășia între oameni; provoacă războaie sângeroase între națiuni, tulburări și nenorociri. Această blestemată învățătură a lor, ei o propagă mai mult prin viu grai, cu precauție, șoptind-o la ureche, de frica autorităților de stat. Împotriva acestor calomnii aduse statului și Bisericii de către acești oameni rătăciți de la adevăr, noi însemnăm aici din dumnezeiasca Scriptură temeiurile și mărturiile care ne obligă a ne supune statului, a-l respecta, a-i da cuvenita ascultare, a plăti impozite și a împlini toate celelalte datorii. Mărturiile biblice în legătură cu supunerea și ascultarea noastră față de stat sunt următoarele:

1. Organizațiile de stat trebuie recunoscute și ascultate pentru că ele garantează ordinea, care este de la Dumnezeu (Rom. 13, 1-5).

2. Trebuie a ne supune și a asculta de autoritățile de stat, fiindcă ele sunt rânduite de la Dumnezeu *...spre pedepsirea făcătorilor de rele și spre lauda făcătorilor de bine...* (I Petru 2, 13-18).

3. Marele Apostol Pavel scrie ucenicului său, Tit, să învețe pe credincioși în ceea ce privește atitudinea lor de devotament față de autoritatea statului, zicându-i: *Adu-le aminte să se supună stăpânirilor și dregătorilor, să asculte, să fie gata la orice lucru bun* (Tit 3, 1).

4. Același mare Apostol Pavel scrie și ucenicului său Timotei, cerându-i nu numai să se supună, ci și rugăciune să

facă pentru cei din dregător iile statului: *Vă îndemn deci, înainte de toate, să faceți cereri, rugăciuni, mijlociri, mulțumiri, pentru toți oamenii, pentru conducători și pentru toți care sunt în înalte dregătorii, ca să petrecem viață pașnică și liniștită...* (I Tim. 2, 1-3).

5. Împreună cu statul, noi trebuie să recunoaștem și anumite așezăminte prin care se susține un stat, cum ar fi de exemplu: serviciul militar, impozitul ș.a. (Luca 3, 14; Matei 8, 5-13; Luca 7, 1-10; Fapte cap. 10).

6. Mântuitorul nostru Iisus Hristos ne-a învățat să dăm cezarului cele ce sunt ale cezarului, adică impozitul, supunerea la serviciul militar, cinstea celor din dregătoriile statului ș.a. (Matei 22, 15-22; 17, 24-27 ș.a.).

7. Iarăși marele Apostol Pavel ne sfătuiește, zicând: *Dați deci tuturor cele ce sunteți datori: celui cu dajdia, dajdie; celui cu vama, vamă; celui cu teama, teamă; celui cu cinstea, cinste* (Rom. 13, 7).

8. Sfânta Scriptură ne adeverește că sunt admise naționalismul și patriotismul, ca sentimente de adeziune și devotament pentru națiunea din care facem parte și patria în care trăim. Mântuitorul Însuși a dat pildă în această privință, dând prioritate celor de același neam cu el după trup (vezi Matei 15, 24) și poruncindu-le apostolilor Săi să propovăduiască la toate popoarele, dar să înceapă din Ierusalim (Luca 24, 47; Fapte 1,8).

9. Marele Apostol Pavel respectă dreptul fiecărui popor la „mărire" și la „cinste" înaintea lui Dumnezeu, dacă „lucrează binele" (Rom. 2, 10). Atunci când a fost pe nedrept pedepsit, Sfântul Pavel a cerut judecata cezarului (împăratului) (Fapte 22, 25).

10. La primele Rusalii creștine, fiind de față oameni din peste 15 țări, Apostolii - ce fuseseră insuflați de Preasfântul Duh - nu i-au sfătuit pe ei ca să se împotrivească rânduielilor din țările lor, ci le-au vorbit tuturor în limbile lor (Fapte 2, 1-11), respectând astfel dreptul fiecărui popor de a merge în căile sale (Fapte 14, 16).

11. De vreme ce serviciul militar este admis de Sfânta Scriptură - conform mărturiilor arătate mai sus -, evident că este admis și războiul de apărare, căci armata are în primul rând rolul de apărare a țării.

Numai într-un singur caz poate fi cetățeanul dezlegat de obligația de a se supune rânduielilor statului: când acesta ar porunci ceva direct împotriva Legii lui Dumnezeu. În acest caz Legea lui Dumnezeu trebuie să aibă întâietate, după mărturia Sfintei Scripturi, care învață că: *Trebuie să ascultăm mai mult de Dumnezeu decât de oameni* (Fapte 4, 19).

12. Dar însăși buna chibzuință a oricărei minți sănătoase înțelege folosul supunerii față de stat, căci acesta garantează viața, libertatea și bunurile tuturor cetățenilor săi.

Despre supunerea și cinstirea datorate rânduielilor statului să se vadă mai pe larg în capitolul 32 al acestei lucrări.

Capitolul 67

DESPRE VORBIREA ÎN LIMBI (GLOSOLALIA)

Preotul: Glosolalia este un cuvânt grecesc, care pe românește se tâlcuiește a vorbi în limbi, sau a vorbi în alte limbi, dar nu ca poliglot (pe cale naturală), ci ca inspirat (în stare de extaz).

1. Glosolalia este numită în Sfânta Scriptură „vorbire în limbi" (Fapte 10, 46; 19, 6).

2. Glosolalia se numește și vorbire într-o singură limbă, la singular (I Cor. 14, 2, 4), dar și la plural (vezi I Cor. 14, 5, 6, 18, 22, 23, 39) sau vorbire în altă limbă, aparținând altor popoare (I Cor. 14, 21), sau vorbire în duh (I Cor. 2, 15-16), adică în extaz, sub inspirație de la Duhul Sfânt, iar nu prin cunoștință proprie.

3. Glosolalia este vorbire inspirată - datorită unui dar harismatic - într-o altă limbă, străină, dar existentă, deci omenească, însă necunoscută de cel ce vorbește.

4. Glosolalia se mai numește și:
- vorbire în limbi noi (Marcu 16, 17);
- vorbire în felurite limbi (I Cor. 12, 10-25);

- vorbire în limbi omenești (I Cor. 13, 1);
- vorbire în limbi neînțelese (I Cor. 14, 2) ș.a.

5. Glosolalia se mai numește și vorbire în diferite limbi ale altor popoare (Fapte 2, 1-18).

Deci după mărturiile scripturistice de mai sus se poate vedea în câte feluri se poate înțelege cuvântul glosolalie.

Sectarul: Oare Biserica voastră, în decursul istoriei sale, a formulat vreo dogmă, vreun canon sau vreo învățătură lămuritoare în privința glosolaliei?

Preotul: Biserica noastră dreptmăritoare, în decursul existenței sale istorice, nu a formulat nici o dogmă, nici un canon și nici o învățătură specială în privința glosolaliei, nefiind nevoie de așa ceva, deoarece până mai ieri-alaltăieri nici nu a existat vreo problemă a glosolaliei. Biserica noastră a formulat dogme, canoane și învățături speciale în vederea combaterii vechilor erezii, cu care s-a luptat în trecutul ei istoric de aproape două mii de ani, dar secta aceasta a pseudo-glosolalilor, care a venit aici de peste ocean, nu a fost luată în seamă de Biserică și nici nu s-a luat până azi vreo hotărâre sinodală în privința ei. Însă de va fi nevoie, conducătorii duhovnicești ai Bisericii Universale Ortodoxe vor lua măsurile cuvenite și față de această sectă a veacului al XX-lea.

Sectarul: Dar pentru care pricină ziceți voi, ortodocșii, că darul harismatic al glosolaliei a fost dat de Dumnezeu numai pentru vremea de la începutul Bisericii creștine, cu scopul de a înlesni predicarea Evangheliei la cât mai multe popoare și că acest dar, al vorbirii în limbi, va înceta din Biserică? Care vă sunt vouă mărturiile scripturistice în această privință?

Preotul: Într-adevăr, acest dar harismatic al „vorbirii în limbi" a fost dat de Dumnezeu la începutul Bisericii creștine, cu scopul de a uimi pe cei necredincioși (Fapte 2, 12), de a se înlesni predicarea Evangheliei la toată lumea și de a fi „un semn" de mare mirare pentru cei necredincioși (I Cor. 14, 22). Iar acum, după ce am crezut în Hristos, nu mai este nici o nevoie de a ni se „vorbi în limbi", nemaiavând nici un rost acest lucru pentru cei credincioși.

Sectarul: Dar spune undeva în Sfânta Scriptură că acest dar harismatic al „vorbirii în limbi" va înceta din Biserică și nu va rămâne până în sfârșit?

Preotul: Despre încetarea acestui dar al „vorbirii în limbi" din Biserică ne-a proorocit dumnezeiescul Apostol Pavel, zicând că: *Darul limbilor va înceta* (I Cor. 13, 8). Acest adevăr ni-l arată și marele dascăl al Bisericii lui Hristos, dumnezeiescul părinte Ioan Gură de Aur, care zice: „Pentru care pricină, dar, a fost dat și apoi a fost luat dintre oameni harul acesta? Nu pentru motivul că Dumnezeu ne necinstește, ci pentru că ne cinstește foarte mult. Cum? Să vă spun: Oamenii erau atunci mai fără de minte, deoarece erau izbăviți de curând de idoli, și mintea lor era încă neascuțită și mai nesimțitoare. Erau atrași și încântați de toate cele trupești și nu aveau încă nici o idee despre darurile netrupești și nici nu știau ce este harul Duhului Sfânt, care vine numai prin credință. Pentru aceea se făceau atunci semne. Unele dintre harismele duhovnicești sunt nevăzute și se înțeleg numai prin credință, iar altele se fac prin semne văzute, pentru încredințarea celor necredincioși. Spre exemplu: iertarea păcatelor este un lucru spiritual, este o harismă nevăzută, căci nu vedem cu ochii trupului cum ni se curăță păcatele. Pentru ce? Pentru că sufletul este cel curățit, iar sufletul nu se vede cu ochii trupului. Așadar curățirea păcatelor este un dar spiritual, care nu poate să fie făcut evident ochilor trupului. A vorbi însă în diferite limbi este și aceasta una din lucrările Duhului Sfânt, care dă un semn văzut și ușor de priceput de cei necredincioși.

Într-adevăr, vorbirea care se aude în afară este o învederare și o dovadă a lucrării lăuntrice petrecute în suflet, adică a celei nevăzute. Pentru aceasta și Pavel zice: *însă fiecăruia se dă arătarea Duhului spre folos* (I Cor. 12, 7). Dar eu acum nu am nevoie de semne. Pentru ce? Pentru că am fost învățat să cred în Stăpânul și fără să mi se dea semn; cel care nu crede are nevoie de zălog, dar eu, care cred, n-am nevoie de zălog și nici de semn. Știu că am fost curățit de păcate, chiar dacă nu vorbesc în limbi. Cei de atunci însă nu credeau, dacă nu primeau semn. Pentru aceasta li se dădeau semne, ca o arvună a credinței în care credeau. Prin urmare nu se dădeau semne ca la niște credincioși, ci ca la niște necredincioși, ca să ajungă credincioși. În acest sens zice și Pavel: *Vorbirea în limbi este semn nu pentru cei credincioși, ci pentru cei necredincioși* (I Cor. 14, 22). Vedeți dar că dacă s-au îndepărtat de la noi

semnele, nu se datorează faptului că Dumnezeu ne necinstește, ci că ne cinstește? A făcut astfel, voind să arate credința noastră, că noi credem în El fără de garanții și fără de semne... Aceasta este pricina pentru care nu se mai fac acum semne"[17].

Așadar, iată că prin cele de mai sus ai văzut și proorocia marelui Apostol Pavel despre încetarea darului harismatic al limbilor și ai auzit de la dumnezeiescul Părinte Ioan Gură de Aur și motivul pentru care acest dar a fost luat și îndepărtat de Dumnezeu din Biserica creștină.

Sectarul: Dar care credeți voi, ortodocșii, că a fost scopul glosolaliei la începutul Bisericii Creștine - adică la praznicul Cincizecimii iudeilor -, când Sfinții Apostoli au primit darul Sfântului Duh în chip de limbi ca de foc?

Preotul: Scopul glosolaliei de la începutul Bisericii creștine a fost întreit:

În primul rând, prin vorbirea Sfinților Apostoli în diferitele limbi străine ale multor neamuri, s-a înlesnit predicarea Evangheliei la toate popoarele, fiindcă prin acest dar harismatic al „vorbirii în limbi" s-a putut comunica celor străini, de alte limbi, învățătura creștină în limba lor proprie.

Al doilea scop al glosolaliei a fost acela de a se dovedi puterea lui Dumnezeu în Legea Nouă, a creștinismului, care s-a arătat prin această vorbire în diferite limbi a unor oameni neînvățați, care erau toți de o singură limbă (Fapte 2, 7) și de a pune astfel în uimire pe cei necredincioși (Fapte 2, 7-8).

Al treilea scop al glosolaliei a fost de a se dovedi prin acest dar harismatic dat de Dumnezeu universalitatea chemării la mântuire a tuturor popoarelor, căci prin vorbirea Sfinților Apostoli în felurite limbi (I Cor. 12, 10-15) s-a arătat luminat că deși Biserica lui Hristos este una singură, totuși ea nu este a unui singur popor, ci a tuturor popoarelor, vorbindu-le fiecăruia după limba lor (Fapte 2, 6).

Sectarul: Tocmai de aceea noi vorbim în limbi, ca să dovedim și azi prezența Duhului Sfânt în creștinism și să folosim darul harismatic al glosolaliei în felul cum ați arătat mai sus că l-au folosit și Apostolii.

[1] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Cuvântul I la Rusalii,* Colecția Izvoarele Ortodoxiei, trad. Pr. Dumitru Fecioru, București, 1942, pag. 258-260.

Preotul: Adevărul nu este acesta, deoarece voi nu vorbiți în limbi insuflate, ci bolborosiți cuvinte neîncheiate și încâlcite, pe care nimeni nu le înțelege și nimeni nu se poate folosi de ele și de falsa voastră glosolalie.

Sectarul: Noi avem tălmaci care tălmăcește cele ce vorbim și pe care oamenii nu le înțeleg.

Preotul: Noi nu avem nici o încredere, nici în voi și nici în tălmacii voștri, atât timp cât ei nu ascultă de Biserica sobornicească și apostolească a lui Hristos. Căci dacă ei ar avea cu adevărat darul tălmăcirii în duhul Bisericii lui Hristos, ar cunoaște sigur rătăcirea lor și a voastră. Noi avem Sfânta Scriptură, care ne învață să judecăm și să fim cu toată atenția asupra celor ce vorbesc profetic (I Cor. 14, 29) și *să cercetăm duhurile dacă sunt* (sau nu) *de la Dumnezeu* (I Ioan 4, 1).

Sectarul: Noi de la Dumnezeu suntem, fiindcă cei ce nu sunt de la Dumnezeu, aceia nu mărturisesc pe Hristos (I Ioan 4, 2).

Preotul: Noi avem mare îndoială să credem că voi sunteți de la Dumnezeu și că Duhul adevărului ar fi cu voi. Auzi ce zice dumnezeiescul Ioan Evanghelistul: *Noi suntem din Dumnezeu; cine cunoaște pe Dumnezeu, ascultă de noi; cine nu este din Dumnezeu, nu ascultă de noi. Din aceasta cunoaștem Duhul adevărului și duhul rătăcirii* (I Ioan 4, 6). Prin „noi" înțelegem aici pe apostoli și pe toți cei ce sunt cu ei, adică Biserica lui Hristos, care este zidită *pe temelia apostolilor și a proorocilor, piatra cea din capul unghiului fiind Însuși Iisus Hristos* (Efes. 2, 20).

Deci și voi și tălmacii voștri falși vă înșelați unu pe alții cu minciunile și cu plăsmuirile voastre. Căci dacă ați fi de la Dumnezeu și dacă Duhul adevărului ar fi între voi, apoi ați asculta de Biserica lui Hristos, care este *stâlp și temelie a adevărului* (I Tim 3, 15). Atât voi, cât și tălmacii voștri, aveți nevoie să fiți examinați cu mare atenție de acele persoane duhovnicești care au darul harismatic al deslușirii duhurilor (I Cor. 12, 10). Cine vrea să vă cunoască pe voi și pe toți proorocii mincinoși asemenea vouă, îi rugăm să citească în Sfânta Scriptură la locurile indicate aici: Deut. 13, 1-5; 18, 21-22; Num. 16, 28-29; Ier. 20, 6; 23, 13-16, 25-27, 30-32; 28, 15; 29, 8-9; Fapte 13, 10-11; Apoc. 13, 11-14 ș.a.

Sectarul: Dar pentru ce zici dumneata că la Cincizecime toți ascultătorii ce erau de față înțelegeau cele ce vorbeau Sfinții Apostoli în limbi, deoarece este scris că unii din cei prezenți acolo îi batjocoreau pe ei, zicând că sunt plini de must (beți) (Fapte 2, 13)?

Preotul: Intr-adevăr, localnicii din Ierusalim nu-i înțelegeau pe Sfinții Apostoli, fiindcă ei vorbeau în limbi străine, iar nu în limba celor din Ierusalim și din Palestina. De aceea numai cei străini, care veniseră la praznicul Cincizecimii din peste 15 țări, îi înțelegeau pe ei perfect, căci îi auzeau vorbind în limba lor, în care ei se născuseră (Fapte 2, 8-11).

Sectarul: Dar pentru care motiv nu-i înțelegeau localnicii?

Preotul: Pentru a se împlini asupra lor o altă proorocie.

Sectarul: Care este această proorocie?

Preotul: Aceea care zice: *în Lege este scris: Voi grăi acestui popor în alte limbi și prin buzele altora, și nici așa nu vor asculta de Mine, zice Domnul* (I Cor. 14, 21; Isaia 28, 11).

Sectarul: De ce la I Cor. 14, 1-33 se arată mereu că în Corint proorocia este superioară „glosolaliei", iar din Faptele Apostolilor 2, 1-18, rezultă că glosolalia nu este altceva decât proorocie, așa cum a zis Dumnezeu prin Proorocul Ioil. Deci se ivesc mai multe nedumeriri: oare unul din aceste două daruri harismatice este mai mare, sau sunt egale între ele? Oare sunt deosebite între ele și independente unul de altul? Cum se pot lămuri aceste contradicții dintre ele?

Preotul: Aici este numai o aparentă contradicție, fiind în realitate vorba numai de situații diferite. In Ierusalim la Cincizecime, glosolalia relatată la Fapte 2, 1-18 și adresată iudeilor de limbi străine în limbile lor proprii, este identică cu proorocia. In Corint însă, fiind adresată localnicilor în alte limbi neînțelese de aceștia, ea nu poate fi identificată cu proorocia, ci este socotită ca o simplă bolborosire, așa cum o socoteau și localnicii din Ierusalim. Deci în anumite cazuri glosolalia și proorocia sunt identice, în altele însă sunt deosebite.

Sectarul: Dar cum de se spune la I Cor. 14, 13, că darul glosolaliei, pentru a putea fi folosit, trebuie să fie însoțit de darul tălmăcirii, fără de care glosolalia este un simplu sunet sau un amestec de sunete aiurea, câtă vreme la Fapte 2, 1-18

glosolalia nu a fost însoțită de tălmăcire, și nici nu a fost nevoie să fie, ea nefiind atunci sunet fără de noimă, ci vorbire perfect înțeleasă de toți străinii. Deci aș vrea să știu: Trebuie neapărat darul tălmăcirii alături de cel al glosolaliei, ca în Corint, sau nu este nevoie deloc de el, ca în Ierusalim?

Preotul: La această nedumerire, răspunsul este clar: In Ierusalim, la Cincizecime, darul tălmăcirii nu a fost necesar, în vreme ce în Corint el a fost neapărat necesar, fiind vorba de două situații diferite, în care darul glosolaliei lucrează diferit; în Ierusalim ca proorocie făcută în limbile ascultătorilor, iar în Corint ca vorbire în limbi neînțelese de ascultători, fără de tălmăcire. Așadar, și de această dată, orice urmă de contrazicere dispare și orice nedumerire rămâne fără de temei.

Sectarul: Ați spus că unul din scopurile glosolaliei a fost acela de a se înlesni predicarea Evangheliei la toate popoarele lumii - după Fapte 2, 1-13 - și de a uimi pe cei necredincioși prin darurile harismatice ale creștinismului. Insă pe de altă parte, scopul glosolaliei ar fi de a face pe cel inspirat să se bucure de prezența în el a Sfântului Duh, adică de a-l face să știe că prin darul glosolaliei el este, în răstimpul cât durează starea de inspirație, într-o comuniune sigură cu Dumnezeu (în rugăciune). Iarăși acest lucru este cu nedumerire: cum într-un loc, la Fapte 2, 1-13, glosolalia are scopuri mai largi, generale, iar la I Cor. 14, 1-33, se arată că glosolalia are și un scop singular, numai în privința celui ce este inspirat? Aș voi deci să știu și la acestea ce aveți de zis.

Preotul: Și aici - ca și în cele de mai sus - trebuie să privim chestiunea din punct de vedere diferit, după situațiile diferite pe care ea le are în vedere, și atunci vom înțelege că nu avem două alternative, ci numai două laturi ale aceleiași chestiuni, fiecare din ele fiind adecvată unei anumite situații. Deși constatările ce se pot face în urma analizei celor două locuri biblice relative la scopul glosolaliei par a fi contradictorii între ele, totuși sunt exacte și amândouă corespund situației reale la care se referă. Acolo unde există străini, glosolalia are un scop, iar unde sunt numai localnici, ea are alt scop. Pentru oamenii cei de limbi străine ea are un scop obiectiv, pentru localnici scopul ei este subiectiv. Așa rezultă din Fapte 2, 1-13 și din toate textele biblice în care se relatează promisiunea

Mântuitorului de a trimite apostolilor Săi pe Sfântul Duh cu darurile Sale, spre a le fi de ajutor în mandatul pe care l-a încredințat lor. Scopul subiectiv este mai restrâns și izolat, fiind o absurditate a-l urmări în adunările de cult public, după cum însuși Apostolul Pavel accentuează de mai multe ori la I Cor. 14, 1-33.

Așadar ține minte, omule, că orice chestiune judecată numai după aparență sau superficial, fără a pătrunde în fondul ei, poate duce la rătăcire. Așa fac toți sectarii de azi, cercetând textele Sfintei Scripturi numai la suprafață și de aceea se înșeală pe ei și pe toți cei care ascultă de ei.

Sectarul: Noi, penticostalii de azi, prin practica noastră de post aspru de către două, trei și mai multe zile, prin vorbirea în limbi străine și prin rugăciunile făcute cu toată inima, arătăm oamenilor lucrarea Preasfântului Duh, Care este în mijlocul nostru, și așa facem mare misionarism pentru Biserica lui Hristos. Dar voi, preoții, stricați poporul cel binecredincios cu păcatele și obiceiurile voastre cele rele, purtându-vă după moda lumii și umblând în lux și în beții. Nu mai postiți posturile rânduite de Sfinții Apostoli, sunteți iubitori de argint și mergeți chiar la petrecerile cele ce sunt cu totul străine creștinilor adevărați, ca să nu mai zic preoților, și de aceea voi singuri pustiiți Biserica voastră de credincioși și de duhul adevăratei viețuiri creștinești.

Preotul: Voi nu faceți nici o misiune Bisericii lui Hristos, ci, prin prefăcătoriile voastre, prin falsele voastre vorbiri în limbi, înșelați pe cei naivi și care nu cunosc Sfânta Scriptură, nici vicleniile și fățărniciile voastre.

Iar dacă cutezați să vă îngâmfați și să judecați pe preoții Bisericii lui Hristos, socotindu-vă pe voi sfinți, mare rătăcire este în capul vostru, de vreme ce, lăsând Biserica lui Hristos cea dreptmăritoare, care v-a născut din apă și din Duh, v-ați luat povățuitor pe diavolul, care v-a dus la rătăcire și la pierzare pe voi și pe toți cei care ascultă de voi. Ar fi mare fericire pentru voi, dacă v-ați trezi din rătăcirea voastră și ați veni iarăși în sânul Bisericii care v-a născut.

Sectarul: Pentru care pricină voi, ortodocșii, vă botezați numai cu apă, căci acest Botez nu este îndestulător și trebuie întregit prin Botezul cu *Duh Sfânt și cu foc* (Luca 3, 16), care

este cu totul deosebit de cel cu apă și prin care se revarsă diferite daruri minunate ale Sfântului Duh și îndeosebi darul vorbirii în limbi și al tălmăcirii limbilor, precum s-a revărsat la Cincizecime peste Sfinții Apostoli (Fapte 2, 1-13)? Care vă sunt vouă temeiurile biblice în susținerea practicii voastre de a vă boteza numai cu apă?

Preotul: Noi ne botezăm nu numai cu apă - cum rău înțelegeți voi, rătăciților penticostali -, ci cu „apă și Duh", așa cum ne-a învățat Mântuitorul (Ioan 3, 5). Iar temeiurile și mărturiile biblice în susținerea și apărarea învățăturii noastre celei din Biserica dreptmăritoare a lui Hristos, sunt cele ce urmează:

1. După Sfânta Scriptură există un singur Botez, și nu două (vezi Efes. 4, 5; I Cor. 12, 13).

2. Botezul „cu Duh Sfânt și cu foc" de la Cincizecime nu este altceva decât Botezul creștin pe care îl anunțase Sfântul Ioan Botezătorul mai înainte (Matei 3, 11; Marcu 1,8; Luca 3, 8-16; Ioan 1, 33).

3. Botezul „cu Duh Sfânt și cu foc" este Botezul anunțat de Mântuitorul (vezi Fapte 1,5).

4. Botezul „cu Duh Sfânt și cu foc" nu este altceva decât cel așezat de Mântuitorul, Care a zis că va fi „din apă și din Duh" (Ioan 3,5).

5. Botezul creștin ortodox nu se face numai „cu apă", ca al lui Ioan, dar nici numai cu Duh, chiar dacă uneori se vorbește în Sfânta Scriptură în legătură cu practicarea acestei Taine, fie numai de „apă" (Fapte 8, 36-39), fie numai de „Duh" (Fapte 1, 5; 2, 38; I Cor. 12, 13), ci se face cu „apă și Duh".

6. Botezul cu Duhul Sfânt a fost proorocit de Sfinții Prooroci: Isaia 32, 15; 44, 3; Iezechiel 36, 25-27; Zaharia 12, 10; Ioan 7, 38-39 ș.a.

7. Dacă la Cincizecime în loc de apă a venit Duhul Sfânt în chip de limbi „ca de foc", prin aceasta El a arătat și altă însușire a Sa, că El este Dumnezeu și „foc mistuitor" (Deut. 4, 24; 9, 3; Evrei 12, 29; Ieș. 3, 2; 19, 18; II Regi 22, 9-13; Ps. 96, 3; Isaia 33, 11-12; 47, 14; Iez. 1, 27; Fapte 7, 30-32 ș.a.).

8. Toți credincioșii s-au botezat în unul și același Duh (I Cor. 12, 13; Gal. 3, 27-28).

9. Botezul cu Duhul Sfânt îndreaptă, renaște și înnoiește pe om (I Cor. 6, 11; Tit 3, 5).

Sectarul: Noi prin Botezul „cu Duh Sfânt și cu foc" primim de la Dumnezeu darul de a vorbi în „limbi".

Preotul: Dar în ce constă la voi darul vorbirii în limbi?

Sectarul: Vorbirea în limbi prin darul Sfântului Duh la noi constă în pronunțarea unor sunete, care nu pot fi înțelese de oameni decât numai prin tălmăcirea ce se face printr-un alt dar special al Sfântului Duh, adică darul tălmăcirii, despre care amintește Sfânta Scriptură (I Cor. 14, 13, 27).

Preotul: Nu este nicidecum așa cum crezi dumneata, că vorbirea în limbi prin darul Sfântului Duh ar consta numai în aceste sunete neînțelese sau bolborosite.

10. „Vorbirea în limbi" prin darul Sfântului Duh este cu adevărat vorbirea unei limbi străine, pe care cei străini o înțeleg perfect, așa cum a fost cazul în Ierusalim la Cincizecime (Fapte 2, 8-12). Căci acolo numai cei localnici din Palestina de pe atunci - necunoscători ai altor limbi străine - nu înțelegeau fără tălmăcire, dar toți cei străini adunați acolo, din peste 15 țări, înțelegeau perfect cele ce vorbeau Sfinții Apostoli, deoarece Sfânta Scriptură zice despre cei străini adunați la praznicul Cincizecimii: Și erau uimiți toți și se minunau, zicând: *Iată, nu sunt aceștia care vorbesc toți galileeni? Și cum auzim noi fiecare limba noastră, în care ne-am născut?* (Fapte 2, 6-8). Deci acolo toți auzeau și înțelegeau pe Sfinții Apostoli când vorbeau, fără ca să le tălmăcească cineva. La voi de ce este nevoie de tălmăcire?

11. „Glosolalia" este „vorbire", pe când practica voastră de cuvinte încâlcite și neîncheiate nu poate fi numită „vorbire", ci bolborosire fără de nici un înțeles, ceea ce dovedește mai mult o viclenie și înșelăciune drăcească, decât o lucrare a Sfântului Duh.

12. In Sfânta Scriptură este vorba de „limbă" sau „limbi", câtă vreme sunetele voastre cele încâlcite nu pot fi numite „limbi", nici „limbă", fiind fără de nici un înțeles.

13. Dacă la bolboroseala voastră de cuvinte neîncheiate, noi am aduce de față oameni din cel puțin 15 țări, cum au fost la Cincizecime în Ierusalim, ca de exemplu: ruși, germani, finlandezi, unguri, francezi, englezi, greci, italieni, suedezi, norvegieni, polonezi, spanioli, portughezi, sârbi, bulgari, și dacă toți aceștia ar înțelege în limba lor cele ce bolborosiți voi fără de tălmaci, așa cum s-a petrecut și la Cincizecime, atunci ar merita să cercetăm cu a cui putere faceți această minune. Dar dacă nu puteți face acest lucru, atunci se cunoaște limpede că sunteți înșelați de satana și că lucrarea voastră este falsă și mincinoasă.

14. Prin darul vorbirii în limbi Dumnezeu își descoperă tainele Sale cele minunate (Fapte 2, 11; I Cor. 14, 2), iar prin bolboroseala voastră, a penticostalilor, este de neînțeles ca Dumnezeu să facă descoperiri, căci ea mai mult încurcă pe cineva decât îl luminează.

15. In cazul când cei de față nu ar fi străini, ci localnici, cel înzestrat cu darul vorbirii în limbi ar avea oarecare câștig folosindu-se de el cel mult ca mijloc de închinare (rugăciune) (I Cor. 14, 2). Dar și această rugăciune nu ar fi de prea mare valoare, deoarece este numai cu duhul, fără să fie și cu mintea (I Cor. 14, 14), adică fără să fie înțeleasă. Insă noi trebuie să aducem lui Dumnezeu închinare înțelegătoare (Rom. 12, 1), folosind în rugăciunile noastre și mintea, nu numai duhul nostru, spre a ne fi atât nouă, cât și altora de folos (I Cor. 14, 16-17).

16. Dacă „vorbirea în limbi" prin darul Duhului Sfânt ar fi o bolborosire, cum este acum la voi, atunci ar trebui ca toți ascultătorii să o înțeleagă la fel, sau să nu o înțeleagă deloc. Or la Ierusalim nu a fost așa, căci acolo cei străini din peste 15 țări, toți înțelegeau cele ce vorbeau Sfinții Apostoli și se minunau (vezi Fapte 2, 6-8). Acolo numai cei localnici, care nu cunoșteau limbile cele străine în care vorbeau Apostolii, nu înțelegeau și îi socoteau pe ei a fi beți de must (Fapte 2, 13). Insă la voi, penticostalii, nu se întâmplă ca cei străini de neam și de limbă să vă înțeleagă fără tălmăcire.

17. Voi, penticostalii, mai ziceți că nu vă înțelege nimeni în timpul când bolborosiți, fiindcă voi atunci vorbiți în „limbi îngerești" (I Cor. 13, 1). Dar chiar dacă am admite că voi știți „limbi îngerești", noi nu putem înțelege de ce aceste limbi se numesc „limbi noi" (Marcu 16, 17), căci cele îngerești nu sunt

noi, ci vechi, de la început. Deci dacă nimeni nu vă înțelege când bolborosiți, apoi cum vă puteți voi arăta dragostea de a folosi pe alții prin această bolborosire, căci fiecare din noi trebuie să lucrăm spre zidirea aproapelui (Rom. 13, 8-10; II Cor. 12, 15) și zidirea aceasta se face numai prin dragoste, căci „dragostea zidește" (I Cor. 8, 1). Iar dacă vorbiți în limbi îngerești, fără să aveți dragostea de a folosi pe alții prin cele ce vorbiți, apoi voi, după mărturia marelui Pavel, sunteți „aramă sunătoare" (I Cor. 13, 1) și nimic mai mult.

18. Sfânta și dumnezeiasca Scriptură ne arată clar că darul vorbirii în „limbi" *va înceta* (I Cor. 13, 8). Și dacă acest dar al vorbirii în limbi, după proorocia marelui Pavel, a încetat din Biserică, pentru care pricină voi, penticostalii, vă năluciți că acum, după două mii de ani, mai puteți vorbi în „limbi"? Și pentru care pricină ar mai fi nevoie de darul vorbirii în limbi acum, după ce noi am crezut în Hristos cu mii de ani în urmă, căci limbile au fost un semn dat de Dumnezeu atunci nu pentru cei credincioși, ci numai pentru cei necredincioși, ca un zălog de adeverire spre a crede (I Cor. 14, 22)? Acum când noi am crezut și ne-am botezat în numele Preasfintei Treimi (Matei 28, 19), ce nevoie mai este de bolboroseala voastră cea încâlcită spre a crede?

Sectarul: Limbile vorbite prin darul Duhului Sfânt nu sunt omenești, căci nu sunt adresate oamenilor, ci lui Dumnezeu (I Cor. 14, 2). De aceea ascultătorii nu le înțeleg.

Preotul: 19. Dacă voi, penticostalii, ziceți că în vremea bolborosirii voastre vorbiți lui Dumnezeu și nu oamenilor, apoi de ce la Fapte 2, 1-12 - unde se descrie practica acestui dar pentru întâia oară - nu s-a întâmplat la fel ca la voi (adică de a vorbi lui Dumnezeu și nu oamenilor)? Deoarece acolo vedem cu totul împotrivă, și anume că Sfinții Apostoli, vorbind „în limbi", n-au vorbit lui Dumnezeu, ci oamenilor; ei s-au adresat direct ascultătorilor de mai mult de 15 limbi diferite, iar aceștia i-au înțeles întru totul fără de nici o tălmăcire (Fapte 2, 1-12).

20. Dacă după I Cor. 14, 2, cel insuflat *nu vorbește oamenilor, ci lui Dumnezeu,* iar după Fapte 2, 1-12, el nu vorbește lui Dumnezeu, ci oamenilor, atunci oare se contrazice Sfânta Scriptură? Să nu fie.

Lucrurile stau astfel: cei insuflați vorbesc și oamenilor și lui Dumnezeu, uneori putând fi înțeleși, iar alteori nu, în funcție de situație, adică după felul ascultătorilor, străini sau localnici (Fapte 2, 1-12). Apostolii au vorbit oamenilor și au fost înțeleși (Fapte 2, 8), pentru că ascultătorii erau străini, oameni de alte limbi. In Corint însă, cei insuflați nu vorbeau oamenilor, ci lui Dumnezeu, pentru că nu aveau în față decât oameni localnici, necunoscători ai altor limbi. In acest caz, pe drept cuvânt, se poate spune că la I Corinteni 14, 2, cel ce vorbește în limbi nu vorbește oamenilor, ci lui Dumnezeu, și că pentru ascultători, cele vorbite de el sunt „taine", pe care nu le pot înțelege, asemenea localnicilor din Ierusalim, care nu înțelegeau nimic din cele vorbite de apostoli (Fapte 2, 13).

Așadar textul de la I Cor. 14, 2 este clar și limpede, lămurindu-se deplin prin Fapte 2, 1-12. Insă textul de la I Cor. 14, 2 luat aparte nu poate fi considerat singur ca punct de plecare, fără a se contrazice cu Fapte 2, 1-12. Tocmai aici este greșeala și încurcătura voastră, a penticostalilor. Voi nu puneți de acord aceste două texte din Sfânta Scriptură și de aceea ajungeți la contraziceri, atât în teorie, cât și în practică. Astfel prin răstălmăcirea Sfintei Scripturi după capul vostru, vă înșelați mult spre a voastră pierzare (II Petru 3, 16 ș.a.).

Sectarul: Fiecare creștin adevărat trebuie să aibă pe Sfântul Duh în el, adică să fie un „vas ales" al Sfântului Duh. Penticostalii își pot dovedi prezența Sfântului Duh în ei, prin practicarea vorbirii în limbi insuflate, dar ortodocșii nu și-o pot dovedi prin nimic, deci ei nu sunt creștini adevărați.

Preotul: 21. Oare prezența Sfântului Duh în om se poate dovedi numai prin vorbirea în limbi? Oare Duhul Sfânt are numai acest dar al vorbirii în limbi, prin care își poate manifesta prezența Sa în oameni? Să întrebăm de acest lucru pe marele Apostol Pavel și vom auzi de la el că roadele Duhului Sfânt sunt acestea: *Dragostea, bucuria, pacea, îndelunga-răbdare, bunătatea, facerea de bine, credința, blândețea, înfrânarea, curăția* (Gal. 5, 20-23). Deci cine dovedește că are aceste roade ale Duhului Sfânt, unul ca acela dovedește că are pe Duhul Sfânt, măcar de nu ar avea darul vorbirii în limbi. Cât privește darul vorbirii în limbi, el este un dar mai mic ca altele (I Cor. 14, 5). Marele Apostol Pavel, arătând că este mult mai

mare cel ce se roagă lui Dumnezeu cu mintea, decât cel ce vorbește în limbi, zice: *Dar în Biserică vreau să grăiesc cinci cuvinte cu mintea mea, ca să învăț și pe alții, decât zeci de mii de cuvinte într-o limbă străină* (I Cor. 14, 19). Așadar vezi că darul vorbirii în limbi este unul dintre cele mai mici daruri ale Duhului Sfânt și că sunt alte daruri ale Sfântului Duh mult mai mari decât acesta, precum este darul proorociei (I Cor. 14, 5) și dragostea, care este mai presus de toate (I Cor. 1, 7; 13, 2, 13).

Și apoi - cum am arătat și mai sus - acest dar a fost dat numai până la o vreme, deoarece despre el s-a spus clar că „va înceta" (I Cor. 13, 8), pentru că el a fost dat la începutul Bisericii creștine ca un „semn" (zălog) „pentru cei necredincioși". Deci după ce au crezut, el nu mai este necesar celor credincioși.

22. In Ierusalim la Cincizecime a fost deplină rânduiala, căci nu ni se spune nicăieri că ar fi fost vreo neorânduială, așa cum este în adunările voastre penticostale, unde vă fățărniciți că vorbiți „în limbi". Dar vorbiți mai mulți deodată, făcând un vacarm în care nimeni nu vă înțelege, iar în această hărmălaie unii din voi bat din palme, alții sar în sus, alții ridică mâinile, alții cad în genunchi, alții tremură, alții strigă, alții plâng, astfel încât în toate adunările voastre este o atmosferă de bâlci mai degrabă decât de rugăciune. Cine a văzut numai o dată vreo adunare a voastră, a penticostalilor, nu-i mai trebuie o altă dovadă că lucrarea voastră este cu totul lipsită de prezența Duhului Sfânt, deoarece noi știm că Dumnezeul nostru nu este Dumnezeu *al neorânduielii, ci al păcii* (I Cor. 14, 33). Iar la voi prea multă neorânduială se vede.

23. Deci să știți că limbile pe care le vorbiți, părându-vi-se că aveți darul „vorbirii în limbi", nu sunt limbi vorbite sub insuflarea Sfântului Duh, ci sunt semnele prezenței unui duh care numai de la Dumnezeu nu poate fi, știut fiind că și duhul satanei insuflă pe oameni (I Cor. 12, 3). Noi trebuie să avem grijă mare de a nu da crezare oricărui duh, căci așa ne învață dumnezeiescul Apostol și Evanghelist Ioan, zicând: *Iubiților, nu dați crezare oricărui duh, ci ispitiți duhurile de sunt* (sau nu) *de la Dumnezeu, fiindcă mulți prooroci mincinoși au ieșit în lume* (I Ioan 4, 1). Ba chiar dacă un duh ar mărturisi în vreun fel pe Hristos, tot nu trebuie crezut, căci Mântuitorul ne-a spus clar că mulți vor veni în numele Lui și pe mulți vor înșela (Matei 24, 5). Și iarăși marele Apostol Pavel ne arată că: *însuși Satana se preface în înger al luminii. Nu este deci lucru mare dacă și slujitorii lui iau chip de slujitori ai dreptății, al căror sfârșit va fi după faptele lor* (II Cor. 11, 14-15).

Despre vorbirea în limbi a se vedea mai pe larg în capitolul 33 al acestei lucrări.

Capitolul 68

DESPRE VORBIREA CU MORȚII (NECROMANȚIA)

Dumnezeu oprește cu desăvârșire „vorbirea cu morții" și ne dă în Sfânta Scriptură numeroase mărturii în acest sens:

1. Mântuitorul ne spune: *Fericiți cei ce nu au văzut și au crezut* (Ioan 20, 29; Luca 1, 45).

2. *Trebuie să umblăm prin credință, nu prin vedere* (II Cor. 5, 7).

3. *Credința este încredințarea celor nădăjduite și dovedirea lucrurilor celor nevăzute* (Evrei 11, 1).

4. Dumnezeu a pedepsit pe împăratul Saul cu moarte năprasnică, fiindcă a chemat spiritele morților prin vrăjitoarea din Endor (I Regi cap. 28 și 31; I Parai. 10, 13-14).

5. Dumnezeu poruncește israeliților, zicând: *Să nu alergați la cei ce cheamă morții, pe la vrăjitori să nu umblați și să nu vă întinați cu ei* (Lev. 19, 31).

6. *Bărbatul sau femeia, de vor chema morți sau de vor vrăji, să moară neapărat, cu pietre să fie uciși, că sângele lor este asupra lor* (Lev. 20, 27).

7. Chemarea spiritelor morților este urâciune înaintea lui Dumnezeu și o mare răzvrătire împotriva voii Lui (Deut. 18, 9-14; IV Regi 21, 6; I Regi 15, 22-23).

8. Diavolul și slugile lui, ca să înșele pe oameni, se prefac în îngeri ai luminii și slujitori ai dreptății (II Cor. 11, 14).

9. Dumnezeiescul Ioan Evanghelistul ne face atenți să nu dăm crezare oricărui duh, ci să ispitim duhurile de *sunt de la Dumnezeu* (I Ioan 4, 1-3).

10. Chiar în cazul lui Saul cu vrăjitoarea din Endor nu a venit din morți Samuel, cum ceruse Saul, ci satana în chipul lui Samuel (vezi la Sfântul Grigorie de Nyssa, *Cuvânt pentru pitonisă,* capitolul 6).

11. Pentru toate aceste pricini Sfinții Părinți opresc cu desăvârșire a crede cineva în vedenii și visuri sau în năluciri, prin care satana înșeală pe mulți. Sintetizând această învățătură a Sfinților Părinți, Sfântul Ioan Scărarul zice: „Cela ce tuturor vedeniilor și visurilor nu crede, este filosof duhovnicesc" *(Scara,* Cuvântul 3), după cum, dimpotrivă, „dracii slavei deșarte și ai mândriei, pe cei slabi de minte în vedenii și în visuri îi fac prooroci".

Și iarăși spune: „Crede numai dacă visurile îți vestesc ție muncă și judecată, iar dacă te duc la deznădejde cu aceste arătări, și acestea sunt tot de la draci" *(Scara,* Cuvântul 3).

12. In Sfânta Scriptură se arată apariția unor fețe cerești (sfinți sau îngeri), ca de exemplu:

- la Schimbarea la Față a Domnului, proorocii Moise și Ilie (Matei 17, 3);
- la moartea Domnului s-au sculat mai mulți sfinți adormiți din morminte (Matei 27, 52-53);
- la vestirea nașterii Sfântului Ioan Botezătorul (Luca 1, 11-20);
- la nașterea Mântuitorului (Luca 2, 9-15);
- la suferințele Lui din Grădina Ghetsimani (Luca 22, 43);
- la Învierea Domnului (Matei 28, 2-7; Luca 24, 4 ș.a.; vezi și la Fac. cap. 19; Tobit cap. 5 și 12; Fapte 1, 10; 5, 19-20; 12, 7-9 ș.a.). Ei au comunicat cu oamenii pe față, iar alteori prin vis (Matei 1, 20; 2, 13 ș.a.). Dar toate aceste apariții nu s-au făcut la voia și chemarea oamenilor, ci la porunca lui Dumnezeu. Ele confirmă nemurirea sufletelor și posibilitatea lor de a se arăta oamenilor, printr-o poruncă și misiune dată lor de Dumnezeu, dar nicidecum nu confirmă dreptul omului de a chema morții.

13. Marele Apostol Pavel a fost categoric împotriva ghicirilor și a vrăjilor, căci vedem că atunci când duhul cel

pitonicesc sălășluit în acea slujnică din Filipi spunea adevărul, zicând: *...Acești oameni sunt slujitori ai Dumnezeului celui Preaînalt, care vă vestesc vouă calea mântuirii* (Fapte 16, 17), *Pavel* - arată Sfânta Scriptură -, *mâniindu-se și întorcându-se, a zis duhului: In numele lui Iisus Hristos îți poruncesc să ieși din ea. Și în acel ceas a ieșit* (Fapte 16, 18).

De aici se vede că și dracii spun uneori adevărul spre a înșela pe oameni, dar nu trebuie crezuți, ci alungați de la noi.

14. Nu este adevărat ceea ce susțin spiritiștii, care cheamă spiritele morților (sau mai bine-zis ale diavolilor), că Ilie Proorocul s-a reîncarnat în Ioan Botezătorul, căci la întrebarea ce i-au pus-o Sfântului Ioan Botezătorul leviții și preoții trimiși la el spre a-l cerceta dacă el este Ilie, au primit din partea Sfântului Ioan, Botezătorul Domnului, un răspuns categoric: *Nu sunt* (Ioan 1, 21).

Despre spiritism și necromanție a se vedea mai pe larg în capitolul 34 al acestei lucrări.

Partea a patra

DIALOG ȘI PREDICI

Capitolul 1

DESPRE ECUMENISM[1]

În vara anului 1978 a venit la chilia Părintelui Cleopa o delegaţie de la Consiliul Ecumenic de la Geneva, dorind să-l cunoască şi să poarte un dialog cu sfinţia sa. Întrucât acest dialog prezintă interes pentru credincioşii noştri, am rugat pe părintele Cleopa să repovestească discuţia avută cu această ocazie, care a durat peste o oră. Redăm aici cuvintele Părintelui Cleopa:

Într-o seară, când tocmai luasem cojocul să mă odihnesc oleacă, m-am trezit că vine la mine directorul de la Consiliul Ecumenic de la Geneva, cu câţiva însoţitori. Deşi eram de rând la biserică, a trebuit să stau mai mult de o oră de vorbă cu el. Multe întrebări a pus domnul acela!

Şi eu, dacă nu sunt un om cărturar, am spus cât mi-a ajutat Dumnezeu şi cât am citit pe când mergeam cu oile pe munte, că eu am fost cioban aici la oile mănăstirii, până ce m-au pus stareţ.

Dar mi-a pus întrebări de geniu. Şi dacă n-ai fi cunoscut deosebirea Bisericii noastre de cea protestantă, se făcea o mare confuzie. Au venit cu părinţi de la Bucureşti şi de la Sibiu.

Mi-au pus întrebări despre unitatea Bisericilor; că ei vor să unească Bisericile şi să facă, precum a zis Mântuitorul, *o turmă şi un păstor*.

[1] Extras din *Ne vorbeşte Părintele Cleopa,* vol. 1 şi 6, Episcopia Romanului.

- Domnule director, i-am zis, biserica dumneavoastră, protestantismul, este suspendată în aer. N-are temelie!

- Dar de ce, părinte?

- Unde vă este Sfânta Tradiție? Unde sunt sfintele canoane? Unde este practica Bisericii de 2000 de ani? Ați desființat totul și acum vreți să vă apropiați de noi? Este imposibil!

Noi avem puncte comune mult mai multe cu catolicii, decât cu protestanții, dacă ar fi să se ajungă odată la o unire. Voi, protestanții, sunteți la foarte mare distanță de noi. Aveți numai două Taine, și acelea nu ca Taine, ci numai ca simboluri: Botezul și Cina Domnului. La Cina Domnului faceți o masă comemorativă cu pâine și cu vin în cinstea lui Hristos, dar nu mai credeți că se preface pâinea și vinul în Trupul și Sângele Domnului.

Deși protestanții sunt mulți - sunt vreo 400 de milioane -, iar catolicii sunt și ei vreo 750 milioane, **noi ortodocșii suntem puțini, însă suntem Biserică întreagă.** Nouă nu ne lipsește nimic. Noi n-avem ce împrumuta de la protestanți sau de la catolici. Nimic, absolut nimic.

Biserica noastră o credem și o înțelegem întreagă. Are toate dogmele drepte, toată Tradiția veche apostolică și sobornicească a Sfinților Părinți. Și are toate canoanele, are toată tradiția liturgică, canonică, dogmatică și istorică. Tot ce ne trebuie avem în Biserica Ortodoxă! Este Biserica cea adevărată, care a mers pas cu pas după Tradiția evanghelică, apostolică și sobornicească până în ziua de azi. Și ei știu asta. De aceea vor să se apropie de noi.

- Dar inițiativa noastră-i bună?

- Este bună în principiu. Că vreți să fie o turmă și un păstor. Dar câți munți sunt de trecut între noi și dumneavoastră până atunci!

Să ne apropiem de dumneavoastră? Dar unde vă este Sfânta Tradiție? Unde vă este cultul sfintelor moaște? Unde vă este cultul sfintelor icoane? Unde este cultul sfinților și al îngerilor? Unde este venerarea Sfintei Cruci? Unde este supravenerarea Maicii Domnului? Unde sunt cele șapte Sfinte Taine, mijloace sfințitoare? Unde este ierarhia bisericească?

Unde vă sunt faptele? Că la voi este *«Sola fide»* - mântuirea numai prin credință. Se poate una ca asta? Căci *credința fără fapte-i moartă.* Și *«Sola gratia»,* la calvini, mântuirea numai prin har. Cum poate fi mântuirea numai prin har, dacă același apostol spune că *noi toți trebuie să ne înfățișăm înaintea scaunului de judecată al lui Hristos, ca să ia fiecare după cele ce a făcut prin trup, ori bine, ori rău* (II Cor. 5, 10), să ia fiecare răsplată după cum a lucrat? Și în Sfânta Evanghelie ți se cer faptele și poruncile. Ai citit în Evanghelie: *Iar de vrei să intri în viață, păzește poruncile* (Matei 19, 17).

Nu există credință fără fapte, așa cum o credeți voi. Ziceți că faptele nu-s nimica... nu-i nimica postul. Unde vi-s posturile? Dumneavoastră puteți închide ochii și să treceți peste istoria de 2000 de ani a Bisericii, care-i necontestată?

Eu am fost anul trecut în catacombele Romei și am văzut începutul picturii bizantine. Sunt picturi și icoane din secolele I, II și III în catacombe; că de-acolo a pornit pictura bizantină. Catedralele din Ravena și din Veneția, din Constantinopol și din atâtea alte locuri, făcute de Sfântul Constantin cel Mare, de Justinian și de toți împărații bizantini, sunt o mărturie peste veacuri.

Puteți să ziceți că nu le-ați avut și dumneavoastră 1517 ani, până când v-ați despărțit de catolici? Păi atunci cum, dacă v-ați uitat rădăcina, s-o uităm și noi? Cine-și uită rădăcina, se usucă și piere, moare. Dumneavoastră trebuie să veniți înapoi la rădăcină! Va să zică, vreme de 1517 ani icoanele au fost bune în Biserică, și acum puteți închide ochii și să ziceți că Biserica n-a avut icoane de la început, de când era în fașă?

Uite, catedrale imense numai în mozaicuri și aur stau strajă și arată la toată lumea că Biserica a fost împodobită cu icoane din primele secole [...]. Și ce-ați venit la mine, la un cioban? Că mă întrebau ce studii am.

- Noi n-am venit să vedem un om învățat aici. Am venit să vedem un om sfânt.

- *Sfânt este Domnul Dumnezeul nostru!* N-auzi ce spune în biserică? Acela-I sfânt. Noi suntem praf și cenușă.

- Noi credem că aveți o inspirație de sus să vedeți în problema ecumenică, dacă noi cheltuim degeaba sau umblăm degeaba.

- Inițiativa este bună în fond. Dar ia gândiți-vă! Ca sa vă apropiați de noi, mai cu seamă de o Biserica tradițională, ca Ortodoxia, câte vă trebuie...!

- Discuție ca asta cu dumneavoastră, n-am mai avut niciodată, nicăieri, așa de adâncă.

- Noi avem izvoare de la Sfinții Părinți. Cu noi nu mai gătești dacă începi. Avem de unde vă spune. Că voi numai în capul vostru rațional credeți, că numai atât este teologia, cât o știți voi aici. Dar izvoarele cele curate, grâul cel fără neghină și vinul cel fără apă, la Sfinții Părinți le găsiți. Citește. Teologia noastră cea mai puternică a început din secolul I până în secolul V. Acolo sunt izvoarele cele mai curate, din care se adapă toate cunoștințele teologice.

- Dar atunci cum vedeți dumneavoastră ecumenismul și Mișcarea Ecumenică Mondială?

- Este nevoie mai întâi de multă rugăciune. Că fără Dumnezeu nu putem face nimic (Ioan 15, 5). Întâlnirile între Biserici sunt bune, evanghelice, căci astfel creștinii se cunosc bine unii pe alții și încetează ura confesională. Însă, de aici până la unire este departe ca de la pământ la cer, căci nici o Biserică neortodoxă nu va renunța la credința ei, ca să vină la Ortodoxie.

- Atunci când credeți că se va împlini cuvântul Sfintei Evanghelii, ca să fie pe pământ *o turmă și un păstor?*

- Când toate popoarele creștine și necreștine vor veni la adevărata Credință Ortodoxă în Dumnezeu Cel în Treime lăudat și preamărit! Aceasta va fi numai la sfârșitul veacurilor, în felul în care numai singur Dumnezeu știe.

Capitolul 2

DIALOG CU SECTANȚII

Un moșneag, care până mai ieri nu credea deloc în Dumnezeu și femeia lui se chinuia să-l tragă la biserică, fusese convins de un sectar să se ducă la adunările lor și să se lepede de credința ortodoxă. Și vine într-o zi la mine, la stăruința femeii lui, care voia să-și aducă bărbatul înapoi la dreapta credință, cu predicatorul care îl convinsese să treacă la secta lor, vrând să mă convingă pe mine că ei au adevărul. După discuția pe care am avut-o cu predicatorul, prin darul lui Hristos, bătrânul s-a întors la dreapta credință, pe când predicatorul a preferat să rămână în rătăcirea lui.

- Bună ziua!

- Bună ziua! Dar de ce ați venit la noi?

- Am venit să vă arătăm adevărul!

Eu am zis un cuvânt mai puțin politicos: Mi se pare că ai venit să înveți pe popa carte!

- Da!

- Bine. Să vedem! Dar care adevăr să-mi arăți mie, dacă adevărul este la noi? De unde mai scoți dumneata un alt adevăr, că unul este adevărul? Adevărul este o singură linie. Ce zice Hristos? *Eu sunt Calea, Adevărul și Viața!* (Ioan 14, 6).

- Dumneavoastră stați aici în mănăstire și nu știți nimic. Eu am studii în Anglia, în Elveția, am cutare, cutare...

- Da? Cine te-a adus aici? Tu ai auzit că aici este o stână? Și eu sunt ciobanul; dar și câinii stau de pază la aripă. La stână mai sunt și câini; iar voi sunteți lupi îmbrăcați în piei de oaie.

Ați intrat în stână, dar nu ieșiți cu blana sănătoasă de aici... Sa vedeți acum ce pățiți cu câinii noștri.

- Cum dar?

- Stai, stai! Ești predicator?

- Da! Eu am doctoratul la Londra, am...

- Da? Bine! Câți ani au fost de la Adam până la potop?

- Cred că au fost 1500 de ani.

- Prost ai răspuns, doctorandule! De la Adam până la potop au fost 2243 de ani!

- Unde scrie?

- Nu căuta Biblia! Eu am rădăcina Bibliei. Biblia este un măr care a crescut în pomul Tradiției. Dar eu nu cred numai în măr; eu cred în rădăcină și în copac; că rădăcina Bibliei este Sfânta Tradiție. Dar câți ani au fost de la Adam până la Avraam?

- Parcă au fost 2400.

- Greșit ai răspuns. Au fost 3312 ani până la nașterea lui Avraam și 3387 de ani până la primirea făgăduinței de la Dumnezeu!

- Unde scrie?

- Ți-arăt eu în Hronograful lui Gheorghe Chedrinos, în care scrie istoria lumii de la început. Ia să-mi spui tu mie câți ani au fost de la potop până la zidirea turnului Babel, când Nimrod, fiul lui Hus, a zidit turnul Babel, când li s-au amestecat limbile? Câți ani au fost?

- Parcă au fost 300!

- Prost ai răspuns! Au fost 531 de ani! Și câți ani au fost de la potop până la Avraam?

- !!!

- Au fost 1144 de ani; și cu 430 de ani, cât a stat poporul evreu în robia Egiptului, fac 3818 de ani. Unde era Biblia scrisă atunci? Unde era sâmbăta voastră? Cu ce s-a mântuit lumea timp de 3821 de ani înainte de a se scrie Biblia? Că în Biblie nu s-a scris totul. Căci Evanghelistul Ioan spune: *Sunt și alte multe lucruri..., și care, dacă s-ar fi scris cu de-amănuntul, cred că lumea aceasta n-ar cuprinde cărțile ce s-ar fi scris* (Ioan 21, 25). S-a scris numai un rezumat al Sfintei

Tradiții, care formează Biblia sau Sfânta Scriptură. Dar să-mi spui mie câți feciori a avut Adam?

- A avut trei: Cain, Abel și Set și alții fără nume.

- Dar Biblia spune că a născut feciori și fete. Câți au fost de toți?

- Or fi fost 30, 40.

- Eva a trăit 950 de ani, mai mult decât Adam cu 20 de ani, și a născut 50 de perechi de gemeni, băieți și fete, adică 100 de copii. Scrie în Hronograful lui Chedrinos. Și se luau fratele cu sora. Auzi ce spune: „Cain a luat în căsătorie pe sora sa Milada; și a luat Set pe sora sa Teax". Se luau fratele cu sora. Așa s-au înmulțit la început.

- Dar se puteau lua neamuri în căsătorie?

- Da, căci până la Avraam n-a fost interzisă spița de rudenie. Se luau neamuri! N-a ținut Avraam pe nepoata sa? N-a luat Isaac pe nepoata lui Avraam, pe Rebeca? Nu vedeți? Că nu era pusă legea de neamuri. Dar să-mi spui tu mie câți ani avea Set, când s-a răpit la cer și a învățat astronomia și scrisul de la îngeri?

- Nu scrie nicăieri.

- Set a fost de 40 ani când s-a răpit la ceruri și a stat în cer 40 de zile și a învățat astronomia și scrisul. Set a trăit 912 ani. Primul om care a scris din lume și care a învățat astronomia și mișcarea astrelor a fost Set, fiul lui Adam. Zice și Sfântul Vasile: „Astronomia este de origine îngerească"; îngerii l-au învățat pe Set. Dar să-mi spui mie când s-a născut poporul uriaș și cât a ținut împărăția uriașilor, înainte de potop?

(Tăcea predicatorul...)

- Vezi că nu știi? Biblia spune: *Când s-au amestecat fiii lui Dumnezeu cu fiicele oamenilor s-a născut poporul uriaș; neam vestit din veac.* Atât! Dar nu spune câte sute de ani au stat împărații uriașilor și câte urgii au făcut ei pe pământ.

- Cine erau fiii lui Dumnezeu și fiicele oamenilor? Noi zicem că fiii lui Dumnezeu erau îngerii, care s-au pogorât din cer și au păcătuit cu fetele oamenilor.

- Nebunie... Dacă cugetați după capul vostru, vă duceți în fundul iadului. Ai văzut ce spune? Cât a trăit Set, 912 ani, nu s-au amestecat fiii lui Set cu fiicele lui Cain. Că fiii lui Set se

numeau *fiii lui Dumnezeu,* iar fiii lui Cain, se numeau *fiii oamenilor.* Iar după moartea lui Set, au uitat fiii lui Set ce le-a spus tatăl lor; căci spune Scriptura: *Și s-au rănit fiii lui Set de frumusețea fiicelor lui Cain și le-au luat loruși de soții* (Fac. 6, 2). Deci atunci când s-au amestecat „fiii lui Dumnezeu" cu fiicele oamenilor, s-a născut poporul uriaș.

- Dar de ce vă închinați voi la idoli, că Dumnezeu zice la Deuteronom: *Să nu-ți faci chip cioplit, nici asemănarea vreunui lucru din câte sunt în cer, sus, pe pământ, jos, în apă și sub pământ. Să nu te închini lor, să nu slujești lor* (Deut. 5, 8-9)?

- Cine sunt aceștia?

- Icoanele la care vă închinați voi!

- Ia să-ți spun eu! Cine a făcut prima icoană?

- !!!

- Dumnezeu a făcut pe om după chipul și asemănarea Sa. Sfântul Ioan Damaschin spune că prima icoană o face Dumnezeu, adică pe om, după chipul și asemănarea Sa.

- El a făcut, dar nouă ne-a poruncit să nu facem.

- Ia citește dumneata în Biblie, la Ieșire, capitolele 25 până la 30. Vezi acolo că tot ce este în biserică este făcut cu porunca lui Dumnezeu. Și icoanele și catapeteasma și sicriul Legii Domnului și heruvimii slavei și veșmintele preoților și mitra arhiereilor și cădelnițele și sfeșnicul cu șapte lumini, toate. Nu i-a zis Dumnezeu lui Moise? „Moise, ia și fă o ladă de salcâm și o poleiește toată cu aur! Moise, fă doi drugi de salcâm îmbrăcați cu aur, și lada să aibă verigi, ca să bagi drugii și să ridici sicriul Legii. Moise, pune în lada aceea Tablele Legii, pe care ți le-am dat Eu pe Muntele Sinai. Pune șarpele de aramă, pe care l-ai făcut când îi mâncau șerpii în pustie, pune toiagul lui Aaron, care a înfrunzit când a rezemat de sicriul legii cele 12 toiege - căci al lui Aaron a înfrunzit în noaptea aceea și a făcut migdale -, și cupa cu mană - o cupă de aur". Mana era ca pâinea uscată, din care au mâncat evreii în pustie 40 de ani. Astea nu erau lucruri de mâini omenești?

- Dar voi de ce vă închinați și faceți cruce, căci crucea a fost lemnul și spânzurătoarea pe care a murit Domnul Iisus?

- De ce săriți voi de la un subiect la altul? Așa faceți mereu când discutați cu cineva, ca să-l prostiți. Iată ce spune

Sfântul Apostol Pavel: *Crucea pentru cei pieritori, nebunie este; iar nouă, celor ce ne mântuim, Crucea este înțelepciunea și puterea lui Dumnezeu* (I Cor. 1, 18). Vezi că Sfânta Cruce nu-i spânzurătoare și nici măciucă? Dimpotrivă, este înțelepciunea și puterea lui Dumnezeu!

Ați auzit ce-i crucea, voi, sectarilor, care înșelați oamenii și-i duceți în iad? „Și va veni o sectă la sfârșitul lumii - zice Sfântul Andrei al Cezareei - care nu va face cruce, căci le va pune antihrist pecetea pe mâna dreaptă și n-o vor ridica la frunte", că fruntea este partea rațională a sufletului, adică mintea.

Am avut mai demult câteva femei baptiste de la Abrud - Alba. După ce le-am povestit minunea de la Sfântul Mormânt, cu femeia îndrăcită, care atunci când s-a atins de bucata de lemn din Crucea Mântuitorului, s-a vindecat, toate au făcut cruce. Dar una a zis: „Părinte, eu nu fac cruce!" „Fă cruce!" îi spun. „Nu fac! Eu nu pot ridica mâna la frunte!" „Ți-a pus dracul pecetea, de aceea n-o mai ridici! Fă cruce, femeie, și vei vedea puterea lui Dumnezeu!" „Nu, că nu pot ridica mâna!"

Și eu îi iau mâna dreaptă, că stătea lângă mine, în partea dreaptă a mea, și-i fac cruce de trei ori pe față.

„Valeu! Valeu! Vai, tare mă simt ușoară!" „Da! Acum s-a dus dracul de pe mâna ta!" Așa a fugit de la dânsa diavolul care o stăpânea. Apoi am mărturisit-o și s-a întors din nou la Biserică. Vedeți puterea Sfintei Cruci?

- Bine, dar locul de-a dreapta și de-a stânga Preasfintei Treimi este predestinat, că spune *...a ședea de-a dreapta și de-a stânga Mea nu este al meu a da, ci se va da celor pentru care s-a pregătit de către Tatăl Meu* (Matei 20, 23).

- Nu este adevărat! Mântuitorul zice: *A ședea de-a dreapta Mea sau de-a stânga Mea nu este al Meu a da, ci celor pentru care s-a pregătit,* căci aceste două locuri sunt rânduite Maicii Domnului și Sfântului Ioan Botezătorul de către Tatăl. Cine este Ioan Botezătorul? Cel mai mare om născut din femeie. Iar Maica Domnului cine este? Ce spune Psalmul 44? *De față a stătut Împărăteasa, de-a dreapta Ta, îmbrăcată în haină aurită și preaînfrumusețată.*

Dacă a născut pe Fiul lui Dumnezeu din Duhul Sfânt, a fost „cămara Duhului Sfânt", L-a purtat în pântece și L-a alăptat. Cine poate fi mai mare decât ea? Ea este Împărăteasa Duhului Sfânt, Împărăteasa Heruvimilor și a Serafimilor! Toți sectarii și păgânii, veți vedea voi în ziua judecății cine este Maica Domnului, când va străluci peste ceata heruvimilor, a serafimilor și a tuturor tronurilor. Vai de capul vostru! Veți merge împreună cu satana în focul gheenei, toți care huliți pe Maica Domnului!

Vedeți că Hristos era pe Cruce răstignit și scuipat și biciuit, însă nici atunci n-a uitat pe Maica Sa? O arată Sfântului Ioan Evanghelistul, zicând: *Fiule, iată mama ta!* Adică ai grijă de ea! Și acesta a luat-o la sine. Și către ea a zis: *Femeie, iată fiul tău!* A dat-o în stăpânirea celui mai cinstit apostol și ea a mai trăit 15 ani până la mutarea la cer.

- Dar de ce n-a dat-o în grija unuia dintre *frații* Lui?

- Pentru că Mântuitorul n-a mai avut nici un frate. Deși Sfânta Scriptură amintește de „frați" ai Domnului, ei nu sunt frați naturali ai Lui, deoarece, după Sfânta Tradiție, Maria, Maica Domnului, a rămas după naștere fecioară, așa cum a fost prefigurată în vedenia Proorocului Iezechiel (44, 1-3). Apoi, dacă ar fi avut frați după trup, Mântuitorul ar fi dat-o în grija vreunui frate, nu în grija Apostolului Ioan. Așa-zișii „frați" ai Domnului erau doar rude ale lui Iisus; cuvântul *frați* redă cuvântul grecesc *adelfoi* (în ebraică: *ah),* având sensurile de: frați, veri, rude apropiate.

Maica Domnului n-a mai avut copii. Ce zice Scriptura: *Și n-a cunoscut-o pe ea, până când n-a născut pe Cel întâi născut.*

- Da. Dar de aici se înțelege că după aceea a mai avut și alți copii.

- Cuvântul „până când" înseamnă veșnicie. Este scris în Sfânta Scriptură: *Întoarce-te, Doamne,* ***până când...*** Sau *Zis-a Domnul Domnului meu: șezi de-a dreapta Mea* ***până ce*** *voi pune pe vrăjmașii Tăi așternut picioarelor Tale* (Ps. 109, 1). Oare aceasta înseamnă că după aceea Mântuitorul nostru Iisus Hristos nu va ședea de-a dreapta Tatălui spre a împărați cu El peste toate veacurile, știind bine că *împărăția Lui nu va avea sfârșit* (Luca 1, 35)? Sau *Iată, Eu sunt cu voi* ***până*** *la sfârșitul*

veacului. Ce? După sfârșitul veacului nu mai este Hristos cu ei? Și despre Micol, fata lui Saul, zice: *N-a născut copil până n-a murit.* Dar ce, a născut după ce a murit? Cuvântul „până când" înseamnă veșnicie. Nu că a cunoscut-o cândva alt bărbat după naștere.

- Dar copiii mici de ce trebuie să se curețe prin botez, că ei sunt curați, n-au nici un păcat?

- Pentru ca să se spele de păcatul strămoșesc, cu care ne naștem toți. N-ai citit tu în Psaltire: *Căci întru fărădelegi m-am zămislit și în păcate m-a născut maica mea?*

- Bine, dar copilul când este mic nu are credință și Biblia spune: *Cine va crede și se va boteza, acela se va mântui.*

- Într-adevăr, copiii nu pot crede la vârsta când sunt botezați. Dar așa cum în Vechiul Testament tăierea împrejur se făcea în baza credinței părinților, tot așa botezul se face pe temeiul credinței părinților sufletești (nașii) ai pruncilor care se botează (Marcu 9, 36-37). Copiii nu au credință, dar au nașii lor, care sunt garanți și chezași în fața lui Dumnezeu și a Bisericii Sale pentru copilul ce se botează și care fac cuvenita mărturisire de credință în locul lor.

Dar voi, sectarilor, știți câte botezuri sunt? Ați citit „Dogmatica" Sfântului Ioan Damaschin?

- Nu.

- Arătând evoluția istorică a Botezului, începând cu tipurile care l-au prefigurat, Sfântul Ioan Damaschin numără opt botezuri de la începutul până la sfârșitul lumii:

Primul botez a fost botezul prin potop, pe vremea lui Noe, pentru curmarea păcatului.

Al doilea botez a fost botezul prin mare și nor, la întoarcerea evreilor din robia lui faraon.

Al treilea botez a fost botezul Legii Vechi, tăierea împrejur.

Al patrulea botez a fost botezul lui Ioan Botezătorul, numit și botezul pocăinței.

Al cincilea botez este botezul prin apă și prin Duh, botezul nostru creștin dat nouă de Hristos prin Sfinții Apostoli.

Al șaselea botez este botezul prin pocăință și lacrimi, adică Spovedania, instituită de Mântuitorul îndată după Înviere,

când a dat apostolilor puterea de a lega și a dezlega păcatele oamenilor: *Orice veți dezlega pe pământ, va fi dezlegat și în ceruri și orice veți lega pe pământ va fi legat și în ceruri.*

Al șaptelea botez este botezul sângelui, adică al muceniciei, cu care Însuși Hristos S-a botezat în locul nostru, vărsându-Și Sângele Său pentru mântuirea lumii. Cu acest botez s-au botezat și mucenicii, din începuturi până astăzi, dându-și viața pentru dragostea lui Hristos.

Al optulea este botezul de la sfârșitul lumii, adică botezul cu foc nestins, pentru cei păcătoși care se vor chinui în muncile iadului, dacă nu s-au pocăit cât au trăit pe pământ [...].

- Părinte, eu sunt predicator de mai mult timp și nu pot să mă lepăd de credința mea, chiar dacă mi-ați răspuns la întrebările mele.

- Să știi dumneata că toți cei care nu se supun Bisericii lui Hristos celei dreptmăritoare, rămân grupări sectare și foarte greu se pot îndrepta, că zic Sfinții Părinți: „De la tot păcatul se întoarce omul ușor, dar de la eres, foarte greu!" Și aceasta, pentru că se întunecă partea rațională a sufletului și degeaba îi spun eu că aici este alb, că el vede negru. Și atunci foarte greu se întoarce. Aceasta este mentalitatea tuturor sectanților.

Pe lângă aceasta, nu puțini creștini ortodocși, mai ales cei care nu frecventează Biserica și au o stare materială precară, sunt atrași la diverse grupări sectare întrucât li se oferă bani, îmbrăcăminte și alte avantaje materiale de peste hotare. Aceștia și-au vândut sufletul diavolului și nu se vor mântui în veci, decât numai dacă se întorc la Biserica mamă, cea adevărată, care este Biserica Ortodoxă.

Capitolul 3

ÎMPOTRIVA REÎNCARNĂRII (METEMPSIHOZEI)

Și precum este oamenilor o dată să moară, iar după aceea să fie Judecata
(Evrei 9, 27)

Cea mai mare nebunie, păgânătate și rătăcire de la adevăr este aceea de a crede cineva că sufletul omului după moarte intră în alte trupuri de dobitoace, de fiare, de păsări etc. În toată învățătura dumnezeieștilor Scripturi, a Evangheliei lui Hristos, în învățăturile Sfinților Apostoli și ale Sfinților Părinți, nu găsim vreo mărturie despre această rătăcită și spurcată învățătură. Mântuitorul nostru Iisus Hristos, în dumnezeiasca Sa Evanghelie, ne arată unde merg sufletele oamenilor după moarte, zicând: *Și a murit săracul și a fost dus de îngeri în sânul lui Avraam. A murit și bogatul și s-a înmormântat.* Apoi, arătând unde s-a dus, zice: *Și în iad ridicându-și ochii săi, fiind în chinuri, el a văzut de departe pe Avraam și pe Lazăr în sânul lui* (Luca 16, 22-23).

Iată deci unde merg sufletele oamenilor drepți și păcătoși după moarte: în rai (sânul lui Avraam), cei drepți, sau în iad, cei păcătoși, unde a mers și bogatul cel nemilostiv. De unde a ieșit această nebunie diavolească de a se crede că sufletele oamenilor după moarte se duc în alte trupuri? De unde a ieșit această nebună rătăcire că omul moare de multe ori și intră în

diferite trupuri? Oare cei ce gândesc această nebunie nu-l aud pe marele Apostol Pavel, care zice: *Și precum este rânduit oamenilor ca* ***o dată*** *să moară, iar după aceasta să fie Judecata* (Evr. 9, 27; Iov 30, 23; Sir. 14, 12; 40, 3-4)? Oare nu aud acești rătăciți de la adevăr ce zice dumnezeiasca Scriptură: *...ca pulberea să se întoarcă în pământ cum a fost, iar sufletul să se întoarcă la Dumnezeu, Care l-a dat* (Eccl. 12, 7)? Vedem dar destul de luminat că o dată i s-a dat omului să moară, când trupul se întoarce în pământ și sufletul se întoarce la Dumnezeu, la Cel ce l-a dat pe el. Și nu arată că ar merge prin alte trupuri, cum bănuiesc cei stricați la minte și la înțelegere. O dată moare omul cu trupul său și o dată va fi învierea morților. Auzi ce zice Domnul: *Nu vă mirați de aceasta, că vine ceasul în care toți cei din morminte vor auzi glasul Lui. Și vor ieși cei ce au făcut cele bune, spre învierea vieții, iar cei ce au făcut cele rele, spre învierea osândirii* (Ioan 5, 28-29).

De unde a ieșit această nebunie și păgânătate să se creadă că sufletele oamenilor, după moarte, intră în alte trupuri? Oare nu auzim ce zice marele Apostol Pavel: *Căci știm că, dacă acest cort, locuința noastră pământească, se va strica, avem zidire de la Dumnezeu, casă nefăcută de mână, veșnică, în ceruri* (II Cor. 5, 1)? Unii din cei rătăciți cu această nebunie cred că omul s-ar naște de mai multe ori cu trupul, și, auzind că Sfântul Ioan Botezătorul ar fi Ilie, au întrebat pe Sfântul Ioan Botezătorul, zicând: *Dar cine ești tu? Ești Ilie? Zis-a el: Nu sunt.* Apoi iar l-au întrebat: *Ești tu Proorocul? Și a răspuns: Nu. Deci au zis lui: Cine ești tu? Ca să dăm răspuns celor ce ne-au trimis* (adică fariseilor). *Ce spui tu despre tine însuți? El le-a zis: Eu sunt glasul celui ce strigă în pustie: «îndreptați calea Domnului», precum a zis Isaia Proorocul* (Ioan 1, 21-23).

Vezi cum dumnezeiescul și marele Prooroc Ioan Botezătorul a astupat gurile lor și a înfruntat părerile cele nebune ale fariseilor că Ilie s-ar fi întrupat în persoana Sfântului Ioan Botezătorul? Da, este adevărat că despre Sfântul Ioan Botezătorul s-a scris că *va merge înaintea Domnului cu duhul și cu puterea lui Ilie* (Luca 1, 17), dar nu că se va încarna în el Ilie Proorocul. Așa trebuie înțelese cele ce a zis Domnul: *Și dacă voiți să înțelegeți, el este Ilie, cel ce va să vină* (Matei 11, 14), anume că Sfântul Ioan Botezătorul a venit cu râvna și

credința Proorocului Ilie, și nu era el Ilie reîncarnat. Fiindcă marele Prooroc Ilie va veni înainte de venirea a doua a Domnului, după cum a zis Domnul: *Ilie într-adevăr va veni și va așeza la loc toate* (Matei 17, 11). Da, va veni marele Prooroc Ilie mai înainte de venirea a doua a Domnului, dar nu cu alt trup, ci cu al lui, cu care s-a înălțat la cer cu căruța și cu caii de foc, așa cum l-a văzut Elisei (IV Regi 2, 11-12).

Așadar și Sfântul Ioan Botezătorul a venit cu credința și cu râvna lui Ilie, dar nu cu alt trup, ci cu trupul său, cu care s-a născut din Sfânta Elisabeta; și Ilie va veni înainte de venirea a doua a Domnului, dar nu cu alt trup, ci cu al său, cu care s-a înălțat la cer, și nu cu trup reîncarnat. Noi știm, din dumnezeiasca Scriptură, că trupul nostru se întoarce, când murim, în pământ, precum a fost; și duhul se întoarce la Dumnezeu, Care l-a dat pe el (Eccl. 12, 7; II Tim. 4, 1).

Marele Apostol Pavel ne arată că trupul nostru, acesta pe care îl purtăm, se va face țărână și nicidecum nu arată că sufletul nostru va intra în alte trupuri după moarte (II Cor. 5, 1). Și dumnezeiescul părinte Efrem Sirul arată că nu este cu putință ca după ce se duce cineva din această viață, iarăși să se mai întoarcă în alte trupuri[1]. Și iarăși zice acest dumnezeiesc părinte, Efrem Sirul: „Mare frică este atunci, mare cutremur, mare taină... când ne vom duce din veacul acesta la veacul cel nemărginit, de unde nimeni nu s-a mai întors"[2].

Vai și amar de cei ce părăsesc sfânta și dreapta credință în Iisus Hristos, Domnul Dumnezeul și Mântuitorul nostru, și se iau după religiile cele păgâne ale budismului și ale hinduismului, care învață nebunia și rătăcirea cea mai stricată și păgână a reîncarnării și a mutării sufletului, după moartea trupului, în alte trupuri. Budismul este o religie fără Dumnezeu, fără suflet omenesc responsabil. Budismul lasă deci pe om propriilor sale puteri și propriilor sale lupte, neputincioase, cu răul. Religia budistă, pe drept cuvânt, a fost calificată ca ateistă[3]. La fel și religia hinduistă nu are o doctrină bine conturată despre Dumnezeu

[1] Sfântul Efrem Șirul, *Cuvinte și învățături,* tomul III, *Cuvânt la Iulian Pustnicul,* Mănăstirea Neamț, 1823, pag. 314.

[2] Idem., *Cuvânt la cei adormiți,* pag. 353.

[3] Vezi pe larg în *Istoria religiilor* de Dr. Emilian Vasilescu, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1982, pag. 237.

și despre lume sau despre raporturile dintre Dumnezeu și om și despre destinul uman[4]. Iată ce zice dumnezeiescul Iov: *...dacă* (Dumnezeu) *ar lua înapoi la sine duhul Său și suflarea Sa, toate făpturile ar pieri deodată și omul s-ar întoarce în țărână* (Iov 34, 14-15). Apoi dacă adevărul este acesta, că noi cei zidiți din pământ, după moarte, în pământ mergem și nu în alte trupuri, de unde au luat oamenii cei stricați la minte și înșelați de draci, că sufletul omului după moarte intră în alte trupuri, până ce se va curați ca să intre în nirvana („raiul" păgânilor și rătăciților de la adevăr, budiști și hinduși)?

Care religie este mai veche și mai adevărată decât a patriarhilor, a lui Adam, a lui Set, a lui Noe, a lui Avraam, care au fost sfinți văzători de Dumnezeu, Care a făcut cerul și pământul și pe om și toate cele văzute și nevăzute? Și care din acești mari și sfinți oameni ai lui Dumnezeu a lăsat vreo învățătură că sufletele oamenilor după moarte vor intra în alte trupuri, spre a se curați de păcate? Câtă nebunie este pentru un creștin să creadă în aceste drăcești învățături tocmai astăzi, când Evanghelia lui Hristos strălucește mai mult decât soarele în lume; să lase lumina Evangheliei lui Hristos și să creadă în învățăturile cele drăcești și păgâne și să se ducă în întunericul dracilor și a slujirii de idoli.

Oare acești oameni stricați la minte și diavoli nu aud pe Duhul Sfânt, că sufletul omului este *duh ce trece și nu se mai întoarce* (Psalmi 77, 44)? De unde au luat blestemații păgâni această spurcată învățătură că sufletul omului după moarte se întoarce și intră în alte trupuri? Noi știm din Sfânta și dumnezeiasca Evanghelie și din învățăturile marelui Apostol Pavel, că toți vom sta înaintea divanului lui Iisus Hristos, la înfricoșata Judecată cea de apoi, ca să dăm seama de cele ce am lucrat prin trupul pe care îl avem și nu prin alte trupuri, cum hulesc păgânii cei înșelați de diavoli (Rom. 14, 10; II Cor. 5, 10).

Nu aflăm în toată Sfânta și dumnezeiasca Scriptură vreun loc în care să scrie că noi după moarte vom da seamă de cele"ce am lucrat în mai multe trupuri prin care am trecut cât am trăit pe acest pământ, ci numai prin acest trup, cu care ne-am născut și am trăit în lume. Câtă nebunie și rătăcire drăcească în capul

[4] Idem., pag. 261.

vreunui om să creadă că Hristos, Domnul Dumnezeul și Mântuitorul nostru, ar fi înviat și S-ar fi proslăvit după învierea Sa cu alt trup și nu cu cel cu care s-a născut din Preacurata și Preasfânta Fecioară Maria.

Noi avem atâtea dovezi sfinte despre patima și învierea lui Hristos, Care S-a proslăvit în al Său Trup și nu în altul (Fapte 3, 13;4, 10-11; Rom. 8, 34). Noi știm că toate popoarele lumii se vor judeca de Hristos: păgânii, după legea conștiinței lor (Rom. 2, 12), iudeii, după legea lui Moise (Rom. 2, 12), iar creștinii, după Evanghelie (Ioan 12, 48-49; Rom. 2, 16; Iacov 2, 12). Dar nicăieri în Sfânta Scriptură nu scrie că ne va judeca Buda sau Brahma sau Krishna sau alți idoli și slujitori ai demonilor și că vom fi întrebați de acești diavoli pentru cele ce am greșit în mai multe trupuri prin care am trecut când eram în această viață.

Cei ce cred aceste nebunii ale întunericului, vor merge împreună cu diavolii în ziua Judecății celei de apoi în muncile cele veșnice, după cum zice Sfântul Apostol Iuda în a sa sfântă epistolă, numind pe acești păgâni: *Valuri sălbatice ale mării, care își spumegă rușinea lor, stele rătăcitoare, cărora întunericul întunericului li se păstrează în veșnicie. Dar și Enoh, al șaptelea de la Adam, a proorocit despre aceștia, zicând: Iată, a venit Domnul cu zecile de mii de sfinți ai Lui, ca să facă judecată împotriva tuturor și să mustre pe toți nelegiuiții de toate faptele nelegiuirii lor, în care au făcut fărădelege, și de toate cuvintele de ocară pe care ei, păcătoși, netemători de Dumnezeu, le-au rostit împotriva Lui* (Iuda 1, 13-15).

Iar dumnezeiescul și marele Apostol și Evanghelist Ioan, arătând iarăși că toți cei ce nu cred în Mântuitorul nostru Iisus Hristos sunt antihriști, zice: *Cine este mincinosul, fără numai cel ce tăgăduiește că Iisus este Hristos. Acesta este antihristul* (I Ioan 2, 16-22). Și dacă atunci când predica, marele Evanghelist Ioan arată că erau mulți antihriști, oare ce să zicem acum, când atâția atei tăgăduiesc dumnezeirea lui Hristos? Este adevărat că acum creștinismul s-a înmulțit pe fața pământului, dar și păgânii și ateii care tăgăduiesc dumnezeirea și învățătura lui Hristos nu sunt puțini.

Din aceștia fac parte și cei înșelați de religiile cele păgâne și diavolești și cred în reîncarnarea trupurilor și care zic că

sufletul omului după moarte se mută în alte trupuri de dobitoace, de fiare, păsări etc. Aceștia cu nimic nu se deosebesc de păgâni, de atei și de diavoli, care se silesc să strice scripturile cele sfinte și adevărul din ele și să ducă la rătăcire pe cei pe care îi pot înșela cu minciunile lor.

Ca niciodată acum s-au înmulțit cei răi, atei, sectari rătăciți și înșelători, și este mare nevoie, mai mult ca oricând, de a se predica adevărul Evangheliei lui Hristos cu mare râvnă în lumea creștină de azi, deoarece foarte mulți din cei credincioși s-au întunecat și s-au rătăcit de la adevăr.

Atâta vreme n-am avut religia în școală și Biserica n-a avut libertatea de a predica adevărul și de a mărturisi tot ce trebuia pentru îndreptarea și luminarea sufletelor creștinești... În vederea acestor lucruri, zic aceste cuvinte: Să ajute Preabunul și Preaînduratul Dumnezeu pe toți preoții și misionarii ortodocși, să predice cât mai cu râvnă și stăruință în sfintele biserici și oriunde este nevoie, în trei feluri: cu mâna, cu gura, și cu pilda vieții lor. Cu mâna să scrie, cu gura să predice adevărul, iar cu trăirea să dea pildă bună celor ce îi văd și îi aud. Nimeni să nu se sfiască a spune adevărul în fața celor credincioși, măcar de n-au ajuns cu fapta la cele ce învață pe alții. Că zice un cuvios părinte: «Nu voi mustra aspru pe cel ce învață și nu face. Căci am văzut de multe ori că lipsa lucrului celui ce învață și nu face, a împlinit-o folosul cuvântului său!».

De asemeni, în scolia de la Cuvântul IX, cap. 16, de la *Scara* dumnezeiescului părinte Ioan Scărarul, Prea Cucernicul Părinte Profesor Dumitru Stăniloae spune următoarele: „Sfântul Ioan Scărarul nu condamnă așa simplu pe cei ce laudă ceea ce nu fac ei, ci recunoaște că uneori aceștia sunt folosiți de cuvintele lor, care nu se acoperă însă cu faptele lor. Căci de multe ori cuvintele omului nu sunt ale lui, ci ale lui Dumnezeu, Care-l silește să vorbească prin conștiința lui. În acest caz, prin cuvintele ce le rostesc unii, își predică, sau li se predică și lor, sau din voința de a încălzi pe alții pentru un lucru bun, se încălzesc și pe ei înșiși. Sau, căldura cu care primesc alții cuvintele rostite de ei, se întinde și la ei. *Scolia* Sfântului Nil zice: «Trebuie să spună cele bune și cel ce nu le face, ca să înceapă, rușinat de vorbe, să săvârșească fapta»".

Să ne aducem aminte și de pedeapsa celui ce luase un singur talant pe care l-a îngropat în pământ și a zis către cel ce îl dăduse: *...Doamne, te-am știut că ești om aspru, care seceri de unde n-ai semănat și aduni de unde n-ai împrăștiat. Și temându-mă, m-am dus de am ascuns talantul tău în pământ; iată ai ce este al tău. Și răspunzând stăpânul său i-a zis: Slugă vicleană și leneșă, știai că secer unde n-am semănat și adun de unde n-am împrăștiat. Se cuvenea deci ca tu să pui banii mei la zarafi, și eu, venind, aș fi luat ce este al meu cu dobândă.* Apoi a zis: *Luați deci de la el talantul și dați-l celui ce are zece talanți... Iar pe sluga netrebnică aruncați-o întru întunericul cel mai din afară. Acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților* (Matei 25, 24-30).

Și iarăși voi zice către cei înșelați de demoni și de păgâneștile religii care rătăcesc pe cei ce nu cunosc adevărul Sfintei Scripturi și spun că sufletul omului după moarte se duce în alte trupuri. Să audă acești rătăciți ce zice dumnezeiescul Iov: *Lasă-mă să mă odihnesc puțin, mai înainte de ce voi merge, de unde nu mă voi mai întoarce. În pământul întunecos și înneguros, în pământul întunericului celui veșnic...* (Iov 10, 20-22), și în alt loc zice: *Căci acești puțini ani se vor scurge și voi apuca pe un drum de pe care nu mă voi mai întoarce* (Iov 16, 22), și iarăși zice: *Dar eu știu că Răscumpărătorul meu este viu și că El, în ziua cea de pe urmă, va ridica iar din pulbere această piele a mea ce se destramă* (Iov 19, 25) și iarăși: *Că știu că moartea mă va surpa, căci casa a tot muritorul este pământul* (Iov 30, 23).

Deci nicăieri nu spune acest sfânt și mare om al lui Dumnezeu, Iov, și nu arată că după moarte, sufletul omului mai intră în alte trupuri, cum hulesc blestemații cei rătăciți de la adevăr. Feriți-vă cu toată puterea de a crede aceste nebunii și rătăciri ale reîncarnării și mutarea sufletelor în alte trupuri; căci aceste afirmații sunt cu totul drăcești, nebune și rătăcite de la adevăr. Amin.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

Biblia (Sfânta şi dumnezeiasca Scriptură), ed. 1914 şi 1994.

Pr. Conf. Alexe Şt., *Biserica una şi Bisericile cele multe,* «Ortodoxia» 2/1973.

Arhim. Baronian Z, *O importantă menţiune despre cultul sfintelor icoane,* «Studii Teologice», 9-10/1971.

Pr. Prof. Branişte Ene, *Problema unificării calendarului,* «Ortodoxia», 2/1955.

Pr. Prof. Branişte Ene, *Originea, instituirea şi dezvoltarea cultului creştin,* «Studii Teologice», 3-4/1963.

Pr. Prof. Branişte Ene, *Teologia icoanelor,* «Studii Teologice», 3-4/ 1952

Preot Dr. Bria Ion, *Sfânta Scriptură şi Tradiţia,* «Studii Teologice», 5-6/1970.

Preot Dr. Bria Ion, *Dicţionar de teologie ortodoxă.* Bucureşti, 1981.

Pr. Lect. Bunea Ion, *Împărăţia lui Dumnezeu (sensul ei neotestamentar),* «Mitropolia Ardealului», 11-12/1971.

Pr. Lect. Bunea Ion, *Cultul Maicii Domnului,* «Mitropolia Ardealului», 9-10/1971.

Dron C, *Canoanele,* ed. II, Bucureşti 1933.

Chiricescu C. şi Nazarie C, *Călăuza predicatorului,* Bucureşti. 1901-1902.

Pr. Prof. Ciudin N., *Temeiurile biblice şi patristice ale ierarhiei bisericeşti,* «Studii Teologice», 3-6/1950.

Arhim. Cleopa Ilie, *Cuvânt de lămurire în legătură cu rătăcirile stiliştilor,* «Biserica Ortodoxă Romană», 3-4/1955.

Arhim. Cleopa Ilie, *Ne vorbeşte Părintele Cleopa,* vol. I, III, VI, X.

Sfântul Ioan Damaschin, *Dogmatica,* trad. în rom. de Pr. D. Fecioru şi Pr. Olimp Căciulă, Bucureşti, 1938.

Pr. Prof. Deheleanu P., *Manual de sectologie,* Arad, 1948.

«Filocalia», trad. Pr. Prof. Stăniloae D., voi. I-IV, Sibiu, 1945-1946 şi voi. V-X, Bucureşti, 1976-1981.

Sfântul Efrem Şirul, tom. III, Buc. 1926.

Gavriil, Mitropolit al Filadelfiei, *Tâlcuirea celor şapte Taine,* în rom. de Veniamin Costachi, Iaşi, 1808.

Gheorghe C.I., *Harismele după epistolele Sfântului Apostol Pavel,* «Studii Teologice», 1-2/1973.

Gheorghe C.I., *Ierarhia bisericească după epistolele Sfântului Apostol Pavel,* «Studii Teologice», 7-8/1971.

Ichim D., *învăţătura ortodoxă despre sfintele icoane,* «Studii Teologice», 5-6/1970.

Ignătescu V., *Duhul Sfânt în viaţa Bisericii, faţă de învăţătura neoprotestantă,* în «Ortodoxia», 1/1951.

Sfântul Ioan Gură de Aur, *Cuvântări la praznice împărăteşti,* Bucureşti, 1942.

Sfântul Ioan Gură de Aur, *împărţirea de grâu,* Bacău, 1995.

Sfântul Ioan Gură de Aur, *Puţul,* Bacău, 1995.

Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei,* P.S.B., Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1994.

Istoria Bisericească Universală, (I.B.U.), voi. I-II, Bucureşti, 1975.

învăţătura de credinţă creştină ortodoxă, Bucureşti, 1952.

Kiriacodromion, ed. din 1857, Bucureşti.

Mitropolitul Irineu Mihălcescu - *Teologia Luptătoare,* 1994.

Ispir Gh. Vasile, *Curs de îndrumări misionare,* Bucureşti, 1930, p. 18.

Pr. Prof. Marcu Gr., *Duminica (sinteză biblio-teologică),* «Mitropolia Ardealului», 11-12/1920.

Pr. Prof. Marcu Gr., *Tradiţia în Biblie,* «Mitropolia Ardealului», 11-12/1966.

Mehedinţi V., *Apostolicitatea Sfintei Tradiţii,* «Studii Teologice», 9-10/1967.

Meyendorff John - *Biserica Ortodoxă ieri şi azi,* Bucureşti, 1996.

Pr. Mircea Ioan, *Preoţia împărătească sau duhovnicească,* «Studii Teologice», 7-8/1971.

Pr. Mircea Ioan, *Prefigurările Crucii în Vechiul Testament,* «Studii Teologice», 3-4/1969.

Nazarie C, *Combaterea principalelor învăţături adventiste,* Bucureşti, 1921.

Pr. Prof. Neaga N., *Eshatologia creştină,* «Mitropolia Ardealului» 3-4/1971.

Pr. Prof. Negoiţă Atanasie, *Texte din Vechiul Testament interpretate fals de sectanţi,* «Studii Teologice», 3-6/1950.

Pr. Prof. Negoiţă Atanasie, *Despre sabat,* «Studii Teologice», 9-10/1951.

Mitropolit Nicolae al Ardealului, *Ortodoxia în mijlocul frământărilor de azi.*

Sfântul Paisie de la Neamţ, *Cuvinte şi scrisori duhovniceşti,* voi. MI.

Pr. Paschia C, *Desfiinţarea sâmbetei şi prăznuirea Duminicii,* Tipografia Bucovina, Bucureşti.

Pr. Prof. Dr. Păcurariu Mircea, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* (I.B.R.), voi. II-III, 1992.

Pidalionul, Mănăstirea Neamţ, 1844.

Pârvu C, *Temeiurile ortodoxe ale cultului Maicii Domnului,* «Studii Teologice», 3-4/1954.

Prof. Popescu M. Teodor, *Privire istorică asupra schismelor, ereziilor şi sectelor,* «Studii Teologice», 7-8/1950.

Prof. Popescu M. Teodor, *Doctrina Bisericii Ortodoxe despre cultul sfinţilor,* «Studii Teologice», 5-6/1951.

Prof. Popescu M. Teodor, *Primii didascăli,* «Studii Teologice», 5-6/1951.

Pr. Prof. Radu D., *Semnificaţia ortodoxă a Botezului Domnului,* «Ortodoxia», 4/1973.

Prof. Savin Ioan Gh., *Fraţii Domnului,* «Studii Teologice», anul III, nr. 2, Bucureşti, 1932.

Pr. prof. Dr. Sârbu Corneliu, *Misionarismul laic în lupta antisectară,* Revista Teologică, Sibiu, 1945, nr. 1.

Ierom. Serafim Rose - *Ortodoxia şi religia viitorului,* Chişinău, 1995.

Prof. Stan Liviu, *Mirenii în Biserică,* Studiu canonic, istoric, Sibiu, 1939, p. 3-7.

Stănescu N., *Sensul ortodox al icoanei,* «Ortodoxia», 2/1956.

Stănescu N., *Hiliasmul şi incoerenţele lui,* «Ortodoxia», 2/1957.

Pr. Prof. Stăniloae D., *Criteriile prezenţei Sfântului Duh,* «Studii Teologice», 3-4/1967.

Pr. Prof. Stăniloae D., *Iisus Hristos ca prototip a icoanei Sale,* «Mitropolia Moldovei», 3-4/1958.

Pr. Prof. Stăniloae D., *Temeiurile teologice ale ierarhiei şi ale sinodalităţii ei,* «Studii Teologice», 3-4/1971.

Pr. Prof. Stăniloae D., *Sfânta Tradiţie. Definirea noţiunii şi întinderea ei,* «Ortodoxia», 1/1964.

Şesan Valerian, *Curs de Drept Bisericesc Universal,* Cernăuţi, 1942.

Pr. Prof. Todoran Isidor, *Apostolicitatea Bisericii,* «Mitropolia Ardealului», 3/1962.

Ţăranu Marin, *Tâlcuirea celor şapte Taine,* Bucureşti, 1958.

Vasilescu D., *Glosolalia,* «Studii Teologice», 7-8/1964.

Vasilescu D., *Originea şi aspectele milenarismului în primele două veacuri creştine,* «Studii Teologice», 5-6/1964.

Pr. Prof. Zăgrean I., *Sfânta Taină a Hirotoniei,* «Mitropolia Ardealului», 9/1971.

CUPRINS

Partea întâi
Scurtă privire istorică

Partea a doua

Partea a treia
îndrumător biblic

Partea a patra

...Niciodată nu l-am certat pe un credincios care are îndoieli; niciodată nu i-am cerut cuiva să creadă orbește. Dacă făceam astfel, ar fi însemnat să dau dreptate tocmai acelora care-i ceruseră să creadă ca ei, fără să-și mai pună vreo întrebare.

Dimpotrivă, am socotit întotdeauna că discuțiile, cu idei dintr-o parte și din alta, sunt cât se poate de folositoare, dacă ele sunt purtate cu cinste omenească și numai din dorința de a afla adevărul. Și nu m-am înșelat. Am avut bucuria să văd roadele unor asemenea convorbiri în sufletele celor ce veniseră cu credința tulburată de îndoieli și plecau cu ea limpede ca izvorul muntelui.

Atunci am început să mă gândesc că vor fi fiind încă mulți alții cu mintea vânturată de întrebări la care nu sunt în stare să afle răspunsuri, dacă nu sunt ajutați după cuviință. Și cine să-i ajute, dacă nu preoții lor? Dar oare toți preoții au aceeași vârstă matură și aceeași experiență pastorală? Firește, nu toți.

Astfel m-am hotărât să scriu această carte, după puțina mea pricepere, din dorul de a le fi fraților mei de folos. Mai întâi am rânduit tot materialul pe capitole, după o anume pravilă a mărturisirilor noastre de credință. Apoi am socotit că înțelesurile ar fi mai la îndemâna cititorului, dacă voi așeza totul în chipul unui dialog, prin întrebări și răspunsuri...

Ortodox

Digitally signed by Ortodox
DN: cn=Ortodox, givenName=Ortodox, c=Romania, l=RO,
Reason: I am the author of this document